

AMNESTY
INTERNATIONAL

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009
DÜNYADA İNSAN HAKLARININ DURUMU

09

09

İlk kez 2009 yılında
Uluslararası Af Örgütü
tarafından yayınlanmıştır.
Uluslararası Af Örgütü
Türkiye Şubesi
Abdülhakhamid Cad. No:30/5
Talihane Beyoğlu
İstanbul
Türkiye

© Copyright
Uluslararası Af Örgütü
Yayınları 2009
İndeks: POL 10/001/2009

ISBN: 978-9944-0204-3-5

Bu kitabın bir katalog kaydı
İngiliz Kütüphanesi
British Library'de
bulunmaktadır.

Orijinal Dili: İngilizce

Fotoğraflar:
Tüm rapor boyunca kullanılan
fotoğrafların başlık ve bilgileri
mevcuttur.

Punto Baskı Çözümleri
Tic. Ltd. Şti.
İstanbul
Türkiye

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının
hiçbir bölümü yayıncıların izni
alınmadan yeniden üretilemez,
bir bilgi sisteminde saklanamaz
ya da elektronik, mekanik,
fotokopi, kayıt ve/veya benzeri
yöntemler yoluyla hiçbir biçimde
yayınlanamaz.

www.amnesty.org.tr

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009 DÜNYADA İNSAN HAKLARININ DURUMU

Bu rapor Ocak 2008 – Aralık 2008 dönemini kapsamaktadır.

Aralık 2008 tarihinde Mayotte'deki (Fransa'nın denizaşırı bir toprağı) Pamandzi göçmen gözaltı merkezindeki aşırı kalabalık. BM İnsan Hakları Komisyonu Fransız gözaltı merkezlerindeki koşullardan endişe duyduklarını belirtti.

GİRİŞ

'BÜTÜN İNSANLAR ÖZGÜR, ONUR VE HAKLAR BAKIMINDAN EŞİT DOĞARLAR.'

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948

Uluslararası Af Örgütü 2009 raporu, 157 ülke ve bölgenin 2008 yılındaki insan hakları durumunu belgeliyor. Rapor, hukukun bir gerçekliğe dönüşmesini sağlayacak gelişmeleri engelleyen sistematik ayrımcılığı ve güvensizlik ortamını ortaya çıkarıyor. Çok önemli bir biçimde, bu rapor devletlerin saygı duyacakları hakları kendi elleriyle seçmeye, diğerlerini ise bastırmaya devam ettiğini gözler önüne seriyor.

Rapor, 2008 yılının önemli olaylarının ve insan hakları gündemini ağırlıklı olarak işgal eden eğilimlerin altını çizen beş bölgesel genel açıklamayla başlıyor.

Bu çalışmanın kalbi insan haklarının Afganistan'dan Zimbabve'ye kadar ülke ülke incelenmesinden oluşuyor. Her bir madde o ülkedeki insan hakları durumunun özetleyen bir bölümle başlıyor. Daha

sonra Uluslararası Af Örgütü'nün çeşitli konular hakkındaki endişelerini anlatıyor ve bireysel davalar da uygun olduğu zaman ön plana çıkarılıyor.

Eğer bir ülkenin raporunda bir madde ele alınmamışsa, bu Uluslararası Af Örgütü'nün söz konusu ülkede bu kategorideki insan hakları ihlallerinin gerçekleşmediğini savunduğu anlamına gelmez. Aynı şekilde, belirli bir ülke veya bölgenin raporunun yer almaması, Uluslararası Af Örgütü'nün 2008 yılında söz konusu bölge veya ülkedeki insan hakları ihlalleri konusunda endişe taşımadığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Özellikle maddelerin uzunluğu, Uluslararası Af Örgütü'nün ülkeler hakkındaki endişelerinin genişliği ve derinliğinin karşılaştırılması için herhangi bir temel teşkil edemez.

8 Şubat 2008'de Batı Darfur'un kontrolünü yeniden ele geçirmek amacıyla Sudan ordusu tarafından bombalanan ve yakılan Abu Suruj köyünden geri kalanlara genel bir bakış. Bölgedeki saldırılar yaklaşık 30,000 kişinin yerinden edilmesine sebep oldu.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

Uluslararası Af Örgütü, uluslararası alanda tanınmış insan haklarına saygı gösterilmesi ve bu hakların korunması konusunda çalışan insanların oluşturduğu dünya çapında bir harekettir. Vizyonu, her insanın İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi tarafından kabul edilen insan haklarına ve diğer tüm uluslararası insan hakları standartlarına erişebilmesini sağlamaktır.

Uluslararası Af Örgütü'nün misyonu araştırmalar yürüterek medeni, siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik tüm insan hakları ihlallerine karşı harekete geçmek ve bu ihlalleri son erdirmektir. İfade ve toplanma özgürlüğünden fiziksel ve zihinsel bütünlüğe, ayrımcılığın önlenmesinden barınma hakkına kadar bütün bu haklar ayrılmaz bir bütündür.

Uluslararası Af Örgütü'nün gelirleri temel olarak üyeliklere ve bağışlara dayanmaktadır. Hükümetlerden araştırmalar ve insan hakları ihlalleri için yürütülen kampanyalar için hiçbir fon talep veya kabul edilmemektedir. Uluslararası Af Örgütü her hangi bir hükümetten, siyasi ideolojiden, ekonomik çıkar veya dinden bağımsızdır.

Uluslararası Af Örgütü, temel politika kararları her iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Konsey toplantılarında ulusal bölümlerin temsilcileri tarafından alınan demokratik bir harekettir. Alınan kararların yürürlüğe konulması için Konsey tarafından seçilen Uluslararası Yürütme Kurulu, Soledad Garcia Muñoz (Arjantin- Başkan Yardımcısı), Deborah Smith (Kanada - İng), Pietro Antonoli (İtalya), Lilian Gonçalves-Ho Kang You (Hollanda), Vanushi Rajanayagam Walters (Yeni Zelanda), Christine Pamp (İsveç), Levent Korkut (Türkiye), Peter Pack (İngiltere - Başkan), Imran Riffat (ABD - Seçilmiş Yönetici Üye), David Stamps (ABD - Uluslararası Sayman) ve Tjalling J. S. Tiemstra (Hollanda - Seçilmiş Yönetici Üye) tarafından oluşmaktadır. Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Irene Khan'dır (Bangladeş).

BÖLÜM 1

Bölgesel genel bakışlar/15

- Afrika/17
- Asya-Pasifik/27
- Avrupa ve Orta Asya/37
- Kuzey ve Güney Amerika/47
- Orta Doğu ve Kuzey Afrika/57

BÖLÜM 2

- Afganistan/71
- Almanya/74
- Amerika Birleşik Devletleri/76
- Angola/80
- Arjantin/83
- Arnavutluk/84
- Avustralya/86
- Avusturya/87
- Azerbaycan/88
- Bahamalar/90
- Bahreyn/91
- Bangladeş/92
- Belarus/94
- Belçika/96
- Benin/97
- Birleşik Arap Emirlikleri/98
- Birleşik Krallık/99
- Bolivya/103
- Bosna Hersek/105
- Brezilya/108
- Bulgaristan/112
- Burkina Faso/114
- Burundi/115
- Cezayir/118
- Çad/121
- Çek Cumhuriyeti/124
- Çin/126
- Danimarka/130
- Demokratik Kongo Cumhuriyeti/131
- Doğu Timor/135
- Dominik Cumhuriyeti/136
- Ekvador/137
- Ekvator Ginesi/139
- El Salvador/141
- Endonezya/142
- Eritre/144
- Ermenistan/46
- Estonya/148
- Etiyopya/149
- Fas/Batı Sahra/152
- Fiji/155
- Fildişi Sahili/156
- Filipinler/157
- Filistin Yönetimi/159
- Finlandiya/162
- Fransa/163
- Gambiya/165
- Gana/167
- Gine/168
- Gine-Bissau/170
- Guatemala/171
- Güney Afrika/172
- Gürcistan/176
- Haiti/178
- Hırvatistan/179
- Hindistan/182
- Hollanda/185
- Honduras/186
- Irak/188
- İran/192
- İrlanda/196
- İspanya/198
- İsrail ve İşgal Altındaki Filistin Toprakları/201
- İsveç/205
- İsviçre/206
- İtalya/207
- Jamaika/210
- Japonya/212
- Kamboçya/213
- Kamerun/215
- Kanada/218
- Karadağ/219
- Katar/221
- Kazakistan/222
- Kenya/223
- Kıbrıs/227
- Kırgızistan/228
- Kolombiya/229
- Kongo (Cumhuriyeti)/233
- Kore (Cumhuriyeti)/235
- Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti)/237
- Kuveyt/238
- Küba/239
- Laos/241
- Letonya/242
- Liberya/243
- Libya/245
- Litvanya/248
- Lübnan/249
- Macaristan/251
- Makedonya/253
- Malavi/255
- Maldivler/256
- Malezya/256
- Mali/259
- Malta/260
- Meksika/260
- Mısır/264
- Moğolistan/268
- Moldova/269
- Moritanya/271
- Mozambik/273
- Myanmar/274
- Namibya/277
- Nepal/278
- Nijer/280
- Nijerya/281
- Nikaragua/285
- Orta Afrika Cumhuriyeti/286
- Özbekistan/289
- Pakistan/292
- Papua Yeni Gine/295
- Paraguay/296
- Peru/298
- Polonya/299
- Portekiz/301
- Porto Riko/302
- Romanya/302
- Ruanda/305
- Rusya Federasyonu/307
- Saint Kitts ve Nevis/312
- Senegal/312
- Sirbistan/314
- Sierra Leone/318
- Singapur/321
- Slovakya/322
- Slovenya/324
- Solomon Adaları/325
- Somali/326
- Sri Lanka/329
- Sudan/332
- Surinam/335
- Suriye/336
- Suudi Arabistan/339
- Svaziland/343
- Şili/344
- Tacikistan/346
- Tanzanya/347
- Tayland/348
- Tayvan/350
- Togo/351
- Tonga/352
- Trinidad ve Tobago/352
- Tunus/353
- Türkiye/356
- Türkmenistan/360
- Uganda/361
- Ukrayna/364
- Umman/366
- Uruguay/367
- Ürdün/368
- Venezuela/370
- Vietnam/372
- Yemen/373
- Yeni Zelanda/376
- Yunanistan/377
- Zimbabve/380

BÖLÜM 3

Seçilmiş uluslararası ve bölgesel insan hakları sözleşmeleri /389

- Bölgesel insan hakları sözleşmeleri/390
- Uluslararası insan hakları sözleşmeleri/396

BÖLÜM 4

- Uluslararası Af Örgütü İletişim Bilgileri/416
- Yardım etmek istiyorum/420
- Dizin/422

ÜLKE BİLGİLERİ

Bu rapor içindeki her bir ülke bilgisi üzerindeki kutuda yer alan bilgiler aşağıdaki kaynaklardan alınmıştır:

Bütün **Ortalama Yaşam Süresi Beklentisi** ve **Yetişkin Okur Yazarlık Oranı** verileri Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (BMKP) İnsani Gelişme Endeksine aittir. http://hdr.undp.org/en/media/hdr_20072008_en_indicator_tables.pdf adresinden bu verilere erişilebilir.

Mevcut olan en güncel sayılar Doğumda Ortalama Yaşam Süresi (2005) ve Yetişkin Okur Yazarlık oranıdır (1995- 2005 yılları arasındaki 15 yaş ve üzeri yüzdesi).

Aksi belirtilmediği takdirde ulusal okur yazarlık oranlarına dair bilgiler 1995 ve 2005 yılları arasında yapılan nüfus sayımına ya da anketlere dayanmaktadır. Daha fazla bilgi için BMKP internet sitesine ya da www.uis.unesco.org adresine bakınız.

BMKP'nin 'yüksek insani gelişmişlik' aralığında değerlendirilen bazı ülkeler, BMKP tarafından İnsani Gelişme Endeksi hesaplarken yüzde 99 okur yazarlık oranına sahip varsayılmıştır. Söz konusu durumlarda Yetişkin Okur Yazarlık Oranı verisi kaldırılmıştır.

Tüm **Nüfus ve 5 yaş altı ölüm oranı** rakamları 2008 yılı için geçerlidir ve BM Nüfus Fonu'nun Demokratik, Sosyal ve Ekonomik Göstergeleri'nden alınmıştır. www.unfpa.org/swp/2008/presskit/docs/en_indicators-sowp08.pdf adresinden bu verilere erişilebilir.

Nüfusa dair rakamlar yalnızca tanımladığımız durumlardan etkilenen insan sayısına tekabül etmektedir. Uluslararası Af Örgütü bu rakamların sınırlamalarını kabul eder ve tartışmalı bölgeler veya belirli nüfus topluluklarının dahil edilmesi ya da hariç tutulması gibi sorunlarda taraf tutmaz.

Bu rapordaki bazı ülkelerde yukarıda belirtilen kategorilerin bazıları veya tümü eksik olabilir. Bu eksiklikler BM listelerinde bu verilerin mevcut olmaması gibi çeşitli nedenlerden dolayıdır.

Bu rakamlar baskı öncesinde elde bulunan en son rakamlardır ve yalnızca belirtilen amaçlar içindir. Verilerdeki yöntem ve zamanlama farklılıklarına bağlı olarak, ülkeler arasında yapılan karşılaştırmalar dikkatle yürütülmelidir.

BU RAPORDA KULLANILAN KISALTMALAR:

AB	Avrupa Birliği
ASEAN	Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
AU	Afrika Birliği
Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi	Avrupa İşkenceyi ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezayı Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
BM Göçmen İşçi Sözleşmesi	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme
BM Irkçılığa Karşı Sözleşme	Her Türlü Irkçılık ve Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına dair Uluslararası Sözleşme
BM Irkçılık Özel Raportörü	Güncel ırkçılık biçimleri, ırk ayrımcılığı, zenofobi ve benzer hoşgörüsüzlükler konusunda Özel Raportör
BM İşkenceye Karşı Sözleşme	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
BM Kadın Sözleşmesi	Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına dair Uluslararası Sözleşme
BM Mülteci Sözleşmesi	Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi
BM Yerli Halklar Özel Raportörü	Yerli halkların insan hakları durumu ve temel özgürlükleri konusunda Özel Raportör
ECOWAS	Batı Afrika Ekonomik Topluluğu
ICRC	Uluslararası Kızıl Haç Komitesi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OAS	Amerikan Devletleri Örgütü
OSCE / AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
BMMYK, BM Mülteci Dairesi	BM Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	BM Çocuk Fonu
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

13 Nisan 2008 tarihinde Kaliforniya'daki Huntington Sahili'nde bir kovalamadan sonra polis şüpheliye karşı şok cihazı (Taser) kullanıyor. 2001 yılından bu yana ABD'de 346 kişi polis tarafından elektrikli şok cihazı (Taser) kullanılması sonucu öldü.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009
ÖNSÖZ

09

Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Irene Khan Şili'nin Chiu-Chiu Şehrinde. Bir Atacameño Yerli lideri bölgedeki bakır madenciliği nedeniyle ortaya çıkan su kesintisi ve kirlilik yüzünden yerel Yerli toplulukların topraklarına ve geçim kaynaklarına verdiği zararı gösterirken.

SADECE EKONOMİK KRİZ YOK, BİR DE İNSAN HAKLARI KRİZİ VAR

Irene Khan

Eylül 2008'de 2015 yılı itibariyle yoksulluğu azaltmak için kabul edilen uluslararası hedefler olan Milenyum Gelişim Hedefleri (MDG) üzerine yapılan Birleşmiş Milletler (BM) zirvesine katılmak amacıyla New York'taydım. Delegeler arka arkaya açlığı yok etmekten, çocukların ve hamile kadınların önlenebilir ölümlerini önlemekten, temiz su ve sağlık hizmetleri sağlamaktan, kız çocuklarının eğitimi için daha fazla fon ihtiyacından bahsettiler. Milyarlarca insanın hayatı ve onuru tehlikede olmasına rağmen, maddi ihtiyacı karşılamak için sadece sınırlı bir niyet söz konusu oldu. BM binasından ayrıldığımda, borsa durumunu gösteren şeritlerin Manhattan'ın diğer yakasından gelen farklı bir hikayeyi anlattığını görebiliyordum. Konu, Wall Street'deki en büyük yatırım bankalarından birinin batmasıydı. Bu, dünyanın dikkatinin ve kaynaklarının gerçekte nereye odaklandığını belirten bir simgeydi. Zengin ve güçlü hükümetler acilen, önceden bulunanlardan çok daha fazla kaynak buldular. Başarısız olan bankalara yüksek miktarlarda yardımda bulundular ve yıllarca kötü gitmesine izin verilmiş ve şimdi batmış ekonomiler için canlandırma paketleri sundular.

2008 sonu itibariyle, birkaç kişinin hırsını tatmin etmek üzere çoğunluğun süründüğü, açgözlülük ve yoksunluk olarak ikiye bölünmüş dünyamız kendi içine çöküyor.

İklim değişikliğinde olduğu gibi, küresel ekonomik durgunlukla ilgili de aynı durum geçerli: zenginler zarar verici faaliyetlerin çoğundan sorumlu, fakat en kötü sonuçları zaten mağdur olan yoksullar yaşıyorlar. Kimse ekonomik durgunluğun ağır etkilerinden kaçınmazken, zengin ülkelerdeki sorun, yoksul ülkelerde gelişen çöktüşlerle karşılaştırıldığına hiçbir şey. Çin'deki göçmen işçilerden, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde (DKC) bulunan Katanga'daki madencilere kadar kendilerini yoksulluktan umutsuzca kurtarmaya çalışan insanlar bu yükü ağır bir şekilde hissediyorlar. Dünya Bankası son on yılın tüm kazanımlarının kaybedildiğini, geçen yıl gıda krizinden etkilenen 150 milyon insanın üzerine, bu yıl 53 milyon kişinin daha yoksullukla karşı karşıya olacağını açıkladı. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verileri 18 ila 51 milyon kişinin bu yıl içinde işlerini kaybedebileceğini öngörüyor. Hızla yükselen gıda fiyatları daha fazla açlık ve hastalığa, zorla tahliyelere ve daha fazla evsizliğe, yoksulluğa yol açıyor.

Son yılların sefahatinin insan hakları üzerindeki tam etkisini tahmin etmek için çok erken olsa da, ekonomik krizin insan hakları açısından maliyetinin ve sonuçlarının resmi daha da karartacağı açık. Hükümetler sadece ekonomik ve mali denetiminden piyasa güçleri yararına feragat etmedi. Ayrıca insanların haklarını, yaşamlarını ve geçim kaynaklarını korumakla ilgili de sonsuz bir zafiyet gösterdiler.

Milyarlarca insan güvensizlik, adaletsizlik ve aşağılamalar sonucu mağdur oluyor. Bu bir insan hakları krizidir.

Kriz, gıda, iş, temiz su, arazi ve barınma yokluğu ve aynı zamanda artan eşitsizlik, güvensizlik, yabancı düşmanlığı, ırkçılık, şiddet ve baskı nedeniyle oluşuyor. Bütün bu sorunlar birlikte, uluslararası işbirliğine, insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne dayanan küresel çözümleri gerektiren küresel bir kriz oluşturuyor. Maalesef güçlü hükümetler dünya krizini geniş çapta göz ardı ederek kendi ülkelerindeki dar mali ve ekonomik sonuçlara odaklanıyor. Uluslararası koşulları düşündükleri zamansa, bunu sadece finans ve ekonomi ile sınırlandırıyor ve böylece geçmişin yanlışlarını yeniden tekrarlıyorlar.

Dünyanın, başka tür bir liderliğe, politikaya ve ekonomiye ve az sayıdaki ayrıcalıklılar için değil herkes için uygun bir çözüme ihtiyacı var. Ülkeleri dar ulusal çıkardan çok taraflı işbirliğine yöneltecek bir liderliğe ihtiyacımız

var. Ancak bu sayede çözümler kapsayıcı, kapsamlı, sürdürülebilir ve insan haklarına saygılı olabilir. En çok dışlananlar üzerinden finansal zenginleşme beklentilerine dayalı hükümetler ve şirketler arasındaki ittifaklar dağıtılmalı. İnsan hakları ihlali yapan hükümetleri hesap vermekten koruyan yarara dayalı ittifaklar artık sonlandırılmalı.

Eşitsizliğin birçok yüzü

Birçok uzman ekonomik büyüme sayesinde yoksulluktan kurtarılan milyonlarca kişiye işaret ediyor. Fakat gerçek şu ki, çok daha fazla kişi geride bırakıldı. Üstelik son ekonomik krizin gösterdiği üzere kazanımlar çok küçük ve insan hakları maliyetleri çok büyük. Kurlsız küreselleşmenin ezici gücü dünyayı son yıllarda büyüme çılgınlığına sürüklerken, insan hakları sıklıkla arka plana itildi. Sonuçlar açık: artan eşitsizlik, yoksunluk, yabancılaştırma ve güvensizlik. Durumu protesto eden insanların sesleri kaba kuvvetle ve cezasız bir şekilde bastırıldı. Durumdan sorumlu olan hükümetler, büyük şirketler, uluslararası piyasa ve finans kuruluşları ise büyük oranda serbestçe ve hesap vermeden ilerlediler. Uluslararası toplumun çözemediği veya çözmeye isteksiz olduğu amansız anlaşmazlıklar nedeniyle zaten küresel çapta yaşanan güvensizliğe ek olarak politik çalkantı ve şiddetin artacağına dair işaretler bulunuyor. Başka bir deyişle: eşitsizlik, adaletsizlik ve güven yokluğuna dayalı bir barut fıçısının üzerinde oturuyoruz ve fıçı patlamak üzere.

Afrika'nın birçok bölümünde desteklenen ekonomik büyümeye rağmen, milyonlarca insan yoksulluk seviyesinin altında, temel ihtiyaçlarına erişmeye çalışıyor. Latin Amerika, ulusal ekonomilerinin etkileyici büyümesine rağmen sağlık hizmeti, temiz su, eğitim ve yeterli barınma hakları yadsınmış kırsalda ve şehirlerde yerli ve diğer dışlanmış toplumlarla olasılıkla dünyadaki en eşitsiz ülkeleri barındırıyor. Çin'de çiftçiler ve göçmen işçilerle varlıklı şehirli sınıflar arasındaki hayat standartları farkı gittikçe açılırken, Hindistan Asya'nın etkin gücü olarak geliyor. Fakat şehirli yoksulların veya kırsal alanlardaki dışlanmış toplulukların yoksunluğunu daha henüz ele almaya çalışıyor.

Dünya nüfusunun çoğunluğu bugün şehirlerde yaşıyor. Bu insanların en az bir milyarı ise hayatlarını varoşlarda sürdürüyor. Yani, üç şehirden biri asgari temel hizmetlerle ya da hiçbir hizmet olmadan, güvensizliğin, şiddetin ve zorla tahliyenin günlük tehdidi ile yetersiz barınma koşullarında yaşıyor. Kenya'nın Nairobi şehrinde nüfusun yüzde altmışı varoşlarda yaşıyor, bunlardan bir milyonu da Afrika'nın en büyük varoş bölgesi olan Kibera'da. Bir örnek daha verirsek, 150 bin kadar Kamboçyalı toprak anlaşmazlıkları, toprak gaspları, tarım

DÜNYANIN, BAŞKA BİR TÜR LİDERLİĞE, POLİTİKAYA VE EKONOMİYE VE AZ SAYIDAKİ AYRICALIKLILAR İÇİN DEĞİL HERKES İÇİN UYGUN BİR ÇÖZÜME İHTİYACI VAR.

sinai ve şehirselleşme projeleri sonucu zorla tahliye riski ile karşı karşıya yaşıyor.

Küreselleşmenin yan ürünü olan eşitsizlik sadece gelişmekte olan ülkelerde yaşayanlarla sınırlı değil. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) Ekim 2008 raporunun gösterdiği gibi, sanayileşmiş ülkelerde de "son on yıllarda ekonomik gelişim yoksullardan çok zenginlerin çıkarına olmuştur." Dünyanın en zengin ülkesi olan ABD, sabit yoksulluk ve artan gelir eşitsizliği açısından 30 OECD'ye üye ülke arasında 27inci sıradadır.

Brezilya'da bulunan Rio de Janeiro'nun varoşlarındaki (favelas) şehirliler yoksuldan Avrupa ülkelerindeki Roman topluluklarına kadar, kirli gerçek açıkça ortadadır: insanlar, devletlerin, şirketlerin ve özel sektörün desteğiyle birçok kişinin ayrımcı, yabancılaştırıcı, yoksun bırakan açık ve örtülü politikalar sebebiyle yoksullar. Dünya çapında yoksulların çoğunun kadın, göçmen, etnik ve dini azınlıklar olması yalnızca tesadüf değildir. Acil doğum hizmetinde asgari harcamaların yapılması, çocuk doğuracak yaşta yüz binlerce kadının hayatını koruyabilecek olsa da, doğum sırasında ölümlerin çağımızın en yaygın ölüm nedenlerinden biri olmaya devam etmesi kader değildir.

İnsanları topraklarından ve doğal kaynaklardan yoksun bırakma ve yoksullaştırma konusunda şirket ve devlet arasındaki dâvik ilişki döngüsünün açık bir örneği de Yerli Toplulukların durumudur. Bolivya'da, Chaco bölgesinde yaşayan çok sayıda Yerli Guarani ailesi Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Komisyonu'nun (Inter-American Commission on Human Rights) köleliğe benzer esaret olarak tanımladığı şekilde yaşıyor. Ağustos ayındaki Brezilya ziyaretini takiben, Yerli Halklar BM Özel Raportörü, ülkedeki Yerli Halklara karşı "politikaların oluşturulması süreci, hizmetlerin sağlanması ve adaletin yönetimiyle ilgili ısrarlı ayrımcılığı" eleştirdi.

Eşitsizlik adalet sisteminin içine kadar uzanıyor. Pazar ekonomisini güçlendirmek ve yabancı şirketlerle özel sektör tarafından gerçekleştirilecek yatırımları teşvik etme çabası içindeki uluslararası mali kuruluşlar, gelişmekte olan pek çok ülkede ticari sektörde yasal değişikliklerin gerçekleştirilmesi için fon sağladılar. Fakat yoksul insanların haklarını savunmalarını, hükümetler ya da şirketler tarafından gerçekleştirilen ihlaller için mahkemelerde çözüm aramalarını sağlamak üzere benzer bir çaba bulunmuyor. Yoksulların Hukuki Güçlendirilmesi Üzerine BM Komisyonu'na göre dünya nüfusunun üçte ikisine yakını adaletle anlamlı sayılabilir bir erişime sahip değil.

Güvensizliğin birçok şekli

Yoksulluk içinde yaşayan ve insan hakları ihlallerine maruz kalan insanların sayısındaki artış, birkaç faktörün, ekonomik durgunluk yaşanan bir ortamda buluşması sebebiyle ortaya çıkıyor. İlk olarak, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası tarafından on yıl öncesine kadar öncülük edilen Yapısal Uyum Politikaları, hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerde sosyal güvenlik ağlarını yok olma noktasına getirdi. Yapısal Uyum Politikaları, ülkeler içerisinde pazar ekonomisini destekleyecek ve ulusal pazarları uluslararası ticarete açacak koşullar yaratmak üzere tasarlanmıştı. Bu politikalar, hükümetlerin pazar yararına ekonomik ve sosyal haklardaki yükümlülüklerini kaldırdıkları, küçük devlet modelinin desteklenmesine öncülük etti. Ekonomik serbestiyi teşvik etmenin yanı sıra yapısal uyum politikaları, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini, iş-işçi ilişkileriyle ilgili yasaların ortadan kalkmasını ve sosyal güvenlik ağlarının zayıflamasını da destekledi. Eğitim ve sağlık gibi alanlarda Dünya Bankası ve IMF tarafından desteklenen ücretli sistem, genellikle bu hizmetlere en ağır yoksulluk koşullarında yaşayanların erişimini imkansız kıldı. Şimdi paramparça olmuş ekonomi ve artan işsizlikle birlikte birçok insan, yalnızca gelir kaybı ile değil aynı zamanda, zor zamanlarda onları destekleyecek güvenlik ağına sahip olmayan bir sosyal güvenlik sistemiyle karşı karşıya kaldı.

İkinci olarak, küresel gıda güvensizliği, aciliyetine rağmen uluslararası toplum tarafından yeterli dikkati görmüyor. Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre yaklaşık bir milyar insan açlık ve kötü beslenme mağduru. Tarımda onlarca yıldır süren yetersiz yatırım ve fiyat indirimi teşvik eden ticari politikalar sonucu yerel çiftçiler zor durumdadır. Bu sebeplerin yanında, kuraklık ve toprağın verimsizleşmesine neden olan iklim değişikliği, artan nüfusun baskısı, artan enerji masrafları ve etanol, biyo-dizel gibi biyolojik yakıtlara yönelim sonucunda oluşan gıda kıtlığı nedeniyle açlıkta önemli bir yükseliş oldu.

Birçok yerde gıda krizi, ayrımcılık ve gıda dağıtımının siyasi araç olarak kullanılması, en çok ihtiyaç duyulan insani yardımların engellenmesi, çiftçiliğe devam edebilme olasılığını yok eden güvensiz ortam ve silahlı çatışmalar ya da insanların gıda üretmek ve almak için ihtiyaçları olan kaynaklara erişimlerinin engellenmesiyle ağırlaştırıldı. 2008 yıl sonu itibarıyla beş milyon insanın gıda yardımına ihtiyaç duyduğu Zimbabve'de hükümet gıdayı politik muhaliflerine karşı silah olarak kullandı. Kuzey Kore'de gıda yardımı yetkililer tarafından, insanlara baskı yapmak ve insanları aç bırakmak için kısıtlandı. Sudanlı silahlı güçler tarafından yürütülen "Kavrulmuş Yeryüzü" kontrgerilla

harekatının taktikleri ve hükümet destekli Janjawid milisleri, Darfur'daki insanların hayatlarını kaybetmelerine neden olmasının yanısıra; geçim kaynaklarından da yoksun bıraktı. Kuzey Sri Lanka'daki çatışma ile köşeye sıkışan yerinden edilmiş siviller, LTTE silahlı milisleri insanların bölgeden ayrılmasına izin vermediğinden ve Sri Lanka silahlı güçleri de yardım örgütlerine tam erişim vermediğinden, gıda ve diğer insani yardımlardan yoksun kaldı. 2008 yılında gıdaya erişim hakkının en kabul edilemez şekilde çiğnenmesine dair örneklerden birisi de, Nargis Kasırgası sonrasında hayatta kalan 2.4 milyon insanın acilen ihtiyaç duydukları uluslararası yardıma üç hafta boyunca geçit vermeyi reddeden Myanmar hükümetiydi. Üstelik hükümet kendi kaynaklarını, referandumun kendisinden bile daha kusurlu olan bir anayasayla ilgili referandumu teşvik etmek için harcadı.

Gittikçe pahalılaştan gıda fiyatlarına ek olarak, ihracat güdümlü ekonomilerin yavaşlaması, ekonomik korumacılık fikrinin ortaya atılmasına ve yüz binlerce göçmen veya yabancının işten çıkarılmasına sebep oldu. Deniz aşırı geliştirme yardımının tüm dünyada sağladığı fonların birkaç katı olan yıllık 200 milyar dolar, yabancı işçiler tarafından memleketlerine yollanıyor. Bangladeş, Filipinler, Kenya ve Meksika gibi bir dizi düşük ve orta gelirli ülke için bu önemli bir gelir kaynağı. Azalan işçi havaleleri, bu hükümetler için daha az gelir ve böylece temel gıda ve hizmetlere harcanabilecek daha az nakit anlamına geliyor. Ayrıca, bazı ülkelerde işçi ihtiyacındaki düşüş, köylerde aşırı politikalar ve şiddetin desteklenmesini sağlayacak daha fazla hayal kırıklığına uğramış, kızgın gençleri atıl bırakıyor.

Aynı zamanda, işgücü piyasası küçüldükçe göç etme baskısı artıyor, göç alan ülkelere insanları dışarıda tutmak için daha da sert yöntemlere başvuruyor. 2008 Haziran'ında, Kanarya Adaları Tenerife'de, isimsiz mezarların İspanya'ya girmek isteyen Afrikalı göçmenlerin başarısız uğraşına sessiz tanıklık yaptığı kamu mezarlığını ziyaret ettim. Yalnız 2008 yılında, yolda boğulan sayısız insanın haricinde 67 bin kişi Akdeniz'den Avrupa'ya tehlikeli yolları göze alarak geçti. Başaranları kimlikleri olmadan, istismar ve suistimale açık, üstelik 2008 Yasadışı Göçmenlerin İadesi üzerine Avrupa Birliği (AB) Yönergesi sonucu, öncesinde uzun süreli gözaltı süreçleri geçirecekleri sınır dışı işlemleri de dahil belirsiz bir gelecek bekliyor.

İspanya gibi bazı AB üyesi ülkeler göçmenleri iade edebilmek ve daha ilk aşamada çıkışlarını durdurmak için Afrika ülkeleri ile karşılıklı anlaşmalar imzaladılar. Moritanya'dan izinsiz ayrılmak suç olmadığı ve yakalanan kişilerin ülkeden ayrılma niyeti kanıtlanmış olmadığı halde,

Moritanya gibi ülkeler bu anlaşmaları, keyfi tutuklama, standart altı koşullarda alı koyma ve herhangi bir yasal başvuru yolu olmaksızın çok sayıda yabancıyı sınır dışı etmek üzere izin olarak görüyor.

Daha çok insan, gittikçe belirsizleşen koşullarda yaşamaya itildikçe sosyal gerilim de artıyor. 2008 yılının ırkçılık ve yabancı düşmanlığı açısından en ağır olaylarından biri Mayıs ayında Güney Afrika'da meydana geldi. On binlerce insan komşu Zimbabve'deki politik şiddete ve yoksunluğa karşı sığınma aramak için ülkeye girmeye devam ederken bile 60 kişi öldürüldü, 600 kişi yaralandı ve on binlerce kişi yerlerinden edildi. Her ne kadar resmi soruşturmalar saldırıların nedenlerini belirlememiş olsa da, saldırıların yabancı düşmanlığı ve yolsuzluk ile kötüleştiren iş, barınma ve sosyal hizmetler rekabeti sebebiyle gerçekleştiği düşünülüyor.

Ekonomik gelişme politik istikrara bağlı olsa da, küresel ekonomiyi canlandırmak için teşvik paketleri oluşturmaya çabalayan dünya liderleri, büyük insan hakları ihlalleri yaşanan, yoksulluğu yerleşik hale getiren ve bölgesel istikrarı tehlikeye atan dünya çapındaki amansız çatışmaları göz ardı etmeye devam ettiler.

Askeri saldırılar ile ablukaya alınan ve yıpratılan Gazze'deki ekonomik ve sosyal koşullar dehşet verici durumda. İsrail ve İşgal Altındaki Filistin Toprakları'ndaki çatışmanın politik ve ekonomik sonuçları bölgenin çok ötesinde etkilere sahip.

İnsanların ihtiyacı olan su ve gıda üretim kapasitesi üzerinde artan baskının, devam eden savaşların hem nedeni hem de sonucu olduğu Darfur ve Somali'deki çatışmalar kırılğan bir ekosisteme sahip bu toprakları tehlikeye sokuyor. Ortaya çıkan büyük göç küresel ekonomik krizin ek sonuçları ile başa çıkmak zorunda olan komşu ülkelerde çok ağır baskı oluşturuyor.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusunda, açgözlülük, yolsuzluk ve ekonomik çıkarlar insanları yoksullaştırmak ve onları sürekli şiddet döngüsüne tutsak etmek için sanki bölgesel güç politikaları ile rekabet ediyorlar. Engin doğal zenginliği olan bir ülke, gerileyen yeniden yapılanma çalışmalarını ve ekonomik daralma sonucunda iyileştirme çabalarıyla yabancı yatırımların düştüğünü görüyor.

Afganistan'da, yaygın tehlikeli ortam, insanların gıdaya, sağlık hizmetlerine ve özellikle kadın ve kız çocuklarının eğitime erişimini kısıtladı. Güvensizlik ortamı zaten hükümetin insan haklarını

desteklemediği, yoksulluk ve genç işsizliğine çözüm üretmediği Pakistan'a sızarak, ülkeyi aşırı şiddetin sarmalına sürükledi.

Ekonomik krizden çıkarılacak bir ders varsa, o da ulusal sınırların bizi zarardan korumadığıdır. Dünyanın en ağır çatışmaları ve aşırılık yanlısı şiddetin artan tehdidine insan haklarına daha fazla saygı yoluyla çözümler bulmak küresel ekonomiyi ayağa kaldırmak üzere gerekli büyük resmin bir bölümü.

Ekonomik durgunluktan baskıya

Bir yandan artan yoksulluk ve umut vaat etmeyen ekonomik ve sosyal koşulların politik istikrarsızlığa ve kitlesel şiddete yol açabileceği büyük bir tehlikeyle karşı karşıyayız. Öte yandan da, özellikle otoriter karakterli, zayıflamış hükümetlerin ekonomik durgunlukla birlikte daha büyük bir baskı altında kalması sonucu, hükümetlerin muhaliflerin, ekonomik planları eleştirenlerin ve yolsuzlukları gözler önüne serenlerin üzerine sert bir şekilde gittiğine tanık olabiliriz.

2008 yılında, 2009 yılının sonrasında neler olabileceğine dair bir kaniya vardık. İnsanlar artan gıda fiyatlarını ve sert ekonomik koşulları protesto etmek için caddelere döküldüğünde, birçok ülkede barışçıl protestolar dahi sert bir şekilde bastırıldı. Tunus'ta grev ve protestolar iki ölüm, birçok yaralanma ve eylemi düzenlediği iddia edilen 200'den fazla insanın adli takibatına, bazılarının uzun süreli hapis cezalarına mahkum edilmelerine sebep olacak bir güçle bastırıldı. Zimbabve'de, muhalifler, insan hakları aktivistleri ve sendikacılar saldırıya uğradı, kaçırıldı, tutuklandı ve katilleri tarafından cezalandırılma korkusu olmadan öldürüldüler. Kamerun'da şiddetli gösteriler sırasında 100 kadar protestocu vurularak öldürüldü ve çok daha fazlası da hapsedildi.

Ekonomik baskı ve politik gerilim dönemlerinde açıklık ve anlayış ihtiyacı daha da artıyor. Ancak bu sayede tatminsizlik ve mutsuzluk yapıcı diyalog ve çözüm arayışına yönlendirilebilir. Fakat bu koşullarda birçok ülkede sivil toplum alanı açık olarak küçülüyor. İnsan hakları aktivistleri, gazeteciler, avukatlar, sendikacılar ve diğer sivil toplum liderleri baskı altında tutulup, tehdit ediliyor, saldırıların hedefi olup, haksız sebeplerle soruşturmalara konu ediliyor veya dünyanın hemen her bölgesinde cezasız bir şekilde öldürülüyor.

Hükümetler politikalarının eleştirilmesini engellemeye çalıştıkça medya sansürünün de artması muhtemel. Bu, gazetecilerin zaten birçok ülkede karşı karşıya oldukları tehditlerin artmasına neden olacak. 2006'dan beri 14 gazetecinin öldürüldüğü Sri Lanka, en kötü

sicillerden birine sahip. İran internette ifade özgürlüğüne yönelik baskıları sıkılaştırdı, Mısır ve Suriye blog yazarlarını mahkûm etti. Çin, Pekin Olimpiyatları'na doğru medya kontrolünü gevşetti, fakat hemen sonrasında internet siteleri engelleme ve başka tür sansür uygulamalarını kapsayan eski alışkanlıklarına geri döndü. Malezya hükümeti seçimlere doğru eleştirilerden korkarak iki saygın muhalif gazeteyi kapattı.

Açık pazar her seferinde açık toplumların oluşmasına yol açmıyor. Yüksek petrol ve gaz fiyatlarından elde ettiği ekonomik güçle Rusya hükümeti son yıllarda artan şekilde milliyetçi ve otoriter bir pozisyon benimsedi, aktif olarak ifade özgürlüğünü zayıflatmaya ve hükümeti eleştirenlere saldırmaya çalıştı. Rus ekonomisi, düşen petrol fiyatları ve artan enflasyon ile kötüye gidip sosyal huzursuzluk yayıldıkça, otoriter eğilimler daha da fazla telaffuz edilir hale geldi.

Çin, resmi politikalarını ve uygulamalarına dair eleştirileri sert bir şekilde bastırmaya devam ediyor. Sonuç olarak, SARS/kuş gribi korkusu veya birkaç yıl önceki HIV/AIDS salgını ve süt tozuyla üretilen ürünlerinde melamin bulunmasıyla ilgili skandalın gösterdiği gibi, olaylar daha fazla saklanamayacak hale gelene ve hasar ortaya çıkana kadar resmi yolsuzluk ve kurumsal kötü uygulamalar durdurulamıyor. Çin hükümeti, suçlu bulunanların kamuoyunda gayet iyi bilinen infazları ile olaylara tepki gösterdi. Ancak Çin'deki kurumsal ve resmi davranışları değiştirmek için gerçekleştirilen bu sert cezaların ya hiç etkisi olmadı ya da çok az etkisi oldu.

Hükümet ve şirketlerin işlerini daha iyi yapmaları için şeffaflık talep etmek üzere güçlendirilmiş, bilgi sahibi vatandaşlık daha iyi bir teminattır. Hükümetlerin ekonomiyi canlandırmaya çalıştığı zamanlarda özgürlük, bastırılması değil teşvik edilmesi gereken bir değerdir.

Yeni tip liderlik

Yoksunluk, eşitsizlik, adaletsizlik, güven yokluğu ve baskı yoksulluğun özellikleridir. Bunlar, açıkça insan hakları sorunlarıdır. Üstelik yalnızca ekonomik önlemler olarak çözülemezler. Güçlü siyasi niyet, insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün kapsayıcı çerçevesi içerisinde politik, ekonomik, sosyal ve çevresel konuları birleştiren kapsamlı karşılığa ihtiyaç duyarlar. Ortak hareket edecek yeni bir tip liderlik gereklidir.

Ekonomik küreselleşme jeopolitik güçte bir değişim ve dünya liderliğini talep eden, ülkelerin G-20 olarak yeniden şekillenmesiyle sonuçlandı.

G-20'NİN KÜRESEL DEĞERLERİ KABUL ETMESİ VE ÜYELERİNİN İNSAN HAKLARI ÜZERİNE KENDİ KARANLIK GEÇMİŞLERİ VE ÇİFTE STANDARTLARI İLE YÜZLEŞMESİ GEREKİYOR.

Küresel Güneyin hızlı gelişen ekonomilerinden Çin, Hindistan, Brezilya ve Güney Afrika'nın yanı sıra Rusya, ABD ve önde gelen batı ekonomilerinden oluşan G-20 bugün dünyadaki politik gücün ve ekonomik etkinin daha kesin bir temsilcisi olmayı istiyor. Durum bu olabilir. Ancak, gerçekten küresel liderliğe sahip olabilmesi için G-20'nin küresel değerleri kabul etmesi ve üyelerinin insan hakları üzerine kendi karanlık geçmişleri ve çifte standartları ile yüzleşmesi gerekiyor.

Yeni ABD Yönetiminin George W. Bush yönetimi ile karşılaştırıldığında insan hakları üzerine önemli ölçüde farklı hareket ettiği bir gerçek. Görevi devraldıktan sonra ilk 48 saat içerisinde, ABD'nin BM İnsan Hakları Komisyonu'na seçilmesini amaçlamak gibi, Başkan Barack Obama'nın, Guantánamo esir kampını bir yıl içerisinde kapatmak, işkenceyi kesin surette kınamak ve CIA tarafından gerçekleştirilen gizli gözetimleri sonlandırmakla ilgili kararları takdire değerdir. Yine de yönetimin İsrail ve Çin gibi ülkelere de, İran ve Sudan örneklerinde olduğu gibi insan haklarını desteklemek için net ve güçlü çağrılarda bulunacağını söylemek için çok erken.

Avrupa Birliği insan haklarına bağlılığı konusunda kararsız davranıyor. AB ülkeleri ölüm cezası, ifade özgürlüğü ve insan hakları savunucularının korunması gibi konularda doğru davranışlar sergiliyorlar. Ancak birçok AB üyesi ülke, mültecilerin korunması ve sınırları içerisinde ırkçılığın ve ayrımcılığın yok edilmesiyle ilgili ya da terör şüphelilerinin yasa dışı transferi için CIA ile gizlice anlaşmak gibi konularda uluslararası standartları yaşama geçirmekte daha az isteklidir.

Brezilya ve Meksika uluslararası alanda insan haklarının güçlü destekçileri olmakla beraber, maalesef birçok zaman kendi sınırları içerisinde ülkeleri dışında tavsiye ettiklerini uygulamıyorlar. Güney Afrika, politik zulüm ve seçimle ilgili manipülasyonu sonlandırmak üzere Zimbabve hükümeti üzerinde oluşan uluslararası baskıyı sürekli olarak engelledi. Suudi Arabistan binlerce terör şüphelisini mahkemeye çıkarmaksızın alıkoymuyor, politik muhalifleri hapsediyor ve göçmen işçilerle kadınların haklarını şiddetle kısıtlıyor. Çin son derece kusurlu bir ceza sistemine sahip. Eleştirileri susturmak için ceza niteliğinde idari gözetim kullanmakla birlikte dünyada en fazla ölüm cezası infaz eden ülke konumunda. Rusya hükümeti, Rusya'nın Kuzey Kafkaslar bölgelerinde cezasız bir şekilde keyfi gözetim, işkence ve diğer kötü muameleye ve yargısız infazlara geçit veriyor, durumu eleştirmeye kalkanları da tehdit ediyor.

G-20 hükümetlerinin uluslararası toplumun onayladığı uluslararası insan hakları standartlarını destekleme yükümlülüğü bulunuyor. Aksi takdirde, etkinliklerinin yanı sıra kendi güvenilirliklerini ve meşruiyetlerini de azaltmış oluyorlar. G-20'nin hedefi küresel ekonomik krizden bir çıkış yolu bulmak. Aynı zamanda çabalarının yoksulluk içinde yaşayan insanların yararına olacağını söylüyorlar. Fakat ekonomik iyileşme insan haklarıyla ilgili güçlü bir odak içermezse ne sürdürülebilir ne de adil olacak.

Kendi davranışları ile bir örnek oluşturmak dünyanın zirvesindeki masanın çevresinde oturanların sorumluluğu. G-20 üyeleri için tüm insan haklarının, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların, siyasi ve medeni hakların eşit derecede önemli olduğu konusunda açık bir mesaj göndermek iyi bir başlangıç olacak. ABD uzun zamandır ekonomik ve sosyal hakların geçerliliğini kabul etmiyor ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ne taraf değil. Diğer yandan Çin, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ne taraf devlet olmayı kabul etmiyor. İki hükümet ilgili anlaşmalara hemen taraf olmalı. Tüm G-20 üyeleri BM Genel Kurulu tarafından Aralık 2008'de benimsenen Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin Seçmeli Protokolü'nü onaylamalı. Ancak uluslararası anlaşmaları imzalamak yapılması gerekenlerle ilgili sadece bir adım.

Değişim için yeni imkânlar

Ekonomik durum ile daha da şiddetli hissedilen küresel yoksulluk insan hakları değişimi için ateşli bir platform oluşturdu. Aynı zamanda ekonomik kriz sistemi değiştirmek için imkânları yaratan bir mantık değişimini tetikledi.

Geçtiğimiz yirmi yılda Devlet, pazar yararına, ekonomik büyümenin her şeyi çözebileceği inancıyla insan haklarıyla ilgili görevlerinden geri durmakta veya sorumluluğunu reddetmekteydi. Fakat sadece ekonomik büyümenin her şeyi çözmeyeceğinin anlaşılmasıyla devletler konumlarını radikal olarak değiştiriyor. Yeni bir küresel mali yapı ve Devletin daha güçlü bir role sahip olacağı bir uluslararası yönetim sistemi tartışılıyor. Bu, aynı zamanda devletin sosyal perspektifini kazanmasını sağlayarak, son yirmi yıldır uluslararası politikaları oluşturan mantıktan daha insan hakları yanlısı bir model tasarlaması için bir imkân yaratıyor. Ekonomik ve sosyal haklar dâhil olmak üzere insan haklarına saygı, hakları koruma ve yerine getirebilme işlevleri açısından uluslararası mali kurumların rolünü radikal olarak yeniden düşünme imkânını oluşturuyor.

HÜKÜMETLER EKONOMİK BÜYÜMEYE YATIRIM YAPTIKLARI KADAR İNSAN HAKLARINA DA YATIRIM YAPMALILAR.

Hükümetler ekonomik büyümeye yatırım yaptıkları kadar ciddi olarak insan haklarına yatırım yapmalılar. Sağlık ve eğitim imkânlarını desteklemeli, genişletmeli, ayrımcılığı sonlandırmalı, kadınları güçlendirmeli, kurumları insan hakları ihlallerine karşı sorumlu tutabilmek için evrensel standartlar ve etkili sistemler belirlemeli, hukukun üstünlüğüne saygı duyulan, sosyal uyumun güçlü olduğu, yolsuzluklara son verildiği ve hükümetlerin sorumlu tutulabileceği açık toplumlar oluşturmaları. Ekonomik kriz zengin ülkeler için kalkınma yardımlarını kesmek üzere mazeret olamaz. Ekonomik daralma döneminde bazı yoksul ülkeleri desteklemek, sağlık, eğitim, hijyen ve barınma üzerine ana hizmetleri sağlamak için çok daha önemli.

Hükümetler ölümcül çatışmaları çözmek için birlikte çalışmalı. Aradaki bağı dikkate alarak, bir krize odaklanmak için diğer krizle ilgilenmemek her ikisinin de şiddetlenmesiyle sonuçlanacak.

Hükümetler bu imkânları insan haklarını güçlendirmek için kullanacaklar mı? Şirketler ve uluslararası finans kurumları insan hakları sorumluluklarını kabul edecek ve buna göre hareket edecekler mi? Şimdiye kadar uluslararası toplum tarafından önerilen tespit ve tedavilerde insan hakları çok az yer aldı.

Tarih, köleliğin kaldırılması veya kadınların eşit haklara sahip olması gibi büyük değişimleri yaratan mücadelelerin devletlerin isteğiyle başlamadığını, sıradan insanların çaba ve isteklerinin bu hareketleri var ettiğini gösteriyor. Uluslararası adalet mekanizmaları yaratmak, silah ticaretini kontrol altına almak, ölüm cezasını ve kadınlara yönelik şiddeti sona erdirmek ya da küresel yoksulluk ve iklim değişikliğini uluslararası gündemin konusu haline getirmekle ilgili ne kadar başarılı olacağımız dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca aktivistin enerjisine, yaratıcılığına ve inadına bağlı.

Siyasi liderlere sorunları çözmek üzere baskı oluşturmak için insanların gücüne güvenmeliyiz. Bu nedenle, Uluslararası Af Örgütü 2009'da birçok yerel, ulusal ve uluslararası ortakla birlikte yeni bir kampanya başlatıyor. "Onurunu İste!" sloganıyla, yoksulluğu yaratan ve derinleştiren insan hakları ihlalleriyle ilgili ulusal ve uluslararası aktörlerin sorumluluklarını üstlenmelerini sağlamak amacıyla insanları harekete geçireceğiz. Ayrımcı kanunları, politikaları, uygulamaları sorgulayacak, insanları yoksullaştıran ve yoksul kalmalarına sebep olan etmenlerin üstesinden gelmek için belirli önlemler talep edeceğiz. Yoksulluğu sonlandırmak üzere yoksulluğu yaşayan insanların seslerini tartışmanın

ortasına taşıyacak ve hayatlarını etkileyen kararlarda aktif olarak yer almaları için ısrarcı olacağız.

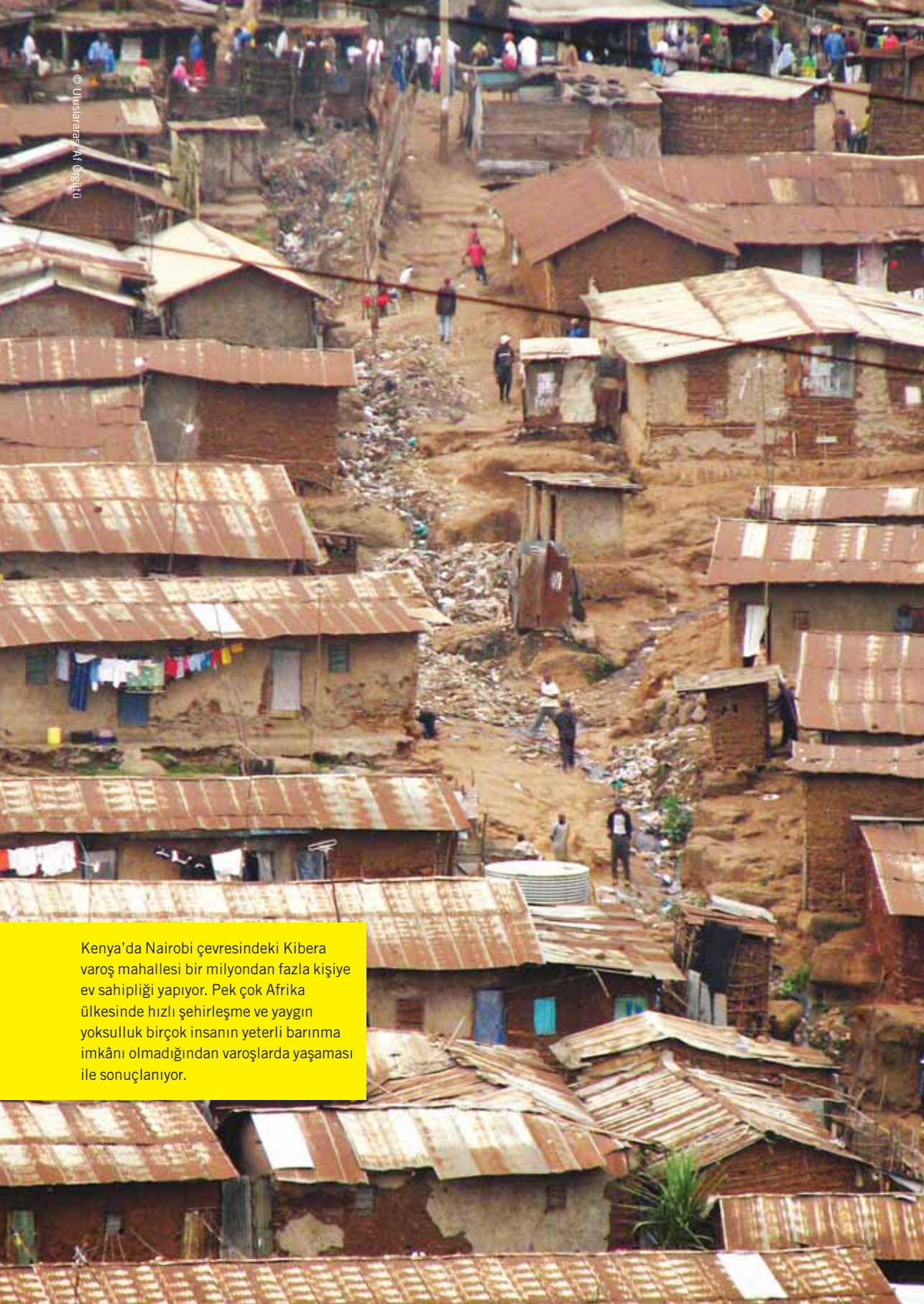
Uluslararası Af Örgütü yaklaşık elli yıl önce düşünce mahkûmlarının serbest bırakılmasına dair bir çağrı ile vücut buldu. Bugün, yoksulluk mahkumları, kendi hayatlarına şekil verebilsinler diye "onurumuzu istiyoruz". Dünya çapında milyonlarca üye, destekçi ve ortağımızla başarılı olacağımızdan eminim.

**YOKSULLUK MAHKUMLARININ
KENDİ HAYATLARINI DEĞİŞTİREBİLMELERİ İÇİN
"ONURUMUZU İSTİYORUZ".**

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009
BÖLÜM BİR: BÖLGESEL GENEL BAKIŞLAR

09

Kenya'da Nairobi çevresindeki Kibera varoş mahallesi bir milyondan fazla kişiye ev sahipliği yapıyor. Pek çok Afrika ülkesinde hızlı şehirleşme ve yaygın yoksulluk birçok insanın yeterli barınma imkânı olmadığından varoşlarda yaşamaları ile sonuçlanıyor.

AFRİKA

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AFRİKA

Kırmızı bereli askerler Gine'nin başkenti Conakry'den 300 kilometre kuzeye, Boké yakınında Khoréra'ya gittiler. Kasabada Karamba Dramé isimli bir gençlik liderini arıyorlardı. Bulduklarında, askerlerden biri Karamba Dramé'i vurdu. Karamba Dramé 31 Ekim 2008 tarihinde hastaneye ulaşmadan öldü.

Afrika'da birçok ülkede olduğu gibi Gine'nin nüfusu yıl içinde artan gıda ve eşya fiyatlarından ağır şekilde etkilendi. Gösteriler meydana geldi ve yetkililer Karamba Dramé'nin bu protestoları organize edenlerden biri olduğuna inanıyordu. Bu nedenle onu öldürdüler.

Afrika'da 2008 yılına damgasını vuran gıda krizi, zaten yoksulluk içinde yaşayan, desteğe ihtiyaç duyan topluluklar üzerinde büyük etki yarattı. Kıtanın tamamında insanlar vahim sosyal ve ekonomik duruma ve hayat pahalılığının hızla artmasına karşı gösteriler düzenlediler. Bazı gösteriler özel mülkiyet ve kamu mülkiyeti tahribatına neden olacak şekilde şiddetlenirken yetkililer genellikle aşırı güç kullanarak protestoları bastırdı. Güvenlik güçleri, gıda hakkı dahil olmak üzere yeterli yaşam standardına sahip olma haklarını talep eden çok sayıda kişiyi yaraladı ve öldürdü. Protestocular keyfi olarak tutuklandı ve gözaltına alındı. Bazıları gözaltında kötü muameleye maruz kaldı veya adil olmayan yargılamalar sonrasında hapis cezasına mahkum edildiler. Genellikle, protestolara karşılık verme sırasında işlenen insan hakları ihlallerinden sorumlu olan güvenlik güçleri mensuplarını tespit etmek için hiçbir soruşturma yürütülmedi.

Yoksulluk

Geçmiş yıllarda Afrika'da birçok ülkedeki sürekli ekonomik büyümeye rağmen bölge genelinde milyonlarca insan temel ihtiyaçlardan yoksun kalmaya devam etti. İnsanlar, günlük ihtiyaçlarını karşılama konusunda siyasi baskı, susturulma ve güçsüzleştirilme çabaları ile daha da ciddileşen büyük sorunlarla karşılaştılar.

Böylesi bir baskıya rağmen, kötü sosyal ve ekonomik durumu ve hayat pahalılığındaki ciddi artışı protesto eden göstericiler Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine Cumhuriyeti, Kamerun, Mali, Mozambik, Senegal, Somali ve Zimbabve dahil olmak üzere birçok ülkede sokaklara döküldü. Bazen kendileri de şiddet içeren gösteriler, devlet tarafından genellikle daha da fazla şiddet ile karşılandı. Şubat ayı sonlarında Kamerun'da güvenlik güçleri çeşitli kasabalarda artan

hayat pahalılığına ve düşük ücretlere yönelik şiddetli protestolara yapılan müdahalede 100'e yakın kişiyi öldürdü. Öldürülenlerden bazıları açıkça yakın mesafeden kafalarından vurulmuştu. Mozambik'te polis, Şubat ayında ulaşım masraflarındaki artışı protesto eden insanlara yönelik hakiki mühimmatın kullanıldığı müdahalede üç kişiyi öldürdü ve 30 kişiyi yaraladı.

Mali'de temel eşya fiyatlarındaki artışlara ve ülkenin kuzey batısında Lere'deki su kaynaklarını özelleştirme planına karşı yürüyüşler düzenlendi. Kasım ayında güvenlik güçleri göstericilere ateş açtığında en az altı kişi yaralandı, bu kişilerden biri daha sonra hastanede öldü. Burkina Faso'da, Ouagadougou ve Bobo-Dioulasso'da artan hayat pahalılığına karşı yapılan ve şiddetlenen gösterilerden sonra güvenlik güçleri yüzlerce kişiyi tutukladı. Tutuklananların en az 80'i avukata erişim hakkına sahip olmaksızın hapis cezasına mahkum edildi.

Zimbabve'de ekonomik ve sosyal altyapıdaki şiddetli zayıflamayı protesto eden yüzlerce aktivist tutuklandı ve suçlama olmaksızın gözaltına alındı. Birçok gösteri polis tarafından çoğu kez aşırı güç kullanımı ile dağıtıldı. Yılsonunda BM'nin yaklaşık beş milyon kişinin gıda yardımına ihtiyaç duyduğunu belirlemiş olmasına rağmen hükümet gıdaya erişimi kendi siyasi çıkarları için kullanmaya devam etti. Çoğunlukla kırsal bölgelerde olmak üzere binlerce insan devlet destekli siyasi şiddet sonucu yerlerinden edildi ve gıda stoklarına, arazilerine ve diğer geçim yollarına erişimleri engellendi.

Binlerce insan ailelerinin yaşamlarını iyileştirmeyi umarak diğer ülkelere göç etmeye devam etti. Çoğu çaresizlik içinde yaşamlarını zalim kaçakçıların ellerine bırakarak denize açıldı. Aden Körfezi üzerinden Yemen'e ulaşmak için Afrika Boynuzu'ndan ayrılan yüzlerce kişi yolda öldü. Avrupa'ya gitmeye çalıştıklarına inanılan yüzlerce göçmen Moritanya'da keyfi olarak tutuklandı ve gözaltına alındı. Çoğu, insanlık dışı koşullar altında gözaltına alındı ve kötü muameleye maruz kaldı, daha sonra da sınır dışı kararına karşı çıkamadan, sıklıkla geldikleri ülkeler dışındaki ülkelere yollanmak üzere sınır dışı edildi.

Birçok Afrika ülkesinde hızlı kentleşme ve yaygın yoksulluk birçok insanın yeterli barınağa sahip olamamasına ve çoğu kez varoşlarda yaşamasına yol açtı. Bu kişiler, yetkililer tarafından zorla tahliye edilme riski altındalar ve varoşlarda yaşarken de su ve altyapı hizmetleri de dahil olmak üzere temel hizmetlere erişime sahip değiller. Nijerya'daki Lagos şehrinde birçok insan yargı süreci olmaksızın zorla tahliye edildi ve daha sonra tazminat veya alternatif barınak alamadı. Çad'da 2008 yılı başlarındaki olağanüstü hal sırasında çıkarılan bir Başkanlık kararı uyarınca N'Djamena'da hükümet arazisi üzerine izinsiz yapıldığı kabul

edilen binlerce ev yıkıldı. Binlerce kişi evsiz kaldı ve alternatif barınma bulmaya çalışmak zorunda kaldı. Kenya'da hükümet, Nairobi Nehri'ne yakın olan kaçak yerleşkelerde yaşayanların bölgeyi terk etmesi gerektiğini duyurduktan sonra nehre yakın yaşayan yüzlerce aile zorla tahliye edilme tehdidi ile karşı karşıya kaldı.

Birçok ülkede cezaevi koşulları çoğu kez aşırı kalabalığa bağlı olarak uluslararası standartların oldukça altında kaldı. Her zamanki gibi bu durumdan en kötü etkilenenler, gözaltında iken temel ihtiyaçlarını karşılayacak kaynaklardan yoksun olan yoksul ailelere mensup mahkumlar oldu.

Güvensizlik ortamı

Bazı Afrika ülkelerindeki silahlı çatışma ve güvensizlik ortamı yüz binlerce kişiyi sınırların ötesinde uluslararası koruma veya kendi ülkelerinde güvenli bir yer aramak üzere evlerini terk etmeye zorladı. Kıtayı etkileyen en kötü silahlı çatışmaların bazılarında hükümet güçleri ve silahlı gruplar toplumların itibarını ve fiziksel bütünlüğünü tamamen hiçe saydı. Siviller rutin olarak çatışma taraflarınca saldırıların hedefi oldu; tecavüz ve diğer cinsel şiddet şekilleri yaygın olarak devam etti; çocuklar çoğu kez çatışmalarda savaşçı olarak kullanıldı ve insani yardım çalışanları hedef alındı. Bu silahlı çatışmalar kapsamında işlenen suçlardan uluslararası hukuk karşısında sorumlu olanlar neredeyse hiç hesap vermek zorunda kalmadı.

2008 yılı boyunca BM'nin Afrika'daki rolü ve bölgesel barışı koruma misyonları arttı, fakat sivil nüfusun korunması açısından önemli bir etki yaratamadı. Bu tamamen olmasa da kısmen yetersiz kaynaklar nedeniyleydi. BM ve Afrika Birliği gibi bölgesel organlar Sudan (Darfur), Çad, Somali ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti (Kuzey Kivu)'ndeki silahlı çatışmaların çözümünde zayıf bir ilerleme gösterdi.

Küçük silahların yaygınlaşması silahlı çatışmaların sürmesinde ve insan hakları ihlallerinin yaygınlığında önemli bir faktör olarak kaldı. BM silah ambargoları etkili olmadı.

Uluslararası toplum Somali kıyılarındaki korsanlık ile savaşmak ve ticari çıkarlarını korumak için eşsiz bir kaynak seferberliği başlattı. Ancak, uluslararası toplum BM ambargosuna rağmen, Somali'ye silah akışını durdurmak için benzer bir çaba göstermedi. Aynı şekilde, ne çatışmanın tüm taraflarınca gerçekleştirilen yaygın uluslararası insancıl hukuk ihlallerini durdurmak için, ne de suçluları uluslararası hukuk altında sorumlu tutmak için etkin olarak harekete geçti.

Yüz binlerce kişi Somali'deki çatışmanın sonucunda yakın zamanda yerlerinden edildi. Başkent Mogadişu ve çevresindeki çatışmalar, Ocak 2007'den bu yana 16,000 sivilin ölümüne ve kaydedilmemiş sayıda yaralanmalara neden oldu. Geçici Federal

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AFRİKA

**BİZİ İKİ KERE FELAKET
VURDU. İLK ÖNCE
ŞEHİRİMİZE
SALDIRILDIKLARI İÇİN
KAÇMAK ZORUNDA KALDIK.
ŞİMDİ DE GERİ DÖNECEK
HİÇBİR YERİMİZ YOK
ÇÜNKÜ HÜKÜMET
EVLERİMİZİ YIKTI. FELAKET
HİÇ SONA ERECEK Mİ?**

Çadlı bir mülteci, Maltam mülteci kampı,
Kamerun, Mayıs 2008.

Hükümet güney merkez Somali boyunca otoritesini kabul ettiremedi ve mevkilerini silahlı muhalif gruplara kaybetti. İnsani yardım örgütleri, ihtiyaç sahibi tahmini 3.2 milyon kişiye yönelik acil durum yardımları konusunda yalnızca sınırlı erişime sahipti. Gazeteciler ve insan hakları savunucularının yanı sıra insani yardım çalışanları da çoğu kez siyasi ve cezai nedenlerle hedef alındı.

Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nin doğusundaki silahlı çatışma 2008 yılının ikinci yarısında tekrar alevlendi. Çatışmanın tarafları, sivillerin öldürülmesi ve kaçırılması, tecavüz ve diğer cinsel şiddet vakaları ile çocukların silahlı güç olarak kullanılması dahil olmak üzere sayısız insan hakları ihlalleri gerçekleştirdi. Yüz binlerce kişi çatışmalardan kaçtı.

Darfur'daki silahlı çatışma görünürde hiçbir siyasi çözüm olmaksızın yıl boyunca yoğunlaştı. Tecavüz, yağmacılık ve köylerin yıkılmasının yanı sıra sivillere yönelik saldırılar da devam etti. Milyonlarca kişi ülke içinde yerinden edilmiş bir halde kaldı ve insani yardım örgütleri, genel güvensizlik ortamı ve insani yardım konvoylarına yapılan saldırılar nedeniyle çoğu kez ihtiyaç sahiplerine ulaşamadılar. Sonuç olarak binlerce kişi acil yardımların ulaşamadığı bölgelerde kaldı. Ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin yerleştiği kamplardakiler de dahil olmak üzere insanlar şiddete karşı korunmadan yoksundu. Ağustos ayındaki bir örnekte, yetkililer Güney Darfur'daki Kalma kampının etrafını sardılar, ateş açtılar ve iddialara göre kampı bombalayıp 47 kişiyi öldürdüler.

Adalet ve Eşitlik Hareketi (JEM) isimli silahlı muhalif grup Mayıs ayında başkent Hartum civarlarındaki Omdurman'a karşı bir saldırı başlattı. Saldırının sonucunda Sudanlı yetkililer Darfurlu olduğu düşünülen kişilere zulüm uyguladı. Yüzlerce kişi keyfi olarak tutuklandı ve gözaltına alındı, çoğu işkence veya diğer kötü muamelelere maruz kaldı. Ayrıca yargısız infaz vakalarının olduğu da bildirildi.

Güney Sudan'daki Abyei'de de Sudan ordusu ile Sudan Halk Özgürlük Hareketi (SPLM) güçleri arasında bir çatışma çıktı; şehir yıkıma uğradı, 50,000 kişi yerinden edildi ve Kuzey ve Güney Sudan arasındaki Kapsamlı Barış Anlaşması'nda yeni gerginlikler oluştu.

Çad ve Sudan arasındaki gerginlikler, 2008 yılında, özellikle Şubat ayı başında Çad silahlı muhalif gruplarının başkent N'Djamena'ya saldırmasından sonra yeniden arttı. İki günlük yoğun çatışma sonrasında Çad hükümet güçleri saldırıyı püskürttü. Sonrasında, hükümet olağan üstü hal ilan etti ve çeşitli muhalefet üyelerini tutukladı, bu kişilerden biri zorla kaybedilmeye maruz kaldı. Ayrıca saldırıdan hemen sonra yargısız infazlar gerçekleştirildiği bildirildi. Tahminlere göre 50,000 kişi N'Djamena'daki şiddetten kaçtı ve komşu Kamerun'a sığındı.

Silahlı çatışmalar 2008 yılında bölgedeki yaygın güvensizlik ortamının tek kaynağı değildi. Birçok ülkede seçimler sonrasında oluşan siyasi şiddet de görüldü. Kenya'da 30 Aralık 2007 seçimlerinin ardından siyasi temelli etnik şiddet ve polis cinayetleri sonucu 1,000'den fazla kişi öldü. Yüz binlerce kişi bölgelerini terk etti ve bazıları Uganda gibi komşu ülkelere kaçtı. Zimbabve'de ikinci tur başkanlık seçimlerinin öncesi ve sonrasında devlet destekli siyasi şiddet sonucunda en az 180 kişi öldürüldü ve binlerce kişi yaralandı. Çoğu, başta Güney Afrika olmak üzere komşu ülkelere kaçmaya devam etti. Kenya ve Zimbabve'deki şiddet ve güvensizlik ortamı, binlerce insanın evine, gıda stoklarına, arazilerine ve diğer gelir kaynaklarına erişimini kaybetmesine yol açarak, insanların yalnızca fiziksel güvenliği değil, geçim sağlama olanaklarını da etkiledi. Yüzbinlerce kişi siyasi şiddet yüzünden temel ihtiyaçları için insani yardıma bağımlı hale geldi.

Mayıs ayında Güney Afrika'da yabancı düşmanlığından kaynaklanan saldırılardan kaçan on binlerce kişi, evlerinden uzaklaşmak zorunda kaldıkları ve tüm varlıklarını kaybettikleri için insani yardıma bağımlı hale geldi. Birçok ilde, insanların çoğu kez aynı toplumda yaşayan kişiler tarafından dövülmesi, cinsel saldırılara uğraması ve öldürülmesi sonucu 60'tan fazla kişi öldürüldü ve 600'den fazla kişi yaralandı. Görünen uyuşukluk, etnik kökeni veya göçmen konumu nedeniyle hedef alınan bireylere yönelik bu yabancı düşmanlığı kaynaklı saldırılar, kısmen Güney Afrikalılarının halen yaşadığı yoksunluk nedeniyle tetiklendi. Resmi soruşturmalar failleri adalet önüne çıkarmadı veya şiddetin nedenlerini açıklığa kavuşturmadı.

Dışlanma

Afrika toplumlarındaki birçok grup korunmadan veya maruz kaldıkları ihlaller için tazminat mekanizmalarından dışlanmayla ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaya devam etti. Örneğin Uganda'da, ülkenin kuzeyindeki silahlı çatışmalar sırasında sayısız insan hakkı ihlaline maruz kalan mağdurlar fiziksel zarar gördü ve kimsesiz kaldılar; çoğu kez de herhangi bir tazminat mekanizmasının dışında tutuldular.

Afrika genelinde, insanlar yoksulluklarının durumu daha da kötüleştirilmesiyle cinsiyetleri nedeniyle veya HIV oldukları için aileleri ve toplumları içerisinde ayrımcılığa maruz kaldı. Örneğin 5.7 milyon kişinin HIV ile yaşadığı Güney Afrika'da, kırsal kesimde yaşayan yoksul kadınlar, HIV ve AIDS'e yönelik sağlık hizmetlerine erişimde, sağlık tesisleri ile aralarındaki uzak mesafelere ve ulaşım masraflarına bağlı olarak engellerle karşılaşmaya devam etti. Toplum içinde damgalanma

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AFRİKA

**GENÇ BİR FARDC ASKERİ
EVİMİZE GELDİĞİNDE BEN
EVDEYDİM... BANA
TECAVÜZ ETTİ... DAHA
SONRA CEZA OLARAK
KIRBAÇLANDIĞINI
ÖĞRENDİM, AMA ASKER
HALA KAMPTA VE BEN HER
GÜN ONU GÖRÜYORUM.
ONU GÖRDÜĞÜMDE,
BENİMLE ŞAKALAŞMAYA
ÇALIŞIYOR. BENİ
KORKUTUYOR. ÇOK GERGİN
VE SİNİRLİ
HİSSEDİYORUM. ŞİKAYETTE
BULUNMAK İSTİYORUM,
AMA BİR ASKERE BEN NE
YAPABİLİRİM Kİ?**

Beni bölgesinde, Kuzey Kivu, DKC, yaşayan 56 yaşında dul bir çiftçi olan Venantine 25 Ocak 2008 günü tecavüze uğradı.

ve şiddet de dahil olmak üzere cinsiyet temelli ayrımcılık, kadınların kendilerini HIV enfeksiyonuna karşı koruma ve sağlık hizmeti veya destek arama imkanlarını etkiledi.

Çeşitli toplumlarda kadınlar, adetler ve geleneksel uygulamalar yüzünden de ayrımcılığa uğradı. Örneğin Namibya'daki belirli etnik grupların adetleri, özellikle evlilik ve veraset konularında olmak üzere kadın ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılık uyguluyor.

Çeşitli ülkelerde, özellikle Tanzanya'da albino insanları, ayınlarla ilgili olduğu düşünülen cinayetlerle öldürüldü. Her ne kadar Tanzanya hükümeti cinayetleri ifşa etse de, 2008 yılında birçok kişinin tutuklanmasına rağmen hiç kimse bunlarla bağlantılı olarak yargılanmadı.

İnsanlar, aralarında Kamerun, Gambiya, Nijerya, Ruanda, Senegal ve Uganda'nın da bulunduğu bazı ülkelerde (görünen) cinsel eğilimleri nedeniyle zulme uğradı. Çeşitli ülkelerde eşcinsel ilişki suç teşkil etti.

Birçok Afrika ülkesinde adli sistem bağımsızlıktan yoksundu. Buna ek olarak adalet sistemi, cezai davaların görülmesinde aşırı gecikmelere yol açacak ölçüde çoğunlukla yetersiz kaynaklı, zayıf donanımlı ve yetersiz kadroluydu. Mali kaynaklara erişim imkanı az olanlar için cezai adalet sistemini tartışmak bir kabus haline alabiliyor.

Örneğin Nijerya'da, yoksul olanlar, kabul edilebilir bir zaman içerisinde adil yargılamaya erişim aşamasında sayısız engelle karşılaştı. Yasal yardım sağlamak için bazı çabalar gösterilmiş olsa da, avukata ihtiyacı olan ancak masrafını karşılamayanlar için, ölüm cezası içeren davalarda bile yeterli yasal temsil sağlanamadı. 2008 yılında Nijerya'da infazlarını bekleyen yaklaşık 700 kişinin tek ortak noktası yoksul olmalarıydı.

Bununla birlikte, bir dönüm noktası kararında Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS), yetkililerin köleliğe yönelik mevcut kanunları uygulamadıkları nedeniyle Nijer Hükümeti'nin on yıldır aile içi ve cinsel kölelik altında tutulan bir kadına tazminat ödemesini hükmetti.

Sesini duyuramayanlar

Hükümetler gerekçe olmasızın ifade, örgütlenme ve barışçıl toplanma özgürlüğü hakkını kısıtlamaya devam etti. Buna rağmen, genelde birbirleriyle ortak çalışan ve git gide daha güçlü bir hal alan sivil toplumlar ve bağımsız medya, hükümetlerin bilgiyi kontrol etme çabalarına karşı çıktı.

Yasal mevzuat ve diğer kanun şekilleri çoğu kez sivil toplum ve medyanın çalışmalarını sınırlandırmak için kullanıldı. Etiyopya'da yetkililer insan hakları faaliyetlerini suç kapsamına alan ve yetkililere

sivil toplum örgütleri üzerinde aşırı kontrol sağlayan bir yasa tasarısı hazırladı. Svaziland'da, kabul edilemeyecek şekilde geniş bir terörizm tanımına sahip olan yeni Terörizmi Durdurma yasası, sivil toplum örgütlerinin faaliyetleri üzerinde dondurucu bir etki yarattı ve ifade özgürlüğü, barışçıl toplanma ve örgütlenme haklarını ihlal etti. Çad'da basın özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir başkanlık kararı olağanüstü hal kaldırıldıktan sonra da geçerli kaldı. Sudan'da özel medya organları üzerindeki denetim güçlendirildi. Ruanda'da yabancı gazeteciler de dahil olmak üzere bağımsız medya çalışanlarının çalışma alanları sınırlı kaldı. Lesotho'da sınırlayıcı yayın düzenlemeleri ve suç teşkil eden iftira, tahrik ve benzeri suçların kullanımı bireysel medya çalışanlarına ve ifade özgürlüğüne zarar vermeye devam etti. Kenya'da meclis bir medya yasa tasarısı geçirdi, Uganda'da da yetkililer yönetmeliği tasarlıyordu; bu yasalar basın özgürlüğünü daha da kısıtlayacak nitelikteydi. Nijer'de hükümet, basında ülkenin kuzeyindeki çatışmalara dair haberler yayınlanmasına yönelik medya yasağı koydu ve gazetecilerin söz konusu bölgelere seyahat etmesini yasakladı.

Angola, Çad, Ekvator Ginesi, Gambiya, Kamerun, Nijer, Nijerya, Senegal, Sudan, Tanzanya ve Togo dahil olmak üzere birçok ülkede yayınladıkları haberler yetkililer tarafından onaylanmayan medya organları askıya alındı. Gazeteciler sadece mesleklerini ifa ettikleri için rutin olarak tutuklandı ve bazen cezai suçlarla itham edildi.

Burkina Faso, Burundi, Çad, Ekvator Ginesi, Etiyopya, Gambiya, Moritanya, Kamerun, Kongo Cumhuriyeti, Svaziland ve Zimbabve'de siyasi muhalifler keyfi olarak tutuklandı ve gözaltına alındı. Bazı davalarda siyasi muhalefet üyeleri zorla kaybedilmelere maruz kaldı veya yasadışı bir şekilde öldürüldü. Eritre gibi diğer ülkelerde de ifade özgürlüğü ve sivil toplum mevcut değildi, ayrıca siyasi muhalefete yer yoktu.

İnsan hakları savunucuları birçok ülkede risk altında kaldı, çoğu kez taciz edildi ve bazen başkalarının haklarının yanı sıra kendi haklarını korudukları için de tutuklandı. Gazeteciler ve insan hakları aktivistleri güvenlik riskleri nedeniyle ülkelerinden sürekli kaçmak zorunda kaldı.

Zimbabve'de sayısız insan hakları aktivisti, sendika temsilcileri ve siyasi muhalefet üyeleri tutuklandı. Bazıları, hükümet güvenlik güçleri ve yetkililer için çalışan devlet dışı aktörler tarafından zorla kaçırıldı ve öldürüldü. Çad, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, ve Sudan'da da insan hakları savunucuları tutuklandı. Bazı durumlarda gözaltına alınanlar işkence gördü veya kötü muameleye maruz kaldı. Birçok ülkede sivil toplum örgütleri kapatıldı veya yetkililer tarafından kapatılmakla tehdit edildi.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AFRİKA

ZARARLAR İÇİN TAZMİNAT İSTİYORUM. BANA SALDIRANLARLA KONUŞMAK VE NEDEN DÖVÜLDÜĞÜMÜ ONLARDAN DUYSAM İSTİYORUM. AYRICA ONLARIN ADALET ÖNÜNE ÇIKARILMASINI İSTİYORUM.

Lyn, 86 yaşında siyasi şiddet mağduru bir kadın, Zimbabve, Ağustos 2008.

Hesap Verilebilirlik

Hükümetler cezasızlığı ciddi bir şekilde ele almadıkça bölgedeki yaygın insan hakları ihlalleri devam edecek. Şu anda diğerlerinin haklarını ihlal edenler bunu yapmaya özgürce devam edebiliyor. Bazen, büyük ölçekli insan hakları ihlalleri sonrasında soruşturma komisyonları veya başka çeşit soruşturma panelleri kuruluyor, fakat bunlar çoğu kez gerçeği ortaya çıkarmak ve sorumluları belirlemekten çok kamuoyunu tatmin etmek için çalışıyor.

Çad'da, Şubat 2008'deki yüzlerce cinayeti ve insan hakları ihlallerini araştıran bir ulusal soruşturma komisyonu raporunu Eylül ayında yayınladı; ancak hükümet, komisyonun tavsiyelerini uygulamak için hiçbir girişimde bulunmadı. Gine Cumhuriyeti'nde, 2006 ve 2007'de işlenen insan hakları ihlallerini araştırmak için kurulan bir soruşturma komisyonu herhangi bir araştırma yapmadı. Liberya'da Gerçeklik ve Uzlaşma Komisyonu açık duruşmaları sonlandırdı ve bulguları yılsonu itibarıyla beklemeydi. Kenya'da seçim sonrası şiddeti sorgulamak için kurulan soruşturma komisyonu bulgularını Ekim ayında kamuya duyurdu. Her ne kadar hükümet, komisyonun raporundaki tavsiyeleri uygulamayı taahhüt etmiş olsa da yılsonu itibarıyla kapsamlı bir eylem planı gerçekleştirmedi.

Ne yazık ki hükümetler, soruşturma veya gerçeklik ve uzlaşma komisyonlarını, çoğu kez bireysel cezai sorumluluğun temeli olan adli soruşturmaların yerine kullandı.

Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) Afrika'daki birçok davayı takip etmeye devam etti. UCM savcısının, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve soykırım nedeniyle Sudan Devlet Başkanı Ömer El Beşir hakkında tutuklama emri başvurusunda bulunması, çeşitli devletlerin ve Afrika Birliği'nin de aralarında bulunduğu bölgesel birimlerin UCM'nin çalışmalarını baltalamaya çalışmasına yol açtı. Afrika Birliği, Arap Birliği ve İslam Konferansı Örgütü davayı ertelemesi için BM Güvenlik Konseyi'ne çağrıda bulundu. Afrika Birliği, Ruanda'nın girişimi üzerine evrensel yargının ihlali olduğunu iddia ettiği durumu eleştiren bir karar yayınladı.

UCM Afrika'da birçok davayı takip etmeye devam etse de yalnızca sınırlı sayıda bireyi yargılayabildi. Ulusal yargıların da, evrensel yargıyı uygulayarak, uluslararası hukuk kapsamında suç işlediğinden şüphelenilenleri soruşturması ve yargılaması gereklidir. Ne yazık ki Senegal, eski Çad Başkanı Hissène Habré davasında, ciddi soruşturmaları başlatma konusundaki siyasi irade eksikliğini gösterecek şekilde sınırlı bir ilerleme kaydetti.

Afrika Birliği'nin Temmuz ayında Afrika Adalet ve İnsan Hakları Mahkemesi Statüsü Protokolü'nü benimsemesi ise olumlu bir gelişme olarak göze çarptı. Eğer Afrika Birliği üye devletleri, insan hakları ihlalleri

mağdurlarının etkin bir çözüm için doğrudan mahkemeye başvurabilmesini kabul ederse, söz konusu mahkeme faaliyete geçtikten sonra Afrika'daki cezasızlığı sonlandırmaya katkıda bulunabilir.

Sonuç

İnsan haklarını koruduğunu ve bunlara saygı gösterdiğini iddia eden Afrika hükümetlerinin söylemleri ile insan hakları ihlallerinin normal sayıldığı günlük gerçeklik arasında hala ciddi bir fark bulunuyor.

2008 yılında, haklarından mahrum bırakılan Afrikalılar sokaklara döküldü. Protestolar çoğu kez şiddetli hale geldi, hükümetlerin muhalefete ve protestolara yönelik baskıcı tavırları kızgınlığı körükledi. Bu protestolar devam edecek gibi gözüküyor.

Birçok insan son derece yoksul şartlar içinde yaşıyor ve çok azı yoksulluktan kurtulma şansına sahip. Bölge hükümetlerinin temel toplumsal hizmetlerin sağlamaması, hukukun üstünlüğü ilkesine saygı göstermemesi, yozlaşmayla başatmaması ve halka hesap vermemesi durumu daha da kötüleştiriyor.

Küresel ekonomik manzara git gide daha sıkıntılı bir hal aldığından, umut yalnızca kıta genelindeki sivil toplumların canlılığında ve karşılaştıkları risklere rağmen köklü çıkarılara karşı mücadele vermeye devam eden insan hakları savunucularının kararlılığında yatıyor.

KISA BOYLU İNSANLAR BİLE GÖKYÜZÜNÜ GÖREBİLİYOR. ULUSLARARASI TOPLUM NE ZAMAN SOMALİ'DE OLANLARI GÖRECEK?

Somali insan hakları savunucusu
Abdullahi Alas Jumale, şuanda sürgünde,
Temmuz 2008.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AFRİKA

2008 yılının Eylül ayında yerinden edilmiş sivil halk Sri Lanka, Wannı'deki güvenli Kilinochchi bölgesine doğru ilerlerken. Yüz binlerce sivil, barınma, gıda, sağlık hizmetleri ve tıbbi destek yetersizliği sebebiyle yerinden edildi.

ASYA-PASİFİK

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ASYA-PASİFİK

Myanmarlı yetkililer 20 Mayıs'ta Yangon yakınlarındaki Kawhmu kasabasında Nargis Kasırgası'nın çaresiz felaket mağdurlarına yardım etmeye çalışan insanları cezalandırdı ve resmi olmayan tüm yardımları etkin olarak kesti. Aynı zamanda felaket mağdurlarının yardım istemek için sokaklara çıkmasını önledi. Olaydan yaklaşık üç hafta önce, kasırga on binlerce kişiyi öldürmüştü ve yüz binlerce kişiyi evlerinden ve geçimlerinden ederek güney Myanmar'ın büyük bölümünü tahrip etmişti.

Kasırga aynı zamanda baskıcı hükümet politikalarının bir toplumu yoksullaştırıp yoksullaştırmayacağı konusunda devam eden tartışmayı da silmiş olmalıydı. Myanmar hükümeti, Ülke Barış ve Gelişim Konseyi (SPDC) afetin kapsamı hakkında çok az bilgi verirken, tahminen 2.4 milyon kasırga mağduruna çok az yardım edilmesini dünya dehşet içinde izledi. Aynı zamanda, üç hafta boyunca SPDC uluslararası yardımı da reddetti ve felaket mağdurlarının en çok gıda, barınak ve ilaca ihtiyacı olduğu dönemde Ayeyarwady deltasına erişimi engelledi. Bunun yerine, kasırgadan bir hafta sonra mağdurlar hala hayatta kalmak için mücadele ederken, SPDC elindeki kaynakları yeni ve son derece kusurlu bir anayasayı onaylamak için basmakalıp bir referanduma yönlendirdi. SPDC kendisi yeterli yardımı sağlamazken hayati öneme sahip yardımı kasten bloke ederek yüz binlerce insanın yaşam, gıda ve sağlık hakkını ihlal etti.

Asya-Pasifik bölgesi boyunca ülkelerde yüz binlerce kişi hükümet politikaları sebebiyle mağdur olmasına rağmen itirazlarını dillendiremeyecek kadar korkuyorlar. Milyonlarca insan, kısmen küresel ekonomik krizin sonucu olarak gıda, yakacak ve diğer eşya fiyatları artarken yoksullaştı. Bu insanların çoğunun hükümetleri krize uygun bir çözümü şekillendirirken yardım etme hakkı reddedildi.

Fakat Nargis Kasırgası'yla ilgili olaylar o kadar uç noktadaydı ki ülkenin uluslararası alandaki destekçisi konumundaki Çin'in yanı sıra Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) üyesi olan Myanmar'ın komşularının tepkilerine sebep oldu. Her ne kadar bu hükümetler daha önce uluslararası insan haklarının "Asya değerleri" ile çatıştığını, ulusal egemenlikleri tehdit ettiğini ve ekonomik gelişimin önceliğini reddettiğini iddia etmiş olsa da; bu derece büyük ölçekli bir felaketin karşısında ASEAN, Myanmarlı yetkililere uluslararası yardıma erişim sağlamaları için açık çağrıda bulundu ve SPDC ve uluslararası toplum arasında arabuluculuk yapmaya çalıştı.

Daha önemlisi, Çin hükümeti diğer egemen devletlerin işlerine müdahale etmemeye dair uzun süreli pozisyonundan felaketin boyutu (ve 2008 Pekin Olimpiyatları öncesinde imajını koruma isteği) sebebiyle vazgeçti. SPDC'nin uluslararası yardım teklifleri ile ilgili olumlu düşünmesi için Çin'in önemli etki yarattığı görüldü.

Pekin Olimpiyatları ve sonuçta Çin'in imajı konusunda yükselen hassasiyeti, ülkenin genel insan hakları durumuna dair gerçek ve sürekliliği olan gelişimler için ümitleri arttırdı. Zaten bu durum Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından olimpiyatların Pekin'de gerçekleştirilmesi için sunulan nedenlerden biriydi. Ancak Olimpiyatlar öncesinde yetkililerin insan hakları savunucuları, dini uygulayıcılar, etnik azınlıklar, avukatlar ve gazeteciler üzerindeki kontrolü sıkılaştırmasıyla baskı daha da arttı. Çin yetkilileri binlerce Pekin sakinini evlerinden zorla tahliye etti ve hükümetin kararlarına muhalefet etmeye kalkışanları cezalandırdı.

Spor etkinliği olarak Oyunlar ihtişamı ile büyük ölçüde övgü aldı. Büyük kaynakları seferber edebilmekle ilgili hükümet kabiliyetini göstererek, amaçladığı gibi Çin'in dünyanın önde gelen güçlerinden biri olduğunu gösterdi. Fakat Oyunlar, aynı zamanda böyle büyük gösteriler sunma kapasitesine sahip bir ülkenin, kendi insanlarının insan hakları özelemlerinin çoğunu ve özellikle ülkenin olağanüstü ekonomik gelişiminde pay almasına izin verilmeyen on milyonlarca vatandaşın hakkını vermekle ilgili başarısızlığının sürdüğünü göstermeye de yardım etti.

Yoksunluk

Yıllarca Çin hükümeti çoğu kırsal bölgelerden Çin'in hızla büyüyen şehirlerindeki kenar mahallelere akın eden 150 milyon kadar göçmen işçinin desteği ile ekonomi politikalarını geliştirdi. Fakat Olimpiyatlar ile birlikte büyüyen inşaat patlamasının sona ermesi ve küresel ekonomik krizin artan etkisi ile Çin'in milyonlarca göçmen işçisi 2008 yılı sonunda belirsiz bir gelecekle karşı karşıyalar. Sürekli büyüyen ekonomi vaadinin sona ermesiyle birlikte, hayatlarının Çin'in artan derecede varlıklı şehirli orta sınıftan ne kadar farklı olduğunu fark ederek köylerine döndüler. Bu genişleyen yarıktaki oluşan sosyal gerilimler ve zengin ve yoksul ile şehirli ve köylü arasındaki ayrılığın farkındalığı, Çin'de binlerce protestoya neden oldu.

Asya-Pasifik bölgesi bir bütün olarak en yoksullaştırılmış nüfusların (Afganistan, Bangladeş, Laos, Myanmar, Kuzey Kore, Papua Yeni Gine) yanı sıra dünyanın en zengin alanlarını da (Avustralya, Çin, Japonya, Güney Kore) barındırıyor. 2008 yılı boyunca bu insanların refah farklılıkları doğal kaynakların dağılımından çok hükümet politikası ile ilgili görüldü.

Asya'nın bir diğer devi Hindistan içeride medeni ve siyasi haklara güvenilir bir taahhüt sağlarken ekonomik ilerleme elde etmeyi denedi.

Fakat Hindistan yetkilileri şehirli yoksulların ve topraksız çiftçiler ve endüstriyel projeler için topraklarının ve diğer kaynakların suiistimaline karşı çıkan *adivasi* topluluklar dâhil olmak üzere kırsal alanlarda zaten kenara itilmiş toplulukların haklarını sağlamaya çalışmadı. Bazı ülkelerde, yetkililer özellikle *adivasi* topraklarında olduğu gibi arazileri düzenleyen mevcut anayasal hükümleri yok saydı ve buraları madencilik ve diğer endüstrilere tahsis etti. Hindistan'ın en yoksul eyaletlerinden biri olan Orissa'da sınırlı kaynaklar üzerindeki rekabet ile *adivasi* hakları, din özgürlüğü ve hükümetin gelişim politikaları hakkında politik mücadeleler iç içe geçti. Sonuç, en 25 kişinin ölümüne, çoğu zulüm gören Hristiyanlar olan en az 15,000 kişinin yerinden edilmesine ve binlerce kişinin yeterli sağlık hizmeti, eğitim ve barınma elde etmesinin önlenmesine sebep olan süregelen toplumsal şiddet oldu.

Bangladeş'teki yerli topluluklar da hükümet politikalarından mağdur oldu. Askeri destekli Geçici hükümet ve kıdemli politik liderler arasındaki politik mücadele başlıklara egemen iken, perde arkasında hükümet, Chittagong Tepe Bölgesi'nde yaşayan Jumma Yerlilerinden zorla toprak alan Bengalli yerleşimcilere yönelik sürekli desteğine devam etti.

Ekim ayında Asya Kalkınma Bankası 2 milyon Kamboçyalının küresel mali kriz ortasında gıda, yakıt ve eşya maliyetleri yükseldiğinden yoksulluğa düşmüş olabileceğine dair uyarıda bulundu. Bu rakam zaten yoksulluk içinde yaşayan, nüfusun yaklaşık üçte biri olan 4.5 milyonun dışındaydı. Boeung Kak Gölü çevresinde çoğu temel yerleşim birimlerinde yaşayan 4,000'den fazla Phnom Penh ailesi göl arazi çöp toplama alanına döndürüldükçe yerinden edilme ile karşılaştı. 26 Ağustos 2008 tarihinde arazi doldurma başlamadan önce ikamet edenlere hiçbir bildirim yapılmadı ve protestocular yerel yetkililerden ve firma işçilerinden yaygın tehdit ile karşılaştı. Bu sırada Phnom Penh polisi seks işçilerini, evsizleri ve dilencileri keyfi olarak tutuklayarak yoksulluk içinde ve toplumun uçlarında yaşayanlara karşı gece baskınlarını arttırdı.

Kuzey Kore'de milyonlarca insan onlarca yıldır görülmemiş ölçüde açlıkla karşı karşıya kaldı. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar en hassas olanlardı. Binlerce kişi temelde gıda ve ekonomik nedenlerle Çin sınırını geçmeye devam etti. Tutuklananlar ve zorla iade edilenler cezaevi kamplarında zorla çalıştırılmaya, işkence ve kötü muameleye maruz kaldılar. Kuzey Kore hükümeti durumu ele almak için harekete geçmedi ve önceki yıllarda en büyük piriç ve gübre sağlayıcısı olan Güney Kore'den gergin ilişkilere bağlı olarak yardım dahi talep edilmedi.

Güvensizlik ortamı

Bölgedeki hiçbir ülke 2008 yılı boyunca birbiriyle resmi olarak savaşta değildi, fakat hükümetler ve silahlı muhalif gruplar arasındaki çatışmalar Asya genelinde on binlerce kişinin hayatını tehdit etti ve milyonlarca

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ASYA-PASİFİK

**İLK TAHLİYE EDİLMEMİZ
GEREKTIĞİNDE HALA GENÇ
BİR KADINDIM. SONRA
UFAK ÇOCUKLARIM
OLDUĞUNDA, TEKRAR
TAHLİYE EDİLMEK
ZORUNDA KALDIK. ŞİMDİ
ÜÇ TANE TORUNUM VAR,
FAKAT HIÇ BİR ŞEY
DEĞİŞMEDİ.**

63 yaşında bir kadın, Filipinlerde Kuzey Cotabato şehrinde ülke içinde yerinden edilmiş kişilerden biri, Ağustos 2008.

kişinin de sağlık hizmetlerine, eğitime, barınma ve gıdaya erişimini engelledi. Bu çatışmalar en azından kısmi olarak etnik köken kaynaklıydı; gruplardan biri kaynaklara eşit veya daha fazla erişim talep etmek için diğerine karşı silahlandı.

Çatışmanın nedenine bakılmaksızın, bu tür çatışmalarda en korunmasız olanlar cinsiyet, etnik köken, din, kast veya toplumsal sınıfla nedeniyle zaten dışlanmış olanlardı.

Afganistan, Pakistan, Sri Lanka, Myanmar, Güney Tayland ve Güney Filipinler’de yaşayanlar, silahlı çatışmaların temel kanunlarını dahi görmezden gelen hükümet ve hükümet karşıtı silahlı güçlerinin ciddi tehditleriyle karşılaştı.

Güney ve doğu Afganistan’da yaşayan milyonlarca Afgan; Taliban ve diğer isyancı gruplar ile görünürde hükümet ile müttefik olan yerel milisler tarafından korkutuldu ve gıda, sağlık hizmetleri eksikliği ve özellikle kız çocukları ve kadınlar açısından eğitime zaten sınırlı olan erişimi daha da kısıtlayan kalıcı bir güvensizlik ortamıyla karşılaştı. Afganistan’da 1,400 kişinin çatışmaların doğrudan sonucu olarak öldüğü ve on binlerce kişinin de savaştan kaçmak ve yeni varoş bölgeleri oluşturdukları Kabul ile Herat gibi ana şehirlerin görece güvenliğine ve refahına ulaşmak için evlerini terk ettiği 2008 yılı, yeni kanlı şiddet olaylarına tanık oldu. Taliban ve diğer hükümet karşıtı gruplar sivillerin yaralanmalarının çoğundan sorumluydu, fakat Afganistan’daki yaklaşık 60,000 uluslararası askeri birlik de, sivillere ve sivillerin mülklerine zarar veren ve yaygın öfkeye yol açan hava saldırılarını ve gece baskınlarını sürdürmeye devam etti.

Afgan hükümeti hukukun üstünlüğünü korumadı ve kontrolü altındaki alanlarda bile milyonlarca Afgana temel hizmetleri sağlamadı. Taliban ve diğer hükümet karşıtı gruplar ülkenin üçte birinden fazlası üzerindeki egemenliğini genişletti, yine kız çocuklarını eğitim ve sağlık hizmetlerinden menetti ve kamuya açık alanlardaki infazlara ve kırbaçlamaya dayanan kendi acımasız adalet anlayışlarını dayattı. Sonuç olarak, çocukların okula kaydı ve temel sağlık hizmetleri açısından bazı kazanımlara rağmen çoğu Afgan darlık içinde ve kısa süreli yaşamlar sürdü. Ortalama yaşam süresi beklentisi yalnızca 42.9 yıldır, ülke gene dünyadaki en yüksek anne ölümü seviyelerinden birine sahipti ve ortalama kişi başı gelir dünyadaki en düşük değerlerden biri olarak yılda sadece 350 Amerikan dolarıydı.

Afganistan’daki güvensizlik ortamı sınırı aştı ve Pakistan’da geniş bölgelere yayıldı; yalnızca Afganistan sınırındaki aşiret bölgelerinde değil, artan bir şekilde diğer bölgelere de yayıldı ve Pakistanlı Taliban üyeleri rehin alma, sivilleri hedef alma ve öldürme ve kadınlara ve kızlara karşı şiddet uygulama gibi eylemlerde bulundu. Yılsonu itibarıyla, Pakistanlı Taliban grupları aşiret bölgelerinin yanı sıra bu bölgelerin hemen dışında

ve İslamabad’a yakın mesafede yerleşik bir bölge olan Swat vadisi üzerindeki hâkimiyetlerini sağlamlaştırdı. Taliban onlarca kız okulunu, sağlık kliniğini ve müzik mağazaları gibi yeterli derecede dini olmadığı düşünülen iş yerlerini kapadı. Hiç de şaşırtıcı olmayarak, Pakistan’ın aşiret bölgelerinde yaşayan insanlar, özellikle de kadın ve kız çocukları Pakistan’ın diğer bölümlerine oranla daha kısa yaşam sürdürdüler, daha yüksek çocuk ve anne ölüm oranı mağduru oldular ve önemli derecede düşük eğitim seviyelerine maruz kaldılar.

Pakistan’da Şubat ayında seçimle yeni bir sivil hükümet iktidara geldi ve ülkedeki insan hakları durumunu geliştirmek için birçok söz verdi. Başkan Zardari’nin hükümeti sözlerin bazılarını gerçekleştirdi, fakat ülkenin artan güvensizlik krizini ele almada General Pervez Müşerref askeri hükümeti kadar şanssız olduğunu ortaya koydu. Yılsonu itibarıyla, Pakistan vatandaşlarının önemli bir bölümünü acımasız isyancı grupların yönetimine bırakarak ve hükümet karşıtı grupların savaşıma kabiliyetini önemli biçimde yok etmeyen ve yerel halkı cezalandıran bir hamle ile isyancıların terk ettikleri toprakları yakarak önceki hükümetin korkunç bocalamasını tekrar ediyordu.

Akıbetlerini görmezden gelen hükümet yanlısı ve hükümet karşıtı güçler arasında kalan sivillerin durumu Asya genelinde yaygındı. Güney Tayland’da şiddet, etnik köken ve dil açısından ağırlıklı olarak Malayalı ve dini açıdan Müslüman olan bölge nüfusunun uzun süredir haklarından mahrum edilmesinin sonucunda son yüzyılda şiddet aralıklarla doruğa tırmandı. Bölge, Tayland’da en yoksul ve en az gelişmiş bölgelerden biri ve nüfusu da uzun süredir ülkenin Tay Budist merkezi hükümeti ve çoğunluğu tarafından asimilasyon çabalarından rahatsız olmuş durumda. İsyancı güçler kafa kesmek ve diğer yollarla Budist vatandaşları hedef almak ve okullara saldırmak gibi acımasız taktiklere başvurdu. Fakat hükümetin eli ağır güvenlik cevabı, Müslüman şüphelilere yönelik işkence ve kötü muamele de dahil olmak üzere yaygın insan hakları ihlallerine neden oldu ve yerel nüfusu yabancılaştırdı.

Kısmen benzer bir dinamik güney Filipinler’deki Mindanao adasındaki çatışmaya sebep oldu; ekonomik gelişimden kayda değer derecede düşük pay alan adanın Müslüman nüfusu ülkenin ağırlıklı olarak Hristiyan olan nüfusu tarafından haklarından ve liderlikten mahrum edildiklerini hissediyordu. Filipin hükümeti ve Moro İslam Özgürlük Cephesi (MILF) arasındaki barış görüşmelerinin başarısızlığı, Ağustos ayında iki tarafın da ihlallerine sebep olan şiddetin yeniden başlamasına neden oldu. Görünürde hiçbir belirgin sonu olmayan bu en son düşmanlık dalgasından doğrudan etkilenen sivillerin sayısında çarpıcı bir artış meydana geldi. 2008 yılının Ağustos ayında, ağırlıklı olarak Hristiyanların, bazen de Hristiyan ve Müslümanların birlikte

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ASYA-PASİFİK

**BİR KİŞİYİ TUTUKLAMAK
YÜZ BİNLERCE KİŞİYİ
TEHDİT ETMEK, BİR DAHA
MÜCADELE VE
SAVUNUCULUK YAPMAKTAN
KORKUTMAK DEMEKTİR...
BENCE BU
KAMBOÇYALILAR İÇİN
ADALETSİZLİKTİR.**

Oeun Sarim, çiftçi ve insan hakları savunucusu, Kamboçya’daki toprak mücadelesi veren aktivistlerin sistematik tutuklanması üzerine konuşurken, Şubat 2008.

yaşadığı mahallelerdeki sivillere yönelik MILF saldırılarından sonra 610,000'den fazla kişi, MILF saldırılarından ve MILF ile güvenlik güçleri arasındaki çatışmalardan kaçmak için köylerini terk etti. 240,000'e yakını, Filipin ordusu köylerinin güvenli olduğunu duyurduktan sonra evlerine geri döndü. Çoğu döndüğünde evlerini yanmış ve hayvanlarını çalınmış buldu ve korku içinde yaşamaya devam etti.

Myanmar'da hükümetin politikaları tüm nüfusu yoksullaştırırsa da; SPDC ülkenin tüm nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturan 135 etnik ve dini azınlık grubuna belirli bir düşmanlık ile davrandı. Myanmar ordusu Kayin (Karen) eyaletindeki ve Bago (Pegu) bölgesindeki Karen sivillerine yönelik saldırılarına devam etti. Hala devam eden hükümet saldırısının başladığı Kasım 2005'ten itibaren 140,000'den fazla sivil Karen öldürüldü, işkence gördü, zorla yerlerinden edildi, cinsel şiddete maruz kaldı, mayınları temizlemek gibi askeri uygulamalar ile bağlantılı tehlikeli işler de dâhil çalışmaya zorlandı ve yaygın ve sistematik insan hakları ihlallerine maruz kaldı. Bu ihlallerin hepsi insanlığa karşı suç anlamına gelmekteydi.

2008 yılının bir diğer "unutulmuş çatışması" Sri Lanka hükümeti ve Tamil İlam Özgürlük Kaplanları (TIÖK) arasında şiddetle devam etti. Adanın geniş Tamil nüfusu, yönetimdeki Singala çoğunluğunun uzun süredir uyguladığı politik ve ekonomik ayrımcılıktan şikâyet etmekteydi. TIÖK, yaklaşık on yıldır adanın kuzeyinde ve doğusunda fiilen bağımsız bir devlet oluşturmak için sivillere yönelik bombalı saldırılar ve çocukların asker olarak kullanılması gibi bir dizi acımasız yöntem kullandı. Fakat TIÖK hiçbir muhalefete tahammül etmediği için, bu fiilen bağımsız devlet Tamil nüfusu için bir sığınak sağlamış olmadı. 2008 yılı sona ererken, Sri Lanka hükümeti bu bölgeyi bir dizi askeri zafer sonrasında ele geçirmekteydi. Wannı olarak bilinen kuzey bölgedeki Tamil nüfusunun neredeyse tümü, 250,000'den fazla kişi, güvenlik aramak için evlerini terk etti. Bu nüfusun çoğunluğu olmasa da bir bölümü, geçmiş yıllar da dâhil olmak üzere daha önce zaten savaş yüzünden yerlerinden edilmişti, ayrıca bazıları da 2004 yılındaki Hint Okyanusu'ndaki tsunami felaketinin tahribatına tanık olmuştu.

Sri Lanka hükümeti, uluslararası yardım çalışanlarının veya gazetecilerin iki taraf arasında yakalananların durumuna yardım etmek veya şahit olmak için çatışma alanına erişmelerini önledi. Kendilerine göre, kuşatılmış durumdaki TIÖK bu nüfusu zorla çalıştırma ve askeri personel için hazır bir kaynak ve yaklaşan Sri Lanka birliklerine karşı bir tampon bölge olarak sömürdü.

Dışlanma

Etnik ayrımcılık, silahlı çatışmaya neden olmadığı yerlerde dahi, en zengin toplumlardan en yoksullaştırılmış olanlara kadar, Asya-Pasifik bölgesinde toplumsal manzaranın ortak özelliği olarak kaldı. Şubat

ayında Avustralya Hükümeti, devlet yasaları ve politikaları gereğince ailelerinden çocukken zorla uzaklaştırılmış olan ve "Çalınmış Nesiller" olarak ifade edilen Aborijinlerden ve Torres Strait Adası topluluklarından tarihi bir özür diledi. Fakat hükümet bunun ne bir tazminat fonu ne de diğer bir telafi şekli oluşturmayacağını ilan etti.

Dünyanın en yeni cumhuriyeti olan Nepal'de hükümet, nesillerdir resmi temelli yoksunluk mağduru Nepallilerin yaşamlarını iyileştirme sözünü yerine getirmek için çabaladı. Nepal hükümetini kontrol eden Maocular söylemlerinin çoğunu kadınların, alt kastların ve yoksulların haklarını savunmak üzerine kurmuştu. Bununla birlikte iktidarlarına yönelik en büyük sıkıntı, ülkenin güneyinde yaşayan ve hükümetin uzun süreli sorunlarını yeterince dikkate almadığını düşünen geniş Madhesis nüfusundan geldi.

Çin'in batısındaki geniş etnik azınlıklar, Tibetlilerin yaşadığı alanlar ve ağırlıklı olarak Müslüman olan Sincan Uygur Özerk Bölgesi sistematik ayrımcılık mağduru olmaya devam etti. Her iki bölge de 2008 yılında son yılların en kötü karışıklıklarına şahit oldu. 10 Mart tarihinde Tibetli ve diğer keşişler tarafından yapılan protestolar; hükümet tarafından empoze edilen politik eğitim kampanyalarının durdurulması ve dini uygulamada kısıtlamaların gevşetilmesi talebini dile getirdi. Ekonomik gelişimin sonuçlarından faydalanamamalarından ve hükümet politikalarıyla Tibet kültürünün ve etnik kimliğinin zayıflatılmasından rahatsız olan rahip olmayan Tibetliler de protestolara katılınca olaylar şiddetlendi. Bazı protestocular Lasa'da Han göçmenlere ve iş yerlerine saldırsa da protestolar Tibet bölgesinde genel olarak barışçıl bir biçimde devam etti. Olayların sonunda Çin yetkilileri 21 kişinin şiddetli protestocular tarafından öldürüldüğünü ve protestolarda gözaltına alınan 1,000'den fazla bireyin serbest bırakıldığını bildirdi, denizaşırı Tibet örgütleri ise 100'den fazla Tibetlinin öldürüldüğünü ve tahminen en az birkaç yüz kişinin de yılsonu itibarıyla gözaltında kaldığını bildirdi. Kesin sayıları belirlemek zordu çünkü yetkililer basının ve bağımsız gözlemcilerin bölgeye erişimini engelledi.

14 Ağustos'ta Sincan'da Komünist Parti Sekreteri Wang Lequan, Uygur Müslüman "ayrılıkçılığına" karşı bir "ölüm kalım" mücadelesi ilan etti. Yetkililer, terörist olduğu iddia edilen kişiler tarafından yapılan şiddet olaylarını örnek göstererek, geniş çaplı bir baskıyı ve tüm hükümet çalışanlarının ve çocukların camilerde ibadet etmelerini yasaklamak gibi önlemlerle dini yaşam üzerindeki sıkı kontrolünü sürdürdü. Çin yetkilileri yıl boyunca 1,300'dan fazla kişinin terörizm, dini aşırılık veya diğer suçlarla devlet güvenlik yasalarını ihlal ettiğine dair suçlar yüzünden tutuklandığını ve 1,154 kişinin resmi olarak suçlandığını, duruşmaya çıkarıldığını veya idari ceza aldığını bildirdi.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ASYA-PASİFİK

**HER ZAMAN TEHDİT
ALTINDAYIZ. DEVLETTEN
DESTEK İSTİYORUZ,
POLİSTEN DESTEK
İSTİYORUZ. BİR ŞİDDET
VAKASINI BİLDİRMEK İÇİN
TELEFON AÇTIĞIMIZDA
POLİSİN HAREKETE
GEÇMESİNİ İSTİYORUZ,
BİZİ GÖRMEZDEN
GELMESİNİ DEĞİL.**

Mohna Ansvari, Müslüman avukat, kadın insan hakları savunucusu, Nepalgunj, Nepal, Kasım 2008.

Sesini duyuramayanlar

Yıl biterken, küresel ekonomideki sıkıntılı dönemin etkileri, işten çıkarmalar, daha az gıda ve barınma, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi ihtiyaçlar için daha az gelir ile açığa çıkarken Asya-Pasifik bölgesinde gittikçe daha fazla insan hükümetlerinden hesap verebilirlik talep etti. Hükümetleri ise taleplerine cevap vermektense onları susturmaya çalıştı. Bu durum, Asya-Pasifik bölgesindeki birçok hükümet tarafından özgür ifadeye karşı uzun süreli ve yaygın hoş görüsüzlüğü kötüleştirdi, söz konusu durum özgür ifadeyi yıllarca kesin olarak yasaklayan Kuzey Kore ve Myanmar'da çok daha açıktı.

Çin yetkilileri Olimpiyat Oyunları süreci boyunca basın özgürlüğü üzerindeki kısıtlamaları geçici olarak gevşetti. Yabancı gazetecilerin işlerini yapmaları için eşsiz bir genişlik tanıdılar ve Uluslararası Af Örgütü ve BBC gibi internet sitelerine yönelik erişim yasağını geçici olarak kaldırdılar. Bununla birlikte, yılsonu itibariyle artan toplumsal memnuniyetsizlik üzerine Çin yetkilileri, eleştirenleri susturmaya ve tehdit etmeye yeniden başladı. Köklü yasal ve siyasi reform çağrısında bulunan Ana Sözleşme 08'i imzalayanlar hakkında yoğun hükümet araştırması başlatıldı ve grubun bazı üyeleri taciz edildi ve kötü muameleye maruz kaldı. İmzalayanlardan en az bir tanesi, Liu Xiaobo, yılsonu itibariyle keyfi gözaltında kalmaya devam etti. 2009 yılının başlangıcıyla Uluslararası Af Örgütü'nün internet sitesi de diğer birçok siteyle birlikte yasaklandı.

Benzer bir şekilde Vietnam da; demokrasi yanlısı internet tabanlı bir hareket olan Bloc 8406'nın destekçilerini demokrasi ve insan hakları çağrısında bulunan diğer izin verilmeyen gruplarda olduğu gibi engellemeye devam etti. Çoğu Ceza Kanunu'nun 88. Maddesi uyarınca, "Viet Nam Sosyalist Cumhuriyeti"ne yönelik propaganda yürütmek" veya "ülkenin çıkarlarını çiğnemek için demokratik özgürlükleri suiistimal etmeyi" suç unsuru haline getiren kanunlarla suçlandı.

İfade özgürlüğüne yönelik saldırılar sosyalist ülkelerle sınırlı değildi. Singapur hükümeti eleştirileri susturmak için yayın yoluyla hakaret kanunlarının kötüye kullanımına devam etti: Uzak Doğu Ekonomik İncelemesi, Başbakan Lee Hsieng Lee'nin adını lekelemesi nedeniyle suçlu bulundu, *Wall Street Journal* Asia adli sistemin bağımsızlığına itiraz etmek gerekçesiyle Eylül ayında yasal işlem ile karşılaştı. 19 yoksulluk karşıtı kampanyacı izinsiz sokak toplantıları yapmaları nedeniyle suçlamaların hedefi oldu.

Tayland'da Kraliyet ailesini lekeleyen, aşağılayan veya tehdit eden herhangi bir kelimeyi veya davranışı yasaklayan bir kanun olan "krala hainlik" ile suçlananların sayısında keskin bir artış gözlemlendi. Fiji'nin geçici hükümeti Ağustos ayında basında "daha güçlü düzenleme" için bir basın mahkemesi kuracağını duyurdu.

Bir zamanlar canlı bir basın ortamına sahip olan Sri Lanka, gazetecilere ve basın çalışanlarına yönelik saldırı dalgasının devam etmesi ile büyük ölçüde zarar gördü. 2006 yılının başından beri Sri Lanka'da en az 14 medya çalışanı yasadışı öldürüldü. Diğerleri keyfi olarak gözaltına alındı, işkenceye maruz kaldı veya güvenlik güçlerinin gözetimi altındayken zorla kaybedilme mağduru oldukları bildirildi. 20'den fazla gazeteci de ölüm tehditleri yüzünden ülkeyi terk etti.

Sonuç

Artan politik ve ekonomik baskı altında, Asya-Pasifik bölgesindeki birçok insan, kendilerinin ve diğerlerinin onurlarını güvence altına almaya yönelik çabalarını desteklemeleri için uluslararası insan hakları ağlarına başvurdu.

İnsan hakları konusundaki tarihi tereddütlerini geride bırakan ASEAN'ın değerli çabaları, Nargis kasırgasının ardından harap olanlara kritik yardım sağladı. Daha uzun vadeli sonuçları olan ASEAN Sözleşmesi, 10 ASEAN üye devletinin tamamı tarafından onaylanarak Kasım ayında yürürlüğe girdi. Üyelerin insan hakları konusundaki sorumluluklarını beyan eden sözleşme, ASEAN'a güçlü bir insan hakları birimi oluşturmak için eşsiz bir fırsat sağlıyor.

Aralık ayındaki Pasifik Parlamenterler Konferansı'nda milletvekilleri, Pasifik adaları ve Asya-Pasifik bölgesinin tümü için ciddi bir adım olan bir Pasifik bölgesi insan hakları mekanizması kurma hareketini oybirliği ile desteklediler.

Tüm bu girişimler bu gibi bir değişimi desteklemede öncü olan Asya ve Pasifik bölgesindeki insan hakları aktivistleri için bir güven unsuruydu. Ve hükümetlerin, insan hakları savunucularını büyük kişisel riske sokarak tepki vermekte yavaş kalmalarına rağmen, bu bireyler yoksulluk ve ihlal mağduru insanların haklarını güvence altına almaya çalışmaya devam ettiler. Birçok yerde artan sayıda aktivist ve hükümeti eleştiren birçok kişi, tepkilerini duyurmak ve destek bulmak için interneti kullanmaya başladı. Çin'de internet kullanımı önemli ölçüde arttı; bu da insanların hükümetlerinin faaliyetleri konusundaki bilgileri paylaşımını sağladı ve bazı durumlarda da az sayıdaki cesur bireyler reform için çağrıda bulundu. Benzer şekilde Vietnam'da da cesur aktivistler değişim için çağrıda bulunmak ve muhalefetin sesini duyurmak için blog kullanımına başvurdu. Özgür ifadenin bastırılmasının devam ettiği Malezya ve Singapur'da blog yazarları, bedelini ödeseler de, bağımsız bilginin, analizin ve eleştirinin ana kaynağı olmaya devam etti.

Tüm bu çabaların temelinde tüm bireylerin insan haklarına ve onurlarına yönelik talepleri bulunmaktaydı. Çoğu kez ihlallerle dolu olmasına rağmen, 2008 yılında yaşanan olaylar, insan haklarına yönelik inancın Asya-Pasifik bölgesinde birçok topluluğa sıkı bir şekilde nüfuz ettiğini güçlü bir şekilde gösterdi.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ASYA-PASİFİK

**BİZİM İÇİN RAHATLAMA
SADECE SEVDİKLERİMİZ
GÜVENDE OLDUĞU ZAMAN,
ÖNÜMÜZDE
ÖZGÜRLÜKLERİNE
KAVUŞMUŞ BİR HALDE
DURDUKLARI ZAMAN
OLUR... KOCAMIN
EVİMİZDEN ÜÇ KİLOMETRE
ÖTEDE TUTULDUĞUNA
İNANIYORUM, AMA HALA
BİLİNMEYEN BİR KÖTÜ
MUAMELEDEN ACI
ÇEKİYOR.**

Amina Masood Janjua, Masood Janjua'nın karısı – zorla kaybedilme mağduru – Pakistan, Temmuz 2008.

AVRUPA VE ORTA ASYA

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

Ağustos 2008'in başında yaklaşık on yıldan beri ilk kez iki Avrupa ülkesi savaşa girdi. 1990'ların başındaki çatışmalardan beri Avrupa, ekonomisi, güvenliği ve hukukun üstünlüğü sayesinde bir istikrar seviyesine ulaştığını farzetmişti. Fakat bu olaylar Soğuk Savaş sonrası Avrupa lehindeki güvenlik tahminlerinin potansiyel olarak ne kadar kırılğan olabileceğini ve bu gibi tahminler başarısız olduğunda bedelin nasıl çoğu kez siviller ve insan hakları tarafından ödendiğini gösterdi.

İhtilafli Güney Osetya bölgesi üzerinde Gürcistan ve Rusya arasındaki beş günlük çatışma yüzlerce sivilin ölümüne, binlerce yaralanmaya ve doruk noktasında 200,000 kişinin yerinden edilmesine neden oldu. Gürcistan-Rusya çatışması ve sonrasındaki yağmalama ve kundakçılık Güney Osetya'daki evlerde ve komşu bölgelerde ağır hasara neden oldu. Misket bombaları hem kullanıldıkları sırada hem de çatışmalardan sonra sivillerin yaşamlarını yitirmelerine ve yaşam koşullarının tahrip olmasına sebep oldu.

Yılsonu itibarıyla, küresel ekonomik kriz de bölgenin ekonomik yapısının varsayılan istikrarının sorunlara maruz kalabileceğini gösterdi. Ekonomik darboğazın özellikle çatışmalardan, ayrımcılıktan ve güvensizlik ortamından etkilenenler başta olmak üzere çok sayıda insanı yoksulluğa iteceği endişeleri sürerken, birkaç Avrupa ülkesi ekonomilerini desteklemesi için IMF'nin müdahalede bulunmasını talep etti.

Yoksunluk

2008 yılında Avrupa genelinde, zaten yoksulluk içinde yaşayan kişiler birçok temel ihtiyaca erişimden yoksun kaldılar. Gittikçe büyüyen ekonomik krize rağmen Avrupa küresel ölçüde nispeten zengin bir bölge olarak kaldı, ancak devletlerin eğitim, sağlık hizmetleri, barınma ve geçim kaynaklarını güvenlik altına almak gibi yükümlülüklerini gerçekleştirmemesi sonucu milyonlarca Avrupalı mağdur oldu. Bölgede zengin ile yoksul arasındaki fark ciddi boyutta kalmaya devam etti ve her iki tarafta insan haklarına erişim deneyimi önemli derecede farklılık gösterdi. Ülkeler içerisindeki farklı gruplarda da durum buna benzerdi, örneğin Tacikistan'da yoksulluk ve işsizlik kadınları fazlasıyla etkiledi ve insan hakları ihlallerine karşı daha savunmasız hale getirdi.

Dış olaylar veya ülke içindeki kötü yönetimin neden olduğu

29 Eylül 2008 tarihinde Gori'de bombalanan bina. Gürcistan ve Rusya arasında beş gün süren çatışma ve Gürcü köylerinde çatışmaları takip eden yağmacılık ve kundakçılık sonucu evler ciddi boyutlarda zarar gördü ve 200,000 kişi yerinden edildi.

eksiklikleri ilk ve en güçlü şekilde hissedenler en yoksul kesim oldu. Örneğin Arnavutluk'ta, ulusal yoksulluk sınırının altında yaşayan ve nüfusun yüzde 18'inden fazlasını oluşturan insanlar ülkenin eğitime, temiz suya, sağlık ve sosyal bakıma zaten sınırlı durumda olan erişiminden keskin bir şekilde etkilendiler. Onlarca yıldır Orta Asya'yı vuran en sert kışlardan biri yaşamsal alt yapıyı etkiledi ve bölgedeki geniş ekili alanları ciddi enerji ve gıda kıtlığıyla karşı karşıya bıraktı; BM de Tacikistan ve Kırgızistan'da yaşayanlar için acil durum çağrısında bulundu.

Güvensizlik ortamı

Önceki yıllarda olduğu gibi güvenlik terimi; terörizmle savaş adı altında insan haklarını baltalamak, ihlalleri cezasızlık ile örtmek ve zulüm, şiddet veya yoksulluktan kaçış arayanlara karşı engelleri kuvvetlendirmek gibi anlamının zıttını sağlayan politikaları ve uygulamaları belirlemek için kullanıldı. Bazı durumlarda bu gibi politikalar dolaylı olarak ayrımcılığı tetikledi, ayrıca Batı Avrupa ülkelerinde çoğu kez en yoksul toplulukları oluşturan Müslüman nüfusu damgaladı.

Avrupa ülkelerinin suç ortaklığı konusunda şüphelere yer bırakmayan delillere rağmen gizli uçuşlar hakkındaki gerçeklikleri ortaya çıkarmak için hiç bir siyasi irade gösterilmedi. Şubat ayında İngiltere, yinelenen teminatların aksine, ABD'nin 2002 yılında İngiltere'nin deniz aşırı topraklarından biri olan Diego Garcia'yı gözaltına aldığı kişileri gizli gözaltı programına nakletmek için en az iki kere kullandığını açıkladığında, gizli uçuşlara karışma iddialarına yönelik tam ve bağımsız incelemelere duyulan ihtiyaç arttı.

İspanya, İtalya, Danimarka, Almanya ve İngiltere gibi ülkeler terörizm şüphelilerini ciddi işkence ve diğer kötü muamele riski bulunan ülkelere sınır dışı etmelerine gerekçe teşkil edecek uygulanamaz "diplomatik teminatlara" izin vermeye hazırlanmıştı. Türkiye'de terörle mücadele kanunları altındaki mahkumiyetler çoğu kez asılsız veya güvenilir delillere dayanmaktaydı. İngiltere'de terörizmle mücadele önlemlerinin uygulamasındaki gizlilik adil olmayan adli işlemlere neden oldu.

Şubat ayında, bölgede insan haklarına yönelik endişeler konusunda ihtiyaç duyulan liderliğin bir göstergesi ve dönüm noktası olan bir kararda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi işkencenin ve diğer insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezanın kesinlikle yasaklamasını yeniden onayladı. Bu karar, ülkelerin, terörizm şüphelileri ve/veya ulusal güvenliğe risk oluşturduğu iddia edilen kişiler de dahil olmak üzere herhangi bir kimseyi, bu tür ihlaller ile karşılaşma ihtimalleri bulunan ülkelere göndermesini yasaklıyor.

Bölgedeki birçok ülkede işkence ve diğer kötü muameleler, itiraf elde etmek amacıyla, adil ve güvenli bir adli sistem kavramını hiçe sayarak ve güvensizlik ortamını tetikleyecek şekilde kullanılmaya devam etti. Türünün ilk örneği olan bir beyanda, Türkiye Adalet Bakanı gözaltında ölen bir kişinin ailesinden özür diledi ve ölümün işkenceye bağlı olabileceğini kabul etti. Sorumluluğa doğru atılan bu adımın diğerleri tarafından da tekrarlanması gerekiyor.

Bölge genelinde hesap verilebilirliğin olmaması, ihlallerden sorumlu olanların çoğunun adaletten kurtulması anlamına geldi. Eski Bosnalı Sırp lider Radovan Karadžić'in tutuklanması ve uluslararası adalet kurumlarına nakledilmesi, 1990'lardaki eski Yugoslavya topraklarında işlenen savaş suçlarının cezasızlığını ortadan kaldırma konusunda önemli bir adım olsa da, Yugoslavya'nın devamı olan Balkan ülkelerinin yerel mahkemelerinin yetersiz veya kısmi çabaları bölgedeki cezasızlığın yerel seviyede devam etmesine yol açtı.

Bölge genelinde devletler, kadınları evlerinde ve yakın çevrelerinde karşılaştıkları şiddetten korumadığı için kadınlar kişisel güven eksikliği ile karşılaştı. Bu ihlal tüm yaş ve sosyal gruplar için bölge genelinde yaygındı. Kadınların maruz kaldığı sözlü ve psikolojik saldırılar, fiziksel ve cinsel şiddet, ekonomik baskı hatta cinayetler protesto edildi. Koruma sağlama konusunda eksiklikler vardı, şiddete yönelik mevcut kanunlar çoğu kez tam olarak uygulanmadı ve sığınma evleri ve kolluk kuvvetlerinin eğitimi gibi konulara ayrılan kaynaklar çoğu kez yetersiz kaldı. Avrupa Konseyi Aralık ayında, kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti önleme, koruma ve yargılama için bağlayıcı standartlar belirleyecek bir veya daha fazla anlaşma hazırlamaya karar verdi.

Romanlar, göçmenler, kadınlar ve yoksullar gibi güvensizlik ortamından en çok zarar gören dışlanmış gruplar da sık sık çözüm veya korumaya ulaşma konusunda engellerle karşılaştılar.

Bazı insanlar bu güvensizlik ortamından kazanç sağladı ve Avrupa genelinde insan ticareti ile para kazandı. Yoksulluk içinde olanlardan, eğitim eksikliğinden, toplumsal çöküş ve bozulmadan faydalanarak erkek, kadın ve çocukları hizmetçiliğe, çiftçiliğe, imalat, inşaat ve turizm endüstrisinde çalışmaya ve seks işçiliğine zorladılar.

Bu bireylerin haklarının korunmasında önemli bir adım, Avrupa Konseyi İnsan Ticareti Konvansiyonu Şubat ayında yürürlüğe girdiğinde atıldı. Yılsonu itibarıyla 47 üye ülkenin 20'si anlaşmayı onaylamış ve diğer 20'si de imzalamıştı. Şimdi ülkeler, köleliğin bu 'modern' şeklinin tarihe karışması için sözleşmenin gerekliliklerini ve öngördüğü korumaları uygulamaya geçirmeli.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

MAALESEF BENİM SERBEST BIRAKILMAM ÖZBEKİSTAN'DA HERHANGİ BİR İYİLEŞME BELİRTİSİ DEĞİL... SERBEST BIRAKILMAMDAN BEŞ GÜN SONRA GAZETECİ VE İNSAN HAKLARI AKTİVİSTİ [SALIDZHON ABDARAKHMONOV] GÖZALTINA ALINDI. BİR AY SONRA BAŞKA BİR MESLEKTAŞIM, AGZAM TURGUNOV, TUTUKLANDI. İKİSİDE EKİM AYINDA 10 YIL HAPİS CEZASINA MAHKUM EDİLDİLER. REJİM MAĞDURLARININ SAYISININ... ÇOK DAHA FAZLA OLDUĞUNDAN EMİNİM.

Mutabar Tadzhibaeva, 2 Haziran günü serbest bırakıldı, 2008 Martin Ennals İnsan Hakları Savunucuları Ödülü'ne layık görüldü, Kasım 2008.

Mülteciler ve göçmenler

Uluslararası koruma arayanlar da dahil olmak üzere, yabancı uyrukluların devletler tarafından alıkonulması, gözaltına alınması ve sınır dışı edilmesine bağlı insan hakları ihlalleri sürekli yapılmaya devam etti. Yunanistan, İtalya, Malta ve Türkiye gibi ülkelerde insanların sığınma prosedürlerine erişim güvenliği engellendi ve diğer ülkelerde Iraklı sığınmacılara verilen koruma seviyesi azaltıldı, bazıları da sınır dışı edildi. Türkiye, Ukrayna ve Rusya, sığınmacıları ciddi insan hakları ihlalleri riski içinde oldukları ülkelere zorla iade eden ülkeler arasındaydı.

BM mülteci birimi (BMMYK), 2008 yılında 67,000 kişinin deniz yoluyla Avrupa'ya tehlikeli bir şekilde geçtiğini bildirdi, kesin sayının bilinmesinin imkansız olmasıyla birlikte yüzlercesi yol boyunca öldü. Bu kişilerden çoğunluğu sığınma talep etti ve talep edenlerin yarısından fazlasına uluslararası koruma sağlandı. Bununla birlikte, geniş ve karışık düzensiz göçmen akışı sorununa imzalarla verilen cevap bölge genelinde baskıcı nitelikte kaldı.

Büyük hayal kırıklığı yaratan bir hamleyle, Avrupa Birliği düzensiz göçmenlerin iadesi üzerine bir yönerge kabul etti. Yönerge, sığınmacılar ve diğer düzensiz göçmenler için 18 ay gibi aşırı bir azami gözaltı süresi öngörüyor. Yönerge, AB üye devletlerinin mevcut standartlarını düşürme riski taşıyor ve dünyadaki diğer bölgeler için kötü bir örnek oluşturuyor.

Dışlanma ve ayrımcılık

Birçok sığınmacı ve göçmen de ayrımcılığa maruz kaldı; hizmetlerden ve istihdamdan dışlandı ve aşırı yoksulluk çekti. İsviçre gibi bazı ülkelerde reddedilen sığınmacılar sosyal yardım sisteminin dışında bırakıldı, bunun sonucunda da dışlanma ve yoksulluk ortaya çıktı. Almanya'da göçmenlerin sağlık hizmetlerine ve çalışma haklarının ihlali gibi durumlarda adli çözümlere erişimi kısıtlıydı, aynı zamanda ülkede göçmen çocuklarının eğitime erişimi sınırlıydı.

Birçok ülke göçmenleri ve sığınmacıları uygunsuz koşullarda rutin olarak gözaltında tuttu. BM İnsan Hakları Komitesi, Fransız gözaltı merkezlerindeki aşırı kalabalık ve zayıf hijyen gibi koşullar konusunda duyduğu endişeyi ifade etti. Hollanda'da reşit olmayan refakatsiz çocuklar ile insan ticareti veya işkence mağdurları için dahi gözaltına alternatif yöntemler seyrek olarak kullanıldı. Malta'nın tüm göçmenleri ve sığınmacıları sistematik olarak gözaltına alma politikası, Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu tarafından adada artan ırkçılık ve hoşgörüsüzlüğe bağlandı.

Eski Yugoslavya ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ndeki çatışmalar yüzünden yerlerinden edilen ve kayıtları ile ikametgahları

yüzünden bir dizi hakka erişimi kısıtlanan veya engellenenlerde dahil olmak üzere diğerleri, yasal statüleri yüzünden - veya yasal statüye sahip olmadıkları için - ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kaldı. Bazı bölgelerde, insanların daimi ikamet yerlerine kaydedilmesini öngören Sovyet dönemi sistemi 'propiska'nın kullanımının devam etmesi ve 'propiska'nın kısıtlayıcı düzenlemelerinin çoğunun rüşvetle aşılabilmesi yolsuzlukların ve istismarın türemesine yol açtı. Bunun sonucunda, tabii ki, ödeme gücü olmayanlar bu kötü niyetli sistemin dışında bırakıldı.

Eski Yugoslavya sınırları içinde kalan bölgelere dönen çok sayıda azınlık mensubu, birçok hizmete erişimde, kamu kurumları da dahil iş bulmada ve mülkiyet ve kira haklarını yeniden kazanma konusunda ayrımcılık ile karşılaşmaya devam etti. Türkmenistan'da insanların Türkmen kökenini üç nesil öncesine kadar kontrol etme politikası devam etti ve etnik azınlıkların çalışma ve yüksek eğitime erişimleri engellendi.

Birçok ülkede ırkçılık ve hoşgörüsüzlük ortamı, insanların toplumdan veya hükümetten dışlanmasına yol açtı ve ayrımcılığın artmasını tetikledi.

Göçmenler, Romanlar, Yahudiler ve Müslümanlar, aşırı ve yanlış gruplar tarafından işlenen veya bireysel nefret suçlarına maruz kalanlar arasındaydı. Çoğu kez ırkçı saldırıların önemini anlamadaki yetersizlik ve siyasi bir iradenin eksikliği, sorumluların cezazsız kalmasına yol açtı. Roman karşıtı görüşlerin artışı ve Çek Cumhuriyeti ve Macaristan gibi bazı Avrupa ülkelerindeki şiddetli olaylardan sonra, BM Irkçılıkla Mücadele Özel Raportörü, Kasım ayında "bu gibi eylemlerin, Avrupa'nın merkezindeki, Romanlara yönelik ciddi ve köklü ırkçılık ve ayrımcılık sorunlarını ortaya çıkardığını ve bunların en etkin şekilde ve hukukun üstünlüğü ilkesi ile ele alınması gerektiğini" belirtti.

Avrupa ve Orta Asya genelinde, ırkları veya kimlikleri nedeniyle hedef alınan bireyler çoğu zaman güvenlik ve hukukun üstünlüğünü sağlamak ile görevli olanların desteğinden yoksun kaldı. Cezai sorumluluğa dair engeller, avukata zamanında erişim, savcılarının soruşturmaları sürdürmedeki isteksizliği, mağdurların misillemeye uğrama korkusu, suçlu bulunan polis memurlarına uygulanan düşük cezalar ve şikayetlerin izlenmesi için uygun kaynaklı ve bağımsız bir sistemin eksikliği gibi unsurları içeriyordu. Bosna Hersek, Fransa, İspanya, Kazakistan, Özbekistan, Rusya, Türkiye, Ukrayna ve Yunanistan gibi ülkelerde bu tür eksiklikler cezazsızlık kültürünün devam etmesine yol açtı.

Bölgedeki sistematik ve kurumsal ayrımcılığın belki de en derin örneği tüm ülkelerde toplumsal yaşamdan büyük ölçüde dışlanan Romanlara yönelikti. Roman aileler barınma, eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerine erişimden tamamen faydalanma olanaklarından yoksundu. Birçoğu, toplumun diğer bölümlerinden fiziksel olarak ayrılmış varoşlarda, çoğu kez su, elektrik, asfalt yol ve diğer temel

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

ÇOK DAHA FAZLA ROMAN ÇOCUĞUN ÖZEL OKULUN ÇOK, ÇOK KOLAY OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜĞÜNÜ BİLİYORUM; BAZILARI ÇOK ZEKİ, FAKAT BİR SEBEPTEN DOLAYI BU ZEKİ ÇOCUKLAR HALA ORADA... BEN SEVMEDİM ORAYI ÇÜNKÜ ÇOK FAZLA BİR ŞEY ÖĞRENMEDİM. ÖZEL OKULUN 7. SINIFINDA NORMAL OKULUN 3. SINIFINDA ÖĞRENDİĞİM ŞEYLERİ ÖĞRENDİM.

Pavlovce nad Uhom özel okulunda "idari" bir hatadan dolayı altı ay okumuş 14 yaşındaki bir erkek çocuk.

altyapı unsurlarına sınırlı bir erişimle veya hiç erişimi olmadan yaşıyorlardı. İtalya gibi ülkelerde, yasadışı zorla tahliyeler Romanları daha büyük yoksulluğa sürükledi. Bazı Romanlar, kurşun zehirlenmesi yüzünden ciddi tehdit altında oldukları Kuzey Kosova'daki kamplarda yerlerinden edilmiş olarak kaldılar.

Bazı ülkelerde yetkililer, Roman çocukları eğitim sistemine tam olarak dahil etmedi. Yetkililer, Romanlara özel okullarda ve kısıtlı bir müfredatın öğretildiği zihinsel engellilere yönelik özel sınıf veya okullardaki ayrımcılığa göz yumdu veya teşvik etti. Uluslararası sivil toplum örgütü Çocukları Kurtarın'a (Save the Children) göre Bosna Hersek'te Roman çocukların sadece yüzde 20-30'u ilköğretime ve sadece yüzde 0.5-3'ü okul öncesi eğitime katıldı.

Zayıf barınma koşulları, fiziksel ve kültürel soyutlanma, yoksulluk ve ulaşımdaki eksiklikler de Roman çocukların okula gitmelerine engel oldu. Toplumdaki kanıksanmış olumsuz yargılar da gelecekte elde edebilecekleri fırsatları kötü etkiledi ve Roman çocukların haklarından daha da fazla mahrum kalmalarına neden oldu.

Anavutluk yetkilileri ortaokul eğitimini tamamlayan veya erişkinliğe ulaşmış yetimler için uygun barınma koşullarına erişim önceliği sağlayan yönetmeliği yine uygulamaya geçirmede. Çocukken yetim kalan yaklaşık 300 yetişkin, toplumsal dışlanmalarını kötüleştirecek bir şekilde, bakımsız ve yetersiz barınaklarda oda paylaşarak yaşamaya devam ettiler. Az sayıda niteliğe sahip olduklarından çoğunlukla işsizdiler veya düşük ücretlerle gündelik işler yapıyorlardı; hayatlarını asgari devlet yardımı ile devam ettiriyorlardı.

Sesini duyuramayanlar

Bölgenin geniş bir bölümü, ifade özgürlüğü ve katılımcı hükümet için geleneksel olarak birçok şekilde bir yol gösterici oldu. İnsan hakları savunucuları, Sivil Toplum Örgütleri ve yerel toplum aktivistleri onlarca yıldır Avrupa ve Orta Asya'da birçok başarı elde etti. Fakat 2008 yılında, muhalefet için büyük bir hareket alanının zaten bulunmadığı ülkelerde, ihlalleri duyurmaya çalışanlar, alternatif görüşleri ifade edenler veya hükümetleri ve diğerlerini sorumlu tutmaya çalışanların sesleri duyulmadı. Veya bastırıldı. İfade ve örgütlenme özgürlüğü, insan hakları savunucularının kendileri gibi saldırıya maruz kaldı.

Türkiye'de muhalif görüşler hala ceza davaları ve tehditler ile karşılaştı. İnsan hakları savunucularının çalışmaları doğrulanamayan davalarla aksatıldı, kamuoyunca iyi tanınan bazı insan hakları savunucuları düzenli olarak cezai soruşturmalara tabi tutuldular ve diğerleri de çalışmaları sebebiyle bilinmeyen bireyler veya gruplar tarafından tehdit edildi. İnsan hakları konusunda çalışan sivil toplum

örgütleri çalışmaları ile ilgili çok kapsamlı idari denetlemelerle karşılaştı ve mahkemeler internet sitelerini kapatırken orantısız davrandı. Bazı gösteriler meşru neden olmaksızın yasaklandı ve özellikle bölgedeki en yoksul alanlardan biri olan Türkiye'nin Kürt nüfuslu güneydoğu bölgesinde izinsiz düzenlenen gösteriler çoğu kez barışçıl yöntemler denenmeden aşırı güç ile dağıtıldı.

Belarus'da hükümet hiçbir örgütlenme veya ifade özgürlüğüne izin vermeden sivil toplum üzerindeki aşırı denetimini sürdürdü. Medya üzerindeki devlet kontrolü arttı ve bağımsız basın üzerindeki kısıtlamalar devam etti. Bazı toplumsal olaylar yasaklandı; barışçıl göstericiler cezalara ve kısa süreli gözaltına tabi tutuldu ve sivil toplum aktivistleri ile gazeteciler taciz edildi.

Özbekistan'da ifade ve örgütlenme özgürlüğünde çok az ilerleme kaydedildi. Yetkililerin aksi yöndeki iddialarına rağmen, insan hakları savunucuları, aktivistler ve bağımsız gazeteciler çalışmaları nedeniyle hedef alınmaya devam etti. Adil olmayan duruşmalar sonrasında uzun süreli hapis cezalarına mahkum edilen en az 10 insan hakları savunucusu, zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı koşullar altında uzun süre cezaevlerinde kaldı. Akralarına veya yasal temsilcilerine erişimleri sınırlıydı ve işkence veya diğer kötü muamele gördüklerine dair raporlar vardı. Bazılarının cezaevinde ağır şekilde hasta olduğu bildirildi.

Türkmenistan'daki yetkililer bağımsız sivil toplum aktivistlerine ve gazetecilere karşı yeni bir baskı dalgası başlattılar. Ermenistan ve Azerbaycan'daki muhalefet faaliyetlerine dair haberler yapan bağımsız gazeteciler ve basın kuruluşları taciz edildi.

Hakaret ve iftira kanunları ve aşırılık ile mücadelede kullanılan yönetmelik Rusya'da muhalefeti bastırmak ve gazeteciler ile insan hakları aktivistlerini susturmak için kullanıldı. Bağımsız gazeteciler, basın ve sivil toplum örgütleri, istikrarsız Kuzey Kafkasya bölgesinde insan hakları ihlallerini duyurmaları nedeniyle yetkililer tarafından hedef alındı. Bağımsız görüşlere yönelik artan hoşgörüsüzlük ortamında bazı insan hakları savunucuları ve muhalif grupların destekçileri, muhalif görüşleri ifade etmeleri veya hükümet yetkililerini eleştirmeleri nedeniyle cezai suçlamalarla karşılaştı.

Dini grupların temsilcileri veya resmi olarak onay verilen yapılar dışındaki veya geleneksel yapının dışındaki grupların ibadetleri Ermenistan, Azerbaycan, Kazakistan, Tacikistan ve Özbekistan'da tehdit edilmeye devam etti.

Birçok ülkede yetkililer, lezbiyen, gey, biseksüel, ve transgender (LGBT) topluluklara yönelik hoşgörüsüzlük ortamını teşvik ederek bu toplulukların seslerinin duyulmasını ve haklarının korunmasını zorlaştırdı. Yetkililer toplumsal etkinliklerini engelledi, katılımcılara yeterli koruma

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

**14 YIL BOYUNCA BENİ
DÖVMESİNE TAHAMMÜL
ETTİM ÇÜNKÜ
ERMENİSTAN'DA
YAPILMASI BEKLENEN
BUDUR. ERMENİ
AİLELERİNDE KADIN
HERŞEYE TAHAMMÜL
ETMEK ZORUNDA,
SESSİZ
KALMAK ZORUNDA.**

D.M., aile içi şiddet mağduru, Erivan, Ermenistan, 2008.

sağlamadı ve bazı durumlarda kıdemli politikacılar da açıkça homofobik bir dil kullandı. Belarus, Litvanya ve Moldova'da LGBTT topluluklarını destekleyen kamu etkinlikleri yasaklandı. Bosna Hersek'te bu tür etkinliklerin ilki, organizatörlere yönelik ölüm tehditleri ve katılmalarına yönelik fiziksel saldırılar nedeniyle planlanandan daha önce sonlandırıldı. Bazı politikacılar ve basın kuruluşları homofobik bir kampanya yürüttüğünden festivale tehditkar bir ortam hakim oldu. Türkiye'de cinsel eğilime ve toplumsal cinsiyet kimliğe dayanan ayrımcılık sürdü, kolluk kuvvetleri tarafından transgender bireylere yönelik şiddet iddiaları da devam etti. Ayrıca, ülkedeki bir mahkeme, hedeflerinin "ahlaki değerler ve aile yapısıyla uyuşmamasına" dayanarak LGBTT haklarını destekleyen bir örgütün kapatılmasına hükmetti.

Sonuç

Tüm Avrupa ve Orta Asya insanları için insan haklarının tam uygulanmasını engelleyen endişe verici gelişmelere rağmen 2008 yılı gelecek yıllarda da devam ettirilmesi gereken bazı olumlu adımlara tanık oldu. Bölgede süregelen olumlu bir akım dahilinde Özbekistan da komşuları gibi ölüm cezasını kaldırdı, böylece Belarus, sadece Avrupa'da değil aynı zamanda artık Orta Asya bölgesinde de ölüm cezasını uygulayan tek ülke olarak kaldı.

Bölge genelinde, insan haklarını ihlal eden birçok kişi adaletten kurtulmaya devam etti, fakat yukarıda belirtildiği gibi Bosnalı Sırp eski lider Radovan Karadžić'in tutuklanması ve uluslararası adalet kurumlarına nakledilmesi eski Yugoslavya'da işlenen savaş suçları için cezasızlığı engelleme çalışmalarında önemli bir adımdı. Şimdiki mesele ise, bunu, mahkemelerinin yetersiz ve kısmi çabaları cezasızlığa yol açan ardıl Balkan devletlerinde yerel seviyede devam ettirmek.

Avrupa, bölgedeki insan haklarının korunmasını sağlamak için gerekli politik liderlikten yoksundu. Hem Avrupa Birliği hem de üye devletleri toprakları içindeki ve dışındaki insan hakları ihlalleriyle mücadele konusunda etkin bir şekilde eyleme geçemedi.

İnsan haklarının daha etkin bir biçimde korunması için daha güçlü hesap verilebilirlik sistemlerinin kurulması gerekiyor. Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ile birlikte ayrımcılığa, yoksulluğa ve güvensizlik ortamına karşı yürütülen savaşta sorumluluğunu üstlenmeli.

Avrupa Konseyi'nin birimleri ve izleme mekanizması insan haklarının korunması için yol gösterici nitelik teşkil etmeye devam etti. Eylül ayında 10,000inci hükmünü veren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Kasım ayında tam zamanlı çalışan bir mahkeme olarak 10. yılını kutladı. Mahkemenin, sayısı sürekli artan birikmiş davaları hangi şekilde ele alacağı konusundaki tartışmalar devam etti.

Yıl sonunda hesap verilebilirlikte önemli gelişmeler yaşandı:

bireysel mücadelenin nasıl duyulabileceğini, dikkate alınacağını ve dışlanmayabileceğini kanıtlayarak nasıl başarıya ulaştığını gösterdi. 25 Aralık tarihinde, Karadağ hükümeti 1992 yılında Bosnalı mültecilerinin "sınır dışı edilmesi" konusundaki sorumluluğunu resmi olarak kabul etti. Bu mültecilerin akrabaları, sevdiklerinin kaybolması nedeniyle hükümete yönelik tazminat davaları hazırladı, fakat hükümet, mahkemelerin akrabalara tazminat verilmesine dair her kararına itiraz etti. Aslında mağdurların tazminata erişim haklarını engellemiş oldu. Bununla birlikte, Aralık ayında hükümet, aileleri temsil eden avukatlara, zorla kaybedilme mağduru 193 kişinin tamamı için tazminat ödeyeceklerini bildirdi. Bu rakam, Bosnalı Sırp ordusunun Foca'daki toplama kampından kurtulan dokuz kişiyi, onların aile bireylerinin 28'ini ve 156 kadın ve çocuğu ve Bosnalı Sırp askeri güçleri tarafından zorla kaybedilmelerinin ardından Karadağ polisi tarafından öldürülen 83 kişinin ebeveynlerini ve kardeşlerini de içeriyordu.

Uluslararası Af Örgütü'ne yazılan bir mektupta, 45 mağdurun ailelerini temsil eden avukatlar Dragan ve Tea Prelevic şunları söyledi: "Tüm aileler 16 yıl boyunca devlet tarafından görmezden gelinmenin neden olduğu devasa yükün altından kalkmış gibi hissediyor ve elbette nihayet biraz adalet sağlandığını düşünüyorlar. Bir dönüm noktası aşıldı ve bunun Karadağ ve bölgedeki tüm savaş suçu mağdurları üzerine olumlu etkisi olmasını bekliyoruz. Cesur ve harap olmuş kadınların, çocukların ve erkeklerin, sizin desteğiniz olmadan bu güne ulaşamamış olacağının son derece farkındayız."

BU ONUR YÜRÜYÜŞÜNÜN YAPTIĞI ŞEY BULGAR LGBTLERİNİ BİR TAM HAFTA BOYUNCA KAMU GÜNDEMİNE TAŞIMAK OLDU. ONUR YÜRÜYÜŞÜ... 'KABULLENME'NİN ANLAMI HAKKINDA TARTIŞMA BAŞLATTI... MİLLİYETÇİLERİN KORKU VE NEFRETLERİNİ AÇIKLAMARI, BİZİ ÖLDÜRECEKLERİNE DAİR TEHDİTLERİ, BİZE YÖNELİK ÇİVİLERLE BOMBA YAPMALARI... BUNLARA RAĞMEN HER YERDE HAKİM OLAN KORKU, TOPLUM OLMA VE DAYANIŞMA İÇİNDE OLMA HİSSİ, MEDYA... UNUTULMAZDI.

Aksinia Gencheva, Bulgar LGBT Örgütü BGO Gemini Direktörü, Haziran 2008.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

Peru'da kırsal bir bölge olan Huancavelica'da bir sağlık merkezinin önünde kuyruk oluşturmuş kadınlar. Peru bölgesindeki diğer ülkelerle karşılaştırıldığında anne ölüm oranlarında en yüksek orana sahip ülkelerden biridir. Bu oran ülkenin Yerli kırsal topluluklarında ve yoksul kesimlerinde orantısız bir şekilde daha yüksektir.

KUZAY VE GÜNEY AMERİKA

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ KUZAY VE GÜNEY AMERİKA

Paraguay'ın Bajo Chaco bölgesindeki Yakye Axa ve Sawhoyamaya'nın Enxet yerli halkları 15 yıldan fazla süredir Pozo Colorado-Concepción yolunun yanında yaşıyor. Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi'nin lehlerindeki hükümlerine rağmen kendi arazilerinden dışlandılar. Geleneksel geçim yöntemlerinden ve yaşam şekillerinden yoksun bir şekilde, yeterli sağlık veya altyapı hizmetlerinden uzak, devletin düzensiz gıda yardımına bağlı olarak güvensiz bir dönem ve belirsiz bir gelecek ile karşılaştılar.

Kutuplardan Tierra del Fuego'nun güney ucuna Amerika'daki yerli halklar uzun süredir dışlanma ve ayrımcılıkla karşılaşılıyorlar. Arazilerini, hayatlarını ve geçimlerini etkileyen kararlarda söz hakları olmayan Yerli Halklar, mineral ve diğer doğal kaynaklar açısından zengin bölgelerde bile yoksulluktan fazlasıyla etkilendi. Çoğu halen anayasa tarafından tanınmadı ve geleneksel toprakları üzerindeki hakları ya görmezden gelindi ya da Yerli Halkların ekonomik ve kültürel geleneklerine yeterli korumayı sağlamayan şekillerde ele alındı. Güçlü şirketler ve özel çıkarlar uluslararası hukuku ve iç mevzuatı hiçe saydığından, Yerli Halkların toprakları üzerindeki kaynak çıkarma, ormancılık, tarıma dayalı sanayi ve diğer gelişim projeleri çoğunlukla taciz ve şiddete yol açtı. Sürekli ve sabit bir yoksunluk ve toplumsal dışlanma döngüsü Yerli Halkları, özellikle kadınları artan saldırı riski altına sokmakta ve suçluları da nadiren hesap vermeye zorlamaktaydı.

Ciddi insan hakları ihlalleriyle karşılaşan bölgenin tamamındaki Yerli Halklar seslerini duyurmak için harekete geçti. Ayrımcılığa uğramama hakkı, arazi haklarına ve kültürel kimliklerine saygı duyulmasına yönelik talepleri, aslında tüm insan haklarına yönelik talepleri, bölgedeki insan hakları tartışmalarının merkezine kayarak bunları canlandırıyor.

Yakye Axa ve Sawhoyamaya toplulukları davalarını bir bölge mahkemesine götürbildi ve böylece birçok sivil toplum örgütünden yardım gördü. Bu, bölgedeki Yerlilerin ve insan hakları hareketinin artan işbirliğini ve koordinasyonunu yansıtmakta ve savunucuların, kampanyacıların ve aktivistlerin birbirlerinin deneyim ve başarılarından güç, destek ve ilham almalarına imkan veriyor.

Güvensizlik ortamı

Kolombiya'da silahlı çatışmalarda işlenen, cinayetler ve zorla kaybedilmeler gibi insan hakları ihlallerinin çoğu, ekonomik veya stratejik öneme sahip alanlardaki sivil toplulukları yerlerinden etmeyi amaçlıyor. Birçok Yerli topluluk mineral ve diğer kaynaklar açısından zengin bölgelerde, yasal ve toplu olarak sahipleri oldukları arazilerde yaşıyor. Bu topluluklar, genellikle kendilerini kaçmaya zorlamayı ve böylece bölgelerini büyük ölçekli ekonomik gelişime açmayı amaçlayan saldırılara maruz kalıyor. Bu tür kalkınmaya karşı kampanya yapan topluluklar "tahrip edici" olmakla suçlanıyor ve genellikle hemen ardından paramiliter güçlerin saldırılarına uğruyor. Gerilla grupları da düşmana yandaşlık yapmakla suçladıkları Yerli halklara mensup bireyleri tehdit ediyor ve öldürüyor. Bununla birlikte, Kolombiya'daki Yerli Halklar insan haklarını savunmak için giderek daha azimli hale geliyor. 2008 yılının son birkaç ayında, binlerce Yerli halk ülke çapında geniş ölçekli protestolar düzenledi, Kasım ayında toprak hakları desteklenmesi ve devam eden insan hakları ihlallerini protesto etmek için başkent Bogotá'ya yaptıkları bir yürüyüş ile gösteriler doruğa ulaştı.

Meksika'nın kuzey eyaleti Chihuahua'daki Pima ve Raramuri Yerli Halklarını da içeren Huizopa topluluğu üyeleri, bir maden şirketinin topluluğa ait arazilerdeki işlemlerinin, topluluk ile yapılan anlaşmalara uymasını talep etti. Protestoları destekleyenler, tehdit ve protestoları bastıran polis müdahalesi ile karşılaştı.

Şili'de maden çıkarma ve ormancılık endüstrilerinin sürekli genişlemesi, arazi davalarının çözümünün yavaş ilerlemesi ile birleşince yetkililer ve Yerli Halklar, özellikle de Mapuçeler arasındaki gerilim devam etti. 2008 yılındaki endişe verici bir gelişmede, bölge savcısı Mapuçe taleplerini destekleyen protestoculara karşı bir terörle mücadele kanununu kullanmak istedi. Hükümet, General Augusto Pinochet önderliğindeki askeri hükümet döneminden kalan mevzuatın, haklarının tanınmasını talep eden Yerli Halklara karşı kullanılmayacağına dair tekrar tekrar garanti vermişti.

Bolivya'da köklü ırkçılık ve ayrımcılık devam etti. Bolivya Yerli Halklarının ve toplumun diğer dışlanan kesimlerinin haklarını desteklemek için Başkan Evo Morales hükümeti tarafından yürütülen çabalar, uzun süreli ayrıcalıklarını kaybetmekten korkan güçlü arazi sahibi ailelerin ve seçkin iş adamlarının muhalefeti ile karşılaştı. Gerilimler, Eylül ayından Pando'da 19 topraksız köylünün öldürülmesi ile doruğa ulaşan şiddet olaylarına dönüştü. Güney Amerika Milletler Birliği (UNASUR) ve Ombudsman Bürosu tarafından yapılan araştırmalar, yerel yetkililerin ölümlere doğrudan karıştığını ve polislin Yerli halkı ve topraksız köylüleri korumadığını ortaya çıkardı.

Bununla birlikte, bazı devletler Yerli Halkların meşru taleplerini tanımakta ve uygulamaya geçirmek için adım atmakta giderek daha istekliydi. Örneğin, Brezilya'da Makuxi, Wapixana, Ingarikó, Taurepang ve Patamona Halklarının ata topraklarındaki anayasal haklarını tanımaya yönelik bir Yüksek Mahkeme kararı 30 yıllık savaşı sona erdirdi. Bu sadece Raposa Serra do Sol koruma alanındaki Yerli Halklar için değil, Brezilya genelindeki Yerli Halkların hakları için dönüm noktası teşkil eden bir zafer olarak görüldü.

Nikaragua'da hükümet, Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2001 yılındaki kararına uyararak nihayet Awas Tigni Yerli topluluklarının arazi haklarını tanıdı. Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi, Surinam'da, 17. ve 18. yüzyıllarda kaçan ve yağmur ormanı içinde yerleşim birimleri kuran Afrikalı kölelerin soyundan gelen Saramaka Halklarının lehinde bir hükümde bulundu. Saramaka Halklarının arazisinde ağaç kesimi ve madencilik imtiyazları ile ilgili bir hükümde Mahkeme, "Devletin, Saramaka Halkları mensuplarını zarara uğratacak şekilde mülkiyet haklarını ihlal ettiğine" karar verdi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadın grupları bölgedeki artan sayıdaki cinayetler için önlem alınmasını talep etmeye devam etti. Çoğu kadının bedeni, işkence ve özellikle cinsel şiddet işaretleri taşıyordu. Bununla birlikte, özellikle Orta Amerika'daki birçok hükümetin cevabı acı verici şekilde yetersiz kaldı ve çok az cinayet düzgün bir şekilde soruşturuldu.

Haiti ve diğer bazı Karayip ülkeleri hariç, bölgedeki birçok ülkede kadın haklarını, özellikle de evde, toplumda ve iş yerinde şiddete uğramama haklarını geliştirmek için atılmış adımlar mevcuttu. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddeti önlemedeki ilerlemeler ve sorumlu olanların cezalandırılması sınırlı kaldı. Örneğin Nikaragua'da, kadına yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile ilgilenen uzman polis soruşturma ekiplerine ayrılan kaynaklar oldukça yetersizdi ve Venezuela'da evde yaşanan şiddet ile ilgilenen kolluk kuvvetleri için öngörülen uzman eğitimi gerçekleşmedi.

Cinsel taciz mağdurlarının yüzde 50'sinden fazlasının 18 yaş ve altı olduğu Nikaragua ve Haiti bölgede ön plana çıktı. Davaların ezici çoğunluğunda suç işleyenler sorumluluk veya güç sahibi yetişkin insanlardı. Bazıları dokuz veya 10 yaşında olan kız çocuklarının maruz kaldığı cinsel tacizler, kız çocuklarını tek hayatta kalma aracı olan cinsel istismar riski altına iten yoksulluğa, yoksunluğa ve dışlanmaya bağlıydı. Sorunun yaygın yapısına rağmen, cinsel şiddet ile gelen toplumsal damgalanma birçok mağduru sessiz kalmaya mahkum etti.

Yüksek seviyelerdeki cinsel şiddet göz önüne alındığında, özellikle Şili ve El Salvador ile birlikte Nikaragua'da, hamileliğin tecavüz sonucu

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ KUZEY VE GÜNEY AMERİKA

TECAVÜZE UĞRAMAK, SİZE SADECE KÖTÜLÜK GETİRİR... HAKLARI OLMAYAN BİR İNSAN, TOPLUMDAN DIŞLANMIŞ BİR İNSAN VE ŞİMDİ... YAŞADIĞIM MAHALLEDE SANKİ HER GÜN TECAVÜZE UĞRUYORMUŞUM GİBİ ÇÜNKÜ HER GÜN BİRİSİ BANA KENDİMİ BİR KÖŞEYE SOKUP, SES ÇIKARMAMAM GEREKTİĞİNİ, HIÇ BİR ŞEY SÖYLEMEMEM GEREKTİĞİNİ HATIRLATIYOR.

Rose (gerçek adı değil), Uluslararası Af Örgütü tarafından Haiti'de görüşüldü, Mart 2008.

gerçekleştiği veya kadınların veya kız çocuklarının hayatını riske sokabileceği durumlarda bile kürtajın yasak kalmaya devam etmesi endişe vericiydi. Peru ve Ekvator'da dini baskı gruplarının da benzer bir yasaklama için çaba sarfettiği bildirildi. Uruguay'da, kürtajın yasallaştırılması için yaygın toplumsal desteğe rağmen Başkan Tabaré Vázquez teklif edilen reformları kendi kişisel inançlarına dayanarak veto etti. Ancak buna zıt olarak, Meksika Yüksek Mahkemesi, Meksiko bölgesinde kürtajı yasallaştırın yönetmeliğin lehinde oy kullandı.

Anne ölümlerini 2015 yılına kadar azaltma hükümet önceliği olan beş Amerika ülkesinde anne ölümleri Bolivya, Brezilya, Meksika ve Peru'da azaldı (farklı gruplar için annelik verileri bulunmamaktadır), ancak 2008'deki doğumların yalnızca yüzde 26'sında bir uzmanın mevcut olduğu Haiti'de durum böyle değildi.

Yoksunluk

Birçok Latin Amerika ve Karayip ülkesi son on yılda yoksulluğu azaltmak için çaba gösterdi. Bununla birlikte, belli bir ilerlemeye rağmen, 70 milyondan fazla kişi günde 1 Amerikan dolarından az bir geliri yaşıyordu ve toplumsal eşitsizlik ile gelir düzeyleri arasındaki farklılıklar yüksek seviyelerde kaldı. BM Kalkınma Programı'na göre Latin Amerika dünyadaki en eşitsiz bölge olarak kaldı.

Birçok ülkedeki kırsal ve şehirdeki yerleşim birimlerindeki dışlanmış ve yoksun bırakılmış topluluklar, sağlık hizmetleri, temiz su, eğitim ve yeterli barınma haklarından mahrum bırakılmaya devam etti. Zaten kritik olan bu durum küresel mali kriz ile şiddetlenme riskine maruz kaldı.

Sağlık göstergeleri ile bağlantılı olarak, BM Nüfus Fonu tarafından yayınlanan rakamlar, gayri safi yurtiçi hasıllarının sırasıyla yüzde 1,7 ve yüzde 2'sini sağlık hizmetleri için harcayan Dominik Cumhuriyeti ve Guatemala hükümetlerinin, sağlık hizmetlerine en az para harcayan ülkelerden olduklarını ortaya koydu. Bu sağlık için gayri safi yurtiçi hasılların yüzde 6,9'unu harcayan Küba ve yüzde 7,2'sini harcayan ABD ile karşılaştırıldığında oldukça zayıf kaldı. Ancak yüksek rakamsal verilere rağmen ABD'de binlerce kişi sağlık sigortası olmadan yaşamaya devam etti ve yoksul ve dışlanmış birçok kişi yeterli sağlık hizmetine erişimde güçlük çekti.

Ölüm cezası

Bölgedeki birçok ülke ölüm cezasını kanunen veya uygulamada kaldırdı. Bununla birlikte, bölgede kayda değer bir istisna olan ABD'deki ölüm cezası ve yoksunluk içinden çıkılmaz bir biçimde bağlantılı kaldı, infazını bekleyen 3,000'den fazla kişinin çoğunluğu yasal temsiliyet ücretini karşılayamayacak kadar yoksuldu.

Nisan ayında ABD Yüksek Mahkemesi ölümcül enjeksiyon ile infazın ABD Anayasası'nı ihlal etmediğine dair bir karar yayınladı. Yedi aylık bir aradan sonra Mayıs ayında infazlar yeniden başlatıldı. Yılı sonu itibarıyla, 37 mahkum ölüme gönderildi ve ABD'nin ölüm cezasını yeniden başlattığı 1977 yılından bu yana infaz edilenlerin sayısı 1,136'ya ulaştı.

Yüksek Mahkeme'nin kararı, Aralık 1975 yılından beri Mahkeme'de görev yapmış ve ABD'deki ölüm cezasının tüm "modern" çağına şahit olmuş Yargıç John Paul Stevens'in karşı görüşü açısından kayda değerdi. Deneyiminin, kendisini şu sonuca yönlendirdiğini yazdı: "ölüm cezasının uygulanmasının, herhangi fark edilir bir toplumsal veya kamusal amaca sadece çok az bir katkı için, yaşama amaçsız ve gereksizce son verilmesini temsil etmektedir. Devlete bu gibi son derece önemsiz getirileri olan bir ceza, açıkça aşırı, zalimâne ve sıradışıdır". Yargıç ayrıca ırksal ayrımcılığın "ölüm cesası davalarında kabul edilemez rol oynamaya" devam ettiğini de ekledi.

Aralık ayında St. Kitts ve Nevis, İngilizce konuşulan Karayip bölgesinde 2000 yılından beri ilk infazı gerçekleştirdi. 19 Aralık tarihinde Charles Elroy Laplace 10 yıllık moratoryumu sona erdirerek asıldı. Laplace, 2006 yılında cinayet ile suçlu bulunmuştu ve temyiz başvurusu zamanı dışında dosyalanması nedeniyle Ekim 2008'de reddedilmişti.

Dışlanma

Önceki 10 yıl içerisinde tanık olunan daha iyi bir siyasi istikrara yönelik eğilim, kamu güvenliğindeki giderek kötüleşen kriz ve kalkınma açısından olumsuz sonuçları ile gölgelendi.

Polis ihlalleri, suç ve çete şiddeti seviyelerinin en yoğun olduğu bölgeler, hükümetin erişemediği bölgelerdi; bu durum, suç çetelerinin toplulukların yaşamının çoğuna hakim olmasına imkan tanıdı. Örneğin Brezilya'da birçok yoksullaşmış şehirli topluluklar temel hizmetlerden mahrum bırakılmaya devam etti ve devlet müdahalesi, polis tarafından düzenlenen periyodik askeri-tarz baskınlarla sınırlı kaldı. Çoğu kez zırhlı araçlar ve helikopterlerle yüzlerce polis memurunun dahil olduğu bu operasyonlar aşırı güç kullanımı, yargısız infaz, işkence ve bölge sakinlerine yönelik ihlaller ile şekillendi. Jamaika'da 2008 yılındaki çoğu yasadışı olan 10 polis cinayetinden yedisi yoksul şehir içi bölgelerde meydana geldi.

Cezai şiddetin sarmal haline geldiği Meksika'da çok sayıda askeri personel polis ile birlikte suçla mücadele etmek üzere görevlendirildi. Az sayıda hükümet, artan suç ile devlet memurları tarafından yapılan ihlaller arasında bağlantı kurdu. Bununla birlikte, bazı ülkelerdeki bakanlar 2008 yılında polisin görev yapma şeklinin ulusal ve

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ KUZAY VE GÜNEY AMERİKA

AŞAĞI BÖLGEDE, ŞEHRİN ZENGİN BÖLÜMÜNDE, HERŞEY FARKLI. ONLAR POLİSİN GERÇEKTEN İSTİLA ETMESİ GEREKTİĞİNİ, GERÇEKTEN ÖLDÜRME Sİ GEREKTİĞİNİ, BURADA OLAN BİTEN HERŞEYİ YOK ETMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORLAR. ONLAR BURANIN ÇALIŞAN İNSANLARIN VE OKUYAN ÇOCUKLARIN OLDUĞU BİR TOPLUM OLDUĞUNU GÖREMİYORLAR.

Lúcia Cabral, Complexo do Alemão, Brezilya, Nisan 2008.

uluslararası standartların altına düştüğünü açıkça kabul etti. Meksika, Dominik Cumhuriyeti ve Trinidad ve Tobago, polis güçlerindeki belirli başarısızlıkları ve bunun sonucunda da birçok topluluğa makul seviyede koruma ve etkin kolluk gücü sağlama konusundaki başarısızlığını kabul etti. Ancak insan hakları ihlalleri veya yozlaşmadan sorumlu olan memurları görevden almak için atılan adımlar sorunun boyutu ile hiçbir açıdan uyumadı, ayrıca idari ve prosedürle ilgili güçlüklerle karşılaştı.

Birçok hükümet, işkence veya yasadışı ölümler hakkındaki raporlara gözlerini kapatarak kolluk kuvvetleri standartlarının kötülenmesine katkıda bulundu. Hatta bazıları, bu gibi ihlallerin mevcut kamu güvenliği ortamında gerekli olduğunu meşurlaştırmayı denedi. Askerler tarafından işlenen ihlaller 2008'de daha da az sorgulandı. Bağımsız polis şikayet komisyonları veya polis ombudsman büroları ABD ve Kanada ile sınırlandırılmış olarak kaldı. Bu gibi birimlerin mevcut olduğu az sayıdaki diğer ülkelerde reform sözleri nadiren yerine getirildi ve söz konusu birimler geniş ölçüde etkisiz olmaya devam etti.

Guatemala ve Brezilya gibi bazı ülkelerde, polis memurlarının ve eski memurların şüpheli suçlarının veya rakip suçlu grupların cinayetine karıştığına yönelik kanıtlar yıl boyunca arttı. Brezilya'da bulunan Pernambuco'da, 2008 yılındaki cinayetlerin yüzde 70'i devlet ajanlarından, özellikle de polisten oluşan 'ölüm timi' veya sözde 'imha gruplarına' bağlandı. Guatemala'da, yüzlerce gencin öldürülmesi, hırsız olduğundan şüphelenilen çocukların işkence gördüğü ve öldürüldüğü 1990'ların toplumsal temizleme kampanyalarını hatırlattı. Yoksul topluluklara ait genç ve çocuk gruplarının polis tarafından hedef alınması, ana toplumdan dışlanma duygusunu kötüleştirdi.

Bazı durumlarda, dışlanan topluluklarda hayatın hiçe sayılması özellikle şok ediciydi. Örneğin, Kolombiya'nın başkenti Bogotá yakınlarındaki Soacha'da düzinelerce genç, öldürülen her bir "gerilla" için hükümet tarafından ödenen primleri elde etmek için ordu mensuplarınınca öldürüldü.

'Terörle savaş'

ABD güçleri tarafından 'Terörle savaş' adı altında gözetiminde tutulan yabancı uyruklular konusundaki endişeler devam etti; 200'den fazla kişi Küba'daki Guantánamo Körfezinde bulunan ABD Deniz Üssü'nde tutuluyordu. Bununla birlikte 2008 yılında, hükümetin mahkumları kanun korumasından mahrum bırakma girişimlerine yönelik mücadelede bazı ilerlemeler kaydedildi. Haziran ayında, dönüm noktası teşkil eden bir hükümlü ABD Yüksek Mahkemesi, hükümetin Guantánamo'da gözetiminde tutulanların ABD vatandaşı olmamalarına

ve ABD'nin egemen olduğu toprakların dışında yakalandığına ve tutulduğuna dayanarak ihzar hakkının reddedilmesi argümanlarını reddetti. Kasım ayında Uluslararası Af Örgütü, seçilmiş Başkan Barack Obama'nın Ocak 2009'da göreve geldikten sonra Guantánamo gözaltı merkezini kapatmak ve ABD'nin işkenceye başvurmamasını sağlamak için erken hareket edeceğine dair taahhütünü açıkça tekrar belirtmesini memnuniyetle karşıladı.

Sesini duyuramayanlar

Latin Amerika'daki insan hakları savunucuları, çoğu kez kendilerine yönelik sürekli susturma çabalarına rağmen, mağdurların sesinin duyulması için sarf edilen çabalarda ön planda yer aldı. 4 Şubat ve 20 Temmuz tarihlerinde, Kolombiya'da ve dünya çapında milyonlarca kişi Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia, FARC) tarafından yapılan adam kaçırmaları protesto etmek için yürüyüş yaptı. Kolombiya'da binlerce kişi daha önce 6 Mart'ta güvenlik güçleri ve paramiliter gruplar tarafından yapılan insan hakları ihlallerine son verilmesini talep etmek için sokaklara dökülmüştü. Dört ay sonra, Mart ayındaki protestoyu düzenleyen Devlet Suçları Mağdurları Ulusal Hareketi (Movimiento Nacional de Víctimas de Crímenes de Estado, MOVICE) üyesi olan Jhon Fredy Correa Falla motosikletli ve silahlı dört kişi tarafından öldürüldü.

Diğer bazı ülkelerde de insan hakları savunucuları yetkililerin giderek artan düşmanca tepkileriyle karşılaştı. Örneğin Venezuela'da, Eylül ayında İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Amerika Kıtaları Direktörü'nün sınır dışı edilmesini, yerel sivil toplum örgütlerini ve savunucularını "Yankee yanlısı", "Bolivarcı devrim karşıtı" ve "vatansever olmama" ile suçlayan kamusal beyanlardaki artış izledi.

Bazı hükümetler insan hakları savunucularının çalışmalarını bozmak için cezai adalet sistemini suistimal etme yoluna başvurdu. Örneğin Meksika'da, Guerrero eyaletinde Me' phaa Yerli Halklar Örgütü'nden (Organización del Pueblo Indígena Me' phaa, OPIM) beş Yerli lider Nisan ayında tutuklandı ve cinayet ile suçlandı. 20 Ekim tarihli, dört liderin suça karıştığını gösteren hiçbir delil olmadığına dair federal bir karara ve beşinci liderin de cinayet esnasında başka bir yerde olduğuna yönelik görgü tanıklıklarına rağmen söz konusu kişiler 2008 yılsonu itibarıyla tutuklu kaldı.

Nikaragua'da, 2003 yılında tecavüz edildikten sonra yasal kürtaj olan dokuz yaşındaki Nikaragualı bir kız çocuğunun davasına karışan dokuz kadın insan hakları savunucusu yasal işlemle karşılaştı. Her ne kadar birçok profesyonel ve memur da kız çocuğunun davasında bulunmuş olsa da yasal şikayet yalnızca cinsel sağlık ve kadınların hakları konusunda geçmişte kadın insan hakları savunucularına odaklandı.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ KUZEY VE GÜNEY AMERİKA

**ÇOCUKLARIMIZIN YENİ
YETENEKLER ÖĞRENMESİ,
İNTERNETİ KULLANMASI,
PARAGUAYLILARLA AYNI
FIRSATLARA
ERİŞİMLERİNİN OLMASI
İÇİN EĞİTİM ÖNEMLİDİR,
BÖYLECE ONLAR YERLİ
HALKLAR APTALDIR VE
CAHİLDİR DEMEYE SON
VERİRLER.**

Florentin Jara, Sawhoyamaya topluluğu,
Paraguay, Kasım 2008.

Uzun süre toplumun kenarlarına itilen toplulukların -Yerli Halklar, Afrika kökenli topluluklar ile lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender- haklarını destekleyen savunucular çoğu kez risk altındaydı. Örneğin Honduras'ta San Juan Tela köyündeki Afrika kökenli Garifuna topluluğunun liderleri tehdit edildi ve silah zoruyla topluluk arazisini özel bir şirkete devredecek imzalar atmaya zorlandı. Ekvador'da ileri gelen çevre ve kadın aktivisti Esther Landetta, Guayas bölgesindeki düzensiz madencilik faaliyetlerinin muhtemel olumsuz sonuçları konusunda toplum endişelerini duyurmada önemli bir rol oynaması nedeniyle tekrarlanan korkutma ve tehditlerin hedefi oldu.

Bölgedeki insan hakları savunucularının bastırılması ve korkutulması değişiklik göstermiş olabilir, fakat bir unsur Uluslararası Af Örgütü tarafından soruşturulan hemen hemen her davada endişe verici şekilde sabit kaldı: sorumlu olanlar adalet önüne çıkarılmadı.

Bununla birlikte, 2008 yılı boyunca, 1970'lerin ve 1980'lerin askeri rejimleri sırasındaki ağır insan hakları ihlallerinin uzun süre sessiz tutulan mağdurlarına yönelik adalet birçok ülkede birkaç adım ilerledi.

Paraguay'da Başkan Lugo, General Alfredo Stroessner askeri hükümeti iktidarında işlenen insan hakları ihlallerinin mağdurlarından özür diledi. Aralık ayında, Gerçeklik ve Adalet Komisyonu askeri hükümet (1954-1989) ve demokrasiye geçiş süresince işlenen insan hakları ihlalleri konusundaki raporunu ve tavsiyelerini yayınladı. 20,000'den fazla mağduru tanımladı ve Başsavcı'nın tüm davaları soruşturmasını tavsiye etti.

Uruguay'da, çok sayıda eski askeri memur, 1981 ve 1985 yılları arasındaki askeri hükümetin başkanı General Gregorio Alvarez'e ve 30'dan fazla kişinin zorla kaybedilmesi ile suçlanan emekli deniz subayı olan Juan Larcebeau'ya karşı tanıklık etmek için çağrıldı.

Arjantin'de türünün ilk örneği olan bir yargılamada iki kişi, 1977 yılında zorla kaybedilme mağduru olan bir çiftin kızlarına "el koymaları" nedeniyle suçlandı ve hapis cezasına mahkum edildi. Çocuğu çalan ve çifte veren eski ordu albayı Nisan ayında 10 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti.

El Salvador'da iki insan hakları örgütü, bir İspanyol mahkemesinde, 1989 yılında altı Cizvit rahibin, kahyasının ve kızının öldürülmesi ile bağlantılı olan eski başkan Alfredo Cristiani'ye ve 14 askeri görevliye karşı bir dava açtı.

Brezilya, bölgede geçmiş ihlaller tarafından bırakılan izlerle yüzleşmesi gereken az sayıdaki ülkelerden biri olarak dikkat çekti. Brezilya hükümeti, işkence ve diğer ihlal mağduru olanları yok sayarak sadece bu mağdurların insan haklarına saygı göstermedi, aynı zamanda ihlallerin yerleşmesine de sebebiyet verdi.

Meksika'da, Meksiko'daki Tlateloco meydanındaki öğrenci katliamının 40. yıl dönümü anıldı fakat sorumluların adalet önüne çıkarılması bu törenlere eşlik etmedi.

Diğer durumlarda, daha güncel insan hakları ihlallerinden sorumlu olanların hesap vermesine yönelik adımlar atıldı. Kolombiya'da, silahlı güçlere üye ve çoğu kıdemli memur olan onlarca kişi sivilin yasadışı infazında rol aldıkları iddiaları nedeniyle görevden alındı. Bolivya'da, uluslararası toplumun Eylül ayında 19 köylünün öldürülmesini soruşturmak için gösterdiği benzersiz hız da sorumluların adalet önüne çıkarılacağına yönelik umutları arttırdı. Ekim ayında, Bolivya hükümeti, ABD hükümetinden, 2003 yılında El Alto'daki gösterilerde 67 kişinin öldürülmesindeki rolleri yüzünden soykırıma karışmakla suçlanan eski Başkan Gonzalo Sánchez de Lozada'ya ve iki eski bakana yönelik iade talebinde bulundu.

ABD'de bir Senato komitesi, ABD gözetimi altındaki tutuklulara yapılan muameleyi inceleyen 18 aylık bir araştırma sonrasında, ABD hükümetindeki kıdemli memurların "sert sorgulama tekniklerinin nasıl kullanılacağına yönelik bilgi talep ettiği, bunları yasal hale getirmek için kanunu tekrar tanımladığı ve gözetimcilere karşı kullanımına izin verdiği" sonucuna vardı. Diğer şeylerin yanı sıra komite, eski Savunma Bakanı Donald Rumsfeld tarafından Guantánamo'da sert sorgulama tekniklerinin kullanımı konusunda verilen iznin "orada gözetimcilere maruz kaldığı ihlallerin doğrudan sebebi olduğunu" ortaya çıkardı ve Afganistan ve Irak'ta ABD gözetiminde tutulanların da ihlallere maruz kalmasına yol açtığına karar verdi.

Sonuç

Bölge genelinde insan hakları savunucuları, herkesin onurlu bir yaşam süreceği ve tüm insan haklarına saygı duyulan bir dünya için çalışmaya devam ediyor. Savunucular bunu sağlayabilmek için, çoğu kez toplumsal ve ekonomik elitlerin yanı sıra insan haklarını destekleme ve savunma yükümlülüklerini yerine getirmeyen hükümetlerin eylemsizliği ve suç ortaklığı ile mücadele etmek zorunda kalıyor. İnsan hakları savunucuları, bu hakların doğal olarak birbirine bağlı olduğunu ve muazzam cesaret ve kararlılığa ilham ve destek verme gücüne sahip olduklarını göstermeye devam ediyor.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ KUZEY VE GÜNEY AMERİKA

KANADA HÜKÜMETİ VE PETROL ŞİRKETLERİ... ARAZİLERİMİZİN VE YAŞAM ŞEKLİMİZİN YIKIMI İÇİN İSRAR EDİYOR. BAZI ZAMANLAR YETENEKSİZ VE YENİLMİŞ GİBİ GÖZÜKEBİLİRİZ AMA SİZE TEMİN EDERİM Kİ DEĞİLİZ. LUBİKON HALKI VAROLDUĞU SÜRECE, BENZER HÜKÜMETLER VE ŞİRKETLERLE ADİL BİR İLİŞKİ İÇİN MÜCADELE ETMEYE DEVAM EDECEĞİZ.

Cynthia Tomlinson, Lubikon halkı üyesi,
Alberta, Kanada, Nisan 2008.

2008 yılı Mart ayında Dünya Kadınlar Günü'nü kutlamak için çevre şehir ve kasabalardan gelen kadınların Fas, Rabat'ta buluşması. Bu sene gerçekleşen olumlu gelişmelere rağmen, yetkililer kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet konusuna daha fazla eğilmeli.

ORTA DOĞU VE KUZAY AFRİKA

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZAY AFRİKA

27 Aralık tarihinde, 2008 yılının sonuna yaklaşırken, İsrail jetleri 1.5 milyon Filistinlinin yaşadığı, dünyanın en yoğun nüfuslu bölgelerinden biri olan Gazze Şeridi'ne hava bombardımanı başlattı. Bunu izleyen üç hafta içerisinde 1,400'den fazla Filistinli öldürüldü ve 5,000 kadar kişi yaralandı. Ölenlerin yaklaşık 300'ü çocuklardı. İsrail güçleri, sivillere ve sivil binalara doğrudan saldırılar düzenlemek ve Filistinli militanları hedef alan ancak fazlasıyla sivil ölümlere yol açan saldırılar da dahil olmak üzere savaş kanunlarını defalarca ihlal etti.

İsrail, saldırıları Güney İsrail'deki kasabalara roket atan Hamas'ı ve diğer Filistinli silahlı grupları durdurmak için başlattığını söyledi. 2008 yılında, Filistinliler tarafından Gazze'den yapılan, çoğu ev yapımı ayırım gözetmeyen roket saldırıları veya diğer saldırılar sonucu yedi İsraili sivil öldürüldü; 27 Aralık tarihinde başlayan üç haftalık çatışmada üç İsraili sivil öldürüldü.

Ani çatışma, İsrail ordusunun Gazze nüfusunu aralıksız bir abluka altında tuttuğu 18 aylık bir dönemin ardından başladı; bu süre boyunca içeriye ve dışarıya yönelik tüm mal ve insan hareketi fiilen tamamen engellenmiş ve bir insanlık krizi baş göstermişti. Abluka neredeyse bütün ekonomik hayatı durdurdu ve gitgide daha çok sayıda Filistinlinin uluslararası gıda yardımına bağımlı hale gelmesine yol açtı; ölümcül derecede hasta olanların bile Gazze'nin kaynak ve ilaç yoksunu hastaneleri tarafından sağlanamayan sağlık hizmetlerine erişebilmesi için bölgeden ayrılması engellendi.

Bu son kan dökme süreci, bölgedeki yoğun güvensizlik ortamını ve her iki tarafın da askeri güçlerinin uluslararası insani hukuk ilkelerinin temeli olan ayırım gözetme ve orantılılığın temel gerekliliklerine bağlı kalmadaki başarısızlığını tekrar gözler önüne serdi. Aynı zamanda, her iki tarafın ve uluslararası toplumun uzun süreli ve şiddetli çatışmayı çözüme kavuşturma ve bölgeye barış, adalet ve güvenlik getirerek bölgedeki tüm insanların, insan haklarının öngördüğü gibi onurlu bir yaşam sürmelerini sağlama konusundaki başarısızlığını da vurguladı.

Güvensizlik ortamı

İsrail ve Filistinliler arasında süregelen mücadele, Irak'taki ABD birlikleri, İran'ın nükleer hedefleri hakkındaki endişeler, İslamcılar ve

laiklik taraftarları arasındaki belirgin bölünme ve bazı kültürel gelenekler ile yükselen popüler istekler arasındaki gerilim, bölge genelindeki siyasi güvensizlik ortamına katkıda bulundu. Bunlara 2008 yılında büyüyen küresel mali kriz nedeniyle ekonomik ve sosyal güvensizlik de eklendi; artan gıda fiyatları zaten yoksulluk içinde yaşamakta olanları etkiledi. Mısır gibi ülkelerde özel sektör ve kamu sektörü çalışanları tarafından düzenlenen grevler ve diğer protestolar ve Tunus'un fosfat zengini bölgesi Gafsa'da aylar süren huzursuzluk ön plana çıktı. Bunlar ve diğer ülkelerde, kırsal kesimde veya şehirlerdeki aşırı kalabalık varoşlarda birçok insan aşırı yoksulluk içinde yaşad; yeterli barınma, sağlık hizmetleri ve eğitim, iş ve kendileri ve aileleri için daha iyi hak-zengini bir yaşam edinme fırsatı gibi temel haklara erişimdeki büyük eşitsizliğin mağduru oldu.

Irak'ta artık çok daha az aktarılan savaş, sivillere yönelik saldırıların sayılarının azalmasına rağmen milyonlarca insanın hayatını mahvetmeye devam etti. Ülkedeki neredeyse sabit hale gelen çatışma hali, birçok kişinin geçimini sağlamasını ve aileleri için güvenli bir gelecek oluşturmasını önledi. İki milyondan fazla kişi ülke içerisinde yerinden edilmiş bir haldeyken iki milyon kişi de yurt dışında, özellikle Suriye ve Ürdün'de mülteciydi. Şiddetli dini ve etnik mezhepçilik toplulukları bölmeye ve günlük hayata etki etmeye devam etti. Hükümet karşıtı silahlı gruplar, çoğu kez kalabalık pazar yerleri gibi alanları hedef alarak intihar ve diğer bombalı saldırıları sürdürdü. Ayrıca bazıları beş yıldır olmak üzere binlerce Iraklı, ortada bir suçlama veya dava olmaksızın ABD güçleri tarafından gözaltında tutulmaya devam etti. Binlercesi daha Irak hükümet güçleri tarafından gözaltına alındı; çoğu işkence gördü, bazıları ise son derece adil olmayan yargılanmaların ardından terörist suçları işledikleri iddiasıyla ölüme cezasına mahkum edildi, bunların bazıları infaz edildi. 2008 yılı sonunda, ABD güçleri tarafından gözaltında tutulan insanlar ABD ve Irak arasındaki ortak bir anlaşma uyarınca Irak hükümetine teslim edilmek üzereydi. Anlaşma hiçbir insan hakları garantisini içermiyordu.

Ölüm cezası İran, Irak, Suudi Arabistan ve Yemen'deki yetkililer tarafından geniş ölçüde uygulandı; diğer Arap ülkelerinde ise sevindirici uzaklaşma işaretleri görüldü. Bu işaretlerin en açık olanı; Aralık ayında sekiz Arap devletinin, infazlar için dünya genelinde moratoryum çağrısında bulunan önemli bir BM Genel Kurulu önergesinin aleyhinde oy kullanmamaya karar vermesi ve önergenin büyük çoğunlukla kabul edilmesine katkıda bulunması oldu. Çocuk suçluları infaz etmeye devam eden çok az sayıdaki devletten biri olan İran'daki ve ayrımcı bir adalet sisteminin orantısız olarak çok sayıda yoksul yabancı uyruklu kişinin infazına yol açtığı Suudi Arabistan'daki yetkililerin attıkları yanlış adımların uluslararası toplum tarafından daha fazla fark edildiği görüldü.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Bölgede kadınların maruz kaldığı güvensizlik ortamı daha da ciddiye; kadınlar, kanunlarda ve uygulamada ayrımcılıkla ve çoğu kez erkek akrabalarından kaynaklı şiddetle karşı karşıya kaldı. Bu şiddetin en keskin hali; kadınların Irak, Ürdün, Filistin Yönetimi ve Suriye'de sözde "namus" cinayetleri ile öldürülmeleri oldu. Göçmen kadın ev işçileri çoğu kez iş kanunları tarafından korunmadıkları için özellikle işverenleri tarafından cinsel taciz ve diğer ihlallere karşı korunmasızdı. Hem Ürdün, hem de Lübnan'da kadın ev işçileri şüpheli koşullar altında öldü. Spekülasyonlar arasında; öldürüldükleri, iş yerlerinden kaçmaya çalışırken kaza ile öldükleri veya umutsuzluk yüzünden intihar ettikleri şüpheleri vardı. Kuzey Irak'ın Kürt bölgesinde kendilerini yakan veya başkaları tarafından yakılan çok sayıda kadın da benzer şüpheleri uyandırdı.

Hükümetler tarafından kadının ikinci sınıf statüsüne itilmesine devam edilemeyeceğinin anlaşılması ile diğer ülkelerde olumlu gelişmeler yaşandı. Mısır yetkilileri kadın sünneti uygulamasını yasakladı; Umman ve Katar hükümetleri barınma ve tazmin konularında kadınlara erkeklerle eşit statü vermek için yasal değişiklikler yaptı ve Tunus hükümeti kadın hakları üzerine çok önemli bir uluslararası anlaşmaya taraf oldu, aile içi şiddete maruz kalan kadınlar için bir "acil yardım hattı" projesi başlattı.

Sığınmacılar, mülteciler ve düzensiz göçmenler

Güvensizlik, bölgede başka hiçbir yerde; hala kalıcı statüsü veya evi olmayan ve birçoğu onlarca yıldır yoksulluk içinde bekleyen mülteciler ve sığınmacılar için olduğu kadar belirgin değildi.

Binlerce Iraklı mülteci Suriye, Ürdün, Lübnan ve diğer ülkelerde yoksulluktan git gide daha çok etkilenecek ve çaresiz bir biçimde yaşadı; üstelik ücretli bir işte çalıştıkları takdirde sınır dışı edilme tehdidi altındalardı. Irak'ta hükümet, uzun süreden beri Eşref Kampı'nda yaşayan 3,000 İranlı göçmenden ülkeyi terk etmelerini talep etti. Oysa bu göçmenlerin herhangi bir ülke tarafından kabul edilmeleri olasılığı neredeyse hiç yok ve İran'a zorla geri gönderilmeleri halinde ciddi risk altında kalacaklar. 1991 yılındaki birinci Körfez Savaşı'nda ülkelerinden kaçan 80 kadar Iraklı mülteci; kendilerini sığınmacı olarak reddeden Suudi Arabistan yetkilileri tarafından oluşturulmuş etrafi çevrili ve korumalı kampta alıkonularak bir yıl daha geçirdi. Lübnan'da, yüz binlerce Filistinli mültecinin yaklaşık yarısı, ülke genelinde aşırı kalabalık kamplarda kalmaya devam etti. Bu mülteciler veya kendilerinden önceki nesiller Lübnan'a 60 yıl önce gelmişlerdi. Hükümet, resmi belgeleri olmayanlar ve bu nedenle yasal olarak evlenmeleri veya çocuklarının doğumlarını kaydettirmeleri mümkün olmayanlar için, yani korunmaya en muhtaçlar için, statü düzeltme faaliyetine başladı, fakat Filistinli

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZAY AFRİKA

NE YAPMALIYIZ? EĞER TEKRARDAN İNŞA EDERSEK YENİDEN YIKABİLİRLER. VE GAZZE'DE ÇİMENTO YOK, HIÇ BİR İNŞAAT MALZEMESİ YOK.

Gazze'de Uluslararası Af Örgütü delegeleri ile konuşan bir Pakistanlı, Ocak 2009.

mültecilerin sağlık, iş ve yeterli barınma haklarına erişimini olanaksızlaştırmaya devam eden yasal ve diğer engeller sürüyor.

Çeşitli ülkelerde yetkililer, uluslararası hukuku ihlal ederek mültecileri ve diğerlerini işkence veya infaz riski olan ülkelere zorla geri gönderdi. Yemenli yetkililer yüzlerce sığınmacıyı geri gönderdi ve en az sekiz kişiyi güvenlikleri konusundaki endişelere rağmen Suudi Arabistan'a geri gönderdi. Ocak ayında, Libya hükümeti tüm "hukuka aykırı" sınır dışı edeceğini duyurdu ve daha sonra Nijeryalılar, Ganalıları ve diğerlerini kitleler halinde sınır dışı etti. Haziran ayında hükümetin, ülkelerindeki zorunlu askerlikten kaçan 200'den fazla Eritreli'yi, İtalya'ya gönderileceklerini söyleyerek kendi ülkelerine geri gönderme girişiminde bulunduğu bildirildi.

Mısır yetkilileri de ihlallerde bulundu. En az 1,200 sığınmacıyı Eritre'ye geri göndermek olarak özetlenebilecek kitlesel sınır dışı faaliyetlerinin yanı sıra; sınır korumaları da sığınma amacıyla Mısır'dan İsrail'e geçmeye çalışan en az 28 kişiyi vurarak öldürdü. Yüzlercesi askeri mahkemelerde yargılamalarının ardından tutuklandı ve hapis cezasına mahkum edildi. İsrail yetkilileri de aynı katı tutumu sürdürdü; sınırı geçmeyi başaran birçok sığınmacı ve göçmeni, işkence veya infaz ile karşılaşabilecekleri Sudan, Eritre ve diğer ülkelere geri gönderilmeleri ihtimaline karşın, Mısır'a iade ettiler.

Fas/Batı Sahra'da, yetkililer binlerce şüpheli düzensiz göçmeni topladı ve sınır dışı etti; bazılarının aşırı güce veya diğer kötü muameleyle maruz kaldığı bildirildi ve bazıları ülkenin güney sınırlarına yakın yaşanması zor olan arazilerde yeterli gıda ve su olmaksızın terk edildi. Cezayir yetkilileri, ülkede hukuka aykırı oldukları varsayılan yabancıları vakit geçirmeksizin sınır dışı etmek amacıyla, kendilerini yeni yasal güçlerle donattılar ve göçmenler üzerindeki kontrollerini sıkılaştırdılar.

Dışlanma, ayrımcılık ve yoksunluk

Birçok ülkede, belirli topluluklar; insan hakları temelinde nüfusun geri kalanı ile eşit olma haklarından mahrum edildi. Bu toplulukların bazıları, yukarıda da anlatıldığı gibi yabancı uyruklular, mülteciler ve sığınmacılar ve yasal veya yasadışı göçmenlerden oluşuyordu ve bu durum içinde buldukları güvensizlik ortamını daha da kötüleştiriyordu. Diğerleri inançları veya kimlikleri nedeniyle damgalanan etnik, dini ve diğer azınlıkların üyeleriydi.

Körfez'de, Katar hükümeti, bazıları 1996 yılındaki başarısız darbe girişimine katılan yüzlerce al-Murra kabilesi üyesine vatandaşlık hakkı vermemeye devam etti. Sonuç olarak, sosyal güvenliğe, sağlık hizmetlerine ve çalışma haklarına erişimleri engellendi. Umman'da, Aal Tawayya ve Aal Khalifayn isimli iki kabileyeye ait insanlar dışlanmaya devam etti; 2006 yılında çıkarılan bir kararname ile statüleri en düşük

seviyedeki bir kast olan *akhdam*'a (hizmetli) indirilmişti; böylece resmi kimlik belgeleri elde etmeleri, boşanma veya miras gibi aile konularını çözmeleri ve işlerini kaydettirmeleri engellendi.

İran'da yetkililer; okullarda azınlık dillerinin kullanımını yasaklamaya ve haklarının daha fazla tanınması için kampanya yapan Ahwazi Arapları, Azerbaycanlı İranlılar, Beluciler, Kürtler ve Türkmenler gibi azınlık aktivistlerinin üzerinde baskı kurmaya ve güvenilmeyen azınlıkların üyelerini devlet memurluğundan keyfi olarak uzak tutmaya devam etti. Suriye'de, nüfusun yaklaşık yüzde 10'unu oluşturan Kürt azınlık devam eden baskıya maruz kaldı. On binlerce Suriyeli Kürt fiilen uyuksuz duruma getirilmeye devam etti ve böylece sosyal ve ekonomik haklara eşit erişimleri engellendi.

Bazı ülkelerde, farklı dini inançlara sahip bireylere hoşgörü gösterilmedi; topluma tam katılımdan mahrum edildiler ya da fiziksel olarak cezalandırıldılar. Cezayir'de, vicdan özgürlüğü anayasa tarafından güvence altında olduğu halde; İslam dininden Evanjelist Hristiyanlık'a geçenler yargılandı. Mısır'da Yüksek İdari Mahkeme kurallarına rağmen, İslam ve Bahaî inancından Hristiyanlık'a geçenlerin, inançlarını tanıyan veya en azından farklı göstermeyen resmi belgeler elde etmede hala zorluklarla karşılaştığı bildirildi. İran'da, Sünni din adamlarını gözaltına alan, bir Sufi dini lideri beş yıl hapis cezasına mahkum eden ve "yalanlar yaymak" nedeniyle kırbaç cezası veren İslami Cumhuriyet yetkilileri; Bahaîleri ve diğer dini azınlıkların üyelerini taciz etmeye ve yargılamaya devam etti.

Hint yarımadasından ve Asya'nın diğer bölgelerinden gelen inşaat ve hizmet sektörlerinde işçilik ve beceri sağlayan göçmen işçiler petrol zengini Körfez ülkelerinin ekonomileri için dayanak noktalarıydı. Oysa bu işçiler çoğu kez; ağır koşullar altında, sömürü ve ihlallere karşı herhangi bir devlet koruması olmadan yaşamak ve çalışmak zorunda kaldılar. Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde olduğu gibi koşullarını protesto ettikleri zaman yetkililerin cevabı onları toplamak ve ihraç etmek oldu.

Eşcinsellik bölgenin çoğunda bir tabu olarak kaldı ve bazı ülkelerde gey olduğundan şüphelenilen erkekler hedef alındı. Mısır'da aralarında karşılıklı anlaşmaya dayalı cinsel faaliyet olduğundan şüphelenilen erkekler gözaltında tartaklandı, istekleri dışında anal muayeneye ve HIV testine girmeye zorlandı ve bazıları ahlaksızlık suçlaması ile hapis cezasına mahkum edilmeden önce hastaneye kapatılıp yataklarına zincirlendi. Fas/Batı Sahra'da altı erkek 2007 yılında bir "gey evliliği" törenine katıldıkları gerekçesiyle açıkça suçlandıktan sonra "homoseksüel ilişki" nedeniyle mahkum edildi.

Eylül ayında Kahire'de varoşlarda toprak kayması sonucu 100'den fazla kişi yaşamını yitirdi. Bu olay bölge genelinde şehirlerde yaşayan yoksulların halihazırda içinde buldukları tehlikelere işaret ediyordu.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

**LÜTFEN BİZİ TIRANLIĞIN
VE KÖR GÜÇLERİN
PENÇELERİNE
BIRAKMAYIN. KENDİM İÇİN,
ÇOCUKLARIM VE
ÖZELLİKLE DE GÖZALTINDA
OLAN KOCAM İÇİN
KORKUYORUM.**

Suudi Arabistan'dan Uluslararası Af Örgütü'ne mektup yazan bir kadın, Ağustos 2008.

Trajedi tahmin edilebilir görünüyordu. Yakın bir tepedeki su sızıntısı olası felaket uyarısını vermişti ve bölgede daha önce de toprak kaymaları yaşanmıştı; ancak yetkililer çok geç olana kadar harekete geçmedi. Bölge genelinde, hem şehirlerde hem de kırsalda; yeterli barınma ve sağlık hizmetlerine erişemeyen, ücretli bir işte çalışamayan, hayatlarını etkileyen kararlar üzerinde hiç ya da çok az söz sahibi olan ve bir yoksunluk döngüsüne mahkum edilen yoksul topluluklar vardı. Elbette kendilerini daha fazla yoksullaştırmaktan korumak adına hiçbir söz hakları yoktu.

İsrail tarafından işgal edilmiş Filistin topraklarında, zaten yoksulluk içinde yaşamakta olan Filistinliler planlı bir politika ile evsiz bırakıldılar. Doğu Kudüs de dahil olmak üzere Batı Şeria'da, İsrail yetkilileri söz konusu izinleri vermeyi genellikle reddettiler; izinsiz inşa edildiği gerekçesiyle birçok evi yıktılar ve yüzlerce kişiyi tahliye ettiler. Ürdün Vadisi'nde evleri ve hayvanlarının ağılları buldozerlerle yıkılan insanlar geçim kaynaklarından yoksun bırakıldı. Diğer bölgelerde de Filistinliler güvenlik duvarının inşası ile tarım arazilerinden koparıldı; çalışmak, eğitim ve hatta sağlık hizmeti almak için seyahat etmeleri sayısız İsrail kontrol noktası ve bariyerlerle engellendi. 27 Aralık tarihinde Gazze Şeridi'nde başlayan üç haftalık İsrail saldırısında yüzlerce Filistinli sivilin öldürülmesinin yanı sıra 20,000 kadar ev yıkıldı veya ağır hasar gördü, okullar ve işyerleri de ciddi hasara uğradı. Bu sırada, işgal altındaki Batı Şeria'da İsraili yerleşim birimleri uluslararası hukuku ihlal ederek genişlemeye ve gelişmeye devam etti.

Sesini duyuramayanlar

Tüm bölge genelinde kendilerinin veya diğerlerinin haklarını korumak için seslerini yükseltenler aşırı güçlü gizli polislerin ellerinde zulüm görme riski ile karşılaştı. Siyasi üstleri gizli polise, kanunlara karşı davrandıkları hallerde cezasızlık uygulayarak çoğunlukla izin verdi. Hükümetler genellikle muhalif düşüncelere karşı hoşgörüsüzdü ve eleştiriler, itirazlar yolu ile yolsuzlukların veya diğer kötü icraatların kamuya duyurulması konusunda kaygılı görünüyordu.

Bölge genelinde, devlet yetkilileri korku, güvensizlik ve baskıyı yayma aracı olarak "terörizm"e karşı "güvenli" olma ihtiyacını kullandı. Silahlı gruplar Cezayir, Irak, Lübnan, Suriye ve Yemen gibi bazı ülkelerde şiddet içeren saldırılar gerçekleştirdi, fakat hükümetler kasten belirsiz ve geniş kapsamlı tasarlanan terörle mücadele kanunlarını çoğu kez siyasi muhaliflerini sıkıştırmak ve meşru eleştiri ve itirazları bastırmak için kullandılar. Muhaberat'ın, güvenlik ve istihbarat servislerinin, aşırı gücü bölgede derinleşti. Bu gizli polis genellikle doğrudan devlet veya hükümet başkanlarına rapor verdi; ayrıca şüphelileri tutuklamaya, gözaltına almaya, sorgulamaya ve çoğu

kez cezasızlık sayesinde işkence ve diğer kötü muamele yapmaya da yetkili kılındı. Uluslararası Af Örgütü Bahreyn, Mısır, İran, Irak, Ürdün, Lübnan, Suudi Arabistan, Suriye, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen gibi çeşitli ülkelerden işkenceye dair dayanıklı bilgiler aldı. Aynı zamanda İsrail güçleri tarafından tutuklanan Filistinlilerin işkence gördüğüne ve Batı Şeria'daki ve Gazze'deki rakip el Fetih ve Hamas güvenlik güçlerinin gözaltına aldıkları kişilere işkence yaptığına ve cezasız kaldıklarına dair haberler de vardı.

İşkencenin ana amaçlarından biri siyasi açıdan esnek mahkemelerden önceki kovuşturmalar sırasında itiraf elde etmektir. Hakimler korkudan veya isteksizlikten delillerin hangi koşullar altında sağlandığı ile ilgilenmiyorlardı. Birçok ülkede, hükümet muhaliflerinin davaları; usulleri uluslararası adil yargılama standartlarını karşılamayan "özel" mahkemelerce görüldü. Mısır'da, Müslüman Kardeşler'in hepsi sivil olan liderleri, askeri mahkeme önünde yargılandı ve uluslararası gözlemciler içeri alınmadı. Suçlanan diğerleri ise Mısır'da uzun süredir devam eden olağanüstü hal altında kurulan bir mahkeme tarafından yargılandı. Libya'da onlarca göstericinin polis tarafından öldürülmesinin anısına barışçıl bir protesto planlayan 11 kişi tutuklandı ve Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından 25 yıla kadar hapis cezasına mahkum edildi ama iki tanesi hariç hepsi yılsonundan önce serbest bırakıldı. Suriye'de en az 300 kişi adil olmamasıyla tanınan Yüksek Devlet Güvenlik Mahkemesi veya adil şekilde yargılanmayacakları diğer mahkemeler önünde yargılandı ve ileri gelen 12 demokrasi yanlısı aktivist "ulusal duyarlılığı zayıflatmak" suçlamaları ile hapis cezasına mahkum edildi. Yargılama öncesinde tutuldukları gözaltında "itiraf" imzalamaları için dövüldükleri konusunda şikayette bulundular fakat mahkeme soruşturmak için hiçbir adım atmadı. Diğer davalarda, BM heyeti mahkumların keyfi olarak gözaltında tutulduğuna ve adil olmayan yargılamalar ile ifade özgürlüğü haklarını meşru şekilde kullandıkları eylemler nedeniyle mahkum edildikleri sonucuna vardı ancak Suriye yetkilileri harekete geçmedi. Suudi Arabistan yetkilileri, güvenlik kaygısına dayanarak aralarında hükümeti barışçıl şekilde eleştirenlerin de bulunduğu yüzlerce kişiyi gözaltına aldı. Önceki yıllarda tutuklanan binlercesi de fiili gizlilik içinde cezaevlerinde tutulmaya devam etti. Ekim ayında, hükümet terörist suçlarla itham edilen 900'den fazla kişiyi yargılamak için özel bir mahkeme kuracağını duyurdu; fakat zanlılar, duruşma tarihleri, avukat tutma izni verilip verilmeyeceği veya mahkemenin uluslararası gözlemcilere açık olup olmayacağı konularında hiçbir detay vermedi.

Her yerde, nispeten daha serbest devletlerde bile; yazarlar ve editörler haklarında kovuşturma açılmaması, gazetelerinin kapatılmaması veya daha kötü durumlarla karşılaşmamak için belirli

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZAY AFRİKA

KIRBAÇ CEZASININ BİR UTANÇ KAYNAĞI VE ADALET VE EŞİTLİĞE İNANAN TÜM İRANLILAR İÇİN AŞAĞILAYICI OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYÖRÜM. DAHASI, BU TÜR CEZALAR TOPLUMUMUZDA KADINLARA YÖNELİK DEVAM ETTİRİLEN ŞİDDETİN BİR GÖSTERGİSİDİR.

Sussan Tahmasebi, İran'da Eşitlik kampanyası üyesi, kadın hakları aktivistlerine yönelik verilen cezalara gönderme yaparken.

çerçeveler içinde çalışmalarını gerektiğini biliyorlardı. Mısır'da bir editör, Cumhurbaşkanı'nın sağlığı hakkında yorum yaptığı için hapis cezasına mahkum edildi; Cezayir'de gazeteciler resmi dairelerdeki yolsuzluk iddialarını haber yaptıktan sonra kovuşturulmaya uğradı ve ileri gelen bir insan hakları avukatı adaleti zedelemek ithamı ile taciz edildi. Libya'da 2004 yılında, bir basın röportajında siyasi reform çağrısında bulunduktan sonra, gözaltına alınan bir siyasi muhalif gözaltında tutulmaya devam etti. Monarşinin eleştirilmesinin tabu olduğu Fas/Batı Sahra'da, insan hakları savunucuları Kral'a hakaret olarak anlandırılan barışçıl bir protesto nedeniyle yargılandı, sonrasında Kral tarafından affedildi. 18 yaşında bir öğrenci, tuttuğu futbol takımı ile ilgili duvara yazdığı bir sloganın monarşiyi aşağıladığı düşünüldüğü için hapis cezası aldı. Hükümetin neredeyse tüm muhalefete karşı hoşgörüsüz olduğu Suriye'de ifade özgürlüğünü engellemek ve bastırmak için hazırlanan kapsamlı kanunlar uyarınca hedef alınanlar arasında; "yanlış haber yaymakla" veya "ulusal duyarlılığı zayıflatmakla" suçlanan blog (internet günlükleri) yazarları da vardı. Kuveyt ve Umman hükümetleri internetteki ifade yolları üzerindeki kontrolleri sıkılaştırmak için harekete geçti. İran, Tunus ve diğer ülkelerdeki yetkililer önemli internet sitelerine erişimi rutin olarak bloke ettiler ve insan hakları konusunda çalışan yerel sivil toplum örgütleri ile dış dünya arasındaki internet bağlantısını kestiler.

Mısır ve Tunus'ta, ekonomik koşulları protesto eden işçilere yetkililerin cevabı aşırı güç ve kitlesel tutuklamalar ile göstericileri bastırmak oldu. Benzer şekilde, Fas güvenlik güçleri Sidi Ifni limanındaki bir protesto ablukasını kırdı ve protestoyu düzenledikleri ya da desteklediklerinden şüphelendikleri kişilere karşı sıkı önlemler başlattı.

İnsan hakları savunucuları ve kadınlar, azınlıklar ve diğerleri için daha fazla hakkı veya siyasi özgürlüklerin artırılmasını veya sosyal ve ekonomik haklara erişimi savunanlar bölge genelinde ön saflardaydılar. Bununla birlikte, birçok ülkede insan hakları savunucuları büyük engellerle karşılaşmaya devam etti. Suriye ve Tunus'ta bağımsız insan hakları örgütleri yasal bir belirsizlik içinde çalışmak zorunda kaldı; kanunlar resmi olarak kayıt edilmelerini şart koşuyordu ancak uygulamada yetkililer böyle bir kaydı vermeyi reddediyordu. İran'da, BM Barış Ödülü sahibi Şirin Ebadi'nin kurucusu olduğu önde gelen bir insan hakları sivil toplum örgütü; İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 60. yılını kutlamak için bir etkinliğe ev sahipliği yapmak üzereyken ironik bir biçimde hükümet emri ile kapatıldı.

Sonuç

Bölge insanlarının günlük olarak karşılaştığı insan hakları ihlallerinin herhangi biri için hesap verebilirlik şiddetli biçimde eksikti. Güvensizlik

ortamına daha da saplanmış, karar alma süreçlerinden dışlanmış, sesini duyurmaya çalışırken görmezden gelinmiş veya bastırılmış haldeki Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin halklarının maruz kaldığı güçlükler 2008 yılı boyunca da devam etti.

Cezasızlık bölgenin büyük bölümünde siyasetin temel taşı olarak kaldı. Örneğin, Fas/Batı Sahra'da Kral II. Hasan döneminde gerçekleşen zorla kaybedilmeler hakkında gerçeği ortaya çıkarma süreci sürüncemede bırakıldı. Cezayir'de yetkililer, 1990'lardaki iç çatışmalar esnasında işlenen ağır ihlallere yönelik tüm soruşturmaları engellemeye devam etti. İran, Libya, Lübnan ve Suriye'deki yetkililer, geçmişteki ağır ihlalleri soruşturmada veya çözüme kavuşturmada herhangi bir etkili adım atmadı. Hiç de şaşırtıcı olmayan bir şekilde bu hükümetler; yeni iddialar veya olayları soruşturmak için herhangi bir istek göstermeyen hükümetler içindeydi. Sednaya Askeri Cezaevinde 17 mahkumun ve diğerlerinin Suriye güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğü haberleri bu iddialar arasındaydı.

Fakat bu gibi çeşitli ve çoğu kez aşılabilir gibi duran sorunlar karşısında, bütün bölgede; erkekler, kadınlar ve hatta çocuklardan oluşan bireyler kendilerinin ve diğerlerinin haklarını korumak için çalıştı. Çoğu yaşamlarını ve geçim kaynaklarını ciddi riske sokma pahasına direndi. Cezayir'de 1990'lardaki "kirli savaş" sırasında zorla kaybedilenlerin aileleri taviz vermez hükümetin inadına ve tacizlerine karşı, hakikat ve adalet için baskı yapmaya devam etti. İran'da kadınlar -ve erkekler- yasaları çiğneyen devlet memurlarının sürekli tacizlerine, tutuklamalara ve saldırılara rağmen; kadınlara yönelik yasal ayrımcılığa son verilmesini talep eden Bir Milyon İmzalı bir dilekçe başlatırken, başkaları da çocuk suçluların infazının sona erdirilmesi için kampanya düzenledi.

Bu ülkelerde ve diğerlerinde, insan hakları savunucuları değişimi destekleme konusunda öncüydü fakat aynı zamanda; siyasi gücü elinde tutanların da insan haklarını geliştirmek için değişim, reform ihtiyacını fark ettiğine dair işaretler bulunuyordu. Örneğin, Bahreyn hükümeti, uygulamaya geçirildiği takdirde komşuları için güçlü bir emsal teşkil edecek olan bir insan hakları reform programını başlatmak için BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) sürecini fırsat olarak kullandı. Lübnan'da, Adalet Bakanı ölüm cezasını kaldırmaya yönelik bir yasal değişikliğe onayak olurken, Cezayir hükümeti de dünya genelinde ölüm cezası moratoryumu için yapılan çağrının en önemli destekçilerinden biriydi. Yavaş fakat kesin olarak, 2008 yılında, haklarının daha fazla farkında olan, hangi haklara sahip olmaları gerektiğini bilen ve bunları elde etmek için artan kararlılığa sahip yeni bir neslin ortaya çıktığına dair işaretler bulunuyordu.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZAY AFRİKA

İNSAN HAKLARI İLE DAHA FAZLA İLGİLENMEYE BAŞLADIĞIMDA İŞKENCEDEN DAHA FAZLASI OLDUĞUNU GÖRDÜM. FAKAT HEPSİ İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ'NİN DE VURGULADIĞI ÇOK TEMEL BİR KURALDAN YOLA ÇIKIYOR: İNSAN ONURUNA SAYGI.

Ahmed Seif El-Islam Hamad, Aralık 2008'de Uluslararası Af Örgütü ile konuşuyor. Mısırlı bir avukat ve insan hakları aktivisti, siyasi görüşleri nedeniyle 1980'lerde işkenceye maruz kaldı ve beş yıl hapis cezasına mahkum edildi.

25 Ocak 2008 tarihinde Gazze Şeridi ve Mısır arasındaki Rafah şehrinde sınır bariyeri önünde bulunan bir boşluk. İsrail hükümeti tarafından Gazze Şeridi'nin kuşatılması sonucu bölgede yaşayan 1.5 milyon insana hayati ürünlerin ulaşımı engellendi.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009
BÖLÜM İKİ: ÜLKE BİLGİLERİ

09

Ağustos ayında Kamboçya, Phnom Penh'daki Boeung Kak Gölü, özel bir şirket tarafından çöp toplama alanına dönüştürüldü. Bölgede yaşayan ve yerinden edilmeyle yüz yüze kalan 4,000 aileye herhangi bir erken uyarı verilmedi. 2008 yılında binlerce Kamboçyalı toprak kavgaları ve ticari kalkınma projeleri sebebiyle zorla tahliye edildi.

AFGANİSTAN

AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Hamid Karzai
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	28.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	42.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 232/237
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%28

Taliban, diğer direnişçi gruplar ve hükümet ile yakın işbirliği içinde olan yerel milis güçlerin terör saçtığı güney ve doğu Afganistan'da yaşayan milyonlarca insan ciddi bir güvenlik tehdidiyle karşı karşıya kaldı. Bu güvensizlik durumu insanların sınırlı gıda, sağlık ve eğitim olanaklarını daha da kısıtladı. Ayrım gözetmeyen saldırılar, insan kaçırma olayları ve sivillerin hedef alınması şimdiye kadar hiç görülmemiş boyutlara ulaştı. Taliban ve hükümet karşıtı gruplar saldırılarını ciddi anlamda arttırarak, bu saldırıları iç ve kuzey bölgede nispeten güvenli olarak kabul edilen alanları da içine alacak şekilde ülkenin üçte birinden daha fazlasına yaydılar. Hükümet karşıtı gruplar ile Amerikan ve NATO birlikleri arasında artan askeri saldırılar 2,000'den fazla sivilin ölümüne neden oldu. Hükümet, hukukun üstünlüğünü sürdürmedi ve kendi kontrolündeki bölgelerde yaşayan milyonlarca kişiye bile temel hizmetleri sağlamadı.

Arka plan

Ocak ayında Afgan - Uluslararası Birleşik Koordinasyon ve Gözlem Kurulu (JCMB); Barış, Adalet ve Uzlaşma için Eylem Planı'nın hayata geçirilmesinde ufak bir aşama kaydedildiğini teyit etti. 2005 Eylem Planı'nda Afgan devletinden, insan haklarını ihlal eden yetkilileri görevlerinden uzaklaştırması, yapısal reformları teşvik etmesi ve bir hesap verilebilirlik mekanizması geliştirmesi istendi.

Mart ayında yaptığı yıllık değerlendirmede JCMB, insan hakları alanında kaydedilen ilerlemenin yavaş olduğunu kabul etti. JCMB aynı zamanda devlet güvenlik güçlerinin ve kamu güvenliği personelinin, özellikle de Afganistan'ın istihbarat teşkilatı Ulusal Güvenlik Dairesi (NDS)'nin halen yeterli sivil gözetim altında olmadığını belirtti.

Haziran ayında hükümet, 2013 yılına kadar kalkınma alanında bir yol haritası mahiyetinde olan Afganistan Ulusal Kalkınma Stratejisi (ANDS)'ni

uygulamaya geçirdi. ANDS, Afganistan hükümeti ile hibede bulunan ülkeler arasında yapılan siyasi bir anlaşma olan 2006 "Afganistan Compact" belgesinin ikincisi niteliğindedir.

Adalet sistemi

Adalet ve güvenlik organlarının, insan haklarını koruyacak ve teşvik edecek personeli, altyapısı ve siyasi iradesi yoktu. İnsan haklarının hayata geçirilmesi ve yaygınlaştırılmasında hükümetin önde gelen kuruluşu olan Adalet Bakanlığı, Afgan Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu (AIHRC) ile yeterince işbirliği yapmadı. İşbirliği olmadan, sivillerin ölümüne neden olan askeri operasyonlara yönelik soruşturmaların yapılması dahil AIHRC tarafından yapılan tavsiyeler büyük ölçüde etkisiz kaldı.

Düşük ücret ve kişisel güvenliğin olmaması dahil kötü çalışma koşulları hakimlerin, savcılarının ve adalet sisteminde yer alan diğer kamu çalışanlarının, yaygın olduğuna inanılan rüşvet olaylarına karışmalarına gerekçe gösterildi. Vatandaşların adalet kurumlarına olan güveni sarsılmış olup bu kurumlar vatandaşlarca yavaş, etkisiz ve yozlaşmış merciler olarak görüldü. Birçok insan, özellikle kadınlar mahkemelere ve hukuki desteğe erişimde zorluklar yaşadı, pek çoğu mahkeme masraflarını ya da ulaşım masraflarını karşılayamadı. Mevcut adalet sisteminin dışında çalışan ve adil yargılama hakkının ihlal edilmesine yol açmış geleneksel *jirga* ve *şura* adlı resmi olmayan aşiret konseyleri, bilhassa kırsal kesimlerde, tüm anlaşmazlık vakalarının tahminen %80'ine bakmaya devam etti.

Yargılanmak üzere Afganistan hükümetine gönderilen Guatanamo ve Bagramlı Afgan tutukluların kovuşturması devam etti ancak bu yargılama ulusal ve uluslararası adil yargılama standartları düzeyine ulaşmadı. Yargılamalar, savunma avukatının bulunmaması ve savunma hazırlamak için yeterli zamanın tanınmaması, işkence ve diğer kötü muameleler altında alınan itirafların kullanılması ve delil inceleme ve şahitlerle yüzleşme hakkının verilmemesi gibi ciddi eksiklikler eşliğinde son derece yetersiz düzeyde ilerledi. Yargı itirazlarını gözden geçirmek üzere Mart ayında bir başkanlık komitesi kuruldu.

Cezasızlık

Ülkenin hükümet kontrolü altında bulunan bölgelerinde dahi cezasızlık tüm idari kademelerde hüküm sürmeye devam etti. Etkin bir hesap

A

verilebilirlik mekanizması tesis edilmedi, otuz yıllık çatışmalar boyunca insan haklarının ve uluslararası insancıl hukukun ağır derecede ihlal edilmesinden sorumlu olan sadece bir avuç kişi evrensel yargı yetkisi kapsamındaki çoğunlukla diğer devletlerde adalet önüne çıkarıldı. Birçok bölgesel resmi görevli ve milis kuvvet komutanları, sahip oldukları cezasızlık zırhı altında insan haklarını ihlal etmeye devam etti.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Polis ve diğer kamu güvenlik görevlilerince ve ayrıca Afgan ve uluslararası güvenlik güçleri ile çalışan özel milis kuvvetlerce yapılan keyfi tutuklama ve gözaltılar yaygın olarak sürdü.

NDS; şüphelileri bu kişilerin savunma avukatlarına, ailelerine, mahkemelere ya da diğer harici makamlara erişimine izin vermeden keyfi tutuklamaya ve gözaltına almaya devam etti. Gözaltında tutulan çok sayıda tutuklu kırbaçlama, aşırı soğukta bırakma ve açlık gibi işkence ve kötü muamelelere maruz kaldı.

600'ün üzerinde tutuklu, uluslararası insan hakları yasaları ve yerel yasalar gözetilmeksizin Amerika'nın kontrolündeki Bagram askeri hava üssünde ve diğer Amerikan askeri tesislerinde tutuldu. Bunlardan bazıları birkaç yıl boyunca gözaltında tutuldu ve avukatlarıyla görüşme ve ihzar emrini (gözaltındaki kişinin suçunun tespiti için mahkemeye çıkarılmasını temin eden emir) inceleme hakkı gibi normal kanun yollarına erişim hakları verilmedi.

Ölüm cezası

2008 yılında on yedi kişi infaz edildi. En az 111 kişi infaz sırasını bekliyor. Afganistan Yargıtay Mahkemesi, Başkan Karzai'nin onayını bekleyen alt mahkemelerce verilmiş yaklaşık 100 infaz kararını tasdik etti. Birçok adli kovuşturma; sanığa savunmasını hazırlamak için yeterli sürenin verilmemesi, yasal temsil mekanizmasının olmaması, zayıf delillere dayanma ve sanıkların tanık çağırma ve sorgulama hakkının geri çevrilmesi dahil olmak üzere uluslararası adalet standartlarını ihlal etti.

■ 22 Ocak tarihinde Sayed Parwiz Kambaksh, son derece adaletsiz bir yargılama sonucu dine hakaret suçundan ölüm cezası aldı. Kambaksh İslam'da kadının rolüne dair internetten indirdiği bilgilere yorum ekleyerek kuzey Afganistan'daki Balkh Üniversitesi'nde bu bilgileri dağıtmaktan suçlu bulunmuştu. 21 Ekim tarihinde yapılan temyiz duruşmasıyla bu hüküm 20 yıl hapis cezasına çevrildi.

Aralık ayında Afganistan, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhine oy kullandı.

Afgan ve uluslararası güçler tarafından yapılan ihlaller

2001 yılından bu yana ölen sivil sayısı artıyor. 2008 yılı ise şu ana kadar en kanlı yıl olarak tarihe geçti. Sivillerin birçoğu, direnişçi saldırılar sonucu yaralandı ancak ölen sivillerin yaklaşık %40'ı (795) Afgan ve uluslararası güvenlik güçlerinin operasyonlarında hayatını kaybetti - 2007 yılında bildirilen 559 ölü sayısına göre %30'luk bir artış görüldü.

Yaşanan birçok ciddi olayın ardından ayırım gözetmeyen ve orantısız kullanılan hava saldırılarıyla ilgili endişeler arttı. 6 Temmuz tarihinde Nangahar Şehri'ne bağlı Deh Bala ilçesinde Amerikan kuvvetleri öncülüğünde yapılan hava saldırılarının 30'u çocuk 47 sivilin ölümüne neden olduğu bildirildi. 21-22 Ağustos'ta Herat ili'nin Shindand ilçesinde yapılan hava saldırıları, 62'si çocuk 90'ın üzerinde sivilin ölümüne neden oldu.

Eylül 2008'de, ölen sivil sayısının yüksek olmasına dair yapılan eleştirilere cevaben NATO, görev kurallarını bir kez daha revize ederek hava saldırısı planlamasını daha geniş bir zaman aralığında yapmak ve yüksek komuta kademelerinin onayını almak üzere, kara birliklerinin saldırıya maruz kalması durumunda acil hava saldırısına başvurmasını sınırlandırdı.

Yakınları öldürülen veya yaralanan ve mülkü zarar gören bazı aileler, askeri operasyonlarda görev almış bazı hükümetlerden maddi tazminat aldı. Fakat Afgan kuvvetleri ve uluslararası kuvvetler, Afgan ve uluslararası askeri güçleri tarafından zarar gören insanlara yardım etmeye yönelik sistematik bir programdan yoksun.

NATO ve Amerikan kuvvetleri, cezasızlıkla işkence ve keyfi gözaltı dahil olmak üzere insan haklarını ihlal eden Afganistan istihbarat teşkilatı NDS'ye tutukluları iade etmeye devam etti.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Yasadışı çete ve silahlı gruplar (bazıları devletle açık işbirliği içinde) ülke genelinde güvenliği bozmak ve kalkınmayı durdurmak amacıyla yabancıları kaçırdı; şirket sahiplerine, yardım görevlilerine, öğretmenlere, eğitime destek projelerine ve okullara saldırdı. Çeşitli sivil toplum örgütlerine bağlı yetmiş sekiz görevli kaçırıldı. 31 kişi ise öldürüldü. Taliban ve diğer

direnışçi gruplar, kaçırma dahil olmak üzere kasten kadınları hedef alma "taktiğini" daha da geliştirdiler. ■ 13 Ağustos tarihinde üç uluslararası yardım görevlisi ve Uluslararası Kurtarma Komitesi için çalışan bir Afgan şoför Taliban direnişçileri tarafından Logar'da öldürüldü. Diğer Afgan şoför ağır yaralandı. ■ 20 Ekim tarihinde bir İngiliz Hıristiyan yardım kuruluşu görevlisi motosiklet üzerinde giderken Taliban yanlısı direnişçiler tarafından gündüz saatlerinde vurularak öldürüldü.

Silahlı suç örgütleri, bazı tanınmış Afganları fidye için kaçırdı. Kaçırma olaylarının birçoğu güvenlik güçlerine intikal etmedi çünkü mağdurlar ve aileleri kendilerine karşı misilleme yapılmasından ve silahlı gruplarla bağlantısı olan polis görevlilerinden korktu. ■ 19 Ekim tarihinde son Kral Zahir Şah'ın yakını Humayun Şah Asefi, Kabil'de evinden silahlı kişilerce kaçırıldı. Bir hafta sonra Afgan polisi tarafından kurtarıldı.

İntihar saldırıları

İntihar saldırıları sonucu 373 kişi hayatını kaybetti. Taliban ve diğer direnişçiler tarafından düzenlenen ve askeri güçleri ya da polisi hedef alan intihar saldırıları genellikle çok sayıda sivilin ölümüne ve yaralanmasına neden oldu.

■ 17 Şubat tarihinde bir intihar bombacısı, Kandahar Şehri Arghandab ilçesinde köpek dövüşü seyreden yaklaşık 500 kişinin yakınında üzerindeki bombayı patlatarak yaklaşık 100 sivilin ölümüne ve onlarcasının yaralanmasına neden oldu.

■ 7 Temmuz tarihinde Kabil'de Hindistan Konsolosluluğunda bulunan bomba yüklü araç 41 kişinin ölümüne ve yaklaşık 150 kişinin yaralanmasına neden oldu.

■ 30 Ekim tarihinde Taliban yanlısı bir intihar bombacısı Kabil merkezinde Enformasyon ve Kültür Bakanlığı'nı hedef alarak beş sivilin ölümüne ve 21'den fazla kişinin yaralanmasına neden oldu.

İfade özgürlüğü

Taliban'ın 2001 yılında hükümetten düşmesiyle gelişmeye başlayan ifade özgürlüğü, hem ülke içinden hem ülke dışından aktörlerin tehdit ve saldırılarıyla zarar gördü.

Taliban ve diğer hükümet karşıtı gruplar gazetecileri hedef aldı ve kontrolleri altında bulunan bölgelerden haber yapılmasının neredeyse tamamen önüne geçti. ■ 7 Haziran tarihinde, BBC için Helmand şehrinde

çalışan Afgan gazeteci Abdul Şamad Rohani kaçırıldı ve muhtemelen uyuşturucu ticareti üzerine yaptığı araştırmaya tepki olarak sonraki gün vurularak öldürüldü.

■ Mayıs ayında gazeteci Nilofar Habibi, bir kadın tarafından Herat'taki evinin önünde bıçaklandı. Bıçaklanmanın sebebinin televizyon muhabiri olarak çalışması olduğu belirtildi.

Özellikle NDS ve Ulema Konseyi olma üzere Hükümet basın özgürlüğünün kısıtlamaya yönelik girişimlerde bulundu.

■ Temmuz ayında NDS, *The Truth* (Gerçekler) adlı TV programının sunucusu Muhammed Nasir Feyyaz'ı, devlet görevlilerini "yanlış tanıttığı" gerekçesiyle gözaltına aldı. Muhammed Nasir Feyyaz kısa süre sonra serbest bırakıldı ancak gözetim altında tutulmaya devam edildiği bildirildi.

■ Eylül ayında gazeteci ve Başsavcılık sözcüsü Ahmed Ghous Zalmai ile Mullah Qari Mushtaq, yanında Arapça metne yer vermeden Kuran'ı Dari diline çevirip yayınlamaktan ötürü 20'şer yıl hapis cezası aldılar.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet ve ayrımcılık

Kadınların siyaset ve sosyal yaşama katılımlarının artmasına rağmen kadınların hakları, önyargı ve şiddet yoluyla evin içine ve silahlı gruplar tarafından kısıtlanmaya devam etti. Üst düzey bakanlık görevlerindeki kadın sayısı azaldı.

■ 28 Eylül tarihinde, Afganistan'daki en yüksek rütbeli kadın polis Malalai Kakar, Kandahar'daki evi yakınlarında Taliban yanlısı silahlı kişilerce öldürüldü.

■ 12 Kasım tarihinde bir motosiklet üzerinde bulunan iki kişi, Kandahar'da okullarına doğru yürümekte olan yaklaşık 15 kız çocuğuna su tabancasıyla asit püskürterek bu kız çocuklarının en az ikisinin kör olmasına ve bazılarının da yüz şeklinin bozulmasına neden oldu. Daha sonra 10 Taliban yanlısı direnişçi bu saldırıya karışmaktan yakalandı.

Kadınlar, yüksek oranda aile içi şiddete maruz kaldı ve çok azı yasal koruma için başvurdu. AIHRC'ye göre, evliliklerin %60-80'i baskı yoluyla gerçekleşti, çok sayıda reşit olmayan kişi evlendirildi. Kötü evliliklerinden kaçmayı başaran kadınlar genellikle Ceza Kanunu'nda yer almayan "evden kaçma" veya "ahlaki" suçlardan ötürü gözaltına alındı ve yargılandı.

İnsani yardımların engellenmesi

Taliban ile güney ve doğudaki diğer direnişçi gruplarının neden olduğu güvensizlik ortamı, bu bölgelerde faaliyet gösteren birçok yardım örgütünün faaliyetlerini durdurdu. Ağustos ayında Uluslararası Kurtarma Komitesi, Logar şehrinde dört çalışanın öldürülmesi sonrası Afganistan'daki tüm yardım faaliyetlerini durdurdu. Taliban'ın Kunar şehrinde güçlü nüfuzu, Pakistan'ın Federal Aşiret Bölgelerinde (FATA) Pakistan güvenlik güçleri ile Taliban direnişçileri arasındaki çatışmalardan kaçan Pakistanlı mültecilere Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin doğrudan malzeme yardımı yapmasını engelledi.

Sağlık ve eğitim hakkı

Yıl içerisinde okullara yönelik saldırılar, öğretmenler ve kız öğrencilere tehditler özellikle Taliban ve silahlı çatışmaların neden olduğu artan sınıfsal ayrışma nedeniyle arttı. Afgan hükümeti kontrolü altındaki bölgelerde sağlık ve eğitim sistemleri; yetersiz finansman, nitelikli çalışan yetersizliği ve güvenlik problemleri nedeniyle zor koşullarla karşılaştı. Güvenlik koşullarının kötüleşmesi, Sağlık Bakanlığı'nı, pek çok insanın yararlanabildiği tek sağlık hizmeti olan sağlık ocaklarının büyük kısmını kapatmak zorunda bıraktı.

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler ve geri dönenler

Uluslararası yardım örgütlerinden ve hükümet yetkililerinden meydana gelen ve Afganistan ülke içerisinde yerinden edilmiş kişiler birimi, 235,000'den fazla kişinin yerinden edildiği tahmininde bulundu. Bu kişiler, uluslararası ve yerel insani yardım örgütlerinin kendilerine ulaşmada zorluk yaşamasıyla birlikte çatışma bölgelerinde çok ağır şartlarla karşı karşıya kaldı.

BMMYK'ya göre İran ve Pakistan'da yaşayan 276,000'dan fazla Afgan mülteci 2008 yılında ülkeye geri döndü. Bu insanların pek çoğu kısıtlı iş imkanlarıyla birlikte yoksulluk, toprak kıskıntısı, barınma, su, sağlık ve eğitim hizmeti mahrumiyetiyle karşı karşıya kaldı. Geri dönenlerin bir kısmı, bölgedeki nüfuz sahibi kişilerce mallarına el konulmasından ötürü yerlerinden oldu.

Eylül ayında 20,000'den fazla kişi, Pakistan'ın Federal Aşiret Bölgeleri'nde Pakistan güvenlik güçleri ile Taliban direnişçileri arasındaki çatışmalardan kaçmak için Pakistan'dan doğu Afganistan'a kaçtı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 Afganistan: Düşünce Mahkumları İnternet'ten belge indirmek ve dağıtmaktan ötürü ölüm cezası aldı (ASA 11/001/2008)

📄 Afganistan: Kadın insan hakları savunucuları, kadın hakları için mücadele etmeye devam ediyor (ASA 11/003/2008)

📄 Afganistan: Silahların yaygınlaşması kötü muameleyi daha da alevlendiriyor (ASA 11/004/2008)

📄 Afganistan: Ölüm cezası: Kimliği belirsiz 100 kişi ölüm cezası aldı (ASA 11/005/2008)

📄 Afganistan: Artan intihar saldırıları sivillere darbe vuruyor (ASA 11/006/2008)

📄 Afganistan: Paris'te artık boş vaat yok (ASA 11/007/2008)

📄 Afganistan: Ölüm Cezasına dair Ek Detaylar: Sayed Perwiz Kambakhsh (ASA 11/013/2008)

📄 Afganistan: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) – İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun Beşinci Oturumu, Mayıs 2009 (ASA 11/014/2008)

📄 Afganistan: Artan İnfazlara Son verin, 12 Kasım 2008

ALMANYA

FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Horst Köhler
Hükümet başkanı:	Angela Merkel
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	82.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 5/5

Önceki yıllarda olduğu gibi Almanya, kendisinin de iştirat ettiği teslimler (ülkeler arasında yapılan şüphelilerin yasal olmayan yollar ile aktarılması) de dahil olmak üzere ABD liderliğindeki 'Terörle Mücadele' bağlamında meydana gelen insan hakları ihlallerini ele alma konusunda başarısız oldu. Almanya, yine uluslararası hukuk uyarınca kendi yükümlülüklerini ihlal edecek şekilde, kişilerin insan haklarının ciddi biçimde ihlal edilme riskinin olduğu yerlere sınır dışı edilmelerivakaları ile ilgili olarak en uygun araç olan diplomatik güvencelere başvurdu. Düzensiz göçmenler, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından mahrum edilmeye devam edildi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Eylül ayında Federal Savcı, yabancı ülkede 'net olmayan koşullar' yoluyla elde edilen kanıtların – dikkatli olacak şekilde - özellikle terör saldırılarını önlemek üzere cezai süreçlerde kullanılabileceğini ifade etti.

Federal Savcı, ispat yükümlülüğünün tamamıyla davalı olan kişiye ait olduğunu belirtmesinin yanı sıra Alman standartlarını ihlal edecek şekilde elde edilen kanıtların cezai soruşturma başlatmak için kullanılabileceğini de öne sürdü. İşkence yolu ile elde edilen kanıtları kapsam dışı bırakmadı.

Yabancı Uyruklu Kişiler İle İlgili Kanun'a ilişkin taslak düzenleyici kurallar, Ekim ayında İç İşleri bakanı tarafından önerilmişti. Bu kurallar, kendi ülkelerine iade edilenler için işkence ya da diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele tehlikelesini, azaltmak için diplomatik güvencelerin kullanılmasını öngörmekteydi. Uluslararası Af Örgütü ve diğer insan hakları örgütleri söz konusu bu güvenceleri işkenceye karşı uluslararası yükümlülöklere aykırı olarak değerlendirdiler.

İki Tunus vatandaşı, Federal İç İşleri Bakanlığı, Tunus hükümetinden gelen teminatların iki adamın geri iadesi riskini azaltmaya yeterli olduğunu düşündüğünden dolayı hala sınır dışı edilme riski taşımaya devam etmekteydi. Davaların mahkemece yeniden incelenmesi, yılsonunda halen devam ediyordu. Tunuslulardan birinin terörizm ile ilgili faaliyetlere dâhil olduğunu kanıtlamak üzere yapılan cezai soruşturma Mart ayında kapanmıştı.

Haziran ayında parlamento soruşturma komitesi, ABD liderliğindeki teslim programına Alman yetkililerin iştiraki ile ilgili hazırlık soruşturmalarını sonuçlandırdı. Hükümet ve istihbarat görevlileri, komite ile etkili bir şekilde iş birliği yapmaya isteklideğildiler. Komite tarafından talep edilen bazı dosyaları yetkililerin geç teslimi veya hiç teslim etmemesi soruşturmaları ciddi bir şekilde engelledi.

Komitenin Özel Savcısı, Mısır uyruklu Ahmetd Agiza'nın ve Mohammed El Zari'nin Alman hava sahası üzerinden 2001 Aralık'ta Mısır'a teslim edildiğini ve 2003 yılı Şubat ayında İtalya'dan kaçırılan Mısır uyruklu Abu Omar'ı taşıyan bir CIA teslim uçağının Mısır'a giderken Ramstein hava üssüne indiğini bildirdi. Alman yetkilileri gelecekte, kendi hava sahaları dâhil olmak üzere ülkeleri üzerinden teslimler yapılmasını engelleyecek önlemler alma konusunda başarısız oldular.

Haziran ayında Tübingen Kamu Savcısı, Murat Kurnaz'ın ifadesini inanılır bulmasına rağmen Kurnaz'a, 2002 yılında Afganistan'da ABD gözetimi altında iken Alman Özel Kuvvetler komutanlığı (Kommando Spezialkräfte, KSK) üyeleri tarafından kötü muamele edildiği iddiaları ile ilgili soruşturmaları kanıt yersizliğinden dolayı sonlandırdı. ABD Ordusu personelinin şahit olarak dinlenmesi talebi, ABD otoriteleri tarafından reddedildi. Aynı iddia ile ilgili parlamento soruşturması aynı sebepten dolayı Eylül ayında kapatıldı. Ancak muhalefet partileri üyeleri, Murat Kurnaz'ın Alman askerlerle ilgili iddialarını destekleyen güçlü kanıtlardan bahsettiler.

Haziran ayında Alman vatandaşı Khaled el-Masri, kendisini Afganistan'a yasal olmayan yollar ile götürmekten dolayı şüphe altında olan 12 ABD vatandaşının iade edilmesini sağlamak amacı ile devlete yasal bir şikâyet iletti. Suçluların iade emri, 2007 yılında Münih mahkemesi tarafından çıkarıldı ama ABD hükümetine iletilmedi.

Mülteciler ve sığınmacılar

14 Mayıs'ta Frankfurt Havaalanında, hızlandırılmış sığınma prosedürü çerçevesinde göçmen otoriteleri, sığınma taleplerinin açıkça mesnetsiz başvuru olarak değerlendirilip reddedilmelerinin ardından, Eritre uyruklu Yonas Haile Mehari ve Petros Aforki Mulugeta'yı zorla iade etti. Adamların her ikisi de Eritre'ye vardıklarında gözaltına alındı. 20 Temmuz tarihinde Adi Abeto cezaevinegönderildiler. 30 Temmuz'da, Petros Aforki Mulugeta Wia cezaevine gönderildi. Yetkililer tarafından asker kaçağıolarak nitelendirilen Yonas Haile Mehari, şiddet ve diğer kötü muamele riskinin olduğu askeri birliğine gönderildi.

Uluslararası Af Örgütü, devletin Iraklı mültecilerin kabul edilmesindeki ayrımcı yaklaşımını eleştirdi. İçişleri Bakanı, Nisan ayında sadece Iraklı Hıristiyanların kabul edilebileceğini açıklayarak tartışma yaratmıştı. Kamusal tartışmadan sonra politika, genel olarak dini azınlıklara ve durumları hassas diğer Iraklı mültecilere uygulanacak şekilde değiştirildi. Ancak Temmuz'da Şansölye Merkel, Irak Başbakanının talebi üzerine ve Iraklı mültecilerin kabul edilmesi ve AB içinde yeniden yerleşim konusunda bir karara ulaşmaya yönelik hazırlıkları durdurdu. AB'nin Adalet ve İçişleri Konseyi'ninKasım ayındaki kararları uyarınca Alman İçişleri Bakanı, Ürdün ve Suriye'deki hassas durumdaki gruplardan 2,500 Iraklı mültecinin Almanya'ya kabul edileceğini açıkladı.

Göçmenlerin hakları

Sosyal hizmet sağlayıcılar da dahil olmak üzere, tüm kamu kurumlarının, herhangi bir düzensiz göçmenin kimliğini yetkililere bildirmesi kanunen zorunludur. Bu hüküm, göçmenlerin sağlık hizmetlerine, çalışma haklarının ihlal edilmesi halinde yasal giderim imkanlarına erişimlerini ve çocuklarının eğitime erişimini kısıtlamaktadır.

Polis ve güvenlik güçleri

■ A.Ö. isimli bir kişi, 17 Şubat'ta, Hagen'de yüz üstü bağlandığı polis gözaltısında komaya girdikten sonra 5 Mart'ta hastanede öldü. Kamu Savcısının Ofisi, polisler tarafından kullanılan kuvvetin uygun olduğunu saptadı ve soruşturmasını sonlandırdı, oysa 2000 yılındanbu yana, polis görevlileri, oksijen yetersizliğinden boğulma tehlikesi nedeniyle kişileri yüz üstü bağlamamaları gerektiği konusunda eğitiliyorlar.

Aralık ayında bölgesel Dessau mahkemesi, ihmalkârlık sonucu Oury Jalloh'u ölümü davasında iki polis görevlisini beraat ettirdi. Oury Jalloh, polis gözaltsında olduğu sırada hücreindeki yangının neden olduğu ısı şokundan 2005 yılında ölmüştü. Kararın sözlü gerekçelerinde mahkeme, davada şahitlik yapan polis görevlilerinin çoğunun ifadelerini sert bir biçimde eleştirdi.

Yasal gelişmeler— ekonomik, sosyal ve kültürel haklar

Önceki yılların aksine hükümet, faal bir şekilde Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin taslak Seçmeli Protokolü'nü destekledi ve 10 Aralık 2008 tarihinde BM Genel Kurul tarafından kabul edilmesi yönünde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

■ İnkâr Durumu: Avrupa'nın gizli uçuşları ve gizli gözaltı konusundaki rolü (EUR 01/003/2008)

■ Almanya: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Sunumu—İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun Dördüncü Oturum, Şubat 2009 (EUR 23/004/2008)

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Devlet ve hükümet başkanı:

George W. Bush

Ölüm cezası:

sürdürülüyor

Nüfus:

308.8 milyon

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

77.9 yıl

5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

binde 8/8

Pentagon, Guantánamo Körfezi Küba'daki ABD Deniz Üssü'nden, 22 ABD vatandaşı olmayan kişinin tahliyesini edileceğini duyurdu, yıl sonunda Üs'te tutulanların sayısı yaklaşık 250'ydi. Gözaltında bulundurulardan biri Mart ayında gizli CIA gözetiminde Guantánamo'ya transfer edildi. Haziran ayında Yüksek Mahkeme, Guantánamo'da gözaltında bulundurulmaların tutulmalarını ABD federal mahkemelerinde sorgulamak için anayasal hakka sahip olduğuna hükmetti. Askeri komisyon tarafından ilk iki yargılama Guantánamo'da yapıldı ve diğer duruşmaların sonucunun ölüm cezası olması olasıyken yılsonunda beklemede kaldı.

Cezaevlerinde, hapislerde ve göçmen gözaltı merkezlerinde devam eden polis barbarlığı ve kötü muamelesine dair raporlar mevcuttu. Polis kendilerine karşı Taser (elektroşok silahları) kullandıktan sonra düzinelerce insan öldü. Bir ABD mahkemesinde, ABD dışında işlenen işkenceye ilişkin ilk başarılı yargılama, Ekim ayında gerçekleşti. Yıl boyunca 15 yılın en düşük toplamı olarak 37 infaz bulunuyordu.

Terörle mücadele ve güvenlik

ABD yönetimi tarafından “düşman savaşıçılar” olarak belirlenen yabancı vatandaşların Guantánamo'da suçlama olmaksızın belirsiz olarak askeri gözaltına alınması yedinci yılına girdi.

Haziran ayında Yüksek Mahkeme, *Boumediene v. Bush* olarak adlandırılan kararında, ABD vatandaşı olmayan ABD egemen toprağı dışında Guantánamo'da gözaltında bulundurulmaların suçunun tespit edilmesi için mahkemeye çıkarılması hakkına (ihzar emri) erişimden ötede olduğuna öne süren hükümetin sunduğu kanıtları reddetti. Mahkeme gözaltında bulundurulmaların 2006 Askeri

Komisyon Kanunu (MCA) yoluyla ihzar emri hakkından yoksun bırakma girişimlerinin anayasaya aykırı olduğunu ilan etti. Yönetim, ihzar emri işlemlerini değiştirmek için Kongre tarafından oluşturulan yeni şemayı eksik bularak reddetti. Bu şema nihai CSRT kararlarının sınırlı adli incelemesi ile Savaşçı Durumu İnceleme Mahkemeleri'nce (CSRT's), “düşman savaşıçısı” durumunu incelemek için yetkilendirilmiş üç askeri memurun panellerinden oluşuyordu.

Kasım ayında, *Boumediene* sonrası ihzar emri işlemlerini takiben bir federal hâkim, gözaltında bulundurulan beş kişinin kanunsuz olarak tutulduğuna hükmetti ve “derhal” tahliye edilmelerini emretti. Altıncı bir adamın “düşman savaşıçısı” olarak kanuni gözaltında olduğu sonucuna vardı. Altı adam ABD gözetimine, Ocak 2002'de Bosna Hersek'ten alınmıştı ve Guantánamo'ya transfer edilmişti. Tahliyeleri emredilen beş kişiden üçü, Aralık ayında Bosna Hersek'e iade edildi. Aralık ayında aynı federal hâkim, iki kararda Guantánamo'da gözaltında bulundurulan iki kişinin “düşman savaşıçısı” olarak tutuluşunun yasal olduğunu hükmetti.

Ekim ayında bir federal hâkim, Guantánamo'da 2002'den beri suçlama olmaksızın tutulan 17 Uygurlu adamın ABD'ye tahliyesini emretti. Hükümet onları daha fazla “düşman savaşıçısı” olarak düşünmedi, fakat adamlar karşılaşabilecekleri ciddi işkence ve infaz riski nedeniyle Çin'e iade edilemedi. Hükümet, akla gelmemiş üçüncü bir ülke çözümü ararken, Uygurların Guantánamo'da gözaltında tutulması için hükümete geçit verilmesi gerektiğini tartışarak tahliye emrine karşı başvuruda bulundu. 25 Kasım'da Temyiz Mahkemesi'nde sözlü tartışmalar yapıldı. Yılsonunda bir karar beklemedeydi ve Uygurlar Guantánamo'da belirsiz gözaltında kaldı.

Merkezi İstihbarat Örgütü'nün (CIA) gizli gözaltı programını yürütmeye devam ettirdiğine dair onay, Pentagon'un 14 Mart'ta Afgan vatandaşı olan Muhammad Rahim al-Afghani'nin CIA gözetiminde Guantánamo'ya transfer edildiğini duyurmasıyla geldi. Duyuru, Muhammad Rahim'in nerede veya ne zaman gözaltına alındığını, transfer öncesi nerede tutulduğunu veya gizli programda başkalarının da tutulup tutulmadığını ortaya koymadı.

15 Temmuz'da Temyiz Mahkemesi, Başkan Bush tarafından 2003 yılında “düşman savaşıçısı” olarak belirlendiğinden beri Güney Carolina'da askeri gözetimde tutulan Katar vatandaşı Ali al-Marri'nin

davasında hükmünü verdi. Mahkeme, Kongre'nin Ali al-Marri'yi “düşman savaşıçısı” olarak gözaltına alması için Başkan'a yetki verdiğini tespit etti. Bu, 9/11 saldırıları olduğunda Kongre tarafından geçirilen bir karar olan Askeri Gücün Kullanım Yetkisi'ne (AUMF) iaşeret ediyordu. Uluslararası Af Örgütü, yönetimin bu yetkiyi geniş kapsamı nedeniyle ihlal edildiğinin sayısız yolu olduğunu belirterek, AUMF'in kaldırılması için çağrısını tekrarladı. Mahkeme, ikinci bir davada, “düşman savaşıçısı” olarak belirlendiği sorgulamada Ali al-Marri'ye yeterli işlem yapılmadığına karar verdi ve davayı muameleler yüzünden Bölge Mahkemesi'ne geri gönderdi. Ali al-Marri, ABD Yüksek Mahkemesi'ne başvurdu, Mahkeme bu davayı göreceğini Aralık ayında duyurdu. Yılsonunda dava üzerine sözlü tartışma beklemedeydi.

Afganistan ve Irak'ta yüzlerce insan ABD gözetiminde kaldı (bakınız Afganistan ve Irak bölümleri).

Askeri komisyonlar

MCA altında askeri komisyonlar tarafından ilk iki yargılama yapıldı. 6 Ağustos'ta Yemen vatandaşı Salim Hamdan, “terörizm için materyal temin etmek” ile suçlu bulunurken “komplo” konusunda suçsuz bulundu. Sonraki gün beş buçuk yıl hapis cezasına mahkûm edildi; yargılama için ilk uygun bulunduğu 2003'den beri zaten beş yıldan fazladır Guantánamo'da tutuluyordu. Salim Hamdan, cezasının son bulmasından bir ay önce Yemenli yetkililerle kalanının Yemen gözetiminde devam edeceğine dair bir anlaşma doğrultusunda 25 Kasım'da Yemen'e transfer edildi.

3 Kasım'da Yemen vatandaşı Ali Hamza al-Bahlul “komplo”, MCA tarafından çeşitli suçları işlemesi için “suça teşvik” ve “terörizm için materyal temini sağlamak”tan suçlu bulundu ve ömür boyu hapis cezasına mahkûm edildi. İlk gözetime alındıklarında çocuk olan iki gözaltında bulundurulan, Afgan vatandaşı Mohammed Jawad ve Kanada vatandaşı Omar Khadr, yılsonunda askeri komisyon tarafından yargılanıyordu. Yargılama öncesi sorgularda, ABD gözetiminde işkenceye veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleye tabi tutulduklarına dair ayrıca delil ortaya çıktı.

ABD gizli gözaltı programında dört yıldır tutulan yedi gözaltında bulundurulan 2006 yılında Guantánamo'ya transfer edilmeden önce MCA tarafından suçlandı, hükümet yedisine birden ölüm cezası talep ediyordu. Bir davada, askeri komisyon

yargılamasına gönderirken toplanan yetkililer suçlamaları esas olarak onayladı. Yılsonu itibariyle yedi kişinin herhangi biri için yargılama tarihi belirlenmemiştir.

Eski “düşman savaşçısı” mahkûm edildi

Ocak ayında ABD vatandaşı José Padilla, geniş bir terörizm bağlantılı komploda bulunmak nedeniyle 2007’deki mahkûmiyetini takiben 17 yıldan fazla hapis cezasına mahkûm edildi. Üç buçuk yıl suçlanmaksızın veya yargılanmaksızın askeri gözetimde “düşman savaşçı” olarak tutuldu ve aşırı izolasyonla olası işkencelere kadar uzanan kötü muamelelere maruz bırakıldı. Yargılamanın tarafsızlığına gölge düşüren rahatsız edici sorular ve masum olma ihtimali, hızlı yargılanma hakkı ve José Padilla’nın savunmasını destekleme etkin kabiliyeti ile bağlantılı kaldı.

İşkence veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele

5 Şubat’ta bir Senato Komitesi önündeki sorguda, CIA direktörü General Michael Hayden diğer “gelişmiş” sorgulama tekniklerinin arasında CIA’nın 2002 ve 2003 yıllarında gizli gözaltında tutulan üç tutsağa karşı boğulma simülasyonu olan “basınçlı su ile sorgulamayı” (waterboarding) kullandığını onayladı. Uluslararası Af Örgütü, bu tekniğin işkence olduğunu düşünmektedir. Üç gözaltında bulunduran, Khalid Sheikh Mohammed, Abu Zubaydah ve Abd al-Nashiri yılsonunda Guantánamo’da Kamp 7’nin sınıflandırılmış koşulları altında daha önce gizli gözaltı programında tutulan diğer 13 gözaltında bulunduranla birlikte kaldı. Hükümet, gizli programda kullanılan diğer teknikler ve koşullar ya da CIA gözaltı tesislerinin konumu hakkında bilgi verilmesi çağrılarını direnmeye devam etti.

Guantánamo Kampı 5, 6 ve 7’de gözaltı koşullarının, özellikle izolasyonun seviyesi ve tutulmalarının belirsizliği, zaten kaygı içinde olan gözaltında bulunduranların psikolojik ve fiziksel sağlığı üzerinde olası sonuçları, ciddi endişe yaratmaya devam etti.

Aralık ayında, Senato Silahlı Hizmetler Komitesi bulgularının bir özetini ve ABD gözetiminde “terörle mücadele” kapsamında gözaltında bulunduranlara karşı ihlaller hakkında sonuçlarını yayınladı; raporu geri kalanı gizli kaldı. Komite sorgulama tekniklerine izin verilmesi ile bağlantılı olarak, kıdemli Birleşik Devletler hükümeti görevlilerinin “meşruyetlerinin görünümünü yaratma kanununu yeniden

tanımladığını” ve “ABD ve uluslararası kanunun oldukça hasarlı yorumlarına” dayandığını tespit etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

ABD ana karasında polis ve cezaevi memurları tarafından kötü muamele raporları bulunuyordu, çoğu kez kısıtlamaların zalimane kullanımını veya elektro şok silahları içeriyordu.

Ekim ayında, eski polis memuru John Burge, şüphelilere uygulanan ihlal veya işkence bilgisini reddettiği sivil bir davada yalancı şahitlikten tutuklandı ve suçlandı. John Burge, iddiaya göre, birçok siyah şüphelinin 1970 ve 1980’lerde işkence gördüğü Chicago’daki Alan 2 Polis Karakolu’ndan sorumluydu. Her ne kadar izleyen bir sorgu sonucu tartışmasız işkence delili ortaya çıkmış olsa da hiçbir memur yargılanmadı ve John Burge, ihlalle bağlantılı dolaylı olarak suçlanan ilk kişiydi.

Binlerce mahkum yüksek güvenlikli birimlerde, koşulların bazen zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleyle uğradığı uzun dönem izolasyon ile hapsedilmeye devam etti.

ABD’de hapis cezalarını çeken iki Küba vatandaşı René González ve Gerardo Hernández’in ABD’ye girmek için geçici vizeleri reddedilen eşleri tarafından ziyaret edilme talepleri reddedilmeye devam etti.

Elektroşok silahlar

Elli dokuz kişi Taserler ile şok uygulandıktan sonra öldü, böylece 2001 itibariyle bu şekilde ölümler 346’ya ulaştı. Her ne kadar bu ölümler genelde ilaç zehirlenmesi gibi faktörlere bağlansa da tıbbi gözlemciler Taser şoklarının en az 50 ölüme neden olduğu veya katkıda bulunduğu sonucuna vardı.

Ölenlerin çoğu çoklu veya uzun süreli şoklara tabi tutulmuştu, onları bu gibi cihazların ters etkilerine karşı daha da açık kılan ilaç etkisi altındalardı ya da sağlık ve başka problemlere sahiplerdi. Taserler sıklıkla ciddi tehdit oluşturmayan insanlara karşı da kullanıldı. Uluslararası Af Örgütü, ABD yetkililerine araştırmaları devam eden Enerji İletimli Cihazların (CED’ler) kullanımını askıya alma veya memurların ölümcül güç kullanmada haklı olabileceği durumları sınırlandırması çağrısında bulundu.

■ On yedi yaşındaki Darryl Turner Mart ayında Kuzey Carolina’da çalıştığı mağazada bir tartışma sonrası şok uygulandıktan sonra öldü. Video kaydı bir polis memurunun Darryl Turner’ın göğsüne, çocuk elleri yanında dururken, Taser iğnesi attığını gösterdi. Memur 37 saniye tetiği çekili tuttu ve yere düştükten sonra da

şok uyguladı. Darryl Turner, olay yerinde öldü. Sorgu yargıcı ölüm nedeninin stres ve Taser şoklarına bağlı olarak kalp ritminin ölümcül şekilde bozulması olduğuna hükmetti. Memur görevinden 5 gün açığa alınma cezasına mahkum edildi.

Haziran ayında Adalet Departmanı, Taserler gibi CEDlerin kullanımını ardından meydana gelen ölümler üzerine çalışmalarını içeren geçici bir rapor yayınladı. Rapor, bu gibi cihazlardan direkt yan etkinin yüksek riskine dair hiçbir “kati tıbbi delil” yok iken “CED teknolojisinin güvenliğinin birçok yönü iyi bilinmiyor” diyordu. Ölüm veya yaralanma riskinin çocuklar, yaşlı olanlar, hamileler ve kalp sorunu olan insanlar dâhil bazı gruplarda daha yüksek olabileceğini kaydetti.

Uluslararası adalet

Ekim ayında Chuckie Taylor, önceki Liberya Başkanı Charles Taylor’ın oğlu, bir ABD mahkemesi tarafından Liberya Anti Terör Birimi Başkanı iken işlediği işkence ve bağlantılı suçlar nedeniyle suçlu bulundu. Bu 1994 İşkence Mağduru Koruma Kanunu altında ilk mahkûmiyetti.

Ayrımcılık

İrkçi Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması üzerine BM Komitesi, Mayıs ayında yayınlanan ABD’ye dair sonuçlar çıkaran gözlemlerinde, yasal yaptırımı ve ceza adaleti sisteminde sürekli ırkçı eşitsizlikleri de içeren bir dizi endişeyi özetledi. İrksal ve etnik azınlıkları oransız olarak etkilemiş olan ömür boyu mahkûmiyete, çocuklar için şartlı tahliye ihtimali olmaksızın son verilmesi çağrısında bulundu.

Komite, irksal, etnik ve ulusal azınlıkların özellikleri Latin ve Afro Amerikan insanların “standart altı yerleşim koşulları, sınırlı istihdam fırsatı, sağlık hizmetlerine yetersiz erişim, az kaynaklı okullar ile yüksek oranda suç ve şiddete maruz kaldığı bildirilen fakir yerleşim alanlarında oransız olarak tutulduğunu” dair derin endişelerini ifade etti. Genel irksal eşitsizliklerin cinsel ve üreme sağlığında mevcut olmaya devam ettiğine dair üzüntüsünü belirtti. Komite, irksal, etnik ve ulusal azınlıklardan, özellikle Afro Amerikanlardan kadın ve çocuklar arasında yüksek anne ve çocuk ölüm oranlarını kaydetti.

Sağlık hakkı - anne ölümleri

Marjinalleşmiş yoksul kadınlar, hamilelik ve doğumdan dolayı daha yüksek ölüm ve komplikasyon riski altındaydı, Afro Amerikan kadınlar arasında anne ölüm

oranı beyaz kadınların üç katıydı. Her ne kadar güvenilir ulusal veri eksikliği olsa da, kadının yeterli sağlık hizmetine erişimi ile birçok ölümün önenebileceği tahmin edildi. ABD’de 46 milyon insandan fazlasının hiçbir sağlık sigortası yok ve insanlar için sağlığı ertelemek veya sağlık hizmeti olmaksızın ilerlemek maliyeti nedeniyle genel bir durum.

Kadına yönelik şiddet

Yerel Amerikalı ve Alaska yerlisi kadınlar oransız olarak yüksek düzeyde cinsel şiddet, destek ve adalete yetersiz erişim yaşamaya devam etti. Bu durumu ele almak için bazı yeni önlemler bulunuyordu. Örneğin, ABD Senatosu Şubat ayında Kızılderili Sağlık Hizmetleri’nin kabileler, kabile organizasyonları ve Adalet Departmanı’nda Kadınlara Yönelik Şiddet Bürosu ile bağlantılı olarak gelişimini emreden Kızılderili Sağlık Hizmetleri Gelişim Kanununu geçirdi. Cinsel istismarı ele almak için politika ve protokolleri standartlaştırdı. Aynı zamanda Kongre’de sorunu çözmeye çalışmak için ek kaynaklar konusunda soruşturmalar sürüyordu. Bununla birlikte, cinsel şiddet olayları hakkında kapsamlı veri toplama, yetkililer tarafından çözümler ve yargı süreci devam eden davaların sonuçlarıyla birlikte cinsel şiddetle uğraşma konusunda da benzer protokoller eksikti.

Göçmelerin hakları - gözaltında koşullar

Mart ayında göçmenlerin İnsan Hakları üzerine BM Özel Raportörü, 2007 ABD ziyaretine dair bir rapor yayınladı. Diğer şeylerin arasında sınır dışı etme işlemlerinde olan ABD vatandaşı olmayanlar için kanuni prosedürün eksikliği; belirsiz ve zorunlu gözaltı politikaları ile sığınmacılar dâhil birçok göçmenlik nedeniyle gözaltında bulunduranın tutulduğu insanlık dışı koşulları hakkında endişelerini ifade etti.

Eylül ayında, ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza Bürosu, çoğu yerel cezaevlerinde veya özel tesislerde gözaltında tutulan göçmenler için gözden geçirilmiş edilmiş “performans tabanlı” ulusal standartları yayınladı. Göçmenlerin hakları için organizasyonlar, bağlayıcı olmayan bu standartların ne kadar etkin uygulanacağı konusunda endişeliydi.

■ Temmuz ayında dokuz aylık hamile olan Meksika vatandaşı Juana Villegas küçük suçlardan dolayı tutuklandı ve bir erkek çocuk doğurduğu göçmen gözaltı tesisine yerleştirildi. Çocuğun doğmasından kısa bir süre öncesine kadar doğum sancısı boyunca sağ

ayak ve kol bileğinden bir yatağa zincirlenmişti. Doğumdan yaklaşık altı saat sonra tekrar zincirlendi.

Ölüm cezası

Yıl boyunca 18'i Teksas'ta olmak üzere otuz yedi kişi infaz edildi. Böylece, ABD Yüksek Mahkemesi 1976 yılında ölüm cezası üzerindeki moratoryumu kaldırdığından beri, infaz edilen toplam mahkûm sayısı 1,136'ya ulaştı. 2008 yılındaki infazlar 2005'den beri ABD'de en düşük yıllık adli ölüm cezasını temsil etti; bu kısmen Eylül 2007'de ölümcül enjeksiyona dair bir yasal talep düşüneneğini belirten Yüksek Mahkeme'nin duyurusunu izleyen yedi ay infazların durdurulması nedeniyleydi.

Nisan ayında, Yüksek Mahkeme sorgulanan ölümcül enjeksiyon prosedürlerini destekledi ve infazlar sonraki ay gerçekleştirildi.

Meksika vatandaşı José Medellín, ABD'nin anlaşma mükellefiyetinin ve Uluslararası Adalet Mahkemesi (ICJ) tarafından bir emrin ihlaliyle 5 Ağustos'ta Teksas'ta infaz edildi. José Medellín'e, Konsolosluk İlişkileri Üzerine Viyana Anlaşması gereğince gözaltında olan bir yabancı uyruklu olarak konsolosluk yardımı alması için yerel görevliler tarafından hakları hiç bildirilmedi. 2004 yılında ICJ, ABD'nin José Medellín ve ABD'de ölüm hüccresinde olan diğer 50 Meksika vatandaşının davalarında, anlaşma altındaki sorumluluklarını ihlal ettiğine karar verdi. ICJ, ABD'nin mahkûmiyetler ve cezalar için gerekli adli “inceleme ve tekrar değerlendirmesini” sağlamasını emretti. 25 Mart 2008'de Yüksek Mahkeme, ICJ'nin kararının “uluslararası kanun mükellefiyetini” oluşturduğunu oy birliği ile tespit etti, fakat “yerel kanunu otomatik olarak bağlamadığını” ve uygulama yetkisinin ABD kongresi ile sınırlı kaldığına hükmetti.

İnfaz edilmeyi bekleyen dört mahkûm, Ohio'da John Spirko, Georgia'da Samuel Crowe, Virginia'da Percy Walton ve Oklahoma'da Kevin Young'in ölüm cezaları idari hoşgörû kanunları ile çevrildi. Belirtilen nedenlere, ciddi akıl hastalığı, suçluluk hakkında şüphe ve oransız cezalandırma dâhildi. Dört diğer mahkûm, ölüme mahkûm edildikleri suçlardan temize çıkarıldı. Her biri ölüm hüccresinde on yıldan fazla kalmıştı. 1976'dan beri bu gibi 120'den fazla dava bulunuyordu.

12 Kasım'da, Ölüm Cezası Üzerine Maryland Komisyonu, eyaletin ölüm cezasını kaldırmasını tavsiye etmek için oy kullandı. Komisyonun nihai raporu ve tavsiyeleri yılsonunda eyalet meclisi önünde beklemedeydi.

Aralık ayında, ABD, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

Uluslararası Af Örgütü delegeleri yıl boyunca Guantánamo'daki askeri komisyon kovuşturmalarını izledi.

ABD: Cevaplanacak dava. Abu Ghraib'den gizli CIA gözetimine: Khaled al-Maqtari davası (AMR 51/013/2008)

‘Hayatın amaçsız ve gereksiz yok edilmesi’: ABD şimdi ölümcül enjeksiyon konusunun ötesine daha geniş ölüm cezası sorularına bakmalıdır (AMR 51/031/2008)

ABD: Sorumluluk nerede? Mohamed al-Qahtani'ye yönelik suçlamalar kaldırılırken sağlık endişeleri (AMR 51/042/2008)

ABD: Yaşam yolu, ölüm yolu. Önceki beş gizli gözaltında bulundurulana karşı değinilen ölüm cezaları (AMR 51/041/2008)

ABD: Kimin çıkarına? Omar Khadr, askeri komisyonla karşılaşan çocuk “düşman savaşçı” (AMR 51/028/2008)

ABD: Birçok kelime, olmayan adalet. Ana kara “düşman savaşçı” Ali al-Marri üzerine federal mahkeme bölündü (AMR 51/087/2008)

ABD: Kötü muameleden adil olmayan yargılamaya. Çocuk “düşman savaşçı” Mohammed Jawad'ın davası (AMR 51/091/2008)

ABD: “Ölümcül olmaktan daha az”? ABD kanun yaptırımında şok silahlarının kullanımı (AMR 51/010/2008)

ABD: Dava ile belirsiz gözaltı. Uygurlar Guantánamo'da kaldıkça ‘Anormal absürlük’ devam ediyor (AMR 51/136/2008)

ABD: Soruşturma, takibat, çözüm: “Terörle mücadelede” insan hakları ihlalleri için sorumluluk (AMR 51/151/2008)

ANGOLA	
ANGOLA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	José Eduardo dos Santos
Hükümet başkanı:	António Paulo Kassoma
(Eylül ayında Fernando da Piedade Dias dos Santos' un yerini aldı)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	17.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	41.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 243/215
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%67.4

Bildirilen zorla tahliye olayları azaldı ve hükümet sosyal konutlar inşa etmeye başladı. Polis tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlallerinde düşüş

yaşandı. İnsan hakları savunucularını yıldırma ve taciz etme eylemleriyse devam etti: yetkili makamlar, BM insan hakları bürosundan Angola’daki ofisini kapatmasını isterken insan haklarını savunan yerel bir örgütün kapatılması ile ilgili girişimde bulundu. Gazetecilere açılan iftira davaları yoluyla ifade özgürlüğü kısıtlandı. Bir düşünce mahkumu uzun süreli hapis cezasına mahkum edildi.

Arka Plan

Şubat ayında Cunene, Narnibe ve Huila şehirlerindeki şiddetli yağışların neden olduğu taşkınlarda 10bin'den fazla insan evlerini terk etmek zorunda kaldı. Kasım ayında Huambo'daki şiddetli yağışlarda ise 50 ailenin evi yıkıldı.

Angola, Nisan ayında Nijerya'yı geride bırakarak Afrika'nın alt Sahra bölgesindeki en büyük petrol üreticisi oldu. Buna rağmen nüfusun %68'i yoksulluk sınırının altında yaşıyor, bunların %28'i ise aşırı yoksulluk çekiyor.

Şubat ayında Angola, Henry Himomotim Okah ile Eduardo Atata'yı Nijerya'ya iade etti. Bu kişilerin, Nijerya'nın petrol açısından zengin Nijer deltasında yapılan saldırılara karışmış olmalarından şüphe ediliyor.

10'u kadın ve çocuklardan oluşan yaklaşık 30 tutuklu, Mart ayında Ulusal Adli Soruşturma Bürosu merkez binasının çökmesi sonucu hayatını kaybetti. Diğer 145 tutukluysa yaralandı.Çökmeye ilgili bir soruşturma açılmış olmasına rağmen bu soruşturmanın bulguları kamuoyuna açıklanmadı.

Mart ayında bir Portekiz şirketi adına çalışanı Portekiz vatandaşı, şirket aracını kullanırken kolundan ve bacağından vuruldu. Bu saldırının sorumluluğunu Cabinda Eyaleti Özgürlük Cephesi (FLEC) silahlı birliği olan Cabinda Silahlı Kuvvetleri üstlendi. Örgüt, Angola ekonomisine katılmalarına engel olmak amacıyla Cabinda'da çalışan yabancı şirketleri hedef alacaklarını açıkladı.

16 yıldan sonra ilk yasal seçimler Eylül ayında yapıldı. Seçimler, seçim öncesi dönemde bazı siyasi eylemcilerin taciz edildiği birkaç olay dışında genel anlamda şiddetten ve insan hakları ihlallerinden uzak gerçekleşti. Ana muhalefet partisi olan UNITA (Angola'nın Tam Bağımsızlığı için Ulusal Birlik Partisi), başkent Luanda'daki oylamanın yeniden yapılmasını talep etti ancak sonuçta oyların %80'inden fazlasını alan MPLA'nın (Bağımsız Angola Hareketi Partisi) seçimi kazandığını kabul etti.

Angola, Kasım ayında BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesine toplu ilk, ikinci ve üçüncü raporunu sundu. Bu süreçte Dışişleri Bakanı yardımcısı, Angola'da ekonomik, sosyal ve kültürel hakların hayata geçirilmesinin önemini belirtti.

Barınma hakkı

Hükümet, 2012 yılına kadar bir milyon sosyal konut inşa etmeyi hedefleyen Angola Gençlik programı kapsamında konut inşaatına başladı. Eylül ayındaki seçimlerin ardından Şehircilik ve Çevre Bakanı, Şehircilik ve İskân Bakanı oldu. Ekim ayında Luanda'da BM Dünya Habitat kutlamaları gerçekleşti. Bu kutlamalar esnasında devlet, petrol gelirlerinin %10'dan fazlasını sosyal konut inşasına ayırma sözü verdi.

Geçmiş yıllara göre, bildirilen zorla tahliye olayları azaldı. Zorla evinden çıkarılan kişilerin bazılarının başka konutlara yerleştirildiği bildirildi. Ayrıca hükümetin, geçmiş yıllarda Cambamba I, Cambamba II ve Cidadania bölgelerinde evlerinden zorla çıkarılan ailelere yeni konut sağlamayı planladığına dair bazı açıklamalar yapıldı. Ancak 2008 sonuna kadar gerekli adımlar atılmadı.

■ Ekim ayında en az 17 aile evlerinden zorla çıkartıldı ve evleri, Iraque'nin Luanda bölgesinde yer alan Jardim do Eden (Cennet Bahçesi) inşaat şirketi tarafından yıkıldı. Bu aileler, 1989 yılından beri Kilamba Kiaxi belediyesi nezdinde bu evlerin bulunduğu arsaların yasal maliki olduklarını iddia etti. Bildirildiğine göre bazı sakinler tazminat olarak 500 ila 2,500 ABD doları para aldı. Kendileri konut ihtiyacını gideremeyen ailelere herhangi alternatif bir barınma imkânı sunulmadı.

Polis

Güç kullanımını düzenleyen bir modelin onaylanması dahil olmak üzere polis politikasında bazı iyileştirmeler görüldü. Polis'in taraflı davranışlar sergilemediği seçimler sırasında çok az şiddet veya insan hakları ihlali bildirildi. Ancak polis tarafından gerçekleştirilen birkaç yargısız infaz olayı yaşandı.

■ Temmuz ayında yedi polis görevlisinden oluşan bir grup resmi olmayan beyaz bir araçla Largo da Frescura bölgesine girdi ve yedi gence ateş açarak bu gençlerin ölümüne neden oldu. Polis görevlileri, bölgede silahla soygun zanlısı bir grup gencin bulunduğu ihbarına yanıt verdikleri ve gençlerin kendilerine ateş açtığını, kendilerinin de meşru savunma amacıyla karşılık verdiklerini iddia etti. Polislerden yaralanan olmadı.

Görgü tanıkları, polis görevlilerinin gençlere yüz üstü yatmalarını söylediği, sonra yerde yatan gençlere ateş edip bölgeden uzaklaştıklarını söyledi. Yedi polis memuru tutuklandılar. 2008 yılı sonuna kadar yargı süreci başlamamıştı.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları için ortam gergin olmaya devam etti. Mayıs ayında hükümetin talebiyle Angola'daki BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği bürosu kapatıldı. Yetkililer, bu büronun, 2002 yılında ülkede barışı koruma misyonu sona erdikten sonra kalmasına izin verilen BM Angola Gözlemci Misyonu'nun (MONUA) uzantısı olarak yasal yetkisini kaybettiğini belirtti.

Eylül ayında Başsavcılık, kuruluş belgelerinde Angola yasalarına aykırı hükümler yer aldığı iddiasıyla Adalet, Barış ve Demokrasi Derneği'nin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'ne dava açtı. Yıl sonuna kadar bu konuda karar verilmemişti.

İfade özgürlüğü – gazeteciler

Gazetecilerin ifade özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalar devam etti. Bir grup gazeteci, haklarında açılan iftira davaları aracılığıyla taciz edildi.

Temmuz ayında, Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı ile Medya Bakanlığı ortaklaşa, özel radyo istasyonu Radia Despertar'ın yayınının, kanalın lisansında belirtilen yayın kapsamını aştığı gerekçesiyle 180 gün durdurulması talimatını verdi.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

İnsanlar, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü haklarını kullandıkları için tutuklandı.

■ Mart ayında polis ve adli soruşturma memurları Cabinda'da gerçekleşen yıllık hac kutlamalarını durdurdu ve Katolik Kilisesi'ne mensup 3 bin'den fazla hacının ibadetine devam etmesine izin vermedi. Bu insanlar aç susuz güneş altında oturmak zorunda bırakıldı. Xavier Soca Tati ve bir başka kişi polis karakoluna götürülerek birkaç saat boyunca sorgulandılar. Bu kişiler hac öncesi gerekli olan prosedürlere riayet ettiklerini ifade etseler de polis bunu açıklamayı kabul etmedi. Katolik Kilisesi'ne karşı adli suçlama yapılmadı.

■ Polis, Ekim ayında, Bengo şehri Caxito'da Angolalı Öğretmenler Sendikası üyelerini gözaltına aldı. Bu kişiler düşük maaş ve kötü çalışma koşullarına karşı grev yapıyorlardı. Manuel Bento Azevedo, Gonçalves

Ismael Lopes, Moniz Mujinga, César Gomes António ve Almério Augusto Cristóvão, diğer öğretmenleri greve katılmaya zorlamak suçlamasıyla 307 no'lu Misyon Okulu'nda tutuklandılar. Aynı hafta Bengo şehrinde beş öğretmen farklı okullarda tutuklandı. Bu olayların birinde polis, elinde tutuklama emri olmamasına rağmen emirleri uyguladığını ifade etti. 10 öğretmenin tümü ilk tutuklamadan 2 gün sonra yargılanmadan serbest bırakıldılar. Ancak beş gün sonra Manuel Bento Azevedo ve diğer iki sendika üyesi tekrar alıkonuldular. Ekim ayı sonunda bu üç kişi Bengo İl Mahkemesi tarafından serbest bırakıldı.

Düşünce mahkumları

Eylül ayında Cabinda'da, Voice of America gazetesinin eski muhabiri José Fernando Lelo, askeri mahkemede, adil olmayan bir yargılamaya süreci sonunda devlete karşı suç işlemekten ve Cabinda'da bir isyanı teşvik etmekten suçlu bulunarak 12 yıl hapse mahkum edildi. Lelo Kasım 2007'de tutuklandı ve Mart 2008'e kadar herhangi bir suçlama olmaksızın cezaevinde tutuldu. Lelo ile birlikte yargılanan beş asker silahlı isyana teşebbüs etmek ve diğer askeri suçlardan ötürü suçlu bulunarak 13 yıl hapse mahkûm edildi. Altı askerse beraat etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🚗 Ekim ayında Uluslararası Af Örgütü delegeleri Angola'ya gitmek üzere vize başvurusunda bulundu ancak yıl sonuna kadar vize alamadı. Bu gecikmeden ötürü herhangi bir gerekçe belirtilmedi ve vizelerin ne zaman verileceğine dair bir tarih de bildirilmedi. Uluslararası Af Örgütü'nün ülkeye son ziyareti Şubat 2007'de gerçekleşmişti.

📄 Angola: Seçim izlenimlerine ilişkin brifing (AFR 12/002/2008)

📄 Angola: BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi: 41. oturumu, 3-21 Kasım 2008 brifingi (AFR 12/010/2008)

ARJANTİN

ARJANTİN CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Cristina Fernández
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	39.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	74.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 17/13
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%97.2

Geçmişte yaşanan insan hakları ihlallerinden sorumlu kişilerden bazılarının adalet karşısına çıkarılması konusunda yıl boyu birkaç gelişme olsa da, ülkede bu konuda bir dizi gerileme de yaşandı. Gösteriler ve grevler yaygındı. Birkaç polis memuru göstericilerin ya da şüphelilerin yasadışı öldürülmeleri üzerine yargı önüne çıkarıldı. Özellikle genç suçlular için gözaltı koşulları hala kaygı verici bir durumda.

Arka plan

Tarım ürünlerinin ihracatına yüksek vergi getirilmesine ilişkin, Mart ayında çıkan bir hükümet kararı, ülke genelinde protestoları ve yol kesme eylemlerini tetikledi. Temmuz ayında, Arjantin Senatosu'nun alınan önlemleri yürürlüğe koyan bir önergeyi reddetmesi üzerine hükümet bu kararı iptal etti.

Zorla tahliyeler - Yerli Halklar

Yerli Halklara karşı polisin ve özel güvenlik güçlerinin aşırı güç kullandığı zorla tahliyelerin yaşandığı bildirildi. Yerli Halkların toprak haklarına ilişkin, 2006 yılında yürürlüğe giren ve yerlilerin toprak kullanım haklarının beklemedeki gözden geçirme ve kayıt işlemleri dolayısıyla tahliye emirlerinin askıya alınmasını gerektiren olağanüstü durum kanununa karşın, zorla tahliyelere devam edildi.

Örgütlenme özgürlüğü

Yüksek Mahkeme, Kasım ayında, hükümet tarafından yetkilendirilmiş bir sendikaya üye olmayan bireylerin işçileri temsil etme hakkı olmadığını savunan bir sendikalar yasası maddesinin anayasaya aykırı olduğuna karar verdi. Bu karar, sendikalar kanununun uluslararası insan hakları standartları ile uyumlu olması ihtiyacını gündeme getirdi.

Ölüm cezası

Senato Ağustos ayında, silahlı kuvvetler mensuplarının sivil mahkemelerde yargılanmasını ve ölüm cezasının kaldırılmasını öngören yeni bir yargı sistemini kurarak 1951 tarihli Askeri Ceza Kanununu yürürlükten kaldırdı. Arjantin Eylül ayında, ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi İkinci Seçmeli Protokolü ve Ölüm Cezasını Yürürlükten kaldıran Amerika Kitası İnsan Hakları Sözleşmesi Protokolü'nü onayladı.

Cezasızlık - geçmiş ihlaller için adalet

BM Zorla Kaybedilenler Çalışma Grubu Temmuz ayında Arjantin'e yaptığı ziyaretin ardından, geçmişte insan hakları ihlalleri işlemiş kişilerle ilgili yirmiden fazla yargı kararının verildiğine ve ceza davası halen devam eden 1,000 davaya dikkat çekti. Bununla birlikte birçok şüphelinin önemli duruşmalara çıkamadan öldüğü, tanıkların ve insan hakları savunucularının ölüm tehditlerine maruz kaldıkları bildirildi.

■ Osvaldo Rivas ve Maria Cristina Gómez, 1977 yılında zorla kaybedilen bir çiftin kızı olan María Eugenia Sampallo'yu “alıkoyma” gerekçesiyle, Nisan ayında, emsal oluşturacak bir kararla, sırasıyla sekiz ve yedi yıl hüküm giydiler. Çocuğu çalan ve çifte ulaştıran, ordudan emekli yüzbaşı da Nisan ayında 10 yıl hapse mahkûm edildi.

■ Temmuz ayında, içlerinde eski General Luciano Benjamín Menéndez'in de bulunduğu beş eski subay, dört siyasi aktivistin 1977 yılında kaçırılma, işkence ve öldürülmeleri suçundan ömür boyu hapse mahkûm edildi. Üç başka sorumlu da daha kısa hapis cezaları aldı. Luciano Menéndez ayrıca Tucumán senatörü Guillermo Vargas Aignasse'in 1976'da zorla kaybedilmesine “ortak fail olma durumu”ndan eski eyalet başkanı Domingo Antonio Bussi ile birlikte yargılandı. İkisi de Ağustos ayında ömür boyu hapis cezasına mahkûm edildi.

■ Temmuz ayında bir mahkeme iki eski polis memurunu, Ağustos 1976'da kadınlı erkekli 30 kişinin zorla kaçırılıp Buenos Aires'te tutuldukları ve sonra da yargısız infaz edildikleri “Fatima Katliamı”na karıştıkları gerekçesiyle ömür boyu hapse mahkûm etti.

■ 16 mahkûmun, Trelew kentindeki federal cezaevinden kaçmaya teşebbüs etmeleri üzerine silahla öldürüldüğü 1972'deki “Trelew Katliamı”na karışmakla suçlanan beş eski donanma üyesinin davasındaki soruşturmalar devam etti.

■ Eski donanma üyesi Ricardo Antonio Cavallo Mart ayında İspanya'dan Arjantin'e iade edildi ve yazar Rodolfo Walsh'ın 1977 yılında zorla kaybedilmesi suçuyla Temmuz ayında adalet önüne çıkarıldı.

■ Nisan ayında bir mahkeme, anneleri cezaevinde bulunan bebeklerin Campo de Mayo'daki askeri hastaneden alınarak “yasadışı yollarla alıkoyulmalarına” ilişkin yedi askeri görevli hakkında soruşturma başlattı. Eski askeri cunta başkanı Jorge Rafael Videla hakkında da benzer ithamlarla dava açıldı.

■ Gizli gözaltı merkezlerinden sağ kurtulmuş bir dava tanığı ve insan hakları savunucusu olan Juan Evaristo Puthod, Nisan ayında Buenos Aires'te kimliği belirsiz kişiler tarafından kaçırıldı. İnsan haklarına ilişkin eylemleri konusunda sorguya çekildikten 28 saat sonra serbest bırakıldı.

■ Buenos Aires eyaleti emniyetinde sorgu masası eski şefi Miguel Etchecolatz'e karşı açılan davada en önemli tanık ve davalı olan Jorge Julio López'in nerede olduğu hala bilinmiyor. Eylül 2006'dan beri kendisinden haber alınmadı.

■ Aralık ayında adli soruşturma görevlileri Buenos Aires yakınlarındaki Arana polis mıntıkasında binlerce kemik kalıntısının ve üzerinde 200 mermi deliği olan bir duvarın bulunduğunu bildirdi, bu eski bir gizli gözaltı merkezinde ortaya çıkarılan ilk toplu mezardı. Kalıntıların kimliğinin saptanması için gereken işlemler başlatıldı.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis, göstericilere karşı ve toprak ihtilafları sırasında aşırı güç kullandığı için suçlandı. Birçok polis memuru, yasadışı öldürmelere sebebiyet suçlamasıyla yargı önüne çıkarıldı.

Haziran ve Temmuz aylarında bazı polis memurları, Ocak 2007'de Mendoza'da Jonathan Oros'un ve Nisan 2007'de Neuquén eyaletine bağlı Neuquén'de gösterici Carlos Fuentealba'nın yasadışı öldürülmelerine dâhil oldukları gerekçesiyle mahkûm edildi.

Cezaevi koşulları

Cezaevlerinde ve gözaltı merkezlerinde kötü koşulların, aşırı kalabalık hücrelerin, işkence ve kötü muamelenin varlığı bildirildi. Temmuz ayında bir hâkim La Plata Gözaltı Merkezi'nin, kayıtlara göre 50'nin üstünde genç suçluyu barındıran iki kanadının “insanlık dışı” koşulları gerekçesiyle derhal kapatılması emrini verdi.

ARNAVUTLUK

ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Bamir Topi
Hükümet başkanı:	Sali Berisha
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	3.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	76.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 24/20
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.7

Aile içi şiddet yaygınlığını sürdürdü. Kadın ve çocukların zorla seks işçisi olarak çalıştırılması veya farklı şekillerde istismarı sürüyor. Polis karakollarında ve cezaevlerinde gözaltına alınan kişilere ve tutuklulara yönelik işkence olayları ve diğer kötü muameleler devam ediyor. Tutuklular ile mahkûmların gözaltında tutulması sırasında birçok kez insanlık dışı ve onur kırıcı muameleler sergilendi. Yetişkin yetimlere elverişli barınma hakkı tanınmadı.

Arka plan

Ekonomik gelişmeye rağmen işsizlik oranları halen yüksek seviyelerde. Nüfusun %18'den fazlasının, ulusal ölçekte günlük 2 dolar olan yoksulluk sınırının altında yaşamını sürdüğü tahmin ediliyor. Nüfusun bu kesimi aynı zamanda sınırlı eğitim, su, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetlere de en zor ulaşabilen kesim.

Yolsuzluk davalarının sayısı artmış olsa da, ağırlıklı olarak alt kademedeki memurlar hedef alındı. Halkın adalet sistemine güveni azdı.

Mart ayında, eski savaş silahlarının imha edildiği bir depoda meydana gelen patlama sonrası soruşturma başlatıldı. Savunma Bakanı görevinden alındı ve dokunulmazlığı kaldırıldı. Bu esnada Savunma Bakanlığı'ndan bazı görevliler de tutuklandı. Patlamada 26 kişi öldü, 300'den fazla insan yaralandı, yüzlerce ev yıkıldı veya tahrip oldu. Bu durum ayrıca yolsuzluk ve el altından silah ticareti yapıldığına dair iddiaların ortaya çıkmasına neden oldu.

Yasal, yapısal veya kurumsal gelişmeler

Nisan ayında, anayasada seçim sistemi dâhil bazı değişiklikler yapıldı. Kasım ayında yeni bir seçim yasası kabul edildi. Ceza kanununda çocukların

korunmasına yönelik yasaların güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliğini öngören, kadınların kamusal yaşamda temsilinin artmasını amaçlayan bir yasa kabul edildi.

Zorla kaybedilmeler

■ Ulusal İstihbarat Servisinden dört eski görevlinin 1995 yılında üç kişinin kaçırılarak bu kişilere “ciddi sonuçlara yol açacak derecede işkence yapma” suçlarından yargılanmasına Mayıs ayında başlandı. Mağdurlardan biri olan Arnavut asıllı Makedon Remzi Hoxha'nın akıbeti halen bilinmiyor. Sanıklardan biri olan Ilir Kumbaro gıyabında yargılanmaya başlandı. Eylül ayında İngiltere polisi tarafından Ilir Kumbaro olduğu sanılan bir kişinin İngiltere'de tutuklanması üzerine Arnavutluk bu kişinin iadesini talep etti. Bu kişi Ilir Kumbaro olduğunu reddetti, İngiliz mahkemesinin bu kişinin kimliğinin tespitine yönelik kovuşturması ve Arnavutluk'un iadesine dair talebi üzerinde verilecek hüküm yılsonuna kadar sonuçlanmadı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Aile içi şiddetin yaygın olduğu ve her üç kadından birini etkilediği sanılıyor. 2008'in ilk dokuz ayında polis kayıtlarına 612 aile içi şiddet vakası geçti, ancak pek çok olayın polise bildirilmediğine inanılıyor. Yetkili makamlar, büyük çoğunluğu kadınlardan oluşan mağdurların korunmasını arttırmaya yönelik tedbirler aldı.

Ölüm tehdidi içermedikçe ya da ciddi yaralanmaya veya ölüme neden olmadıkça çok az sayıda aile içi şiddet vakası adli kovuşturmaya konu oldu. Böylece mağdurlar, kendilerine şiddet uygulayan kişilerden artan oranda korunma beklemek zorunda kaldı. Ocak ve Eylül ayları arasında polis kayıtlarına göre 253 mağdura, 2007 yılında kabul edilen medeni kanun çerçevesinde korunma için mahkemelere başvurularında yardımcı olundu. Ancak mağdurlar ya şikâyetlerini geri çektiği ya da mahkemeye gelmediği için mahkemelerden genellikle karar çıkmadı.

İnsan ticareti

Kadın ve kız çocuklarının zorla seks kölesi olarak ve çocukların dilenci olarak çalıştırılmak üzere genellikle Yunanistan ve İtalya'ya götürülmeleri sorunu devam etti. Her ne kadar polis insan ticareti suçlarını ihbar etmeleri için büyük oranda mağdurlara bağlı olsa da mağdurların korunmasında yetersiz kaldı. Yıl

içerisinde Ağır Ceza Mahkemesi, kadınların seks kölesi olarak çalıştırılması suçundan otuz sanığı, çocuk ticareti yapma suçundan da altı sanığı suçlu buldu.

■ Allman Kera, reşit olmayan karısını Kosova'ya götürerek, kaçıp eşini ihbar edene kadar zorla seks kölesi olarak çalıştırdığı için 15 yıl hapis cezasına mahkûm edildi.

■ K.D, 2002 yılında dokuz yaşındaki bir çocuğu Yunanistan'a götürüp zorla dilenci olarak çalıştırmaktan Kasım ayında mahkûm edildi. Çocuğun anne ve babasının, anlaştıkları aylık ücreti göndermeyince KD'yi ihbar ettiği anlaşıldı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Gözaltına alınan insanların, gözaltına alındıktan hemen sonra ve sorgulama esnasında işkence gördüklerine veya başka kötü muamelelere tabi tutulduklarına dair iddialar ortaya atıldı. Ekim ayında İçişleri Bakanlığı, son üç yılda 128 polis görevlisinin İç Tetkik Dairesi tarafından şiddet uygulamada “keyfi hareket etme” suçundan savcılığa ihbar edildiğini belirtti.

Ancak bu davaların çok azı mahkemeye intikal etti. Genel olarak adli prosedür sadece mağdurun şikayette bulunması veya Ombudsman'ın tavsiyesi üzerine başlatıldı. Bu davaların birinde savcılar ve hâkimler, vücudunda morluklar bulunan bir tutuklu duruşmada dinlenmek üzere karşılarına getirildiğinde soruşturma bile başlatmadı. Savcılar işkence suçundan ötürü hazırladıkları nadir iddianamelerde bu suçları, uygulamada genelde para cezası ile cezalandırılan “keyfi muamele” gibi hafif bir suç olarak nitelendirmeyi tercih etti.

Ocak ayında, BM İşkenceyle Mücadele Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereğince ulusal ‘işkenceyi önleme’ mekanizmasının fonksiyonları Ombudsman'a devredildi. Polis karakollarına yapılan habersiz incelemelerde Ombudsman, polisin kötü muamele sergilediği çeşitli vakaları tespit etti ve bunları kamuoyuyla paylaştı. Kasım ayında yapılan bu tarz incelemelerden birinin ardından Shkoder şehri polisi, iki polis görevlisini ve bu polislerce mağdur edildiği iddia edilen kişileri baş harfleriyle kamuya açıklanması sebebiyle soruşturmanın tehlikeye atıldığı gerekçesiyle Ombudsman hakkında cezai soruşturma başlattı.

■ Kasım ayında Saranda'daki bir polis görevlisine karşı, “sorgu esnasında şiddet kullanma” suçundan

ötürü bir soruşturma açıldı. Bu polis görevlisinin, 6 Kasım’da yaptığı sorgulama sırasında 18 yaşındaki Aristil Gılluçajı’ı bayılmasına sebep olacak kadar ağır dövdüğü iddia edildi. Genç adam aynı gün hastaneye kaldırıldı.

Ayrıca gözaltında tutulan kişilere cezaevi gardiyanları tarafından kötü muamele yapıldığına dair iddialar ortaya atıldı. Şubat ayında İçişleri Bakanlığı İç Tetkik Dairesi, Peçin ve Pezh Cezaevleri’nde gardiyanlarca kötü muamele yapıldığına dair şikâyetle bulunan mahkûmların şikâyetlerini soruşturdu. Soruşturma sonucunda bu şikâyetlerin yersiz olmadığı sonucuna varıldı ve gardiyanlara disiplin cezası verildi.

Cezaevi koşulları

Gözaltı koşullarında insanlık dışı ve onur kırıcı muameleler sergilendi. Tıbbi bakım hizmeti yetersiz kaldı, ruhsal bozukluğu olan mahkûmlar genellikle diğer mahkûmlardan ayrıldı, bir uzmanın tedavisi altına alınmadı veya bu anlamda aldıkları tedavi çok sınırlı kaldı. Gözaltına alınan kişiler, mahkemeye çıkmak üzere beklerken veya mahkûm edildikten sonra bile, koşulların genel olarak çok yetersiz olduğu polis karakollarında tutuldu. Bu durum idari gecikmelerden ve cezaevi kapasitesinin düşük olmasından kaynaklandı. Yine de gözaltı koşullarında, mahkûmların haklarına ve izlenmesine yönelik mevzuatta bazı iyileştirmeler yapıldı.

Üç yeni cezaevi açıldı, ancak yoğunluk devam ediyor. Kasım ayında ülke genelinde cezaevi nüfusu 4,666 olurken, kapasitenin üzerinde cezaevi nüfusu yaklaşık 900. Haziran ayında Ombudsman, Korça Polis Karakolu’nun zemin katındaki tutuklu hücrelerinde bulunan yaklaşık 120 tutuklunun koşullarının insanlık dışı ve onur kırıcı olduğuna karar verdi. Karakolun sadece 40 tutukluyu barındırabilecek bir kapasiteye sahip olduğu görüldü.

Ekim ayında Korça’da tutuklu ve mahkûmların sevk edildiği yeni bir cezaevi açıldı. Kasım ayında Arnavut Helsinki Komitesi (AHC), Fush-Kruj’da yeni inşa edilen cezaevinin koşullarını eleştirdi, özellikle zemin kattaki rutubetli hücrelere, akmayan musluklara ve kırık duşlara dikkat çekildi. AHC aynı zamanda, 302 ve 313 no’lu Tirana cezaevlerinde tutulan kadın mahkûmların içinde bulunduğu sağlıksız koşulları da eleştirdi.

Barınma hakkı

Devlet bir kez daha, orta öğretimde okuyan ya da reşit olmayan kimsesiz çocuklara barınmada öncelik

tanınmasını gerektiren iç hukuku hayata geçiremedi. Çocukken yetim kalan yaklaşık 300 yetişkin, harap ve yetersiz barınma şartları altında odalarını paylaşmaya devam etti. Bu durum yaşadıkları sosyal dışlanmayı daha da ağırlaştırdı. Bu insanlar, kalifiye olmadıklarından dolayı genellikle işsiz kaldı ya da düşük ücretli günlük işlerde çalışabildi. Pek çoğu asgari devlet yardımıyla yaşamını sürdürdü. Arnavutluk yasalarına göre 30 yaşına kadar kayıtlı kimsesizler, sosyal barınma imkânı tahsis edilirken öncelik verilecek olan savunmasız gruplar kapsamında. Ancak son derece sınırlı olan sosyal barınma imkânı, evsiz olduğu bildirilen 45,000 ailenin ihtiyacını karşılamak için yeterli değil.

AVUSTRALYA	
	
Devlet başkanı:	Kraliçe Elizabeth II, Quentin Bryce tarafından temsil ediliyor (Eylül ayında Michael Jeffery'nin yerini aldı)
Hükümet başkanı:	Kevin Rudd
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	21 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	80.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/5

Hükümet, 1910 ile 1970 yılları arasındaki devlet politikası gereğince ailelerinden uzaklaştırılmış “Çalınmış Nesil” olarak ifade edilen Yerli Halklardan özür diledi. Federal Irk Ayrımcılığı Kanunu ülkenin Kuzey Bölgesinde askıda kalmaya devam etti. Kadınlara ve çocuklara yönelik şiddeti azaltmaya dair Ulusal bir Konsey kuruldu. Geçici koruma vizelerinin ve zorunlu gözaltıların yürürlükten kaldırılmasına rağmen uygulamada sığınmacıların gözaltında tutulmasına devam edildi.

Yerli Halkların hakları

Şubat ayında hükümet, ailelerinden çocukken zorla uzaklaştırılmış olan ve “Çalınmış Nesiller” olarak ifade edilen Aborijinlerden ve Torres Strait adası topluluklarından tarihi bir özür diledi. Yerli Halklar ve diğer Avustralyalılar arasındaki “mesafeyi katapmayı” taahhüt etti fakat BM Yerli Halkların Hakları Deklarasyonu’na karşı çıktı.

Ekim ayında hükümet, Kuzey Bölgesinde çocukların korunmasına ve Aborijin topluluklarının güvenliğinin sağlanmasına yönelik olağanüstü tedbire ilişkin bağımsız bir İnceleme Kurulu oluşturdu. Bu Kurulun sunduğu tavsiyeler arasında Aborijin topluluklarıyla ilişkilerin geliştirilmesi, Irk Ayrımcılığı Kanunu’nun yeniden kaleme alınması ve Yerli Halklar arasında yüksek oranda görülen dezavantajlı durumun ve dışlamanın ele alınmasına yönelik acilen harekete geçilmesi yer alıyor. Buna cevaben hükümet, her ne kadar 12 ay boyunca harekete geçmemiş ise de Irk Ayrımcılığı Kanunu’nu yeniden kaleme almayı kabul etti.

Kadına yönelik şiddet

Mayıs ayında hükümet, Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddeti Azaltmak üzere Ulusal bir Konsey kurdu. Ağustos ayında Avustralya Yüksek Mahkemesi, Melbourne şehrinde bir genelevin sahibinin mahkumiyetini onayladı. Bu kişi, 1999 yılında yürürlüğe koyulan kölelik karşıtı yasalar kapsamında mahkumiyet alan ilk kişi oldu.

Mülteciler ve sığınmacılar

Ağustos ayında hükümet, sığınmacılar için geçici koruma vizesi uygulamasının kaldırıldığını açıkladı. Ocak ayında hükümet, Nauru ada ülkesinde bulunan deniz aşırı gözaltı merkezini kapattı. Mayıs ayında BM İşkenceye Karşı Komite, Christmas adasındaki gözaltı merkezinin halen kullanımda olmasından duyduğu kaygıyı ifade etti. Buna rağmen, Aralık ayında Avustralya Adada yeni yüksek güvenlikli bir merkezi kullanmaya başladı. Temmuz ayında hükümet, sığınmacıların kimlik, sağlık ve güvenlik kontrolleri için geçici olarak gözaltına alınacağını ancak sadece toplum için risk teşkil eden kişilerin gözaltında tutulmaya devam edileceğini açıkladı. Şu ana kadar bu taahhüt yerine getirilmedi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Terör zanlılarının gözaltı hapsinde tutulmasına izin veren ve uluslararası hukuk standartlarına aykırı olan Avustralya yasası yürürlükte kalmaya devam etti. Fakat Aralık ayında, yasaının işleyişini gözden geçirmek için bir Ulusal Güvenlik Yasa İzleme’yi kurdu ve ilgili reformları gerçekleştirme karar verdi. ■ Ekim ayında, hareket, örgütlenme ve iletişim faaliyetlerini sınırlayan kontrol emrinin uygulandığı ilk

kişi olan Joseph “Jack” Thomas, yeniden yapılan duruşmada terör suçlarından beraat etti. ■ Eski Guantanamo Körfezi tutuklusunu David Hicks’e getirilen kontrol emri Aralık ayında sona erdi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Hükümet, İşkenceyi Önleme Sözleşmesi Seçmeli Protokolünü onaylama ve işkenceyi açıkça yasaklayan yasalar çıkarma niyetini beyan etti.

Yasal , yapısal veya kurumsal gelişmeler

Temmuz ayında Avustralya, Engelli Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi kabul etti. Kasım ayında hükümet, aynı cinsiyetten olan çiftlere ve çocuklarına ynelik ayrımcılığı ortadan kaldıran bir yasa düzenledi, fakat eşcinsel evliliğin yasallaşmasını bu yasaya dahil etmedi.

Uluslararası Af Örgütü raporu

■ Standardı belirleme: Kadına yönelik şiddeti önlemek için bir ulusal eylem planının hazırlanmasına yardımcı olacak Uluslararası İyi Örnek Modeli (Uluslararası Af Örgütü Avustralya Şubesi, 2008).

AVUSTURYA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Heinz Fischer
Hükümet başkanı:	Werner Faymann
(Aralık ayında Alfred Gusenbauer'in yerini aldı)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	8.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/5

İşkence ve diğer kötü muamelelere karşı bölgesel ve uluslararası insan hakları kuruluşları tarafından talep edilen koruma önlemlerinin hayata geçirilmesinde herhangi bir aşama kaydedilmedi. Yetkililer, sığınmacıların ve göçmenlerin haklarını korumadılar.

İşkence ve diğer kötü muameleler

■ İşkence mağduru Bakary J., yıl sonuna kadar halen herhangi bir tazminat veya rehabilitasyon hizmeti almadı. Bakary, 7 Nisan 2006 tarihinde ülkeden sınırı dışı edilme işlemi durdurulduktan sonra dövrüldü,

ardından infaz edilecekmiş gibi davranılarak psikolojik işkenceye maruz kaldı. Eylül 2007’de temyiz mahkemesi bu suçlardan yargılanan dört memura ilk davada verilen para cezalarında indirim yaptı ve bu memurlarda görevde kalmaya devam ettiler. 18 Eylül 2008’de İdari Mahkeme, olaya dahil olan memurların işlediği suçun “kasti” ve “acımasız” nitelik taşıdığına yeterince dikkate alınmadığını gerekçe göstererek temyiz mahkemesinin kararını bozdu.

Polis ve güvenlik güçleri

Şubat ayında Adalet Bakanlığı, şok cihazlarının (CED) kullanımına dair artan kaygılar sonucu cezaevlerinde bu cihazların kullanımını durdurdu. Buna rağmen aynı ay İçişleri Bakanlığı, bir deneme süresinin ardından bu silahların rutin operasyonlarda polis kuvvetleri tarafından kullanılacağını açıkladı. Şok aletlerinin kullanımına dair İçişleri Bakanlığı kararnamesinde, bu cihazlar zararsız ve ölümcül olmayan cihazlar olarak sınıflandırıldı ve orantısız kullanımlarının doğuracağı tehlikelere yer verilmedi. ■ Çeçen sığınmacı A. Ruslan, 8 Temmuz tarihinde Böheimkirchen polis karakolunda gözaltına alındı. Gözaltının amacı Ruslan’ın karısı ve çocuğuyla birlikte Polonya’ya sınır dışı edilmesini sağlamaktı çünkü Ruslan, Avusturya’ya gelmeden önce Polonya’da sığınma başvurusunda bulunmuştu. Ruslan Polonya’ya sınır dışı edilirse orada etkin olan Rus istihbarat görevlilerine yakalanma riskinden korkuyordu. Ruslan ciddi bir travma geçirdi ve psikoterapistini görmediği takdirde intihar edeceğini söyledi. Kısa bir süre sonra A. Ruslan maskeli özel polis memurları tarafından hüccresinin dışından elektrikli şok cihazı (CED) ile vuruldu ve hastaneye kaldırıldı. 28 Temmuz tarihinde Sığınma Mahkemesi, Ruslan ve ailesinin Polonya’ya sınır dışı edilmesine yönelik kararı bozdu ve Avusturya hükümetinin sığınma talebini dikkate alması gerektiğine hükmetti.

Mülteciler, sığınmacılar ve göçmenler

Yetkililer yasalardaki boşlukları istismar etmeye devam ettiler. Göçmenler ve sığınmacılar, aile bağları ve özel yaşamları hiçbir şekilde dikkate alınmadan sınır dışı edildiler.

Ekim ayında İçişleri Bakanlığı, sığınmacılara sadece sivil toplum örgütleri tarafından temin edilen hukuki danışmanlık için mali yardımı ciddi oranda azalttı.

Adalet sistemi

■ Hayvan haklarını savunan 10 aktivisti temsil eden avukatlar, müvekkillerinin devam etmekte olan yargılamasının ertelenme kararına itiraz etmek için gerekli olan dava dosyasına erişimlerinin engellendiğini bildirdi. 10 aktivist 21 Mayıs tarihinde tutuklanmış ve gözaltına altına alınmıştı. Mülke zarar vermeyi hedefleyen organize suç örgütü üyesi olmakla suçlandılar. 2 Eylül’e kadar gözaltı süreleri devam etti ve bu tarihte mahkeme tarihine kadar tutuksuz olarak yargılanmak üzere serbest bırakıldılar.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🇺🇸 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart, Nisan ve Mayıs aylarında Avusturya’yı ziyaret etti.

AZERBAYCAN	
	
AZERBAYCAN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	İlham Aliyev
Hükümet başkanı:	Artur Rasizade
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	8.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	67.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 89/81
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.8

İfade özgürlüğünün sert bir şekilde kısıtlanması devam etti. Bağımsız ve muhalif gazeteciler düzenli olarak taciz edildi ve bazıları, uluslararası standartlara uygun olmayan yargılamalar sonucu tartışmalı suçlardan hapis cezasına mahkum edildi. Bazı dini gruplar tacizlere maruz kalmaya devam etti.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

Muhalif ve bağımsız gazeteciler, mesleklerini ifa ettikleri için tacizlere, fiziksel saldırılara ve tehditlere maruz kalmaya devam etti. Her ne kadar hakaret ve iftira yazıları suç teşkil etmeye devam etse de bazı gazeteciler, “fanatizm” veya “rüşvet” gibi görünürde gazetecilik mesleğiyle ilgisi olmayan adli suçlardan ötürü hapis cezasına mahkum edildi. Bu suçlamalarla karşı karşıya kalan gazetecilerin davaları uluslararası adil yargılama standartlarına uygun yürütülmedi ve bu tutum gazetecilerin hükümete yönelik eleştirilerinin sesini önemli ölçüde kıstı.

Gazetecilere yönelik saldırılara karşı açılan çok sayıda davanın soruşturulmasında önemli bir aşama kaydedildiği yönünde yetkili makamlardan herhangi bir bilgi gelmedi. 2005 yılında vurularak öldürülen gazete editörü Elmar Hüseynov’un davasında yetkili makamlar, suç ile ilişkili oldukları gerekçesiyle Gürcistan vatandaşı iki Azeri’nin iade edilmesi için “mümkün olan tüm tedbirleri” aldıklarını bildirdi; ancak Gürcistan hükümetinin ise bu kişilerin Gürcistan vatandaşı oldukları gerekçesiyle iade talebini reddettiği iddia edildi. ■ *Nota Bene* gazetesinden Faramaz Novruzov ve Sardar Alibeyli, İçişleri Bakanlığı’ndaki yolsuzluk iddialarını haber yapmaları sonucu sırasıyla iki yıl hapis cezasına ve 18 ay ıslah edici çalışma hizmetine mahkum edildi. ■ Muhalif gazete *Azadlıq*’ın (Özgürlük) genel yayın yönetmeni Qenimet Zahid, Mart ayında holiganizm ve saldırı suçlarından ötürü dört yıl hapis cezasına mahkum edildi. Avukatı, yargılamanın uluslararası adil yargılama standartlarına uygun olarak yapılmadığını belirtti. ■ *Azadlıq* muhabiri Aqil Xalil, Şubat ayında yasadışı ağaç kesimine karışan yerel yetkililer tarafından yapıldığı iddia edilen bir fiziksel saldırıya uğradı ve Mart ayında bilinmeyen kişilerce bir saldırıda bıçakla yaralandı. Aqil Xalil, yasadışı olduğu iddia edilen arsa işlemleri üzerinde yaptığı incelemeden ötürü bıçaklandığını düşünmekteydi. Nisan ayında Başsavcılık, eşcinsel sevgilisi tarafından bıçaklandığını iddia etti ve bu iddialar Azerbaycan insan hakları örgütleri tarafından çürütüldü. ■ Muhabir Özgürlüğü ve Güvenliği Enstitüsü (IRFS) medya takip direktörü ve önde gelen bir aktivist olan Emin Hüseynov, Haziran ayında polis tarafından gözaltına alındı. Dövüldüğü iddia edilen Hüseynov, şiddetli kafa ve boyun ağrıları nedeniyle hastaneye kaldırıldı. ■ Ağustos ayının sonlarına doğru, İran ile Ermenistan arasında özerk bir bölge olan Nahçıvan’da üç gazetecinin dövüldüğü iddia edildi. Radio Liberty muhabirleri Malahet Nasibova ve İlgar Nasibov ile IRFS muhabiri Elman Abbasov’un, Nehram köyü yerel yöneticileri tarafından dövüldüğü iddia edildi. Olay, muhabirler Nehram köyü sakinleri ile polis arasında meydana gelen bir çatışmayı haber yaparken gerçekleşti ve muhabirlerin malzemelerine el konularak tahrip edildi.

İnanç özgürlüğü

Resmi olarak desteklenen yapılar ve dini grupların dışındakilerin temsilcilerine yönelik taciz vakaları devam etti. Ağustos ayında Bakü’deki Ebu Bekir Camii bombalandı ve üç kişi hayatını kaybetti. Bu olaydan sonra Müslümanların cami dışında kamusal alanlarda ibadet etmeleri yasaklandı. İnsanların sakallarının polis tarafından zorla tıraş edildiğine dair haberler gelmeye devam etti. ■ Ağustos 2007’de tutuklanmaya direnmek ve saldırı suçuyla iki yıla mahkum edilen Baptist rahip Zaur Balaev Mart ayında affedildi ve serbest bırakıldı. Haziran ayında diğer bir Baptist rahip Hamid Şabanov ise ateşli silah bulundurma suçundan ötürü Aliabad’da tutuklandı. Şabanov’un ailesi ve Baptist cemiyeti üyeleri silahın Şabanov’un üzerine hıleye konulduğunu iddia etti. Yargılanmasına Temmuz ayında başlandı ve dava yılsonu itibarıyla halen devam etmekteydi. Şabanov, Kasım ayında cezaevinden ev hapsine sevk edildi. ■ Ağustos ayında merkezi Bakü’de bulunan bir Protestan cemiyetinin ibadet yerine yasal mülkiyeti bu cemiyetin üzerinde olmasına rağmen herhangi bir ücret ödenmeden el konuldu. ■ Eylül ayında Yüksek Mahkeme, Aralık 2007’de terörizmle ilgili suçlardan 14 yıl hapis cezasına mahkum edilen Said Dadaşbeyli’nin temyiz başvurusunu reddetti. Said Dadaşbeyli, yetkililerce İran gizli servisi ile işbirliği yapmakla suçlanan ancak ailesi ve avukatı tarafından sadece hayır işleri düzenlediği ifade edilen NİMA adlı bir dini örgütün liderliğini yapıyordu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Temmuz ayında Bakü Temyiz Mahkemesi, gözaltına alındıkları tarihte 15 ile 16 yaşları arasında olan ve 2007 yılı Haziran ayında bir genci öldürmek suçundan mahkum edilen Dmitri Pavlov, Maksim Genashilkin ve Ruslan Bessonov’un hapis cezalarını onayladı. Gençlerin suçlarını işkence altında itiraf ettiklerine dair iddialara ilişkin herhangi bir soruşturma yapılmadı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

- 🇦🇿 Azerbaycan: Beş gazeteci serbest bırakıldı (EUR 55/001/2008)
- 🇦🇿 Azerbaycan: İfade özgürlüğüne dair karma mesajlar (EUR 55/002/2008)
- 🇦🇿 Azerbaycan: Muhalif gazeteye yapılan zulüm hafifletmeden devam ediyor (EUR 55/004/2008)
- 🇦🇿 Azerbaycan: Uluslararası Af Örgütü, medya takip uzmanı Emin Hüseynov’un dövülmesini kınıyor (EUR 55/005/2008)

BAHAMALAR

BAHAMA MİLLETLER TOPLULUĞU

Devlet başkanı:	Kraliçe Elizabeth II, Arthur Hanna tarafından temsil ediliyor
Hükümet başkanı:	Hubert Ingraham
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	335,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 20/14
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%95.8

En az bir kişi ölüm cezasına mahkum edildi ancak infaz gerçekleştirilmedi. Güvenlik güçleri mensuplarının kötü muamele uyguladığı bildirildi, göçmenlere karşı kötü muamele ve ayrımcılık yapıldığına dair iddialar devam etti.

Arka plan

Aralık ayında Bahamalar, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ni onayladı.

Polis ve güvenlik güçleri

Aşırı güç kullanımına dair birkaç iddia ile polis tarafından işlenen bir yasadışı öldürme vakası bildirildi. Polis memurlarının karıştığı kötü muamele iddialarını soruşturacak bağımsız bir merciin eksikliği, dava sürecine olan güveni zedeledi.

■ Patrick Strachan, 27 Şubat tarihinde Wilson Tract'ta polis tarafından karnından vuruldu ve sonrasında hastanede yaşamını kaybetti. Görgü tanıkları, polis ateş ettiğiinde Strachan'ın silahsız olduğunu ifade etti. Polis ise ilk olarak mağdurun memurlara ateş ettiğini iddia etti. Yılsonu itibarıyla Uluslararası Af Örgütü, Strachan'ın ölümüyle ilgili yapılan soruşturmanın son durumu ile ilgili net bilgi sahibi olamadı.

■ Bir çevre örgütünün Başkanı olan Emmanuel McKenzie, 19 Nisan tarihinde bir kaynak geliştirme programında ordu ve polisin müşterek yaptığı baskında güvenlik güçleri tarafından taciz edildi ve kötü muameleyle maruz kaldı. Kendisine kelepçe takıldı, sürüklenerek boş bir alana götürüldü ve kafasına silah dayandı. Programa katılan kişilerden bazıları da dövüldü ve kötü muamele gördü. Mahkemeye dava dilekçesi verilmiş olsa da yıl sonuna kadar herhangi bir soruşturma başlatılmadı.

Sığınmacılar ve göçmenler

Bahamalar'da yaşayan Haitililer, burada karşılaştıkları ayrımcılık karşısında Haiti hükümetinden yardım istedi. Kübalı göçmenlerden bazıları da göçmenlik yasalarını ihlal etmekle suçlanan yabancı uyruklu vatandaşların tutulduğu Carmichael Gözaltı Merkezi'nde uygulanan ayrımcılık ve kötü muameleden şikâyetçi oldu.

Kadına yönelik şiddet

Aile içi Şiddeti Önleme Yasası, Parlamento'dan geçmesini takiben, bir seneyi aşkın bir süre sonra 1 Aralık tarihinde yürürlüğe girdi. Ağır cinsel suçlar için verilen cezayı ömür boyu hapse çeviren Cinsel Suçlar ve Aile içi Şiddet Yasası, Kasım ayında Parlamento tarafından kabul edildi.

Ölüm cezası

Basına göre yıl içerisinde en az bir kişi ölüm cezasına mahkum edildi. 2006 yılında İngiltere merkezli Kraliyet Danışma Meclisi Adli Komitesi tarafından çıkarılan ve cinayet davalarında zorunlu ölüm cezasını kaldıran bir hükmün ardından birkaç mahkumun ölüm cezası gözden geçirildi ve bu hükümler ömür boyu hapis cezasına çevrildi. Kamuoyunda infazlara yönelik tartışmalar devam etti; Başbakan, Barolar Birliği Başkanı ve Emniyet Genel Müdürü ölüm cezasının devam etmesi yönünde desteklerini dile getirdi.

Aralık ayında Bahamalar, ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

Bahamalar: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) – İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun Üçüncü Oturumu, Aralık 2008 (AMR 14/002/2008)

BAHREYN

BAHREYN KRALLIĞI

Devlet başkanı:	Kral Hamad Bin 'Issa El Halife
Hükümet başkanı:	Şeyh Halife bin Selman El Halife
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	766,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 14/14
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%86.5

Yetkililer, gözaltına alınan kişilerin işkence gördüğü ve kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarına yönelik yeterli düzeyde soruşturma yapmadı. Hükümet aleyhine eleştirilerde bulunan kişiler kısa süreli gözaltına alındı ve çeşitli internet siteleri kapatıldı. Bir kişi infaz edildi. Hükümet, bazı yayın suçlarına karşı cezaları kaldıracağını, kadınlara yönelik hukuki ayrımcılığı azaltacağını ve belli başlı bazı reformlar yapacağını açıkladı.

Arka plan

Mart ve Nisan aylarında, özellikle polis ve güvenlik güçleri tarafından ayrımcılığa uğradığını düşünen ve ülkede çoğunluk durumunda olan Şiiiler tarafından, 2001-2002 yıllarında Kral tarafından başlatılan politik reformların yavaşlatılmasına ve ayrımcılığa karşı şiddetli protestolar gerçekleştirildi. Bir polis memuru öldürüldü, çok sayıda insan tutuklandı. Bu kişilerden 19'u yargıya sevk edildi. Aralarında kundakçılık ve isyan çıkarma ile suçlanan diğer 13 kişinin de bulunduğu bir grup Temmuz ayında Kral tarafından affedildi. Ancak yılsonu itibarıyla halen gözaltındaydı. Bu kişilerin, kendilerine yönelik tüm suçlamaların koşulsuz olarak düşmesi gerektiğini istedikleri için, serbest bırakılmalarına onay veren resmi belgeleri imzalamayı reddettikleri bildirildi.

Uluslararası soruşturma ve yasal gelişmeler

Bahreyn insan hakları tutanağı, BM İnsan Hakları Konseyi'nin Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) sistemi kapsamında Nisan ayında incelendi.

Hükümet, aralarında ulusal bir insan hakları kurumunun oluşturulması, Bahreyn'in bazı insan hakları antlaşmalarını onayladığı zaman koyduğu çekincelerin geri çekilmesi, aile ve vatandaşlık kanunlarında reform yapılması ve evde çalışan kadın

işçileri korumaya ve basın üzerinden kısıtlamaları kaldırmaya yönelik yeni mevzuatın kabul edilmesinin de olduğu önemli insan hakları taahhütlerinde bulundu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Mart ve Nisan aylarında Karzakhan ve Demestan köylerinde gerçekleşen şiddetli protestolardan dolayı gözaltına alınan tutuklular, kendilerine polis tarafından işkence yapıldığını ve diğer kötü muamelelerin uygulandığını iddia etti. Bu kişiler, bir hafta boyunca tecritte tutulduklarını ve bu süre içerisinde abartılı süreler ayakta ve gözleri bağlı tutulduklarını ve dövüldüklerini belirtti.

■ Aralık 2007'de bir polis arabasını yakmaktan ve silah çalmaktan suçlanarak tutuklanan on beş kişi işkence gördüklerini iddia etti. Bu kişilerden beşi Temmuz ayında Ağır Ceza Mahkemesi tarafından beş ila yedi yıl arası hapis cezasına mahkum edildi. Altısı bir yıl hapse mahkum edildi, ancak Kral tarafından affedildi. Dördü ise beraat etti. Beraat eden kişiler arasında bulunan ve 12 gün boyunca Manama'daki Adli Soruşturma Dairesi'nde tecritte tutulan 20 yaşındaki Mohamad Mekki Ahmad burada ellerinden asılmak, dövülmek ve elektrik verilmek suretiyle işkence gördüğünü iddia etti. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından talep edilen ve kendisine Nisan ayında sunulan tıbbi raporda, davalılardan bazılarının vücutlarında işkencenin neden olabileceği izler bulunduğu belirtildi. Ancak hükümet, işkence iddialarına karşı bağımsız bir soruşturma başlatmadı.

İfade özgürlüğü

Hükümet, 2002 tarihli Basın ve Yayın Yasası'nda Kral'ı eleştirmek ve “rejimden soğutmak” gibi suçlardan ötürü verilen hapis cezasının kaldırılması gibi değişiklikler yapılmasını teklif etti. Mayıs ayında Şura (Danışma) Konseyi bu değişikliklere eklemeler yaptı. Tüm değişiklikler Temsilciler Meclisi'ne gönderildi.

Haziran ayında Abdullah Hassan Bu-Hassan, Ulusal Demokratik Eylem Derneği'nce yayınlanan *The Democrat* gazetesindeki yazılarından ötürü üç gün boyunca gözaltında tutuldu. Aynı ay içerisinde Awal internet sitesinin ve al-Wifaq İslami Derneği'nin haber bültenine katkıda bulunan 7 kişi kısa süreli gözaltına alındı. “Rejimden soğutmak ve rejime hakaret etmek” ile suçlandılar. Kraliyet ailesini ve hükümeti eleştiren makaleler içeren birkaç internet sitesi kapatıldı.

Kasım ayında İçişleri Bakanı'nın, milletvekilleri ve

sivil toplum örgütü üyeleri de dâhil olmak üzere, Bahreyn vatandaşlarının, Bahreyn'in iç işlerini konuşmak üzere yurtdışında yapılacak toplantılara katılmadan önce izin almaları gerektiğini, aksi takdirde hapis veya para cezasına mahkum edileceğini duyurduğu bildirildi.

Ölüm cezası

Patronunu öldürmekten mahkûm edilen Bangladeş vatandaşı Mizan Noor Al Rahman, Ağustos ayında infaz edildi.

Aralık ayında Bahreyn, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinde çekimser oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🇬🇧 Uluslararası Af Örgütü'nden bir heyet Ekim ayında Bahreyn'e giderek hükûmet görevlileri, milletvekilleri, insan hakları aktivistleri, gazeteciler, gözaltına alınan eski tutuklular ve avukatlarla bir araya geldi. Kasım ayında bir Uluslararası Af Örgütü heyeti, Nisan ayında BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) oturumunda dile getirilen tavsiyelerin hayata geçirilmesi ile ilgili olarak Bahreyn hükûmeti tarafından düzenlenen bir takip toplantısına katıldı.

BANGLADEŞ	
BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Iajuddin Ahmed
Hükûmet başkanı:	Fakhruddin Ahmed
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	161.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	63.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 68/67
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%47.5

Yedi yıl aradan sonra ilk kez, 29 Aralık'ta yapılan ve büyük ölçüde barış içinde geçen ulusal parlamento seçimleri, Avami Birliği'nin ezici zaferiyle sonuçlandı. Seçimlerden önce, olağanüstü hal önlemlerinin gevşetilmesine ve yapısal reformlara rağmen, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalar sürdürüldü ve parti merkezlerinde barışçıl amaçlarla toplanmak isteyen on binlerce siyasi aktivist gözaltına alındı. Ülkede polis ve Çevik Kuvvet Taburu (RAB) tarafından yürütülen ve “yargısız infaz” olduğundan

şüphelenilen operasyonlarda, sadece yılın ilk yarısında en az 54 kişinin öldüğü tahmin ediliyor. Bu ölümlerden kimse sorumlu tutulmadı. En az 185 kişi ölüm cezasına mahkum edildi ve beş kişi infaz edildi.

Arka plan

Ordu destekli geçici Hükûmet'in 11 Ocak 2007'de ilan edilen olağanüstü hal kapsamındaki yasakları sürdürmesiyle başlayan yıl, 17 Aralık'ta olağanüstü halin kaldırılmasından sadece birkaç hafta sonra düzenlenen ve Avami Birliği'ne ezici bir çoğunluk kazandıran seçimlerle sona erdi.

Ordu yetkililerinin demokratik sürecin devam ettirilmesine izin verilmesi konusundaki kararlılıklarıyla ilgili belirsizlikler, 29 Aralık'ta yapılan seçimlerle ortadan kalkmış oldu. Seçimlerde iki siyasi ittifak; Sheikh Hasina önderliğindeki Avami Birliği ve Begüm Khadela Zia liderliğindeki Bangladeş Milliyetçi Partisi yarıştı. Yeni hükûmetin seçim vaatlerini gerçekleştirmek için bu benzersiz fırsatı nasıl değerlendireceği ve insan hakları ihlallerinin önlenmesi konusunda nasıl bir duruş sergileyeceği merakla bekleniyor.

Geçici hükûmet, yıl boyunca kurumsal reformları güçlendirdi. Eylül ayında, ulusal İnsan Hakları Komisyonu'nun kurulmasıyla ilgili kararname yürürlüğe girdi. Vatandaşların kamu kuruluşlarının kayıtlarındaki bilgilere erişim hakkı talep edebilmelerine imkan tanıyan Bilgi Edinme Hakkı kararnamesi ise Ekim ayında yasalastırıldı. Buna karşılık, sekiz emniyet kurumu, talep edilen bilgiler yolsuzluk ve insan hakları ihlalleriyle ilgili olmadığı müddetçe, bu kararnameden muaf tutuldu. Kadınlar aleyhine ayrımcılık gerek hukuki alanda, gerekse uygulamada devam etti ve başta dayak, kezzap saldırıları ve başlık cinayetleri olmak üzere kadınlara yönelik şiddet olayları bildirildi. Mart ayında hükûmet, kadın erkek eşitliğini daha fazla teşvik etmek için Kadınları Kalkındırma Ulusal Politikası'nda değişiklikler yapıldığını ilan etti. Fakat, değişikliklerin İslami miras kanununa aykırı olduğu iddiasıyla protesto gösterileri yapan İslamcı grupların şiddetli direnişi üzerine, bu politikadaki değişiklikler yürürlüğe konulamadı.

Yolsuzlukların önlenmesine yönelik girişimlere rağmen, bu konu kalkınma projelerini olumsuz etkileyen ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürdü ve bu bağlamda çok sayıda insanı olumsuz etkileyen yoksulluk döngüsünü de daha kötüleştirdi.

Bengalli yerleşimciler, Chittagong Tepesi Bölgesi'ndeki Jumma yerlilerine ait topraklara el koymayı sürdürdüler. Yerli halkın insan hakları ve temel özgürlükler bağlamındaki durumları, yeterli bir yaşam düzeyi sağlayacak barınma ve gıda hakları başlıklarında çalışmalar yürüten üç BM Özel Raportörü, Cahittagong Tepesi Bölgesi'ndeki yerli topluluğunun sayıca azınlık durumuna düşürülmesi amacıyla, bölgede yerli olmayan halkın iskan edilmesinin sistematik olarak destekleniyor olabileceği yönündeki endişelerini dile getirdiler.

Terörle Mücadele Kararnamesi yürürlüğe girdi. Terör eylemi tanımının geniş tutulması, keyfi tutuklamalar ve gözaltılar karşısındaki güvenceleri daha da yıprattı.

Hükûmet asayişî sağlamak adına polis ve diğer emniyet kuvvetlerinin yanı sıra, başta Çevik Kuvvet Taburları olmak üzere orduyu da kullanmayı sürdürdü. Ocak 2007'den bu yana asayişî sağlamakla görevlendirilen ordu, Kasım ayı başında geçici olarak geri çekildiyse de, 18 Aralık'ta gerçekleşen seçimler tamamlanana kadar yeniden göreve çağırıldı.

İfade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

İfade özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalar katı biçimde uygulanmıyordu ve nihayet Kasım ayında kaldırıldı. Her ne kadar toplantı yapma ve dernek kurma özgürlüğü üzerindeki kısıtlamaların bir kısmı Mayıs ve Kasım aylarında kaldırıldıysa da, olağanüstü hal kapsamındaki birçok yasak, olağanüstü halin kaldırıldığı 17 Aralık tarihine kadar yürürlükte kaldı.

Kapalı mekânlarda yapılan toplantılara yönelik yasak Mayıs ayında kaldırıldı ancak, yasağın kaldırıldığının ilan edilmesinden hemen sonra parti merkezlerinde toplanan çeşitli partilerden 30,000 kadar siyasi aktivist gözaltına alındı. Polis bu kişileri birkaç gün ile iki ay arasında gözaltında tuttuktan sonra, ya hiçbir suçlama olmaksızın, ya da ilgisiz olduğu anlaşılan suçlamalara dayanarak kefaletle serbest bıraktı.

Hükûmet 3 Kasım'da siyasi gösteriler üzerindeki yasakların kısmen kaldırıldığını ilan ettiyse de, karar 12 Aralık'a kadar uygulamaya konulmadı.

Aşırı güç kullanımı

Polis, barışçıl göstericilere karşı çeşitli vesilelerle aşırı güç kullandı. 6 Temmuz'da polis, yolsuzluk suçlamalarıyla ilgili olarak mahkemeye götürülen gözaltındaki bir parti liderini görmek için

Bangabandhu Sheikh Mujib Tıp Üniversitesi binası çevresinde barışçıl bir şekilde toplanan birkaç yüz Bangladeş Milliyetçi Partisi aktivistlerine saldırdı. Olayı izlemekte olan bir haber fotoğrafçısının da aralarında bulunduğu 15 kişi yaralandı.

Polis, 11 Kasım günü, Daka'daki Beyt'ül Mükerrrem Camii'sinde toplanan binlerce Cemmet-i İslami aktivistlerini dağıtmak için sopa ve dipçik kullandı. Hükûmetin 3 Kasım'da seçim gösterileriyle ilgili yasağın kaldırıldığını ilan etmesine rağmen, polis, gösteriyi düzenleyenlere yasağın kaldırılmasının henüz yürürlüğe girmediğini söyledi ve barışçıl gösteriyi güç kullanarak dağıtırken en az 30 göstericinin de yaralanmasına sebep oldu.

Yargısız infazlar ve cezasızlık

Polis ve Çevik Kuvvet Taburu (RAB), yılın ilk yarısında en az 54 “yargısız infaz” gerçekleştirdi. Yılın ikinci yarısında gerçekleştirilen yargısız infaz sayısının daha da fazla olduğu düşünülüyor. Hiçbir polis veya RAB personeli kovuşturmaya uğramadı. Hükûmete göre, polis ve RAB'ın düzenlediği ve ölümle sonuçlanan tüm silahlı operasyonlarla ilgili zorunlu yasal soruşturmalar yapıldı ve tümü de haklı bulundu. Yürütülen yasal soruşturmaların sayısı ve bu soruşturmalara ait bulgular ise kamuoyuna açıklanmadı.

■ 27 Temmuz'da, polis, yasadışı ilan edilen Purbo Banglar Komünist Partisi (Kızıl Bayrak Grubu) lideri Dr. Mizanur Rahman Tulul'un, sözde bir “çapraz-ateş” -bu tabir genellikle yargısız infazları tanımlamakta kullanılıyor- çatışmasında öldüğünü açıkladı. Oysa, Dr. Tulul'un annesi 26 Temmuz günü oğlunun tutuklandığını gazetecilere bildirmiş ve onun güvenliği için yetkililere açıkça çağrıda bulunmuştu.

Ölüm cezası

En az 185 kişinin daha ölüm cezasına almasıyla, infazı bekleyen mahkûmların tahmini sayısı 1085'e ulaştı. Cinayetle suçlanan beş erkek mahkûmdan biri Haziran ayında, dördü ise Aralık ayında infaz edildi. Aralık ayında Bangladeş, dünya çapında ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesine ret oyu kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇬🇧 Genel Sekreter Irene Khan önderliğinde üst düzey Uluslararası Af Örgütü heyeti Ocak ayında Bangladeş'i ziyaret etti.

🇬🇧 **Bangladeş**: Bangladeş Geçici Hükümeti'ne ve siyasi partilere yönelik genelge (ASA 13/001/2008)

🇬🇧 **Uluslararası Af Örgütü**, Bangladeş: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) sunumu: İnsan Hakları Konseyi'nin UPR çalışma grubunun dördüncü oturumu, Şubat 2009 (ASA 13/006/2008)

🇬🇧 **Bangladeş**: Seçimler, mevcut riskler ve insan hakları için fırsatlar (ASA 13/011/2008)

BELARUS

BELARUS CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Alyaksandr Lukashenka
Hükümet başkanı:	Syarhey Sidoriski
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	9.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	68.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 14/10
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.6

Hükümet sivil toplum üzerinde aşırı denetimini sürdürdü. Devletin medya üzerinde denetimi arttı ve bağımsız medyanın kısıtlanmasına devam edildi. Bazı kamusal etkinlikler yasaklandı, barışçıl gösteriler para cezası aldı ve kısa süreli gözaltılar gerçekleşti, sivil toplum aktivistleri ve gazeteciler taciz edildi. Belarus, ölüm cezası hükmü vermeye ve mahkûmları infaz etmeye devam etti.

Arka plan

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), 28 Eylül tarihinde yapılan parlamento seçimleri için ülkeye bir heyet gönderdi ve seçim standartlarının düşük bulunduğunu duyurdu. Heyetin raporuna göre, muhalefet adayları açısından medyaya erişimde bazı ilerlemeler kaydedilmiş, ancak seçmenlerin yeterince bilgilendirilmeleri mümkün olmamıştı. Ceza Kanunu'nun 193–1. maddesi, toplanma ve ifade özgürlüğü haklarını kısıtlamaya devam etti. Sivil toplum kuruluşlarına üye olmanın ve bu doğrultuda eylemler yapmanın ceza hükümlerini karara bağlayan bu kanunun yolu, Mart 2006 başkanlık seçimleri öncesinde, Aralık 2005'te çıkarılan bir kararnameyle açılmıştı.

Belarus'da, AB ile ilişkilerde iyileşmeler de görüldü. Yıl içinde bazı muhalif tutukluların serbest

bırakılmasının ardından, 13 Ekim tarihinde AB, 2006 yılı boyunca bazı ileri gelen hükümet üyelerine uyguladığı seyahat yasağını geçici ve kısmi olarak askıya aldı.

Toplanma özgürlüğü

Yetkililer, yasaklamak yahut güç kullanarak gösteriyi dağıtmak suretiyle toplanma özgürlüğünü kısıtlamaya devam etti, barışçıl göstericiler gözaltına alındı, sivil toplum aktivistleri ve gazeteciler darp edildi.

■ 10 ve 21 Ocak ve 18 Şubat tarihlerinde, küçük işletmelere yalnızca aile üyelerini çalıştırma ya da yüksek vergiler ödeme zorunluluğu getiren 760. madde aleyhinde gösterilere katılmaktan dolayı 40'ın üzerinde kişi gözaltına alındı ve en fazla 15 gün hapis veya para cezasına mahkum edildiler.

■ 25 Mart tarihinde, güvenlik güçlerinin başkent Minsk'te Bağımsızlık Günü'nü (1918'de kurulan Belarus Halk Cumhuriyeti'nin yıldönümü) kutlamak için toplanan göstericilere karşı aşırı güç kullandığı bildirildi. Gözaltına alınan 100 kadar gösterici para cezasına mahkum edildi veya tutukluluk hallerinin devamına karar verildi. Yetkililer, gösterileri izleyen gazetecilere karşı benzeri görülmemiş muamelelerde bulundu.

Gözaltına alınanlardan bağımsız gazete *Nasha Niva*'nın (Mısır Tarlamız) foto-muhabiri Andrey Lyankevich de kaba kuvvete maruz kaldığını bildirdi. Lyankevich hakkında, izinsiz gösteri düzenlemek ve bu gösteriye katılmaktan suç duyurusunda bulunuldu. Gazeteci 27 Mart'ta tarihinde serbest bırakıldı, ancak davanın soruşturma safhası yılsonuna kadar devam etti. Ayrıca iddialara göre iki Litvanyalı televizyon muhabiri dövüldü ve ekipmanlarına polis tarafından zarar verildi. 27 Mart tarihinde, ismi hâlâ KGB olan Devlet Güvenlik Birimi, yabancı medya ile çalışmış bulunan gazetecilerin evlerinde ülke çapında arama yaptı. 31 Mart tarihinde, AB “çok sayıda göstericinin, özellikle de gençlerin tutuklanması” karşısındaki hayal kırıklığını ifade etti ve barışçıl gösterilerde şiddet kullanımını kınadı.

İki muhalif aktivist, Andrey Kim ve Syarhey Parsyukhevich hakkında, polis memurlarına hakaretten Ceza Kanunu'nun 364. maddesi uyarınca dava açıldı. Andrey Kim, 22 Nisan'da 18 ay hapis cezasına mahkum edildi. Tanıkların ifadesi tam aksi yönde, Kim'in polis tarafından sıkıştırıldığı şeklindeydi. Vitsyeb'sk'de küçük girişimci hakları mücadelesinin lideri Syarhey Parsyukhevich, 10 Ocak'taki gösterilerin

ardından 15 gün tutuklu kaldı. 24 Nisan'da, hücresinden çıkarılıp iki polis memuru tarafından dövüldüğünü bildirmesine rağmen, tutukluluğu sırasında bir polis memuruna hakaret etmekten iki buçuk yıl cezaya mahkum edildi. Yerel insan hakları örgütleri bu davaların uydurma olduğunu, her iki şahsın da politik görüşlerini barışçıl yollardan ifade ettikleri için cezalandırıldığını iddia etti. Her iki şahıs da Ağustos ayında hükümet kararıyla serbest bırakıldı.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Lezbiyen, gey, biseksüel, transgender aktivistlerin etkinliklerine izin verilmedi. Homyel ve Minsk'de gruplar sırasıyla 4 ve 10 Mayıs tarihlerinde küçük sokak etkinlikleri gerçekleştirmek için başvurdu, ancak yerel idare bu gruplara izin vermedi. Minsk aktivistlerine gerekçe olarak trafiğin aksayacağı bildirildi. Homyel aktivistlerine ise, başvurularında söz konusu koşulların teminini açıkça belirtmelerine rağmen, etkinlik sırasında yeterli tıbbi destek ya da etkinlik sonrasında temizlik konusunda güvence veremedikleri söylendi.

İfade özgürlüğü

■ Devlet başkanı, 7 Ağustos'ta kitle iletişim araçları için yeni bir kanun imzaladı. Belarus Gazeteciler Birliği yeni kanunun ifade özgürlüğü üzerindeki kısıtlamaları artırdığını, yayınlar ve çalışan gazeteciler için durumu daha da zorlaştırıldığını belirtti. Eylül ayında basılan bağımsız sosyal ve politik yayınların sayısı 30'dan fazla değildi; bunların yarısının dağıtımı devlet dağıtım sistemi tarafından engellendi. AGİT basın özgürlüğü temsilcisi, kanunun “hükümetin uyarı, yayın durdurma ve kapatma hakkını genişlettiğini” belirtti. Yeni kanun, basın-yayın organlarının tescilli üzerindeki kısıtlamaları artırdı, yurtdışından veya açıkça belirtilmemiş kaynaklardan finans teminini yasakladı, devlet birimlerinin herhangi bir mahkeme kararı olmadan ve tek bir uyarıyla medya organlarını kapatması kolaylaştırıldı. Kanun internet yayınları için de geçerli kılındı ve Devlet Başkanlığı Dairesi Başkan Yardımcısı Natalya Pyatkevich, “yabancı menşeli sitelerden gelecek dezenformasyon akışını” kontrol etme ihtiyacı nedeniyle kanunun internet siteleri için de işletilebileceğini açıkladı. Pyatkevich, yetkililerin “söz konusu sitelere kendi bölgesinde erişimi engelleyen Çin'in tecrübesi”nden istifade ettiğini ifade etti.

Eylül ayında, bağımsız gazete *Svaboda'nın* (Özgürlük) bir sayısı ve aralarında bir Polonya belgeseli olan *Belarus'da Bir Ders*'in de bulunduğu çeşitli videolar, KGB'nin Hrodna şubesi tarafından yapılan başvuru sonucu, Hrodna Kastrychnitski Bölge Mahkemesi tarafından “aşırı uç” olarak nitelendirildi. Muhalif gençlik hareketi Malady Front'un (Genç Cephe) Güney Osetya'da Rusya ordusunun çıkarmasına karşı düzenlediği gösteri üzerine *Svaboda* bir rapor yayınlamıştı. Rapor, 2007 yılında onaylanan Aşırı Uçları Önleme Kanunu kapsamına alındı. Bu kanun, anayasal düzenin şiddet yoluyla yıkılmasını ve terörist eylemleri destekleyen veya etnik, millî veya dinsel nefreti körükleyen her türlü organizasyonun kapatılabileceğini ve aşırı uç olarak nitelenen her türlü yayının imha edilebileceğini öngörüyordu. Başvuru üzerine *Svaboda* üzerindeki karar kaldırıldı. Aynı mahkeme, Kasım ayında, sivil toplum örgütü Viasna'nın (Bahar) 2004 yılı insan hakları raporunun aşırı uç olarak değerlendirilmesi yönündeki bir başvuruyu reddetti.

Düşünce mahkûmları

■ 18 Ocak tarihinde, *Zhoda*'nın (Birlik) eski yazı işleri müdürü yardımcısı Alyksandr Zdvizhkou, Minsk bölge mahkemesi tarafından “halkın etnik, millî ya da dini duygularını tahrik ettiği ve nifaka sebep olduğu” gerekçesiyle üç yıl hapis cezasına mahkum edildi. Zdvizhkou'ya ceza verilmesinin sebebi, esas olarak 2005'te bir Danimarka gazetesinde yayınlanan ve bazı Müslüman kesimlerin hakaret telâkki ettiği Hz. Muhammed karikatürlerini 2006'da kendi gazetesinde yayınlamasıydı. Ceza kovuşturma 22 Şubat 2006'da başladı ve gazete ertesi ay kapatıldı. Alyksandr Zdvizhkou Belarus'u terk etti, ancak 18 Ekim 2007 günü babasının mezarından dönerken tutuklandı. Beyaz Rusya'daki Müslüman cemaatin lideri ise, Alyksandr Zdvizhkou'nun mahkûmiyetine ve *Zhoda* gazetesinin kapatılmasına karşı olduklarını açıkladı. 22 Şubat tarihinde, Beyaz Rusya Yüksek Mahkemesi üç yıllık hapis cezasını üç aya indirdi. Bu kararın sonucunda, yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutuklu bulunan Zdvizhkou serbest bırakıldı. ■ Malady Front liderlerinden Zmitser Dashkevich, normal tahliye tarihinden iki ay önce, 23 Ocak'ta serbest bırakıldı. Kasım 2006 tarihinde “izinsiz gösteriye katılmak” suçundan 18 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. ■ Ağustos ayında Başkan Lukaşenko, 2006 Mart

seçimlerinde başkan adayı olan, “holiganizm”le ve “kamu düzenini bozucu örgütlü eylemler düzenlemek”le suçlanarak Temmuz 2006’da beş buçuk yıl hapse mahkûm edilen Alyaksandr Kazulin’in tahliye edilmesine karar verdi.

Ölüm cezası

Medya raporlarına göre, yıl içinde dört kişi infaz edildi. 5 Şubat tarihinde Valery Harbaty, Syarhey Marozaw ve Ihar Danchanka'nın ölüm cezası gerçekleşti. Üçü de, Homyel bölgesinde 1990 ve 2004 yılları arasında işlenen bir dizi cinayetten suçlu bulunmuş, Yüksek Mahkeme'nin 1 Aralık 2006 tarihli kararıyla ölüm cezasına mahkum edilmişlerdi. 9 Ekim 2007’de Syarhey Marozaw ve Ihar Danchanka başka bir takım cinayetler için de yargılandı ve Syarhey Marozaw yeniden ölüm cezasına mahkum edildi. Basın raporlarına göre, her üç tutuklu da Başkan Lukaşenko’ya af talebinde bulunmuştu. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri ölüm cezalarını kınadı ve Beyaz Rusya yetkililerinin “insani değerleri açıkça hiçe saydığını” belirtti.

Gomel bölge mahkemesi tarafından reşit olmayan bir kişiye tecavüz ve cinayetten ölüm cezasına mahkum edilen Pavel Lenny 6 Ekim’de infaz edildi. 9 Eylül’de düzenlenen bir basın toplantısında, Yüksek Mahkeme Başkanı, 2008 yılında yalnızca bir kişinin ölüm cezasının infaz edildiğini bildirdi. İçişleri Bakanlığı, ekim ayında “ölüm cezası konusunda geri dönülemez ve tedrici gelişmelerin kaydedildiğini” bildirdi.

Aralık ayında Beyaz Rusya, dünya genelinde ölüm cezasına moratoryum talep eden BM Genel Kurul kararında çekimser oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🇺🇸 Uluslararası Af Örgütü delegesi, Ekim ayında, ölüm cezası konusunda araştırma yapmak üzere Belarus'u ziyaret etti.

BELÇİKA

BELÇİKA KRALLIĞI	
Devlet başkanı:	Kral II. Albert
Hükümet başkanı:	Herman van Rompuy (Mart ayında Guy Verhofstadt 'ın yerini almış olan Yves Leterme 'in yerine Aralık ayında gelmiştir)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	10.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	78.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/5

Özellikle göçmenlerin ve geri çevrilen sığınmacıların sınır dışı edilmesi sırasında kolluk güçleri tarafından kötü muamele ve aşırı güç kullanımı vakaları rapor edildi. BM Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi (CERD), gözaltı merkezlerindeki göçmenler ve sığınmacıların karşılaştığı koşulları ağır şekilde eleştirdi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, iki sığınmacının bir havaalanı aktarma alanında uzun süre gözaltında tutulmasının insanlık dışı ve onur kırıcı bir muamele olduğuna hükmetti. Gözaltına alınmış göçmenler tarafından, gözaltı şartlarını protesto amacıyla çok sayıda açlık grevi düzenlendi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Özellikle kayıt dışı göçmenlerin ve sığınma talepleri geri çevrilmiş olan sığınmacıların sınır dışı edilmeleri esnasında, kolluk güçleri tarafından kötü muamele yapıldığına dair aralıksız raporlar kaydedildi. Kasım ayında BM İşkenceyi Önleme Komitesi, kolluk güçleri tarafından, ırkçı unsurlar nedeniyle yapılan kötü muameleler dâhil olmak üzere genel anlamda kötü muamele uygulandığına dair süregelen iddialardan duyduğu kaygıyı ifade etti. Şubat ayında CERD de, kolluk güçleri tarafından yapılan, sınır dışı etme olayları esnasında aşırı güç kullanımını da içeren ırkçılık temelli kötü muamele ve ayrımcılık hakkındaki kaygılarını dile getirmişti.

■ 26 Nisan’da, sığınma talebi reddedilmiş Kamerunlu bir sığınmacı olan Ebenizer Sontsa, Brüksel Havalimanı’ndan sınır dışı edilmeye çalışılırken çeşitli kolluk güçleri tarafından zorla alıkonuldu. Bu muameleyi diğer yolcuların protesto etmeleri sonrasında da sınır dışı etme olayı durduruldu ve Sontsa’daki Merkplas Göçmen Gözaltı Merkezi’ne getirildi. Burada kendisine kötü muamelede gösterildiğine dair şikâyetle bulunuldu. 9 Mayıs’ta sınır dışı edilmesi kararlaştırıldı,

ancak Ebenizer Sontsa 1 Mayıs’ta intihar etmişti. Aralık ayında savcı, Ebenizer Sontsa’nın ölümüyle ilgili soruşturmayı kapattı.

■ Ebenizer Sontsa’ya gösterilen muameleyi protesto eden yolculardan biri olan Serge Fosso, yine aynı protestoda yer alan diğer iki yolcuyla birlikte uçuştan zorla alıkonuldu ve Brüksel Havaalanı’ndaki bir hücrede 10 saat boyunca gözaltında tutuldu. Fosso burada kolluk güçleri tarafından tehdit edildiğini ve hakarete maruz kaldığını, daha sonra bu kişilerin kendisini boğazını sıkarak hücreden dışarı sürüklediğini söyledi. Buna bağlı olarak yüzünde, kollarında, parmaklarında ve sırtında yaralanmalar meydana geldiğini belirtti. Fosso, maruz kaldığı muamele ile ilgili suç duyurusunda bulundu, ancak yılsonu itibarıyla soruşturma halen sonuçlanmadı.

Göçmenler ve sığınmacılar

Göçmenlik statülerini düzenlemeleri için, sürekli olarak hiçbir olanak tanınmamasını protesto eden düzensiz göçmenler tarafından çok sayıda sivil protesto ve açlık grevi eylemi yapıldı.

24 Ocak’ta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, sığınma talebi reddedilen ve Şubat 2003’te 11 gün boyunca Brüksel Havaalanı aktarma alanında gözaltında tutulan iki Filistinli sığınmacının gözaltında tutulma koşullarının insanlık dışı ve onur kırıcı olduğuna hükmetti. Mahkeme ayrıca, bu iki kişinin serbest bırakılmasına hükmeden adli kararlara rağmen tekrar gözaltında tutulmasının, bu kişilerin özgürlük haklarına yönelik bir ihlal oluşturduğuna kanaat getirdi. CERD, sığınmacıların gözaltında tutulması ve bu kişilerin gözaltı şartlarına yönelik kaygıyı ifade etti.

Ekim ayında Sığınma ve Göçmenlik Bakanı, çocuklu ailelerin Belçika’dan sınır dışı edilmeyi beklerken artık kapalı gözaltı merkezlerinde tutulmamasını öngören bir pilot projeyi uygulamaya geçirdi. Bu önlem, düzensiz göçmenler ve reddedilmiş sığınmacılar için geçerli, ancak havaalanına indikten sonra sığınma talebinde bulunan ailelerin gözaltında tutulmasına devam edilecek.

Terörle mücadele ve güvenlik

7 Şubat’ta Antwerp Temyiz Mahkemesi Bahar Kimyongür, Şükriye Akar Özordulu, Dursun Karataş ve Zerrin Sari’yi suçsuz buldu. Bu kişiler daha önce, bir Türk muhalif grubu olan Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi ile olan bağlantılarından ötürü terör örgütünün üyesi olmak ya da terör örgütüne destek

vermekle suçlanmıştı. Hâkim, bu kişilerin terörist eylemlerle ilişkisini ispat eden herhangi bir kanıt olmadığına ve Belçika’daki grubun yasadışı veya terörist bir örgüt olmadığına kanaat getirdi. Fehriye Erdal’ın da aralarında bulunduğu diğer üç kişi terörizm ile ilgili suçlardan beraat etti, ancak ateşli silah bulundurmaktan mahkûm edildi.

Ancak 24 Haziran’da, Başsavcı tarafından yapılan temyiz başvurusunun ardından Temyiz Mahkemesi beraat kararını bozdu. Yılsonu itibarıyla sanıklar, Mayıs 2009’da Brüksel’deki Temyiz Mahkemesi’nde yapılacak dördüncü bir duruşmayı beklemekteydi.

BENİN

BENİN CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Thomas Boni Yayi
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	9.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	55.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 147/143
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%34.7

Cezaevi koşulları çok ağır ve uluslararası standartların çok altında kaldı. Aşırı güç kullanımından sorumlu güvenlik güçleri cezasız kalmaya devam etti.

Arka plan

Benin’deki hayat pahalılığına karşı yıl genelinde çeşitli gösteriler düzenlendi. İnsanlar, mısır ve pirincin yanı sıra çimento ve yemeklik yağ gibi temel ihtiyaç ürünlerindeki fiyat artışlarını protesto etti.

Cezaevi koşulları

Çeşitli cezaevlerinde, ağırlıklı olarak yıllarca yargılanmayı bekleyen tutuklular nedeniyle meydana gelen aşırı kalabalıktan ötürü cezaevi koşulları son derece ağırdı. Cezaevi koşulları uluslararası standartların gerisinde kaldı, yüzlerce çocuk yetişkinlerle bir arada tutuldu.

Cezasızlık

2007 yılının Mayıs ayında başkent Cotonou’nun 35 km batısındaki Ouidah’ta iki kişiyi öldürmekten ve en

az beş kişiyi yaralamaktan sorumlu tutulan başkanlık muhafızlarına bağlı görevliler 2008 sonu itibarıyla halen yargı önüne çıkarılmadı. Olayla ilgili bir soruşturma başlatıldı ancak soruşturma sonuçları kamuoyuna açıklanmadı.

Ölüm cezası

Mayıs ayında Benin, BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) kapsamında incelendi ve infazlarda moratoryum uygulayacağıni taahhüt etti. UPR Çalışma Grubu, Benin’e, ölüm cezasının kaldırılmasını hedefleyen Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nin İkinci Seçmeli Protokolü’nü onaylamasını tavsiye etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🇧🇮 Uluslararası Af Örgütü temsilcisi Kasım ayında Benin’i ziyaret etti.

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	
Devlet başkanı:	Shaikh Khalifa bin Zayed Al-Nahyan
Hükümet başkanı:	Shaikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	4.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	78.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 9/9
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%88.7

Göçmen işçiler sömürülmekte ve istismar edilmektedir. İşkence ve yargılama olmadan uzatılmış gözaltı vakaları raporlandı. Kadınlar yasal ve diğer tür ayrımcılıklarla karşı karşıya kalmaya devam etti. Bazı internet sitelerine erişim bloke edildi. Yetkililer vatansız kişi veya *bidoun* davalarını ele almaya başladı. Bir kişi infaz edildi.

Göçmen işçilerin hakları

Borçların işgücü ile ödenmesi ve ev işçilerine kötü muamele ile inşaat işçilerinin iş ve konaklama yerlerindeki güvensiz koşullara bağlı olarak ölümü hakkında vakalar raporlandı. Bazı göçmen işçiler hükümet engellerinin devlet birimleri dâhil istismar

eden işverenlere yönelik şikâyette bulunmalarını engellediğinibelirtti. Göçmen işçiler tarafından ücretlerin ödenmemesine, az ödenmesine veya yetersiz yerleşim ve diğer koşullara karşı düzenlenen bazı protestolar maddi hasara neden oldu, tutuklamalar ve takibatlarla sonuçlandı. Ekim ayında hükümet göçmen işçi şikâyetlerini izlemek ve çalışma anlaşmazlıklarında aracılık yapmak için bir makam oluşturmakta olduğunu duyurdu.

- Şubat ayında, bir Dubai mahkemesi yaklaşık 45 Hintli inşaat işçisini 2007'deki protestolarla bağlantılı olarak altı ay hapis cezasına ve takiben sınır dışı edilmeye mahkûm etti.
- Mart ayında, Sharjah’da yaklaşık 1,500 işçi daha yüksek ücret talep etmek amacıyla protesto yaptıkları sonra 30 kişi tutuklandı.
- Temmuz ayında, Ras al-Khaimah ‘da çoğu Hintli olan 3,000’den fazla işçi kendilerine verilen gıdanın kötü kalitesini protesto etmelerinin ardından gözaltına alındı, bazıları kundakçılık ve ayaklanma ile suçlandı.

Keyfi gözaltılar, işkence ve diğer kötü muameleler

Ekim ayında Khor Fakkan ‘da önceden belirlenmiş baskınlarda en az 20 kişi gözaltına alındı, tecritte tutuldu ve avukatlarına erişimlerine izin verilmedi. Bazılarının işkence ve kötü muamele gördüğü bildirildi.

- İki Pakistanlı erkek kardeşin Ekim ayında gözaltına alındıkları ve elektrik şoku dâhil işkence gördükleri raporlandı.

Terörle mücadele ve güvenlik

- Guantánamo ABD askeri üssünde tutulan bir BAE vatandaşı olan ‘Abdullah al-Hamiri Temmuz ayında BAE’ye iade edildi. Gözaltına alındı ve yılsonunda hala gözaltındaydı.
- ABD vatandaşı Najî Hamdan, Amn al-Dawla (Devlet Güvenliği) görevlileri tarafından Abu Dhabi’de aylarca kimseyle görüştürülmeksizin işkence gördüğünü belirttiği gözaltında bulundurulmayı takiben Aralık ayında cezaevine transfer edildi. ABD’deki avukatları ve ailesi tutuklanmasının ABD’li yetkililer tarafından talep edilmiş olabileceğine inanıyordu.

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

Haziran ayında yetkililer gazetecilik ile bağlantılı hapis cezalarına son vermeyi planladıklarını duyurdu. Aralık ayında yayınlanan bir taslak Basın Kanunu hükümetin

belirli üyelerini “aşağılamak” suçu için ağır cezalar öngörüyordu. Yetkililer BAE hakkında eleştirel olduğu veya kamu ahlakı için tehdit oluşturduğu düşünülen bazı internet sitelerine erişimi bloke etti.

- Kasım 2007’de diğer devlet işlerine transfer edilen 70–80 erkek öğretmenin muhtemelen şüpheli İslami görüşleri nedeniyle yeniden öğretmenliğe dönmesine izin verilmedi. Bu kişilerin, yine okullarda çalışan eşlerinin çoğunun ayrımcılıkla karşılaştığı ve ücret artışları Eğitim Bakanlığı tarafından reddedildiği bildirildi.
- 31 Aralık tarihinde yetkililer Gazze’de yaşayanlara dayanışma gösterme amaçlı barışçıl bir toplantıyı dağıttı. Gösteriler için gerekli izinler nadiren veriliyordu. Bir kişi tutuklandı

Kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet

Kadınlar yasal ve diğer ayrımcılıklarla karşı karşıya kalmaya devam etti.

- Ailesinin izni olmaksızın yurtdışında bir başka ülke vatandaşı ile evlenen BAE vatandaşı bir kadın Kasım 2007’de BAE’ye döndüğünde sekiz ay gözaltında tutuldu, cezaevinde kötü muamele gördü ve cezası ölüm olan zina suçunun takibatı ile tehdit edildi. Daha sonra bir akrabasına iade edildi ve neticede BAE’den ayrıldı.

Ayrımcılık - *bidoun*

Nisan ayında yetkililer istihdam ve devlet faydalarına erişim için gerekli olan kimlik belgelerine sahip olmayan ülkedeki binlerce *bidoun’u* kaydetmek için bir birim kurduğunu duyurdu.

Uluslararası soruşturma

Aralık ayında, BAE’deki insan hakları durumunun Evrensel Periyodik Özetleme üzerine Çalışma Grubu tarafından bir değerlendirmesini takiben Hükümet İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi’ne uymayı; özellikle kadın ve çocukların insan ticareti BM Özel Raportörünü ülkeyi ziyaret etmesi için davet etmeyi ve göçmen işçilere ayrımcı muamele iddialarını ele almayı kabul etti. Hükümet ölüm cezasının infazında cezalandırma öngören mevzuatı feshetmeyi; toplu pazarlığa ve grev hakkına izin vermeyi ve ayrımcılığı yasaklayacak ve cinsiyet eşitliği sağlayacak mevzuat sunmayı reddetti.

Ölüm cezası

Şubat ayında Ras al-Khaimah’da bir adam cinayet suçundan infaz edildi.

Aralık ayında BAE, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinde çekimser oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü raporu

🇧🇮 Birleşik Arap Emirlikleri: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu Sunumu (MDE 25/006/2008)

BİRLEŞİK KRALLIK	
BÜYÜK BRİTANYA VE KUZEY İRLANDA BİRLEŞİK KRALLIĞI	
Devlet başkanı:	Kraliçe II. Elizabeth
Hükümet başkanı:	Gordon Brown
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	61 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6

Hükümet, bireyleri uygulanamaz “diplomatik güvencelere” dayanarak ciddi insan hakları ihlalleri riski ile karşılaşacakları ülkelere geri gönderme girişiminde bulunmaya devam etti. Terörizmle mücadele önlemlerinin uygulamasındaki gizlilik adil olmayan yargı işlemlerine neden oldu. Aralarında devletin cinayetlere gizli bir şekilde dahil olması iddialarının da bulunduğu Kuzey İrlanda’daki geçmiş ihlaller için hesap vermeme durumu devam etti.

Terörle mücadele ve güvenlik Suçlama öncesi gözaltı süresinin uzatılması

Ekim ayında parlamentonun üst bölümünü oluşturan Lordlar Kamarası, 2008 tarihli Terörle Mücadele Yasa Tasarısı’nda yer alan ve bir hükümet bakanına terörizmle bağlantılı suçlara karıştığından şüphelenilen kişilerin, haklarında herhangi bir suçlama olmaksızın polis tarafından gözaltında tutulabileceği süreyi 28 günden 42 güne çıkarma yetkisi verilmesini öngören önerilerin aleyhinde oy kullandı.

Bunun ardından hükümet söz konusu önerileri Terörle Mücadele Yasa Tasarısı’ndan çıkardı ve benzer teklifler içeren yeni bir taslak yönetmelik yayınladı. İçişleri Bakanlığı, Meclis’e, hükümetin “en kötü

ihtimalin gerçekleştiği ve terörist bir saldırının gerçekleşip mevcut soruşturma kapasitemizi tehdit ettiği takdirde” söz konusu yönetmeliğin gelecekte geçirilmesini isteyeceğini söyledi.

Ekim ayında, Lordlar Kamarası’ndaki oylama öncesinde, İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi için Avrupa Komitesi, terörizm yönetmeliği kapsamındaki durumlarda suçlama öncesi gözaltı süresinin kabul edilebilir uzunluğuna ilişkin mevcut hükümler ve muhtemel yeni hükümler hakkındaki ciddi endişelerini ifade etti.

Sorgu yargıcının soruşturmasındaki değişiklikler

Ekim ayında hükümet, Terörle Mücadele Yasa Tasarısı bünyesindeki sorgu savcısının soruşturmasına ilişkin olan hükümlerinden, söz konusu tekliflerin ileri bir tarihte hazırlanacak olan ve soruşturma sistemini daha genel olarak değiştiren yeni mevzuatla birlikte sunulacağını bildirerek çekildi. Kabul edildikleri takdirde bu teklifler, bir hükümet bakanına, bir sorgu yargıcının yürüttüğü sorguyla ilgili delillerin, ölen kişinin ailesinin veya yasal temsilcilerinin yokluğu halinde ve kamu yararına olduğuna inandığı takdirde gizli bir şekilde dinlenmesine karar verebilme yetkisini verecekti.

Kontrol emirleri

10 Aralık itibariyle, 2005 tarihli Terörizmin Önlenmesi Kanunu kapsamında 15 kontrol emri yürürlükteydi. Bunlar, kamunun korunması için gerekli görüldüğü takdirde hükümetin terörizm ile bağlantılı faaliyetlere karıştığı düşünülen kişilere hareket ve toplanma kısıtlamaları getirmesine imkan tanıyordu.

Ekim ayında İngiltere ve Galler Temyiz Mahkemesi, kontrol emrine tabi olan bireylerden gelen dört itiraz hakkında karara vardı. Bireylerin isimleri “A.F.”, “A.M.”, “A.N.” ve “A.E.” olarak geçmekteydi. Bu davaların A.F., A.M. ve A.N.’e ait olan üçünde Yüksek Mahkeme bireylere adil bir duruşma sağlanmadığına; A.E.’e ait dördüncüsünde ise duruşmanın adil olduğuna hükmetti.

Her bir durumda hükümet bireylere veya avukatlarına açıklanmamış, ve bu kişilerin dışında tutuldukları gizli oturumlarda elde edilmiş olan bilgiye dayandı.

Temyiz Mahkemesi kesinlikle “bir sorgunun asgari itham veya delilin [kontrol edilen kişiye] açık ifşaatın yokluğunda adil olmayacağına dair hiçbir ilke olmadığına” hükmetti; fakat duruşmanın adil kabul edilmesi için böyle bir asgari ifşaatin gerekli olması

halinde de bunun “gerçekten oldukça az olan [A.F.’ye] sağlanan bilgi kadar az bir bilgi ifşaati ile karşılanabileceğine” hükmetti. Temyiz Mahkemesi A.F ve A.N’nin davalarının Yüksek Mahkeme tarafından tekrar değerlendirilmesi gerektiğine hükmetti. Tamamen gizli tutulan gerekçelerle, hükümetin, A.M. konusunda yine tamamen gizli olan Yüksek Mahkeme kararına karşı yaptığı itirazı reddetti ve A.E.’ye sağlanan duruşmanın adil olduğuna hükmeden Yüksek Mahkeme kararını onadı.

Bu kararların niteliklerine ilişkin, Birleşik Krallık’ın en yüksek mahkemesi olan Lordlar Kamarası Temyiz Komitesi’ne (Law Lords) yapılan bir itiraz yıl sonu itibariyle beklemedeydi. Temmuz ayında BM İnsan Hakları Komitesi kontrol emri duruşmalarının “hakkında kontrol emri verilen kişiyi, uygulamada, kendisine yönelik iddialara etkin bir biçimde karşı çıkma fırsatından [yoksun bıraktığını]” ve Birleşik Krallık’ın “adli prosedürün [...] ilgili kişinin ve seçtiği yasal temsilcinin, kontrol emrinin verilirken dayandığı delile erişimini gerektiren tarafların eşitliği ilkesine uymasını sağlaması gerektiği” tavsiyesinde bulundu.

Yargılama olmadan gözaltılar

■ Şubat ayında, İngiltere ve Galler Temyiz Mahkemesi İçişleri Bakanlığı’nın, hükümetin Lotfi Raissi’ye herhangi bir tazminat vermeyi reddetmesi kararını tekrar gözden geçirmesini emretti.

Cezayir vatandaşı Lotfi Raissi, ABD’deki 11 Eylül saldırılarına karıştığı iddiaları üzerine 21 Eylül 2001 tarihinde Londra’da tutuklandı. Sonrasında, ABD’li yetkililerin iade talebi sebebiyle neredeyse beş ay boyunca gözaltında tutuldu. Nisan 2002’de bir hakim, talebi, Lotfi Raissi’nin terörizm ile ilişkili olduğu iddiasını destekleyecek “hiçbir delil olmadığını” söyleyerek reddetti.

Şubat 2007’de, Yüksek Mahkeme İçişleri Bakanlığı’nın Lotfi Raissi’ni tazmin etmeyi reddini uygun buldu. Temyiz Mahkemesi, bu kararı, suçluların iadesi işlemlerinin “İngiliz kanununun üstünlüğünü bozmak için bir araç olarak kullanıldığını” tespit ederek bozdu.

Yıl sonu itibariyle tazminat hakkında hiçbir yeni karara ulaşılmamıştı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Ulusal güvenlik için tehdit oluşturduğu iddia edilen bireyleri, işkence veya diğer kötü muamele gibi ciddi insan hakları ihlalleri riski altında olacakları ülkelere sınır dışı etme girişimleri devam etti. Hükümet, bu bireylerin iade edileceği ülkelere alınan ve

uygulanamaz sözler olan “diplomatik güvencelerin”, iade edilen kişilerin karşılaşacakları riski azaltmak için yeterli olduğunu savunmaya devam etti.

Nisan ayında İngiltere ve Galler Temyiz Mahkemesi, Birleşik Krallık’ın diplomatik güvence ile ilişkili iki davada sınır dışı etme kararını izleyemeyeceğine hükmetti.

“A.S.” ve “D.D.” denilen iki Libya vatandaşının davasında Temyiz Mahkemesi, ulusal güvenlik kapsamındaki sınır dışı etme işlemlerine karşı yapılan itirazları gören mahkeme olan Özel Göçmenlik Temyiz Komisyonu’nun (Special Immigration Appeals Commission - SIAC), Libyalı yetkililer tarafından verilen güvencelerin, “A.S.” ve “D.D.”yi ciddi işkence ve diğer kötü muamele riskinden korumaya yeterli olmadığına dair kararını onadı.

Bir Ürdün vatandaşı olan Omar Othman’ın (Abu Qatada olarak da bilinmektedir) davasında Temyiz Mahkemesi, Ürdün’de karşılaşacağı ve SIAC’ın belirttiğine göre işkence veya insanlık dışı veya onur kırıcı yollarla elde edilebilecek delillerin aleyhinde kullanılmasının yüksek bir ihtimal olduğu bir yargılamanın, adil yargılanma hakkının açık bir ihlali anlamına geleceğini ve Ürdün tarafından Birleşik Krallık’a verilen güvencelerin buna karşı koruma sağlamayacağını tespit etti.

Bu kararların ardından İçişleri Bakanlığı, hükümetin “[D.D.ve A.S. davalarında] ve diğer 10 Libya vatandaşının davalarında sınır dışı etme işlemini durdurmaya karar verdiğini” duyurdu. Bu Libya vatandaşlarının en az beşi daha sonra kontrol emirlerine tabi tutuldu.

Ekim ayında, Lordlar Kamarası Hukuk Şubesi Üyeleri [Law Lords], Abu Qatada ile ilgili Temyiz Mahkemesi kararına karşı hükümet tarafından yapılan bir itirazı sorguladılar. Aynı zamanda adları ‘BB’ Ve ‘U’ olarak geçen iki Cezayir vatandaşı tarafından, Cezayir yetkililerinden elde edilen güvencelere dayanarak Cezayir’e güvenle iade edilebileceklerine hükmeden SIAC kararını destekleyen Temyiz Mahkemesi’nin eski bir kararına karşı yapılan itirazı sorguladılar.

Lordlar Kamarası Hukuk Şubesi Üyeleri’nin [Law Lords], diplomatik güvencelerin güvenilirliğini ve SIAC’ın dayandığı gizli materyalin adillliğini değerlendirmesi istendi.

Yıl sonu itibariyle, bu itirazlarla ilgili hiçbir hükme varılmamıştı. Güvencelere dayanarak sınır dışı edilme riski altındaki kişiler ya gözaltında ya da oldukça sert kefalet koşulları altında kaldı.

Gizli Uçuşlar

Şubat ayında Dışişleri Bakanlığı, ABD’nin kendilerini, denizaşırı bir Birleşik Krallık toprağı olan Diego Garcia’yı tekrarlanan güvencelerin aksine 2002 yılında en az iki kez tutukluların ABD’nin gizli uçuş ve gizli gözaltı programına nakledilmesi için kullandığı konusunda bilgilendirdiğini duyurdu. Dışişleri Bakanlığı tutukluların isimlerini vermedi.

■ Geçmişte Birleşik Krallık’ta yaşamış bir Etiyopya vatandaşı olan Binyam Muhammed, Küba’daki Guantánamo Üssü’nde ABD yetkililerce gözaltında tutuldu. Mayıs ayında Dışişleri Bakanlığı, Parlamento’ya “[Birleşik Krallık] görevlilerinin [Binyam Muhammed’in] davasını ABD ile tartışmaya devam ettiğini”, fakat ABD’nin “[Binyam Muhammed’in] serbest bırakılması ve iade edilmesi talebini kabul etmeye henüz istekli olmadığını” söyledi.

Ekim ayında bir Yüksek Mahkeme duruşması, bir Birleşik Krallık Güvenlik Servisi (MI5) ajanının Binyam Muhammed’i Mayıs 2002’de Pakistan’da gözaltında tutulduğu sırada sorguladığını onayladı. Birleşik Krallık istihbarat birimlerinin, elindeki bilgileri sorgu sırasında kullanmaları için, Binyam Muhammed’in tecritte tutulduğunu ve avukatıyla görüşürülmediğini bilen ABD’li yetkililere vermişti. İngiliz istihbarat görevlileri, Binyam Muhammed’in Pakistan dışında ve ABD’li yetkililerin kendisine kolayca ulaşabileceği üçüncü bir ülkede gözaltında tutulduğu ortaya çıktığında bile sahip oldukları bilgiyi ABD’li yetkililer ile paylaşmaya devam etmişti.

Yüksek Mahkeme, “[Birleşik Krallık] Hükümeti ile [ABD’li] yetkililer arasındaki [Binyam Mohamed] ile alakalı ilişkinin, kabahat iddiaları karşısında sıradan bir seyirci veya tanık ilişkisinin çok ötesinde olduğu” gerekçesiyle, hükümetin Binyam Muhammed’in işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarını destekleyecek bilgileri Muhammed’in avukatlarıyla paylaşmış olması gerektiğini tespit etti.

Ekim ayında İçişleri Bakanlığı, Başsavcı’dan ABD ve Birleşik Krallık görevlilerinin Binyam Muhammed’e yaptıkları muameledeki muhtemel “cezaî kabahatleri” soruşturmasını istedi.

Guantánamo Üssü

■ Mart ayında İspanyol bir hakim, 2007 yılında Guantánamo Üssü’nden Birleşik Krallık’a iade edilen ve Birleşik Krallık’ta yaşayan Jamil El Banna ve Omar Deghayes’in fiziksel ve akıl sağlığının gözaltında geçirdikleri yıllarda maruz kaldıkları muamele nedeniyle ciddi şekilde zarar gördüğüne, suçluların

İspanya'daki bir dava için iadesinin talep edilmesinin “imkansız, hatta insanlık dışı” olacağına hükmetti.

Yıl sonu itibarıyla, söz konusu iki kişinin veya Guantánamo'dan aynı zamanda iade edilen üçüncü bir kişi olan Abdennour Sameur'ın gözaltına alınmadan ve Guantánamo'ya transfer edilmeden önce kaldıkları Birleşik Krallık'ta kalmaya devam edebilmelerini sağlayacak sınırsız izne yeniden sahip olmaları için hiçbir karar verilmemişti.

Irak'taki silahlı güçler

■ Mart ayında Savunma Bakanlığı, Basa Musa davasında “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin yaşama hakkı ile ilgili 2. maddesinin ve işkenceyi yasaklayan 3. maddesinin açıkça ihlal edildiğini” ve 3. maddenin ayrıca Musa ile birlikte tutulan birçok bireyin maruz kaldığı muamele ile de ihlal edildiğini kabul etti.

Baha Musa Eylül 2003'te Irak'ta Birleşik Krallık kontrolündeki bir gözaltı tesisinde 36 saat Birleşik Krallık askerlerinin işkence ve kötü muamelesine maruz kaldıktan sonra öldü. Onunla birlikte gözaltına alınan birçok Iraklı da işkence ve kötü muamele görmüştü.

Mayıs ayında, soruşturmaların bağımsızlığını sağlayamamakla eleştirilen 2005 tarihli Soruşturmalar Kanunu kapsamında Baha Musa davasıyla ilgili bir kamu soruşturması duyuruldu. Soruşturmanın referans şartları “Baha Musa'nın ölümü sırasındaki şartları ve onunla birlikte gözaltına alınanların maruz kaldığı muameleyi, özellikle gözaltında bulundurulmaların iyileştirilmesine dair uygulamayı onaylama sorumluluğunun olduğu durumların soruşturmasını ve raporlamasını” gerektiriyordu.

Soruşturma Ekim ayında açıldı.

Polis ve güvenlik güçleri

■ Aralık ayında, 2005 yılında Londra'da polis memurları tarafından vurulan Brezilyalı Jean Charles de Menezes'in ölümü hakkındaki soruşturma sonlandı. Jüri sorguladığı delile dayanarak, Jean Charles de Menezes'i vuran polis memurlarının kanuna uygun olarak hareket ettiği sonucuna ulaşamadı. Jüri, polisin faaliyetlerindeki bir dizi kusurun, Jean Charles de Menezes'in ölümüne neden olduğuna veya katkıda bulunduğunu tespit etti. Sorğu yargıcı jüriyi yasadışı bir öldürme hükmü verilemeyeceği sonucuna yönlendirdi. Jüri üyelerinin polis memurlarının cinayet veya adam öldürme suçu işlediğine dair makul şüphelere yer bırakmayacak kadar emin olması için yeterli delilin mevcut olduğunu göz önünde bulundurmadı.

Kuzey İrlanda - gizli anlaşma ve siyasi cinayetler

Temmuz ayında BM İnsan Hakları Komitesi “Kuzey İrlanda'daki (insan hakları savunucularıninkiler de dahil olmak üzere) cinayetlerin üzerinden önemli bir zaman geçmesine rağmen bu cinayetlerle ilgili bazı soruşturmaların halen başlatılmadığı veya sonuçlandırılmadığına ve bu ölümlerden sorumlu olanların henüz yargılanmadığına” yönelik endişelerini ifade etti. Komite “soruşturmaların başlatıldığı durumlarda bile bunların bağımsız bir hakimim kontrolü altında olmak yerine, bazı durumlarda hükümet bakanına soruşturmanın önemli noktalarını kontrol etme yetkisi tanıyan 2005 tarihli Soruşturmalar Kanunu kapsamında gerçekleşmesi” konusunda endişeliydi.

■ Yıl sonu itibarıyla, Birleşik Krallık yetkilileri verilen sözlere rağmen hala insan hakları avukatı Patrick Finucane'in 1989'daki cinayeti hakkında bağımsız bir adli kamu soruşturması başlatmamıştı. Temmuz ayında, Birleşik Krallık yetkilileri “bu gibi bir sorgunun gerçekleşmesinin tek yolunun 2005 tarihli Soruşturmalar Kanunu kapsamında olması” konusunda ısrar etti. Patrick Finucane'in ailesinin ve insan hakları örgütlerinin yanı sıra BM uzman birimleri de söz konusu Kanun kapsamında yürütülecek bir soruşturmanın yeterli düzeyde bağımsız olamayacağına dair ciddi endişelerini ifade etti.

■ Nisan ayında, bir insan hakları avukatı olan Rosemary Nelson'in 1999'daki cinayeti ile ilgili (2005 tarihli Soruşturmalar Kanunu kapsamında olmayan) soruşturmanın bölümü olarak tam kamu sorguları başladı. Şimdiye kadar kimse cinayet ile kimse suçlanmadı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Mart ayında, reddedilen 60 sığınmacı Kuzey Irak'taki Erbil'e zorla geri gönderildi; Ekim ayında ayrıca 50 Iraklı'nın daha Kuzey Irak'a geri gönderildiği bildirildi.

Mart ayında, Sığınma ve Göç Mahkemesi (Asylum and Immigration Tribunal - AIT) silahlı çatışmadan kaçan sığınmacıların insani amaçlı korunmaları ile ilgili örnek bir test davasında karara vardı. AIT, Irak'ta her ne kadar silahlı iç çatışma olsa da, ilgili kişilerin sivil olmasının, geri gönderildikleri takdirde “ciddi ve münferit tehdit” ile karşılaşacağı anlamına gelmediğine ve bu nedenle Kalifikasyon Direktifi olarak bilinen AB yönetmeliği altında koruma kapsamına giremeyeceklerine hükmetti. Bu karar

takip edildiği takdirde daha fazla sayıda Iraklı sığınmacının korunma talebinin Birleşik Krallık tarafından reddedilmesine sebep olacaktı. Yıl sonu itibarıyla bu karara karşı yapılan bir itiraz beklemeydi.

İnsan ticareti

Aralık ayında Birleşik Krallık, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretini Önleme Konvansiyonu'nu onayladı.

Çocuk hakları

Ekim ayında, BM Çocuk Hakları Komitesi'nin Birleşik Krallık'a ilişkin gözlemleri şunları belirtti: “Komite çocuk yoksulluğunun son yıllarda azaldığını kaydederken, yoksulluğun denizaşırı topraklar dahil olmak üzere Birleşik Krallık'ın tüm bölümlerini ve özellikle çocukların %20'sinden fazlasının sürekli yoksulluk içinde yaşadığı Kuzey İrlanda'yı etkileyen ciddi bir problem olması konusunda endişelidir. Ayrıca Komite, Hükümet'in stratejisinin en ağır yoksulluk koşullarında yaşayan çocuk gruplarını yeterince hedef almadığı ve Traveller [Göçebe?] çocukların yaşam standartlarının özellikle zayıf olması konusunda endişelidir. Gözlemler şu şekilde devam etti: “Komite, çocuğun fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişimi için yeterli yaşam standardının gerekli olduğuna ve çocuk yoksulluğunun, çocuk ölümü oranları ve çocukların günlük yaşam kalitesinin yanı sıra sağlık ve eğitime erişimlerini de etkilediğine dikkat çekmek ister.”

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🚩 Uluslararası Af Örgütü heyeti, kontrol emirlerindeki sorunlar, güvencelere dayanan sınır dışı edilme işlemlerine karşı yapılan itirazlar ve Jean Charles de Menezes'in ölümü hakkındaki soruşturmanın bir bölümü de dahil olmak üzere yıl boyunca İngiltere'deki mahkeme işlemlerini gözledi. Heyet aynı zamanda Kuzey İrlanda'yı ziyaret etti.

📄 İnkâr Durumu – Gizli uçuş ve gizli gözaltılarda Avrupa'nın rolü (EUR 01/003/2008)

📄 Birleşik Krallık: Uluslararası Af Örgütü'nün 2008 tarihli Terörle Mücadele Yasa Tasarısı üzerine Briefing (EUR 45/010/2008)

📄 Birleşik Krallık: İnsan Hakları Komitesi'ne Briefing (EUR 45/011/2008)

BOLİVYA

BOLİVYA CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Evo Morales Ayma
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	9.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	64.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 64/55
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%86.7

Hükümet ile muhalifler arasında yeni anayasanın kabulü ve Bolivya'nın ekonomik ve doğal kaynaklarının korunmasında bu anayasanın olası açılımları üzerine yaşanan gerilim, taraflar arasında çoğu şiddet içeren çatışmalara neden oldu. Bu çatışmalar sırasında 20'den fazla kişi yaşamını kaybetti. Gazeteciler ve medya organları taciz edildi ve saldırıya uğradı. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar alanında olumlu bazı gelişmeler kaydedildi.

Arka plan

Bazı kesimlerin özerk bir idare arayışı içerisine girmesi ve teklif edilen yeni anayasayı reddetmesiyle birlikte iç huzursuzluk, bölgesel ve siyasi gerilim tırmandı. Mayıs ve Haziran aylarında özerklik için dört tane bölgesel referandum yapıldı ancak bunlar Yüksek Seçim Kurulu tarafından geçersiz sayıldı. Ağustos ayında yapılan güvenoyu referandumunda seçmenlerin %67,4'ü, başkan Morales'in görevde kalması yönünde oy kullandı. Eylül ayında Pando bölgesinde çıkan şiddet olayları neticesinde (aşağıya bakınız) devlet başkanı Morales, iki aydan daha uzun bir süre devam edecek olağanüstü hal ilan etti.

Uluslararası toplum, özellikle yeni kurulan Güney Amerika Milletler Birliği (UNASUR), politik krize barışçıl bir çözüm bulma adına gösterilen çabalarda önemli bir rol oynadı. Ekim ayında Kongre, yeni anayasanın revize edilmiş metnini onayladı. Bu yeni metin Ocak 2009'da ülke genelinde yapılacak referandumda oylamaya sunulacak.

Özellikle Yerli Halklar arasında süregelmekte olan yüksek yoksulluk düzeyine rağmen; ekonomik, sosyal ve kültürel haklar alanında olumlu gelişmeler kaydedildi. Bunlar arasında okuryazarlık ve okula devamlılık oranlarını iyileştirmeye, kötü beslenme konusuyla ilgilenmeye, sosyal barınma olanaklarını arttırmaya ve emekli maaşı sağlamaya yönelik programlar yer aldı. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'na

göre Bolivya, Güney Amerika'da en fazla anne ölümünün (100,000 doğumda yaklaşık 290 ölüm) görüldüğü ülke olmaya devam etti.

Ayrımcılık— Yerli Halklar

Bolivya Yerli Halklarının ve topraksız köylülerin hakları için çalışan örgütlere ve bireylere yönelik ırkçı saldırılar devam etti. BM Yerli Halklar Özel Raportörü, Bolivya'da süregelmekte olan ırkçılık olaylarından duyduğu kaygıyı dile getirdi. Raportör, bazı siyasi partiler, bölgesel hükümet yetkilileri ile belediye komisyonları ve lobileri tarafından kullanılan ve bazı medya organları tarafından yayılan ırkçı söylemlerin, toplumun her kademesindeki Yerli Halkları etkilediğini gözlemledi. Haziran ayında yaptığı ziyaret sonrasında Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Komisyonu, Chaco bölgesinde yaşayan çok sayıda Yerli Guarani kabilesinin içinde bulunduğu duruma ilişkin duyduğu kaygıyı köleliğe benzer bir esaret durumu şeklinde tanımlayarak ifade etti. Şubat ve Nisan aylarında, geleneksel Guarani topraklarının ifrazı esnasında toprak sahiplerinin ve silahlı grupların Santa Cruz'da Guarani Halkından insanlara saldırması sonucu 40'dan fazla kişi yaralandı.

■ Mayıs ayında Başkan Morales taraftarı yerliler ve topraksızlar, bir grup muhalif aktivist tarafından Sucre ana meydanına götürülerek darp edildiler, gömleklere yırtıldı, üzerlerinde bulunan geleneksel giysileri ve bayrakları yakmaya ve devlet başkanı aleyhine sloganlar atmaya zorlandılar.

■ Eylül ayında, yerliler ve topraksızlar hareketi ile birlikte çalışan çeşitli sivil toplum örgütlerinin binalarına çeşitli kentlerde, özellikle Santa Cruz'da saldırılar düzenlendi. Bu saldırılarda ofis eşyaları ve belgeler tahrip edildi.

Yasadışı ölümler

Eylül ayında Pando bölgesinde şiddet olaylarının artması ile çoğu topraksız olmak üzere 19 kişi vurularak öldürüldü ve 53 kişi de yaralandı. Bu şiddet olayları, 11 Eylül tarihinde topraksızların örgütlenme hareketi sırasında gerçekleşti. Ayrıca bazı valilik yetkilileri ile belediye komisyon üyelerinin topraksızlar tarafından geçici olarak alıkonulduğu iddia edildi.

Öldürme vakaları ile ilgili UNASUR ve Ulusal Ombudsman Bürosu tarafından yapılan ayrıntılı soruşturmaların sonuçları Kasım ayında kamuoyuna açıklandı. Bu açıklamalarda muhalif valilik ve belediye komisyonlarının, topraksızların yolunu kesmek ve

takviye kuvvet getirmek için araç ve ekipman temin etmek suretiyle öldürme olaylarına doğrudan karıştığı bildirildi. Soruşturmalar aynı zamanda polisin topraksızları korumadaki başarısızlıklarını vurguladı. Ombudsman Bürosu ve UNASUR, bu öldürme vakalarının insanlığa karşı suç teşkil ettiği sonucuna vardı.

16 Eylül tarihinde Pando bölge valisi Leopoldo Fernandez, Devlet ve Milli Savunma Bakanlarının emriyle gözaltına alındı ve yılsonu itibariyle gözaltında tutulmaya devam etti. Leopoldo Fernández'e yönelik suçlamalarla ve bu öldürmelerle ilgili olarak başka kişilere yönelik soruşturma açılmamış olmasıyla ilgili kaygılar dile getirildi.

İfade özgürlüğü — gazeteciler ve medya organları

Ulusal Basın Birliği'ne göre Ocak ve Ekim ayları arasında, basına karşı toplam 96 adet fiziksel ve sözlü saldırı gerçekleşti. Eylül ayında hükümet yanlısı medya organlarına hükümet karşıtı üniversite öğrencilerinden ve gençlerden oluşan gruplar tarafından saldırıda bulunuldu. Bu medya organlarına ait cihaz ve ekipmanlara zarar verildi ve çeşitli medya organları, güvenlik korkusuyla yayınlarını durdurmak zorunda kaldı.

■ Şubat ayında La Paz'daki Pucarani Belediye Radyosu muhabiri gazeteci Carlos Quispe, hükümet yanlısı belediye başkanına muhalif kişilerce ağır şekilde dövülerek hayatını kaybetti.

■ Ekim ayında hükümet yanlısı Belediye Komisyonu üyeleri ve radikal Aymara grubu “ponchos rojos” mensuplarından oluşan yaklaşık 200 kişilik bir grup, Eylül ayında Pando'daki ölümler ile bağlantılı olarak gözaltında tutulan muhalif üye ve eski bölge valisi Leopoldo Fernandez'in gözaltında tutulduğu La Paz'daki San Pedro cezaevi dışında bekleyen gazetecilere saldırdı. Görgü şahitlerine göre polis, gazetecileri korumaya yönelik herhangi bir tedbir almadı.

Cezasızlık

Ekim ayında, eski devlet başkanı Gonzalo Sanchez de Lozada ile iki eski bakan Carlos Sanchez Berzain ve Jorge Berindoague için ABD hükümetine bir iade talebinde bulunuldu. Bu kişiler, 2003 yılında El Alto'daki gösteriler esnasında 67 kişinin ölümünde üstlendikleri rol ile bağlantılı olarak soykırımı karışmaktan suçlanmıştı. Bolivya'da bazı eski

bakanlar ve askeri görevliler hakkında, öldürmelerle bağlantılı olarak Kasım ayında suç duyurusunda bulunuldu, ancak sözlü kovuşturmaların başlamasındaki gecikme kaygılara yol açtı. Kasım ayında, devletin sorumluluğunu kabul eden ve çatışmalar esnasında yaralananlar ve ölenlerin yakınlarına tazminat verilmesini öngören bir yasa kabul edildi.

Uluslararası Af Örgütü raporu

📄 Bolivya: İnsan haklarına saygı, şiddet olaylarındaki artışı durdurmanın temelidir (AMR 18/002/2008)

BOSNA-HERSEK	
Devlet başkanı:	geçici başkan – Željko Komšić, Nebojša Radmanović, Haris Silajdžić
Hükümet başkanı:	Nikola Špirić
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	3.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	74.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 15/13
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96.7

Bosna-Hersek'te milliyetçilik söylemlerinin kullanımında artış yaşandı ve ülke etnik çizgilerle ayrılmaya devam etti. Bazı gelişmelere rağmen, 1992–1995 savaşı sırasında işlenen savaş suçları cezasız kalmayı sürdürdü. Lezbiyen, gey, biseksüel, transgender bireyler saldırılara maruz kaldı; söz konusu saldırılara karşı resmi önlemler yetersizliğini korudu.

Arka plan

Üç kurucu etnik grubu (Boşnak, Hırvat ve Sırp) temsil eden milliyetçi partiler arasındaki politik anlaşmazlık ülkenin idari bölünüşünde kendini hissettirmeye devam etti. Ekim ayında yapılan belediye seçimleri sonucunda, milliyetçi partiler güçlerini korudu.

Uluslararası toplum, Bosna-Hersek'in politik hayatı üzerinde önemli oranda etkiye sahip olmayı sürdürdü. Haziran ayında Bosna-Hersek Yüksek Temsilciliği uygulaması belirsiz bir süre için uzatıldı. Dayton Barış Antlaşması gözetimiyle Barış Uygulama Komisyonu

tarafından görevlendirilen Yüksek Temsilcilik, 1995 yılında, barışı tesis edecek asli sivil merci olarak kurulmuş, AB Özel Temsilciliği görevini de yürütmüştü. Ortalama 2,200 bölükten oluşan AB barış gücü (EUFOR) ülke içindeki varlığını korumaya devam etti. AB, Bosna-Hersek'teki polis kuvvetlerini de korudu.

Birkaç başarısız girişimin ardından, Nisan ayında, polis reformu mevzuatında değişikliğin Bosna-Hersek'in AB'yle uyum sürecindeki şartlardan biri olduğu kabul edildi. Bunun sonucunda, Haziran ayında AB'yle İstikrar ve Ortaklık antlaşması imzalandı.

Uluslararası adalet — savaş suçları

1992–1995 yılları arasında işlenen savaş suçlarına karıştıkları iddia edilen üst düzey politikacılar ve ordu mensuplarının Birleşmiş Milletler'e bağlı Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde yargılanmasına devam edildi.

■ Nisan ayında, mahkemenin Temyiz Dairesi, Enver Hacıhasanović ve Emir Kubura'nın cezalarını sırasıyla üç buçuk yıl ve iki yıla indirdi. İki komutan, 2006'da başlayan duruşmalarda, Bosna-Hersek Ordusu'na bağlı Müslüman gönüllülerin oluşturduğu Mücahit Birlikleri de dahil olmak üzere, komutaları altındaki kuvvetlerin işlediği suçları engellemek ya da bu suçları işleyenleri cezalandırmak konusunda gerekli ve makûl önlemleri almamakla suçlanmıştı. Temyiz Mahkemesi, komutanların ordunun yan unsurlarının işlediği suçlardan sorumlu tutulamayacaklarına, bu unsurlar üzerinde yeterli kontrollerinin bulunmadığına hükmetti.

■ Temmuz ayında, Temyiz Mahkemesi, Srebrenica ve çevresinde görev yapan eski komutan Nasir Orić'in bütün savaş suçlarından aklanmasına ve beraatine karar verdi. Mahkeme, her ne kadar Eylül 1992 ve Mart 1993 arasında iki tutukevinde gözaltında bulunan Bosnalı Sırlara karşı çok ciddi suçlar işlendiğine şüphe bulunmadığını, mevcut delillerin sanığın bu suçlardan sorumlu tutulması için yeterli olmadığını belirtti.

■ Eski general Rasim Delić, eylül ayında, Adalet Divanı tarafından Mücahit Birlikleri'nin işlediği suçlar sebebiyle üç yıllık hapis cezasına mahkum edildi. Orduya bağlı bu yan unsurun zalimane muameleleri sonucunda işlenen cürümleri engellemek ya da suçluları cezalandırmak konusunda gerekli ve makûl önlemleri almadığı için suçlu bulunan Delić, cinayet dahil bütün diğer suçlamalardan beraat etti. Ekim

ayında temyiz başvurusunda bulundu.

■ Haziran ayında, mahkeme tarafından savaş suçu ve Bosnalı Hırvatlara ve Boşnaklara yönelik olarak insanlığa karşı suç işlemekle hakkında dava açılan Stojan Župljanin Belgrad'da tutuklandı ve Lahey'de bulunan Uluslararası Mahkeme'ye teslim edildi.

■ Savaş sırasında Bosna Sırp Cumhuriyeti başkanı olan Radovan Karadžić, temmuz ayında, diğer suçlamaların yanısıra, Saraybosna kuşatması ve Srebrenica'da en az 7,000 Bosnalının katledilmesi suçlamalarıyla Uluslararası Mahkeme kaşısına çıkarıldı. Karadžić Belgrad'da tutuklanmış ve mahkemeye teslim edilmişti (ayrıca Sırbistan maddesine bakınız).

Adalet sistemi – savaş suçları

Bosna-Hersek Devlet Mahkemesi'ne bağlı Savaş Suçları Mahkemesi de dahil olmak üzere, ülke çapında yerel mahkemelerde çok sayıda savaş suçu davası görülmeye devam edildi. Özellikle henüz kovuşturmayla uğramamış davaların çokluğu göz önüne alındığında, bu tür kompleks savaş suçu davalarında yeterlilik açısından yerel adli teşkilatların kapasitesi sınırlı kaldı.

■ Mitar Rasević ve Savo Todorović'in davası Uluslararası Mahkeme'den Savaş Suçları Mahkemesi'ne nakledildi. Sanıklar şubat ayında hüküm giydi ve sırasıyla sekiz buçuk ve on iki buçuk yıl hapis cezasına mahkum edildi. Sanıklar, 1992-1995 arasındaki savaş esnasında Foča'da bulunan gözaltı merkezinde bir ceza ve kötü muamele sisteminin kurulması ve bunun sürdürülmesine katkıda bulunma ve cezaevi içinde zorunlu çalışma sisteminin kuruluşuna katkıda bulunmakla suçlanmışlardı.

■ Nisan 2008'de savunması istendiğinde suçunu kabul eden Dušan Fustar, cinayet, işkence ve Keraterm Kampı'nda Bosnalı Hırvatları ve Boşnakları yasadışı alıkoyma suçlarından dokuz yıl hapse mahkûm edildi. Dušan Fustar hakkındaki iddianame, Uluslararası Mahkeme'den Savaş Suçları Mahkemesi'ne nakledilmişti. Bosna-Hersek Devlet Savcısı'yla yapılan anlaşmanın ardından, Dusan Fustar hakkındaki iddianamede değişiklik yapıldı ve bazı suçlamalar kaldırıldı (Fustar, ayrıntıları aşağıda bulunan Željko Mejakić ve diğerlerine karşı açılan davada da yargılanıyordu).

■ Diğer sanıklar –Duško Knežević, Željko Mejakić ve Momcilo Gruban– Mayıs ayında sırasıyla 31, 21 ve 11 yıla mahkûm edildi. Sanıklar, cinayet, tecavüz, işkence, mahkûmların Keraterm ve Omarska kamplarında

yasadışı bir şekilde tutulmaları suçlarıyla hüküm giydiler.

■ Bosna Hırvat askeri polisi eski komutanı Paško Ljubičić, dava edilerek hüküm giydi ve nisan ayında 10 yıllık mahkûmiyete mahkum edildi. Paško Ljubičić, 27 sivil Boşnakı Busovača kasabasında ölüm cezasını infaz etmeleri için astarlarına emir verdi. Aynı zamanda, Nisan 1993 tarihinde Bosna-Hersek'teki Ahmići köyünde tüm yetişkin Boşnak erkeklerin öldürülmesi veya sınır dışı edilmesi emrini de verdi, bu emir sonucunda 100'den fazla sivil katledildi.

■ Mayıs ayında, eski Bosna Sırp polis şefi Željko Lelek, 1992 yılında Bosna-Hersek'te Višegrad bölgesindeki “etnik temizlikte” yer almaktan suçlu bulundu. Haksız alıkoyma, işkence ve tecavüzün yanısıra, Sırp olmayan sivillerin zorla tehcirlerine katkıda bulunmaktan 13 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

■ Temmuz ayında, 11 sanıktan yedisi, Temmuz 1995 tarihinde Srebrenica yakınlarındaki Kravica çiftliğinde işlenen soykırımdan suçlu bulundu. 1000'in üzerinde Boşnak erkeği öldürmekten hüküm giydiler ve 38 ila 42 yıl arasında hapse mahkûm edildiler. Diğer dört sanık, tüm suçlardan beraat etti.

Bosna-Hersek Cumhuriyeti'ne bağlı her iki yarı-özerk devletçiğin (Sırp Cumhuriyeti ve Bosna-Hersek Federasyonu) mahkemeleri, savaş suçu davalarına bakmayı sürdürdü. 2008 yılında soruşturma safhasında ortalama 150 davanın görülmesiyle Sırp Cumhuriyeti yetkililerinin inisiyatifini daha fazla ele alan bir yaklaşımla hareket ettiği görüldü.

■ 17 Kasım'da, başvuru üzerine, Sırbistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Beyaz Kartallar birliğinin üyesi olan Milo Govedarica'yı Gacko şehrindeki sivil halka yönelik savaş suçlarından mahkûm etti.

Daha önce, Temmuz ayında, Milo Govedarica, Trebinje'deki Bölge Mahkemesi tarafından suçlu bulunmuş, Boşnak Müslüman kadınlara tecavüzden ve sivil Aziz Hasanbegović'i öldürmekten yedi yıl altı ay hapis cezasına mahkûm edilmişti.

Zorla kaybedilmeler

Savaşın sona ermesinden neredeyse 13 yıl sonra yaklaşık 13 bin kişinin akıbeti hâlâ meçhul.

Kayıp Kişiler Komitesi (Institut za Nestale Osobe – INO) 2008 yılında tam kapasite çalışmaya başladı.

Haziran ayında, Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı (ICRC), kayıp kişiler veri bankasını Bosna-Hersek'teki kayıplar hakkında merkezi bir bilgi sisteminin oluşturulmasını sağlamayı amaçlayan INO'ya bağışladı.

■ Mayıs ayında, Bosna-Hersek Anayasa Mahkemesi kayıplar ve kayıp aileleriyle ilgili 230 davayla ilgili olarak iki karar verdi. Mahkemenin kararına göre, devlet organları yakınlarının kayboluşuna ve ölümüne yönelik soruşturma açmadığı için, başvuru sahiplerinin aile hayatı ve özel hayatları, ayrıca insanlıkdışı muameleye uğramama hakları ihlâl edilmiş sayıldı.

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

1992-1995 yılları arasındaki savaş sırasında yerinden edilen kişiler evlerine dönmeye devam etti, ancak dönüşlerin oranı ciddi bir şekilde azaldı.

Bosna-Hersek İnsan Hakları ve Mülteciler Bakanlığı'na göre, 1.2 milyondan fazla insan halen evine dönmüş değil. Geri dönenlerin birçoğu ise elverişli bir barınak elde edemedi. Yaklaşık 2,700 aile hâlâ ortaklaşa evlerde toplu olarak yaşıyor. Geri dönenlerden bazıları eski mülklerini geri alamadı.

Geride kalan azınlıklar, sağlık ve eğitim hizmetleri de dahil olmak üzere, sosyal ve ekonomik haklarıyla ilgili sorunlarla karşılaşmaya devam etti. Kısmen ülkenin zayıf ekonomisine bağlı olarak iş bulma zorlukları ve aynı zamanda ayrımcılık, halen geri dönüşlerin önündeki başlıca engeller.

Terörle mücadele ve güvenlik

20 Kasım tarihinde ABD Kolombiya Bölgesi Bölge Mahkemesi'nin hakimi Richard Leon, Bosna-Hersek'te kanundışı yollarla tutuklanan ve ABD'nin Küba'da, Guantánamo Körfezi'ndeki tutukevine 2002 yılında transfer edilen Cezayir kökenli altı kişiden beşinin serbest bırakılmasına karar verdi. Hakimin kararına göre, altıncı kişinin (Belkacem Bensayah) tutukluluğunun devamı için yeterli miktarda delil mevcuttu. Karara rağmen, Bosna-Hersek yetkilileri yalnızca üç erkeğin (Mustafa Ait Idir, Boudella El Hadj ve Mohammed Nechle) ülkeye girişini onayladı ve iki tutuklunun salverilmesi konusunda diplomatik muameleleri yürütmekte yetersiz kaldı. Söz konusu üç kişi, Guantánamo'dan salverildi ve Saraybosna'ya 16 Aralık tarihinde ulaştı.

Haziran ayında, Saraybosna Kantonu Savcılığı, Bosna-Hersek'in eski Başbakanı Zlatko Lagumdžija, eski İçişleri Bakanı Tomislav Limov ve bazı alt kademe kamu görevlileri aleyhine, söz konusu altı kişinin kanundışı yollarla tutuklanması ve ABD'nin gözetimine verilmesinde payları olduğu gerekçesiyle soruşturma başlattı.

Yabancıların Vatandaşlığa Kabulü Kararının Gözden Geçirilmesi İçin Eyalet Komisyonu, çalışmalarını sürdürdü. 1992-1995 savaşı sırasında insani amaçlar güden sivil toplum kuruluşlarında çalışmak veya Bosna-Hersek ordusunda görev almak üzere Bosna-Hersek'e gelen ve Bosna-Hersek vatandaşlığı elde eden kişilerin sayısı 1,500'ü bulmuştu. Bu kişilerin vatandaşlığı iptal edildiği takdirde, sınır dışı edilecek olan bu kişiler kendi ülkelerine sürgüne maruz kalacak ve işkence yahut ölüm cezası tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardı.

■ İmad al Husein vatandaşlığının iptal edilmesine karşı başvuruda bulundu; davası halen görülme aşamasındaydı. Ocak ayında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Bosna-Hersek Anayasa Mahkemesi'nin nihai kararı öncesinde ve kararın açıklanmasından sonraki yedi günlük süre zarfında Bosna-Hersek yetkililerinden al Husein'in sınır dışı edilip Suriye'ye gönderilmesini önleyecek düzenlemeleri yapmalarını talep etti. Ancak, sınır dışı etme kararı halen geçerliliğini koruyordu. Ekim ayında, Anayasa Mahkemesi, Bosna-Hersek Devlet Mahkemesi'nden davanın yeniden görülmesini talep etti. Bu karara rağmen 6 Ekim tarihinde İmad al Husein sınır dışı edilmek üzere bir mülteci kampına yerleştirildi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Polis tarafından ve cezaevlerinde kötü muameleler devam etti. Şikâyet mekanizmasının etkisiz kalması ve kötü muameleden kaynaklı şikâyetler için soruşturma açılmaması nedeniyle, bu suçlar cezasız kalmayı sürdürdü.

Tutukluluk koşulları uluslararası standartların altında kaldı. Ruh sağlığı sorunu bulunan hastaların yeterli tıbbi yardım alamadığı Zenica Cezaevi Adli Psikiyatri Ek Binası'ndaki koşullara özellikle dikkat çekildi.

Nisan ayında kabul edilen polis reformu yasası, polisin sorumluluğu ve hesap verebilirliği problemini ele almakta yetersiz kaldı.

Ayrımcılık - Romanlar

Roman toplulukları mensuplarına yönelik ayrımcılık ve sosyal dışlanmaya karşı alınan önlemler yetersiz ve düzensiz olmaya devam etti. Farklı makamların üstlendiği söz konusu girişimler arasındaki koordinasyon çok düşüktü.

Uluslararası sivil toplum kuruluşu Çocukları Kurtarın (Save The Children)'a göre, Roman

çocukların yalnızca yüzde 20 ila 30'u ilköğretim ve yalnızca 0.5 ila 3'ü okul öncesi eğitim gördü.

Bakanlar Kurulu, istihdam, sağlık hizmetleri ve barınma başlıkları altında Romanların entegrasyonu için eylem planları geliştirdi ve Bosna-Hersek Eylül ayında Roman Katılımının Onyılı organizasyonuna katıldı.

Toplanma özgürlüğü – Saraybosna Queer Festivali

Yetkililer, Bosna-Hersek'te ilk kez eylül ayında düzenlenen Saraybosna Queer Festivali düzenleyicilerini ve katılımcılarını koruyamadı. Düzenleyicilere yönelik ölüm tehditleri ve katılımcılara yönelik fiziksel saldırılardan ötürü, festivale planlanandan önce son verildi. Bazı politikacılar ve bir takım medya organları homofobik bir kampanya yürüttüğü için, festivale tehdit ve gözdağı havası hâkim oldu.

Kasım ayında, Saraybosna Kantonu Savcılığı, festival katılımcılarına yönelik fiziksel saldırıda buldukları gerekçesiyle iki kişi aleyhine dava açtı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🗳️ Uluslararası Af Örgütü delegeleri, Bosna-Hersek'i Şubat ve Aralık aylarında ziyaret etti.

📄 Bosna Hersek: “En iyisi sessiz kal” – Polis eliyle ve cezaevlerinde kötü muamele (EUR 63/001/2008)

📄 İnkâr Hali – Verilen hükümlerde ve gizli gözaltılarda Avrupa'nın rolü (EUR 01/003/2008)

BREZİLYA	
BREZİLYA FEDERAL CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Luiz Inácio Lula da Silva
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	194.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 32/24
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%88.6

Brezilya toplumu insan haklarından yararlanma bakımından derin bir şekilde bölünmeye devam etti. Ekonomik açılımlar ve hükümet-destekli sosyal

projeler sosyo-ekonomik eşitsizliklerin azaltılmasına katkıda bulundu. Ancak, yoksulluğun azaltılması konusunda mütevazı gelişmelere rağmen, gelirin ve zenginliğin dağılımındaki adaletsizlik bölgedeki en yüksek oranı korumaya devam etti ve yoksulluk içinde yaşayan milyonlarca insanı etkileyen insan hakları ihlalleri çoğunlukla çözümsüz kaldı. Yüksek oranda çete şiddetini deneyimleyen ve polis tarafından sistematik bir biçimde insan hakları ihlallerine maruz bırakılan en yoksul toplulukların hizmetlere erişiminin engellenmesine devam edildi.

Marjinalleşmiş şehirli topluluklar yetersiz sosyal korumanın, ayrımcı kentsel gelişim politikalarının ve yasalar nezdinde sosyal güvenceden mahrum olunuşunun sonuçlarıyla yaşamaya devam etti. Sonuç olarak pek çok insan gayrimeşru şiddet ve polis istismarı arasında kaldıkları favelalarda varoş mahalleleri) ya da standartların altında koşulları haiz barınaklarda köşeye sıkıştı.

Kırsal bölgelerde, topraksız köylüler ve yerli halk, yasal tahliyeler ve şiddet yoluyla tehdit edildi ve korkutuldu. Tarımsal-Sınai açılımlar ve hükümet ve özel sektöre ait kalkınma projeleri sosyal ayrımcılığı ve kırsal toplulukların yoksulluğunu onyıllar boyunca pekiştirdi. Bu toplulukların anayasal güvenceleri ve insan hakları, adalete ve sosyal hizmetlere erişimlerinde yaşanan zafiyet veya güçlü ekonomik çıkarları savunan özel güvenlik şirketleri tarafından şiddet ve gözdağı yoluyla sürekli ihlal edildi.

Aralarında avukatlar, sendikacılar ve topluluk haklarını savunan aktivistlerin de bulunduğu marjinalleşmiş toplulukların haklarının arayışına girişen kişiler, devlet yetkilileri ve çıkarları tehdit edilen odaklar tarafından suçlu muamelesi gördü.

Arka plan

Ekim ayında Brezilya'da belediye seçimleri yapıldı. Büyük bölümünün görevi bırakmış yahut emekli polis memurlarından, itfaiyecilerden ve askerlerden müteşekkil polisiye milislerin (milicias) ve uyuşturucu çetelerinin kontrolü altında olduğu Rio de Janeiro'da patlamaya hazır bir toplumsal durum tespit edildiğinden, adayların güvenliğini ordu sağladı. Kasım ayında yaşanan sel felaketleri Santa Catarina eyaletinin bazı bölümlerini harap hale getirdi, 100 kişiden fazlası hayatını kaybetti ve 30 binden fazla insan evsiz kaldı.

Yolsuzluk, kamu hizmetlerine ve adalete erişimin önünde engel teşkil etmeye devam etti. Mayıs ayında,

bir federal polis soruşturması, Brezilya Kalkınma Bankası'nca Sao Paulo, Rio, Paraíba ve Rio Grande do Norte eyaletlerindeki belediyelere verilen kamu fonlarının hortumlandığını gösteren bir şemayı ortaya çıkardı. Aralık ayında, Espírito Santo eyaletindeki bir başka yolsuzluk soruşturması sırasında, Eyalet Temyiz Mahkemesi başkanı, bazı hâkimler, avukatlar ve bir savcılık mensubu, adli kararların para karşılığı önceden sızdırılması iddiasıyla federal polis tarafından tutukladı.

Brezilya'da askeri rejim (1964-1985) tarafından işlenen suçların cezasız kalmasıyla kabaran Brezilya'nın dosyası ilk kez ciddi bir girişimle ele alındı. Brezilya Adalet Bakanı Tarso Genro, işkencenin siyasi bir suç olmadığı ve bu yüzden 1979 Af Kanunu kapsamına giremeyeceğini belirterek tartışmayı yeniden gündeme getirdi. Genro'nu bu ifadeleri, Savunma Bakanlığı ve silahlı kuvvetler mensupları tarafından reddedildi. Ekim ayında, Brezilya Barolar Birliği, Af Kanunu'nun bu yorumuna dair hükümdede bulunması için Yargıtay'a yazılı istekte bulundu.

Ekim ayında, emekli albay Carlos Alberto Brilhante Ustra, askeri rejim sırasında işlediği işkence suçundan ötürü bir kamu davasında mahkûm olan ilk kişi oldu. Federal hükümet avukatlarının Colonel Ustra ve onunla beraber yargılanan emekli albay Audir dos Santos Marciel'i, bu kişilerin adli takibata uğramasının Af Kanunu'na aykırı olduğu yolunda federal savcılar tarafından açılan bir başka kamu davasında savunacaklarını açıklaması tartışmalara sebep oldu.

Uluslararası arenada, Brezilya, Nisan ayında BM İnsan Hakları Komisyonu'nun yeni izleme sistemi Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) bir rapor sundu. Federal hükümet, komisyonun polis güçleri tarafından aşırı güç kullanımının azaltılması yönünde kanunların çıkarılması, cezaevi koşullarının düzeltilmesi ve insan hakları savunucularının güvenliğinin garanti edilmesi önerilerini kabul etti. Brezilya yasama sisteminin Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü'yle eşgüdümünün sağlanmasını teklif eden bir tasarı, yıl sonu itibarıyla, Senato'da ve Temsilciler Meclisi'nde onaylanmayı bekliyordu.

Kırsal bölgelerde şiddet ve zorla tahliyeler

Topraksız köylülere yönelik olarak çoğunlukla toprak sahipleri ya da yasadışı milisler tarafından tutulan nizami ya da yarı-nizami özel güvenlik şirketleri

tarafından uygulanan şiddet devam etti. Yasal olarak da zorunlu kılınan tahliyeler devam etti, pek çok durumda kanuni sürecin tamamlanması dikkate alınmadı. Topraksız köylülerin toprak reformunu ve topraklarını güvence altına alma çabalarını destekleyen hareketlerin suçlu addedilmesi yönünde çabalar görüldü.

Rio Grande do Sul eyaletinde, savcılar ve askeri polis, Topraksız Köylü Hareketi (Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra, MST) üyelerine karşı, Topraksızlar'ın etkinliklerini sonlandırma ve hareket üyelerini suçlu duruma düşürme çabalarını kapsayan sayısız tutuklama dosyası geliştirdi. Topraksızlar'ın uluslararası terörist gruplarla bağlantı iddialarını da içeren dosya, bazıları polisin orantısız güç kullanımıyla sonuçlanan tahliyelerin yasal desteğini oluşturmak için kullanılıyordu.

Paraná eyaletinde, toprak sahipleriyle bağlantılı olan yasadışı silahlı milisler topraksız köylülere saldırmaya devam etti.

■ 8 Mart tarihinde, 15 silahlı adam Ortigueira, Terra Livre'deki 35 ailelik yerleşim birimini istila etti, çocukları korkuttu, erkekleri ve kadınları dövdü, eşyaları ateşe verdi. Bu silahlı adamlardan yedisi daha sonra yakalandı. Olaydan üç hafta sonra, Terra Livre'nin yerel Topraksızlar lideri Eli Dallemore, eşinin ve çocuklarının gözleri önünde maskeli iki adam tarafından öldürüldü.

■ 8 Mayıs tarihinde, silahlı adamlar Cascavel yakınlarında 150 ailelik kamp yerinin etrafını traktörler, greyderler ve zırhlı bir kamyonla sardı, ateş etti ve ekinleri, okulu ve bir kiliseyi tahrip etti. Silahlı adamlar, etkisiz hale getirilmeden önce polise ateşle karşılık verdi. On kişi saldırıyla ilintili olarak tutuklandı.

Para eyaleti, toprak aktivistlerine yönelik tehdit ve cinayetler bakımından en yüksek oranları korumayı sürdürdü; faillerden çok azı adalet önüne çıkarıldı.

■ Mayıs ayında, çevre ve toprak aktivisti Rahibe Dorothy Stang'ın Şubat 2005 tarihinde öldürülmesi davası için görülen duruşma, Vitalmiro Bastos de Mouro'nun beraati ve serbest bırakılmasıyla sonuçlandı. De Mouro, daha önceki davada suçlu bulunmuş ve 30 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti. Beraat kararı, Başkan Lula ve başka hükümet üyelerinin de aralarında bulunduğu geniş bir kesim tarafından kınandı. Konu hakkında Savcılar Birliği'nin sunduğu itiraz dilekçesi, yıl sonu itibarıyla değerlendirilme safhasındaydı.

Yerli Halkların hakları

Atalarından kalma toprakları üzerindeki anayasal hakları için mücadele eden yerli halklar, onları daha da yoksulluğa iten cinayetlerden, şiddetten, tehditlerden, ayrımcılıktan, zorla tahliyelerden ve diğer insan hakları ihlallerinden dolayı acı çekmeye devam etti. Hukuki kararların gecikmesi, yerli halka yönelik şiddetin devam etmesine sebep oldu. Ağustos ayında yerli halkların durumunu görmek üzere Brezilya'ya yaptığı ziyaretin ardından BM Özel Raportörü, “zaman zaman toplumun bazı kesimlerinin şiddetle karşılaşmasına yol açan, politik kararların niteliğini, hizmetlerin dağılımını, adaletin yerine getirilmesini etkileyen ve süreklilik kazanan ayrımcılığı” eleştirdi.

Mayıs ayında, Rondônia eyaletinde bulunan özel bölgesi Raposa Serra do Sol rezervasyonunda maskeli kişiler, yerli halka ev yapımı yangın bombalarıyla saldırdı, on kişi yaralandı. Saldırılar, Başkan Lula tarafından 2005 yılında izinleri feshedilmesine rağmen yerli topraklarında kalmayı sürdüren büyük ölçekli pirinç üreticileriyle ilintilendirildi. Federal polisin pirinç üreticilerini tahliye etme yönündeki çabaları, eyalet hükümetinin Yargıtay'a verdiği sınır belirleme sürecinin hukuki boyutuna dair tartışmalı dilekçesi neticesinde askıda kaldı. Her ne kadar 11 Yargıtay üyesi hakimden sekizi Reposa Serra do Sol'un özgün sınırlarına riayet edilmesi yönünde oy kullandıysa da, bir hakimin değerlendirme için ek süre talep etmesiyle nihai duruşma 2009 yılı içinde görülmek üzere ertelendi.

■ Pernambuco eyaletinde, yerli halk Truká'ların lideri Mozeni Araújo de Sá, Ağustos ayında Cabrobó şehrinin kalabalık bir caddesinde başından vurularak öldürüldü. Yerel seçimler için kurulan seçim ofisini de yöneten Mozeni Araújo de Sá'nın tanıklığı, Haziran 2005'te düzenlenen halk şenlikleri esnasında iki Truká mensubunun öldürülmesi davasında anahtar niteliğindedir. Yakalanan suikastçı, yıl sonunda görülecek duruşmayı beklemekteydi.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları, ülke çapında tehdit, gözdağı ve saldırıya uğramaya devam etti.

■ Ocak ayında Rio de Janeiro'da İnsan Hakları Savunucuları Enstitüsü Başkanı João Tancredo, zırhlı arabasına dört el ateş edilmesinin ardından kurtuldu. Tancredo, Furquim Mendes favela'sından, “vahşi hayvan” namıyla tanınan bir polis memuruna yönelik olarak yerel halktan beş kişinin öldürülmesi iddialarının

araştırıldığı bir toplantıdan dönüyordu.

Pará, insan hakları savunucularının en çok tehdit altında olduğu eyalet olma unvanını korudu. Pará'daki İnsan Hakları Savunucularının Korunmasına Yönelik Eyalet Programı'na göre, en az 50 savunucu risk altında, tam koruma sağlanan savunucuların sayısı ise 10'u dahi bulmuyor.

Polis ve güvenlik güçleri

Brezilya'nın ceza hukuku sistemi, ihmal, ayrımcılık ve yolsuzlukla beraber anılmaya devam etti. Her ne kadar cinayet oranlarında biraz azalma görülüyorsa da, kent merkezlerinde ve iç bölgelerin küçük kasabalarında yaşayan yoksul topluluklar yüksek oranda şiddet suçu ve cinayet oranına sahip olmaya devam etti. Kolluk kuvvetleri ve güvenlik güçleri arasındaki bazı unsurların ölüm mangaları, milis ekipleri ve suç eylemleriyle bağlantılı olduğu ortaya çıktı.

Brezilya'nın en şiddet yüklü kent merkezlerinde suçun önlenmesini ve sosyal bütünleşmeyi amaçlayan hükümet menşeli Ulusal Kamu Güvenliği ve Vatandaşlık Programı (Programa Nacional de Segurança Pública com Cidadania, PRONASCI), az sayıda eyaletin fon almaya lâyük bulunan projeler getirmesi neticesinde, sınırlı ilerleme kaydedilebildi.

Rio de Janeiro

Eyalet yetkilileri, şehrin favela'larına yönelik olarak çok sayıda polis memuruyla, zırhlı araçlar ve helikopterlerle yapılan baskınlarla şekillenen sert polisiye tedbirleri desteklemeyi sürdürdü. Ocak ayında Jacarezinho ve Mangueira favela'larına düzenlenen operasyonda altı kişi öldürüldü. Nisan ayında, biri Coréia ve Vila Aliança favela'larında, diğeri Vila Cruzeiro'da düzenlenen iki operasyonda 20 kişi hayatını kaybetti; en az yedi mahalle sakini serseri kurşunlarla yaralandı. Baixada Fluminense'de bulunan Duque de Caxias'da ağustos ayında düzenlenen bir operasyonda da on kişi hayatını kaybetti.

Rio de Janeiro'da 2007 yılına oranla cinayet oranlarında azalma görülmesine rağmen, resmi kayıtlara “nefsi müdafaa” olarak geçirilen ve polis tarafından işlenen cinayetlerin sayısı, Ocak ve Eylül 2008 tarihleri arasındaki toplam cinayet vakalarının dörtte birinin üzerine çıktı. Vazife dışı zamanlarda polis tarafından işlenen cinayetler devam etti. Sivil makamlarca yapılan polis soruşturmaları, aralarında seçkin Özel Operasyon Birimi'nden iki kişinin de

bulunduğu 12 polis memurunun kiralık suikastçı olarak çalıştığını ortaya çıkardı. Suç örgütlerine muhalefet edenlere gözdağı verilmeye devam edildi. Aralarında üç hâkim, yedi savcı, beş polis şefi ve bir polis yardımcısının da bulunduğu en az 17 kamu görevlisi, milislerden ve suç örgütlerinden ölüm tehditleri aldı. Yıl sonu itibarıyla bu isimlerin çoğu polis koruması altına alınmıştı.

Haziran ayında parlamento, 170 civarında favela'yı kontrol ettiklerine inanılan milislerin rolüne dair bir soruşturma başlattı. Soruşturmayı takiben Rio de Janeiro'nun batı bölgesindeki Batan *favela*'sını kontrolleri altında tutan milislerin *O Dia* gazetesinden üç muhabiri ve bir *favela* sakinini kaçırıp işkence ettiği duyuldu. Soruşturma, haraç karşılığı güvenlik sağlama, seçim hileleri, şiddet ve yolsuzluktan mürekkep bir suç ağının devlet kurumlarının içlerine kadar sızdığını, bu yaygın ağın yolsuzluğa bulaşan polis memurları, milisler, devlet ve belediye yetkilileri arasındaki bağlarla genişlediğini ortaya çıkardı. Soruşturmanın sonucunda, bir milletvekilinin de aralarında bulunduğu anahtar nitelikte bazı *milis* liderleri hapse atıldı.

■ Ağustos ayında, mislislerle bağlantılı olduklarına inanılan maskeli kişiler Barbante favela'sının yedi sakinini öldürdü, bunlara milis “vergisini” vermeyi reddeden yerel dükkân sahibi de dâhildi.

São Paulo

Her ne kadar cinayet vakalarının toplamda azaldığı rapor edilse de, São Paulo eyaletinde askeri polis tarafından işlenen ölüm olaylarının oranı 2007 yılının aynı döneminde 325 olan rakamlarla karşılaştırıldığında Ocak ayından Eylül 2008 tarihine kadar 353'e çıktı. Aynı zamanda, cinayet vakalarının arttığını belirten çeşitli raporlar da yayımlandı. Polisle bağlantılı olan ölüm mangaları, São Paulo şehrinin çeperlerinde etkili olmaya devam etti.

■ Nisan ve Ekim ayları arasında, kafası kesilmiş beş ceset Itapeperica da Serra'da atılmış olarak bulundu. Sivil polis, 10 askeri polis memurundan oluştuğu iddia edilen ve “The Highlanders” olarak tanınan ölüm mangasının olayla olası bağıni araştırıyordu.

Kuzeydoğu bölgesi

BM Özel Raportörü, Kasım 2007 tarihinde Brezilya'ya yaptığı ziyaretin ardından yazdığı raporda, gayrimeşru, hedef gözetilerek yahut gelişigüzel yapılan yargısız infazlar üzerine, “Pernambuco'daki cinayet vakalarının takriben yüzde 70'inin ölüm mangaları tarafından işlendiğinin adli makamlarca kayda

geçirildiğini”, bir federal parlamento komisyonunun soruşturmasına göre bu suçların yüzde 80'inin polis memurlarının ya da eski polislerin de dahil olduğu imha grupları tarafından işlendiğini belirtiyordu.

Alagoas eyaletine bağlı Macéio şehrinde, yerel topluluklar uyuşturucu çetelerinin merhametine bırakılmış vaziyette.

■ Macéio'nun yoksul bir varoşu olan Benedito Bentes'de, yerel topluluk liderleri ve seçilmiş belediye başkanları, yerel uyuşturucu çeteleri tarafından sürekli tehdit edildi. Kasım ayında, açılan ateş sonucunda iki kişinin öldüğü ve altı kişinin yaralandığı olaydan sonra uyuşturucu tacirleri, semt okulunun ve mahalle birliğinin kapatılması da dahil olmak üzere sokağa çıkma yasağı emri verdi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Son dönemde işkenceyi Önleme Seçmeli Protokolü'nün onaylanması gibi çeşitli hükümet girişimlerine rağmen, kolluk kuvvetleri tarafından tutuklama esnasında, sorgulamada ve tutukluluk halinde işkence hâlâ yaygınlığını korudu. Bu tür davaların 1997 İşkence Kanunu çatısı altında rapor edilmesine, soruşturulmasına ve kovuşturulmasına nadiren rastlandı.

■ Piauí eyaletinin Picos şehrinde, 4. Kıta'dan iki askeri polis yetkilisi, hırsız oldukları şüphesiyle ekim ayında tutukladıkları iki genç erkeğe işkence etmekle suçlandı. Şahıslar, jenital bölgelere ve sırtlarına darbeler olarak dayaa maruz kalmışlardı. Tıbbi inceleme, testislerde büyük şişmelerin ve çeşitli morlukların olduğunu tespit etti. Yıl sonunda, iki askeri polis hakkında dava açıldı ve kıta komutanı soruşturma bulgularına dayanılarak görevden uzaklaştırıldı.

Pek çok gözaltı merkezi suç çeteleri tarafından içeriden işgal edildi ve tutuklular sıklıkla işkenceye, kötü muameleye maruz kaldı ve bazen gardiyanlar ya da diğer tutuklular tarafından öldürüldü. Bazı eyaletlerde, yüksek güvenlikli cezaevlerinde, uluslararası standartlara aykırı olarak uzatılmış tecrit cezası sisteminin uygulanmasına devam edildi.

■ Eylül ayında, Ceará eyaletinin Fortaleza şehrinde, Paulo Sarasate tutukevinde üç mahkûm ölümüne bıçaklandı. Kasım ayında iki kişi hücrelerinde diri diri yakıldı. Böylelikle 2008 yılında bu gözaltı merkezinde öldürülenlerin sayısı 18'e yükseldi. Yetkililer bunu cezaevi içindeki çete çatışmalarına bağladı.

Bir dönüm noktasında, Başsavcı, Urso Branco olarak bilinen José Mário Alves cezaevinde işlenen

sistematiik ihlalleri önlemek amacıyla Rondônia eyaletinde federal müdahale çağrısı için, Federal Yüce Divana bir dilekçe iletti. Talep -ulusal ve yerel STK'lar, Küresel Adalette ve Barış ve Adalet Komisyonu tarafından- yargısız infaz ve işkence ihlalleri raporlarından sekiz yıl sonra geldi.

Başsavcı'nın Federal Yüksek Mahkeme'ye sunduğu ve Urso Branco olarak bilinen José Mário Alves hapishanesindeki sistematiik şiddeti önlemek amacıyla Randônia eyaletinde federal bir müdahale isteyen dilekçesi dönüm noktası niteliğindeydi. Bu talep, ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşları, Küresel Barış ve Adalet Komisyonu tarafından hedef gözetilerek yapılan infazlar ve işkencenin de dahil olduğu şiddet vakaları hakkında sekiz yıldır hazırlanan raporlar neticesinde geldi.

Çocuk tutuklu sistemi içindeki kötü muamele ve istismarlara dair raporlar birbirini kovaladı.

■ Temmuz ayında, São Paulo'nun Fundação CASA hapishanesinde (Centro de Atendimento Socioeducativo ao Adolescente) Complexo de Franco binasında yaşanan bir isyan sonrasında mahkûmlar, hücrelerine kapatılıp coplarla, çivilî sopalarla, demir çubuklarla ve bir çapa sapıyla dövüldüklerini idda etti. ■ Kasım ayında, 17 yaşında bir erkek çocuk, Bangu'daki Educandário Santo Expedito tutukevinde başından yaralandı ve , Rio de Janeiro'nun DEGASE cezaevinde (Departamento Geral de Ações Socioeducativas) hayatını kaybetti. Tanıklar çocuğun gardiyanlar tarafından dövüldüğünü bildirdi. Bir polis soruşturması başlatıldı.

Kadın hakları

Kadınlar şiddete ve tacize maruz kalmaya devam etti. Yoksul topluluklarda hayatta kalmaya çalışanlar temel hizmetlere erişemedi ve adalete erişimleri sınırlı kaldı. Adli ceza sistemiyle bağlantıları sık sık kötü muamele ve tehditle sonuçlandı.

Suç çeteleri ya da milislerin baskı altına aldığı topluluklardaki kadınlar, çok az telafi beklentisiyle tacize ve istismara uğradı.

■ Ağustos ayında, Rio de Janeiro Eyaleti Üniversitesi'nin *milisler* üzerine yaptığı bir araştırma, milislerin denetimi altındaki bir topluluk olan Bangu'da eşini aldatmakla suçlanan bir kadına yönelik kötü muameleyi belgeledi: kadın evinin önünde çırılçıplak soyuldu, kafası kazındı ve çıplak vaziyette tüm favela boyunca yürümeye zorlandı.

Cezaevindeki kadınların sayısında artış devam etti.

Ulusal Cezaevleri Birimi Depen tarafından yayınlanan rakamlara göre kadın cezaevi nüfusu geçtiğimiz sekiz yılda yüzde 77 artış gösterdi –bu oran, erkek nüfustaki artıştan çok daha fazla. Kadın tutuklular, kötü muamele, aşırı kalabalık, doğum sırasında yetersiz destek ve çocuk bakım malzemelerinde eksikliklerle karşı karşıya kalmaya devam etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporu

🇺🇸 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Brezilya'yı Mayıs ve Kasım aylarında ziyaret etti. Nisan ayında Brezilya'nın Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) sunumu gözlemlendi.

🇧🇷 Brezilya: Parçaları Birleştirmek – Kadınların Brezilya'da kentsel şiddet deneyimleri (AMR 19/001/2008)

BULGARİSTAN	
BULGARİSTAN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Georgi Parvanov
Hükümet başkanı:	Sergey Stanishev
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	7.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 16/12
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.2

Şıgıncacılar aylar ve hatta yıllarca tutuklu bırakıldı ve korunmaları reddedildi. Azınlıklara yönelik ayrımcılık devam etti. Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgennder bireyler (LGBTT) şiddet ve hoşgörüsüzlüğe maruz kalmaya devam etti. Yıl boyunca kolluk kuvvetlerinin kötü muamelesine dair raporlar alındı.

Siyasi gelişmeler

Avrupa Komisyonu'nun Temmuz ayındaki ilerleme raporu, Bulgaristan'ı ülkenin AB'ye katılımını takiben rüşvetçilik ve suçla savaşmaya zorladı. AB'ye bağlı Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi'nin düzenlediği bir önceki raporun ardından Komisyon, AB fonlarının kötüye kullanımını cezalandırdı ve Bulgaristan'a karşı yaptırımları benimsedi.

Şıgıncacılar ve göçmenler

Mülteciler, şıgıncacılar ve göçmenler, sınırıldı edilmeyi bekleyerek aylar ve hatta yıllarca tutuklu kalmaya devam etti. Ulusal STK'lar, bu çeşit bir önlemin ancak son çare olarak kullanılabileceğine ilişkin kanunların aksine, tutukluluk hallerinin rutin bir uygulama haline geldiğini ifade etmeyi sürdürdü.

Nisan ayında Iraklı şıgıncacılar, kendileri için koruma düzeyini azaltan bir politika değişikliğine karşı düzenlenen bir gösteride, başkent Sofya yakınlarındaki Bumantsi'de bulunan Yabancıların Geçici Konaklaması İçin Özel Merkez'de bulunan mobilyaları ateşe verdiler. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, yetkililerin kabul merkezlerinde yer kalmadığını ileri sürerek savunduğu bu politika değişikliği konusundaki endişelerini daha önce dile getirmişti. Sivil toplum kuruluşu Bulgaristan Helsinki Komitesi, Aralık 2007 ila Mart 2008 arasında kırkın üzerinde başvuru reddi kararına karşı mahkemelere temyiz başvuruları yaptı.

■ Çeçen uyruklu Rus vatandaşı Said Kadzoev'in işkence ve diğer kötü muamelelerle ciddi bir şekilde karşı karşıya kalma ihtimali bulunan Rusya Federasyonu'na zorunlu iade tehlikesi devam etti. Kadzoev, 1 Kasım 2006 tarihinden bu yana Busmantsi'deki özel konaklama merkezinde, yetkililerden herhangi bir açıklama duymaksızın uzatılmış periyodlarla tek kişilik hücrede tutuluyordu. Bulgaristan Göç Dairesi Başkanı, mayıs ayında, Said Kadzoev'in gönderilmesi için üçüncü bir güvenli ülkenin araştırılacağını duyurdu. Ekim ayında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan bir şikâyet başvurusunda, Kadzoev'in şıgıncı talebinin reddi, iki yıldan fazla gözaltında tutulması, uzun süreler keyfi olarak tek kişilik hücreye konması ve tutukluluk hali esnasında maruz kaldığı iddia edilen fiziksel kötü muamelenin Kadzoev'in haklarının ihlâli anlamına geldiği vurgulandı.

Ayrımcılık - azınlıklar

Roman azınlığı

Roman azınlığı, kamu görevlileri ve özel kişilerden kaynaklanan ayrımcılığa maruz kalmaya devam etti. Bulgaristan Helsinki Komitesi, zorla tahliyeler dahil olmak üzere, barınma ve kamu hizmetlerine erişimde ayrımcılık vakalarını rapor etti.

Haziran ayında, BM Çocuk Hakları Komitesi, Roman Katılımının Onyıllı kapsamında yürütülen Ulusal Eylem Planı gibi Roman çocukların eşit haklara

ulaşmasına yönelik hükümet çabalarına karşı, genel nüfusun Romanlara karşı olumsuz tutum ve önyargıları neticesinde, başta Roman çocuklar olmak üzere azınlık çocuklarının genel durumuna dair endişelerin devam ettiğini belirtti. Komite, eğitimde ayırma ve sağlık, barınma, istihdam ve uygun yaşam standardına eşitsiz erişim gibi ayrımcılık ve eşitsizlikleri özellikle vurguladı.

Makedon azınlığı

Mayıs ayında, Bulgaristan'daki Makedon azınlığı temsil eden OMO Ilinden PIRIN partisinin temsilcileri, partinin tescilli için yeni bir başvuruyu destekleyenlere karşı polisin bir taciz ve yıldırma kampanyası yürüttüğünü bildirdi. Partinin iddialarına göre, polisler karakolda yazılı bir emir olmaksızın destekçileri soruşturma amacıyla topladı ve parti konusunda ifadelerini aldı. Partinin tescil başvurusu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2005 tarihli bir kararı ve AB'nin çeşitli çağrılarına rağmen, 2007 yılında üç kez reddedilmişti.

Türk azınlığı

Nisan ayında, Sofya Kent Mahkemesi, aşırı sağ parti Ataka (Atak) lideri Volen Siderov'un Türk azınlığa karşı düşmanca ve ayrımcı bir dil kullandığına ve bu etnisiteye mensup kişilere karşı düşmanca bir atmosfer yarattığına karar verdi. Siderov, böylesi bir dil kullanmaması yönünde mahkeme kararını gözardı ederse, para cezasına mahkum edilecek.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Haziran ayında, Bulgaristan'daki ilk LGBTT Onur yürüyüşü, LGBTT bireylerin hakları için mücadele eden bir Bulgar örgütü olan Gemini tarafından Sofya'da düzenlendi. Bulgaristan'da LGBTT bireylere yönelik yıldırma ve gözdağı vakalarının yürüyüş öncesinde arttığı bildirildi; bazı dini otoriteler ve aşırı sağ gruplar yürüyüşe karşı çıkıyordu. 150 barışçı yürüyüşçüden bazıları taşlar, şişeler ve Molotof kokteylleriyle kendilerine saldıran karşı-göstericilerin şiddetine maruz kaldı. 60'tan fazla kişi polis tarafından tutuklandı. Başbakan, barış içinde gösteri yapma hakkını savunmakla beraber, yürüyüşe kişisel olarak karşı olduğunu ifade etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Şubat ayında, Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT), Eylül 2006 tarihindeki Bulgaristan ziyaretine ilişkin raporunu yayınladı. Raporda,

tutuklulara yönelik kötü muamelelerle mücadele etmek ve tutukluluk mekânlarını iyileştirmek için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiği belirtiliyordu.

Nisan ayında Bulgaristan Helsinki Komitesi, kolluk kuvvetlerinin ateşli silah kullanımı konusunda uluslararası mevzuat standartlarına uyulmadığını bildirdi. Komite, aynı zamanda, polis memurlarının tutuklama anında ya da tutukluluk halinde özellikle Romanlara yönelik kötü muamele vakalarını rapor etti. Bu vakalar genellikle gerektiği gibi soruşturulmadı.

■ 2 Ekim tarihinde Sofya Askeri Mahkemesi, beş polis memurunu, 2005 yılında 38 yaşındaki Angel Dimitrov'u döverek öldürdükleri gerekçesiyle, toplam 82 yıl hapis cezasına mahkum etti. Polis Dimitrov'un ölümünü ilk önce kalp kriziyle açıkladı, ama yakınları ikinci bir otopsi istediğinde, başına aldığı darbeler sebebiyle öldüğü görüldü. Karara karşı açılan temyiz davası, yıl sonu itibarıyla Askeri Temyiz Mahkemesi'nce görülme bekliyordu. Sofya Askeri Mahkemesi, daha önce Kasım 2007'de beş polis memurunun ceza almasına hükmetmiş, ama karar Askeri Temyiz Mahkemesi'nce bozulmuştu.

Gözetiminde kötü muamele

Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi, Şubat ayında, 2006 yılında ziyaret edilen cezaevlerinin aşırı kalabalık olduğunu, burada kalanların sözlü tacize ve cezaevi personelinin fiziksel kötü muamelesine maruz kaldığını bildirdi.

Bulgaristan Helsinki Komitesi de, birçok cezaevindeki koşulların uluslararası standartların altında olduğunu bildirdi.

■ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 6 Mart'ta, Bulgaristan'ın insanlık dışı ya da onur kırıcı muamelenin yasaklanmasına yönelik prosedürü ihlal ettiğini kabul etti. Tecavüz suçlamasıyla tutuklu bulunan Nikolai Kirilov Gavazov, Bulgaristan'ın iç bölgelerindeki Pazardjik cezaevinde küçük, penceresiz bir hücrede neredeyse iki yıl tutuldu. Mahkeme, aynı zamanda, davanın yedi yıl sürmesinin aşırı olduğuna hükmetti.

Ruh sağlığı kurumları

Şubat ayında Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi, 2006 yılında ruh sağlığı ve sosyal bakım kurumlarına yaptığı ziyareti takiben, yatırma prosedürleri, kötü muamele ve ziyaret edilen kurumlardaki yaşam koşullarına ilişkin ciddi endişelerini dile getirdi.

Komite, bu tür kurumların personel temini, personel eğitimi ve kaynak açısından yaşadığı zafiyeti,

şiddet olaylarına neden olan koşulları, tedavi olanaklarının kısıtlılığını ve rehabilitasyon programlarının yetersizliğini vurguladı. Komitenin 2002 yılında yaşam koşullarının iyileştirilmesine ilişkin önerilerine rağmen, söz konusu yetersizlikler aşılamadı.

Şubat ayında, Mogilino çocuk bakımevindeki aşırı kötü koşulları vurgulayan bir BBC belgeselini takiben, Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı bu ve benzeri başka altı kurumun kapatılacağını duyurdu.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 Bulgaristan: Zorunlu iade korkusu / işkence ya da kötü muamele korkusu: Said Kadzoev (EUR 15/001/2008)

📄 Bulgaristan: İlk Sofya Onur Yürüyüşü'nün layıkıyla korunmaya ihtiyacı var (EUR 15/002/2008)

BURKİNA FASO

BURKİNA FASO	
Devlet başkanı:	Blaise Compaoré
Hükümet başkanı:	Tertius Zongo
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	15.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	51.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 183/176
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%23.6

Artan hayat pahalılığına karşı yapılan protestolarda 300'den fazla kişi tutuklandı ve 80'den fazla kişi, kendilerine avukat sağlanmadan hapis cezasına mahkum edildi.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Şubat ayında, başkent Ouagadougou ve ülkenin ikinci büyük kenti Bobo-Dioulasso'da artan hayat pahalılığına karşı çeşitli gösteriler düzenlendi.

Protestolar, göstericilerin binalara zarar vermesi ve polise taş atmasıyla birlikte şiddetli bir hal aldı. Güvenlik güçleri yüzlerce insanı tutukladı ve bu kişilerin en az 80'i Mart ayında kendilerine avukat sağlanmadan hapis cezasına mahkum edildi.

■ Muhalif Demokratik ve Halk İçin Toplanma partisinin (Rassemblement démocratique et populaire, RDP) lideri Nana Thibaut üç yıl hapis cezasına mahkum edildi.

Cezasızlık

1998 yılında gazeteci Norbert Zongo'nun öldürülmesi olayının soruşturulmasında herhangi bir ilerleme kaydedilmedi.

Sağlık hakkı

Anne sağlığı hizmetlerine erişimin iyileştirilmesi adına aralarında rutin doğum ücretlerinin azaltılmasının da bulunduğu ve hükümet tarafından son iki yılda alınan bazı önlemlere rağmen, doğum sırasında anne ölüm oranları yüksek seviyelerde seyretmeye devam etti.

Ölüm cezası

Şubat ayında bir kişinin Dédougou'da ölüm cezasına mahkum edildiği bildirildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti

🚗 Uluslararası Af Örgütü delegesi Temmuz ayında Burkina Faso'yu ziyaret etti.

BURUNDİ

BURUNDİ CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Pierre Nkurunziza
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	8.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	48.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 178/156
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%59.3

Politik muhaliflere, gazetecilere ve insan hakları savunucularına karşı, çoğunlukla ifade özgürlüğü hakkı ihlal edilerek taciz ve tehditlerde artış oldu. Bazı askerler hakkında 2006 yılında sivilileri öldürmekten davalar açıldı, ancak geçmişte işlenmiş diğer ağır insan hakları ihlalleri de faili meçhul statüsünde kaldı ve hükümet cezasızlık çemberini kırmayı başaramadı. Yargı sistemindeki reformlara rağmen, adaletin uygulanması noktasında belli başlı sorunlar varlığını sürdürdü. Tecavüz ve cinsel şiddet suçları yaygınlığını sürdürmesine rağmen nadiren soruşturuldu ve yargılandı. Çok sayıda çocuk mahkemeye çıkarılmaksızın gözaltında tutuldu.

Arka plan

Şubat ayında, muhalefet partileri ilk başkan yardımcısı Alice Nzomukunda'nın, iktidar partisi Demokrasinin Korunması için Ulusal Konsey - Demokrasiyi Koruma Güçleri (DKİUK – DKG) tarafından görevden alınmasının ardından düzenlenen Ulusal Kongre'ye katılmayı reddedince politik bir kriz oluştu. DKİUK – DKG içinde ihraçlar ve istifalara varan çalkantılar, partinin Ulusal Kongre'deki çoğunluğunu yitirmesine ve hükümetin felce uğramasına sebep oldu. Mayıs ayında, bir DKİUK – DKG üyesi olan Ulusal Kongre başkanı, Anayasa Mahkemesi'nden 22 eski DKİUK – DKG üyesinin kongreden çıkarılmasını istedi. Mahkeme, anayasaya göre, 22'nin Ulusal Kongre içinde "bağımsız" statüsüyle kalamayacağına karar verdi. Bu hareket geniş çapta anayasaya aykırı addedildi ve yargı bağımsızlığında ciddi bir güven kırılması olarak değerlendirildi.

Hükümet ve muhalif Ulusal Özgürlük Güçleri (UOG) arasında düzenlenen ateşkesin gerektirdiği uygulamalar üzerine yürütülen müzakerelerde ağır kalındı. Nisan ve mayıs aylarında, UOG ve hükümet arasında tekrar eden çatışmalar başkent Bujumbara'nın çevre semtlerinde ve kenti batıdan saran kırsal alanlarda kendini gösterdi.

10 Haziran'da, iki taraf Magaliesberg Tebliği'ni imzalayarak barışı ortaklaşa koruma güvencesi verdi ve UOG'nin kilit niteliğinde bulunan devlet kurumlarında hangi miktarlarda pozisyon elde edeceğine dair müzakerelere başladı. Ancak 2008'in ikinci yarısında, Eylül 2006 Kapsamlı Ateşkes Antlaşması'nın yerine getirilmesiyle görevlendirilen Ortak İnceleme ve İzleme Süreci'nde çok az ilerleme kaydedilebildi. Hükümet, UOG'nin kamu hizmetlerinde ve parlamentodaki koltuk dağılımında öne sürdüğü şartları reddetti. UOG, 2010 seçimlerinden önce, politik parti oluşumunun isminden (Palipehutu-FNL / Palipehutu-UOG) hükümetin anayasa ihlali olarak nitelediği etnisite referansını çıkarmayı reddetti. UOG birliklerinin silah bırakması, öngörülen programın gerisinde kaldı.

İşkence ve cinsel şiddet suçlarına da değinen ve insan haklarının iyileştirilmesi yönünde önemli maddeleri içeren ceza kanununun taslak metni yıl sonu itibarıyla Ulusal Kongre'de görüşülmeyi bekliyordu.

Yoksulluk, eşya fiyatlarının ve işsizliğin artışıyla şiddetlendi. Tarım ürünlerinin belirli kırsal bölgelerde düşük kalması, yerel nüfusun yiyeceğe erişimini de

kısıtladı. Ülkeye dönen mültecciler de kısıtlı kaynaklara ek yükler getirdi. Küçük silahların yaygınlığı, yeni silah bırakmış savaşıların çokluğu ve yüksek suç oranı, her türlü genel güvensizlik duygusuna katkıda bulundu.

Yasadışı ölümler

Güvenlik güçleri, UÖG'ye karşı yürütülen güvenlik operasyonu gerekçesiyle sivil halka yönelik yargısız infazlar gerçekleştirdi. UÖG tarafından da insan hakları ihlalleri yapıldı, buna yasadışı ölümler ve tecavüz de dâhil.

- 5 Mayıs'ta, ordu birlikleri, UÖG üyelerinin yaşadığından şüphelendiği Bujumbura kırsal bölgesinde Muhata beldesindeki bir ailenin evine girdi. Söylendiğine göre askerlerden biri ateş açtı, ailenin annesini öldürdü.
- UÖG militanları, Haziran ayında, yeni katılım olanaklarını araştırmak için Bujumbura Kırsal eyaletindeki Mutimbuzi beldesine gitti. Bildirildiğine göre, yerel Hutu gençlik organizasyonundan bir üyeyi ziyaret ettiler, ancak kendisi yardım etmeyi reddetti. Militanlar gencin evine el bombası attı ve eşini öldürdü.

Adalet sistemi

Hükümet ve BM reformları gerçekleştirmek ve adalet sistemini güçlendirmek için adımlar attı; sulh mahkemeleri binalarının inşası ve yenilenmesi, sulh hâkimlerinin eğitilmesi, aşırı kalabalık gözaltı merkezlerinin ele alınması ve birikmiş davaların yükünün azaltılması gibi kalemlerde ilerleme kaydedildi. Ancak ana sorunlar mevcudiyetini korudu. Yargı bağımsızlığı konusunda eksiklikler vardı ve yargı iktidar sahiplerinin etkisi altındaydı. Yolsuzluklar konusunda raporlar iletildi. Mahkeme kadrolarının eğitimi yetersizdi ve hukuk anlayışına çok az sahiplerdi. Adalet sistemi gerekli donanıma sahip değildi ve daha çok finansal ve maddi kaynağa ihtiyacı vardı. Yerel nüfusun adalet sistemine güveni azdı ve çeşitli olaylarda mahkemeler yerine çetelere başvuruldu.

Tutukluluk koşulları kötü, cezaevleri aşırı kalabalık olmaya devam etti. Yiyeceğe ve sağlık hizmetlerine erişim ciddi anlamda kısıtlıydı ve tutuklular çoğunlukla sağlığa ciddi anlamda zararlı koşullarda tutuldu. Cezaevi yetkililerinin tutuklular hakkındaki kişisel ve yasal bilgisi oldukça eksikti.

Çocuklar, tutuklama ve tutukluluk prosedürleri ihlal edilerek polis tutuklu merkezlerinde ve cezaevlerinde

tutuldu. Yetişkinlerle bir arada tutuldular ve bu sebeple cinsel ve fiziksel istismarlara maruz kaldılar. Pek çok genç tutuklu duruşmaya çıkarılmadan, sağlık ve eğitime ulaşmaları olmaksızın, zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele görerek tutuldu. Uluslararası bir organizasyon, çocuk tutukluların yaklaşık yüzde 80'inin mahkemeye çıkarılmayı beklediğini bildirdi.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Bireyler, mahkemeye sevkedilmeksizin, yasal gözaltı süresi olan 14 günden fazla sık sık alıkonuldu. Hukuk bilgisi olmayan memurlar bireyleri sık sık keyfi olarak tutukladı. Bu kişilerden çoğu UÖG destekçisi oldukları şüphesiyle keyfi olarak tutuklandı. ■ Nisan ayında, 782 kişi UÖG ve Ulusal Savunma Güçleri arasında yeniden başlayan çatışmanın ardından keyfi olarak tutuklandı. Polis UÖG destekçisi ya da sempatizanı olduğundan şüphelendiği kişileri, çoğunlukla yasal bir sebep göstermeksizin tutukladı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İnsan hakları gözlemcileri, polis teşkilâtı mensuplarının tutuklulara ve diğer vatandaşlara şiddet uyguladığını bildirdi. BM ve yerel insan hakları örgütleri tarafından yürütülen eğitim çalışmalarına devam edilmesine rağmen, güvenlik güçleri üyeleri, insan hakları eğitimi çalışmalarını sınırlandırdı. ■ Bujumbura şehrinde Kinama yerel topluluğundan Jean Claude Nkuzimana, 1 Temmuz'da evine giderken bir barda içen beş polis memuru tarafından durduruldu. Memurlardan biri sigara istedi. Reddedilince memur onu şiddetle dövdü. ■ 9 Haziran'da genç bir adam, Mwaro kırsalında Gisozi yerleşkesinde dolandırıcılıktan tutuklandı. Kaçmaya çalışırken yakalandığında, yedi polis memuru onu silahlarının dipçığıyle dövdü ve tekmeledi. Yaralandığı için hastanede tedavi görmesi gerekti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadın ve kız çocuklarına yönelik yüksek oranda tecavüz ve diğer cinsel şiddet vakaları görüldü. Örneğin, Bujumbura'da Sınır Tanımayan Doktorlar adlı sivil toplum kuruluşu tarafından işletilen bir merkez 2008 yılında ayda ortalama 131 tecavüz vakasıyla karşılaştı. Okullarda genellikle öğretmenler tarafından kız çocuklarına yönelik tecavüz vakalarında artış oldu. Buna karşın, BM raporlarına göre güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen tecavüz olaylarında düşüş yaşandı.

Genellikle mağdurun tanıdığı olan failerin dava açılmasından korkmadığı görüldü ve suçların cezasız kalması bir norm olarak devam etti. Cinsel şiddete maruz kalan kadınlar adalet sistemine güven duymadı. Mağdurların aileleri, şüpheli faille genellikle mahkeme dışında “sulh yoluyla hal” seçeneğini tercih etti.

- Bujumbura'da, Kanyosha yerleşkesinde, 15 yaşındaki genç bir kız 20 Mart'ta öğretmenin tecavüzüne uğradı. Öğretmeni kızdan cep telefonunu evine getirmesini istemişti. Kız, gözaltına alınan öğretmene dava açtı.

Toplanma özgürlüğü

Hükümet, muhalefet partilerinin önceden izin almaksızın toplantı düzenlemelerini önledi. Bu tür kararlar, giderek iktidarın sıkı denetimi altına giren yerel makamlarca uygulandı. 9 Ekim'de, İçişleri Bakanı, muhalefet partilerinin yalnızca belirli zamanlarda gösteri düzenlemesini öngören bir kararnameyi imzaladı. Bu kararname, aynı zamanda, muhalefet partilerinin resmi ve yazılı olarak yerel makamlardan talep etmelerini de gerektiriyordu. Yerel makamlara “kamu huzur ve güvenliğininin” bozulacağına hükmettikleri takdirde bu talepleri reddetme yetkisi de verildi.

- İki ana muhalefet partisi, Demokrasiyi Koruma için Ulusal Konsey (CNDD) ve Burundi Demokrasi Cephesi (FRODEBU), kamuoyuna açıkladıkları bu kararın geri çekilmesini talep etti.
- 11 Kasım'da Barış ve Kalkınma Birliği'nin (Union for Peace and Development - Zigamibanga) 21 üyesi, Ngozi eyaleti güvenlik güçleri tarafından tutuklandı ve hapsedildi. Tutuklular, yerel makamların izni olmaksızın gösteri düzenlemekle suçlandılar.

İfade Özgürlüğü

Devlet yetkililerinin eleştiriyi hoşgörüsüzlüğü arttı, sivil toplum ve hükümet arasındaki ilişki gergindi. ■ Yerel muhalefet kuruluşu Güvenlik ve Demokrasi Hareketi'nin başkanı Alexis Sinduhije, 3 Kasım'da düzenledikleri bir gösterinin ardından tutuklandı ve hapsedildi. 11 Kasım'da, kalkınma politikalarını sorguladığı gerekçesiyle “devlet başkanına saygısızlıktan” hüküm giydi. ■ Hâkimlik vasfı olmayan adli personelin sendikasının ikinci başkanı Juvéna Rududura, 15 Eylül'de Adalet Bakanı'nı rüşvet karşılığı atama yapmakla suçladığı bir radyo röportajının ardından tutuklandı.

- Gazeteci Jean-Claude Kavumbagu 11 Eylül'de tutuklandı ve hakkında hakaretle suçlamasıyla dava açıldı. Kavumbagu, bir makalesinde, başkan Nkurunziza'nın Pekin Olimpiyatlarının açılış seremonisi için yaptığı seyahatin masraflarının, bazı memurların maaşlarının geç ödenmesine sebep olduğunu iddia etmişti.

Cezasızlık – Muyinga Davası

23 Ekim'de, Muyinga Askeri Mahkemesi, 15 askeri Temmuz ve Ağustos 2006 tarihleri arasında 31 sivil öldürmekten mahkûm etti. Duruşmada, sivil şahısların önce Muyinga askeri kampında tutuldukları ve ardından gizli servis üyeleri tarafından yargısız infaz edildikleri Ruvubu nehri kıyısına götürüldükleri söylendi. 14 asker iki yıldan ömür boyu hapse kadar değişen cezalara mahkum edildi. Emirleri verdiği bildirilen eski 4. Kıta komutanı Albay Vital Bangirinama ülkeden kaçtı ve davaya katılmadı. Gıyaben yargılandı, suçlu bulundu ve ölüm cezasına mahkum edildi. Dava, Burundi sivil toplumu ve uluslararası toplum tarafından cezasızlık konusunda önemli bir adım olarak memnuniyetle karşılandı.

Geçici Adalet

Hükümet, uluslararası toplum ve Burundi sivil toplumu ile birlikte Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nu ve Özel Mahkeme'yi resmileştirmek, Burundi'nin de yer aldığı çatışmalar sırasında işlenen ağır suçları araştırmak ve bunlara karşı dava açmak için çeşitli adımlar attı.

12 ay süren ulusal müzakerelere Haziran ayında başlanmasına ve BM Barış Komisyonu fonlarının bu amaç için kullanılmasına karar verildi. Ancak, Kasım 2007'de süreci denetlemek amacıyla kurulan ve BM, hükümet ve sivil toplum delegelerinden oluşan Üçlü Komite toplantıları, esas olarak üyelerin katılımının mümkün olmaması ve komite başkanı tarafından oturumların iptal edilmesi sebebiyle ertelendi. Ulusal müzakerelerin 1 Mart 2009 tarihinde yeniden başlatılmasına karar verildi.

Uluslararası soruşturma

24 Eylül'de, BM İnsan Hakları Komisyonu, “ulusal ve bağımsız bir insan hakları komisyonu” kurulana kadar Burundi'de İnsan Hakları Durumu Hakkında Bağımsız Bilirkişilik uygulamasının süresini uzattı. Sivil toplum tarafından ileride kurulacak insan hakları komisyonunun iktidar yetkilileri tarafından herhangi

bir müdahale ve gözdağı olmaksızın bağımsız hareket edip edemeyeceği endişeleri dile getirildi. İnsan hakları komisyonunun tesisine dair belli bir tarih belirtilmedi.

Mülteciler - Geri dönenler

1 Ocak ve 31 Aralık tarihleri arasında, başta 1972 yılında Tanzanya'ya kaçan 30,818 mülteci olmak üzere, 95,050 mülteci Burundi'ye geri döndü.

Arazi ihtilaflarında, özellikle 1972'de ayrılan mültecilerin davalarında artış yaşandı. Arazi ihtilafları güneyde, özellikle Bururi ve Makamba eyaletlerinde çokça gözlemlendi. Hükümet 2006 yılında toprak ve diğer taşınmaz mülkler için Ulusal Komisyon kurdu, ancak yasal yaptırım olmadığı ve şikâyetlerin çokluğu üzerine komisyonun işleri aksadı. Ekim 2008 itibarıyla, komisyon 11.200 arazi ihtilafına baktı ve bunların 2.279'unu çözüme ulaştırdı.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü heyeti Burundi'yi Kasım ayında araştırma için ziyaret etti.

■ Burundi: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Sunumu: BM İnsan Hakları Komisyonu Çalışma Grubu Üçüncü Oturumu (AFR 16/003/2008)

■ Burundi'de Tecavüz – Adalet İsteyin Şimdi!, 21 Temmuz 2008

CEZAYİR

CEZAYİR DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Abdelaziz Bouteflika
Hükümet başkanı:	Ahmed Ouyahiya (Haziran ayında Abdelaziz Belkhadem'in yerini aldı)
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	34.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 34/30
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%69.9

Terörizm şüphelileri tecrit gözaltısında tutuldu ve adil yargılanmadılar. Yetkili makamlar, insan hakları savunucularını ve gazetecileri taciz etmeye devam etti. İslam dininden çıkarlar ve İslami inançlara aykırı hareket ettiği kabul edilenler kovuşturuldu. Düzensiz göçmenler tutuklandı, süresiz gözaltına

alındı, kötü muamele gördüler ve toplu olarak sınır dışı edildiler. Yüzlerce insan ölüm cezasına mahkum edildi. Ancak ölüm cezaları infaz edilmedi. 1990'lı yıllarda meydana gelen iç çatışmalar esnasında yetkilerini ağır biçimde kötüye kullanmış olan silahlı grupların ve güvenlik kuvvetleri mensuplarının cezasızlığı devam ediyor.

Arka plan

Medyada çıkan haberlere göre, devam etmekte olan siyasi şiddet sebebiyle, İslami Mağrip arasında kendini El Kaide Örgütü olarak isimlendiren bir grubun sorumluluğunu üstlendiği bombalı saldırılarda sayıları 60 ila 90 arasında değişen sivil hayatını kaybetti. Silahlı grup mensubu olduğundan şüphelenilen onlarca kişi çatışmalarda ve güvenlik güçleri tarafından yapılan arama operasyonları sırasında öldürüldü, bunlardan bir kısmının yargısız infaz olduğu tahmin ediliyor.

Mayıs ayında BM İşkenceye Karşı Komite (CAT), hükümetin cezasızlıkla mücadele etmek, zorla kaybedilme ve tecavüz dahil tüm geçmiş ve mevcut işkence vakalarını soruşturmak ve Cezayir'in terörizmle mücadele kriterlerinin uluslararası insan hakları standartlarına uygun hale getirmek için önlemler almasını tavsiye etti. Ancak hükümet bu çerçevede herhangi bir adım atmadı.

12 Kasım'da parlamento, anayasada değişiklik yaparak, devlet başkanı olarak sadece iki dönem görev yapabilme sınırını kaldırdı. Bu değişiklik, 1999 yılından beri görev yapan Abdelaziz Bouteflika'nın Nisan 2009'da yapılacak başkanlık seçimlerinde adaylığını koyarak üçüncü kez seçilebilmesinin önünü açtı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Enformasyon ve Güvenlik Departmanı (DRS) askeri istihbarat ajansı dahil olmak üzere yetkili makamlar, terörizm şüphelilerini işkence ve diğer kötü muamele riski ile karşı karşıya bırakarak tecrit gözaltısında tutmaya devam etti. Gözaltına alınan bu insanlar arasında diğer devletlerden iade edilen çeşitli Cezayir vatandaşları da vardı.

■ Nisan ayında Fransa tarafından iade edilen Cezayir vatandaşı Rabah Kadri'nin geldiğinde DRS tarafından tutuklandığı, 12 gün sonra hakkında her hangi bir suçlamada bulunulmadan serbest bırakılıncaya kadar tecrit gözaltısında tutulduğu bildirildi.

■ Amerika'nın Guantanamo Körfezi'ndeki donanma

üssünde gözaltında tutulan yedi eski mahkum 2008 yılı içerisinde Cezayir'e iade edildi. Bu kişilerin tamamı Cezayir'e döndüklerinde gözaltına alınarak 8 ile 13 gün arasında değişen sürelerde tecrit gözaltısında tutuldu. Serbest bırakıldıklarında adli gözetim altında tutuldular ve yurtdışında terörist gruplara mensup olmakla suçlandılar. 14 Cezayir vatandaşı Guantanamo Körfezi'nde tutulmaya devam edildi.

Bölücü faaliyet veya terörizmle suçlanan şüpheliler, adil olmayan yargılama süreçlerine maruz kalmaya devam etti. Bu kişilerden bazılarının mahkemeye çıkarılmak üzere gözaltında tutuldukları süre içerisinde avukat tutma talepleri geri çevrildi. Mahkemeler, sanıkların işkence veya baskı altında kabul ettiklerini söyledikleri "itirafları" soruşturma yapmadan delil olarak kabul etti.

■ Ocak ayında Blida askeri cezaevi yetkilileri, altı aydır gözaltında olmasına rağmen Mohammed Rahmouni'nin gözaltına alındığını ilk kez kabul etti. Rahmouni'nin sivil olmasına rağmen Blida'daki bir askeri mahkemede, terörizmle ilgili suçlardan yargılanması bekleniyor. Rahmouni'nin avukatıyla görüşmesine izin verilmedi, avukatının görüşme amaçlı en az altı girişimi başarısızlıkla sonuçlandı.

■ Malik Mejnoun ile Abdelhakim Chenoui'nin silahlı bir terörist grubun mensubu olmak ve şarkıcı Lounes Matoub'u öldürmek suçlarından yargılanmaları Temmuz ayında süresiz olarak ertelendi. Yargılama yapılmadan dokuz yılı aşkın süredir, kısmen gizli ve tecrit altında gözaltısında tutulan sanıkların durumu yılsonuna kadar değişmedi. Bu kişilerden her ikisi de gözaltında tutuldukları süre içerisinde işkence gördüklerini iddia etti. Ancak yetkililer, her ne kadar Abdelhakim Chenoui, Malik Mejnoun'u ele veren "itirafların" baskı altında alındığını belirtse de herhangi bir soruşturma başlatmadı.

■ Şubat ayında, El Harrach cezaevinde terörizm ile ilgili suçlardan tutulan en az 30 tutuklu, mescitlerinin değiştirilmesini protesto etmek amacıyla hücrelerine dönmeyi reddetmeleri üzerine gardiyanlar tarafından ağır şekilde dövüldüklerini söyledi. Bu iddialar üzerine herhangi bir soruşturma başlatılmadı.

Mayıs ayında BM İşkenceye Karşı Komite, yetkililerden, gözaltına alınan şüphellilerin gözaltı süresinin yasal sınırlar içerisinde kalması, gizli gözaltı merkezi iddialarını soruşturmasını ve tüm DRS gözaltı merkezlerinin sivil cezaevi yönetiminin ve adli makamların kontrolü altına girmesini talep etti.

İfade özgürlüğü

Gazeteciler ve insan hakları savunucularına yönelik tacizler devam etti. Bazıları iftira ya da devlet memurlarını veya kurumlarını eleştirme suçlarından kovuşturuldu.

■ İnsan hakları avukatı Amine Sidhoum, 2004 yılında gazetede yayınlanan bir makalede kendisine mal edilen yorumlar nedeniyle yargı sisteminin itibarını zedeleme suçundan Nisan ayında mahkum edildi. Sidhoum'un altı aylık hapis cezası ve ayrıca para cezası ertelendi.

Temyiz mahkemesi tarafından Kasım ayında mahkumiyetin onanması sonrasında dava, hem savcılık hem de Amine Sidhoum tarafından yapılan temyiz başvuruları sonucu Yüksek Mahkeme'ye sevk edildi

■ *El Bilad* gazetesi muhabiri Hassan Bourras, El-Bayadh kentindeki yolsuzluk iddialarıyla ilgili yazdığı makaleden dolayı - iftira nedeniyle aldığı mahkumiyeti Saida Temyiz Mahkemesi'nin onamasının ardından Ekim ayında iki ay hapse ve para cezasına mahkum edildi. Bourras, temyiz yolu açık olmak üzere serbest kaldı.

■ Cezayir İnsan Hakları Savunma Örgütü'nün Djelfa şubesine bağlı bir gazeteci ve insan hakları aktivisti Hafnaoui Ghoul'a karşı, *Wasaf* gazetesinde yayınladığı, kötü idare ve yolsuzluk konulu makaleleri sonrası beş Djelfa Valiliği yetkilisinin şikayette bulunması üzerine iftira ve aşağılama suçundan dört ayrı dava açıldı. Bu suçlamalar ayrıca gizli gözaltı merkezleri ve işkence ile ilgili öne sürdüğü iddialarla da bağlantılıydı.

İnanç özgürlüğü

Cezayir anayasası İslam dinini devletin yasal dini olarak kabul ediyor ancak vicdan özgürlüğünü de güvence altına alıyor. Cezayir'de Protestan Hıristiyan kiliselerinin sayısında artış görülürken yetkililerin Cezayir Protestan Kilisesi'ne bağlı onlarca kilisenin kapatılması için direktif verdiği bildirildi. Diyanet İşleri Bakanı, "resmi izinli" hiçbir kilisenin kapatılmadığını öne sürdü.

En az 12 Hıristiyan ve İslamiyet'ten Hıristiyanlığa geçmiş bazı kişiler, İslam dışındaki diğer inanç sistemlerini düzenleyen ve Şubat 2006'da yürürlüğe giren 06-03 sayılı kararnameyi ihlal etmek suçlarından kovuşturuldu. Bu kararname, İslam inancına sahip bir kişiyi başka bir dine döndürmek veya devlet tarafından düzenlenmemiş dini faaliyetlere yönlendirmek üzere uygulanan teşvik, zorlama veya sair "kandırma" yöntemlerini cezalandırıyor. Kovuşturulan bu kişilerin

bazılarının hapis ve para cezasına mahkum edildiği ve cezaların ertelendiği bildirildi.

■ Müslümanken sonradan Hıristiyan olmuş Habiba Kouider, polisın çantasında İncil kopyaları bulması sonucu Mart ayında tutuklandı. Kouider, “izin almadan İslamiyet dışında başka bir dini inancın gereklerini yerine getirmekle” suçlandı. Kouider'in davası Mayıs ayında ertelendi ve adli yetkililerin kendisine tekrar İslam’a dönmesi durumunda hakkındaki yargılamanın düşeceğini söylediği bildirildi.

■ Haziran ayında Tiaret'te altı kişi 06-03 sayılı kararnameyi ihlal ettikleri iddiasıyla yargılandı. Bu kişilerden ikisi Hıristiyanlıkla bağlantılarını reddetti ve beraat etti, diğerleri hüküm giydiler, hapis ve para cezaları ertelendi ve para cezasına mahkum edildiler.

Diğer kişiler “İslam inancını ve emirlerini kötöleme” suçuyla yargılandı.

■ Eylül ayında, Ramazan sırasında kamuya açık yerlerde oruç saatleri içerisinde yiyecek ve içecek tüketen on kişi iki ayrı davalarda yargılandı. Bu kişilerden altısı, Biskra'daki alt mahkemece verilen dört yıl hapis ve ağır para cezası sonrası temyize gitti ve beraat etti. Diğerleri ise Beir Mourad Rais'teki bir mahkemece üç yıl hapse ve para cezasına mahkum edildi. Kasım ayında yapılan temyiz incelemesi sonucu bu ceza iki ay tecilli hapis cezasına çevrildi.

Göçmenlerin hakları

Binlerce Cezayirli ve ağırlıklı olarak alt Sahra ülkelerinden gelen kişiler Cezayir'den Avrupa'ya göç etmeye çalıştı. Birçoğu denizde durduruldu.

25 Haziran tarihinde parlamento, Cezayir'deki yabancıların girişini, kalışını ve dolaşımını düzenleyen 08-11 sayılı yasayı geçirdi. Bu yasa İçişleri Bakanlığı'nın sınır dışı etme kararı verdiği yabancılara, temyiz kararına kadar ülkede kalma izni veriyor ancak mülki amirlere Cezayir'e yasadışı girdiği veya yasadışı ikamet ettiği düşünülen yabancılar için herhangi bir temyiz yolu tanımadan sınır dışı etme yetkisi tanıyor. Bu durum keyfi ve toplu sınır dışı riskini artırıyor. Yasa aynı zamanda düzensiz göçmenlerin süresiz gözaltına alınabilecekleri "bekleme" merkezlerinin kurulmasını öngörüyor, ayrıca kaçakçılara ve yabancıların Cezayir'e kaçak giriş yapmalarına veya kalmalarına yardım eden diğer kişilere ağır cezalar içeriyor.

Ağustos ayında Bakanlar Kurulu, Ceza Kanunu'nda, göçmen kaçakçılığına karşı ağırlaştırılmış cezalar içeren ve Cezayir'den yasadışı ayrılma suçuna

altı ay hapise kadar çıkan cezaların verilebileceği adli bir suç haline getiren bir yasa tasarısını onayladı.

Cezasızlık

Hükümet, 200,000 kadar insanın öldüğünün tahmin edildiği 1990'lı yıllarda meydana gelen iç çatışmalarda silahlı gruplar ile devlet güvenlik güçleri tarafından işlenen ağır ve yaygın insan hakları ihlallerini ele alan herhangi bir adım atmadı.

Mayıs ayında CAT hükümetten, güvenlik güçlerine cezasızlık sağlayan ve iç çatışmalarda güvenlik güçlerinin muamelelerini eleştiren mağdurların ve ailelerinin, insan hakları savunucularının ve diğerlerinin cezalandırılmasına izin veren Barış ve Ulusal Uzlaşma Yasası'nın (Yasa 06-01) uygulanmasına ilişkin2006 tarihli Kararnamenin 45 ve 46. maddelerini değiştirmesini istedi.

Zorla kaybedilmeler

Yetkililer, zorla kaybedilmiş binlerce kişinin akıbeti üzerine halen herhangi bir soruşturma başlatmadı.

Mayıs ayında üst düzey bir yetkili, zorla kaybedilme mağduru 5,500 ailenin tazminat almayı kabul ettiğini ancak diğer 600'ünün, kayıp yakınlarının akıbeti hakkında kendilerine gerçeğin söylenmemesi nedeniyle tazminat almayı reddettiğini belirtti. Daha sonra Ulusal İnsan Haklarını Koruma ve Geliştirme Danışma Komisyonu başkanı, kaybedilen insanların ailelerinin %96-97'sinin tazminat almayı kabul ettiğini belirtmesine rağmen herhangi bir ayrıntı vermedi. 06-01 sayılı yasa gereğince yakınları kaybedilen insanlar, yetkililerden kaybedilen kişiye ait ölüm belgesi aldıkları takdirde tazminat alabiliyorlar. Bazı aileler, bu belgeleri almaları konusunda kendilerine baskı uygulanmasından yakındı.

Mağdurların aileleri, adalet ve gerçekleri talep etmeleri halinde taciz edildi.

■ 1994 yılında yetkililer tarafından tutuklanan öğretmen Salah Saker'in kaybolması olayının aydınlanması yolunda herhangi bir ilerleme kaydedilmedi. Ağustos ayında Saker'in eşi ve Konstantin kenti Kaybedilenlerin Aileleri Derneği'nin başkanı Louisa Saker'in, kocasının kaybolması ile ilgili şikayetine ilişkin Konstantin Mahkemesi adli makamlarınca verilen red kararına karşı açtığı dava reddedildi. Kasım ayında Konstantin Temyiz Mahkemesi, zorla kaybedilme mağdurlarının aileleri tarafından 2004 yılında yapılan barışçıl gösteriyle bağlantılı izinsiz "silahsız yürüyüş"e katılmak suçundan Louisa Saker hakkında verilen mahkumiyeti onayladı.

Saker'a tecilli para cezası verildi. Louisa Saker kararı temyiz etti. Saker ile birlikte dava edilen ve gıyabında yargılanan diğer sanıklar ise bir yıl hapis cezasına mahkum edildi ve para cezası aldı.

Ölüm cezası

Yüzlerce insan, ağırlıklı olarak terörle bağlantılı suçlardan ölüm cezasına mahkum edildi. Ancak yetkililer, infazlarla ilgili fiili moratoryum uygulamaya devam etti. Cezaya mahkum edilen bu insanların birçoğu, silahlı örgütlerin mensubu oldukları iddiasıyla gıyaben yargılandı ve hüküm giydi.

Aralık ayında Cezayir, ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin eş-destekleyicisi oldu.

Kadına yönelik şiddet

Adli polis kayıtlarına göre Ocak– Haziran 2008 tarihleri arasında kadınlara yönelik 4.500 şiddet ve taciz şikayeti yapıldı. Ancak gerçek sayının çok daha yüksek olduğu düşünülüyor.

Kasım ayında kabul edilen anayasal değişiklikler arasında, kadınların siyasi haklarının geliştirilmesini öngören bir hükme de yer verildi.

BM Özel Raportörü'nün kadına yönelik şiddetle ilgili 2008 raporunda, Cezayir'de kadın hakları konusunda kaydedilen ilerlemelere dair övgüler yer aldı ancak raporda yetkililerin, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık konularını gerekli şekilde ele alamamaları eleştirildi. Özel Raportör, yetkililere iç çatışmalar esnasında işlenen cinsel şiddet suçlarını soruşturarak bu eylemlerin mağdurlarına tazminat ödenmesi ve faillerin adalete teslim edilmesi çağrısında bulundu.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 Cezayir: İşkenceye Karşı Komite Brifingi (MDE 28/001/2008)

📄 Cezayir: Uluslararası Af Örgütü, Issers ve Bouira'daki bombalı saldırıları kınıyor (MDE 28/006/2008)

ÇAD

ÇAD CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Idriss Déby Itno
Hükümet başkanı:	Youssef Saleh Abbas
(Nisan'da Nouradine Delwa Kassiré Koumakoye'nin yerine geçti.)	sürdürülüyor
Ölüm cezası:	11.1 milyon
Nüfus:	50.4 yıl
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	binde 195/180
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	%25.7
Yetişkin okur yazarlık oranı:	

Çad ordusu ve silahlı kuvvetler karşıtı grupların koalisyonu muhalefet gruplarının koalisyon ordusu arasında Şubat ayında 2 gün süren çatışmada Şubat ayında yüzlerce sivil öldürüldü ve yaralandı. 50,000'den fazla sivil ülkeyi terk etti.

Siviller zorla kaybedilme mağduru oldu ve bazıları hukuka aykırı tutuklandı, keyfi tutuklandı ve işkence gördü ya da kötü muameleye maruz kaldı. Gazetecilere ve insan hakları savunucularına gözdağı verildi ya da tacize uğradı. Çocuklar alıkondu ve asker olarak göreve çağrıldı. Güvenlik durumu doğuda oldukça değişkendi.

Binlerce insan zor yoluyla önceden bir danışmanlık verilmeksizin evinden çıkarıldı ve alternatif bir yerleşim ya da tazminat sağlanmadı.

Arka Plan

14 Şubat'ta, başkan Déby örgütlenme ve ifade özgürlüklerini sert bir biçimde kısıtlayarak devlet için acil durumu ilan etti. Karar 29 Şubat'tan 15 mart'a kadar yenilendi. Başkan Déby başbakan Youssouf Saleh Abbas tarafından yönetilen hükümetini tayin etti. 23 Nisanda, muhalefetten dört üye bakan olarak atandı.

Çad ve Sudan birbirlerini diğerinin muhalefetini desteklemekle suçladı. Mayıs ayında Çad Sudan sınırını kapattı ve ardından Sudan Çad ile diplomatik ilişkilerini ciddileştirdikesti. Kasım ayında Libya'nın arabuluculuğunun ardından, iki hükümet de diplomatik ilişkilerini yeniden başlattı.

Doğuda, hükümet güçleri ve Çad'lı silahlı güçler arasında zaman zaman meydana gelen çatışma ana olarak Tama ve Zaghawa etnik grupları arasındaki şiddetin devam ettiği gibi devam etti. Tama ve Zaghawa etnik grupları arasındaki şiddetin devam ettiği gibi.

Güvensizlik - tecavüz ve öldürmeler olarak kendini gösteren nitelendirilen - nüfusu etkiledi. Bölgede çalışan uluslararası insani yardım çalışanları soygun, dikkate değer miktarda araba kaçırma ve silahlı soygun riski altındaydı.

Doğu Çad Sudan'ın Darfur bölgesinden gelen 290,000'den fazla mülteciyi ve 180,000'den fazla ülke içinde yerinden edilmiş kişiyi barındırdı. Mülteci ve ülke içinde yerinden edilen kişinin yaşadığı kampları Çad'lı ve Sudan'lı silahlı gruplar tarafından acemi savaş askeri toplamak için kullanıldı. Mülteci kampları ve doğudaki ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin olduğu bölgeler içinde silah satıldığına dair raporlar bulundu.

BM Güvenlik Konseyi, BM Misyonu Orta Afrika Cumhuriyeti ve Çad (MINURCAT)'da yönetimini 15 Mart 2009 tarihine kadar uzattı. 2008 sonunda, 2008 sonunda BM Orta Afrika Cumhuriyeti ve Çad Misyonusunu MINURCAT'ın N'Djamena'da, Doğu Çad'da ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde içindeki temsilcileri vardı, Bangui'de 15 Mart 2009 tarihine kadar uzattı.

MINURCAT tarafından eğitilmiş Çad birliklerinin tertiplenmesi Eylül ayında başladı. Doğu Çad'da ve Kuzey Orta Afrika Cumhuriyetinde EUFOR olarak bilinen Avrupa Birliği ordu askeri operasyonu emri Mart 2009'a kadar uzatıldı.

31 Mart'ta başkan Déby, 103 çocuğu kaçırmaktan suçlu bulunan Fransız hayırsever hayır kurumu kuruluş L'Arche de Zoé'yi (Zoe's Ark) affetti. N'Djamena'da bir mahkeme, kurumdakileri onları ağır işçilik ve le birlikte sekiz yıllık hapis cezasına mahkum edildi. Fransız a yasalarında göre ağır işçiliğin uygulanamayacağı Fransa'ya transfer edildiler ve karar sekiz yıllık hapis cezasıyla değiştirildi. Ekim ayında, Çad Fransa'dan çocukların ailelerine tazminat ödemesini talep etti, ancak 2008 yılının sonunda Fransa hiç birinin parasını ödemedi.

Silahlı çatışma - N'Djamena'a saldırı

31 Ocak'ta, muhalif silahlı gruplar N'Djamena'da ana bir saldırı başlattı. İki gün boyunca şehirde ağır çatışma yaşandı. En az 700 sivil öldürüldü ve yüzlerce yaralandı. 50,000'den fazla insan komşu Kamerun'a kaçtı. Saldırılar üç silahlı grubun koalisyonunda gerçekleşti: Demokrasi ve Gelişim Güçleri Birliği (Union des forces pour la Démocratie et le Développement, UFDD), Temel Gelişim ve Demokrasi Güçleri Birliği (Union des forces pour la

Démocratie et le Développement-Fondamentale, UFDD-Fondamentale) ve Değişim Güçleri Topluluğu (Rassemblement des Forces pour le Changement, RFC).

Şiddeti araştırmak için hükümetin görevlendirdiği Ulusal Araştırma Komisyonu raporu Eylül'de kamuoyuyla paylaşıldı. Pek çok insan hakkı ihlalinin silahlı grupların şehri terk etmesinin ardından işlendiğini belirtti ve önerilerini gerçekleştirmek için bir takip komitesinin kurulmasını tavsiye etti. Başkan Déby Eylül ayında yalnızca hükümet bakanlarından oluşan bir izleme komitesi kurdu. Sivil toplum kuruluşları daha bağımsız bir komite talep etti.

Zorla kaybedilmeler

Yetkililer, hükümet güçleri tarafından tutuklanmalarının ardından kaybolan erkeklerin buldukları yerleri açıklamayığa çıkarmayı reddetti. ■ Nisan 2006'da tutuklanan 14'den fazla ordu görevlisi ve sivilin kaderleri akıbeti ve nerede oldukları 2006'da N'Djamena'daki saldırılarıyla şüpheli bağlantıları üzerine bilinmezliğini korudu. ■ Kasım 2007'de Guéréda'da tutuklanan Tama etnik grubunun altı üyesi hala kayıp kayıp olmaya devam etti. Altı adamlı tutuklanan Dar Tama Bölümü Sultanı Harun Mahamat 3 Mayıs'ta N'Djamena askeri tesise transfer edilmesinin ardından serbest bırakıldı. ■ Ulusal Araştırma Komisyonu, 3 Şubat'ta hükümet güçleri tarafından tutuklanan muhalefet lideri Ibni Oumar Mahamat Saleh'in nerede olduğunu araştırmadı. Büyük ihtimalle ölmüş olduğunu öne sürdü.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Güvenlik personeli ve askerler özellikle N'Djamena saldırısından sonra sivilleri tutukladı ve hapsetti. ■ Üç muhalefet lider- eski başkan Lol Mahamat Choua, Ngarlegy Yorongar ve Ibni Oumar Mahamat Saleh- 3 Şubat'ta güvenlik güçleri tarafından tutuklandı. Lol Mahamat daha sonra serbest bırakıldı ve Ngarlegy Yorongar Kamerun'da yeniden ortaya çıktı. Ibni Oumar Mahamat Saleh kayboldu. (yukarı bakınız)

Aşırı güç kullanımı

Güvenlik güçleri sivillere karşı aşırı ve gereksiz öldürücü güç kullandı. ■ Şeyh Ahmet Ismael Bichara'nın en az 68 takipçisi ve dört jandarma 29 Haziran'da Kouno'da jandarmalar şeyhi cihad çağrısı yaptığı gerekçesiyle tutuklamaya

çalıştıklarında keyfi ateş açtıklarında öldürüldü. Daha sonra beş asistanıyla birlikte tutuklandı ve N'Djamena'da bir tutuklu merkezine transfer edildi.

Yargısız infazlar

Güvenlik güçleri N'Djamena'daki saldırının ardından sivilleri yargısızca infaz etti. Adam Bachir Abeldielil de dâhil olduğu bir kısım ceset Chari nehri civarında teşhis edildi. Doğu da benzer öldürmeler bildirildi. Hükümet şüphelileri adalet önüne çıkarmak için harekete geçmedi. ■ Doungous Ngar 5 Şubat'ta güvenlik güçleri tarafından tutuklandı ve ertesi gün cesedi N'Djamena yakınlarındaki hastane morgunda bulundu. Bir motosiklet çalmakla suçlandığı için askerler tarafından tutuklandı, elleri ve ayakları bağlandı ve askeri araca konuldu. ■ N'Djamena'da bir varoş olan Farcha'da iki dükkân sahibi Adam Hassan ve Bineye Mahamat silahlı muhalefeti desteklemekle suçlandıkları askerler tarafından tutuklandı. Dövüldüler ve askerlerin aracına atıldılar. Cesetleri Chari Nehri yakınlarında bulundu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadın ve kız çocukları tecavüz ve diğer cinsel şiddetin mağdurları olmaya devam etti. Yerinden edilen kız çocukları kamplarından çıkma cesareti gösterdiklerinde tecavüze uğradı. N'Djamena saldırısının ardından özellikle silah ve yağmalanmış eşya için ev aramaları sırasında Çad askerlerince çeşitli tecavüzler olduğu bildirildi, özellikle silah ve yağmalanmış eşya için ev aramaları sırasında. Mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin bulunduğu kamplarda da dahil olmak üzere kadın sünneti pratiği devam etti ve zorla evlendirmeler dayatıldı. ■ 21 Mayıs'ta beş çocuk annesi, 55 yaşındaki bir kadın, N'Djamena yakınlarında şehri silahlı saldırılardan korumak için açılmış bir çukur civarındaki geçiş noktasını koruyan hükümet askerleri tarafından tecavüze uğradı. Daha sonra kadın toplumsal dışlanmaya maruz kalmamak için Kamerun'a kaçtı.

Zorla tahliyeler

Hükümet 22 Şubat başkanlık seçimlerinin ardından binlerce evin imhası emrini vererek on binlerce insanı evsiz bıraktı. N'Djamena belediye konseyi evlerin izin almaksızın hükümet arazilerine inşa edildiği için imha

edildiğini bildirdi. Hükümet ev sahiplerine öncelikli bir bilgilendirme ya da alternatif barınma ya da tazminat vermedi.

Mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

2008 yılı sonunda, Çad Darfur'dan 250,000 mülteciyi 12 kampta barındırıyordu. Yıl içinde 13,000'den fazla mülteci Sudan'daki savaştan kaçarak Çad'a girdi. 180,000'den fazla Çad'lı ülke içinde yerinden edildi. Orta Afrika Cumhuriyeti'nden 50,000 kadar mülteci Güney Çad'da yaşamaya devam etti.

Ölüm cezası

Ağustos'ta Çad yargısı sürgün eski başkan Hissène Habré'yi ve 11 silahlı muhalefet liderini suçlu buldu ve ölüm cezasına mahkum edildi, bunlara Değişim Güçleri Topluluğu lider Timane Erdimi, Ulusal İttifak lideri Mahamat Nouri de daâhil. Mahkeme onları yokluklarında Çad'ın “anayasal düzenine, toprak bütünlüğüne ve güvenliğine” karşı suç işlemekten suçlu buldu.

Çocuk askerler

Hem Çad ordusu hem de silahlı gruplar acemi asker ve çocuk asker toplamaya devam etti. BM'ye göre, silahlı gruplar ve Çad ordusu içerisinde görev yapan 7,000 ve 10,000 arasında çocuk bulunuyor. Doğuda, Sudanlı silahlı gruplar- Toro Boro ve Adalet ve Eşitlik Hareketi- çocukları mülteci kamplarından askere alıyorlar. Çad Demokratik Değişim Birleşmiş Cephesi (Front uni pour le changement démocratique) de mülteci ve ülke içi yerinden edilmiş insan kamplarından çocukları askere aldı.

İfade özgürlüğü- gazeteciler

Gazeteciler gözdağı, aşağılama ve tutuklamalara maruz kalmaya devam etti. Doğudaki savaş ya da Sudan ile ilişkiler hakkında haber yapan gazeteciler “devlet düşmanı” olmakla suçlandı. Yetkililere karşı hiçbir eleştiri hoş görülmedi ve bazı gazeteciler ülkeyi terk etmeye zorlandı. Acil Devlet Durumu sırasında, bir başkanlık kararı basın özgürlüğünü kısıtladı ve gazetecilere karşı uygulanabilecek cezaları arttırdı. Karar Mmart ayında devletteki acil durumuyla sona erdikten sonra yürürlükte kalmaya devam etti.

■ 16 Ocak'ta, polis FM Liberté program koordinatörü Maji-maji Oudjitan'ı tutukladı ve radyo istasyonunu

kapatı. Yeni Bbaşbakanın emriyle 27 Mayıs'ta yeniden açıldı. İstasyon direktörü Djekourninga Kaoutar Lazare 16–22 Ocak arasında tutuklu kaldı.

■ 16 Şubat'ta ülkede kalan tek uluslararası muhabir olan Uluslararası Fransa Radyosu (RFI) dış ülke muhabiri Sonia Roley'in onay belgesi iptal edildi ve Çad'dan ayrılmaya zorlandı.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları tehdit, saldırı ve tutuklamalarla karşılaştı.

■ 28 Temmuz'da İçişleri Bakanı Çad Politik Baskı ve Suç Mağdurları Derneği'nin kapatılması emrini verdi. 31 Temmuz'da dernek başkanı Clément Abaïfouta tutuklandı, etnik ayrımcılık yapmak, sahtecilik ve sahte belge kullanmakla suçlandı. 1 Ağustos'ta serbest bırakıldı ancak taciz edilmeye devam etti. ■ Sınır Tanımayan İnsan Hakları başkanı Deouzoumbé Daniel Passalet 9 Ocak'ta hükümet memurları tarafından zorla kaybedilme üzerine yaptığı yorumdan sonra tutuklandı. Şubat ayında gizlenmeye başladı.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Doğu Çad'da çeşitli Çad'lı ve Sudan'lı silahlı gruplar sivilleri öldürme, tecavüz, çocukları askere alma ve fidye karşılığı kaçırma olaylarına karıştı. Aynı zamanda insani yardım çalışanlarına da saldırdılar.

Sivillerin doğu bölgelerinde silahlı gruplar tarafından yargısız infazı 2008 yılı boyunca devam etti. Aynı zamanda topluluklar arası çatışmalarda insanlar, özellikle Tama ve Zaghawa etnik grupları arasındakilerde olmak üzere, hayatlarını kaybetti. Pek çok öldürülme Nisan ayında özellikle Guéréda'da gerçekleşti.

Temmuz ayında doğu Çad'da Kerfi'de Moro ve Dadjo etnik grupları arasındaki şiddet patlak verdi. Eski bir Moro yetkilisi çarpışmalarda öldürüldü ve binlerce Dadjo bölgeyi zorla terk etmeye zorlandı. ■ Nisan ayında Çocukları Kurtarın UK şoförü Ramadan Djom Sudan sınırı yakınlarında silahlı bir kişi tarafından öldürüldü. 1 Mayıs'ta organizasyonun ülke direktörü Pascal Marlinge silahlı bir kişi tarafından Farchana ve Hajir Hadid arasında Sudan sınır yakınlarında vuruldu.

Çocuklar silahlı korsanlar tarafından fidye için kaçıırıldı ve bazıları aileleri parayı ödeyemediği için bazıları öldürüldüler.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇳🇪 Uluslararası Af Örgütü heyeti Çad'ı Mayıs ayında ziyaret etti.

📄 Çifte Talihsizlik: Çad'da İnsan hakları krizi derinleşiyor (AFR 20/007/2008)

📄 Çad: Güvenlik güçleri Müslüman ruhani lideri yakalamaya çalışırken 68 kişiyi vurdu. (AFR 20/006/2008)

ÇEK CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Václav Klaus
Hükümet başkanı:	Mirek Topolánek
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	10.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (<i>e/k</i>):	binde 5/4

Hükümet, ayrımcılığı önleme hükümlerini yeterince uygulamadı. Romanlar özellikle eğitim, barınma ve sağlık haklarına erişimde ayrımcılık ile aşırı sağcı grupların saldırı tehditlerine maruz kaldı. Zihinsel özürlü kişilere insanlık dışı ve onur kırıcı muameleler hakkında kaygılar da bulunmaktaydı.

Yasal, yapısal veya kurumsal gelişmeler

Ayrımcılığı önleme amaçlı, mağdurlar için hukuki yardım ve etkin izleme mekanizmalarını içeren kapsamlı mevzuatlar çıkarılmadı. Mayıs ayında Cumhurbaşkanı ayrımcılığı önleme yasasını veto etti ve haber bültenlerine göre; “gereksiz, üretkenliğe darbe vurucu, düşük nitelikli ve etkisi …… tartışılır” olduğunu iddia etti. Bu durum hükümetin AB yönergeleri ile uyumlu olarak eşit muamelede bulunma ve ayrımcılığa karşı koruma sağlama amaçlı bir kanun yapacağına dair verdiği taahhüde uymamaktaydı.

Ayrımcılık- Romanlar

Romanlar eğitim, barınma, sağlık ve istihdam alanlarında kamu yetkililerince ve özel şahıslarca uygulanan ayrımcılıklara maruz kalmaya devam etti. Roman mahalleleri aşırı sağcı grupların hedefi haline geldi; kamu yetkilileri Romanlara yönelik ırkçı bir dil kullanmaya devam etti.

■ Ağustos ayında Rokycany şehrinde bulunan bir barda dört Roman müşteri ve Roman olmayan çalışanlar, yaklaşık 15 gençten oluşan bir grubun saldırısına uğradı. İddialara göre, barın çalışanlarına Roman müşterilere servis yaptıkları için saldırdı. Çek polisi saldırının ırkçılık nedeniyle yapıldığını kabul etmedi. Beş erkek için; genel huzuru bozma, kabahat işleme ve fiziksel zarar verme amacını gütmeye gibi daha hafif suçlar için kovuşturma açıldı. Bölgede yaşayan Romanlar olayı açıkça ırkçı olarak nitelemekten çekindi. Gerginlik yaratan bu durum bazı Romanların ülke dışına sığınmasına sebep oldu.

■ 17 Kasım'da aşırı sağcı Çek İşçi Partisi'ne (CWP) bağlı göstericiler Litvínov'da yapılan bir mitingde Romanları aşağılayan sloganlar attılar. Yaklaşık 500 göstericinin, çoğunlukla Romanların yaşadığı Janov mahallesine ellerinde silahlar, fişekler ve molotofkokteylleri ile gitmeye çalıştıkları ve polisle çatıştıkları bildirildi. On iki kişi tutuklandı. CWP daha önce de Litvínov'da yerleşik Roman topluluğa karşı benzer gösteriler düzenlemeyi; 4 ve 18 Ekim'de, devamında da 29 Ekim'de denemiş ancak yerel makamlarca engellenmişti. Kasım ayında İçişleri Bakanlığı, CWP'yi yasal haklarından mahrum bırakacak, hükümetçe onaylanan bir teklif sundu. 24 Kasım'da, Yüksek İdare Mahkemesi'nden CWP'yi feshetmesi talep edildi. Litvínov'da yaşanan olayların ardından 20 Kasım'da BM'nin ırkçılık konusundaki Özel Raportörü, “ bu eylemlerin modern Avrupa'nın göbeğinde Romanlara karşı uygulanan ciddi ve kökü derinlere dayanan ırkçılık ve ayrımcılıkların su yüzüne çıkarttığını ve bunların üstüne azami gayretle ve hukukun üstünlüğü ışığında gidilmesi gerektiğini” ifade etti. 13 Aralık'ta Litvínov'da CWP tarafından bir başka miting düzenlendi. Aralarında bölge sakinlerinin de bulunduğu 100 civarında aşırı sağcı gösterici, atlı polisler ve çevik kuvvet polislerince dağıtıldı.

■ Nisan ayında Ostrava Eyalet Savcılığı, Ostrava eski Belediye Başkan Yardımcısı Jiří Jizerský ile ilçenin eski Belediye Başkanı ve Senato üyesi Liana Janáčková hakkında 2006 yılında Romanlara yönelik ırkçı beyanlarından ötürü hakaret suçlaması getirdi. Bununla beraber, Senato Liana Janáčková'nın siyasi dokunulmazlığını kaldırmadığı için soruşturma engellendi.

Eğitim

Roman çocukların zihinsel engelli Çek çocuklarının gittikleri okullara gönderilerek tecrit edilmesi uygulaması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Ekim 2007 tarihli yasadışı ayrımcılık yapıldığı kararına

rağmen devam etti. Kasım ayında iki STK – Avrupa Roman Hakları Merkezi ve Roman Eğitim Fonu – Roman çocukların, tecrit edildikleri okullarda düşük seviyeli müfredatlar gördüklerini bildirdi. Raporda; 2005'te bir yasal değişiklik ile hafif derecede zihinsel engelli çocuklara yönelik “özel eğitim veren okullar” kategorisinin yerini alan “uygulama okulları”nın da öğrencilere aynı kısıtlanmış müfredatlar ışığında eğitim verdiği, dolayısıyla öğrencilerin eğitim ve istihdam olanaklarını sınırlandırdığı açıkça belirtildi. Rapor ayrıca, Roman çocukların bu okullarda çok yüksek oranda temsil edilmeye devam ettiğini de ortaya koydu.

Eğitim Bakanlığı yıl boyunca sistemde eksiklikler olduğunu kabul etti ve telafi etmek için gerekli bazı ön adımlar attı.

Barınma

Romanlar bazı belediyelerde ırkçılığa dayalı ayrımcılıktan ve kasıtlı tecrit politikalarından zarar gördüler. Barınma Hakları ve Meskûn Mahalden Tahliyeler, Birlikte Yaşama ve Barış Gücü Geliştirme Fonu üzerinde çalışan Çek STK'ları Merkezi, Nisan ayındaki Evrensel Periyodik Özetleme Raporu ile ilgili olarak BM İnsan Hakları Konseyi'ne sundukları görüşte; “Romanların sıklıkla düşük standartlı ve yeterli barınma imkânının sağlanmadığı, tecrit edilmiş gettolarda yaşamaya zorlandığını” bildirdi. İnceleme raporunda, gerek kamu gerekse özel emlak piyasalarındaki ayrımcı uygulamaların; Romanların mali teminat ibraz etmeleri durumunda bile çoğu kez barınma imkânı bulamamalarına sebep olduğuna işaret edildi.

Ocak ayında Roman Toplulukları'nın Topluma Katılımı Ajansı, toplumun dışına itilmiş Roman topluluklarının durumlarını iyileştirmek amacıyla 12 yerde pilot proje başlattı.

Roman kadınlarının zorla kısırlaştırılması

Mart ayında Evrensel Periyodik Özetleme Raporu için hazırlanan ulusal raporda; Çek makamları, geçmişte Roman kadınlarla ilgili bazı kısırlaştırma vakalarının Sağlık Bakanlığı yasası ve kılavuz ilkelerine tam anlamıyla uygun gerçekleştirilmemiş olduğunu kabul ettiler. Bununla beraber, meseleyi bu vakaların “ırkçı ve ulusal önyargıların tetiklemesi ile meydana geldiği” ekseninde değerlendirmediler.

■ Şimdi 32 yaşında olan Iveta Červeňáková, 1997'de ikinci kızını sezaryenle doğurduktan sonra kanun dışı olarak ve rızası olmaksızın kısırlaştırıldı. Kasım ayında Olomouc Yüksek Mahkemesi, Ostrava Bölge Mahkemesi'nce 2007 yılında alınan, Ostrava belediye

hastanesinin söz konusu kişiye 500,000 Kron (20.469 Avro) tazminat ödemesi ve haklarını ihlal ettiği için özür dilemesi gerektiğine dair kararı bozdu. Bozma kararı, davanın üzerinden üç yıl geçmesi sebebiyle zamanaşımına uğramasına dayanıyordu ve hastanenin yalnızca özür dilemesi gerekli görüldü.

İşkence ve diğer kötü muameleler – ruh sağlığı

Ocak ayında İngiliz televizyon kanalı BBC 1, birçok sosyal bakım evinde barınan ağır zihinsel ve fiziksel özürlü genç insanlar için kullanılan “kafes yataklar” ile ilgili yaptığı gizli çekimi yayınladı. Psikiyatri hastalarını yatakta sınırlı tutma eylemine devam edildi. BM İnsan Hakları Konseyi'nin Nisan ayında yaptığı kullanmama çağrılarının aksine, 2008 yılı bittiğinde makamlar hâlihazırda “ağ yatakların” kullanımından vazgeçilmesi ile ilgili herhangi bir niyet beyan etmedi. Ulusal Hak Savunucusu (Sosyal Denetçi) ilk altı ayda psikiyatri kurumlarına habersiz ziyaretler gerçekleştirdi. Ziyaretlerin sonucunda yaşlı hasta psikiyatri birimlerinde yatağa bağlamaların sadece akut tehlike arz eden durumlar için değil, uzun vadeli çözüm olarak da kullanılmakta olduğunu ortaya koydu.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Brno'da 28 Haziran'da 500 kadar lezbiyen, gey, biseksüel, travesti ve transseksüel eylemci, Çek Cumhuriyeti'nde ilk kez yapılan Onur yürüyüşüne katıldı. İki karşı gösteri şehir makamlarınca yasaklandı ancak, tahminen 150 kadar aşırı sağcı gösterici yürüyüşü protesto etmek amacıyla toplandı. Birçok karşı gösterici tutuklandı.

Uluslararası adalet

Ekim ayında Çek parlamentosu, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni tanıdı. Karar, ilk defa kabul edilisinin üzerinden 10 yıl geçtikten sonra Temmuz ayında Çek Senatosu'nca resmen onaylanmıştı. Çek Cumhuriyeti, temsilcileri Nisan 1999 tarihinde imzalamış olmasına rağmen, Roma Tüzüğü'nü onaylamayan tek AB üye ülkesi idi. Bununla beraber parlamento kararı henüz Cumhurbaşkanı'nca onanmadı.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti / raporları

🗉 Uluslararası Af Örgütü Kasım ayında Çek Cumhuriyeti'ni ziyaret etti.

🗉 Doğu Avrupa: BM İnsan Hakları Konseyi'nin sekizinci oturumu; 2-20

Haziran 2008: Evrensel Periyodik İnceleme Raporu Kapsamında Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Romanya'nın Gözden Geçirilmesi: Uluslararası Af Örgütü'nün çıktılar hakkındaki düşünceleri (EUR 02/001/2008)

🗉 Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu Kapsamında Çek Cumhuriyeti ile ilgili sonuçlar hakkında sözlü açıklama (IOR 41/025/2008)

🗉 BM İnsan Hakları Konseyi Sekizinci Oturumu; 2-18 Haziran 2008: Uluslararası Af Örgütü'nce yapılan açıklamaların derlemesi (ortak açıklamalar ve basın açıklamaları dahildir) (IOR 41/034/2008)

ÇİN	
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Hu Jintao
Hükümet başkanı:	Wen Jiabao
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	1,336.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 24/34
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%90.9

Pekin'de düzenlenen Olimpiyat Oyunları, yetkili makamların insan hakları savunucuları, din adamları, etnik azınlıklar, avukatlar ve gazeteciler üzerindeki kontrollerini sıkılaştırmasıyla ülke çapında baskının artmasına neden oldu. Mart ayında Lhasa'da başlayan protestolar ve huzursuzlukların ardından, hükümet 1,000'in üzerinde insanı gözaltına aldı. Yılsonu itibariyle, gözaltına alınan veya nerede oldukları açıklanmayan yüzlerce kişi vardı. Yetkili makamlar, Sincan Uygur Özerk Bölgesinde yaşayan Uygur halkı üzerinde geniş çaplı bir yasaklama başlatmak için teröristlerle bağlantısı olduğunu iddia ettikleri bir dizi şiddet olayını kullandı. İşkence ve diğer kötü muameleler yaygın bir şekilde uygulandı. Yetkili makamlar; internet sitelerini yasaklayarak, gazetecileri ve internet kullanıcılarını fikirlerini barışçıl bir şekilde açıklamalarına rağmen taciz ederek ve hapse atarak bilgi akışı üzerindeki sıkı kontrollerini sürdürdü. Yetkililer, Olimpiyat Oyunları sırasında ortaya çıkabilecek eleştirileri bastırmak için, idari gözaltı gibi cezai yöntemleri, özellikle “çalışma yolu ile tekrar eğitim”i giderek daha fazla uyguladı.

İnsan hakları savunucuları

İfade özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü haklarını barışçıl bir şekilde kullanan insanlar; taciz, ev hapsi, keyfi gözaltı ve işkence ve diğer kötü muamelelere maruz kalma yüksek riski ile karşı karşıya kaldılar. Çocukları dâhil insan hakları aktivistlerinin aile üyeleri, yetkili makamlar tarafından giderek artan bir şekilde hedef alındı ve uzun dönemli ev hapsi, güvenlik güçleri tarafından tacize uğrama gibi uygulamalara maruz kaldı. Hassas davaları üstlenen avukatlar da risk altındaydı; birkaçının lisansları askıyı alındı, diğerleri ise işlerini kaybetti. Bazı avukatlar, Tibet bölgesindeki karışıklık sırasında tutuklanan Tibetliler ve Falun Dafa uygulayıcılarının davaları dâhil hassas davaları üstlenmemeleri için yetkililer tarafından uyarıldı.

■ Chen Guangcheng, görme özürlü aktivist ve hukuk danışmanı, cezaevinde kötü muamelele uğramaya devam etti. Guangcheng, Shandong'ta yerel yetkililerin doğum kotasını sağlamak için zorla kürtaj ve kısırlaştırmalardan sorumlu tutulmalarına çalışmasının ardından dört yıl üç ay hapis cezasına mahkûm edilmişti. Karısı, Yuan Weijing özellikle Pekin Olimpiyatları sebebiyle, polis tacizine maruz kalmaya devam etti ve sıkı bir şekilde polis gözetiminde tutuldu.

Adalet sistemi ve adil olmayan yargılamalar

Cezai adalet sistemi siyasi müdahalelere karşı oldukça savunmasız kaldı. Mahkemeler, Savcılık organı ve polis Çin Komünist Partisinin denetimi altında kaldı. Yetkili makamlar, muhalefeti susturmak ve insan hakları savunucularını cezalandırmak için; geniş ve belirsiz bir şekilde tanımlanan devlet güvenliği ve "devlet sırları" ile ilgili ceza kanunu maddelerini kullanmaya devam etti. “Devlet sırları” hükümleri altında yargılanan birçok kişi adil olmayan davalara maruz kaldı ve ceza usul kanunu hükümlerine göre diğer sanıklara sağlanan avukatlık hizmeti alma, aileleri ile görüşme ve davalarının halka açık görülmesi gibi korumalar sağlanmadı.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Yetkili makamlar, polise insanları mahkemeye çıkarmadan alıkoyma yetkisi veren gözaltının idari biçimlerinin kullanımını yoğunlaştırdı. Yüz binlerce insan, “çalışma yolu ile tekrar eğitim” gibi; mahkemeye çıkarılmaksızın dört yıla kadar uygulanabilen idari gözaltı biçimlerine maruz kaldı.

Yerel olarak çözüme kavuşturamadıkları çeşitli sorunlarına merkez yönetimden çözüm arayan binlerce dilekçe sahibi; “Kara zindanlar” olarak adlandırılan Pekin'in kenar mahallerindeki gizli gözaltı merkezlerinde alıkonuldu. İdari gözaltında tutulan kişiler oldukça yüksek olarak, işkence ve diğer kötü muamele görme riskine maruz kaldı. Kasım ayında BM İşkenceye Karşı Komite (CAT), Çin'e “idari gözaltının tüm biçimlerini hemen ortadan kaldırması” yönünde çağrıda bulundu.

■ Haziran ayında polis, Sichuan'lı insan hakları aktivisti Huang Qi'yi “gizlilik derecesi yüksek belgeleri yasadışı olarak bulundurma” şüphesi ile gözaltına aldı. Gözaltına alınma nedeni net değildi, ancak Mayıs ayındaki Sichuan depreminde okulları yıkıldığında ölen beş ilkokul öğrencisinin ailelerine yardımcı olması ile bağlantılı olduğu ortaya çıktı. Aileler yolsuzluğun yetersiz inşaat standartlarına neden olduğuna inanıyorlardı ve yerel yetkililerden tazminat talep ediyorlardı. Huang Qi, Eylül ayında bir avukat ile yaptığı ilk görüşmesinden önce 100 günden uzun bir süre kimse ile görüştürülmeden hücre hapsinde tutuldu. Ekim ayında, yetkili makamların insan hakları çalışmalarını bırakma koşuluyla serbest bırakma teklifini reddetti. Mahkemeye çıkarılmaksızın ya da ailesiyle görüştürülmeksizin gözaltında tutulmaya devam etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Yasal reformlara rağmen, işkence ve diğer kötü muameleler cezaevlerinde, karakollarda, “çalışma yolu ile tekrar eğitim” kamplarında ve diğer gayri-resmi gözaltı merkezlerinde sürdürüldü. Özellikle insan hakları savunucuları, dilekçe sahipleri, Tibetliler, Uygurlar, Falun Dafa uygulayıcıları, Hıristiyanlar ve dinini resmen onaylanmamış yollarla uygulayan diğerleri; yetkili makamlar ve kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından uygulanan işkence ve diğer kötü muamele riskleri ile karşı karşıya kaldı.

Ölüm cezası

Yetkili makamlar zehirli iğnenin kurşuna dizilmekten “daha insani” bir yöntem olarak kullanımını artırma niyetlerini yıl boyunca ifade etti. Uluslararası Af Örgütü, en az 7,000 ölüm cezası kararı verildiğini ve 1,700 infazın gerçekleştiğini tahmin ediyor. Ancak, yetkili makamlar ölüm cezaları ve infazlar hakkındaki ulusal istatistiklerini kamuya açıklamayı reddetti ve gerçek rakam hiç kuşku yok ki daha yüksek.

Aralık ayında Çin, ölüm cezasının uygulanması dünya genelinde moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

İfade özgürlüğü

Hükümet ifade özgürlüğü üzerinde sıkı kontroller uygulamaya devam etti. Politik olarak hassas konulara temas eden internet kullanıcıları ve gazeteciler taciz ve hapis tehlikesiyle yüz yüze kaldı. Yaklaşık olarak 30 gazeteci ve diğer 50 kişi görüşlerini internette yayınladıkları için tutuklandı.

Olimpiyatlardan iki hafta önce, yetkili makamlar Pekin’de 3 parkta “protesto bölgeleri” oluşturarak buralarda gösteri yapılmasına izin verdi. Ancak, hiç kimse yasal izin verildiğini bilmiyordu ve bölgeler boş kaldı. Çok sayıda insan protesto izni başvurusu ile ilgili olarak gözaltına veya gözetim altına alındı.

Yetkili makamlar, Olimpiyatlardan günler önce birkaç internet sitesi üzerindeki yasağı kaldırdı, ancak birçoğu engellenmeye devam etti. Ekim ayında yetkili makamlar; Olimpiyatları haber yapan yabancı gazeteciler üzerinde kontrolleri azaltmaya dair olan ve 2007 Ocak ayında yürürlüğe giren yönetmeliğin süresiz olarak uzatılacağını bildirdi.

Yetkili makamlar, Çin’deki temel yasal ve siyasi reformlar için bir taslak öneren Ana Sözleşme 08’in çok sayıdaki imzacısını sorguya çekti ve taciz etti.

■ İmzacılardan Liu Xiaobo yılsonuna kadar gözaltında tutuldu.

İnanç özgürlüğü

Hıristiyanlar, Müslümanlar, Budistler ve diğerleri dâhil resmi olarak izin verilen kanallar dışında dinini yerine getiren kişiler, taciz ve zulüm ile karşı karşıya kaldı. Yetkili makamlar onaylamadıkları Hıristiyan ev-kiliselerinin üyelerini taciz etti, gözaltına aldı, sıklıkla kötü muamelede bulundu ve kilise mülklerine el koydu ya da tahrip etti. Falun Dafa uygulayıcıları, hükümet tarafından en sert biçimde eziyet edilenler arasındaydı. Pekin Olimpiyatlarına doğru, binlerce kişinin tutuklandığı bildirildi, bunların yüzlercesi hapsedildi ya da “çalışma yoluyla tekrar eğitim”e ve bazen ölüme yol açan işkence ve diğer kötü muamele riski içeren diğer idari gözaltı biçimlerine maruz kaldılar.

■ 25 Ocak’ta tanınmış bir halk şarkıcısı ve Falun Dafa uygulayıcısı olan Pekin Üniversitesi Mezunı Yu Zhou ile şair ve ressam olan eşi Xu Na, Thongzhou Bölgesi, Pekin’de tutuklandı. 6 Şubat’ta Qinghe Bölgesi Acil

Durum Merkezi’nden yetkililer, ailesinin tutuklandığı sırada sağlıklı olduğunu söylemesine rağmen, Yu Zhou’nun diyabet ya da açlık greviden öldüğünü söyledi. Acil Durum Merkezi çalışanları ailesinin cesedi görme ve otopsi taleplerini reddetti. 25 Kasım’da Xu Na "yasaların uygulanmasını engellemek için genel inanışı ters düşen bir organizasyon kullanma” iddiasıyla üç yıl hapis cezasına mahkum edildi. Xu Na kararı temyiz etti; kendisi gözaltında işkence ve diğer kötü muamele tehlikesiyle karşı karşıya.

Tibet Özerk Bölgesi ve çevresindeki Tibetlilerin yaşam alanları

Mart ayındaki karışıklardan sonra; Çin’de Tibetlilerinin yoğun olarak yaşadığı bölgelerin dışarıyı ile bağlantısı kesildi. İlk birkaç günden sonra, protestolar oldukça barışçıl bir havada geçti. Ancak, yetkili makamlar 21 kişinin protestocular tarafından öldürüldüğünü ve denizaşırı Tibet örgütleri de 100’ün üzerinde Tibetlinin öldürüldüğünü bildirdi. Çin yetkilileri protestolar sırasında gözaltına alınan 1,000’in üzerinde kişinin serbest bırakıldığını bildirirken, denizaşırı Tibet örgütleri yılsonunda en az birkaç yüz kişinin gözaltında olduğunu tahmin ettiklerini açıkladı.

Yetkililer medyanın ve bağımsız gözlemcilerin bölgeye erişimini engelledikleri için kesin sayının belirlenmesi zordu. Gözaltında işkence ve diğer kötü muamelelerin olduğuna ve bunlardan bazılarının ölümlerine sonuçlandığına dair raporlar vardı. Önemli manastır ve rahibe manastırlarının fiilen tecrit altında tutulduğu bildirildi. Yerel yetkililer, Tibetlilerin Dalai Lama’nın eleştirildiği toplu seanslara katılmalarını ve ona karşı yazılı ithamları imzalamalarını gerektiren “Yurtsever Eğitim” kampanyasını yeniledi. Çin Komünist Partisinin Tibetli üyeleri de bu kampanyada hedef alındı ve çocuklarını dinsel eğitim de aldıkları Tibet sürgün halk okullarından almaya zorlandılar.

■ Sichuan ilinden bir Tibetli olan Paltsal Kyab, protestolarla bağlantılı olarak polis tarafından gözaltına alındıktan beş hafta sonra 26 Mayıs’ta öldü. 45 yaşındaki Paltsal Kyab 17 Mart’ta Ngaba (Ch:Aba) ilinin Charo kasabasında bir protesto yürüyüşüne katılmıştı. Gözaltında tutulurken, ailesine ziyaret izni verilmedi; aile iki Charo kasaba liderinin kendilerine Kyab’ın ölümünü bildirdikleri 26 Mayıs tarihine kadar kendisinden hiçbir haber alamadı. Aile üyeleri bedenini almaya gittiklerinde, onu morarmış ve su toplamış yanıklarla kaplanmış durumda buldular, daha sonra iç yaralarının da olduğu ortaya çıktı. Akrabalarının

gözaltına alındığında sağlıklı olduğu konusunda ısrar etmesine rağmen, polis bir hastalıktan dolayı öldüğünü bildirdi.

Sincan Uygur Özerk Bölgesi

Kuzeybatı Çin’deki Sincan Uygur Özerk Bölgesindeki Uygur Müslüman nüfus yoğun bir şekilde zulümle karşı karşıya kaldı. Yetkili makamlar geniş çaplı bir yasaklama başlatmak için teröristlerle ilişkili olduğu iddia edilen bir dizi şiddet olayını kullandı. Resmi medya kuruluşlarına göre, yıl boyunca terörizm, dinci aşırılık ya da diğer devlet güvenlik suçlamaları ile yaklaşık 1,300 kişi tutuklandı ve 1,154 kişi resmen suçlandı ve davalarla ya da idari cezalarla karşı karşıya kaldı. 14 Ağustos’ta Sincan Uygur Özerk Bölgesi (XUAR) Parti Sekreteri Wang Lequan, Uygur “ayrılıkçılara” karşı “yaşam ve ölüm” mücadelesini ilan etti.

■ Sürgündeki Uygur insan hakları aktivisti Rebiya Kadeer’in oğlu Ablikim Abdirimiyim, “ayrılıkçılık” suçlaması ile Nisan 2007’de dokuz yıl hapse mahkûm edilmişti; Baijiahu cezaevinde tutuklu durumda. 6 Aralık 2007 tarihinde gözaltına alınmasından beri ilk izin verilen ziyaretinde ailesi, sağlığını son derece zayıf bir durumda buldu. Cezaevi yetkilileri bunu kalp sağlığına bağlayarak “işbirliği yapmayı” ya da “suçunu kabul etmeyi” reddettiği için daha da kötü bir duruma gelebileceğini söyledi. Yetkililer tıbbi tedavi için şartlı tahliye taleplerini reddetti; ailesi başvuruda bulunmaya devam ediyor.

Yerel yetkililer tüm hükümet çalışanlarına ve 18 yaşından küçük çocuklara camilerde ibadet etmeyi yasaklamak da dâhil, dini uygulamalar üzerindeki sıkı kontrollerini sürdürdü.

■ Yaşları sekiz ile 14 arasında değişen Yunnan ilinin Hui Müslüman bölgesinde yaşamakta ve eğitimini sürdürmekte olan yüz altmış Uygurlu çocuğun, XUAR’ın Kamu Güvenliği Bürosu tarafından gönderilen polis güçlerince tutuklandığı bildirildi. Urumqi’ye getirilerek Bajiahu Cezaevinde tutuldular. Çocuklardan 10’unun, ailelerinin 20,000 Yuan (\$3,140) kefalet ödemelerinin ardından serbest bırakıldıkları bildirildi. Ödeyemeyenlere ise çocuklarının "yasadışı dinsel faaliyetlere" katılmaktan suçlanacakları söylendi.

Raporlara göre, birçok insan XUAR’da ölüm cezasına mahkûm durumda. Cezaları iki yıl ertelenen kişilerin bazılarının infazı 2008 yılında gerçekleşti. Yerel yasal uygulamaya göre, iki yıl ertelenen ölüm cezaları, kişiler ilk iki yıl boyunca iyi davranış sergiler

ise müebbet hapis cezasına dönüştürülebilmektedir. Bir Tibet vakası istisnası ile birlikte, Sincan Uygur Özerk Bölgesi Çin’de bireylerin politik suçlarından dolayı infaz edildiği tek bölge olarak kalmıştır.

Hong Kong Özel Yönetim Bölgesi

Temmuz ayında, on binlerce protestocu insan haklarında, insanların yaşam standartlarında ve anlamlı politik katılımı iyileştirme talebiyle bir yürüyüş yaptı.

İfade ve toplanma özgürlüğü

Düzinelerce aktivist, Tibetli Budist rahip ve Falan Dafa uygulayıcılarına, Mayıs ayındaki Olimpiyat meşalesi koşuşu öncesinde ve Olimpiyatlar öncesinde ve sırasında Hong Kong’a girme izni verilmedi. Binicilik müsabakalarının yapıldığı yerlerde protestoların hükümet tarafından engellenmesi ifade ve toplanma özgürlüğünü kısıtladı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Hükümet ile BM Mülteciler Yüksek Komiserliği arasındaki işbirliğine rağmen, göç kanunları sığınmacıların, hatta refakatçisi olmayan 18 yaşından küçük çocukların sığınma başvuruları sonuçlanmadan sınır dışı edilmelerine izin vermeye devam etti. Kasım ayında CAT (BM İşkenceyi Önleme Komitesi), sığınma hakkını ve adil ve etkili bir şekilde mülteci statülerinin belirlenmesini yöneten yasal düzenlemelerin eksikliğine dair endişelerini ifade etti.

Temmuz ayında Temyiz Mahkemesi gözaltı sebebi açık olmadan kişilerin idari gözaltına alınmasının Hong Kong İnsan Hakları Beyannamesi Yönetmeliğinin 5. Maddesini ihlal ettiği hükmüne vardı. Karar, kendi ülkelerine geri gönderilmeleri halinde işkence riski ile karşı karşıya olan sığınmacılar ve bireyler dâhil yüzlerce tutuklunun serbest bırakılmasıyla sonuçlandı.

Polis ve Güvenlik Güçleri

CAT, polisin tüm gözaltındakilerin otomatik olarak üstünü araması uygulamasını eleştirdi. Resmi rakamlar Temmuz ve Eylül ayları arasında; 1,600’den fazla kişiye soyarak üst araması yapıldığını ortaya koydu. CAT, soyarak yapılan aramaların ancak açık şekilde gerekçelendirilebilecek durumlarda sınırlandırılması hususunda ısrar etmektedir.

İrkçılık

Temmuz ayında kabul edilen İrk Ayrımcılığını Engelleme Yasası; Hong Kong’un da taraf olduğu İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına dair BM Sözleşmesinde belirtilen garantileri karşılamadı. Yasa

birçok idari önlem için istisnalar ve milliyet, vatandaşlık ve ikamet durumuna dayalı ayrımcılık istisnalarını içerdi.

Kadına yönelik şiddet

Haziran ayında Aile İçi Şiddet Yönetmeliği, şu anda ya da daha önce evlenmeden birlikte yaşayanlar ve aynı evde yaşamayan akrabalar tarafından yapılan ihlalleri içermek üzere genişletildi. Ancak, aynı cinsiyete sahip çiftler arasındaki şiddet ve mülkün zarar görmesi hususları konuma kapsamına alınmadı.

Macao Özel Yönetim Bölgesi

Ekim ve Kasım arasında, yetkililer “vatana ihanet”, “devletin bölünmesi”, “isyana teşvik” ve “hükümeti devirme” eylemlerini yasaklamak amacıyla ulusal güvenlik kanun taslağı hakkında 40 gün süren kamu istişaresi düzenledi. Aralık ayında hükümet kanun taslağını Yasama Meclisine iletti. Suçların belirsiz tanımları, yetkililerin kanunu ifade ve örgütlenme özgürlüğü haklarını bastırmak amacıyla kötüye kullanımına neden olabilir.

Uluslararası Af Örgütü raporları

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Pekin Olimpiyatlarının Mirası: Sorunlar ve olgular: İnfazları Durdurun- Çin'in seçimi (ASA 17/029/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Pekin Olimpiyatlarının Mirası: Sorunlar ve olgular: Herkes için Adil Yargılama - Çin'in seçimi (ASA 17/030/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Pekin Olimpiyatlarının Mirası: Sorunlar ve Olgular: İnsan Hakları Savunucuların Haklarına Saygı Gösterin - Çin'in seçimi (ASA 17/031/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Pekin Olimpiyatlarının Mirası: Sorunlar ve Olgular: Sansürsüz Bir Yaşam- Çin'in seçimi (ASA 17/032/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Olimpiyat geri sayımı- Aktivistlerin engellenmesi Olimpiyat mirasını tehdit etmektedir (ASA 17/050/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Olimpiyat geri sayımı- Tibetli protestocuların yasaklanması (ASA 17/070/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Tibet Özerk Bölgesi: Erişim Engellendi (ASA 17/085/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Olimpiyat geri sayımı- Tutulmayan sözler (ASA 17/070/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: Çin'in dördüncü periyodik raporu öncesinde İşkenceyi Önleme Komisyon için Brifing, 3-21 Kasım 2008 (ASA 17/094/2008)

🇨🇳 Çin Halk Cumhuriyeti: BM Evrensel Periyodik Tarama Raporu: İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun Dördüncü Oturumu, Şubat 2009 (ASA 17/097/2008).

DANİMARKA

DANİMARKA KRALLIĞI	
Devlet başkanı:	Kraliçe II. Margrethe
Hükümet başkanı:	Andres Fogh Rasmussen
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	5.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	77.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6

Hükümet, insanları insan haklı ihlallerine maruz kalabilecekleri ülkelere sınır dışı etmek için diplomatik güvenceleri temel alabileceğini kaydetti. Polise karşı yapılan şikayetleri incelemek için kurulmuş olan sistem kötü muamele için bir çözüm olmadı. Mevzuattaki ve uygulamadaki ayrımcılık tecavüz mağdurlarını korunmadan yoksun bıraktı.

İşkence ve diğer kötü muameleler - güvenceli sınır dışı edilmeler

Nisan ayında Mülteciler, Göçmenler ve Entegrasyon Bakanı, ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğu düşünülen yabancı uyrukluların sınır dışı edilme yolları üzerine çalışması için bir çalışma grubu oluşturdu. Çalışma grubundan, Danimarka'nın, insanları işkence ve diğer kötü muameleler gibi önemli insan hakları ihlallerine maruz kalacakları ülkelere sınır dışı etmek için “diplomatik güvenceleri” izleyerek bunlara güvenip güvenmemesi gerektiği sorusuna yanıt bulması istendi.

Çalışma grubu, Danimarka'da yaşayan ve Şubat ayında bir Danimarka vatandaşı ile birlikte tutuklanan K.S. ve S.C. adlı iki Tunus vatandaşının davalarına cevaben kuruldu. Söz konusu üç kişi, Eylül 2005'te Danimarka gazetelerinde yer alan ve tartışma yaratan Peygamber Muhammed karikatürlerinin yayınlanmasından sorumlu olan karikatürcülerden birine yönelik suikast iddialarına karıştıklarından şüpheleniliyordu. Danimarka vatandaşı tutuklanmasından kısa süre sonra serbest bırakıldı. İki Tunus vatandaşının oturma izinleri geri alındı ve ulusal güvenliğe tehdit oluşturdukları gerekçesiyle sınır dışı edilmeleri emri verildi. Sınır dışı edilme emri beklemedeyken K.S. ve S.C. de gözaltında tutuldu. Ağustos ayında K.S.'nin kendi isteğiyle Danimarka'yı terk ettiği ve bilinmeyen bir yere gittiği bildirildi.

Ekim ayında Göçmen Temyiz Kurulu, S.C.'nin Tunus'a sınır dışı edildiği takdirde işkence ve diğer

kötü muamelelerine maruz kalma riskinin yüksek olduğuna karar verdi ve sınır dışı işleminin gerçekleşemeyeceğine hükmetti. Bu kararın sonucunda S.C. gözaltından serbest bırakıldı. Hükümet S.C.'yi sınır dışı etmek için çabalarını sürdüreceğini, ve çalışma grubu tavsiye ettiği takdirde S.C.'nin Tunus'a geri dönünce maruz kalacağı muameleyle ilgili Tunuslu yetkililerden güvenceler alacağını ve bunlara güveneceğini duyurdu.

Polis ve güvenlik güçleri

Polise yönelik şikayetleri çözüme kavuşturmayı amaçlayan sistem, kötü muamele iddialarına karşı etkili bir çözüm getirmekte başarısız oldu. Çok az sayıda şikayet – her 1,000 şikayetten 5 ila 8'i – bölgesel kamu mahkemelerince görüldü; polise yönelik cezai suçlamalarla sonuçlananların sayısı daha da azdı.

2006 yılında Adalet Bakanı, mevcut şikayet sistemini incelemek ve muhtemel değişiklikler önermek için bir komite kurmuştu. Komite 2008 yılı sonu itibariyle raporunu yayınlamamıştı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Kasım ayında, haklarında sınır dışı edilme kararı verilen fakat bu karar uygulanamayan yabancı uyrukluların sahip olduğu “tolare edilen ikamet” statüsündeki sınırlamalar yeni mevzuatla daha da artırıldı. Söz konusu mevzuat, ülkelere dönmeleri Göçmen Temyiz Kurulu tarafından tehlikeli olarak addedilen yabancı uyruklular için de geçerliydi. Kasım ayında ülkede “tolare edilen ikamet” statüsünde olan, aralarında S.C. olarak bahsi geçen kişinin de bulunduğu 18 kişi bulunduğu inanılıyordu. Yeni mevzuat bu kişilerin sığınmacılar için tasarlanan merkezlerde yaşamalarını ve istisnai durumlar haricinde her gün polise rapor vermesini öngörüyordu. Ayrıca, bu gerekliliklere uymayanların alabilecekleri hapis cezası süresini de bir yıla çıkarıyordu.

BM göçmen bürosu BMMYK'nın tavsiyelerinin aksine 11 Iraklı zorla Irak'a geri gönderildi.

İşkence ve diğer kötü muamelelere maruz kalan bazı sığınmacılar Danimarka'da yeterli tıbbi yardım görmedi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Tecavüz mağdurları tazminat ve yasal korumadan yoksundu. Polise gelen her beş tecavüz vakasından yalnızca biri mahkumiyetle sonuçlandı. Suçlamada

bulunulan vakaların yüzde 60'ı delil yetersizliğinden mahkemeye götürülmedi.

Mevzuat, mağdur ve suçlu evlendiği veya medeni birlikteliğe başladığı takdirde tecavüz cezasında muhtemel bir indirim öngörüyor. Hastalık veya zehirlenme gibi savunmasız durumdaki biriyle yapılan seks, failin, mağdurun söz konusu durumundan doğrudan sorumlu olmaması durumunda tecavüz olarak sayılmıyor.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇨🇳 Danimarka'da polisin hesap verme mekanizmaları (EUR 18/001/2008)

DEMOKRATİK KONGO CUMHURİYETİ

DEMOKRATİK KONGO CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Joseph Kabila
Hükümet başkanı:	Adolphe Muzito
(Ekim ayında Antoine Gizenga'nın yerini aldı)	
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	64.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	45.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 205/184
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%67.2

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin (DKC) doğusu'nda bulunan Kuzey Kivu eyaletinde ani bir artış gösteren silahlı çatışmalar, insan hakları ve insanlık krizini derinleştirdi. Silahlı gruplar ve hükümet güçlerinin neden olduğu, aralarında sivillerin öldürülmesi ve kaçırılması, yaygın tecavüz ve diğer cinsel içerikli şiddet, çocukların silahlı gruplarda savaşçı olarak kullanılması gibi savaş suçları ve diğer ciddi insan hakları ihlalleri söz konusuydu. Yılısonu itibariyle, Kuzey Kivu'da yaşayan insanların dörtte biri çatışma yüzünden yerinden oldu.

Diğer bölgelerde de etnik ve topluluklar arası gerginlikler arttı. Ordu, polis ve istihbarat servisleri, ülke çapında çoğu siyasi gerekçeli olan ciddi insan hakları ihlallerinden sorumlu oldu.

Arka plan

Sağlık çalışanları, öğretmenler ve devlet memurları ücretlerin azlığı ve maaşların ödenmemesini protesto etmek amacıyla uzun süreli grevler gerçekleştirdi.

Şubat ve Mart aylarında, aralarında Bas-Congo eyaletinin de bulunduğu ülkenin birçok yerinde yapılan polis operasyonları sırasında yaklaşık 100 kişinin öldürüldüğü şiddetli kargaşalar yaşandı.

Nisan ayında Hükümet, Çinli firmalardan oluşan bir konsorsiyum ile 9 milyar dolarlık madencilik ve altyapı anlaşması imzaladı. Devletin Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin maden varlıklarını yok pahasına sattığı suçlamaları Mayıs ayında mecliste protestolar düzenlenmesine yol açtı. Bununla beraber, dünya maden fiyatlarında gözlemlenen sert düşüş, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde madencilikle uğraşan bölgelerde çalışan on binlerce kişinin gelirlerini kaybetmesi tehlikesini ortaya çıkardı.

Haziran ayında çocukların korunması konusunda ulusal bir kanunun kabul edilmesi ve Temmuz ayında da siyasi tutukluların büyük bölümünün serbest bırakılması gibi bazı olumlu gelişmeler de gözlemlendi.

Silahlı çatışmalar

Ocak ayında yapılan barış antlaşmasına rağmen, Ağustos ayında Kuzey Kivu'da Halkın Savunması Ulusal Kongresi'ne (CNDP) bağlı silahlı çete ile ulusal ordu (FARDC) arasında ciddi çarpışmalar yeniden başladı.

Ekim ayında gerçekleşen büyük bir saldırıda, Halkın Savunması Ulusal Kongresi (CNDP), eyaletin büyük bölgelerini ele geçirdi ve eyalet başkenti Goma'nın birkaç kilometre yakınına kadar ilerledi. Ulusal ordu güçlerinin büyük bir bölümü kaçarak özellikle Kanyabayonga şehri civarında tecavüze, yağmacılığa ve çok sayıda cinayet işlemeye devam etti. Yılsonu itibarıyla, CNDP'ye karşı silahlı direniş temel olarak, zaman zaman Ruandalı isyancı bir grup olan Ruanda Demokratik Özgürlük Güçleri (FDLR) ile işbirliği içinde hareket eden hükümet yanlısı *mayi-mayi* milislerince üstlenilmekteydi.

Çatışmalar, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ile Ruanda hükümetleri arasındaki ilişkilerin bozulmasına neden oldu. Demokratik Kongo hükümeti Ruanda'yı CNDP'ye destek sağlamakla, Ruanda hükümeti de Demokratik Kongo Cumhuriyeti ordusunu FDLR ile işbirliği yapmakla suçladı. BM Uzmanlar Grubu'nun

Aralık ayı raporu her iki tarafın suçlamalarını da büyük ölçüde doğruladı.

Ekim ayında, Orientale eyaletindeki Ituri bölgesinde, Kongo'da Adalet İçin Halk Cephesi (FPJC) adlı yeni bir silahlı grup, bölge başkenti Bunia'ya yakın ordu mevzileri ve köylere saldırılar düzenledi. FPJC, hükümetin terhis ve topluma yeniden bütünlleştirme ile ilgili verdiği sözleri tutmamasından kötü etkilenen, Ituri'deki eski silahlı grupların üyelerini bünyesinde bir araya getirdiğini iddia etti.

Orientale eyaletinde yer alan Haut-Uélé bölgesinde, Ugandalı Tanrı'nın Direnişi Ordusu'nca (LRA) sivil hedeflere yönelik olarak yapılan saldırılar 2008 yılı boyunca şiddetlendi. Tanrı'nın Direnişi Ordusu, Dungu bölgesindeki yasadışı cinayetler, tecavüzler, yüzlerce çocuğun sistematik olarak kaçırılması ve evlerin yakılmasından sorumlu tutuldu. Aralık ayının ortasında Uganda, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Güney Sudan, Tanrı'nın Direnişi Ordusu mevzilerine askeri saldırıda bulundu. Tanrı'nın Direnişi Ordusu da, Aralık ayının sonlarında bir misillemede bulunarak bölgedeki birçok şehir ve köye saldırarak, yaklaşık 500 sivil yasadışı bir şekilde katletti, yüzlerce kişiyi kaçırdı ve 50,000 kadar kişinin yerinden edilmesine sebep oldu.

Hükümetin güvenlik güçleri, çatışmaların yaşandığı kesimlerde sivilleri korumada yetersiz kaldı ve sivillerin öldürülmesi, tecavüz ve işkenceyi de kapsayan birçok insan hakkı ihlalinden bizzat sorumlu oldu. Doğu'da sivillerin korunması tamamen, mevcudu 17,000 civarında olan BM (BM Kongo Operasyonu / MONUC) barış gücüne bağlı kaldı. MONUC, sivillerin hayatını korumak adına düzenli müdahalelerde bulunduyrsa da sivilleri her durumda korumayamadı ve Kasım ayında Kuzey Kivu'daki Kiwanja katliamını engelleyecek bir müdahalede bulunmayı başaramadı. BM Güvenlik Konseyi, 20 Kasım'da barış gücü askerlerinin sayısını 3,000 kişi daha artırarak BM Kongo Operasyonu'nu geçici olarak güçlendirilmesine izin verdi. Yılsonu itibarıyla, Kuzey Kivu'da bir Avrupa Birliği (AB) askeri gücünün konuşlandırılması için yapılan çağrılar giderek artmaktaydı.

Yasadışı öldürmeler

Devlet güvenlik güçleri ile Kongolu ve yabancı silahlı gruplar yüzlerce kişiyi yasadışı bir şekilde öldürdü. Bütün güçler kasten sivilleri hedef aldı. Çoğunlukla askeri üniformalı kişilerce işlenen, siyasi kaynaklı olması muhtemel birçok cinayet bildirildi.

Cumhurbaşkanı Joseph Kabila'nın reddettiği üvey kız kardeşi olan ve Ocak ayında Kinşasa'daki evinde vurulan Aimée Kabila ve Temmuz ayında Kinşasa'da saldırıya uğrayan muhalif siyasetçi Daniel Botheti de öldürülenler arasındaydı.

Bir BM araştırması, Şubat ve Mart aylarında Bas-Congo eyaletinde gerçekleşen polis operasyonları sırasında, ağırlıklı olarak siyasi-dini grup *Bunda dia Kongo*'nun üyelerinden oluşan yaklaşık 100 kişinin öldürüldüğü sonucuna vardı. Araştırma, ölü sayısının fazla olmasına, polislin aşırı güç kullanmasının ve bazı durumlarda da yargısız infazlara başvurmalarının yol açtığını öne sürdü. Sadece 27 kişinin ölmüş olduğunu savunan hükümet, bu iddiaları araştırmadı ve sorumlu olduğu iddia edilenler hakkında cezai kovuşturma başlatmadı.

Başka bir BM araştırması, CNDP güçlerinin, 16-17 Ocak'ta Kuzey Kivu'daki Kalonge civarında en az 30 sivil yasadışı bir şekilde öldürdüğünü ortaya çıkardı. ■ 5 Kasım'ı 6 Kasım'a bağlayan gecede, Kuzey Kivu'daki Kiwanja'daki CNDP tarafından ev ev yapılan aramalarda çoğu yetişkin erkeklerden oluşan çok sayıda sivilin katledildiği iddia edildi. Görgü tanıklarının ifadelerine göre, “genç babalar ve yeni evliler” olarak tanımlanan mağdurlar evlerinden zorla çıkarılarak vuruldu veya ölene kadar bıçaklandı. Cinayetlerin *mayi-mayi* güçlerinin şehirde daha önce gerçekleştirdiği saldırılara karşı misilleme olarak işlendiği anlaşıldı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Silahlı çete direnişçilerinin ve hükümet askerlerinin birinci derecede fail olduğu doğu bölgeleri başta olmak üzere bütün Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimleri oldukça yaygın bir haldeydi. Grupların tecavüzüne maruz kalan birçok kadın ve kız çocuğu birden fazla kez tecavüze uğradı ya da cinsel kölelik için alıkonuldu. Mağdurların çoğu tıbbi veya psiko-sosyal yardım görmedi. Tecavüzcülerin çoğu cezalandırılmadı; kadınlar ve kız çocukları tecavüzü bildirmeleri ve hatta tıbbi yardım talep etmeleri durumunda tekrardan şiddet görecekları korkusuyla yaşadı.

■ Şubat ayında günlerce Kuzey Kivu'daki bir ordu kampında tutulan 16 yaşındaki bir kız çocuğuhar gece bir yüzbaşı tarafından tecavüze uğradı. Kız çocuğunun annesi kızın serbest bırakılması için kampın kapısına gelip yalvardıysa da askerler tarafından kamptan kovuldu.

Çocuk askerler

2008 yılı itibarıyla, silahlı grupların bünyesinde savaşan çocukların sayısının 3,000 ila 4,000 arasında olduğu tahmin edilmekteydi. Ayrıca, ulusal ordunun 2004 yılında çocukların askere alınmasını resmen sona erdirmiş olmasına rağmen, birçok çocuğun hala FARDC bünyesinde askerlik yaptığı iddia edildi. BM'nin ve sivil toplum örgütlerinin eski çocuk askerlere yönelik koruma ve yeniden topluma kazandırma programları için kaynaklar yine yetersiz kaldı.

Kuzey Kivu'da ve bazı başka bölgelerde yeni çocuk askerler bölgelerdeki silahlı gruplara dâhil oldu. Bazı durumlarda çocuklar, gruplar halinde zorla silahlı çetelere dâhil edildi. Bunların arasında terhis edilen çocuk askerler de bulunuyordu. Aynı zamanda ordu da, çocukları Eylül ve Ekim aylarında Kuzey Kivu'da gerçekleşen askeri operasyonlarda hamal olarak kullandı. Tanrı'nın Direnişi Ordusunun da, Dungu bölgesindeki birçok köyde en az 160 çocuğu kaçırdığı iddia edildi.

■ Eski bir çocuk askerin anlattığına göre, 2008 yılı başında Kuzey Kivu'daki bir silahlı gruptan kaçma girişiminde bulunan iki genç, kamptaki diğer çocuk askerlerin önünde ölene kadar dövüldü. Çocuklar zemindeki bir çukurdan çıkarıldı ve komutan çocukların dövülmesi emrini verdi. İki asker ve bir yüzbaşı onları çamura fırlattı, tekmeledi ve çocuklar ölünceye kadar tahta sopalarla dövüldü.

Ülke içinde yerinden edilen kişiler ve mülteciler

Yıl sonu itibarıyla, Kuzey Kivu'daki çatışmalar sebebiyle 1.4 milyondan fazla kişi ülke içinde yerinden edildi ve 30,000'den fazla kişi de Uganda'ya kaçmak zorunda kaldı. Yerinden edilen birçok kişi hükümetin denetimi altında bulunan Goma'ya yakın bölgelere taşındı. Bununla beraber, yılsonu itibarıyla on binlerce kişi insani yardımın ulaşmadığı daha az güvenli bölgelerde kaldı. Yerinden edilen insanların birçoğu günlerce veya haftalarca süren kaçışın ardından oldukça zayıf sağlık koşullarıyla karşılaştı.

Ülke içinde yerinden edilen kişiler (IDP) için kurulan birçok kampta kolera ve diğer bulaşıcı hastalıkların ortaya çıktığı bildirildi. Kamplardaki koruma standartları çoğunlukla zayıf olup, buralarda tecavüz, ateşli silahla yaralama ve hırsızlık vakaları bildirildi. Savaşan güçler, ülke içinde yerinden edilen kişilere ait kampların sivil niteliğine yeterince saygı göstermedi.

■ 4 Haziran'da, Kuzey Kivu'daki Kinyandoni'de bulunan ve ülke içinde yerinden edilen kişilere ait bir kampa FDLR tarafından yapıldığı iddia edilen saldırı sonucu en az üç sivil hayatını kaybetti.

■ 16 yaşındaki bir çocuk, 2008 yılının başında Masisi bölgesinde bulunan, ülke içinde yerinden edilen kişilere ait kampın içinden alınarak CNDP için savaşmak üzere bu gruba zorla katıldığını beyan etti. CNDP'nin Ekim ayında Rutshuru şehri civarındaki ülke içinde yerinden edilen kişilere ait kampları yıktığını ve kamp sakinlerini ayrılmaya mecbur bıraktığı iddia edildi.

İşkence, diğer kötü muameleler ve keyfi gözaltılar

İşkence ve kötü muameleler, özellikle siyasi muhalif olarak algılananlara yönelik olmak üzere hükümetin güvenlik servisleri ve silahlı gruplar tarafından düzenli olarak gerçekleştirilmekteydi. Aralarında dövme, bıçaklama, pencere demirlerinden asma ve gözaltındayken tecavüz etmenin de bulunduğu yöntemler kullanıldı.

Özellikle CNDP'yi desteklediklerinden şüphelenilen bireyler ve siyasi muhalefetteki Kongo Kurtuluş Hareketi (Mouvement de Libération du Congo – MLC) veya bu hareketin lideri Jean-Pierre Bemba ile ilişkileri oldukları düşünülen polis memurları veya askerler, devlet güvenlik güçleri tarafından düzenli olarak gerçekleştirilen keyfi tutuklamalara maruz kaldı. Tutukluların birçoğu, askerler veya istihbarat servisi tarafından yürütülen gayri resmi gözaltı boyunca haftalar veya aylarca tecritte tutuldu.

Birçok gözaltı merkezi ve cezaevindeki koşullar zayıfı ve buralarda zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamelelerde bulunuldu. Kötü beslenmeye veya tedavi edilebilir hastalıklara bağlı mahkûm ölümleri düzenli olarak rapor edildi.

Serbest bırakılan mahkûmlar

Temmuz ayında hükümet, Kinşasa'daki merkez cezaevinden 258 askeri ve sivil tutuklunun serbest bırakılmasını emretti. Tutuklular, devletin güvenliğine karşı suç işlemiş oldukları şüphesiyle, mahkeme önüne çıkarılmadan, bazıları 2004 yılından beri olmak üzere uzun bir süredir yasadışı bir şekilde tutulmaktaydı. Serbest bırakılmalar, her ne kadar iyi karşılanmış olsalar da, organize ve şeffaf bir adli süreci takip etmedi. Çok sayıda siyasi mahkûm da gözaltında kalmaya devam etti.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları, hükümet güçleri ve silahlı gruplar tarafından fiziksel saldırıya uğradı, kaçırıldı, ölüm tehditlerine ve başka tehditlere maruz kaldı. Birçok insan hakları savunucusu Kuzey Kivu'daki çatışma yüzünden saklanmaya veya kaçmaya zorlandı. Başka insan hakları savunucuları da iyi bilinen ve göz önünde olan insan hakları vakalarının müdahil oldukları için hedef alındı.

Cezasızlık

İnsan hakları suçları vakaların büyük çoğunluğunda cezasız kalmaya devam etti; yalnızca az sayıda düşük rütbeli askeri personel yargı önüne çıkarıldı. Gözaltı merkezlerinde ve cezaevlerinde sıklıkla yaşanan firarlar (2008'de en az 250 kişi firar etti) dava süreçlerini baltaladı.

Uluslararası adalet

Kongo'lu dört eski silahlı grup komutanı veya lideri Uluslararası Ceza Mahkemesi'nce (UCM) gözaltına alındı ve duruşmalarını beklemekteydi. Beşincisi hakkında da tutuklama emri çıkarıldı.

Mathieu Ngudjolo Chui, Demokratik Kongo Cumhuriyeti yetkililerince tutuklanarak Şubat ayında Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne teslim edildi. 2007'de gözaltına alınan Germain Katanga ile birlikte, Ituri'de bulunan Bogoro köyüne Şubat 2003'te düzenlenen bir silahlı saldırı esnasında ve sonrasında savaş suçları ile insanlığa karşı suç işlemekle suçlandılar.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti Senatörü, Kongo Kurtuluş Hareketi (MLC) Başkanı ve eski Demokratik Kongo Cumhuriyeti Başkan Yardımcısı Jean-Pierre Bemba Gombo, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin tutuklama emriyle Mayıs ayında Belçika'da tutuklandı ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne teslim edildi. Gombo, Kongo Kurtuluş Hareketi'ne ait güçlerin Ekim 2002 ile Mart 2003 arasında Orta Afrika Cumhuriyeti'nde sivillere karşı gerçekleştirdiği iddia edilen sistematik tecavüz ve diğer ihlallerle ile suçlandı.

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nce gözaltına alınan ilk kişi olan dördüncü mahkum Thomas Lubanga Dyilo ile ilgili geçici erteleme kararı Kasım ayında kaldırıldı. Erteleme, Uluslararası Ceza Mahkemesi dava meclisinin, sanığı aklama ihtimali olan kanıtların savcılık tarafından alıkonulmasının sanığın adil yargılanma hakkını ihlal ettiği kararına varması üzerine Haziran'da uygulanmıştı.

Nisan ayında Mahkeme, Ituri'deki silahlı bir grubun kıdemli komutanı iken, Temmuz 2002 ile Aralık 2003 tarihleri arasında 15 yaşın altındaki çocukları bu gruplara almak ve savaş durumunda kullanmak gibi savaş suçlarından dolayı, Ağustos 2006'da Bosco Ntaganda aleyhine düzenlenen tutuklama emrini ortaya çıkardı. Bosco Ntaganda özgür kaldı ve Kuzey Kivu'daki CNDP'nin genelkurmay başkanlığına devam etti.

Ölüm cezası

Askeri mahkemeler yıl boyunca aralarında sivillerin de bulunduğu en az 50 kişiyi ölüm cezasına mahkûm etti. Hiçbir infaz bildirilmedi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

- Uluslararası Af Örgütü delegeleri Şubat ve Kasım aylarında ülkeyi ziyaret etti.
- Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Binbaşı Yawa Gornonza'nın tutuklu iken ölmesi ile ilgili olarak Demokratik Kongo Cumhuriyeti Hükümeti'ne Açık Mektup (AFR 62/004/2008)
- Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Kuzey Kivu – Kadınlar ve çocuklara karşı savaş sürüyor (AFR 62/005/2008)
- Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Kuzey Kivu Krizi (AFR 62/014/2008)
- Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Silah ambargosunu sertleştirmesi konusunda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne Açık Mektup (AFR 62/016/2008)

DOĞU TİMOR

DOĞU TİMOR DEMOKRATİK CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	José Manuel Ramos-Horta
Hükümet başkanı:	Kay Rala Xanana Gusmão
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	1.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	59.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 90/89
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%50.1

Polis ve mahkeme zayıf kurumlar olarak kalmayı sürdürdü. 1999 yılında ülkenin Endonezya işgalinden dönüşümü sürecinde işlenen büyük insan hakkı ihlallerinde cezasızlık devam etti. Uzun süredir bekleyen Endonezya ve Doğu Timor Doğruluk ve

Arkadaşlık Komisyonu ortak raporu hükümete ulaştırıldı. Komisyonun soruşturması cezasızlıkla ilgili kaygıları sebebiyle BM tarafından boykot edildi. İsyancı bir asker, Cumhurbaşkanı'na ve Başbakan'a suikast girişiminde bulundu. 2006 yılında şiddet eylemlerinden kaçıp kamplarda yaşayan, ülke içinde yerinden edilen kişilerin sayısı artmaya devam etti.

Arka Plan

1999'daki bağımsızlık referandumu sonrasında ve 2006 yılı Nisan/Mayıs aylarındaki şiddet eylemlerinde insan hakkı suçu işleyenler cezasız kaldı.

BM Doğu Timor Entegrasyon Görevi (UNMIT) vekâleti 2009'un başlarına kadar uzatıldı. Cumhurbaşkanı José Ramos Horta UNMIT'den 2012 yılına kadar kalması çağrısında bulundu.

Polis ve güvenlik güçleri

Milli polis gücünün yeniden kurulması çalışmaları devam etti. Fakat ortada polisin ve askeri yetkililerin insan hakkı ihlalleri işledikleriyle ilgili raporlar bulunuyordu. Başbakan ve Cumhurbaşkanı'na düzenlenen saldırılar sonrasında polisin Doğu Timor ordusu otoritesi altına girmesi ile birlikte iki güç arasındaki gerilim arttı.

11 Şubat'ta, Cumhurbaşkanı Jose Ramos-Horta evine giderken yolda isyancı asker Major Alfredo Reinado tarafından üç kurşunla vuruldu. Ardından, Major Reinado ve Cumhurbaşkanı koruması aralarında çıkan silahlı çatışmada öldüler. Başbakan Xanana Gusmão, seyahat ettiği arabada ve evinde eşgüdümlü olarak düzenlenen bir saldırıdan yara almadan kurtuldu. Reinado 2006 yılı şiddet eylemlerine liderlik yapmaktan aranmış ve cinayetle suçlanmıştı. Cumhurbaşkanı tamamıyla iyileşti.

Cezasızlık

Doğruluk ve Arkadaşlık Komisyonu (CTF) 1999 yılı şiddet eylemleri ile ilgili hazırladığı raporu Haziran ayında Doğu Timor ve Haziran ayında Endonezya hükümetine sundu. Özerkliği desteklenen askeri örgütler, Endonezya ordusu, sivil hükümet ve polis gibi kurumların işlenen insan hakkı ihlalleri ile ilgili sorumlulukları beklenenden daha fazlaydı. Fakat CTF vekilleri komisyonun amaçladığı soruşturmayı yürütmesini engelledi ve insan hakkı ihlali işleyen kişilerin isimlerini açıklamadı. Cezasızlıkla ilgili kaygıları sebebiyle BM'nin CTF'yi boykot edip, yerine soruşturmayı Doğu Timor savcısının Ağır Suçlar Birimi

ile birlikte yürütmesini sağladı. Yılsonuna kadar 20 vaka başvurdu; BM yaklaşık 400 vakanın incelemesinin 3 yıl sürebileceği bilgisini verdi.

Mayıs ayında, Cumhurbaşkanı 1999 yılı şiddet eylemlerinde cinayet suçu işleyen Endonezya taraftarı birçok kişinin hapis cezasını geri çevirdi.

■ Askeri lider Joni Marques'in mahkûmiyeti yarıya indirilerek 12 yıl yapıldı. İnsanlığa karşı işlediği suçlar için ilk olarak 33 yıl verilen cezası 2004 yılında böylece 9 yıl indirilmişti.

■ Nisan ayında, Endonezya Yüksek Mahkemesi eski askeri lider Eurico Guterres'in insanlığa karşı işlediği suçlar için hakkında verdiği 10 yıllık mahkûmiyet kararını kaldırdı. Guterres Endonezya'da bu suçu işleyerek yargılanıp tutuklanan ilk kişiydi.

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

Yaklaşık 40,000 bin kişi ülke içinde yerlerinden edildi. Yiyecek, barınma, temiz su, sıhhi temizlik ve sağlık hizmeti ihtiyaçları sürdü.

DOMİNİK CUMHURİYETİ

DOMİNİK CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Leonel Fernandez Reyna
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	9.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 37/28
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%87

2008 yılında devlet güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği iddia edilen yasadışı öldürmelerin sayısında artış yaşandı. Haitililer ve Dominikli Haitililer ciddi ayrımcılığa maruz kaldı. Yüksek oranda aile içi şiddet kaydedildi.

Sağlık hakkı (HIV/AIDS)

Temmuz'da Birleşmiş Milletler Ortak HIV/AIDS Programı, salgının Dominik Cumhuriyeti'nde durağanlaştığını belirtti. Bununla birlikte ülkenin HIV/AIDS'le mücadelede aşırı derecede dışa bağımlı olduğunun altını çizdi. HIV oranının *bateyeler* (şeker

plantasyonu işçileri) arasında yüksek olduğunu kaydetti. Ulusal sivil toplum örgütleri, HIV/AIDS'li insanların çalışma yerlerinde maruz kaldığı ayrımcılığı kinamaya devam etti.

Polis ve güvenlik güçleri

Şiddetli suçların artması ve hükümetin bununla mücadeledeki başarısızlığına yönelik yaygın endişeler vardı.

Başsavcılık'ın açıkladığı rakamlara göre, Ocak ile Ağustos arasında 298 kişi polis tarafından öldürüldü. Bu rakam, geçen senenin aynı dönemine oranla yüzde 72'lik bir artış anlamına geliyordu. Ölümeye yol açan vurma olaylarının bazılarının yasadışı olabileceğine dair endişeler vardı. Ekim ayında Dominik İçişleri ve Polis Bakanı, polis tarafından öldürülme vakalarının “dehşet verici” olduğunu kaydetti ve yozlaşmış polislerin polis gücünden ihraç edilmesi ve polis eğitiminin iyileştirilmesi için çağrıda bulundu. Güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen ihlalleri soruşturacak bağımsız bir birim olmadığı için cezasızlık standart olarak kaldı.

■ 12 Şubat'ta doğu Santo Domingo'nun Ensanche Isabelite bölgesinde, şüpheli beş suçlu polis devriyesi tarafından “karşılıklı ateş” sırasında öldürüldü. Görgü tanıkları söz konusu kişilerden ikisinin polis tarafından vurulmadan önce teslim olduklarını belirtti.

Ayrımcılık – Haitili göçmenler ve Dominikli Haitililer

BM Azınlıklar Bağımsız Uzmanı'nın raporları, ırkçılık Özel Sözcüsü, Çocuk Hakları Komitesi ve Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Haitili göçmenlerin ve Dominikli Haitililer'in maruz kaldığı ayrımcılığa dikkati çekti.

Vatandaşlığa erişim

Dominik Seçmen Dairesi tarafından 2007 yılında çıkarılan bir yönetmelik, binlerce siyahi Dominikli'nin kimlik belgelerinin ele geçirilmesi için bahane olarak kullanılmaya devam etti. Söz konusu yönetmelik, hükümet görevlilerinin yenileme veya kayıt için sunulan her türlü kimlik belgesinin, bu tür belgelerin geçmişte hatalı olarak verildiği gerekçesiyle kapsamlı olarak incelemesini öngörüyor. Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Mayıs ayında Haiti kökenli Dominiklilere kimlik belgeleri verilmesi için gerekli adımların acilen atılması için çağrı yaptı.

Sınır dışı edilmeler

İnsan hakları örgütlerine göre yılın ilk altı ayında

6,000'den fazla Haitili sınır dışı edildi. Bu sınır dışı edilmelerin çoğu keyfiydi ve uluslararası insan hakları standartlarına uygun yürütülmedi. Sınır dışı edilenlerin, göçmenlik yetkilileri ve güvenlik güçlerinin kötü muamelesine maruz kaldığına dair raporlar vardı.

Linç etmeler

Haitili göçmenler, Dominiklilerin Haitililere mal edilen öldürülmelerine misilleme olarak kalabalık grupların saldırılarına maruz kaldı.

■ Dominikli bir Haitili ve Haiti uyruklu bir kişi 27 Ekim'de güneybatıdaki Neiba belediyesinde bir kalabalık tarafından öldürüldü. Saldırı, bir Dominikli'nin bir Haitili tarafından öldürüldüğü iddialarını izledi. Yerel yetkililerin hızlıca müdahale ettiği bildirildi ve yılsonu itibarıyla bir soruşturma devam etmekteydi.

İnsan ticareti

Dominik Cumhuriyeti - Haiti sınırının her iki tarafında çalışan insan hakları örgütleri, 2008 yılının ilk altı ayında 1,353 Haitili çocuğun, tarım ve ev işlerinde çalıştırılmak, dilendirilmek, sokak satıcılığı ve fahişelik yapmak üzere Dominik Cumhuriyeti'ne kaçırıldığını bildirdi.

İfade özgürlüğü – gazeteciler

Medya çalışanları taciz edildi ve korkutuldu. Ekim ayında Dominik Ulusal Basın İşçileri Birliği, Ocak ve Eylül ayları arasında 32 gazetecinin fiziksel saldırıya uğradığını veya tehdit edildiğini ve diğer 21 kişinin de çalışmalarını nedeniyle sahte adli davalara maruz kaldığını bildirdi.

■ 7 Ağustos'ta, yerel televizyon kanalı Teleunion kameramanı ve yapımcısı Normando Garcia, Santiago'da vurularak öldürüldü. Öldürülmeden önce, bölgedeki suçları inceleyen çeşitli programlar yayınlamasının ardından arabası yakılmış ve kimliği bilinmeyen kişilerden tehditler almıştı.

Kadına yönelik şiddet

Kadına karşı şiddet yaygın kalmaya devam etti. Temmuz ayında Santo Domingo Bölgesi Kamu Savcısı, Dominik Cumhuriyeti'ndeki aile içi şiddet oranını “dehşet verici” olarak tanımladı. Resmi rakamlara göre Ocak ve Ağustos aylarında 133 kadın mevcut veya eski eşleri tarafından öldürüldü. Haziran ayında Dominikli birkaç kadın hakları sivil toplum kuruluşu tarafından ortak olarak yayınlanan *Cinsel Şiddeti Atlatan Dominikli Kadınların Kritik Yolu* adlı bir rapor, cinsel temelli şiddetten sağ çıkan kadınların

çoğunluğunun adli sistem tarafından tekrar madur edildiğini ortaya koydu. Mağdurların yüksek bir bölümünün yasal süreci terk ettiğinin ve konuyla başa çıkabilecek adli personel olmamasının altını çizdi.

Uluslararası Af Örgütü raporu

📄 Dominik Cumhuriyeti'ndeki ayrımcılıkla mücadele – Haitili göçmen işçilerin ve soylarının haklarını korumak ve geliştirmek (AMR 27/003/2008)

EKVADOR

EKVADOR CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Rafael Vicente Correa Delgado
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	13.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	74.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 29/21
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%91

Eylül ayında yapılan bir referandumla yeni anayasa onaylandı. Haziran ayında, eski insan hakları ihlallerini araştıran Hakikat Komisyonu ilk raporunu yayınladı. 2007'de açıklanan ve nisan ayında Ekvador BM Evrensel Periyodik Özetlemesi'nde (UPR) yinelenen cezaevi reformları yine sürüncemede kaldı. Yerli halklara ve çevre aktivistlerine yönelik ihlal bildirimleri devam etti ve hükümet muhalefete giderek artan bir hoşgörüsüzlükle suçlandı.

Arka plan

Kasım 2007'de reform sürecini başlatan Kurucu Meclis, temmuz ayında bir anayasa taslağını onayladı. Yeni anayasa başkanın iktidarını artırdı ve hükümete maden işleme endüstrileri ve toprak dağılımı üzerinde daha fazla kontrol hakkı tanıdı. Ekvador'un çok etnili ve çok kültürlü yapısını tanıdı, yerel topluluklara madencilik ve petrol çıkarma projelerinde danışma hakkı verdi. Sivil toplum örgütleri tarafından yerel topluluklara ve çevreye zarar vereceği, büyük maden şirketlerinin elini kuvvetlendireceği düşünülen bir madencilik kararnamesi, yıl sonunda protestolar arasında hâlâ tartışılıyordu.

Mayıs 2007'de, León Febres Cordero (1984-1988) döneminde işlenen insan hakları ihlallerini araştırmak

üzere kurulan Hakikat Komisyonu Şubat 2008'de tanıklıkları kabul etmeye başladı; Eylül ayında bir ara rapor hazırlandı. Eski başkan Febres Cordero aralık ayında öldü.

Mart ayında, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri ikinci kumandanı Raúl Reyes, Kolombiya güvenlik güçlerinin Ekvador topraklarında yürüttüğü askeri operasyonlarda ölenler arasındaydı (bakınız Kolombiya raporu).

Maden endüstrisi ve insan hakları

Ağustos ayında yayınlanan bir raporda, yerli halklar üzerine çalışan BM Özel Raportörü, bildirilen ihlaller konusunda endişelerini dile getirdi ve uluslararası petrol şirketleri ile yerli ya da diğer yerel toplulukları arasındaki ihtilafları izlemeye devam edeceğini belirtti. ■ Bir çevre ve kadın hakları aktivisti olan Esther Landetta Chica, Mayıs ile temmuz arasında bir dizi imzasız ölüm tehdidi aldı. Chica, Guayas bölgesindeki kanunsuz madencilik faaliyetlerinin olası olumsuz sonuçları konusunda yerli topluluğun endişelerini dile getirmişti.

Mart ayında, Kurucu Meclis, çoğu çevre protestoları nedeniyle tutuklanan yüzlerce tutuluyu affetti. Bu kişiler arasında, Aralık 2007'de hükümet petrol operasyonlarına karşı protestolar nedeniyle olağanüstü hal ilan ettikten sonra, Aralık 2007'de Orellana bölgesinde, Dayuma kasabasında tutuklanan 37 kişi de bulunuyordu. Terörizmle suçlanan birkaç tutuklu hakkındaki suçlamalar düştü, bu kişiler arasında Vali Guadalupe Llori de vardı. Ancak Llori, dolandırıcılık suçlamasıyla neredeyse on ay cezaevindeki kaldı. Eylül ayında tüm suçlarından beraat ederek serbest bırakıldı.

Kasım ayında hükümet, Kanada madencilik şirketi Copper Mesa Mining Corporation'a (eski Ascendant Copper) verdiği tartışmalı maden çıkarma iznini geri çekti. Bu ve madencilik iznini geri çekmeye yönelik bir dizi başka karar, nisanda çevreyi ve yerel nüfusları madenciliğin olumsuz etkilerinden korumayı amaçlayan Ulusal ve Anayasal Meclislerin onayladığı Madencilik Talimatnamesi ardından geldi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kasım ayında yayınlanan Ekvador'a dair son gözlemlerinde, BM Kadına Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, okullardaki genç kızlar hakkındaki endişelerini dile getirdi. Eğitim ve sağlığa erişimde ve karar verme süreçlerine katılımda

sorunlar yaşayan yerli kadınlar ve Afrika kökenli kadınların şiddetli yoksulluğu ve bu kadınlara yönelik sosyal dışlanma da vurgulandı. Komite, Ekvador'u, yeterli kaynak ayırarak kapsamlı bir strateji geliştirmeye ve bunu uygulamaya, kadınlara ve genç kızlara yönelik her türlü şiddetle mücadele etmeye ve bu koşulları ortadan kaldırmaya çağırdı. Komite, yüksek anne ölümleri oranı konusundaki endişelerini de dile getirdi. Anne ölümlerinin en önemli ikinci nedeninin kürtaj olduğunu ve ülkedeki tehlikeli kürtajların çokluğunun ve bunun anne ölümleri üzerindeki etkisinin kayıtdışı kaldığını ve bilgi dahilinde olmadığını da belirtti.

İfade özgürlüğü

Hükümet ile medyanın bazı sektörleri arasındaki gerilimler arttı. Temmuz ayında, iki televizyon kanalı, devletin bir bankacılık skandalından kaynaklanan borçları tahsil etmek üzere el koyduğu şirketler arasındaydı. Televizyon kanallarının yayın yönetmenleri kovuldu, yerlerine hükümetin atadığı kişiler getirildi ve bu da devletin editöryal dayatması konusunda endişelere neden oldu.

Haziran ayında, bir yargıç *La Hora* gazetesinin editörü Francisco Vivanco Riofrio'ya karşı, Mart 2007'deki hükümete yönelik editöryal eleştirisinde Başkan Correa'ya “saygısızlık” ettiği gerekçesiyle açılan bir davanın düşmesine karar verdi.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis zaman zaman göstericilere karşı aşırı güç kullandı. Özellikle yerlilere ve etnik azınlık grupları mensuplarına yönelik keyfi tutuklama ve kötü muamele vakaları bildirildi.

■ 13 Nisan'da, polis Afrika kökenli 23 Ekvador vatandaşını Quito'daki La Carolina Parki'nda tutukladı. Tutuklama nedeninin bu kişilerin “şüpheli” davranışları olduğu bildirildi. Bu kişilerin bazıları serbest bırakılmadan önce, suçlama olmaksızın birkaç gün tutuldu. İçişleri Bakanı sonradan özür diledi. Temmuz incelemesini takiben, BM Irk Ayrımcılığının Önlenmesi Komitesi endişelerini dile getirdi.

■ Şubat ayında, 17 yaşındaki Paul Alejandro Guañauna Sanguña'yı Ocak 2007'de öldürmekle suçlanan üç Quito polis memurunun her biri 20 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

EKVATOR GİNESİ

EKVATOR GİNESİ CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Teodoro Obiang Nguema Mbasogo
Hükümet başkanı:	Ignacio Milán Tang (Temmuz'da Ricardo Mangué Obama Nfube'nin yerini aldı)
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	520,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	50.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 162/145
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%87

Yoksulluk yaygınlığını korumaya devam etti –yüksek ekonomik büyüme ve petrol üretimi düzeyine ve dünyadaki en yüksek kişi başı milli gelir oranına rağmen, nüfusun yüzde 60'ı günde 1 dolar ile yaşadı. UNICEF'e göre, nüfusun yarıdan fazlasının temiz içme suyuna erişimi yoktu ve çocukların yüzde 20'si beş yaşından önce öldü.

Seçimlerden hemen önceki hızlı artışa rağmen, önceki yıllara kıyasla daha az politik muhalif tutuklandı. Bazı kişiler kısa süre tutulduktan sonra mahkemeye sevk edilmeden serbest bırakılırken, diğerleri adil olmayan yargılamaların ardından hapis cezalarına mahkum edildi. Birçok kişinin düşünce mahkumu olduğu görüldü. Temmuz ayında, Başkan, düşünce mahkumları da dâhil 30 kadar siyasi tutukluyu affetti. Daha az işkence vakası bildirildi. Mahkûmlar tek kişilik hücrelerde tutuldu; bazıları kelepçeli ve zincire bağlı olarak tecrit edildi. Eski bir askeri memur, zorla kaybedilme mağduru oldu. Birçok aile zorla tahliye ettirildi ve yüzlercesi daha söz konusu risk altında kaldı.

Arka plan

Şubat ayında parlamento, gelecek 12 yılda yoksulluğu yok etmeyi amaçlayan Ulusal Kalkınma Planı'nı onayladı.

Mayıs ayında iktidardaki Ekvator Ginesi Demokratik Partisi, parlamento koltuklarının 100'de 99'unu ve belediyelerin tümünü olarak, belediye ve parlamento seçimlerini kazandı. Muhalefetteki Sosyal Demokrasi İttifakı parlamento da bir koltuk aldı. Seçimlerde hile yapıldığı, seçmenlerin ve muhalefet adaylarının tacize uğradığı bildirildi. Temmuz ayında yeni bir hükümet atandı.

Eylül ayında, hükümet, Avrupa Birliği'nin iyi yönetim, insan hakları ve soysal projeleri finanse

etmesine ve sivil toplum gruplarına destek sağlamasına olanak tanıyan Gözden Geçirilmiş Cotonou Sözleşmesi'ni imzaladı. Arazi mülkiyetini düzenleyen bir yasa parlamentoda gündeme geldi.

BM İşkence Özel Raportörü, Kasım ayında Ekvator Ginesi'ni ziyaret etti. Özel raportör, ülkenin cezaevlerini ve diğer gözaltı mekânlarını ziyaret etti ve birçok mahkûmla konuşabildi. Ancak, Nijerya'dan 2005'te kaçırılan ve başkent Malabo'daki Black Beach cezaevinde tutulduklarına dair güvenilir kanıtlara rağmen, tutuklulukları makamlar tarafından inkâr edilen üç tutukluya erişimi engellendi.

Barınma hakkı – zorla tahliyeler

Büyük şehirlerde kentsel dönüşüm uygulamaları devam etti ve zorla tahliyeler yaşandı. Özellikle başkent Malabo ve Bata'da yollara ve lüks evlere yer açmak için birçok ailenin zorla evlerini tahliye etmesi sağlandı. Yüzlerce başka aile de tahliye riski altında kaldı. Önceki yıllarda evleri boşaltılan ailelere tazminat ödenmedi ya da yeni ev sağlanmadı.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Siyasi amaçlı tutuklamaların sayısı önceki yıllara kıyasla azalsa da, yılın ilk çeyreğinde bir yükseliş görüldü. Suçlama olmaksızın tutuklananlardan bazıları değişen sürelerde tutuklu kaldı. Çoğunun düşünce mahkumu olduğu görüldü. Düşünceleri nedeniyle cezaya mahkum edilmesi muhtemel olanlar da dâhil, düzinelerce mahkûmun tutukluluğu devam etti.

■ Malabo'daki Merkez Karakolu'nda dört aydan uzun süre suçlama yapılmaksızın ya da dava açılmaksızın tutulan düşünce mahkumu Guillermo Nguema Ela'nın karısı Brigida Asongsua Elo, Temmuz ayında serbest bırakıldı. Aralık 2007'de, kocasını Black Beach cezaevinde ziyaret ettikten bir gün sonra gerekçesiz olarak tutuklanmıştı. Yetkililer, Elo'yu, cezaevine yönelik bir saldırıyı planlamada kullanılacak bir haritayı kocasından almakla suçladı. Bir hücrede çoğu erkek olan 100 başka tutukluyla beraber onur kırıcı ve insanlık dışı koşullar altında tutuldu. Polis, Elo'yu mahkemeye getirmeye ilişkin bir mahkeme emrini görmezden geldi.

Serbest bırakılan mahkumlar

Haziran ayındaki doğumgünü sebebiyle, Başkan Obiang Nguema yaklaşık 30 mahkûmu affetti. Bu kişiler arasında, hükümeti devirmeyi amaçladıkları öne sürülen ve adil olmayan bir yargılamada suçlu

bulunan 13 düşünce mahkumu ve Ekim 2003'ten beri hakkında suçlama yapılmaksızın ya da dava açılmaksızın tutuklu bırakılan Reverend Bienvenido Samba Momesori de bulunuyordu. Ancak, serbest bırakılan mahkûmların bir hafta içinde memleketlerine dönmeleri emredildi ve bu yerlerden ayrılmak için izne tâbi oldukları söylendi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Siyasi tutuklulara ilişkin daha az işkence ve kötü muamele bildirildi. Ancak, şüpheli suçlular işkence görmeye ya da karakollarda kötü muameleye maruz kalmaya devam etti.

Bir kadın polis memuru, Kasım 2007'de, 29 Eylül 2007'de Lázaro Ondo Obiang'ın Ebebiyin bölgesinde bulunan Nsuemang'da ölümüyle bağlantılı olarak tutuklandı ve şubat ayında Bata'daki bir askeri mahkemede yargılandı. Lázaro Ondo Obiang, söz konusu memurun verdiği emirlere göre hareket ettiği düşünülen dört polis tarafından dövülerek öldürülmüştü. Kadın polis suçlu bulundu ve altı ay hapis cezasına mahkum edildi. Bata karakolunda başka tutuklulara işkence yapmakla suçlanan ve Kasım 2007'de tutuklandığı bildirilen kıdemli bir polis memuru yargıçlardan biriydi.

Kasım 2007'de iki asker, Salvador Ndong Nguema'nın Evinayong cezaevinde 2007'deki ölümüyle bağlantılı olarak tutuklandı ve Şubat ayında yargılanmadan serbest bırakılarak görevlerine devam ettiler.

■ Yasaklanan İlerici Ekvador Ginesi Partisi'nin eski bir üyesi olan Saturnino Ncogo, 12 Mart'ta Black Beach cezaevinde öldü. Birkaç saat önce evinde gizlenmiş üç silah bulunduktan sonra tutuklanmıştı. Yetkililer kendini ranzanın tepesinden atarak intihar ettiğini öne sürdü. Bir soruşturma ve otopsi yapılmadı. Yakınları üç gün sonra aldıklarında cesedin ileri bir bozulma sürecinde olduğunu ve kafatasında parçalanmalar olduğunu söyledi.

Cezaevi koşulları

Cezaevi tesisleri iyileşse de, mahkûmlar, yetkililer Ocak ayındaki tüm cezaevi ziyaretlerini askıya aldıktan sonra, yıl boyunca tek kişilik hücrede tutuldu. Bir doktorun düzenli olarak viziteye çıktığı bildirilse de, sağlanan gıda ve ilaç yetersiz olmaya devam etti. Black Beach cezaevinde en az sekiz mahkûm sürekli kelepçeli tutulmaya ve hücrelerinde zincirlenerek tecrit edilmeye devam etti.

Zorla kaybedilmeler

8 Ekim'de, Ekvator Ginesi güvenlik personelinin maaş aldığı bildirilen iki Kamerunlu polis memuru, Kamerun'da bir mülteci olan eski Ekvator Ginesi albayı Cipriano Nguema Mba'yı yasadışı olarak tutukladı ve Yaoundé'deki Ekvator Ginesi elçiliğine teslim etti. Mba, Black Beach cezaevine gönderilerek tek kişilik hücrede tutuldu. BM işkence Özel Raportörü'nün kendisine işkence yapılırken görmesine rağmen, nerede olduğu yıl sonunda hükümet tarafından bilinmiyordu.

Yetkililer, Black Beach cezaevinde oldukları bilinmesine rağmen, Nijerya'da Temmuz 2005'te güvenlik personeli tarafından alıkonan üç kişinin tutukluluğunu kabul etmedi. Temmuz ayında alınan bilgiler, eski Yarbay Florencio Bibang Ela, Felipe Esono Ntutumu ve Antimo Edu'nun elleri ve ayaklarından kelepçeli olarak tek kişilik hücrede tutulduğunu gösterdi. Şubat 2005'te Nijerya'da gözaltına alınan Juan Ondo Abaga, Temmuz'da serbest bırakılan mahkûmlar arasındaydı. Serbest bırakılana dek, bacakları zincirli ve elleri kelepçeli olarak tecritte tutuluyordu.

Adil olmayan yargılamalar

İlerici Ekvador Ginesi Partisi'nin altı eski üyesi, hiçbir silah ve mühimmat bulunmamasına rağmen, Haziran ayında silah ve mühimmat bulundurmaktan suçlu bulunarak bir ila altı yıl hapis cezasına mahkum edildi. Cruz Obiang Ebele, Emiliano Esono Michá, Gerardo Angüe Mangué, Gumersindo Ramírez Faustino, Juan Ecomo Ndong ve Bonifacio Nguema Ndong, Malabo'da mart ve nisanda gerekçesiz olarak tutuklandı. Tutuklamaları, tanıdıkları Saturnino Ncogo'nun (yukarıya bakınız) tutuklanmasını izledi. İki ay kadar Merkez Karakolu'nda tutuldular. En az ikisi kötü muamele gördüğünü bildirdi. Duruşmaları adil değildi; Saturnino Ncogo'nun evinde bulunan üç silah ve davalıların silahları bildikleri yolunda ifadeleri dışında mahkemeye suçlara ilişkin hiçbir delil sunulmadı. Duruşmada, ifadelerinin değiştirildiğini ve kendilerine baskı altında farklı ifadeler imzalatıldığını söylediler. Ancak, mahkeme bu iddiayı reddetti.

Duruşma başlamadan üç gün öncesine kadar bir savunma avukatıyla görüşmelerine izin verilmedi.

Altı kişi, kendilerine yönelik suçlamalar ilgili darbe teşebbüsüyle ilgisiz olmasına rağmen, Mart 2004'te darbe teşebbüsünde bulunmakla suçlanan Britanya vatandaşı Simon Mann ile birlikte yargılandı. Simon

Mann suçlu bulundu ve 34 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Mann, Şubat ayında Zimbabve'den sevk edilmişti. Lübnanlı bir işadamı olan ve uzun süredir Ekvator Ginesi'nde bulunan Mohamed Salam da aynı suçlardan suçlu bulundu ve 18 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

İfade özgürlüğü

Eylül ayında devlet yetkilileri, Sosyal Demokrasi İttifakı (SDİ) liderlerini, bir radyo istasyonu kurmaya çalıştıkları için tehdit ettiler. Yetkililerle haftalarca süren müzakerelerden sonra, SDİ resmi olarak bir ruhsat istedikten sonraki gün, polis partinin Malabo'daki merkezini bastı ve STİ'nin teslim etmeyi reddettiği radyo vericisini istedi. Yılsonunda hâlâ ruhsat verilmemişti.

Uluslararası Af Örgütü raporu

📄 Ekvator Ginesi: Muhalefet tehdit altında (AFR 24/011/2008)

EL SALVADOR

EL SALVADOR CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:

Eliás Antonio Saca
adi suçlar için kaldırıldı

Ölüm cezası:

7 milyon

Nüfus:

71.3 yıl

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

binde 32/26

5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

%80.6

Yetişkin okur yazarlık oranı:

Şiddet oranı yüksek kalmaya devam etti; toplumsal güvenlik ile ilgili yaygın endişeler vardı. Yetkililer, 2006 tarihli Terörist Eylemler Özel Yasasını suistimal etmekle eleştirildi. Silahlı iç çatışmaların yaşandığı dönemde (1980–1992) işlenen yaygın insan hakları ihlalleri cezasız kaldı ve 1993 tarihli Genel Af Yasası aynen yürürlükte kalmaya devam etti.

Arka plan

Şubat ayında, yerel sosyal örgütlerin Temmuz 2007'de gözaltına alınan 13 temsilcisine karşı yapılan suçlamalar kaldırıldı. Bu 13 kişi, hükümetin temiz suya erişim politikasına yönelik bir protesto esnasında polisle girilen çatışmalar sonrası tutuklanmış ve 2006 tarihli terörizmi önleme yasası kapsamında suçlanmıştı.

Yerli Halkların hakları

Mayıs ayında dört Yerli Halk grubu Lenca, Nahuat, Kakawira ve Maya, yasama meclisi üzerinde Yerli Halklar ve Kabile Üyeleri ilgili 169 no'lu ILO Sözleşmesinin kabul edilmesine yönelik lobi faaliyetleri gerçekleştirdi. Bu gruplar aynı zamanda yasama meclisinden; Yerli Halkların kimlik ve kolektif haklarının, toprak sahibi olmalarına ve temiz suya erişebilmelerine olanak vermelerini sağlayacak şekilde ulusal yasa içerisinde tanınmasını istedi. Yılsonu itibarıyla El Salvador 169 no'lu ILO Sözleşmesini kabul etmedi ya da Yerli Halklarının haklarını hukuken tanımadı.

Cezasızlık

Eylül ayında, Kaybolan Çocukları Arama Kurumlararası Komisyonunun yetkisi uzatıldı ancak uzatma sadece 31 Mayıs 2009 tarihine kadar yapıldı. Komisyon, silahlı iç çatışmalar esnasında (1980–1992) zorla kaybedilme mağduru yaklaşık 700 çocuğun akıbetini araştırmak amacıyla 2004 yılında kurulmuştu. Komisyon, etkin çalışmadığı ve özerk olmadığı yönünde eleştiriler almıştı; sadece 30 çocuğun yerini tespit edebildi.

■ Haziran ayında eski General Rafale Flores, Chalatenango Başsavcılığı'nda Serrano Cruz vakasına ilişkin ifade vermeye çağrıldı. Bu vesileyle, çatışmalar esnasında meydana gelen ciddi insan hakkı ihlalleri ile ilgili olarak ilk kez yüksek rütbeli bir askeri yetkili bilgi vermeye davet edilmiş oldu. İki kız kardeş olan 7 yaşındaki Ernestina ve 3 yaşındaki Erlinda Serrano Cruz, Haziran 1982'de Chalatenango'da bir askeri harekât sırasında kayboldu. Dava ile ilgili ülke mahkemelerinde ilerleme sağlamadığından, Amerikan Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi 2005 yılında yetkililerin bir soruşturma başlatmasına hükmetmişti. Yılsonu itibarıyla bu soruşturma halen başlamamıştı ve kız kardeşlerin akıbeti belirsizdi.

■ Altı Cizvit rahip, hizmetlileri ve hizmetlinin 16 yaşındaki kızının Kasım 1989'da Central American University (UCA)'da öldürülmesi nedeniyle; El Salvador ordusunun 14 mensubu ve eski devlet başkanı Alfredo Cristiani Burkard aleyhine Kasım ayında İspanyol mahkemelerinde dava açıldı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Mayıs ayında kadın örgütleri tarafından Başsavcılığa, Nisan 1999'daki dokuz yaşındaki Katya Miranda'nın tecavüz edilerek öldürülmesi olayının

soruşturulmasının derhal yeniden açılması için resmi talepte bulunuldu. Örgütler, yeni delillerin ele geçtiğini iddia etti ve kovuşturmanın Nisan 2009 sonrası zaman aşımına uğramasından kaygı duyduklarını belirtti. Bu talebe 2008 sonu itibarıyla Başsavcılık tarafından herhangi resmi bir cevap verilmedi. Çeşitli kadın örgütleri aynı zamanda, yılın ilk beş ayında öldürülen çok sayıda kadın ile ilgili kaygılarını ifade etti.

ENDONEZYA

ENDONEZYA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Susilo Bambang Yudhoyono
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	234.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	69.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 36/26
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%90.4

Papua ve Maluku'daki durum kötüye gitmeye devam etti, ifade özgürlüğüne yönelik saldırılar sürdü. Siyasi sebeplerden tutuklu bulunanların sayısı keskin bir şekilde artış göstererek 117'ye çıktı. Dini azınlık gruplarına ve liderlerine yönelik saldırılar ülkeye bağlı tüm adalarda arttı. Polis ve güvenlik güçleri tarafından yapılan işkence, aşırı güç kullanımı ve yargısız infazlar devam etti. Nanggroe Aceh Darussalam (Açe), Papua ve Doğu Timor'da geçmişte ağır insan hakları ihlalleri işleyen faillerin mahkemeye çıkarılması yönünde hiçbir gelişme olmadı. Endonezya Haziran ayında ölüm cezası infazlarına devam etti ve toplamda 10 kişi infaz edildi. Doğum sırasında ölümler, Güneydoğu Asya'da kaydedilen en yüksek rakamda seyretmeye devam etti.

İfade özgürlüğü

Hükümet ifade özgürlüğünü ciddi biçimde kısıtlamaya devam etti. Görüşlerini barışçıl yoldan ifade ettikleri için tutuklanan ve gözaltına alınan kişilerin sayısı en az 32'ye yükseldi. Ayrıca geçmiş yıllarda hapse atılan 85 kişi hapiste kalmaya devam etti.

Papua'da "Sabah Yıldızı", Maluku'da "Benang Raja" ve NAD'de "Hilal Ay" bayraklarını asmak ceza gerektiren suçlar olmaya devam etti.

Papua

Papua'da, güvenlik güçleriyle bağımsızlık yanlıları arasındaki düşük seviyeli çatışmalar devam etti. Bölge halkı liderleri asker ve polis tarafından tehdit edildiler. Güvenlik güçleri tarafından işkence ve diğer kötü muameleler, aşırı güç kullanımı ve yargısız infazların yapıldığı bilgileri alındı.

■ Ağustos ayında polis, Dünya Yerli Haklar Günü'nü kutlamak için bir araya gelen topluluğa, topluluk arasından bazı kişilerin "Sabah Yıldızı" bayrağı açmalarının ardından ateş açtı. Barışçıl göstericilerden Opinus Tabuni olaydan sonra ölü bulundu.

■ 15 yıl hapis cezasına mahkum edilen Filep Karma ve on yıl hapis cezasına mahkum edilen Yusak Pakage hapiste kalmaya devam etti. Bu iki kişi 2005 yılında "Sabah Yıldızı" bayrağı açmaktan suçlu bulundular.

Maluku

Başkanın önünde geleneksel bir savaş dansı yaparken yasaklı "Benang Raja" bayrağını açan yirmi bir kişi 2008 yılı boyunca süren mahkemelerde "isyan" suçundan yedi ila yirmi yıl arasında hapis cezasına mahkum edildiler.

İnanç özgürlüğü

Ahmediye tarikatı üyeleri ayrımcılık, tehdit ve şiddetle karşı karşıya kalmaya devam etti. Ahmediye tarikatından göstericiler, düzenlenen inançlararası bir toplantıda, Front Pembela Islam (İslam'ı Savunanlar Cephesi) gruplarının saldırısına uğradı. Toplantıyı izleyen polis olaya müdahale etmedi. Buna karşılık Endonezya hükümeti, müritlerini yasadışı ilan ederek Ahmediye tarikatının faaliyetlerini "donduran" ortak bakanlar kurulu kararını duyurdu. Ekim ayında Islamic Defender Squad (İslami Savunma Mangası) komutanı Munarman ve Islamic Defenders' Front (İslami Savunma Cephesi) lideri Rizieq Shihab toplantı esnasında şiddeti kışkırtmaktan 18 ay hapse mahkûm edildiler.

Papua'da Hıristiyan liderlerine saldırılar ve kilise binalarının kapatılmaları devam etti.

■ Ağustos ayında Güney Cakarta'da kimliği bilinmeyen üç saldırgan, bir Katolik rahibe ve insan hakları savunucusu Peder Benny Susetyo'ya saldırarak dövdü.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis ve askeri personel tarafından işlenen insan hakları ihlalleri arasında, aşırı güç kullanımı, bazen ölümler sonuçlanacak şekilde tutuklamalarda aşırı güç kullanımı, gözaltında tutulanlara işkence ve diğer kötü

muameleler ve barışçıl gösteriler sırasında göstericilerin korunmaması ve yaygın yolsuzluk yer aldı.

Nisan ayında, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite, Endonezya'nın ikinci periyodik raporunu inceledi. Komite, belirli yasal gelişmeleri överken, "polis gözetimindeki şüphelilere rutin ve yaygın işkence ve kötü muamele uygulanması" ve askeri operasyonlar sırasında işkence konusunda gelen sayısız ve güvenilir bilgiler hakkında derin endişelerini ifade etti.

Cezasızlık

Ocak ayında Yüksek Mahkeme, eski bir pilot olan Polycarpus Priyanto'yu, 2004 yılında Endonezya'dan Hollanda'ya gitmekte olan Garuda havayollarına ait bir uçakta, insan hakları aktivisti Munir Said Thalib'i zehirlemekten 20 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Şubat ayında Garuda havayollarının eski sahibi Indra Setiawan, Polycarpus Priyanto'nun Munir Said Thalib'in uçağında seyahat etmesini sağlamak için belgeleri tahrif etmekten bir yıl hapis cezasına mahkum edildi. Aralık ayında Endonezya İstihbarat Teşkilatı (EİT) eski başkan yardımcısı Muchdi Purwoprandjono, Munir Said Thalib cinayetinin planlayıcısı olma suçlamasıyla yargılandığı davada delil yetersizliğinden beraat etti. Hepsisi de eski EİT üyeleri olan üç tanığın eylül ayında tanıklıklarını geri çekmelerinin ardından mahkemenin engellendiği yönünde korkular oluştu.

Temmuz ayında, 1999 yılında Doğu Timor'da işlenen suçları belgelendirmek ve mutabakatı sağlamak, bulgularını Doğu Timor hükümeti ve Endonezya hükümetine sunmak için Hakikat ve Kardeşlik Komisyonu (HKK) kuruldu. Komisyon, ağır insan hakları ihlalleri ile ilgili kurumsal sorumluluğun özerklik yanlısı milis gruplara, Endonezya ordusuna, sivil hükümete ve polise ait olduğunu ifade etti. Endonezya hükümeti raporu memnuniyetle karşıladı ve 1999 olayları hakkındaki pişmanlığını ifade etmekle birlikte özür dilemedi.

HKK'nin yetkisi adli takibat yapmasına izin vermedi ve komisyon, insan haklarını ihlal edenlerin isimlerini vermedi. Ceza muafiyeti hakkındaki endişelerden dolayı Birleşmiş Milletler, HKK'nin araştırmalarını boykot etti ve bunun yerine, özellikle 1999 yılındaki şiddet olaylarının araştırılması için adli takibatların Ağır Suçlar Birimi ve Doğu Timor savcılarını eliyle yapılmasını istedi.

■ Nisan ayında Endonezya Yüksek Mahkemesi, eski

milis lideri Eurico Guterres'in Doğu Timor'da insanlığı karşı işlediği suçlardan 10 yıl hapse mahkûm edilme kararını temyizde bozdu. Guterres, suçlu bulunan altı kişi arasında mahkûmiyeti onaylanan ve cezasını çekmekte olan tek sanıktı.

Ölüm cezası

İnfazlar, 14 aylık bir aranın ardından tekrar başladı. Son on yıl içerisinde toplam 11 kişi infaz edilirken 2008 yılında 10 işi infaz edildi. En az 10 kişi ölüm cezasına mahkum edilirken en az 116 kişi ölüm cezasını beklemeye devam etti.

■ 8 Kasım'da Amrozi bin Nurhasyim, kardeşi Ali Ghufron ve İmam Samudera infaz edildi. Bu üç kişi 12 Ocak 2002 günü 202 kişinin ölümüne yol açan Bali'deki bombalı saldırılara katılmaktan suçlu bulunmuşlardı.

Aralık ayında Endonezya, dünya genelinde ölüm cezası infazlarının ertelenmesi yönünde çağrıda bulunan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararı aleyhinde oy kullandı.

Sağlık hakkı

Endonezya, her yıl tahmini 19,000 ölümlerle Güneydoğu Asya'da kaydedilmiş en yüksek doğum anında ölüm rakamlarına sahip. Merkezden uzak bölgelerde ve yerli halklar arasında görülen anne ölümleri oranları, gelişmiş merkezi bölgelerde görülen anne ölümleri oranlarından çok fazlaydı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🗳️ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart, Temmuz, Ağustos ve Kasım aylarında Endonezya'yı ziyaret etti.

📄 Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komiteye Endonezya brifingi (ASA 21/003/2008)

📄 Endonezya: Papualı tutukluya kötü muamelelerin araştırılması (ASA 21/019/2008)

📄 Endonezya: Maluku'da ifade özgürlüğü üzerindeki kısıtlama (ASA 21/021/2008)

ERİTRE

ERİTRE DEVLETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Issayas Afewerki
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	56.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 79/72
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%60.5

Hükümet bağımsız gazeteleri, muhalefet partilerini, resmi olarak tanınmayan dini örgütleri ve en nihayetinde tüm sivil toplumu faaliyetlerini yasakladı. Mısır'dan ve diğer ülkelerden zorla geri getirilen 1,200 kadar Eritreli sığınmacı Eritre'ye varışlarından itibaren tutuklandı. Ayrıca, binlerce düşünce suçlusunu ve politik tutuklu, cezaevinde yıllar geçirdikten sonra tutuklu kalmaya devam etti. Cezaevi koşulları sertti. Muhalif, kaçak ve zorunlu askerlik kaçağı olduğu anlaşılanlar ve diğer hükümeti eleştiren kişiler ile aileleri cezalandırıldı ve taciz edildi. Hükümet, insan haklarına dayanarak yapılan tüm eleştirilere saygısızca davrandı.

Arka plan

Nüfusun neredeyse yarısı yetersiz beslenmeye ve uluslararası gıda yardımına bağımlı olmaya devam etti; 85,000'den fazla çocuk beslenme yetersizliği çekiyordu.

Eritre-Etiyopya Sınır Komisyonu, Etiyopya kararlara riayet etmediği için ekim ayında uygulamadan kaldırıldı ve BM Güvenlik Konseyi, Eritre'nin Eritre/ Etiyopya sınır hattı boyunca faaliyetlerini engellemesi üzerine BM Etiyopya ve Eritre Misyonu'nu geri çekti.

Eritre, şubatın nisana dek, Eritre/Djibouti sınırı yakınlarındaki tartışmalı Ras Doumeira alanında güçlerini takviye ederken, Djibouti Eritre'nin kendi topraklarına tecavüz ettiğini iddia etti. Haziran ayında, iki ülke arasında küçük ölçekli silahlı çatışmalar yaşandı. En az 35 askerini öldüğü ve 50 askerini yaralandığı bildirildi.

Eritre, örgütün Djibouti merkezli kanadından ayrılan Somali Yeniden Özgürlük İttifakı'nın Asmara kanadına ev sahipliği yaptı. Eritre, Somali'deki silah piyasalarında satılan silahlar ve mühimmatları tedarik etti ve bunlar için bir geçiş noktası işlevi gördü.

Sürgündeki Eritreli muhalefet partileri, Etiyopya ve

Afrika, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki ülkelerde aktif olmaya devam etti.

İnanç özgürlüğü

Hükümet tarafından 2002'de yasaklanan Pentekost ve evanjelik mezhepleri de dâhil, resmi olarak tanınmayan azınlık dinlerine mensup 2,000'den fazla kişinin hücre hapsi, bir suçlamam yöneltilmeksizin ya da dava açılmaksızın devam etti. Çoğu 2008'de tutuklanmıştı. İslam ve Eritre Ortodoks Kilisesi dahil, resmi olarak tanınan dinlere mensup olan ve hükümeti eleştirenlerin bazıları da tutuklu kalmaya devam etti. Uluslararası Af Örgütü, bu kişilerin yalnızca dinlerinden ötürü tutuklandığını ya da düşünce mahkumu olduklarını kabul etti.

■ Eritre Ortodoks Kilisesi Patriği Abune Antonios Ocak 2006'da tutuklandı; hükümeti kilisenin işlerine karıştığı ve üç Ortodoks rahibi tutukladığı için eleştirmesinden ötürü bir süre ev hapsinde tutulduktan sonra, gizli tutukluluğu devam etti. Daha öncesinde hükümet yerine bir patrik atamıştı. Sağlığı kötüydü ve diyabet hastalığı için uygun tıbbi bakımı reddettiği bildirilmişti.

■ 13 ve 14 Ağustos'ta, Saho etnisinden en az 40 Müslüman din adamı ve vaiz, Asmara ve diğer şehirlerde askerler tarafından tutuklandı. Suçlama yöneltilmeksizin ve işkence riski altında, açıklanmayan yerlerde tek kişilik hücrelerde tutuldular.

■ Kale Hiwot Kilisesi Rahibi Ogbamichael Teklehaimanot, Ekim 2007'de tutuklandı ve tutukluluğu devam etti. Öncesinde, 10 yıl hücre hapsine ve Sawa askeri kampında ağır işçiliğe tâbi tutulmuştu.

■ Şubat ayında, beş yıl tutuklu kalan 10 Full Gospel Kilisesi mensubu serbest bırakıldı.

Düşünce mahkûmları ve diğer siyasi mahkûmlar

Hükümet, barışçıl görüş ayrılığına karşı hoşgörüsüzdü ve ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüklerini kısıtladı. Tutukluların aileleri, hiçbir uluslararası iletişim biçiminin hükümetin izlemesinden ve misillemesinden azade olmadığını söyledi ve özellikle gizli yerlerde tutulduklarına inanılanlar için, tek tek tutukluları izlemenin zorluğunu ekledi.

Eritre Özgürlük Cephesi fraksiyonları dâhil, silahlı muhalefet gruplarına destek vermekle suçlanan ve bazıları 2001 ya da öncesinden beri tutuklu bulunan siyasi mahkûmların hâlâ haklarında suçlama yapılmadan ya da dava açılmaksızın tutuklu

bulunduğu sanılıyor. Düşünce mahkumları yoklama kaçakları, asker kaçakları ve Eritre'ye dönmek zorunda kalan sığınmacıları içeriyordu.

■ Eylül 2001'de tutuklanan yüzlerce eski memur, bağımsız gazeteci ve kamu hizmetlisinin yedi yıldan uzun süredir hâlâ tek kişilik hücrelerde tutulduğuna inanılıyor. Bu kişiler arasında 11 eski bakan ve hükümet reformu çağrısı yaptıktan sonra tutuklanan eski askerler bulunuyor. Bazılarının kötü koşullardan ötürü tutuklulukları devam ederken öldüğü bildirildi.

■ Düşünce mahkumu Petros Solomon'un karısı Aster Yohannes hâlâ suçlama maksızın tek kişilik hücrede tutuluyordu. 2003'te, ABD'den çocuklarını ziyaret etmek için döndüğünde tutuklanmıştı.

İfade özgürlüğü – gazeteciler

Hükümet, bağımsız ve özel gazeteciliği yasakladı. 2001'den bu yana Eritre'de özel basın faaliyeti yapılmadı.

■ 2001'de tutuklanan on gazeteci hâlâ suçlama maksızın tek kişilik hücrede tutuluyordu. En az birinin, Fessahaye Yohannes'in ("Joshua" olarak biliniyor), Ocak 2007'de cezaevinde öldüğü bildirildi. Hükümet Yohannes hakkındaki soruları cevaplamadı.

■ Devlet televizyonu olan Eri TV'nin muhabiri Daniel Kibrom, sınırı geçip Etiyopya'ya girmeye çalışmaktan ötürü, beş yıllık zorla işçilik cezasını çekiyordu. Ekim 2006'dan bu yana cezaevi kampında tutuluyordu.

Mülteciler ve sığınmacılar

Mısır, Sudan, Almanya, İsveç ve Britanya, Kasım 2007'den bu yana Eritreli mültecileri ve sığınmacıları zorla iade etti. Bu zorunlu iadeler esnasında, daha önce iade edilenlerin keyfi olarak tutuklanması ve işkence görmesi dikkate alınmadı ve Eritre'nin kötü insan hakları sicilinden ötürü Eritre'ye tüm zorunlu iadelere şiddetle karşı çıkan BM Mülteciler Yüksek Komiserliği kararları görmezden gelindi.

■ Mısır makamları, 2008'in ilk yarısında Eritrelilerin Mısır'dan Eritre'ye kitlesel olarak zorla geri iadesini gerçekleştirdi. Mısır'dan iade edilen 1,200 kadar sığınmacı, Eritre'ye varışlarının hemen ardından tutuklandı. Bu kişiler, işkence ve diğer kötü muamelelerle karşılaşma riski altındaydı. Bazı hamile ve çocuklu kadınlar haftalarca tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldı, çoğunun uzaktaki Wia cezaevine nakledildiği ve yılsonunda hâlâ orada tutulduğu bildirildi. Mısır makamları 20 Eritreli sığınmacıyı daha aralık sonunda iade ederken, yüzlerce başka sığınmacı

Mısır tarafından iade edilme riski altındaydı.

■ 14 Mayıs'ta, Alman göç makamları sığınmacılar Yonas Haile Mehari ve Petros Aforki Mulugeta'yı Eritre'ye iade etti. Her ikisi de ülkeye varışlarının ardından tutuklandı; Yonas Haile Mehari tek kişilik hücrede tutuldu ve her ikisi de büyük bir işkence ve diğer kötü muameleler riski altındaydı.

■ Eritre'den Sudan'a ve sonra Libya'ya kaçan 60 kadın ve 30 çocuk da dâhil, 700 Eritre vatandaşı Libya'daki Mistarah tutukluluk merkezlerinde ve diğer yerlerde Eritre'ye zorunlu iade tehdidi altında tutuldu.

Zorunlu askerlik

18 ila 40 yaşındaki erkekler ve 27 yaşından büyük kadınlar için devlet hizmeti zorunluuydu. İlk olarak 18 ay süren hizmet, altı aylık askeri hizmet ve genellikle zorunlu işçiliği içeriyor, belirsiz sürelerle uzatılabiliyordu ve bunu ihtiyatlık hizmeti takip ediyordu. Yetişkin nüfusun çoğu zorunlu hizmete katıldı.

17 yaşındaki gençlerden bazılarının sonraki yıl için ulusal hizmete kaydolması gerekiyordu ve ülkeden ayrılma izinleri reddedildi.

Askerlik hizmetinden kaçmanın standart cezası tutukluluk ve acı verici pozisyonlarda bağlı tutulmak idi. Askeri kumandanların emrettiği hapis cezaları belirsiz sürelerle uzatılabiliyordu. Vicdani retçiler için askerlik hizmetinden muafiyet bulunmuyordu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Eritre'deki tutukluluk koşulları katı olmaya devam etti ve mahkûmlar düzenli olarak işkenceye ya da diğer kötü muamelelere maruz kaldı. Son yıllardaki yaygın cezalandırma yönteminin, "helikopter" ve "sekiz" olarak bilinen, tutukluların acı verici pozisyonlarda bağlanması olduğu bildirildi. Mahkûmlar da sıklıkla uzun süre güneşe maruz bırakıldı ya da aşırı sıcak ya da soğuk olan metal konteynerlerde kilitlendi. Çoğu tutuklu gizli cezaevlerinde ve bazıları da Asmara'daki Karchele'de bulunan güvenlik cezaevlerinde tutuldu. Çoğu mahkûm günışığı bulunmayan kalabalık yeraltı hücrelerinde tutuldu. Koşullar sağlığa elverişsiz ve nemliydi, temizlik ya da yıkanma için su bulunmuyordu. Mahkûmlar yetersiz beslendi ve kendilerine kirli içme suyu verildi. Neredeyse hiç tıbbi destek bulunmuyordu.

■ Şubat ayında, yerel kaynaklar, Eritre Özgürlük Cephesi'nin kurucularından Müslüman lider Taha Mohammed Nur'un cezaevinde öldüğünü bildirildi.

■ Evanjelist Full Gospel Kilisesi mensubu Teklesenbet Gebreab Kiflom'un, Wia askeri cezaevinde, sıtma tedavisi görmediği için öldüğü bildirildi. Başka bir evanjelist Hıristiyan Azib Simon'un haziran ayında benzer koşullar altında öldüğü bildirildi.

Uluslararası Af Örgütü raporları

🇸🇩 Mısır: Çölde Ölümcül Yolculuk (MDE 12/015/2008)

🇸🇩 Eritre: KitleseL tutuklamaların 7. yıldönümünde düşünce mahkûmları anıldı (AFR 64/007/2008)

🇸🇩 Mısır: Uluslararası Af Örgütü Başkanı, Eritre'deki olası işkencelerle karşılaşacak mülteci iadelerini durdurmaya çağırıyor (MDE 12/014/2008)

🇸🇩 Libya: Uluslararası Af Örgütü, Eritreilerin sınır dışı edilmesine karşı uyarıda bulunuyor (MDE 19/007/2008)

ERMENİSTAN

ERMENİSTAN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Serj Sarkisyan
(Nisan ayında Robert Koçaryan'ın yerini aldı)	
Hükûmet başkanı:	Tigran Sarkisyan
(Nisan ayında Serj Sarkisyan'ın yerini aldı)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 36/31
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99,4

Şubat ayındaki tartışmalı başkanlık seçimlerini takiben yapılan toplu protestolar, 20 günlük bir olağanüstü hal ve medeni ve siyasi hakların yıl boyunca belirgin şekilde ihlal edilmesine yol açtı. Örgütlenme ve ifade özgürlüğü ağır şekilde kısıtlandı. Muhalefet ve insan hakları aktivistleri bilinmeyen kişilerin şiddet eylemlerine maruz kaldı. Vıcdani retçilerin mahkum edilmesine devam edildi. Kadına yönelik şiddetle mücadele eden yapılar ve kaynaklar yetersiz kaldı.

Toplanma özgürlüğü

Aşırı güç kullanımı

1 Mart'ta polis, 19 Şubat başkanlık seçimlerinin sonuçlarının açıklanmasından beri devam etmekte olan protestoları sona erdirmek için başkent Erivan'da güç kullandı. Seçimleri Başbakan ve kendisinden önce Devlet Başkanlığını yürütmekte olan Başkan

Robert Koçaryan'ın ortak çalışma arkadaşı Serj Sarkisyan kazandı. Aralarında iki polis in de bulunduğu en az 10 kişi hayatını kaybetti ve 58'i polis olmak üzere 350'den fazla kişi yaralandı. Polisin cop, demir çubuk, izli mermi, göz yaşartıcı bomba ve elektroşok silahları kullandığı belirtildi. Yetkililer aynı gün olağanüstü hal ilan etti.

Haziran ayında, Mart'ta meydana gelen olayları soruşturmak üzere üç aylık çalışma süresine sahip olan bir meclis komisyonu kuruldu. Ekim ortasında bu komisyon, bulgu toplayan ikinci bir ekibin bulgularını incelemek amacıyla iki aylık ek süre talebinde bulundu.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

1 Mart'taki olayları takiben, aralarında Serj Sarkisyan'ın ana rakibi Levon Ter-Petrosyan ile ilişkisi bulunan pek çok üst düzey yetkilinin ve muhalif Cumhuriyetçi Parti üyelerinin de bulunduğu onlarca muhalefet mensubu tutuklandı. Tutuklananlardan bazılarının, gözaltı süresince polis tarafından dövüldüğü ve kötü muameleye maruz kaldığı iddia edildi. Tutuklananların pek çoğunun duruşma öncesi tutuklulukları yılsonu itibariyle devam etmekteydi. Avrupa Konseyi, Mart ayında meydana gelen olaylar ile ilgili yapılan resmi soruşturmanın çok uzun sürmesi ve onlarca muhalif destekçinin mahkumiyetlerinin bazı durumlarda yargılama bile yapılmadan devam etmesi ile ilgili kaygılarını defalarca ifade etti. Gözaltında tutulanlardan yedisinin yargılanmasına 19 Aralık'ta başlandı.

Yasal, yapısal veya kurumsal gelişmeler

17 Mart tarihinde Meclis, kamuya açık yerlerde toplanma yasası üzerinde yapılan ve yerel yetkililere kamusal alanlardaki toplantıları yasaklama yetkisi veren değişiklikleri onayladı. Olağanüstü halin kaldırılmasından sonra Erivan merkezindeki kamusal alanlarda toplanan vatandaşların güvenlik görevlileri tarafından yaygın şekilde gözaltına alındığına ve taciz edildiğine dair olaylar sürekli olarak bildirildi. AGİT ve Avrupa Konseyi tarafından ifade edilen kaygılar, Ermeni yetkililerin Mart ayında yapılan değişiklikleri 22 Nisan tarihinde geri almasını veya gözden geçirmesini sağladı. Yine de Erivan belediye yetkilileri, muhalif gruplar tarafından yapılan bazı gösterileri yasaklamaya devam etti.

İfade özgürlüğü

Muhalif faaliyetlere yer veren gazeteciler ve medya kuruluşları taciz edildi. İfade özgürlüğüne getirilebilecek kısıtlamaların belirsiz bir şekilde

tanımlanmış olması, yetkililere muhalefeti ve bağımsız medyayı kısıtlama konusunda geniş olanaklar sağladı. Çeşitli muhalif medya kuruluşlarının internet sitelerinin kapatıldığı ve gazete yayınlarının reklam izinlerinin kabul edilmediği belirtildi. Erivan Basın Kulübü, İfade Özgürlüğünü Koruma Komitesi, Internews, Giumri Asparez Basın Kulübü ve Femida kamu kuruluşu, hükümet tarafından verilen yayın lisanslarının daha da geciktirilmesinin yayın çeşitliliğini azaltacağına dair kaygılarını dile getirdi.

■ Ağustos ayında *Haykakan Zhamanak'a* (Armenian Times) mensup gazeteci Lusineh Barseghian bilinmeyen kişilerce dövüldü. Daha sonra aynı ay içerisinde Ermenistan Radio Free Europe / Radio Liberty kanalının yöneticisi Hratch Melkumyan, Erivan'da dövüldü. Yılsonuna kadar bu saldırılarla ilgili açılan soruşturmalarda hiçbir ilerleme sağlanmadığı bildirildi.

■ Merkezi Giumri'de bulunan bağımsız televizyon kanalı Gala TV, Levon Ter-Petrosyan tarafından yapılan seçim kampanyası konuşmalarını ekrana getirdiği için devamlı tacize maruz kaldı. 19 Mart tarihinde Gala TV'ye vergi kaçırıldığı iddiasıyla yaklaşık 27 milyon dram (87,700 Amerikan doları) para cezası verildi ve bu tutarın özel bağışlarla tamamen ödendiği bildirildi. Nisan ayında Gala TV'ye Giumri televizyon kulesindeki mülklerinin tahliye etmesi söylendi ve kanal bu yüzden yayınlarını geçici olarak durdurmak zorunda kaldı.

Cezasızlık

Muhaliflere ve insan hakları aktivistlerine karşı yapılan bir dizi saldırı zamanında veya derinlemesine soruşturulmadı. 21 Mayıs tarihinde, önde gelen bir insan hakları aktivisti ve sivil bir insan hakları örgütü olan Ermeni Helsinki Derneği'nin yöneticisi Mikael Danielyan'ın, siyasi bir partinin eski bir lideri tarafından hava basınçlı tabanca (sıkıştırılmış hava fırlatan bir silah) ile çok yakın mesafeden vurulduğu iddia edildi. Mikael Danielyan saldırıda ciddi bir yara almadı. 28 Mayıs tarihinde, Ermeni Demokratik Gençlik Hareketi'nin lideri Arsen Kharatyan'a, Erivan'da kimliği bilinmeyen kişilerce saldırı düzenlendi. Kafasından ağır yaralanan Kharatyan hastaneye kaldırıldı. 25 Haziran tarihinde Hima gençlik hareketinin ve muhalif Alternatif koalisyonun bir mensubu olan Narek Hovakimyan, Erivan'da kimliği belirlenemeyen iki kişi tarafından saldırıya uğradı. Yılsonu itibariyle bu saldırılar nedeniyle hakkında suçlamada bulunulan kimse olmadı.

Ayrımcılık – Yehova Şahitleri

Yehova Şahitleri, inançları yüzünden hapis cezalarına maruz kalmaya devam etti. Eylül ayı itibariyle 77 kişi, vicdani ret hakkına dayalı olarak askerlik yapmayı reddettikleri için hapis cezasına mahkum edildi. Yetkililer, önceki taahhütlerine rağmen üzerinde askeri denetim olan sivil hizmet seçeneği yerine somut ve gerçekçi bir sivil hizmet seçeneğini halen uygulamaya geçiremedi.

Yehova Şahitleri'nin, serbest bırakılmaları sonrasında da başka sorunlarla karşılaştıkları belirtildi. Yetkililer bu kişilere tam hizmet belgesi vermeyi reddetti. Bu belgeler pasaport ve oturma izni gibi daha önemli belgelerin temin edilmesini kolaylaştırıcı nitelikteydi.

Ayrıca Yehova Şahitleri'ne, ülkedeki baskın dini grubun yandaşları tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen fiziksel saldırılar düzenlendi. Bu saldırılara yönelik soruşturmaların çok yavaş ilerlediği veya hiç başlamadığı bildirildi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Ermenistan'da kadınların dörtte birinden fazlasının ailenin fertlerinden biri tarafından dövüldüğü ve yaklaşık üçte ikisinin de psikolojik istismara maruz kaldığı ifade edildi, ancak yetkili makamlar, kadınlara yönelik şiddeti önlemeye, soruşturmaya ve cezalandırmaya dair herhangi bir girişimde bulunmadı. Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek üzere oluşturulmuş yapı ve kaynaklar yeterli düzeyde değildi. Daha önce sivil toplum örgütleri tarafından işletilen sığınma evleri mali kaynak yetersizliği sebebiyle kapandı, bunlardan biri Eylül ayında yeniden açılabilirdi. Kadın Hakları Merkezi Teşkilatı tarafından desteklenen aile içi şiddetle ilgili yasa tasarısı kamuoyunda tartışmaya açıldı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🇸🇩 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Şubat, Temmuz ve Kasım aylarında Ermenistan'ı ziyaret etti.

🇸🇩 Ermenistan: İnanç ve vicdan özgürlüğü korkusu: Yehova Şahitleri'nin haklarının ihlalleri (EUR 54/001/2008)

🇸🇩 Ermenistan: Sessizliğe hayır: Ermenistan'da aile içi şiddete karşı mücadele (EUR 54/004/2008)

ESTONYA

ESTONYA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Toomas Hendrik Ilves
Hükümet başkanı:	Andrus Ansip
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	1.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 11/8
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.8

Dilsel azınlıklar, özellikle istihdam ve eğitim alanlarında olmak üzere birçok alanda ayrımcılığa maruz kalmaya devam etti. Göçmenler devlet yetkilileri tarafından taciz edildi ve kendilerine aşırı gruplarca saldırılarda bulunuldu. Kolluk kuvvetleri üyeleri tarafından aşırı güç kullanıldığı iddiaları ile ilgili cezaı soruşturmalar reddedildi. Bir insan hakları örgütü hükümetçe taciz edilmeye devam etti.

Ayrımcılık - etnik azınlıklar

Mart ayında BM Irkçılık Özel Raportörü, Eylül 2007 tarihindeki bir ziyaret sırasında yapmış olduğu açıklamaya istinaden, Rusça konuşan azınlığın içinde bulunduğu koşullarla ilgili endişesini dile getirdi. Raportör, Rusça konuşan azınlıkla ilgili işsizlik oranının etnik kökeni Estonyalı olanlara kıyasla iki kat fazla olduğuna özellikle dikkat çekti. Raportör, hükümeti ısrarla, vatansız kişilerin vatandaşlığına alınma işlemlerinin kolaylaştırılması için gerekli olan önlemleri almaya davet etti.

Hükümet, Estonya dili ana dili olmayan vatandaşlık başvurusunda bulunanlar ve birçok gruba mensup işçiler için ücretsiz Estonya dili kurslarının açılmasını öngören, “Topluma Entegre Olmak için Yeni Strateji” (2008–2013) programını uygulamaya başladı.

Azınlık gruplarına mensup işçiler, Dil Kanunu'nun uygulanmasının denetlenmesinden sorumlu bir devlet dairesi olan Dil Denetim Kurulu tarafından Estonya dili yeterlilikleri ile ilgili düzenli incelemeye tabi tutuldular. 2008 yılında kamuoyuna açıklanan, 2007 yılı verilerine göre; Rus okullarındaki ve anaokullarındaki öğretmenlerin yaklaşık %97'si Denetim Kurulu'nca yapılan kontrollerde başarısız bulundu. Yerel medya organları ve örgütler dilsel yükümlülüklerin ayrımcılık özelliği ile ilgili kaygılarını dile getirdiler.

Haziran ayında hükümet, özel sektördeki bazı meslekler ile ilgili yeni dilsel yükümlülükler başlattı.

Irkçılık ve ayrımcılık – göçmenler

BM Irkçılık Özel Raportörü Mart ayı raporunda; göçmenlerin ayrımcılığa uğradıklarına ve Neo-Nazi taraftarı gruplar da dâhil olmak üzere özellikle aşırı uçtaki grupların ırkçı saldırılarına maruz kaldıklarına dikkat çekti. Raportör, göçmenlerin, özellikle sınır koruma memurları olmak üzere, kolluk kuvvetlerince tacize uğradıkları vakalara dair kaygılarını dile getirdi. Aralık ayında, istihdam ve eğitim gibi birçok alandaki ayrımcılığı önleyici hükümleri içeren Eşit Muamele Kanunu yürürlüğe kondu. AB 2007 yılında Estonya'dan; AB Irksal Eşitlik Yönergesi'ni ulusal kanunlarına yansıtmasını resmen talep etmişti.

Aşırı güç kullanımı

2007 yılı Nisan ayında başkent Talin'de gerçekleşen bir gösteride, protestocular ve diğer bireylere yönelik emniyet yetkililerinin kötü muamelesi iddialarına dayanan cezai soruşturma, 2008 yılı ortalarında delil yetersizliği sebebiyle polis ve savcılık tarafından reddedildi. Bununla beraber en az bir davada kişilere kötü muamelede bulunulduğu tespit edildi, ancak faillerin kimliği tespit edilmediği için harekete geçilmedi.

Şubat ayında yedi kişi (k/e), kanundışı bir şekilde tutuklanıp gözaltına alınmaları, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye tabi tutulmaları ve Estonya Hükümetinin konu ile ilgili soruşturma açmayı reddetmesi gerekçeleriyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde dava açtılar.

İnsan hakları savunucuları

Haziran ayında Estonya Güvenlik Polisi Kurulu, İnsan Hakları Yasal Bilgi Merkezi (LICHR) aleyhine ciddi iddiaların dile getirildiği yıllık raporunu yayınladı. LICHR dilsel azınlıkları destekleme ve haklarını koruma amaçlı bir sivil toplum kuruluşu. Raporla, İnsan Hakları Yasal Bilgi Merkezi'nin Rusya Federasyonu'nca propaganda amaçlı bilimsel araştırmalar yürütmek üzere kullanıldığı belirtilerek, Rusya Federasyonu'ndan aldığı özel fon kaynaklarını gizlemeye çalışmakla itham edildi. Bu iddialar geniş çevrelerce; hükümetin LICHR'i yanlış tanıma ve Merkez'in çalışmalarını yürütebilmesi için gereken mali ve sosyal desteği sağlama girişimlerini engelleme çabası olarak görüldü.

ETİYOPYA

FEDERAL DEMOKRATİK ETİYOPYA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Girma Wolde-Giorgis
Hükümet başkanı:	Meles Zenawi
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	85.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	51.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 151/136
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%35.9

Somali Bölgesine yapılan insani yardımlar üzerindeki kısıtlamalar devam etti. Hükümet, zaman zaman, Ogedan Millî Kurtuluş Cephesi (ONLF) ile silahlı çatışmalara girdi ve güçlerden her ikisi de, sivillerin insan haklarını ihlal etme suçunu işledi. Federal Geçiş Hükümeti'nin (TFG) desteği ile Somali'de isyancılar ile savaşıyan Etiyopya askeri birlikleri insan haklarını ihlal etti ve savaş suçu işledikleri bildirildi. Güvenlik kuvvetleri yılsonuna doğru, Addis Ababa ve Oromo Bölgelerinde Oromo etnik grubunun üyelerini tutukladı. Bağımsız gazeteciler, taciz ve tutuklamalar ile karşılaşmaya devam etti. Birkaç siyasi mahkûmun gözaltı halinin devam edeceği kanısı hâkimdi ve 2007 yılında affedilen muhalefet lideri Birtukan Mideksa yeniden tutuklandı. Etiyopyalı ve uluslararası insan hakları örgütlerinin faaliyetlerini kısıtlayacak taslak kanunun parlamento tarafından 2009 yılında yürürlüğe sokulması bekleniyordu. Etiyopya, Somali Bölgesinde (Ogaden olarak da bilinir) yaşayan 1.9 milyon kişinin de aralarında olduğu; toplam 6.4 milyon açık çeken insan ile dünyanın en fakir ülkelerinden biri olarak kaldı.

Arka plan

Eritre-Etiyopya Sınır Komisyonu, Etiyopya'nın hükümlerini uygulamamış olmasına rağmen, görev süresini Ekim ayında tamamladı ve Eritre/Etiyopya sınırındaki faaliyetlerini Eritre'nin engellemesi üzerine, BM Güvenlik Meclisi Etiyopya ve Eritre'deki BM Barış Gücünü (UNMEE) geri çekti.

Binlerce Etiyopya silahlı kuvvetleri üyesi, isyancılara karşı silahlı çatışmada TFG'yi desteklemek üzere yılın büyük bir kısmı boyunca Somali'de kaldı. Etiyopya kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlalleri ithamları 2008'de de devam etti. İsyancı gruplar, Etiyopya'nın Somali'den çekilmesi için

savaştıklarını bildirdiler. Etiyopya'nın geri çekilmesine yönelik aşamalı plan, Ekim ayının sonlarına doğru Somali – Djibouti Yeniden Özgürlük İttifakı ve TFG temsilcileri tarafından imzalanan barış anlaşmasına eklendi. Etiyopya kuvvetleri, yılın sonuna doğru geri çekilmeye başladı; yılın sonuna geldiğinde geri çekilme tamamlanmamıştı.

Oromo ve Somali bölgelerinde zaman zaman silahlı çatışmaya giren hükümet OBLF üyeleri ile birlikte sivillerin insan haklarını ihlal etti. Sürgündeki Etiyopyalı muhalifler, Eritre'de ve Afrika ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde etkinliklerini sürdürdü.

Bölgünmeler, muhalif Birlik ve Demokrasi (CUD) partisi Koalisyonunu parçalayarak eski hâkim Birtukan Mideksa'nın liderlik ettiği Demokrasi ve Adalet Birliği Partisi' nin de (UDJP) aralarında olduğu yeni muhalefet partilerinin kurulmasına neden oldu. Mideksa, önce mahkûm edilip sonra 2007 yılında çıkan af ile serbest bırakılan 70'den fazla CUD lideri, gazeteci ve sivil toplum aktivistinden biriydi.

İntihar bombacıları, 29 Ekim'de Somali, Hargesia'da Etiyopya ticaret heyetine saldırdı ve çok sayıda Etiyopyalı ve Somalili sivilin öldürülmesine neden oldu.

Düşünce mahkûmları ve diğer siyasi mahkûmlar

Önceki yıllarda iç çatışmalar veya çekişmeli 2005 seçimleri sırasında alıkonan çok sayıda siyasi mahkûm, gözaltında kalmaya devam etti.

■ 30 Ekim'den bu yana; Oromo Federal Demokratik Hareket Partisi genel sekreteri Bekele Jirata, Addis Ababa Üniversitesi öğretim görevlisi Asefa Tefera Dibaba ve Oromo etnik grubunun düzinelerce üyesi Addis Ababa ve Oromo Bölgesi'nde tutuklandı. Gözaltındakilerin bazıları, Oromo Kurtuluş Cephesi'ni (OLF) mali olarak desteklemekle suçlandı.

■ 2007 yılının Ağustos ayında Jijiga'da tutuklanan bir bağımsız arabulucu Sultan Fowski Mohamed Ali; iddialara göre BM gerçeği bulma heyetine kanıt sunmasını engellemek için gözaltında tutulmaya devam etti. 2007 yılındaki iki el bombalı saldırıya karıştığı iddiası ile yargılandı ve Mayıs 2008'de 22 yıllık hapis cezasına mahkum edildi.

■ O sırada CUD'un üst düzey üyeleri olan Birtukan Mideksa, Gizachew Shiferaw ve Alemayehu Yeneneh güney Etiyopya'da parti toplantısı yaptıktan sonra 15 Ocak'ta polis tarafından kısa süre gözaltında tutuldular. Birtukan Mideksa, 2007 affına yol açan görüşmeler ile

ilgili bir kamu beyanı yayınladıktan sonra 28 Aralık'ta yeniden tutuklandı. Affı geri çekildi ve tekrar ömür boyu hapis cezasına mahkum edildi.

Mahkûmların serbest bırakılması

Serbest bırakılan çok sayıda mahkûm, taciz ve tehditler ile karşı karşıya kaldı. Öyle ki kimileri ülkeden ayrılmayı tercih etti.

■ İnsan Hakları savunucuları ve avukatları olan Daniel Bekele ve Netsanet Demissie 28 Mart tarihinde serbest bırakıldı. Yüzlerce muhalif parlamenter, CUD üyesi ve gazeteci ile alındıkları Kasım 2005'ten beri gözaltında tutulmaktaydılar. 2007'de affedilen ve serbest bırakılan diğer sanıkların aksine; Daniel Bekele ve Netsanet Demissie yerel yetkililerle yapılan görüşmeler sonucu ortaya çıkan belgeyi imzalamayı reddettiler için gözaltında kaldılar. Savunmalarını sundular, ancak (mahkeme başkanının aynı görüşte olmamasına rağmen) Federal Yüksek Mahkeme tarafından suçla tahrik etmekle suçlanarak 30 ay hapis cezasına mahkum edildiler. Temyize başvurduktan sonra bile serbest bırakılmayacakları kesinleşince söz konusu belgeyi imzalamayı seçtiler ve 29 ay cezaevinde kaldıktan sonra bağışlanıp salıverildiler.

■ ‘Anayasaya karşı tecavüz’ için komplo kurmakla suçlanan ve Addis Ababa’da Avrupa Komisyonu’nda çalışan bir insan hakları avukatı olan Yalemzewd Bekele hakkındaki suçlamalar önyargısız olarak mahkemeden önce düşürüldü.

■ Somali Bölgesindeki Ogaden kabilesinin Tolomoge alt kabilesi şefi olan Abdirahman Mohamed Qani, iki yılın sonunda yurtdışından döndüğünde kendisine büyük bir hoş geldin kutlaması yapılmasının ardından 13 Temmuz’da gözaltına alındı. 7 Ekim’de serbest bırakıldı; bildirildiğine göre, kendisi ile aynı zamanda gözaltına alınan akrabaları da birkaç gün sonra salıverildi.

■ 2007’de serbest bırakıldığından beri sürekli tacize CUD aktivisti Alemayehu Mesele, kimliği belirsiz saldırganlar tarafından ciddi şekilde dövüldükten sonra, Mayısın ilk günlerinde Etiyopya’yı terk etti.

■ *Reporter* gazetesinin editörü Amare Aregawi, 31 Ekim’de Addis Ababa’da bilinmeyen saldırganlar tarafından ciddi şekilde dövüldü. Daha önce Ağustos ayında güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınmıştı.

Eylül ayında hükümet, Etiyopya Yeni Yılı’nı işaretlemek için 394 mahkûmu serbest bıraktıklarını ve bir ölüm cezasını ömür boyu hapse çevirdiklerini ilan etti.

İfade özgürlüğü

Bağımsız gazeteciler taciz ve tutuklamalar ile yüzleşmeye devam etti.

2005 yılında devlet tarafından kapatılan en az 13 gazete kapalı kalmaya devam etti. Bildirildiğine göre; meslektaşları lisanslarını alırken bağımsız gazetecilerin başvuruları reddedildi. CUD üyeleri ile birlikte gözaltına alınan ve Etiyopya’nın en yüksek tirajlı bağımsız gazetelerinin eski yayıncıları olan Serkalem Fasil, Eskinder Nega ve Sisay Agena’nın2 yeni gazete açmak için yaptıkları lisans başvuruları reddedildi.

Şubat ayında Yüksek Mahkeme, Etiyopya Öğretmenler Derneği’nin (ETA) kapatılmasına karar verdi ve mal varlıklarını devlet tarafından kurulan, gene Etiyopya Öğretmenler Derneği olarak bilinen rakip sendikaya devretti. Bu karar, sendika üyelerine yönelik yıllar süren gözaltılar ve tacizlerden sonra geldi. Sendika, Aralık ayında, Ulusal Öğretmenler Derneği adı ile mesleki örgüt olarak tescil başvurusunda bulundu, ancak reddedildi.

■ Dünya Basın Özgürlüğü Günü’nde (3 Mayıs), aylık çıkan *Enku*’nun yayıncısı Alemayehu Mahtemework gözaltına alındı ve derginin 10,000 adet baskısı toplatıldı. Beş gün sonra hiçbir suçlama yapılmadan serbest bırakıldı ve toplatılan dergiler sonradan iade edildi.

■ Kasım ayında, haftalık *Enbilta* dergisinin baş editörü Tsion Girma bir haber hatasından sonra, ‘halkı yanlış söylentilerle kışkırtmak’ suçlaması ile Federal Yüksek Mahkeme yargıcı tarafından mahkûm edildi. Para cezası ödeyerek serbest bırakıldığı bildirildi.

İnsan hakları savunucuları

Yardım kuruluşları ve Dernekler Taslak Bildirgesi, 2008 yılında hükümet tarafından birkaç kez revize edildi, ancak örgütlenme, toplanma ve ifade özgürlüğü haklarını tehdit etmeye devam etti.

Hükümleri, insan hakları üzerine çalışan Etiyopyalı sivil toplum kuruluşlarının yurt dışından (toplam gelirin en fazla %10’u kadar) alabileceği fonun miktarı ile ilgili ciddi kısıtlamaları içermekteydi. Ayrıca, Etiyopya’da insan hakları ve çatışma çözümü hakkında çalışan STK’ların üzerinde geniş yetkisi olacak bir Sivil Toplum Ajansı kurulması planlanmaktaydı. Yasanın parlamentodan 2009 başında geçmesi bekleniyordu.

Somali’deki Etiyopya askeri birlikleri

Etiyopya, yılın sonuna kadar Somali’de TFG’yi destekleyen kayda değer bir birliğin kalmasını sağladı.

Etiyopya birlikleri insan haklarını ihlal etti ve savaş suçu işledikleri bildirildi. Birlikler, 19 Nisan’da Mogadishu’daki al-Hidaya camisine saldırdı ve bazıları caminin içinde olmak üzere 21 kişiyi öldürdü. Cami baskınının ardından 40’tan fazla çocuk serbest bırakılmadan önce günlerce alıkondu.

Silahlı isyancılara cevap veren çok sayıda Etiyopya saldırısının, ayırım gözetmeden ve oransız olduğu, sivillerin yoğun yaşadığı bölgelerde gerçekleştiği bildirildi.

Silahlı iç çatışmalar

Hükümet, ONLF’nin Nisan 2007’de Obole petrol üssüne saldırısının ardından Somali Bölgesi’nde isyan karşıtı operasyonlarını artırdı. Operasyonlar, insani yardımı da kısıtladı ve bölgede karışıklıktan etkilenen yörelerde ciddi etkiler yarattı. Hükümet, insan haklarını izlemek için bağımsız ve engelsiz girişe izin vermedi.

Somali Bölgesinde 2007 yılına kadar dayanan dayak, tecavüz ve diğer işkence şekilleri, zorla askere alma ve yargısız infaz haberleri; bağımsız, uluslararası bir kurum tarafından değil, devletle anlaşmalı bir kurum tarafından soruşturuldu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Seçilmiş Parlamenter Kifle Tigeneh ve diğerlerinin duruşmalarında ve çok sayıdaki CUD duruşmasından birinde davallılar tarafından sunulan işkence raporları soruşturulmadı.

Kaliti cezaevi ve diğer gözaltı merkezlerindeki koşullar ağırdı – aşırı kalabalık, kirli ve yeterli sağlık hizmetinden mahrumdu. Bu koşullar altında alıkonanlar arasında; herhangi bir suçlama getirilmeden ve yargılanmadan uzun süre tutulanlar, özellikle OLF ile bağlantılı olmakla itham edilenler de vardı.

■ OLF’yi desteklemekle suçlanan, Oromo etnik grubundan bir tüccar olan Mulatu Aberra 1 Temmuz’da kefalet ile serbest bırakıldı ve ülkeden kaçtı. Kasım 2007’de tutuklanmıştı; işkence gördüğü ve gözaltında meydana gelen yaraları için tıbbi bakımdan mahrum bırakıldığı bildirilmişti.

Ölüm cezası

2008 yılında mahkemelerce ölüm cezası kararları verildi, hiçbir infaz bildirilmedi.

■ Mayıs ayında Federal Yüksek Mahkeme, daha önceki kararları bozarak eski Başkan Mengistu Haile

Mariam (Zimbabve’de sürgünde) ve Dergue hükümetinde yer alan 18 üst düzey görevliyi ölüm cezasına mahkûm etti. Savcı, 2007’de verilen ömür boyu hapis kararının ardından temyize başvurmuştu. Federal Yüksek Mahkeme Mariam ve yanındakileri 1974 ve 1991 yılları arasında soykırım ve insanlığa karşı suçlar işlemekten suçlu bulmuştu.

■ 6 Nisan’da bir mahkeme, 5 ordu mensubunu gıyaplarında ölüm cezasına mahkum etti. Mengistu Haile Mariam’ın altında hizmet etmiş bu kişiler Haziran 1980’de Tigray bölgesindeki Hawzen’de bir Pazar alanına hava saldırısı düzenlemiş ve yüzlerce kişiyi öldürmüştü.

■ 8 Mayıs’ta Tigray Bölgesindeki bir mahkeme, altı kişiyi 13 Mart’ta Kuzay Etiyopya’da Humora ve Shira arasında bir otobüsü bombalamaktan suçlu buldu ve üçünü ölüm cezasına mahkûm etti.

■ 21 Mayıs’ta Federal Yüksek Mahkeme, sekiz kişiyi Somali Bölgesi’nde Jigjja’daki 28 Mayıs 2007 tarihli bombalama olayından ötürü ölüme mahkûm etti.

■ 22 Mayıs’ta bir askeri mahkeme, 2007 yılında İsrail’de eğitim aldıktan sonra sığınmacı olan dört Etiyopyalı pilotu gıyaplarında ölüme mahkum etti.

Uluslararası Af Örgütü raporları

- 📖 Etiyopya: Hükümet sivil topluma saldırı hazırlığında (AFR 25/006/2008)
- 📖 Etiyopya: Yardım kuruluşları ve Dernekler Taslak Bildirgesi üzerine görüşler (AFR 25/008/2008)
- 📖 Etiyopya: Taslak kanun Sivil Toplumu Enkaza Dönüştürecek (AFR 25/009/2008)
- 📖 Etiyopya: Keyfi gözaltı /işkence ya da diğer kötü muamele (AFR 25/012/2008)
- 📖 Her zaman hedeftekiler: Somali’de Sivillere Yönelik Saldırılar (AFR 52/006/2008)

FAS/BATI SAHRA

FAS KRALLIĞI

Devlet başkanı:	Kral VI. Muhammed
Hükümet başkanı:	Abbas El Fassi
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	31.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	70.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 42/28
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%52.3

İfade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü hakları kısıtlanmaya devam etti. Monarşinin eleştirilmesi veya diğer politik açıdan hassas konulardaki resmi pozisyonla uyuşmayan görüşler cezalandırıldı. Yetkililer hükümet karşıtı protestoları kırmak için aşırı güç kullandı. Batı Sahra insanlarından kendi kaderini belirleme hakkı taraftarları taciz edildi ve yargılandı. İşkence ithamları soruşturulmadı ve geçmişteki insan hakları ihlalleri mağdurları için adalete etkin erişim verilmedi. Yetkililer binlerce yabancı uyrukluyu tutuklamaya, alıkoymaya ve toplu olarak tehcir etmeye devam etti. En az dört kişi ölüm cezasına mahkûm edildi, fakat hükümet infazları fiili olarak erteledi.

Arka Plan

Mart ayında, Batı Sahra üzerindeki Fas hükümeti ile Polisario Cephesi, Batı Sahra'da bağımsız bir devlet çağrısı yapan ve Güney Batı Cezayir'de mülteci kamplarında kendini ilan eden sürgündeki hükümeti arasında BM aracılığı ile yürütülen görüşmeler çıkmaz ile sonuçlandı. Polisario önceki BM Güvenlik Konseyi kararlarında kabul edildiği gibi kendi kaderini tayin hakkı için referandum çağrısında bulunurken, Fas ülke için 1975'de ilişik olarak eklenen bir özerklik planı üzerine ısrar etti. BM Güvenlik Konseyi, Batı Sahra'daki Referandum için BM Misyonu'nun yetkisini 30 Nisan 2009 tarihine kadar uzattı. Yetki insan haklarının izlenmesi için hiçbir hüküm getirmiyor.

Ekim ayında, Fas'a AB ile güvenlik, politika, ticaret ve diğer konularda daha yakın işbirliğini içeren "ileri statü" verilmesine karşılık AB ve Fas "iddialı bir yol haritasını" kabul etti.

Nisan ayında Fas'ın, Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) süreci altında düşünüldüğü zaman, bazı ülkeler tarafından yapılan öneriler arasında uluslararası standartlar ile ulusal hukukun uyumu ve

göçmenlerin haklarına saygı bulunmaktaydı. Bununla birlikte, işkenceciler için dokunulmazlık durumu gündeme getirilmemişti.

Muhalefet baskısı

Monarşi eleştirileri

Monarşinin eleştirisi tabu olarak kaldı. İnsan hakları savunucuları, gazeteciler ve diğerleri yetkililerin Kral'a ve kraliyet ailesine karşı saldırganlık olarak yorumladığı görüşlerini ifade etmelerinden dolayı takip edildi.

■ Şubat ayında, Temyiz Mahkemesi İnsan Hakları için Fas Birliği'nin (AMDH) üç üyesi hakkında, Temmuz 2007'de barışçıl bir protestoda yer alarak "monarşiyi sarsmak" suçlamasıyla uygulanan cezaevi şartlarını onayladı. Nisan ayında onlara ve benzer iddialarla suçlanan 14 AMDH üyesine kraliyet affı tanındı.

■ Eylül ayında, Agadir'deki Temyiz Mahkemesi blog yazarın Mohamed Erraji hakkınsda verilen iki yıl hapis mahkûmiyetini usulden bozdu. Kralın ekonomik bağımlılık kültürünü teşvik ettiğini iddia eden bir online makale yazdıktan sonra "Krala karşı saygısızlıkla" suçlu bulunmuştu.

■ Kasım ayında, Marrakesh'deki Temyiz Mahkemesi 18 yaşındaki Yassine Bellasal'ın "Kralı aşağılamaktan" mahkûmiyetini destekledi, fakat alt mahkeme tarafından verilen bir yıl cezaevi mahkûmiyetini askıya aldı. Bir okul duvarına, ülkenin sloganı olan "Allah, Ulus, Kral" kelimeleri ile oynayarak "Allah, Ulus, Barça" yazmıştı, ki son kelime Barselona futbol takımına ilişkindi.

Sahravi aktivistleri

Sahravi insan hakları aktivistleri politik nedenli suçlamalar, hareket kısıtlamaları ve örgütlerin yasallaşmasını önlemek için idari engeller dâhil olmak üzere sıkıntı çekmeye devam etti.

■ Fransa'da yaşayan Batı Sahra'daki Özgürlüğe Saygı ve İnsan Hakları için Komite'nin yardımcı başkanı Ennaâma Asfari'nin Nisan ayında bölgeyi ziyareti sırasında alıkonulduğunda Fas güvenlik güçleri tarafından işkence gördüğü iddia edildi. Yetkililer iddiaları soruşturmadıl ve şiddetli uygulamadan suçlu bulunarak iki ay için hapsedildi.

■ Fas Ülkesi tarafından İşlenen Büyük İnsan Hakları İhlalleri Mağdurları için Sahravi Birliği'nin (ASVDH) başkanı Brahim Sabbar'a, Haziran ayında cezaevinden bırakıldıktan sonra güvenlik görevlileri tarafından diğer ASVDH üyelerinin yaşadığı Laayoune'daki bölgeleri ziyaret etmemesi söylendi.

Fas yasalarına aykırı gösteri yapmaktan veya Polisario Cephesi materyalleri dağıtmaktan şüpheli bulunan yüzlerce Sahravili tutuklandı. Bazıları sorgulandıktan sonra bırakıldı, diğerleri adil duruşmanın uluslararası standartları ile uyum sağlamayan muamelelerde şiddetli uygulama üzerine sınıandı. Birçoğu sorgulama sırasında güvenlik güçleri tarafından işkence gördüğünden veya kötü muamele gördüğünden şikâyet etti. İşkence altında elde edilen bilginin mahkûmiyetlerde delil olarak kullanıldığı bildirildi.

■ Ekim ayında, Sahravi İnsan Hakları Savunucuları Kolektifi üyesi Yahya Mohamed ElHafed laazza şiddet uygulamaktan suçlu bulundu ve Fas kanununa karşı Tan Tan'da bir protestoya katıldığı için 15 yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Sekiz diğer davalı dört yıla kadar mahkûmiyet cezası aldı. Sorgulamaları sırasında işkence gördüklerine dair ithamlar soruşturulmadı.

Al-Adl wal-Ihsan aktivistleri

İzinsiz siyasi örgüt Al-Adl wal-Ihsan'ın yüzlerce üyesi polis tarafından sorgulandı. En az 188 kişi izinsiz bir örgüte ait toplantılara katılmakla suçlandı. 2005 yılında monarşiyi kötülemekle suçlanan grubun sözcüsü Nadia Yassine'in duruşması ertelendi.

Aşırı güç kullanımı

Yetkililerin Eşitlik ve Uzlaşma Komisyonu'nun (IER) ana tavsiyesini uygulamada başarısızlığını gösteren güvenlik güçleri hükümet karşıtı gösterileri dağıtmak için aşırı güç kullandı. 1956 ve 1999 arasında işlenen büyük insan hakları ihlallerini incelemek için 2004 yılında kurulan IER 2006 yılında ülke güvenlik organlarının gelişmiş düzenlemesi için çağrıda bulundu.

■ 7 Haziran'da güvenlik güçlerinin, Sidi Ifni Limanı'nın 30 Mayıs tarihinde protestocular tarafından kuşatılmasını sonlandırmak için aşırı güç kullandığı raporlandı. Güvenlik güçlerinin plastik mermiler, göz yaşartıcı gaz, sopalar ve polis köpekleri kullandığı bildirildi. Aynı zamanda evlere izinsiz baskınlar düzenlediler, mülkiyete el koydular, insanları sözlü ve cinsel olarak taciz ettiler. Keyfi tutuklamalar ve alıkoymalar gerçekleştirdiler.

Sonuçta, İnsan Hakları için Fas Merkezi'nin (CMDH) dört üyesi dâhil olmak üzere 21 kişi şiddet yürütmekle suçlandı. Sidi Ifni olaylarını soruşturmak için 18 Haziran'da kurulan Parlamento Komisyonu tarafından hazırlanan bir rapor Aralık ayında kamuya açıklandı. Rapor, güvenlik müdahalesinin haklı

olduğunu onaylarken, bireylere yönelik şiddet dâhil olmak üzere kolluk kuvvetleri tarafından işlenen birçok suistimali de özetledi. Yasadışı davranan ve insan hakları suistimalinden sorumlu olan vatandaşları ve güvenlik güçleri üyelerini belirlemek, adalet önüne getirmek için yetkililere çağrıda bulundu. Uluslararası Af Örgütü'nün bilgisine göre, yılsonu itibarıyla hiçbir kolluk kuvveti cezalandırılmadı.

■ Temmuz ayında, bir CMHD üyesi olan Brahim Sabbaa Al-Layl Al Jazeera televizyonu ile bir ropörtajda Sidi Ifni'de insanların öldürüldüğünü ve tecavüz edildiğini belirttiikten altı ay sonra hapsedildi. Onunla röportaj yapan gazetecilerin basın belgeleri yetkililer tarafından geri alındı ve bir mahkeme tarafından ağır bir ceza ödemeleri emredildi. ■ Güvenlik güçlerinin Mayıs ayında Cadi Ayyad Marrakesh Üniversitesi'nde planlı bir öğrenci protesto yürüyüşünü önlemek için aşırı güç kullandıkları rapor edilmişti. Öğrencileri tartaklayarak, keyfi olarak alıkoyarak, kişisel eşyalara el koyarak üniversite kampüsüne baskın yaptılar. Fas Öğrencileri Ulusal Birliği'nin on sekiz üyesi, solcu Demokratik Yol Öğrenci Hareketi destekçileri de dâhil olmak üzere tutuklandı. Haziran ayında, yedi kişi şiddetli yürüttükleri nedeniyle bir yıl hapis cezasına mahkûm edildi, kalanı yılsonunda hala duruşma için bekliyordu. Tümü polis gözetiminde işkence veya kötü muamele gördüklerini iddia etti.

Terörle mücadele ve güvenlik

190 kadar şüpheli İslamcı militanlarla bağlantılı terörist saldırılardan suçlu bulundu ve altı aydan ömür boyuna değişen hapis cezalarına mahkûm edildi. Raporlara göre, İspanya'dan zorla dönen bir Fas vatandaşı da bunlara dâhildi.

Şubat ayında, yetkililer Belçika-Fas çift vatandaşı olan Abdelkader Belliraj öncülüğündeki bir terörist ağını yıktıklarını açıkladı. Al-Badil al-Hadari, Oumma ve Adalet ve Gelişim Partisi adlı üç politik partinin liderleri dâhil olmak üzere 35 kadar kişi tutuklandı. Başbakan daha sonra Al-Badil al-Hadari hakkındaki kararını fesheden bir karar yayınladı ve bir mahkeme Oumma Partisi'nin yasallaşmak için başvuru reddetti. 35 kişi cinayete teşebbüs, kara para aklama ve terörizmi finanse etmeyi de içeren bir dizi suçlamayla karşı karşıya kaldı. Duruşmaları Ekim ayında başladı ve yılsonu itibarıyla sonuçlanmadı. Bazı savunma avukatları yetkililerin kendilerine tam dava dosyalarını sağlamakta başarısız olduğu şikâyetinde

bulundu, diğerleri müvekkillerinin gözaltında işkence gördüğünü rapor etti.

2003 Kazablanka bombalaması sonrasında suçlu bulunan yüzlerce İslamcı mahkûm, çoğu işkence altında alınmış itiraflar ve soruşturulmamış iddialar nedeniyle kusurlu bulunan duruşmalarının adli olarak gözden geçirilmesini istemeye devam etti.

Geçici adalet

IER'in tarafından suçlanan İnsan Hakları Danışma Kurulu hala IER tarafından soruşturulan tüm zorla kaybedilme davalarının listesini yayınlamadı. IER'nin Ocak 2006'da yayınlanan son raporu geniş kapsamlı bir adli ve geleneksel reformlar programı yoluyla insan hakları ihlallerinin tekrarlanmamasını sağlamak için önlemler önerdi, fakat bunlar henüz uygulanmadı. Ne mağdurlara adalete etkili erişim sağlamaya ne de bireysel failleri göz önünde tutmaya yönelik herhangi bir ilerleme kaydedildi, IER'nin affından hariç tutulan konulardı.

Haziran ayında, bir mahkeme İnsan Hakları Danışma Kurulu Başkanı tarafından yapılan bir şikâyeti takiben, *Al-Jarida Al-Oula* gazetesinin üst düzey kamu görevlileri tarafından IER'e verilen ifadeleri yayınlamayı durdurmasını emretti. Bu müdahale yerel insan hakları örgütleri tarafından çokça eleştirildi.

Kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet

Ocak ayında, Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Yok Edilmesi için BM Komitesi üçüncü ve dördüncü periyodik raporlarında Fas'ın anlaşmaya başvurusunu değerlendirdi. Hükümet tarafından kadınlara yönelik ayrımcılığı ele almak için olumlu adımların atılmasını memnuniyetle karşıladı, fakat kadınlara yönelik şiddetin yasal suç olarak kabul edilmesi için aktif önlemlerin alınması çağrısında bulundu. Kasım ayında Sosyal Gelişim, Aile ve Dayanışma Bakanlığı böyle bir yasanın geliştirilmekte olduğunu duyurdu.

Aralık ayında ayrıca memnuniyetle karşılanan bir harekette, Kral VI. Muhammed'in, Fas'ın Kadınlara Yönelik Hür Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Anlaşma'sını onaylarken verdiği ön koşulları çekeceğini duyurmasıydı.

Ayrımcılık – “homoseksüel tutum” için hapis cezası

Ocak ayında bir Temyiz Mahkemesi, Kuzey-batı Fas'da Ksar El-Kebir'de “homoseksüel tutum”dan

suçlu bulunan altı erkeğe verilen 10 aya kadar hapis cezasını onadı. Kasım 2007'de katıldıkları özel partinin bir “eşcinsel evliliği” olduğuna dair kamu suçlamasının ardından tutuklanmışlardı. Razi olan yetişkinler arasında eşcinsel ilişkiler Fas kanunu tarafından yasadışı olarak ilan edilmektedir.

Kasım ayında, bir Temyiz Mahkemesi, *Al-Massaa'nın* baş editörünü, Ksar el-Kebir'de yardımcı Kraliyet Başsavcısını bir Kraliye Başsavcısının iddia edilen “eşcinsel evlilikte” bulunduğunu söyleyerek karaladığı gerekçesiyle mahkûmiyetini ve alt mahkeme tarafından verilen ağır para cezasını destekledi. Ceza nedeniyle gazetenin yayını durdurması olasıdır.

Mülteciler, sığınmacılar ve göçmenler

Düzensiz göçmen olmalarından şüphelenilen binlerce insan tutuklandı ve korunma ihtiyaçlarına, Fas kanunu altında tehcir kararına itiraz etme veya uygulama temellerinin incelenmesi haklarına bakılmaksızın toplu olarak kovuldu. Yetkililer Ocak ve Kasım ayları arasında 10,235 göçmenlik girişimini önlediklerini duyurdu. Bazı göçmenlerin tutuklanmaları, alıkonmaları ya da ihraçları sırasında aşırı güce ve diğer kötü muameleye maruz kadıkları, bazılarının Cezayir ve Moritanya sınırına yeterli su ve gıda olmaksızın atıldığı rapor edildi.

■ Aralarında dört çocuğun bulunduğu en az 28 göçmen, 28 Nisan'da Al Hoceima denizinde boğuldu. Hayatta kalanlar, Faslı memurların göçmenler durmayı reddettiğinde onların şişme botlarını patlattığını ve salladığını iddia etti. Yetkililer memurlarının sorumluluğunu reddetti, bir soruşturma da yürütmedi. Hayatta kalanlar Doğu Fas'ta Oujda şehrine nakledildi ve Cezayir sınırında bırakıldı.

Polisario kampları

Cezayir'deki Polisario Cephesi tarafından yönetilen Mülteci Kampları'ndaki koşullar hakkında çok az bağımsız bilgi mevcuttu. 1970 ve 1980ler boyunca kamplarda insan hakları suiistimali yapmakla suçlananların cezasızlığını ele almak için bilinen atılmış hiçbir adım bulunmamaktaydı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗉 Bir Uluslararası Af Örgütü heyeti Şubat/Mart aylarında Fas/ Batı Sahra'yı ziyaret etti.

📄 Fas/Batı Sahra: İşkence iddialarını soruşturma ve göz altında bulunduranlara adil yargılama sunma (MDE 29/013/2008)

Fiji

Fiji ADALARI CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Ratu Josefa Iloilovatu Uluivuda
Hükümet başkanı:	Amiral Josaia Voreqe Bainimarama
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	844,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	68.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 24/24
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%94.4

Ordu destekli geçici hükümet, ifade özgürlüğünü ihlal etmeye ve gazeteciler ile halktan insanların gözünü korkutmaya devam etti. Fiji İnsan Hakları Komisyonu, üst düzey medya insanların ülke dışına çıkarılmasını destekledi ve insan hakları STK'larının Fiji sivil toplumunda oynadıkları rolü eleştirdi. Kadınlara yönelik şiddet haberleri devam etti.

İfade özgürlüğü

■ Şubat ayında Savunma Bakanı Epeli Ganilau, kıdemli bir bakanın vergi kaçırdığını iddia eden bir dizi makalenin yayınlanmasının ardından, *Fiji Sun* gazetesinin yayıncısı Russell Hunter'ın Avustralya'ya sınır dışı edilmesi emrini verdi. Söz konusu emirde 7 günlük ihbar ve temyiz süresi olmasına rağmen, sınır dışı etme işlemi göçmenlik memurlarınca gerçekleştirildi. Hunter'ın bakanın kararına itiraz etme fırsatı olmadı.

■ Mayıs ayında geçici hükümeti eleştiren birkaç makalenin yayımlanmasının ardından, *Fiji Times*'in yayıncısı Evan Hannah, göçmenlik memurları tarafından sınır dışı edildi. Evinden alındıktan sonra, tutuklandığı ve gözaltında tutulduğu süre içinde, Evan Hannah'ın sürgün kararını temyiz etme ya da avukatı ile görüşme fırsatı olmadı. Hükümet yetkilileri, Evan Hannah'ın 2 Mayıs'ta Suva Yüksek Mahkemesi'ne çıkarılması için göçmenlik ve polis memurlarına talimat veren mahkeme emrini göz ardı ettiler.

■ Ağustos ayında gazeteci Serafina Silaitoga'ya, 9 Ağustos'ta *Fiji Times*'ta yayınlanan ve kıdemli bir bakanı eleştiren makalesinin ardından, Labasa'da polis memurları tarafından tehditlerde bulunuldu ve gözdağı verildi. Polis memurları, gazeteciyi makalesi hakkında açıklama yapması için zorlamaya çalıştı; gazeteci açıklamayı yasal temsilcisi olmadan yapmayı reddedince, bir polis hücreğine kilitlemekle tehdit ettiler.

Şubat ayında Fiji İnsan Hakları Komisyonu (FHRC) tarafından ismarlanan bir rapor; medyanın daha iyi düzenlenmesi için çağrıda bulundu. Bahsi geçen düzenlemenin içinde bir medya mahkemesi kurulması da vardı. Ağustos ayında geçici Hükümet, medyanın daha sağlam şekilde düzenlenmesi amacıyla bir mahkeme kurulacağını ilan etti.

Haziran ayında bir Fiji İnsan Hakları Komisyonu raporu, yukarıda anılan iki gazete yayıncısının sınır dışı edilmesi ile ilgili olarak STK'lara saldırdı ve faaliyetlerinin ve mali kaynaklarının üzerindeki denetimin artırılması için hükümete çağrıda bulundu. Raporda ayrıca, STK temsilcileri ile gazete yayıncıları arasındaki, Fiji'nin siyasi durumunun tartışıldığı gizli e-postalar yayımlandı.

Muhalefetin yerinden edilen lideri Mick Beddoes, Komisyon'un, insan hakları savunucuları ile insan hakları konusunda faaliyet gösteren STK'larda çalışan bireyler arasındaki özel ve gizli e-postalara erişebilmesine dair kaygısını dile getirdi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

■ Temmuz ayında kaçak mahkûm Josefa Baleiloa, Suva'da tekrar ele geçirilişi sırasında ve sonrasında polis memurları tarafından ciddi şekilde dövüldü. Josefa Baleiloa, iki hafta komada kaldı ve yaralarından dolayı Eylül ayında hayatını kaybetti.

Televizyon haberlerine göre Josefa Baleiloa, etkisiz hale getirilmesinin çok sonrasında da 10'dan fazla polis memuru tarafından dövüldü. Görgü tanıklarının bildirdiğine göre; memurlar, Josefa Baleiloa'yı sürüklediler, kalas parçaları ve taşlarla dövdüler, bilincini kaybettikten sonra üzerinde zıpladılar ve bunu yapmaya polis aracına götürülürken de devam ettiler. Mağdurun ölümü ile ilgili hiçbir soruşturma başlatılmadı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadınlara yönelik şiddet seviyesi yüksek kalmaya devam etti. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik cinsel şiddet haberlerinde artış yaşandı.

FİLDİŞİ SAHİLİ (CÔTE D'IVOIRE)

FİLDİŞİ SAHİLİ CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Laurent Gbagbo
Hükümet başkanı:	Guillaume Soro
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	19.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	47.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 192/173
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%48.7

F İlk olarak 2005'te yapılması gereken cumhurbaşkanlığı seçimleri, seçmenlerin kaydedilmesindeki ve direnişçilerin silahsızlandırılmasındaki gecikmelere bağlı olarak tekrar ertelendi. **BM Güvenlik Konseyi, uluslararası barışı koruma güçlerinin cumhurbaşkanlığı seçimlerinin sonrasına kadar ülkede kalmasına karar verdi, silah ambargosunu uzattı ve başka yaptırımlar öngördü. Güvenlik güçleri, artan hayat pahalılığına karşı gösteri yapan insanları dağıtmak amacıyla aşırı güç kullandı. İnsan hakları ihlalleri gerek iktidar gerekse muhalefet tarafından özellikle kadınlara yönelik olarak işlenmeye devam etti; tacizler ve fiziksel saldırılar başta yollardaki barikatlarda olmak üzere yaygınlığını sürdürdü.**

Arka plan

Başkan Laurent Gbagbo'nun destekçilerinden oluşan ve Eylül 2002'den beri ülkenin kuzeyini kontrolünde tutan silahlı grupların koalisyonu olan Yeni Kuvvetler (Forces Nouvelles) Genel Sekreteri Guillaume Soro tarafından idare edilen koalisyon hükümeti görevde kaldı. Bununla birlikte, 2007'de imzalanan Ouagadougou barış antlaşmasında belirlenen temel hedefler yerine getirilmedi. Birtakım çabalara rağmen, Yeni Kuvvetler'in üyelerini silahsızlandırma ve birleşmiş bir ordu yaratma süreci tamamlanmadı. Ayrıca, kimlik tespit ve seçmen kaydetme süreçleri Cumhurbaşkanı Gbagbo'yla ilişkilendirilen bir öğrenci örgütünün saldırılarıyla engellendi. Öğrenciler nüfus memurluklarını yağmaladı, bilgisayar donanımlarını çaldı ve doğum sicillerine el koydular. Ekim'de cumhurbaşkanlığı seçimleri dördüncü yılda da yeniden ertelendi.

2006 yılının Ekim ayında Abican'da denize ölümcül zehirli atık döken iki kişi hüküm giydi ve 25 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Anlaşıldığı kadarıyla, atık maddeyi ülkeye getiren, gemiyi işleten çokuluslu Hollandalı Trafigura şirketinin yetkilileri, kovuşturmadan muaf olmak karşılığında Fildişi hükümeti ile mali bir anlaşmaya vardı.

Ekim ayında BM Güvenlik Konseyi, silah ve elmas ihracatları üzerindeki ambargoların yanı sıra barışın önünde engel olarak görünen bireylere seyahat yasağı konulması ve mal varlıklarının dondurulması gibi yaptırımları bir yıl daha uzattı. Güvenlik Konseyi bu önlemlerin özgür, adil ve şeffaf bir başkanlık seçiminden sonra gözden geçirileceğini vurguladı.

Aşırı güç kullanımı

Mart ve Nisan ayında çevik kuvvet, temel gıdalardaki fiyat artışına yönelik bir protesto esnasında, ülkenin ekonomi başkenti Abican'da yol kapatıp lastik yakan yüzlerce göstericiyi dağıttı. Polis göz yaşartıcı bomba ve gerçek mühimmat kullandı. İki kişi öldürüldü ve kadın tacirleri de dahil olmak üzere ondan fazla kişi yaralandı.

Abican'ın Yopougon ilçesinde 16 yaşında bir erkek öğrenci, gözyaşı bombasının başına isabet etmesi sonucu öldü. Abican yakınlarındaki Port-Bouet ilçesinde de 24 yaşındaki bir erkeğin kafasına üç kez ateş edildiği bildirildi. İçişleri Bakanlığı, ölümlerle ilgili soruşturmaların başlatıldığını ancak 2008 sonu itibarıyla güvenlik güçleri mensuplarından hiçbirinin aleyhinde dava açılmadığını veya ceza almadığını bildirdi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadın ve kız çocuklarına yönelik cinsel şiddet eylemleri, hem hükümet güçlerinin kontrolündeki bölgelerde hem de Yeni Kuvvetlerce denetlenen kuzey bölgesinde devam etti. Faillerin birçoğu ya hiç mahkemeye çıkarılmadı ya da tutuklandıktan kısa süre sonra serbest bırakıldı.

■ Nisan ayında Yeni Kuvvetler'in kontrolünde bir bölge olan Katiola şehrinde, 14 yaşında bir genç kız Yeni Kuvvetler'in dört üyesinin tecavüzüne uğradı ve öldürüldü. Bu suçtan hiç kimse sorumlu tutulmadı. Birkaç gün sonra, aynı şehirde bir kadın Yeni Kuvvetler'in bir üyesi tarafından cinsel saldırıya ve tecavüze uğradı; fail tutuklandı ancak birkaç gün sonra serbest bırakıldı.

■ Eylül ayında iki genç kız, ülkenin batısındaki

Duekoué'de hükümet yanlısı milis kuvvetlerine mensup olduklarından şüphelenilen bir silahlı gruba dahil olan altı silahlı adam tarafından tecavüze uğradı. 2008 sonu itibarıyla faillerden hiçbirisi tutuklanmadı.

Silahlı çatışmanın patlak verdiği 2002 yılından beri, direnişçiler ve onlarla bağlantısı bulunan sivillerce tecavüze uğrayan ve cinsel saldırı mağduru olan pek çok kadın ve kız çocuğuna tazminat ödenmesi veya mağdurların sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanması amacıyla hiçbir önlem alınmadı.

Polis ve güvenlik güçleri

Güvenlik güçleri, kontrol noktalarında ve kimlik belgelerinin incelenmesi sırasında para gasp etmek amacıyla sıklıkla kötü muameleye başvurdular. ■ Şubat ayında Lanciné Bamba adlı bir otobüs şoförü, bir kontrol noktasında elindeki parayı vermeyi kabul etmemiş olduğu için Güvenlik Harekatları Komuta Merkezi'nin (Centre de commandement des Opérations de Sécurité –CECOS) bir üyesince başından vurularak öldürüldü. Ekim ayında bir CECOS üyesi cinayetten hüküm giydi ve üç yıl hapis cezasına mahkum edildi.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Yeni Kuvvetler'in muharip ve destekçileri, işkence ve kötü muamele, keyfi gözaltı ve geniş çaplı gasp gibi insan hakları ihlallerinden sorumlu oldular. Kuzeyde işleyen bir adli sistemin olmaması sebebiyle bu ihlallerin çoğu cezasız kaldı. ■ İddialara göre, Eylül ayında Vavoua ve Séguéla bölgesinde 50'den fazla kişi, Yeni Kuvvetler'in askeri lideri Zakaria Koné'nin görevden alınmasına karşı çıkmaları sebebiyle tutuklandı. Tutuklananlar, Yeni Kuvvetler'in kalesi Bouaké'ye götürüldü ve yasalara aykırı bir şekilde gözaltına alındığı iddia edildi.

Uluslararası Af Örgütü raporu

📄 Fildişi Sahili. Sessizlik ve Cezasızlık: Kadına yönelik cinsel şiddete verilen tek tepki

📄 (AFR 31/002/2008)

FİLİPİNLER

FİLİPİN CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Gloria Macapagal-Arroyo
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	89.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 32/21
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%92.6

Yeniden başlayan silahlı çatışma 610,000'den fazla insanı yerinden etti ve Güney Filipinler'de 100'den fazla sivilin ölümüne yol açtı. Hükümet ve çeşitli silahlı gruplar arasındaki barış görüşmeleri yavaş ilerledi. Yargısız infazların ve zorla kaybedilmelerin çoğu çözüme ulaştırılmadı. Cezasızlık kültürü zorla öldürmeleri cesaretlendirmeye devam etti. Yerli Halklar (IPs) hükümetin IP'nin geleneksel bölgelerindeki planlarını gerçekleştirme için gerekli olan özgür, öncelikli ve aydınlatılmış onay zorunluluğuna uymamakla birlikte toprak hakları için mücadele etmeye devam etti. Zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı gözaltı koşullarında ısrar edildi ve 18 yaşından küçükler gençler için gözaltı merkezlerinde istismlara maruz kaldı.

Silahlı Çatışma - Mindanao

Ağustos ayında, hükümet güvenlik güçleri ve Moro İslami Özgürlük Cephesi (MILF) arasında ağır bir çatışma patlak verdikten sonra Temyiz Mahkemesi daha önce imzalanmış olan Atadan Kalma Arazi Beyannamesine geçici bir kısıtlama düzeni getirdi. Beyanname, Müslüman Mindanao'lar için Otonom Bölge'yi genişletti ve bölgedeki Müslüman liderliğe daha geniş politik ve ekonomik güçler verdi.

Yeniden başlayan çatışma sırasında hükümet ve MILF tarafından insan hakları ihlalleri yapıldı ve uluslararası insanlık yasaları ihlal edildi. 610,000'den fazla insan çatışma sırasında yerinden edildi; durumları sel baskınları, şiddetli tropik fırtınalar ve yerel hükümetin ya da ordunun yardımları bloke etmesiyle daha da kötüleşti. 100'den fazla silahsız sivil öldürüldü, bunlardan bazıları kasıtlı olarak hedef gösterildi ve diğerleri ayırım gözetilmeksizin MILF savaşçıları tarafından saldırıya uğradı. 500'den fazla evin her iki tarafça yakıldığı iddia edildi.

■ Ağustos ayında, Lanao del Notre bölgesinde sivillere karşı düzenlenen bir saldırıda MILF en az 33

kişiyi öldürdü ve yaşlı, kadın ve çocukların da dâhil olduğu 70'den fazla kişiyi rehin aldı.

MILF, Bangsamoro Silahlı İslami Güçleri için 13 yaşındakiler gibi genç çocukları eğitti.

Filipin ordusu sivilleri MILF saldırılarından koruyamadı, kara saldırıları ve hava bombardımanı sırasında pek çok sivil öldürdü. İddialara göre güvenlik güçleri MILF komutanlarını takibi sırasında pek çok Müslüman sivil işkence yaptı, bu en az iki kişinin ölümüyle sonuçlandı.

Hükümet milisleri silahlandırdı. Ağustos ayında polis, 12,000 çifteli silahı “destek güçlere” dağıtabileceğini ilan etti. Bazı yerel resmi memurlar kendilerini korumaları için sivilleri silahlanmaya teşvik etti.

Zorla kaybedilmeler ve yargısız infazlar

Ayaklanma karşıtı ulusal siyaset, Yeni İnsanlar Ordusu (NPA) savaşıları, Filipin Komünist Partisi silahlı kanadı (CPP) ve yasal kurumlardaki aktivistler arasında bir ayırım yapmadı. Aktivistlere, politik muhaliflere ve STK çalışanlarına karşı zorla kaybedilmeler, yargısız infazlar yaşandığı, suç davaları açıldığı iddia edildi ve benzer durumlar yaşanmaya devam etti.

Nisan ayında BM Özel Raportörü, yargısız, seri ya da keyfi infazlar hakkındaki raporunda şunları belirtti: “öldürmeler sivil toplum liderlerini bertaraf etti, bunlara tehdit edilen sivil toplum aktörleri olan insan hakları savunucuları, sendikacılar ve toprak reformu savunucuları da dâhil ve bu ülkenin politik müzakere çerçevesini daralttı.”

Kasım ayında BM İnsan Hakları Komisyonu, hükümetin aktivist Eden Marcellana ve Eddie Gumanoy'un 2003 yılında öldürülmeleri ve öldürülmeler konusundaki soruşturmada başarısız olduğu için, “adaletin yerini bulmadığı gerekçesiyle” Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ndeki (ICCPR) hususları ihlal ettiğini bildirdi.

İddialara göre zorla kaybedilmeler ve yargısız infazlar konusunda sorumluların bulunması için yürütülen soruşturmanın çok azı etkili oldu. Pek çok dava delil yetersizliği nedeniyle mahkemeye sevk edilmedi, genellikle tanıklar kendilerine aynen karşılık verileceğinden korktu. Geçtiğimiz yıllarda bildirilen yüzlerce davadan yalnızca ikisi çözüme ulaştı ve hiçbir yüksek makama sahip görevli ceza almadı.

Temmuz ayında başlıca dönüm noktalarından birinde, Agusan del Sur bölgesindeki Bölgesel Yargı

Mahkemesi Ordu Onbaşı Rodrigo Billones'i altı kişiyi komünist başkaldırcılar oldukları şüphesiyle 2000 yılında kaçırma ve yasadışı tutuklamadan suçlu buldu. Bir ordu itirafçısına göre kurbanlara işkence yapıldı. Rodrigo Billones müebbet hapis cezasına mahkum etti.

Eylül ayında Yeri Halklar Hakları aktivisti ve Cordillera İnsanları İttifakı (CPA) grubu kurucusu James Balao, polis olduğunu iddia eden silahlı bir adam tarafından alıkondu. CPA, James Balao'nun gizli bir güvenlik gücü merkezinde alıkonduğuna inanıyordu.

Eylül ayında Temyiz Mahkemesi, 2006'da kaçırılmış olan ve haklarında haber alınamayan öğrenciler Sherlyn Cadapan ve Karen Empeño'nun aileleri için Amparo ve habeas corpus [koruma ve askeri arşivleri araştırma] emri düzenledi. Mahkeme, kararın “ülkenin demokratik sistemini kabul etmeyenleri etkisiz duruma getirmek için hukuk dışı yöntemlere başvuran birkaç yanlış yola sapmış, aşırı ahlakçı kişi” ile ilgili olduğunu belirterek, öğrencilerin serbest bırakılmasını emretti. Ancak, mahkeme askeri kampların ve tesislerin aranmasına izin vermedi, öğrencilerin nerede oldukları ise binmezliğini korudu.

Ekim ayında, Temyiz Mahkemesi, bir koruma emri uyarınca, kardeş olan Raymond ve Reynaldo Manalo'ya güvenlik güçlerinin istismarına karşı koruma sağlayan bir kararı düzenledi. Kardeşler, 2007 yılındaki kaçışlarından önce, 18 ay boyunca askeri güçler tarafından yasadışı olarak tutuldu ve görevlilerin işkence ve zalim, insanlık dışı ve onur kırıcı muamelesine maruz kaldı.

İfade özgürlüğü

En az 11 gazeteci, çoğu yerel radyo sunucusu olmak üzere, farklı farklı durumlarda bilinmeyen failer tarafından öldürüldü. Adalet Temyiz Mahkemesi başkanına göre, kimi 70 gazeteci 2001 ile 2008 yılları arasında öldürüldü ve bu dava dosyalarından sadece bir tanesi çözüldü. Altı tanesi mahkemeye sevk edildi ve 18 tanesinin soruşturması devam etti.

Yerli Halkların hakları

Yasal korumaya rağmen, Yerli Halklar (IPs) toprak haklarının, kendi geleneksel bölgelerinin ve kaynaklarının gelişimini fark etmekte zorluklar yaşadı.

Hükümet, ülkenin büyük bir bölümünde keşfedilmemiş minerallere yatırım yapması için madencilik şirketlerini çekme çabalarını artırdı-

bunların çoğu IP'nin geleneksel bölgeleriydi. Ülkeeki madencilik yerlerinde, IPs yerinden edildi ve yüzlercesi zor yoluyla tahliye edildi. Pek çok durumda, özgür, öncelikli ve bildirimli rıza gösterildiğine rastlanamadı. Ekim ayında, Savunma Sekreterliği hükümetin madencilik bölgelerinde daha fazla sürüyü yok edeceğini bildirdi. Madencilik şirketlerinin NPA'ya karşı maden paylarını korumak için askerler tarafından eğitilen ve danışmanlık yapılan milisler yaratacağı açıklandı.

Cezaevi koşulları

Zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı koşullar devam etti. Gözaltı merkezleri ve cezaevleri aşırı kalabalık olmaya devam etti ve yiyecekler sık sık bozuk çıktı. Yasama organı ve usule ilişkin korumalara rağmen, tutuklu bulunan çocuklar kötü koşullarda, yetişkinlerle uğrama riskini taşımaya devam ettiler. Medya cezaevlerindeki ayırmıcılığın altını çizerek 6,000 kadar özel hücrenin olduğunu bildirdi. İddialara göre bazılarında büyük boy yatak ve LCD TV gibi zengin ya da etkili mahkûmlara tahsis edilen temel konforlar da bulunuyor.

FİLİSTİN YÖNETİMİ

FİLİSTİN YÖNETİMİ

Devlet başkanı:

Hükümet başkanı:

Ölüm cezası:

Nüfus:

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

Yetişkin okur yazarlık oranı:

Mahmud Abbas

Salam Feyyad

sürdürülüyor

4.1 milyon

72.9 yıl

binde 22/17

%92.4

Batı Şeria merkezli El Fetih Partili Cumhurbaşkanı Mahmud Abbas tarafından atanan başbakan Salam Feyyad'ın hükümeti Filistin Özerk Yönetimi (PA), ile Gazze Şeridindeki fiili Hamas yönetimi arasındaki gruplar arası tansiyon yüksek olmaya devam etti. Hem Batı Şeria'daki PA güvenlik güçleri hem de Hamas güvenlik güçleri ve Gazze'deki militanlar, birbirleriyle rekabet halindeki grupların yüzlerce üyesini ve sempatanını cezalandırmaksızın ya da

mahkemeye çıkarmaksızın, genellikle işkence ederek ve diğer kötü muamelelere maruz bırakarak alı koydu. Her iki güvenlik gücü de göstericilere karşı aşırı güç kullandı. Hamas güvenlik güçleri Gazze'de silahlı grupların 24 üyesini öldürdü. İsrail güçleri tarafından 27 Aralık tarihinde düzenlenen askeri taarruz sırasında, Hamas güçleri ve militanlar İsrail istihbarat servisiyle “işbirliği” yaptıkları iddia edilen politik muhalifleri ve eski mahkûmları kaçırdılar; bazıları sonuç olarak öldürüldü, diğerleri dövüldü ya da bacaklarından vuruldu. Batı Şeria'da Filistin Otoritesi ve Gazze'de Hamas ifade özgürlüğünü kısıtlama politikalarını sürdürdü. Batı Şeria'da ve Gazze'de askeri mahkemeler 9 kişiyi ölüm cezasına mahkum etti; hiçbir infaz gerçekleşmedi. Gazze'deki silahlı kuvvetler hedef gözetmeksizin kasabalara ve güney İsrail'deki köylere saldırdı, yedi İsraili ve iki Filistinli sivil öldürdü. Filistinli silahlı gruplar ve işgal altındaki Doğu Kudüs'ün de dâhil olduğu Batı Şeria'dan bireyler 16 sivil İsrailiyi öldürdü.

Arka Plan

Bir hükümet kurulabilmesi maksadıyla Mısır'ın arabuluculuğunu yaptığı Filistin Otoritesi (PA) hükümeti ve de fiili Hamas yönetimi arasındaki pazarlıklar bir anlaşmaya varılmadan devam etti. Fon sağlayan pek çok ülke fiili Hamas yönetimine yardım sağlamayı reddetti. Ancak 1,3 milyar dolardan fazla para, Gazze'de sınırlı sayıda tahsis edilen acil durum projeleri için Batı Şeria'daki PA hükümetine verildi. Fiili Hamas yönetimi ve İsrail 19 Haziran tarihinde ateşkes ilan etmeye karar verdi. Bu ateşkes 4 Kasım tarihinde İsrail güçlerinin altı Filistinli militanı öldürmesiyle sona erdi.

İsrail hükümeti Gazze Şeridi'ni sıkı şekilde abluka altında tuttu. İsrail askeri Gilad Shalit'in alıkonmaya devam edilmesinden dolayı 1,5 milyonluk nüfus topluca cezalandırıldı. Gazze sakinleri, Mısır'dan tehlikeli yeraltı tünelleri yoluyla getirilen gıdaya, benzine ve diğer mallara giderek daha çok bağımlı hale geldi. Çöken tünellerde en az 50 Filistinli öldürüldü. Ekim ayında, fiili Hamas yönetimi tünellerin kullanımını düzenleyen adımlar atmaya başladı. Ancak 27 Aralık tarihinde Hamas ve Gazze'deki diğer silahlı Filistinli grupların güney İsrail'in insan yaşayan bölgelerine roket saldırılarının devam etmesine cevap olarak, İsrail askeri kuvvetleri roket atışlarına başladığında koşullar daha da kötüleşti İsrail'in Gazze'yi abluka altına alması, İsrail askeri

kontrol noktaları ve 700 kilometrelik duvarın da dâhil olduğu Batı Şeria'daki duvarlar yüzünden (bakınız İsrail ve İşgal Altındaki Filistin Toprakları) Aralık saldırılarından bile önce, 1 milyondan fazla Filistinli yoksulluk, gıda yokluğu ve temel sağlık bakımından yoksunlukla yüz yüze geldi.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Batı Şeria'da, PA güvenlik güçleri yüzlerce insanı tutukladı, Tutuklananlar genellikle Hamas destekçileriydi ve çoğunlukla yasal süreçlere erişimleri olmaksızın alıkonuldular. Yüzden fazlası Temmuz ayında Hamas Gazze'de El Fetih destekçilerini alıkoyunca gözaltına alındı. Hamas sempatanlarını alıkoyma 2008 yılı boyunca sürdü. El Fetih silahlı güçleri hüküm giymeksizin ya da İsrail ordusunun isteği üzerine mahkemeye çıkarılmaksızın belirsiz sürelerle gözaltında kaldı.

Gazze'de, fiili Hamas yönetimi güvenlik güçleri, El Fetih destekçisi olduğundan şüphelendikleri yüzlerce kişiyi alıkoydu. Bu sayıya Temmuz ayında Hamas üyelerini hedef alan bombalı saldırılar sonrasında tutuklanan 200 kişi de dahil. Güvenlik güçleri kimi zaman Hamas'ın silahlı milisleri olan İzzeddin El Kassam Tugayı tarafından destekleniyordu. Bu milislerin insanları tutuklamaya ya da alikoymaya yasal hakları yoktu. Güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınanlar ya da milisler tarafından tutulanlar gizli yerlerde tutuluyorlardı.

Hem PA hem de Hamas güçleri mahkûmların 24 saat içinde savcı ya da 72 saat içinde hâkim karşısına çıkarılmalarını gerekli kılan Filistin yasalarına nadiren sadık kaldı. Mahkûmların yasal danışma hakları düzenli bir şekilde reddedildi. Pek çok politik mahkûm birkaç gün sonra salıverildi ancak bazıları haftalarca hatta aylarca tutuklu kaldı.

Hem Batı Şeria'da hem de Gazze'de, mahkûmların Uluslar arası Kızıl Haç'a ve Filistin Bağımsız İnsan Hakları Komisyonuna erişimlerine izin verildi. Ancak, genellikle 10 ya da daha fazla gün sonra erişim gerçekleşti. Aralık ayında İsrail güçleri Gazze cezaevlerini, gözaltı merkezlerini ve pek çok polis merkezini bombalayarak yok etti. Bazı mahkûmlar öldürüldü ya da bombardıman sırasında yaralandı, ancak pek çoğu yara almadan kaçtı.

Adalet Sistemi

Batı Şeria'da ve Gazze'de adalet sistemi işlemez halde olmaya devam etti. PA, Gazze'deki fiili Hamas

yönetimi için çalışan eski adli çalışanları ve güvenlik güçlerine çalışmamaları için ödeme yapmaya devam etti. Hamas genellikle yeterli eğitim ve donanımdan yoksun olan alternatif savcı ve yargıçları kullanmaya devam etti. Filistin Yüksek Mahkemesi tarafından verilen resmi kararlar genellikle yürürlüğe konmadı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Batı Şeria'da, mahkûmlar, PA Genel İstihbarat ve Önleyici Güvenlik servisleri tarafından, Hamas'ın silahlı kanadıyla bağlantılı olduklarını itiraf ettirmek amacıyla işkence gördükleri ya da başka şekilde kötü muameleyle maruz kaldıkları şikâyetinde bulundu. İddia edilen yöntemler arasında dayak, askıya alma ve mahkûmları acı verici pozisyonlarda (*shabeh*) uzun süre oturma ya da ayakta durmaya zorlama bulunuyordu.

■ Cami imamı Majd al-Barghouthi, Ramallah yakınındaki Kobar'da Genel İstihbarat tarafından 14 Şubat tarihinde tutuklandı ve sekiz gün sonra hayatını kaybetti. PA kalp krizi geçirdiğini bildirdi. Ancak mahkûm arkadaşları onun dayak yediğini ve hücresinde tavanda zincirle askıya alındığını söyledi. Filistin Yasama Konseyi tarafından kurulan bir soruşturma heyetinin üyeleri Majd al-Barghouthi'nin işkence gördüğünü tespit etti; cesedinin fotoğrafları bulgularını destekler yöndeydi.

Gazze'de, mahkûmlara karşı Hamas güçleri ve militanlar tarafından uygulanan ağır dayak ve diğer kötü muamele iddialarına sıkça rastlandı. İddialara göre Aralık ayında İsrail askeri taarruzunun başlamasının ardından, Hamas güçleri ve militanları politik muhaliflere, PA hükûmetinin eski güvenlik güçlerine ve eski mahkûmlara karşı, İsrail İstihbarat servisleriyle "iş birliği yaptıkları" için saldırılarını ciddi şekilde arttırdılar. Bazıları sonuç olarak öldürüldü, diğerleri bacaklarından vuruldu ya da ciddi bir şekilde dövüldü.

■ Taleb Mohammed Abu Sitta, 72, al-Zawaida'da 26 Haziran tarihinde uyuşturucu suçu iddiasıyla tutuklandı. Ciddi şekilde dövüldüğü ve ertesi gün Deir al-Balah'daki hastaneye vardığında ölüm olduğu bildirildi. İçişleri bakanı soruşturma başlatıldığını ve pek çok polis memurunun görevden uzaklaştırıldığının rapor edildiğini ifade etti, ancak yargılanan olup olmadığı bilinmiyor.

Ne Batı Şeria'daki PA ne de Gazze'deki Hamas işkence ve mahkûmlara diğer kötü muamelelere karşı cezasızlığı sona erdirmek için ya da güvenlik güçleri

tarafından göstericilere karşı aşırı ve haksız güç kullanımını önlemek için kayda değer yol kat etti.

İfade özgürlüğü

Hem Batı Şeria'daki PA, hem de Gazze'deki Hamas ifade özgürlüğünü baskı altına aldı, Karşı parti propagandası yaptığı iddia edilen ya da partilerle bağlantısı olan medya kuruluşlarını kapattı ya da rakip partiyi desteklemekle suçladı. Gazeteciler sıklıkla, uzun süreler için tutuklandı. En az 15 medya çalışanı PA tarafından tutuklandı, aynı zamanda Hamas yanlısı El-Aksa Televizyonu istasyonu kapatıldı. Hamas *al-Ayyam* ve *al-Hayat al-Jadida* gibi gazetelerin dağıtımlarını durdurdu ve yöneticilerini Gazze'de tutuklayarak mahkemeye sevk etti.

■ PA güvenlik güçleri serbest çalışan bir gazeteci ve Hamas'a bağlı Kalkiliya Belediye Meclisi üyesi olan Mustafa Sabri'yi yıl içerisinde en az üç kez tutukladı.

Aşırı güç kullanımı

Batı Şeria'daki PA güvenlik güçleri göstericilere karşı aşırı güç kullandı. Örneğin, Nablus yakınlarındaki Beit Furik köyünde 1 Haziran tarihinde göstericilere karşı gerçek mermiler kullanıldı. Aralarında iki çocuğun da olduğu yedi kişi ateşli silahlarla yaralandı.

Gazze'deki Hamas güvenlik güçleri sıklıkla göstericilere karşı aşırı güç kullandı ve kitlesel mitinglere katılan muhalefet destekçilerini şüphe altında bıraktı.

■ Sivil giyinmiş Filistin polisi ve Hamas aktivistleri Refah'ta geçen yıl gruplar arası çatışmalarda hayatını kaybeden bir Fetih aktivistini anma töreni olan barışçıl bir gösteriyi dağıtmak amacıyla güç kullandı.

Gazze'deki fiili Hamas yönetiminin iç işleri bakanlığı tarafından Kasım 2007 tarihinde altı göstericinin öldürülmesini araştırmak amacıyla kurulan bir soruşturma komitesi Nisan ayında raporunu açıkladı. Ancak rapor ciddi şekilde sorunluuydu. Bağımsız olmayan komite, görgü tanıklarının ifadelerinde aksini belirtmesine ve öldürülenlerden çoğunun Fetih destekçisi olmasına rağmen silahlı saldırıların çoğunun Fetih destekçileri tarafından gerçekleştirildiğini belirtti.

Ağustos ve Eylül aylarında Gazze'deki güvenlik güçleri Fetih ve Jaysh al-Islam (İslam Ordusu) ile bağlantılı olan silahlı grupların 24 üyesini ve buna ek olarak üç çocuğu öldürdü. Grup üyelerinin tutuklanması için başlayan olaylar silahlı çatışmaya

döndü. Pek çok Hamas güvenlik gücü üyesi silahlı grup üyeleri tarafından öldürüldü.

Ölüm cezası

Batı Şeria'da, PA askeri mahkemeleri dört sivil İsrail İstihbaratıyla işbirliği yaptıkları gerekçesiyle, kısa duruşmalar sonucu hüküm vererek ölüm cezasına mahkum etti. Her ikisi de güvenlik gücü olan diğer iki kişi cinayetten ölüm cezasına mahkum edildi. Gazze'de, bir Hamas askeri mahkemesi adil olmayan bir yargılamanın ardından bir kişiyi cinayetten ve iki kişiyi İsrail istihbaratıyla işbirliği yapmaktan ölüm cezasına mahkum etti. Hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Sağlık hakkı

Yüzlerce ciddi hastalığı olan hastanın Gazze'den çıkıp, yerel hastanelerde mevcut olmayan tıbbi yardımı almalarını engelleyen İsrail ablukasının neden olduğu dehşetli durum (bakınız İsrail ve işgal altındaki Filistin toprakları) Gazze hastanelerindeki ve kliniklerdeki sağlık çalışanlarının yüzde 30'unun greve gitmesiyle daha kötü bir hale geldi. Yılın son dört ayı boyunca devam eden grev çağrısı Filistin Sağlık Çalışanları Birliği tarafından sağlık müdürlerinin Gazze'deki de fiili Hamas yönetimi tarafından görevden alınmaları ya da yer değiştirilmelerini protesto etmek için yapıldı. Hamas grevin politik amaçlı olduğunu ve Batı Şeria'daki PA yönetici hükûmeti tarafından emredildiğini iddia etti. Gazze'deki grev Batı Şeria'daki Sağlık Bakanlığı tarafından desteklendi.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Gazze'deki Filistinli silahlı gruplar Güney İsrail'deki sivil bölgelere sıklıkla gelişi güzel roket saldırıları düzenledi. Yılın başından Haziran ayındaki ateşkese kadar, Gazze'deki Hamas ve Fetih'le bağlantılı olan gruplar da dâhil olmak üzere, Filistinli silahlı gruplar, İsrail kasaba ve köylerine 2,000'den fazla roket ve havan topu ateşledi. Bu gelişi güzel saldırılar yedi İsraili ve iki Filistinli sivil öldürdü ve pek çok İsraili sivil yaralandı. Kasım ayında ateşkesin bozulmasının ardından, Gazze'deki Filistinli silahlı grupların İsrail'e karşı roket saldırıları yeniden başladı. Ancak 27 Aralık tarihinde İsrail güçlerinin taarruzuna kadar başka İsraili sivilin ölümüne yol açmadı.

■ 27 Şubat tarihinde Filistinli silahlı gruplar 50'den fazla "kassam" roketini ve düzinelerce havan topunu Sderot ve Aşkelon kasabalarında ateşlediklerinde

İsrail’de Sderot yakınlarındaki Sapir Koleji’nde Roni Yihya öldürüldü ve 10 kişi yaralandı.

■ Üç yaşındaki Filistinli kız çocuğu Malak Yunes al-Kafarneh, 1 Mart tarihinde İsrail’e karşı silahlı bir grup tarafından ateşlenen “kassam” roketi ile öldürüldü. Kısa mesafeye düşen roket Gazze’de Beyt Hanun’daki evine çarptı.

İşgal altındaki Doğu Kudüs’ün de dâhil olduğu Batı Şerialı Filistinli silahlı gruplar ve bireyler 16 İsraili sivili öldürdü.

■ 6 Mart tarihinde silahlı bir Filistinli dördü çocuk olmak üzere sekiz öğrenciyi Kudüs’te bir yeshiva’nın (dini okul) kütüphanesinde öldürdü. Silahlı bir grupla bağlantısı bilinmiyordu, ancak daha önce bilinmeyen gruplardan Ahrar al-Jalil (Galilee’nin Özgür İnsanları) sorumluluğu üstlendi.

Filistinli silahlı gruplar tarafından Haziran 2006 tarihinde yakalanan İsrail askeri Gilad Shalit, ICRC’nin girişinin olmadığı Gazze’nin bilinmeyen bir yerinde tutulmaya devam etti. Ailesi ondan iki mektup aldı ve o da bildirildiğine göre ailesinden bir mektup aldı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Batı Şeria’da ve Gazze’de en az üç kadın “namus cinayeti” adı altında öldürüldü.

■ Haziran ayında Khouloud Mohammed al-Najjar, Güney Gazze şeridinde aile üyeleri tarafından “ahlak dışı davranışlarda” bulunduğu suçlamasıyla öldüresiye dövüldü. Babası tutuklandı.

■ Temmuz ayında PA polisi, Batı Şeri’nin Hebron kasabasında kız kardeşini “aile namusu” için öldürdüğü iddia edilen bir adamın tutuklandığını bildirdi. Polis olayla ilgisi bulunan kişilerin adlarını ifşa etmedi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporu

🇺🇸 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Batı Şeria ve Gazze’yi Şubat- Nisan aylarında ziyaret etti.

📖 İşgal Altındaki Filistin Toprakları: Birbirleriyle rekabet halindeki Filistinli fraksiyonlar muhalefet üzerindeki baskılarına son vermelî. (MDE 21/003/2008)

FİNLANDİYA

FİNLANDİYA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Tarja Halonen
Hükümet başkanı:	Matti Vanhanen
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	5.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	78.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 5/4

Kadınlar, şiddete karşı kanunlar önünde ya da uygulamada yeterince korunmadı. Sığınmacılar, talepleri dikkate alınırsa bazı koruma biçimlerini Finlandiya'ya kıyasla daha az bulacakları AB ülkelerine geri gönderildiler. Askerlik hizmetine vicdani retçiler hapsedildi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Uluslararası Af Örgütü bulgularına göre Finlandiya’daki tecavüz vakalarının yüzde 10’dan daha azı polise bildirildi ve bildirilen vakalardan sadece yedide biri mahkûmiyet ile sonuçlandı.

Ceza Kanunu, failin kullandığı ya da tehdit ettiği şiddetin derecesine göre; tecavüz suçu kategorileri arasında ayırım gözetmeye devam etti. Bu durum mağdurlara verilen psikolojik zarar ile başa çıkılmasını zorlaştırdı ve cinsellikle ilgili özgür irade haklarını yeterince koruyamadı.

Mağdurun gerçek rızasının olmasının olanaksız olduğu durumlarda gerçekleşen cinsel birliktelikler, örneğin bir hastalık ya da sarhoşluk durumunda, tecavüz olarak değil, daha hafif bir suçlama olan “cinsel istismar” olarak değerlendirildi. Buna ek olarak, tecavüzün çeşitli kategorileri ve “cinsel istismar” sadece mağdur talep ederse soruşturuldu ve yargılandı.

Hükümet kadına yönelik şiddetle savaşmak için kapsamlı bir eylem planı oluşturmadı.

Eylül ayında hükümet, Kadınlar, Barış ve Güvenlik konusundaki BM Güvenlik Konseyi 1325 no lu kararını uygulamak için bir Ulusal Eylem Planı başlattı.

Mülteciler ve sığınmacılar

“Dublin II” AB yönetmeliğinin sıkı biçimde uygulanması; sığınmacıların sığınma başvurularının değerlendirilmesi için, bu ülkelerin Finlandiya’ya kıyasla bazı koruma biçimlerini daha az

sağlayabilecek olmaları halinde bile, ilk ulaştıkları AB ülkelerine geri gönderilmelerini sağladı.

Finlandiya’daki “Dublin dönüşlerinin” toplam sayısı 2007 yılında 320 iken, 2008’de en az 430’a yükseldi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Helsinki İdare Mahkemesi Yunanistan’daki sığınma başvurusu süreci hakkında kaygılarını ifade ettikten sonra, yılın 2. yarısında sığınmacıların Yunanistan’a geri gönderilmeleri durduruldu. Finlandiya’daki mahkemeler, Finlandiya’ya Yunanistan üzerinden gelen sığınmacıların başvurularını değerlendirmek için istisnai prosedürler kabul etti.

En az 22 sığınmacı çocuk alıkondu; bunların 7 tanesinin refakatçisi yanında yoktu.

Uluslararası adalet

Polis, Nisan 2007’de Finlandiya’da tutuklanmasından beri yargılama öncesi gözaltında tutulan soykırım suçları şüphelisi Ruandalı’nın dosyasını soruşturmaya devam etti. Ruanda hükümeti Nisan 2008’de suçlunun iadesini istedi. Eğer iade edilseydi, adil olmayan yargılama riski altında olacaktı.

Düşünce mahkûmları – askerlik görevine karşı vicdani retçiler

Ocak ayında askerlik görevine alternatif sivil hizmetin süresine hükmeden yeni bir yasa yürürlüğe girdi. Sivil alternatif hizmet süresi cezalandırıcı ve ayırmıcı olmaya devam etti. Süre 395 günden 362 güne indirildi fakat hala en genel askerlik görev süresi olan 180 günün iki katıydı.

■ On sekiz vicdani retçi hapsedildi. Çoğu alternatif sivil hizmeti uygulamayı reddettiği için 181 günlük mahkûmiyet alanlardı.

FRANSA

FRANSA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Nicolas Sarkozy
Hükümet başkanı:	François Fillon
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	61.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	80.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/5

En az bir ölümcül vaka dâhil olmak üzere kolluk güçleri tarafından kötü muamele yapıldığına dair iddialar devam etti. Böyle olayların soruşturulmasıve sorumlu olan kişilerin yargının önüne getirilmesi ile ilgili uygulamalar uluslararası standartların altında kalmaya devam etti. Düzensiz göçmenler ile ilgili tutuklama merkezlerinin durumları, BM İnsan Hakları Komitesi tarafından eleştirildi. Sığınma başvuruları hızlandırılmış uygulamalar uyarınca incelenen kişiler, kararın çıkmasını beklerken aynı zamanda zorla sınır dışı edilme riski ile karşı karşıya kaldı. İnsan haklarının ciddi bir şekilde ihlal edilmesine yönelik risk olmasına rağmen, Fransa bir kişiyi Cezayir’e zorla iade etti ve bir tanesini de iadeetmeye teşebbüs etti. ‘Önleyici gözaltı’ na süresiz biçimde izin veren yeni mevzuatve polisleri kamu düzeni için tehlikeli olduğuna inanılan kişiler ile ilgili geniş çaplı kişisel bilgi toplama konusunda yetkilendiril en bir kararname, masumiyet karinesinin ilkesini ihlal etti.

Polis ve güvenlik güçleri

Kolluk güçleri tarafından gerçekleştirilen kötü muameleler ile ilgili iddialar devam etti. Kolluk kuvvetleri organları ve yargı makamları söz konusu iddiaları uluslararası standartlara uygun şekilde incelemek konusunda başarısız oldular, ki bu etkili bir cezasızlık ortamının oluşmasına yol açtı. BM İnsan Hakları Komitesi, tutukluluk merkezlerinde tutulan düzensiz göçmenlere ve sığınmacılara karşı kolluk güçleri tarafından gerçekleştirilen kötü muamele iddiaları ve bu çeşit insan hakları ihlalleri ile ilgili yeterli araştırmanın yapılmaması konusunda endişesini dile getirdi.

22 Eylül’de İçişleri bakanı, tüm belediye polis görevlilerini, iletken enerji araçlarını kullanma konusunda yetkilendirdi. Önceden sadece milli polis kuvvetinin bünyesinde yer alan polis görevlilerinin, bu

şekildeki silahları kullanmasına izin veriliyordu.

Yasadışı Öldürmeler

■ 9 Mayıs'ta Abdelhakim Ajimi, Grasse'de gözaltına alındığı sırada öldü. Polis görevlileri para çekmeye çalıştığı bankada kavga ettikten sonra Abdelhakim Ajimi'yi zapt etti ve gözaltına aldı. Vaka ile ilgili kanuni soruşturmacı oldu ve yılın sonunda hala süreç devam etmekteydi. Otopsi raporuna göre , Abdelhakim Ajimi kendisine karşı kullanılan zapt etme tekniklerinden dolayı oksijen yetersizliğinden öldü. Olayın birçok şahidi, polis tarafından aşırı derecede kaba kuvvet kullanıldığını bildirdi. Olaya karışan polis görevlileri, yılın sonuna kadar faal olarak görevlerinde kaldılar.

Cezasızlık

■ Temmuz ayında kamu savcısı, Josiane Ngo ile ilgili kötü muamele iddiaları soruşturmasını kapadı. Josiane Ngo, sekiz aylık hamile olduğu sırada, 2007 yılı Temmuz ayında polis görevlileri tarafından iddiaya göre tokatlandı, tekmelendi ve yerde sürüklendi. Vaka, çok sayıda şahidin gözleri önünde bir caddede meydana geldi. Bir gece polis tarafından gözaltında tutuldu ve sonraki gün hakkında herhangi bir suçlama getirilmeksizin serbest bırakıldı. Tıbbi tedavinin ardından yaralanmalarından dolayı 10 gün iş göremez raporu aldı.

Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar

BM İnsan Hakları Komitesi, tutuklama alanlarında tutulan – refakatçisi olmayan çocuklar dahil- düzensiz göçmenlere ve sığınmacılarla ilgili yer yetersizliği, uygun olmayan hijyen, beslenme ve tıbbi bakım koşulları bildirimlerine ilişkin endişelerini dile getirdi. Fransa'yı, tutuklama politikasını yenedengözden geçirmeye ve özellikle Denizaşırı Bölüm ve Topraklarda bulunanlar olmak üzere tutuklama merkezlerindeki yaşam koşullarını iyileştirmeye davet etti. Aralık ayında Fransız deniz aşırı topraklarında bulunan Mayotte'daki , göçmen tutuklama merkezindeki insanlık dışı koşulları gösteren ve fotoğraf ve videolar, anonim bir şekilde Uluslararası Af Örgütü ve Fransız medyasına gönderildi. Çekimler, aşırı derecede kalabalığın olduğunu, hijyen ve tıbbi imkanlarınkötü olduğunu gösteriyordu.

Nisan ayında mültecilerin durumunu belirleyen hükümet kurumu (OFPRA), sığınmacı başvuruların kabul edilme oranının 2007 yılında yüzde 30'a ulaştığını ve bunun son yıllardaki en yüksek oranlardan biri olduğunu bildirdi. Buna karşılık yeni sığınmacı taleplerinin sayısı düşmeye devam etti, bu

sayı 2006'da 26,269'iken 2007'de 23,804'e indi.

Başvuruları hızlandırılmış uygulama uyarınca incelenen sığınmacıların, Ulusal İltica Mahkemesi önünde temyize gitme haklarının değiştirilmesi ile ilgili bir yasa teklifi çok sayıda parlamento üyesi tarafından 3 Temmuz'da sunuldu. Yeni öneriye göre, hızlandırılmış karara karşılık temyize giden sığınmacılar, temyiz incelemeleri sürerken kendi ülkelerine zorla iade edilemeyecekti. Teklif Hükümet tarafından desteklenmemiştir.

Terörle mücadele ve güvenlik

Temmuz ayında BM İnsan Hakları Komitesi, 2006 yılında kabul edilenterörle mücadele yasası ile ilgili endişelerini dile getirdi ve Fransa'yı, tüm tutukluları kısa sürede yargı önüne getirmeye ve onlara kısa sürede avukat erişimlerini sağlamaya davet etti. Fransızmakamları, kişileri işkence ya da diğer ciddi insan hakları ihlalleri riski ile karşı karşıya kalacak ülkelerine geri göndermeye devam etti.

■ 14 Nisan'da Cezayir uyruklu Rabah Kadri, Val de Reuil cezaevinden serbest bırakıldı. 2000 yılında Strasbourg Noel Pazarını bombalamaya yönelik terörist saldırı planına adının karışmasından dolayı Paris Ceza Mahkemesi tarafından kendisine 16 Aralık 2004 yılında verilen cezayı tamamladı. Altı yıllık hapis ve ardından Fransıztopraklarına girmekten kalıcı olarak men cezasına mahkum edilmişti. Cezaevinden çıkarılır çıkarılmaz Rabah Kadri, polis nezaretine götürüldü ve ardından 15 Nisan'da deniz yolu ile Cezayir'e iade edildi. Rabah Kadri, Cezayir'e 16 Nisan'da vardı ve Cezayir makamlarına teslim edildi. Onlar da onu, bilinmeyen bir yerde 12 gün boyunca tecrit gözaltısında tuttular.

■ 21 Nisan'da Kamel Daoudi, cezasını çektikten sonra La Santé cezaevinden serbest bırakılmış ve hemen ardından Cezayir'e sınır dışı edilmek üzeregözetim altına alınmıştır. 2005 yılında, "terörist işleri ile ilgili suç birliği" ve resmi evrakta sahtecilikten altı yıl hapis ve Fransız topraklarına girmekten kalıcı olarak men cezasına mahkum edilmişti. Köken olarak Cezayir asıllı olan Kamel Daoudi 2002 yılında Fransız vatandaşlığı almıştı ama kendisine karşı ceza davasının hala devam etmesine rağmen 2002 yılında terörist gruplara adı karıştığı iddialarına dayanılarak Fransız vatandaşlığından çıkarıldı. Kamel Daoudi'nin avukatının başvurusu üzerine 23 Nisan'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Kamel Daoudi'nin Cezayir'e döndüğünde işkence veya kötü muameleye maruz kalabileceği konusundaki incelemesi devam ederken Fransız yetkililerinden sınır dışı etme

sürecini askıya almalarını istedi. Yılın sonunda Kamel Daoudi, hareketlerinin Fransa'nın belli alanlarda olmasını kısıtlayan ve düzenli olarak Avrupa Mahkemesinin kararını beklerken polis karakoluna gidip rapor verilmesi gerekli kılınan 'zorunlu ikamet emri' uyarınca yaşıyordu.

Yasal, yapısal veya kurumsal gelişmeler Önlleyici gözaltı

7 Şubat'ta 'önlleyici gözaltı' üzerine yeni bir yasa geçti. Bu belli suçlardan dolayı hüküm giymişkişilerin cezalarını tamamladıktan sonra tehlikeli olduğu ya da yeniden suç işleme eğilimi olduğu düşünüldüğü takdirde süre sınırı olmaksızın yenilenen bir yıllık periodlar kapsamında tutuklanmalarına olanak vermektedir. Uygulamada, bu mahkeme tarafından verilmiş hükmün sınırsız şekilde uzatılmasına imkan vermekte ve özgürlük hakkı, keyfi tutuklama yasağı ve masumiyet karinesini ihlal etmektedir. BM İnsan Hakları Komitesi, bu kanunun gözden geçirilmesini istemiştir.

Bireyler ile ilgili Polis dosyaları

Kamu Güvenliği Merkez Müdürlüğü'nün kurulması ile bağlantılı olacak şekilde 1 Temmuz'da yayınlanan kararname, bireyler ile ilgili yeni verilerin polis ve güvenlik hizmetleri tarafından "EDVIGE dosyası" adı ile anılan dosyalar şeklinde toplanması için yetki vermişti. Bu dosyalar, "kamu düzenini bozma ihtimali olduğu" düşünülen 13 yaş ve üstü bireyler ile ilgi bilgileri toplayacak ve depolayacak ve bu bilgilere kişinin sağlığı ve cinsiyet yönelimiile ilgili bilgiler de dâhilolacaktır.

Giderek yayılan halk protestoları ve parlamento hukuk komisyondaki görüşmeleri müteakiben İçişleri İşleri Bakanı Aralık ayında, [Veri ve Özgürlük Üzerine Milli Komisyon] tarafından hala incelenmekte olan metnin gözden geçirilmiş bir versiyonunu önerdi.

Gözaltı merkezleri genel müfettişi

11 Haziran'da Bakanlar Kurulu Meclisi, İşkence ve diğer Zalimane, İnsanlıkdışı veya Onur kırıcı Muamele veya Cezaya karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü'nün gereklilikleri doğrultusunda Jean-Marie Delarue'yi gözaltı merkezleri Genel Müfettişi olarak görevlendirdi. Temmuz ayında Parlamento, Fransa'nın Seçmeli Protokolü onaylamasına imkan sağlayacak yasayı kabul etti.

Hakların savunucusu

21 Temmuz'da, siyasi sistemin ve kamu yönetiminin belli başlı açılarının reform edilmesi amacı ile yeni anayasal düzenlemeler kabul edildi. Mevzuat ile insan haklarının korunması amacıyla 'Hakların

Savunucusu' olarak bilinen yeni bir milli kurum oluşturdu. Bu kurumun tam görevi, yılsonu itibariyle henüz belirlenmiş değildi. Ama kolluk kuvvetlerinin bağımsız denetiminden sorumlu kurum yani Güvenlik Ahlakı Milli Komisyonu (CNDS) da dâhil olmak üzere bazı mevcut organların yerini alması bekleniyordu. Bunun CNDS tarafından gerçekleştirilen çalışmanın uzmanlaşma, ekspertiz ve kaynak kullanımı açısından kaybına yol açabileceğine yönelik ve hatta CNDS'nin kapasitesini sınırlayarak kolluk kuvvetlerinin etkin bağımsız denetimi üzerinde negatif bir etki de yapabileceği konusunda endişeler söz konusuydu.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

Uluslararası Af Örgütü delegeleri, Mart ve Mayıs aylarında Fransa'yı ziyaret etti.

Fransa: Soruşturmanın kaydı yeterli değil– tutukluların haklarını daha fazla güvence altına alınmasına ihtiyaç var. (EUR 21/004/2008)

Fransa: İnsan Hakları Komitesine sunulan bilgilendirme (EUR 21/005/2008)

GAMBİYA

GAMBİYA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:

Yahya Jammeh

Ölüm cezası:

uygulamada kaldırıldı

Nüfus:

1.8 milyon

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

58.8 yıl

5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

binde 129/124

Yetişkin okur yazarlık oranı:

%42.5

Milli İstihbarat Bürosu (NIA) üyeleri, ordu, askeri polis ve polis yasadışı biçimde hükümet karşıtı olduklarından şüphelenilen kişileri gözaltına aldıve hapsedti. Yasadışı biçimde tutulan bu kişiler arasında güvenlik görevlileri ve muhalif liderler vardı. En az iki gazeteci ülke dışına çıkmaya zorlandı. Üç hâkim anayasaya aykırı olarak Cumhurbaşkanı tarafından görevlerinden alındı ve daha sonra tekrar görevlerine iade edildi. Hükümet, Chief Ebrima Manneh isimli kayıp gazeteciyi bırakma konusunda yerel bir mahkemenin verdiği hükmü yok saydı.

Zorla kaybedilmeler ve yasadışı ölümler

■ Temmuz ayında Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu Adalet Divanı, Gambiya hükümetinin 2006 yılında gözaltına alınan ve *Daily Observer* gazetesinin eski muhabirlerinden olan ChiefEbrima Manneh'i serbest bırakması ve bu kişiye 100,000 \$ ödemesi konusunda karar aldı. Hükümet kararı yok saydı ve Manneh'in ülkelerinde gözaltı altında olduğunu inkâr etmeye devam etti.

■ Eylül 2006'da tutuklanan muhalif destekçi Kanyiba Kanyie'nin durumu bilinmezliğini koruyor,zira hükümet bulunduğu yer konusunda bilgisi olmadığını söylüyor. 2007 yılında Mile 2 cezaevinde Kanyiba Kanyie ile birlikte bulunan eski bir tutuklu 2007 başarılarında serbest bırakıldığını fakat daha sonra kendisinden haber alamadığını ifade etti.

Altı kişi hala kayıp ve yargı dışı yollardan infaz edildikleri konusunda endişe ediliyor. Bu kişiler 2006 yılında tutuklanan Momodou Lamin Nyassi, Ndongo Mboob ve Buba Sanyang ve de 2005 yılında tutuklanan Marcia Jammeh, Haruna Jammeh ve Jisacha Kujabi'ydi.

Mart 2006 tarihindeki başarısız darbe planı ile bağlantılı olarak tutuklanan eski NIA Genel Başkanı Daba Marena dâhil 5 kişinin kaderi konusunda 2008 yılı boyunca hiç bir soruşturma olmadı. Nisan 2006 tarihinde cezaevi transferi esnasında kaçtıkları ileri sürülüyor. Bu kişilerin yargı dışı yollardan infaz edildiklerinden şüpheleniliyor.

Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu ve BM, 2005 yılında Gambiya güvenlik güçleri tarafından yasadışı yollarla öldürüldükleri ileri sürülen 55 yabancı ile ilgili soruşturmayapmak üzere bir ekip oluşturdu. Mağdurlar 40 Ganalı, 10 Nijeryalı ve 2 Senegalli ile 1 Togolu, 1 Kongolu ve 1 Fil Dişi Sahili vatandaşıydı. 2008 sonuna kadar hiçbir sonuç alınamadı ve hiçbir şüpheli adalete teslim edilmedi.

Yarılığa olmadan gözaltılar

Birçok kişi mahkemeye çıkarılmaksızın uzun dönemli olarak gözaltında tutuldu.

■ Mart 2006'daki darbe girişimi ile bağlantılı olarak en az iki kişi halen gözaltında. Ne herhangi bir suçlama olmadan tutulan Alieu Lowe, ne de gizli vatana ihanet suçu ile tutulan Hamadi Sowe yilsonuna kadarmahkeme önüne çıkarıldı.

■ En az altı kişi her hangi bir suçlama olmadantutuldu , bazıları için bu dört seneden fazla sürdü: Ismaila

Bajinka ve Kebba Secka (eski NIA üyeleri), ordu astsubayı Sam Kambai, on başı Ebrima Joof, başkanlık ahçısı Ebou Jarju ve polis memuru Alfusainey Jammeh. Senegal ve Nijerya uyruklu yabancılar dâhil en az 19 başka kişi de, bir tanesi 12 yıldan fazla olmak üzere maksimum güvenli hapis hücrelerinde Mile 2 cezaevinde herhangi bir suç ithamı olmadan tutuldu.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

En az iki gazeteci – Momodou Justice Darboe ve Lamin Fatty – NIA ve diğer hükümet görevlilerinden gelen tehditler üzerine ülkeyi terk etti. Daha önceden diğer Batı Afrika Ülkelerinde saklanan gazeteciler Yahya Dampaha, Omar Bah, Pa Ousman Darboe, Musa Saidykhan ve Sulayman Makalo için Avrupa ve Amerika'da sığınma hakkı verildi. Kimi gazeteciler, Dida Halake, Sam Obi ve Abdulgafari Oladimeji de dâhil olmak üzere Gambiya kanunlarınca müsaade edilen 72 saatten daha fazla süre boyunca ithamsız gözaltına alındı ve tutuklandı.

■ Ocak ayında gazeteci Mam Ceit Ceesay, ithamsız dört ay boyunca tutulduktan sonra serbest bırakıldı.

■ Ağustos ayında ABD'de yaşayan Gambiyalı bir gazeteci olan Fatou Jaw Manneh, Mart 2007'de başlayan mahkemede ihtilal çıkartmaya çalışmaktan suçlu bulundu. Ağır çalışma cezalı olarak dört yıl için hüküm giydi, fakat hapis bedeli olarak 250,000 Dalasis (US\$12,000) ödemesine izin verildi. Bunun arkasından ülkeyi terk etti.

■ *Today* gazetesi Nijeryalı olan editörü Abdulhamid Adimoh'un vergi ödememesinden ötürü hüküm giymesinin ardından yayın yapmayı durdurdu. Editör ayın zamanda Gambiya'daki çocukların sosyal durumu hakkında yazmaktan ötürü isyana teşvikle suçlandı. 2008'in sonuna doğru mahkemesi halen devam ediyordu.

■ Gambiya'da dokuz yıldır yaşamakta olan David ve Fiona Fulton isimli Büyük Britanyalı bir çift Aralık ayında tutuklandı ve ayaklanmaya teşvikle suçlandı.

The Independent gazetesinin binası polis nezareti altında kaldı ve müteakip bir ikinci senedaha kapalı kaldı.

Adalet sistemi

Üç yargıç görevinden anayasaya aykırı olarak alındı. Temmuz ayında Yüksek Mahkeme yargıcı B.Y. Camara ve Yargıç Haddy Roche, Eylül ayında ise Yargıç Naceesay Sallah-Wadda Cumhurbaşkanı tarafından görevinden alındı. Yargıçların görevden

alınması konusunda hiç bir resmi sebep gösterilmedi ve Yargı Hizmeti Komisyonu ile hiç bir istişare yapılmadı. Üç yargıcın hepsi sene sonundan önce tekrar görevlerine atandı.

2005 yılında öldürülen ünlü gazeteci Deydra Hydara'nın çözülmemiş cinayeti konusunda hiç bir gelişme olmadı.

Ölüm cezası

2008 yılı sonunda, ölüm cezalarının infazını bekleyen 15 kişi vardı.

1997 yılı Anayasası, Parlamentonun on sene içerisinde, uygulamadan kaldırma perspektifi ile ile ölüm cezası konusunda anayasal bir gözden geçirme yapmasını gerektiriyordu. Ulusal Parlamento yine bu gözden geçirmeyi gerçekleştirmede başarısız oldu.

■ Cinayetten ötürü ölüm cezasına hükmü giyen Senegalli bir kadın olan Tambara Samba Ekim ayında temyiz mahkemesindeki davasını kaybetti.

■ Kasım ayında 2007'den beri yargılanmakta olan bir polis memuru cinayetten hüküm giydi ve ölüm cezası aldı.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Cumhurbaşkanı Yahya JammehMayıs ayında yaptığı bir konuşmada lezbiyen ve geyleri sınır dışı etmek veya öldürmekle tehdit etti. Bu konuşma sonrasında en az üç Gambiyalı ve iki İspanyol erkek hemcinsleriyle ilişki şüphesiyle tutuklandı. Hükümet daha sonra Cumhurbaşkanı'nın açıklamasını geri çekti.

Gambiya'nın uluslararası insan hakları yükümlülüklerine aykırı olarak, Gambiya'nın 1965 tarihli Ceza Kanunu'nun 144. Maddesi eşcinsel ilişkiyi bir “doğal olmayansuç” olarak tanımlamakta ve 14 yıla kadar hapis cezası öngörmektedir.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗓 Eylül ayında Uluslararası Af Örgütü delegeleri Gambiya'yı ziyaret etti.

📄 Gambia: Korku Hakimiyeti(AFR 27/003/2008)

GANA

GANA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	John Agyekum Kufuor
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	23.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	59.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 90/86
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%57.9

Cezai adalet sistemi yavaştı, cezaevleri aşırı kalabalıktı ve buralarda kaynak sıkıntısı çekildi, ölüm cezasının kaldırılması içinse hiçbir adım atılmadı. Çıkarılan yeni kanunlara rağmen kadınlara yönelik şiddet yaygınlaşmaya devam etti.

Arka Plan

Cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimleri 7 Aralık'ta yapıldı. 28 Aralık'ta yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci turunun sonucunda John Evans Atta Mills, seçilmiş cumhurbaşkanı olarak ilan edildi. Seçim öncesi ortaya çıkan şiddet olayları Tamale'de (Kuzey Bölgesibaşkenti) ve Ho'da (Volta Bölgesibaşkenti) çatışmalar yaşanmasına yol açtı.

2008 yılsonu itibarıyla, ilk defa 2002 yılında sunulan Bilgi Özgürlüğü ile ilgili Kanun Tasarısı halenonaylanmadı.

Cezai adalet sistemi

Polis çoğu zaman şüphelileri mahkeme önüne makul sürede çıkarmadı. Bazı polis memurları tutuklama müzakerelerini kendileri imzalayarak şüphelileri doğrudan cezaevine gönderdiler.

2007 yılında Adalet Bakanlığı ve yargı tarafından, mahkemelerine kadar cezaevinde tutulanların duruşmalarını hızlandırmak amacıyla başlatılan Herkese Adalet Programı, yılsonu itibarıyla belirgin bir etki yaratmadı.

Cezaevi koşulları

Cezaevleri aşırı kalabalıktı ve yeterli kaynak sağlanamadı, tıbbi olanaklar ile hijyen olanakları yetersizdi, yatak ve çarşaf miktarı ise ihtiyacı karşılamadı. Mahkûmların birçoğu çıplak zemin üzerinde uyudu ve dönüşümlü olarak uyumaya zorlandı. Resmi rakamlara göre yaklaşık 8,000 kişilik kapasitesi olan cezaevlerinde 14,000'e yakın mahkûm barındırıldı. Bu mahkûmların neredeyse

üçte biri mahkemeye çıkarılmayı bekliyordu.

■ 800 mahkûmu barındırmak için inşa edilen Nsawam Orta Güvenlikli Cezaevi’nde, 2008 yılsonu itibarıyle, yüzde 60’ından fazlası mahkemeye çıkarılmayı bekleyen 3,000 civarında mahkûm bulunuyordu. Mahkemeye çıkarılmayı bekleyen yaklaşık 300 mahkûmun dosyasının kaybolduğu bildirildi, diğer 300 mahkûm ise haklarındaki tutuklama emirlerinin sürelerini geçmesine rağmen alıkonuldular.

Hükûmet, 2008 yılının Mart ayında Gana’yı ziyaret eden Uluslararası Af Örgütü’nün cezaevlerini görme talebini reddetti.

Ölüm cezası

Ölüm cezasının kaldırılması için hiçbiradım atılmadı. Aralarında üç kadının da bulunduğu 104 mahkûm infaz edilmeyi bekliyordu. 2008 yılında iki erkek ve bir kadın ölüm cezasına mahkum edildi. Hiçbir infaz gerçekleştirilmedi.

Barınma hakkı

Özellikle marjinalleşmiş kişilerle ilgili olmak üzere zorla tahliyeler ve bundan doğan ülke içinde yerinden edilme vakaları 2008 yılı boyunca görülmeye devam etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadınlara yönelik şiddet, her üç kadından birini etkilediği düşünölen aile içi şiddet vakalarıyla yaygın olarak görülmeye devam etti. 2007 yılında kabul edilen Aile İçi Şiddet Kanunu’nun etkisi henüz hissedilmedi.

Yasadışı öldürmeler

Medya, birçok hırsızlık şüphelisinin ve diğerlerinin 2008 yılında uygulanan “toplu şiddet” olayları sırasında öldürüldüğünü bildirdi. Bu öldürmelerle ilgili hiçbir soruşturma başlatılmadığı bildirildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇳🇪 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart ve Temmuz aylarında Gana’yı ziyaret etti.

🇳🇪 Gana: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Rapor Sunumu (AFR 28/001/2008)

🇳🇪 Gana: Cezaevlerinde neler oluyor? (AFR 28/002/2008)

🇳🇪 Gana: Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu çerçevesinde Gana’nın Gözden Geçirilmesi: Uluslararası Af Örgütü’nün sonuç hakkındaki düşünceleri (AFR 28/003/2008)

GİNE

GİNE CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı: Moussa Dadis Camara <p>(Aralık ayında Lansana Conté'nin yerine geldi)</p>	
Hükümet başkanı: Kabiné Komara <p>(Mayıs ayında Lansana Kouyaté in yerine gelen Ahmed Tidiane Souaré'in yerine Aralık ayında geldi.)</p>	
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	9.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	54.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 163/144
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%29.5

Su ve elektrik azlığından, temel gıda fiyatlarının artmasından ve eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliğine karşı protestolar düzenlendi. Güvenlik güçleri, protestoculara karşı aşırı güç kullandı. Maaşları ödenmeyen asker ve polisler tarafından gerçekleşen isyanlar patlak verdi ve isyancı askerler ve cumhurbaşkanlığıkorumaları arasında meydana gelen çarpışmalarda çok sayıda sivil öldü. İşkence ve kötü muameleler yaygın şekilde devam etti. Ağır insan hakları ihlallerini soruşturmak için kurulan Soruşturma Komisyonu, faaliyet gösteremedi. Bağımsız gazeteciler; tehdit, kötü muamele ve keyfi tutuklamanın hedefi oldu.

Arka plan

24 yılı aşkın bir süredir Gine'yi yöneten Başkan Lansana Conté 22 Aralık'ta öldü. Ölümünün hemen ardından, Moussa Dadis Camara liderliğindeki askeri darbe grubu yönetimiele geçirdi ve 2010 yılında Başkanlık seçimi düzenleyeceklerine dair söz verdi. Anayasa 60 güne kadar yapılması gereken seçimlere kadar yönetimin Millet Meclisi Başkanı'nda bulunmasını öngörüyor. Askeri darbe, sivil toplum üyeleri dâhil birçok Gineli tarafından memnuniyetle karşılandı; ancak Gine'nin üyeliğini geçici olarak askıya alan Afrika Birliği dâhil uluslar arası topluluk tarafından kınandı. Askeri cunta, Kabine Camara'yı Başbakan olarak atadı.

Mayıs ve Haziran ayında, maaşlarını almak isteyen polis ve askerler liderliğindeki silahlı ayaklanmalar başkent Conakry, Nzérékoré ve Kindia'da patlak verdi. İsyancı askerler, başkanlık korumaları ile çarpıştılar ve genelkurmay başkan yardımcısını müzakere etmeye çalışırken alı koydular. Protestolar süresince, çok

sayıda kişi kaza kurşunu ile öldü ve onlarca kişi yaralandı. Mağdurların çoğu Kindia'daki bir kadın dâhil olmak üzere sivillerden oluşuyordu. Ölümler ile ilgili hiçbir resmi soruşturma başlatılmadı. Haziran ayında geri ödeme almak isteyen polisler, havaya ateş ettiler ve 10 polis şefini rehin aldılar. Bunlar, daha sonra bırakıldılar.

Soruşturma Komisyonu

2006 ve 2007 yıllarındaki ağır insan hakları ihlallerini soruşturmak için 2007 yılında kurulan Soruşturma Komisyonu, hiç araştırma yapmadı. Mayıs ayında Komisyon Başkanı, hükûmeti mali desteğini dondurmakla suçladı. BM Yargısız ve Keyfi İnfazlar Özel Raportörü Ekim ayında yaptığı bir açıklamada gelişme olmaması, tanık koruma programının hayata geçirilmesi ve mali kaynağın sağlanmasına ilişkin başarısızlık konusundaki endişelerini dile getirdi. Şu anki durumda, tüm işaretlerin Komisyonun dikkat dağıtmak ve cezasızlığın sağlanması yönünde kullanıldığını gösterdiğini ifade etti.

Aşırı güç kullanımı

Güvenlik güçleri, pirinç dâhil temelihtiyaç malzemelerindemeydana gelen yüksek fiyat artışlarınedeniyle Conakry ve Boké civarında protesto yapan göstericilere karşı aşırı güç kullandı. Güvenlik güççeriolaya el koyduktan sonra en az beş kişi öldü ve 20 civarında kişi de yaralandı.

■ Ekim ayında 13 yaşında bir erkek çocuğu olan Abdoulaye Cissé ve başka bir kişi daha, gösteriler sırasında güvenlik güçleri tarafından öldürüldü. ■ Ekim ayında Kindia yakınlarında Mambya'da güvenlik güçlerinin gösterileri dağıtması sırasında iki kişi öldü ve bunun dışında yedi kişi de yaralandı. Göstericiler elektrik, su, okul ve sağlık merkezlerinin yetersizliğini protesto ediyorlardı. ■ Ekim ayında güvenlik güçleri, Boké'deki gösterileri düzenlediğinden şüphe edilen bir kişiyi yargısız infaz ettiler. Boké yakınlarındaki Khoréra'daki bir genç grubunun başkanı olan Karamba Dramé, kırmızı bereli askerler tarafından Khoréra'de vurularak öldürüldü. Bu askerler, öldürdükleri kişinin yerini cep telefonu ile saptadıktan sonra onun için özellikle Conakry'den gelmişlerdi.

Yıl içerisinde meydana gelen ölümlerle ilgili hiçbir resmi soruşturma açılmadı.

Keyfi gözaltılar, işkence ve diğer kötü muameleler

Gözaltılar sırasında ve sonrasında, işkence ve diğer kötü muameleler yaygın ve sistematik olarak devam etti. Eylül ve Ekim ayında, Conakry ve Boké'ta yapılan gösterilerden kısa bir süre sonra 10'dan fazla kişi gözaltına alındı ve hiçbir suçlama yapılmaksızın birkaç gün tutuldu. Boké'ta gözaltında kaldıkları sırada, etrafta dışkı ve sidiklerin olduğu, askerler tarafından lastik kayışlar ile kırbaçlandıkları küçük hücrelerde tutuldular. Gözaltındakilere sayı saydırıldı ve eğer hata yaparlarsa sıfırdan başladılar. Aboubakar Fofana isimli öğrenci askerler tarafından yediği kırbaçlar sonunda komaya girdi ve Boké'ta bir hastaneye kaldırıldı.

İfade özgürlüğü –medya

Bağımsız gazeteciler tehdit, kötü muamelele ve keyfi gözaltıların hedefi oldular. Özellikle yetkililerin eleştirilmesi söz konusu olduğunda basın ve ifade özgürlüğü üzerinde kısıtlamalar vardı.

■ Ağustos ayında özel şahsın sahibi olduğu La Guinée Actuelle gazetesinin muhabiri olan gazeteci Lansana Babara Camara, Başkan Conté ‘nun Kindia’ya yaptığı ziyaret ile ilgili bilgi toplarken Özerk Başkanlık Güvenliği Kıtasının silahlı saldırısına uğradı.

■ Ekim ayında özel şahıs tarafından işletilen radyo istasyonu olan Familia FM muhabiri Facely Traoré gözaltına alındı ve Cezaî Soruşturma Bölümü’nde kısa bir süre alıkonuldu. Muhabir, iki poşet pirinç çalmaktan dolayı tutuklanan iki polis ile ilgili inceleme yaparken gözaltına alındı.

Ekim ayında Milli İletişim Meclisi, gazeteler üzerindeki tüm cezaları kaldırdı. O sırada cezalı olan tek gazete ismi açıklanmayan bir devlet bakanı ile ilgili eleştirel makale yayımlayan *La Vérité* gazetesiydi.

Ölüm cezası

Conakry sivil cezaevi ve Conakry'nin doğusunda yer alan Kindia yüksek güvenlikli cezaevinde 26'dan fazla mahkûm ölüm cezalarının infazını beklemekte.

Boubacar Sidy Diallo, Moustapha Bangoura ve Naby Camara isimli üç kişi, Kasım ve Aralık ayında Conakry’de ağır ceza mahkemesinde ölüm cezasına mahkum edildi.

Aralık ayında Gine, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinde çekimser oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü raporu

📄 Gine: Yaşam şartlarının pahalı olmasına karşı yapılan gösterilerin ardından aşırı güç kullanımı ve işkence (AFR 29/001/2008)

GİNE-BİSSAU

GİNE-BİSSAU CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	João Bernardo “Nino” Vieira
Hükümet başkanı:	Carlos Gomes Júnior (Aralık ayında, Ağustos ayında Martinho Ndafo Cabi'nin yerine geçen Carlos Correia'nin yerine geçti)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	1.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	45.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 204/181
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%44.8

Zorlu ekonomik koşullar ve uyuşturucu kaçakçılığı, ülkenin hassas politik ve toplumsal dengesini tehdit etmeye devam etti. Askeri darbe girişimlerine ilişkin raporlar vardı. Gazeteciler ve adli memurlar meslekleriyle bağlantılı olarak ölüm tehditleri aldı. Çocuk ticareti ile mücadele etmek için çaba gösterildi.

Arka plan

Yoksulluk yaygın olarak sürdü. Şubat ayında yetkililer, 20,000 ton yiyecek yardımına ihtiyaç duyulduğunu bildirdi. Ancak ülke politik açıdan dengesiz bir durumda kaldı ve bağış yapanlar, gıda projeleri, toplumsal projeler veya ordu ile güvenlik sektörünün ciddi şekilde ihtiyaç duyduğu reformlar için yardımda bulunma konusunda isteksiz davrandı.

2008 yılı boyunca, devlet memurları ve diğerleri, maaşların ödenmemesi nedeniyle birçok grev düzenlendi. Nisan ayında, kontrol altına alındığı Kasım ayına kadar 200 kişinin ölümüne yol açan kolera salgını ortaya çıktı ve tüm ülkeye yayıldı. UNICEF'in Mayıs ayında yayınladığı bir rapora göre, ülke, dünyanın en yüksek altıncı çocuk ölümü oranına sahipti.

Ağustos ayında Devlet Başkanı João Bernardo “Nino” Vieira parlamentoyu feshetti ve yeni bir hükümet atadı. Parlamento seçimleri Kasım ayında yapıldı ve seçimleri Gine-Bissau ve Cape Verde'nin Bağımsızlığı için Afrika Partisi (PAIGC) kazandı.

Toplumsal Yenilenme Partisi (PRS) lideri seçim sonuçlarının hileli olduğunu öne sürdü. Aralık ayının sonlarında yeni bir Başbakan atanmış olsa da yılsonu itibarıyla yeni bir hükümet kurulmamıştı.

Ağustos ayında bir askeri darbe girişimine dair eksik ve doğrulanmamış raporlar vardı. Kasım ayında, seçim sonuçlarının duyurulmasından iki gün sonra, bir grup asker Başkanlık Sarayı'na saldırdı. Yetkililer bunun bir askeri darbe girişimi mi yoksa bir isyan mı olduğu konusunda fikir birliğine varamadı. Saldırıda bir asker öldü ve çok sayıda Başkanlık Muhafızı'nın da yaralandığı iddia edildi. Yedi asker tutuklandı. Saldırının lideri olduğu iddia edilen ve PRS liderinin yeğeni olan kişi Senegal'e kaçtı, orada tutuklandığı öne sürüldü.

Uyuşturucu ticareti istikrarı bozan başlıca faktörlerden biri olmaya devam etti ve güvenlik güçleri üyelerinin kaçakçılığa karıştıklarına dair iddialara rastlandı. Temmuz ayında, içinde uyuşturucu bulunan özel bir uçak Bissau havaalanında ele geçirildi. Ancak askerler adli polisin soruşturma yürütmesini ve uçağa girmelerini engelledi. Beş Latin Amerikalı mürettebat üyesi ve bir Gineli hava trafiği kontrolörü tutuklandı, fakat kefaletle serbest bırakıldılar. Yabancı uyruklular ülkeden kaçtı.

Ağustos ayındaki darbe girişimi olduğu öne sürülen olaya karışmakla suçlanan dört asker tutuklandı ve yılsonu itibarıyla tutuklu kaldılar. Askeri darbe girişiminin lideri olduğu iddia edilen eski Deniz Kuvvetleri Komutanı, yetkililer ev hapsinde olduğunu iddia etmesine rağmen ülkeden kaçtı. Kendisi ısrarla uyuşturucu kaçakçılığı ile ilişkilendirilmişti.

Ağustos ayında Gine-Bissau, Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimleri'ne Dair Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ni onayladı.

İfade özgürlüğü

İfade özgürlüğü kısıtlandı ve uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili haber yapan gazeteciler ölüm tehditleri aldı.

■ Ocak ayında Gazeteci Alberto Dabo, sokakta dönemin Deniz Kuvvetleri Komutanı ile karşılaştıktan birkaç gün sonra, bilinmeyen kişilerden telefonla ölüm tehditleri aldı. Alberto Dabo, Donanma memurunun tehditkâr bir tavırla kendisine yumruğunu savurduğunu iddia etti. Alberto Dabo, ilk tehditleri Haziran 2007'de, Donanma memurunu uyuşturucu ticaretine karışmakla suçlamasının ardından aldı. Ağustos 2007'de, memur kendisine dava açtı, fakat 2008 yılı sonunda dava hala askıdaydı.

■ Gazeteci Athizar Mendes Pereira, Mart ayında tutuklandı ve İçişleri Bakanlığı İstihbarat Servisleri tarafından saatlerce sorgulandı. Kara Kuvvetleri Komutanı'nın polis memurlarının terfi edilmesi kararlarını bizzat aldığına dair bir yazı yazmıştı. Altı saat sonra suçlanmadan serbest bırakıldı.

Adli memurlara yönelik ölüm tehditleri

Temmuz ayında Başsavcı ve Adalet Bakanı, kokain taşımacılığına ilişkin yürüttükleri soruşturmayı durdurmaları için ölüm tehditleri aldıklarını söyledi. Her ikisi de, yüksek rütbeli siyasi ve askeri yetkililer ile güvenlik güçleri mensuplarını kaçakçılığa karıştıkları ve soruşturmaları engelledikleri gerekçesiyle açık bir şekilde suçlamışlardı.

İnsan ticareti – çocuklar

Çocuk ticaretini durdurmaya yönelik daha iyi koordine edilmiş çabalar sayesinde, çocuk ticaretine yönelik raporlar yüzde 45 azaldı. Yerel sakinler, sivil toplum kuruluşları, kamyon şoförleri ve yetkililerin katılımıyla Gine-Bissau–Senegal sınırı boyunca gözetim komiteleri oluşturuldu. Nisan ayında, dokuz Gine-Bissaulu çocuğun Senegal'in başkenti Dakar'ın sokaklarında kurtarıldığı bildirildi.

GUATEMALA

GUATEMALA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Álvaro Colom Caballeros (Ocak ayında Óscar Berger Perdomo'nun yerine geçti)
Ölüm cezası:	süredürülüyor
Nüfus:	13.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	69.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 44/33
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%69.1

İnsan hakları savunucuları tehditler, tacizler ve saldırılar ile karşı karşıya kalmaya devam etti. Hükümet iç çatışma boyunca (1960–1996) ağır insan hakları ihlallerinde bulunmaktan sorumlu olanların adli kovuşturmasına yardımcı olabilecek önceden sınırlandırılmış askeri belgeleri ifşa etmek için verdiği taahhüdü yerine getirmede. Kamu güvenliğikonusunda çok az gelişme görüldü.

Arka plan

Eylül ayında Devlet Başkanının ofisinde ve özel ikametgâhında gizli dinleme cihazları bulundu. Devlet başkanına güvenlik ve istihbarat sağlamaktan sorumlu olan iki ajansın başkanları istifa etti. Daha sonra tutuklama emirleri çıkartıldı. Yılsonu itibarıyla, biri gözaltında bulunuyordu, diğeri de polis kuvvetleri tarafından aranmaktaydı.

Guatemala'da Birleşmiş Milletler destekli Cezasızlığa yönelik Uluslararası Komisyon ilk yıl çalışmalarını tamamladı ve iki vakanın kovuşturmasında ve diğer 15 vakanın soruşturulmasında yardımcı olduklarını bildirdi.

Toprak ihtilafları-zorla tahliyeler

Şubat ayında polis, Atlantik kıyısında, İzabal bölgesinde, toprak ihtilafları kapsamında kırsal eylemci Ramiro Choc'u tutukladı. Tutuklanmasını protesto eden topluluklar dört Belçikalı turisti ellerinden tutarak misilleme yaptılar. Fakat olaya ilişkin polis eylemi kırsal işçi Mario Caal'in ölümü ile sonuçlandı. Guatemala İnsan Hakları Ombudsman Bürosu Mario Caal'in yargısız infaz edildiğini iddia etti. Polis Kuvvetleri 2008 yılı boyunca 22 zorla tahliye vakası kaydetti.

İnsan hakları savunucuları

Yerel insan hakları kuruluşları insan hakları savunucularına karşı yapılan çok sayıda saldırı olduğunu bildirdi, bu saldırılarda bir kaç insan hakları savunucusu öldürüldü.

■ Temmuz ayında Antonio Morales vurularak öldürüldü. Cesedi memleketi Tixel'de, Huehuetenango bölümünde sokakta bulundu. Morales toplum için arazi talep eden ve kırsal işçiler ile yerli halkın hakları kampanyalarında aktif olan yerel bir toplumu kalkındırma komitesinin bir üyesiydi. Öldürülmeden bir hafta önce tehditler aldığını bildirmişti.

Sendikacılar

Yıl boyunca çok sayıda sendikacı öldürüldü.

■ Mart ayında iki silahlı adam, Güney Muz İşçileri Sendikası'nın (Sindicato de Trabajadores Bananeros del Sur, SITRABANSUR) kurucularından biri olan Miguel Ángel Ramírez Enríquez'i evine dönerken vurdu. Kendisi daha sonra hastanede hayatını kaybetti. Yakınları ölüm tehditleri aldığını ve sendika faaliyetlerini durdurması için kendisine baskı yapıldığını bildirdiler.

Polis ve güvenlik güçleri

Yeni hükümet tarafından çeşitli girişimler ilan edildi, fakat yıl sonu itibariyle cinayet de dâhil olmak üzere şiddet suçlarını azaltma konusunda gözle görülür sonuçlar elde edilmedi. Görev başında olan veya olmayan polis kuvvetleri mensuplarının çok sayıda cinayete karıştığına inanılmaktaydı.

■ Ocak ayında Guatemala Şehrinin güneyindeki bir yol kenarında 17 ve 23 yaşlarında iki erkeğin cesedi bulundu. İplerle boğulmuş ve yakın mesafeden kafalarına ateş edilmişti. İki erkeğin güvenlik güçleri mensupları tarafından öldürüldüklerine dair bazı deliller olmasına rağmen, yıl sonu itibariyle hiçbir ciddi soruşturma gerçekleştirmediği bildirildi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Polis 2008 yılında 687 kadının cinayet mağduru olduğunu; cesetlerinin sıklıkla tecavüz ve işkence işaretleri taşıdığını bildirdi. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserlik Bürosu Ocak ayında, yetkililer tarafından ayrımcı uygulamaların devam ettiğini ve bunun kadınların öldürülmesine ilişkin soruşturma yapılmaması ve bu konuda mağdurun suçlanması eğilimi ile sonuçlandığını bildirdi. Nisan ayında Kongre, Kadın Öldürme Suçuna Karşı yeni bir Yasa çıkardı. Bu yasa sivil toplum kuruluşlarından karışık tepkiler aldı.

Cezasızlık

Şubat ayında Devlet Başkanı, iç çatışma sırasında işlenen insan hakları ihlallerine ilişkin tüm askeri arşivlerin ifşa edilebileceğini açıkladı, fakat Ordu buna uymayı reddetti. Mart ayında insanlığa karşı suç işledikleri iddiasıyla eski yüksek rütbeli ordu mensuplarına karşı açılan bir davada, Anayasa Mahkemesi sınıflandırılmış askeri belgelerin ifşa edilmesine karar verdi. Yılsonunda, belgeler hala ifşa edilmemişti.

■ İç çatışma sırasında isyan bastırma eylemlerinde orduyu desteklemek için kurulan, askeri niteliği olup orduya bağlı olmayan eski sivil savunma muhafızlarından altı kişi, Mart 1982’de Rio Negro, Baja Verapaz bölgesinde yapılan bir katliamda 26 insanı öldürmekle suçlu bulundu; bu toplu katliamda 70’i kadın ve 107’si çocuk olmak üzere 177 kişi öldürülmüştü.

■ Temmuz ayında Latin Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Komisyonu, hükümetin ilk karara uymadığı gerekçesiyle, Aralık 1982’de Dos Erres, Petén

bölgesinde yapılan toplu katliam davasını yeniden Latin Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesine sundu. Söz konusu katliamda en az 251 insan öldürülmüştü.

İç çatışma sırasında zorla kaybedilmiş tahmini 45,000 kişiyi bulmak için bir komisyon kurulmasına ilişkin kanun önergesi hala Kongre tarafından onay beklemekteydi.

Ölüm cezası

Yıl boyunca dört kişi ölüm cezasının hafifletilmesi için başvurdu ve hiçbiri ölüme mahkûm edilmedi. Yılsonunda on beş kişi infaz sırasını bekliyordu. Hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Şubat ayında Kongre, infazların yeniden başlamasına yol açabilecek bir yasa çıkardı. Devlet Başkanı Mart ayında yasayı veto etti.

Aralık ayında Guatemala, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinde çekimser oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

■ Guatemala: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Başvurusu: UPR Çalışma Grubunun ikinci oturumu, 5-16 Mayıs 2008 (AMR 34/001/2008)

■ Guatemala: Uluslararası hukukuyarınca İspanya tarafından yapılan suçluların iadesi talebinin reddi (AMR 34/013/2008)

GÜNEY AFRİKA

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Kgalema Motlanthe (Eylül ayında Thabo Mbeki’nn yerini aldı)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	48.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	50.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 71/60
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%82.4

Mültecilerin, sığınmacıların ve göçmenlerin hakları geniş ölçüde ihlal edildi. Polisin ve sağlık hizmetleri çalışanlarının yetersiz eğitimi kadınlara yönelik sürekli yüksek oranda şiddeti ele alma çabalarını baltaladı. Sağlık hizmetlerine ayrımcılık gözetmeyen erişim için engeller HIV ile yaşayan insanların çoğunu yılın büyük bölümünde etkilemeye devam etti. Polis, cezaevi gardiyanları ve özel güvenlik

korumaları tarafından işkence ve diğer kötü muameleler uygulandığına dair bilgiler gelmeye devam etti ve bazen gözaltındakilerin ölümüne neden oldu.

Artan derecede değişken politik ortamda adli, insan hakları birimleri ve savunucuları ulusal politik figürler tarafından saldırıya uğradı. Bu gerilimler derinleşen yoksulluğu ve eşitsizliği, yeterli barınma eksikliğini, madencilik veya gelişim planlarından meydana gelen geniş ölçüde tahliyeleri ve arazi iddiaları üzerindeki krizi ele alan yerel kampanyalar için politik tepkilerde de belirgindi.

Arka Plan

Eylül ayında Afrika Ulusal Kongresi’nin (ANC) Ulusal Yönetim Komitesi Thabo Mbeki’yi “geri çekti”, bu Başkanlıktan istifasının yolunu açtı. ANC Yardımcı Başkanı Kgalema Motlanthe parlamenter oylamayla takiben Başkan oldu ve yeni bir kabine atadı.

Eylül ayının başlarında Pietermaritzburg Yüksek Mahkemesi, Ulusal Yasal Takibatta Bulunan Otorite’nin ANC başkanı Jacob Zuma’ya yönelik yozlaşma soruşturmasını açmak için 2007 sonundaki kararının geçersiz olduğunu duyurdu. Mahkeme takibat davasının değerlerine hükmetmedi, fakat bu davanın takibatında bir “politik müdahale, baskı veya etki” düzeni olduğu sonucuna vardı. Nihai Temyiz Mahkemesi, Yüksek Mahkeme’nin Kasım ayındaki kararına yönelik bir temyizi yargıladı, fakat yılsonu itibariyle kararını bildirmemi.

Bu gelişmeler ANC içinde temel bir ayrılmaya ve 2009’daki ulusal seçimler öncesinde yeni bir politik parti olan İnsanların Kongresi (COPE) oluşmasına neden oldu. Kamusal toplantılarda ve belediye ara seçimlerinde ANC ve COPE üyelerine yönelik şiddet, korkutma ve tehdit olayları bildirildi.

Kasım ayında Başkan Mbeki tarafından Kamu Davaları Ulusal Direktörü Vusi Pikoli’nin Başkan Motlanthe’ye raporlanan görevi almak için uygun olup olmadığını üzere bir soruşturma komisyonu atandı. Vusi Pikoli, 2007 yılında ulusal polis komiserine yozlaşma suçlarından bir tutuklama emri verdirdikten sonra Başkan Mbeki tarafından görevden uzaklaştırılmıştı. Her ne kadar komisyonun raporu bu görevden uzaklaştırma için dayanağın aslı olmadığı ve görevine geri iade edilmesi gerektiği sonucuna varmış olsa da Aralık ayında Başkan Motlanthe onu çıkarmaya karar verdi ve nihai onay için kararı parlamentoya gönderdi.

Mülteciler, sığınmacılar ve göçmenler

Mayıs ayında farklı uyrukları, etnik kökenleri veya göçmen durumları nedeniyle hedef alınan bireylere yönelik şiddetli saldırılarda 60’tan fazla insan öldürüldü ve 600’den fazlası yaralandı. Özellikle Johannesburg, Cape Town ve civar bölgelerindeki on binlerce kişi evlerinden ve toplulardan yerinden edildi.

Başlangıç niteliğindeki soruşturmalar, yabancı düşmanlığı duyguları, iş, yerleşim ve sosyal hizmetler üzerinde rekabet ve yozlaşmanın etkisi dâhil olmak üzere eşlik eden faktörleri vurguladı. Resmi sorgular şiddetin arkasındaki suçluluğu veya politik nedenli bileşenlerin rolünü netleştiremedi, polisin tam rolünü ve kapasitesini değerlendiremedi. Aralık ayında Güney Afrika’daki Mülteciler ve Göçmenler için Konsorsiyum, hükümetin Mayıs saldırılarından sorumlu olanları adalet önüne getirmesinde başarısızlığı hakkında endişelerini ifade ederek, şiddet konusunda bir soruşturma yönetmeleri için Güney Afrika İnsan Hakları Komisyonu’na başvurdu.

Hükümet yetkilileri, sivil toplum örgütlerinin ve insani yardım örgütlerinin desteği ile ülke içinde yerinden edilmiş kişiler için “güvenlik alanları” kurdu. Bununla birlikte, Temmuz itibariyle yetkililerin yerinden edilenlere tepkisi, insan hakları mükellefiyetlerine zit uygulamaları artan derecede içerdi. Diğer şeylerin yanında, insani, yasal ve diğer destek organizasyonlarının alanlara erişim bazen engellendi. Alanlarda yeterli koruma olmaksızın hızlandırılmış sığınma prosedürleri uygulanması sonucunda %95’den fazla başvuruda red oranına ulaşıyordu ve idari prosedürlere uyamayan kişilere karşı cezaî suçlamalar, kanunsuz gözaltı ve sınır dışı etme tehditleri kullanılıyordu. Lindela sınır dışı etme tesisine taşınan ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin yasal erişimi bazen reddediliyordu ve *geri göndermeye* yönelik yasaklamanın ihlalleri meydana geldi.

Alanlarda gerekli hizmetler, yerel toplumlara güvenli ve sürdürülebilir iade koşulları yaygın olarak uygulanmazken, azaltıldı. Aynı zamanda çatışma alanlarından kaçan insanlar için yurduna geri dönmek mümkün değildi ve yerleştirme olanakları yoktu. Yerel olarak yeniden entegrasyon bazı bölgelerde başarılı iken, yeniden entegrasyon için insani yardım fonları kullanan ülke içinde yerinden edilmiş kişilere yönelik ara ara devam eden hırsızlık, saldırı, tecavüz ve cinayet olayları yaşanıyordu.

Zimbabve’deki politik ve insani kriz, binlerce

Zimbabvelinin Güney Afrika'ya kaçmasına neden oldu. Sadece Temmuz ve Eylül ayları arasında 46,000 sığınma başvurusu bulunuyordu. Yılsonuna doğru İçişleri Departmanı göçmenlerin ekonomik uygunluğunu denetlemek ve sınır dışı etmek için sığınma sistemini kullanmanın krizi yönetemediğini kabul etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadına yönelik yüksek seviyelerde şiddet rapor edilmeye devam etti.

Polis istatistiklerine göre, Mart 2008'de son bulan yılda, rapor edilen tecavüz olayları %8.8 düştü. Haziran ayında Emniyet ve Asayiş Bakanı parlamentoya raporlanan sayıların, birçoğu utanç verici damgalamaya ve işleyenlerden gelen baskıya bağlı olarak rapor ettirilmediğinden, suçların gerçek boyutunu eksik değerlendirdiğini söyledi. Mart 2008 öncesinde dokuz ay içerisinde 20.282 adet rapor edilen kadına tecavüz, 16.068 adet 18 yaş altı çocuklara tecavüz ve 6.127 adet rapor edilen saldırı olayı bulunuyordu. Polis bu dönemde mahkemeye getirilen tecavüz davaları için yaklaşık %8 mahkûmiyet oranı rapor etti.

Mayıs ayı itibarıyla, yeni "Cinsel Suç Kanunu" altındaki düzenlemeler uygulanmaya başlandı, fakat polis ve sağlık işçilerinin eğitiminde boşluklar bulunuyordu. Düzenlemelere rağmen bazı sağlık hizmeti sağlayıcıları ve polis, tecavüz mağdurlarının sağlığını, HIV bulaşma riskini azaltmak için maruziyet sonrası profilaksi (PEP) dâhil olmak üzere acil tedaviye erişime sahip olmadan önce cezai şikâyet bildirmelerinde ısrar ederek tehlikeye soktu.

Ağustos ayında görevde olan Polis Komiseri Parlamento'ya, Temmuz ve Aralık 2007 arasında polisin 50.497 adet aile içi şiddet olayı kaydettiğini rapor etti. Sadece çeyreği cezai davalara neden oldu. Mağdurlar suçlamaları takip etmek için isteksizdi, çünkü suç işleyenlere ekonomik olarak bağımlıydılar.

Kadınların yasal çözümlere ve korumaya erişimi, politik taahhüt eksikliği, yetersiz bütçe, polisin ve il sosyal hizmetler görevlilerinin yetersiz eğitimi ile zayıf başvuru sistemleri nedeniyle kısıtlanmaya devam etti. Polis, Temmuz ayında üç ilde polis karakolu şeflerinin yeni alımlarla birlikte yeniden eğitildiğine dair Uluslararası Af Örgütü'nü bilgilendirdi. Bununla birlikte Ağustos ayında Görevdeki Ulusal Polis Komiseri az sayıda eğitilmiş memurların diğer eğitilmemiş kadro tarafından baltalandığını belirtti.

Bağımsız Şikâyetler Direktörlüğü (ICD) birçok polis karakolunun Aile İçi Şiddet Kanunu altında istenildiği gibi hala düzgün rapor tutmadığını ve bazen kadınlara dava açmak için veya tutuklama emri çıkartma talebi için yardım edemediğini rapor etti.

Sığınma evi sayısı, Sosyal Gelişim Departmanı görevlilerine göre, 2000lerin başında 39 iken Temmuz 2008'de 100'e ulaştı. Ağustos ayında mağdurlar için hizmetlerde boşlukları ele almak amacıyla Ulusal Sığınma Hareketi başlatıldı. Özellikle çocuğu olan, kırsal kesimde yaşayan kadınlar için ağır problemler ise kaldı.

Ekim ayında bir mahkeme Mpumalanga sağlık departmanı tarafından tecavüz mağdurlarına PEP koşulu ile ilişkili olarak bir doktorun 2001'deki etkin çıkarılmasına "keyfi ve gayri meşru" olarak hükmetti.

Destek organizasyonları lezbiyen kadınlara tecavüz davalarında zayıf ve önyargılı polis tepkisini rapor etmeye devam etti. Aralık ayında Güney Afrika, insan hakları, cinsel yönelim ve cinsel kimlik üzerine BM Genel Kurul beyanını imzalamadı.

Sağlık hakkı-HIV ve AIDS ile yaşayan bireyler

Tahmini 5.7 milyon insan HIV ile yaşıyordu. Temmuz ayında Ulusal Sağlık Departmanı, 500,000 AIDS hastasının 409 onaylanmış tesiste antiretroviral tedavi (ART) gördüğünü belirtti. ART'daki rakamlar Ekim ayında yeni Sağlık Bakanı'na göre 550,000'e yükseldi. Bununla birlikte yaygın tedavi boşluğu kaldı. Haziran ayında hükümetin HIV ve AIDS üzerine BM Genel Kurulu Özel Oturumu'na sunduğu ilerleme raporu, ART'ya ihtiyacı olanların %58'inin tedavi görmediğini kabul etti. Kamu sektöründe ağır kadro eksiklikleri, ilaç tedarikinde aksamalar, fakirler, kırsal topluluklar için merkezileştirme hizmetlerinde ağır ilerleme, cinsiyete dayalı ayrımcılık ve zayıf politik liderlik bu tedavi boşluğuna katkıda bulundu. KwaZulu-Natal (KZN) ve Serbest Devlet'e rağmen bazı iller, ulaşım masraflarını karşılayamayan hastalara erişilebilen merkezileştirilmiş tesislerin sayısını artırdı.

Şubat ayında, uzun bir ertelemeden sonra Ulusal Sağlık Departmanı anneden çocuğa HIV geçişini önlemek (PMTCT) için çift yönlü tedavinin kullanımı üzerine revize edilmiş genel bilgileri yayınladı. HIV-pozitif kadınlar için PMTCT tedavisinin edinimi 2004'den beri çift yönlü tedavinin sağlandığı ve geçiş oranlarının %3'e düştüğü Doğu Burnu'nda yarından

fazlasından, Batı Burnu'da %99'a kadar değişiklik gösteriyordu. Yine Şubat ayında KZN'de bir hastane doktoru resmi sunumu öncesinde çift yönlü tedavi uygulamak nedeniyle disiplin soruşturmasına tabi tutuldu.

Temmuz ayında Sağlık Departmanı Genel Direktörü, sivil toplumun temsilcisi olan Güney Afrika Ulusal AIDS Konseyi'nin Yardımcı Başkanını artan tüberküloz (TB), HIV konfeksiyonu ve TB'nin çoklu ilaç dirençli (MDR) formlarının aciliyeti krizine karşı hak tabanlı yaklaşımı desteklemesi nedeniyle açıkça eleştirdi.

Sivil toplum kuruluşları, uzman tesislerde izole edilmiş MDR TB hastaları dâhil olmak üzere HIV ve TB ile yoksulluk içinde yaşayan insanlar için bağışları desteklemek amacıyla gelişmiş erişim için kampanya yaptı. Ağustos ayında, Sosyal Gelişim Bakanı, sosyal yardım bağışlarında artışı duyurdu. Ulaşım Departmanı da sağlık hizmetlerine erişimi geliştirmek için kırsal kamu ulaşımı stratejisi uygulamaya başladı.

Ekim ayından itibaren, AIDS tepkisine yönelik olarak yeni Sağlık Bakanı etrafında, yenilenen ulusal politik liderlik ve sivil toplum ile daha fazla işbirliği de sağlık hakkı için engellerin bazılarına etki etmeye başladı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Polis, cezaevi gardiyanları ve özel güvenlik korumaları tarafından işkence ve diğer kötü muamele rapor edilmeye devam etti, bazen gözaltındakilerin ölümüne neden oldu. Kuvvetlendirilmiş davalara elektrik şoku ve boğma işkencesi kullanımı ile cop, yumruk ve botlarla uzun süreli saldırılar dâhildi. Bazı davalarda polis sorgulayıcıları ve cezaevi gardiyanları, ölüm nedeni ile bağlantılı delil gizlemeye kalkıştı. Suç karşıtı yasa dışı huzuru sağlama örgütleri tarafından yaralanan suç şüphelilerinin polis gözetimindeyken bazen acil tıbbi yardıma erişimi reddedildi. Bu tutum Aralık ayında bir davada gözaltında bulundurulanan birinin ölümüne neden oldu.

■ Bir hırsızlık davasında suçlanan S.N., Ekim ayında kefalet koşulları altında gerektiği gibi polis karakolunu ifade vermeye gittiğinde, polis tarafından saldırıya uğradı. Elleri ve bacakları kelepçeliyken bir duvara itildi, yumruklandı, tokatlandı ve üstüne basıldı. Şikâyetle bulunursa vurulmakla tehdit edildi. Tıbbi muayene yaraların iddiaları ile tutarlı olduğunu ortaya koydu. ■ Üç Zimbabveli sığınmacı Musina'da bir gözaltında bulundurma tesisinde polis memurlarınca kötü

muamele gördü. Elleri kelepçelenmişti, hortumla dövülürken ve tekme atılırken idrar içerisinde yuvarlanmaya zorlandılar. Çözüm aradıklarında ise mülkiyete kasıtlı hasar ile suçlanıyorlardı.

ICD Nisan 2007 ve Mart 2008 arasında ağır fiziksel zarar niyeti ile 20 işkence şikâyeti ve 739 saldırı şikâyeti aldığını rapor etti. Aynı 12 aylık dönemde, önceki yıla göre %87 artışla, 302 yeni gözetimde ölüm ve 490 şüphelinin soruşturmalar sırasında polis tarafından ölümcül olarak vurulması rapor edildi. ICD'nin kaynaklarında ve yasal güçlerinde devam eden zayıflık parlamentoda vurgulandı. Bir sivil toplum örgütü, polisin tavsiyelerinin sadece yarısını uyguladığını gösterdi.

■ Nisan ayında Yüksek Temyiz Mahkemesi iki suçlamayı ve bir şahitten delilin işkence altında alındığına dayanarak Bongani Mthembu 'ya yönelik hırsızlık mahkûmiyetlerini bozdu.

Temmuz ayında hükümet 2006'daki önceki versiyonunun yaygın eleştirisini takiben revize edilmiş bir işkence ile Savaşma Yasa Önergesi'ni kamuoyuna duyurdu ve Haziran ayında bir parlamento komitesi tarafından hükümetin anlaşma mükellefiyetlerini uygulamak için politik isteksizliğine dair endişe ifade edildi. Yeni versiyon bununla birlikte işkenceye karşı mutlak yasaklamayı netleştirme hatası dahil hala önceki zayıflığa sahipti.

Cezasızlık

Aralık ayında Pretoria Yüksek Mahkemesi "geçmişin çatışmalarından doğan" suçların soruşturulmasında 2005 Ulusal Kovuşturma Politikası'nın anayasaya aykırı, kanunsuz ve geçersiz olduğunu hükmetti. Dava, 1980'lerde yargısız infaz ve kaybedilme mağdurlarının akrabaları tarafından açılmıştı. Mahkeme, bu politikanın Gerçek ve Uzlaşma Komisyonu ile işbirliği yapmamış veya Gerçek ve Uzlaşma Komisyonu'nun affını reddetmiş bireyler için, kendilerine karşı iyi tesis edilmiş durumların bulunmasında dahi kovuşturmaya yönelik cezasızlığa geçit verme etkisi olacağını kabul etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart, Haziran/Temmuz ve

Ağustos/Eylül aylarında Güney Afrika'yı ziyaret etti.

■ Güney Afrika: "Tümünün en alt ucundayım" HIV ile yaşayan kırsal kesimden kadınlar Güney Afrika'da insan hakları ihlalleri ile karşılaşiyor (AFR 53/001/2008)

Güney Afrika: Uluslararası Af Örgütü hükümete “yabancı düşmanlığı” saldırısı riski altında olanları koruma çağrısında bulunuyor AFR 53/007/2008)

Güney Afrika: Kampların kapatılmasının insan hakları ihlallerine neden olacağı korkusu (AFR 53/010/2008)

Güney Afrika: “Bizim için konulun lütfen”: Yabancı düşmanlığı şiddeti ile yerinden çıkarılmış bireyler için sınırlı seçenekler (AFR 53/012/2008)

Güney Afrika: Mağdurlar hala risk altında (AFR 53/015/2008)

Güney Afrika: Ulaşım yok, tedavi yok (AFR 53/016/2008)

Güney Afrika: Sığınacak yer yok (AFR 53/017/2008)

Evrensel Periyodik Özetleme altında Güney Afrika'nın sonucu üzerine sözlü beyan (IOR 41/024/2008)

Güney Afrika: Kırsal kesimde yaşayan kadınlar HIV'e cevapta kaybedenler, 18 Mart 2008

Güney Afrika: Yerinden edilmiş kişiler geçici kamplardan zorla çıkarılmamalıdır, 23 Temmuz 2008

Güney Afrika: Yerinden edilmiş kişiler geçici kamplardan zorla çıkarılmamalıdır, 23 Temmuz 2008

GÜRCİSTAN

GÜRCİSTAN	
Devlet başkanı:	Mihail Saakaşvili
(Ocak ayında Nino Burdzhadze'nin yerini aldı)	
Hükûmet başkanı:	Grigol Mgaloblishvili
(Kasım ayında Vladimir "Lado" Gurgenidze'nin yerini aldı)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	4.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	70.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 45/37

Gürcistan'ın Güney Osetya'daki toprakları (kırmızı) ve Güney Osetya'daki toprakları (yeşil)

Gürcü güçlerinin, Güney Osetya'da Rusya ile gerçekleşen silahlı çatışma sırasında sivilleri korumak adına gerekli önlemleri almadığı anlaşıldı. Çatışmanın sonrasında, Güney Osetya'lı milis çeteleri, Güney Osetya'da Gürcü nüfusun ağırlıkta olduğu birçok yerleşimde yağmacılık ve kundakçılığa giriştiler. Çoğunluğu yıl sonu itibarıyla evlerine dönmüş olmasına rağmen 200,000'den fazla kişi yerinden edildi. Muhalif eylemcilerin ve medyanın taciz edildiği bildirildi.

Arka Plan

Mihail Saakaşvili, 2007 Kasım ayında gerçekleşen kitlesel protestoların sonucu olarak 5 Ocak'ta ön seçimlerde kıl payı farkla yeniden Cumhurbaşkanı seçildi. Bu protestoların şiddetli şekilde bastırılması ile

ilgili soruşturmanın sonuçları 2008 yılsonu itibarıyle henüz yayınlanmamıştı. İktidar partisi olan Birleşik Ulusal Hareket, Mayıs ayındaki parlamento seçimlerini kazandı. Abhazya ve Güney Osetya'daki çatışma bölgelerinde yaşanan gerilimler, bombalama ve yoğun bombardıman olayları ile hava sahasının ihlal edildiği iddialarının arttığına dair bildirimleri de kapsayacak şekilde Nisan ayından itibaren tırmanışa geçti. 7 Ocak'ta Güney Osetya'da geniş çaplı saldırılar yarısından fazlası sivillerden oluşan 600 kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan ve beş gün süren Gürcistan-Rusya savaşının çıkmasına sebep oldu. Rus güçleri, Gürcü güçlerini süratle Güney Osetya'nın dışına itti ve ayrıca Ekim ayının başına kadar da „tampon bölge“ olarak anılan üzerinde tartışma olmayanGürcü topraklarını da işgal etti. 26 Ağustos'ta Rusya Federasyonu Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanıdı; Nikaragua da yılsonu itibarıyle Rusya Federasyonu dışında bunu tanıyan tek devletti.

Nisan ayında NATO Gürcistan'ı üyeliğe almamaya karar verdi, fakat Aralık ayında, Gürcistan'ın Üyelik Eylem Planı'na yönelik ilerlemelerini gözden geçirmek amacıyla mevcut NATO-Gürcistan Komisyonu çerçevesini kullanmak suretiyle işbirliğini artırmayı kararlaştırdı.

Silahlı çatışma

Gürcistan silahlı güçlerinin, 7 Ağustos'u 8 Ağustos'a bağlayan gece Güney Osetya'nın başkenti Şinvali'de meydana gelen saldırılarda sivilleri korumada yeterli önlemleri almadığı anlaşıldı. Saldırı sırasında onlarcasivil öldürüldü ve sivillerin kullandığı altyapıda da ciddi hasar meydana geldi. Hasara ağırlıkla, hedefi tam olarak vurmasının zor olduğu bilinen ve bu sebeple sivil nüfusun yoğun olarak bulunduğu bölgelerde kullanılmaya uygun olmayan bir silah olan GRAD roketleri neden oldu. Daha sonra,Gürcü hükûmeti askeri hedeflere yönelik olarak parça tesirli mühimmat kullanıldığını kabul etti. Patlamadan kalma oranının yüksek olması nedeniyle, parça tesirli mühimmatlar, çatışmalar bittikten sonra da beklenmedik şekilde patlayarak yaralama ve sakat bırakmalara sebep oldu.

Eylül ayında Gürcü Hükûmeti, savaşı bütün açılılarıyla soruşturmak amacıyla bir komisyon kurdu; ayrıca, savcılık da bütün tarafların sergiledikleri düşmanca tavırlar ile ilgili bir soruşturma başlattı.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Gürcistan'ın Güney Osetya'dan çekilmesinin akabinde, fiili Güney Osetya makamlarına bağlı olan milis çeteleri Güney Osetya'daki birçok Gürcü ağırlıklı yerleşimde büyük çaplı yağma ve kundaklama gerçekleştirdiler. Bu yerleşimler o sırada Rusya'nın askeri denetimindeyse de Rus ordusu milis çetelerinin faaliyetlerini durdurmak için hiç bir önlem almadı. Ayrıca, etnik kökeni Gürcü olanların öldürüldüğü ve dövüldüğü de bildirildi. Yağma ve kundaklama eylemleri Güney Osetya'daki bütün Gürcü yerleşimlerine yayılmayıp önceden Dimitri Sanakoev'in alternatif yönetimi ile ilişkisi bulunan ve Gürcü makamlarınca desteklenen bölgelerde gerçekleştirildi. Görgü tanıklarınca bu bölgelerde gerçekleştirildiği bildirilen büyük çaplı hasarı uydu görüntüleri de teyit etti. Güney Osetya makamları, çatışmanın akabinde kendi denetimleri altında bulunan bölgelere insani yardım ulaşmasını engellediler.

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

Çoğunluğu çatışma sonrasında dönebilmiş olmasına rağmen, çatışmanın had safhaya vardığı noktada 190,000'dan fazla kişi ülke içinde yerinden edildi veya (yerinden edilen Osetya'lıların Rusya Federasyonu'na sığınmaları durumunda da) mülteci oldular. Yerinden edilenler, Güney Osetya'da Gürcistan-Rusya savaşının patlak vermesi ile eşzamanlı olarak Abhaz ve Gürcü güçleri arasında patlak veren savaşın akabinde, önceden Abhazya'nın Gürcistan denetimindeki tek bölgesi olan Yukarı Abhazya'da yaşayan yaklaşık 2,000 kişiyi kapsamaktaydı. Gürcü makamlarının beyan ettiğine göre, 1990'ların başında meydana gelen çatışmalarla ülke içinde yerinden edilmiş yaklaşık 220,000 kişiye ek olarak Güney Osetya'da 25,000'e yakın kişi uzun süreli olarak yerinden edildi. Evleri – bu evlerin bazıları Ekim ayına kadar Rus ordusunun denetimindeydi - eski tampon bölgede bulunan 10,000 kadar kişi bu evler harap edildiğinden veya vurulma ve kaçırılma tehdidi devam ettiğinden evlerine bir daha geri dönemediler.

Muhalefete baskı

Birtakım muhalefet üyeleri ve aktivistler Mayıs ayının sonu ve Haziran ayının başında bazıları maskeli olan-tanınmayan kişilerce saldırıya maruz kaldılar. Mağdurlar arasında, partilerin Birleşik Muhalefet Koalisyonu üyeleri ve özellikle Cumhuriyetçi Parti ve

Yeni Haklar Partisi'nin üyeleri bulunmaktaydı. Savunma Dairesi'ne göre, Mayıs ayında gerçekleşen parlamento seçimi sonrasında 12 saldırı meydana geldi. Saldırılar ağırlıklı olarak başkent Tiflis'te meydana gelmekle beraber bazılarının da Gori şehrinde gerçekleştği bildirildi. Yıl sonu itibarıyle, bu saldırılar ile ilgili soruşturmalar konusunda hiçbir ilerleme sağlanmadı.

İfade özgürlüğü

30 Mayıs'ta, diğer kanallarda görülmeyen, hükûmet icraatlarıyla ilgili eleştirel yorumların yayınlandığı bir ulusal kanal olan İmedi TV kanalının yöneticilerine, kanalın el değiştirmesinden sonra işlerinden el çektirildi. İmedi TV, Kasım 2007'de bürolarının yönetiminin isyan polisince devralınmasından sonra Mayıs ayında yayınlarına kaldığı yerden kısmen devam ettiyse de sonradan kapatıldı.

Gürcistan'da başkente ve ülkenin doğusundaki diğer üç kente hizmet veren yerel bir kanal olan Maestro TV'nin lisans talebi siyasi program yapması nedeniyle 4 Nisan'da Gürcistan Ulusal İletişim Komisyonu'nca reddedildi.

Uluslararası soruşturma

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM), 24 Ocak'ta Gürcistan'ın taahhüt ve yükümlülüklerini taltif etme hususunda bir karar yayınladı. AKPM, “her ne kadar birçok önemli eksiklikler giderilmemiş olsa da resmi düzeyde birçok başka gözle görülür taahhüdün yerine getirilmiş olduğunu” kaydetti. Kararda, gözaltı koşulları ve işkencenin önlenmesinin yanı sıra, azınlık hakları, dini haklar ve mülkiyet haklarına saygı ile ilgili endişelerin devam ettiği de vurgulandı. 2 Ekim'de AKPM Gürcistan-Rusya savaşının sonuçlarına değinen bir karar yayınladı, kararda Şinvali'de meydana gelen Gürcü saldırısı “orantısız silahlı güç kullanımı” olarak nitelendirildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporu

Uluslararası Af Örgütü delegeleri Temmuz, Ağustos ve Ekim aylarında Gürcistan'ı ziyaret etti.

Siviller ateş hattında: Gürcistan-Rusya çatışması (EUR 04/005/2008)

HAİTİ

HAİTİ CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	René García Préal
Hükümet başkanı:	Michèle D. Pierre-Louis (Temmuz ayında Jacques-Édouard Alexis'in yerini aldı)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	9.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	59.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 82/59
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%54.8

Gıda sıkıntısı, süreklİ işsizlik ve doğal afetler yoksulluğu ve marjinalleşmeyi daha da kötüleştirdi. Ayrıca sağlık hizmetlerine, yeterli barınmaya, eğitime, temiz suya ve sağlık önlemlerine asgari seviyelerdeki erişimi de tehlikeye soktu. Polis güçlerinin kötü muamelede bulunduğu ve aşırı güç kullandığı bildirildi. Kadına yönelik cinsel şiddet yaygın bir haldeydi, 18 yaş altındaki kız çocukları özellikle risk altındaydı. Duruşmalarını bekleyen binlerce insan aşırı kalabalık koşullarda tutuklu kaldı. Dominik Cumhuriyeti'ne kaçırılan insanların ticareti ara vermeden devam etti.

Arka plan

Nisan ayında, temel gıda fiyatlarındaki artışa yönelik gösteriler sırasında, Senato'dan güvenoyu alamayan Başbakan Jacques-Édouard Alexis istifa etmeye zorlandı. Gösteriler sırasında meydana gelen şiddet ve yağmalama olayları işyerlerini ve okulları kapanmaya zorladı. Ülke, dört ay boyunca çalışan bir hükümetten yoksun kaldı; böylece önemli gelişmelerin önü kesildi ve ulusal bütçe kabul edilmesi engellendi.

Temmuz ayında, Senato ve Parlamento, Michèle D. Pierre-Louis'in Başbakanlığını onayladı. Senato'nun üçte birini yenilemek için yılın ilk çeyreğinde yapılması planlanan seçimler 2009 yılına ertelendi. Bu sebeple birçok oturumda Senato'ya katılımın az olması nedeniyle devletin yasama gücü tehlikeye girdi.

Ekim ayında BM Güvenlik Konseyi, Haiti'de BM Haiti İstikrar Misyonu'nun (MINUSTAH) görevi süresini beşinci bir yıl için daha yeniledi.

Kamu güvenliği konusunda endişeler devam etti. UNICEF'e göre çocuklar, önceki yıllara göre artan bir oranla kaçırılma riski altındaydı. Yozlaşmış bazı polis güçlerinin adam kaçırma olaylarına karışması, Haiti

Ulusal Polisi'nin kapsamlı bir inceleme altına alınması için yapılan çağrıları arttırdı.

Çocuk hakları

Gıda kıtlığı ve artan gıda fiyatları çocukların yaşamını riske soktu. Kasım ayında, Güney-Doğu Bölgesi'nden akut beslenme bozukluğu olan 26 çocuk hastaneye kaldırıldı. Tropik fırtınaların ardından insani yardım hareketlerine katılan örgütler onlarca çocuğun açlıktan öldüğünü bildirdi.

Eğitime erişim bir sorun olarak kalmaya devam etti. UNICEF'in tahminlerine göre okul çağındaki 500,000 çocuk herhangi bir eğitim görmemekteydi.

Çocuk suçlular, çoğu kez çocuk mahkemeleri dışında yargılandı ve yetişkin mahkumlar ile birlikte aynı hücrelerde tutuldu.

Sağlık hakkı

Hamile kadınların kamu kurumlarında sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları engelleri kaldırmak için adımlar atıldı. Bununla birlikte, bazı hastaneler gebelikle ilgili işlemler için keyfi ücretler talep etmeye devam etti.

Raporlar tecavüz mağdurları için virüslere karşı kullanılan ilaç kitlerinin başkent Port-au-Prince dışında mevcut olmadığını gösterdi.

Temiz su ve altyapı hizmetlerine erişim eksikliği BM ve resmi kaynaklara göre ülke çapında nüfusun yüzde 40'ını etkilemeye devam etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Eşleri tarafından şiddet gören kadınların ve cinsel şiddet olaylarının sayısı 2007 yılına göre artış gösterdi. Haitili kadın örgütleri 2008 yılında 18 yaş altındaki en az 110 kızın tecavüz mağduru olduğunu tespit etti; bu rakamın genel problemin küçük bir yüzdesi olduğuna inanılıyor. Aile içi şiddet ve evlilik içi cinsel tacize yönelik düzenlemeler gibi kadın ve kız çocuklarını korumak için belli başlı resmi önlemler Haiti'de eksik kalmaya devam etti. Tecavüz ve diğer cinsel şiddete maruz kalan kadın ve kız çocukları adalet ve tazminat arayışlarında ayrımcılığa maruz kaldı. Siyasi bir iradenin eksikliği, yaygın önyargı ve etkisiz cezai adalet sistemi kadınlara yönelik şiddeti sonlandırmak için etkili adımlar atılmasını engelleyen faktörler arasındaydı. Mart ayında Haiti hükümeti, BM Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne ilk raporunu sundu.

İnsan ticareti

Aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu binlerce Haitili, sınır boyunca arttırılmış gözetime rağmen Dominik Cumhuriyeti'ne kaçırılmaya devam etti. Yetkililer insan ticareti ile mücadele edecek bir mevzuat düzenlemedi ve insan ticareti yaptığından şüphelenilen kişileri sorgulamadı. Dominik Cumhuriyeti'nden Haiti'ye sınır dışı edilen kişiler Haitili yetkililerden herhangi bir yardım almadı.

Adalet sistemi

Mahkumların büyük çoğunluğu adli süreci hızlandıracak kapasite ve kaynak eksikliğinden dolayı uzun mahkeme öncesi gözaltı sürelerine maruz kaldı. MINUSTAH İnsan Hakları Bölümü'ne göre, cezaevi koşulları mahkum başına 0,55m² hücre alanı ile oldukça zayıftı. Sulh hakimleri gibi bazı adli makamlar, ceza davalarını görmek ve ulusal kanun altında suç olmayan edimlerden dolayı insanlar için tutuklanma emri vermek gibi eylemlerle yargı yetkilerinin dışında hareket ettiler.

Ağustos ayında Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi, eski Başbakan Yvon Neptune'ün 2004 yılındaki tutuklamasının ve yargılamada olmadan 23 ay hapis cezası almasının adil yargılanma ve siyasi takipten muaf olma hakkını ihlal ettiği kararına vardı.

Cezasızlık

Geçmiş insan hakları ihlalleri davalarının araştırılmasında hiçbir ilerleme kaydedilmedi. ■ “Ti Jean” olarak bilinen Peder Jean Pierre-Louis 3 Ağustos 1998 tarihinde Port-au-Prince'te öldürülmüştü. 10 yıldan fazla bir süre sonra cinayetinden sorumlu olanlar halen adalet karşısına çıkarılmış değildi. Peder Pierre-Louis Haitili göçmenlerin insan haklarını savunan bir avukattı. Aynı zamanda Gelişim ve Yaygın Eğitim için Ekümenik Hizmet'in (Service Œcuménique pour le Développement et l'Education Populaire, SEDEP) kurucularından biriydi.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis tarafından yapılan ihlal raporlarının sayısında genel bir azalma göze çarptı. Bununla birlikte, gösteriler ve tutuklamalar sırasında aşırı güç kullanımına, ölüme yol açacak şekilde silah kullanma ve gözaltına alınanlara karşı kötü muameleye dair bazı raporlar mevcuttu. Polis nezaretinde en az iki kişi öldü. Mahkeme emri olmaksızın keyfi tutuklamalar ve

suçlamaların delil olmaksızın dosyalanması ülke boyunca yaygın bir durumdu.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗞 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Haiti'yi Mart ve Kasım aylarında etti.

📖 Kız çocuklarına arkanızı dönmeyin – Haiti'de kız çocuklarına yönelik cinsel şiddet (AMR 36/004/2008)

HIRVATİSTAN

HIRVATİSTAN CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Stjepan Mesić
Hükümet başkanı:	Ivo Sanader
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	4.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 8/7
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98,1

1991-1995 yılları arasında yaşanan savaş sırasında Hırvatistan ordusu ve polis teşkilatı mensuplarının Hırvatistanlı Sırlara ve diğer azınlıklara karşı işlediği savaş suçlarının kovuşturmalarında yavaş ilerleme kaydedilmesine rağmen, ülke Avrupa Birliği'ne tam entegrasyon yolunda ilerlemeye devam etti. Gazetecilere yönelik fiziksel saldırı ve taciz vakalarında artış görüldü.

Arka plan

Avrupa Birliği Komisyonu Kasım Ayı İlerleme Raporu'na göre, Hırvatistan 2009 yılı sonuna kadar üyelik müzakerelerini tamamlayabilecek ve ardından en geç 2011 yılında Avrupa Birliği üyesi olacak.

2007 Kasım ayında yapılan seçimlerin ardından Hırvatistan Demokratik Birliği (Hrvatska Demokratska Zajednica- HDZ), Ocak ayında Hırvatistan Köylü Partisi (Hrvatska Seljačka Stranka – HSS), Hırvatistan Sosyal Liberal Partisi (Hrvatska Socijalno Liberalna Stranka – HSLS) ve Bağımsız Sırp Demokrat Parti (Samostalna Demokratska Srpska Stranka – SDSS) desteğiyle bir koalisyon hükümeti kurdu. Roman toplumu adına bir parlamento temsilcisi de koalisyon hükümetine katıldı.

Temmuz ayında Hırvatistan NATO üyeliği için

gerekli protokolleri imzaladı ve onaylama süreci devam etti.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Hırvatistan Misyonu 1996 yılından beri ülkede çalışıyordu. Fakat, Ocak ayında Misyon yerini Zagreb’de kurulan AGİT ofisine bıraktı. AGİT ofisi savaş suçları duruşmalarını izliyor ve ülkeye dönenler için oluşturulan iskân programlarının uygulanışı üzerine rapor hazırlıyor.

Uluslararası adalet - savaş suçları

Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia), 1991-1995 yılları arasında Hırvatistan’da işlenen savaş suçları ve insanlığa karşı suçlara dair yüksek profilli davaların görülmesine devam etti.

Hırvatistan ordusu mensubu üç generalin –Ante Gotovina, Ivan Čermak ve Mladen Markač– yargılanmasına Mart ayında başlandı. Generaller, 1995 yılının Ağustos ve Kasım ayları arasında gerçekleştirilen Fırtına Harekatı sırasında kendi emirleri altındakilerin savaş ve insanlığa karşı suçlar işlemesi nedeniyle suçlandılar. Mahkemenin Savcısı, Hırvatistan yetkililerinin Fırtına Harekatı ile ilgili askeri belgeleri kasıtlı olarak gizlemek de dahil, işbirliği yapmadıkları konusunda ciddi kaygılar olduğunu dile getirdi.

Üç Hırvatistan ordusu generaline açılan davada savcılığın tanıklarından biri olan Vladimir Gojanović’in, Mayıs ayında ülkeye döndükten sonra bazı savaş gazileri derneği üyeleri tarafından tehdit edildiği iddia edildi. 28 Mayıs gününü Šibenik Üniversitesi’nin önünde 20 kişilik bir grup Gojanović’e saldırmaya çalıştı ama polis tarafından engellendiler.

Şubat ayında Başbakan Yardımcısı’nın üç generali Mahkeme’nin gözaltı merkezinde ziyaret etmesi, kimileri tarafından hükümetin generallere üstü kapalı desteği olarak yorumlandı.

Adalet sistemi - savaş suçları

Daha düşük mevkili failere karşı açılan bir dizi savaş suçu davası yerel mahkemeler tarafından görüldü. Ancak, Zagreb’deki AGİT Ofisi’nin bir raporuna göre, faillerin ve mağdurların etnik kimlikleri savaş suçu davalarının kovuşturmasını etkilemeye devam etti. Davaların büyük çoğunluğunda mağdurların etnik kökeni Hırvat iken, failler Yugoslav Halk Ordusu’nun (JNA) ya da Sırp paramiliter grupların mensuplarıydılar. Hırvatistan ordusu ve polis güçleri

tarafından işlenen çoğu savaş suçunun soruşturmaları yapılmamaya devam etti ve failer için cezasızlık hüküm sürdü.

2003 yılında dört yerel mahkemede savaş suçları üzerinde çalışan uzman mahkemeler oluşturulmuş olduğu halde, 2008 yılında bu mahkemelerde -ikisi de Hırvatistanlı Sırlara karşı işlenmiş savaş suçları için olmak üzere- sadece iki dava ele alındı. Savaş suçu davalarının büyük çoğunluğu, iddia edilen suçun işlendiği bölgede bulunan yerel mahkemelerde görülmeye devam edildi. Bazı davalarda güvenliklerinden endişe eden tanıklar, tanıklık yapmayı reddettiler.

Halen parlamento üyesi olan Branimir Glavaš’in ve aralarında kadınların da bulunduğu altı kişinin daha yargılanmasına Zagreb Bölge Mahkemesi’nde devam edildi. Sanıklar, 1991 yılında Osijek’de Hırvatistanlı Sırp sivilleri yasadışı tutuklamak, işkence yapmak ve öldürmekle suçlandılar. 1991’de bölgenin askeri komuta mevkisinde olan Branimir Glavaš, ayrıca emri altındakilerin sivilleri gözaltına almasına, kötü muamele etmesine ve öldürmesine engel olmadığı, hatta bazı suçlara doğrudan iştirak ettiği iddiasıyla suçlandı.

Daha önce birkaç kere baştan görülen dava, en son 2008 yılının Kasım ayında hakim in üç aydan uzun süre duruşma düzenleyememesi üzerine yeniden başladı. Önceki durumlarda, sanığın veya yasal temsilcilerinin mahkemeye gelmemesi, sanığın sağlık durumunun kötüleşmesi veya hakim in davayı ele alış biçiminin beğenilmemesi gibi gerekçelerle duruşmalar yapılamamıştı. 24 Kasım’da, sanıklardan Ivica Krnjak, mahkemenin kendisinin sağlığının yargılanmaya uygun olduğu kararını protesto ederek duruşma salonunu terk etti. Bunun sonucunda oturum sonlandırıldı. Haziran ayında Branimir Glavaš, koruma altındaki tanıklardan birinin kimliğini Osijek yerel televizyonunda açıkladı.

Hırvatistan ordusunun iki eski generali, Mirko Norac ve Rahim Ademi, Zagreb Bölge Mahkemesi’nde yargılandılar. Mayıs ayında Rahim Ademi bütün suçlamalardan beraat ederken, Mirko Norac bazı ithamlardan suçlu bulundu ve yedi yıl hapis cezası aldı. Bu dava, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından Hırvatistan yargı organlarına 2005 yılında devredilmişti. Sanıklar, 1993’teki askeri operasyonlar sırasında Hırvatistanlı Sırp sivilleri ve savaş esirlerini öldürmek, insanlık dışı muamelede bulunmak, yağma ve mülkiyetin kasıtlı

tahribi gibi savaş suçları ile suçlanıyorlardı. İfade vermeyi reddeden tanıkların sayısı dikkat çekecek kadar fazlaydı. Bazı tanıklar can güvenlikleri konusundaki korkuları nedeniyle ifade vermeyi reddetti. Ekim ayında, Devlet Savcılığı iki sanığın hakkındaki kararlar ilgili temyiz dilekçesi verdi.

Zorla kaybedilmeler

Hırvatistan yetkilileri kayıpları araştırmanın tüm sorumluluğunu Uluslararası Kızılhaç Komitesi’nin (ICRC) üzerinden 2007 yılında aldıkları halde, 1991-1995 yılları arasında yaşanan savaştan itibaren kayıp olan 2,000’in üzerinde kişinin yerlerinin belirlenmesi konusunda çok az ilerleme kaydedildi.

Hırvatistan yetkili makamlarının titizlikle soruşturma yürütüp faileri adalet karşısına çıkarmaması nedeniyle, zorla kaybedilmelerin cezasız kalması ciddi bir sorun olmaya devam etti.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

Gazetecilere yönelik fiziksel saldırı ve gazeteci cinayetlerinde bir artış oldu. Bu olayların büyük kısmı savaş suçlarını ve organize suçları araştıran gazetecilere yönelik işlendi.

■ Ekim ayında, haftalık *Nacional* gazetesinin sahibi Ivo Pukanić ve iş arkadaşı Niko Franjić, Zagreb’de bombalı araba saldırısı ile öldürüldüler. Bu saldırının, Pukanić’in gazetesinin eski Yugoslavya’daki organize suç faaliyetleri hakkında yürüttüğü araştırmalar nedeniyle gerçekleştiği bildirildi. Bir soruşturma açıldı ve hükümet organize suç örgütleriyle mücadelede özel önlemler alacağını beyan etti.

■ Şubat ve Kasım aylarında, Branimir Glavaš davasında savcılığın tanıklarından olan gazeteci Drago Hedl, 1991-1995 savaşı sırasında Osijek bölgesinde Hırvatistanlı Sırların öldürülmesinde Branimir Glavaš’in oynadığı rol üzerine yazdıklarının ardından ölüm tehditleri aldı. Kasım ayındaki tehditin zanlısının kimliği saptandı ve hakkındaki soruşturma senenin sonunda devam ediyordu.

■ Kasım ayında, gazeteci Hrvoje Appelt’in arabasının altına sahte bomba yerleştirildi. Bu olayın, güney-doğu Avrupa’daki diğer ülkelerin organize suç örgütlerinin de dahil olduğu petrol kaçakçılığı konusunda yaptığı araştırma ile bağlantılı olduğu düşünüldü.

■ *Jutarnji List* gazetesinde çalışan bir gazeteci olan Dušan Miljuš, politikacılar ile yasadışı ticari faaliyetler arasındaki bağlantılar üzerine yaptığı haberlerin

ardından, Zagreb’deki evinin önünde bilinmeyen kişilerce ağır bir şekilde dövüldü.

■ Nisan ayında, serbest gazetecilik yapan Željko Peratović’in blog sitesine iki ölüm tehditi gönderildi. Tehditlerden biri polis ve Devlet Savcılığı tarafından araştırıldı fakat bu konuda herhangi bir açıklama yapılmadı. Diğer ölüm tehdidinin ise araştırılmadığı tahmin ediliyor.

Ayrımcılık

Geri dönenler

Hırvatistan yetkilileri, önceden sosyal konutlarda ikamet etmiş olup savaş sırasında intifa haklarını kaybeden kişilerin (birçoğu Hırvatistanlı Sırp) sorunlarını çözmedi. Haziran ayında, iskân programlarının hayata geçirilmesi üzerine bir Eylem Planı kabul edildi, ama Hırvatistanlı Sırp sivil toplum kuruluşları programlara dahil edilen kişi sayısının verildiği resmi istatistiklere itirazda bulundular. Kısa başvuru süreleri yüzünden birçok potansiyel faydalanıcının programa başvuruda bulunamadığı belirtildi.

Ülkelerine dönen Hırvatistanlı Sırlar, kamu kuruluşları da dahil olmak üzere istihdama erişim konusunda sorunlarla karşılaştılar.

Romanlar

Yetkililerin eğitim hakları konusunda anlamlı bir strateji geliştirip uygulamamaları nedeniyle, Roman çocukları eğitimde ayrımcılığa maruz kalmaya devam ettiler. Bazı okullarda Romanların ayrı bölümlerde eğitim alması bir sorun olmaya devam etti.

Yetkililer Roman dilinde eğitim sağlamadılar ve bu da bazı Roman öğrencilerin ilerleme göstermesini sınırlayan bir unsurdur. Roman öğretim görevlileri nadiren ders verdiler. Romanlar arasında okul öncesi programlara katılım düşüktü.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Hırvatistan, cinsel istismar amaçlı kadın ticaretinin kaynak ve geçiş ülkesi olmaya devam etti. Yaz ayları boyunca gittikçe artan, diğer güney-doğu Avrupa ülkelerinden getirilen kadınlar ülkede turizm endüstrisinin hizmetine sokuldu.

Ocak ayında yürürlüğe giren yeni Yabancılar Kanunu’na göre, insan ticareti mağdurları, yetişkinler için 30, çocuklar için 90 gün geçerli olmak üzere, insani gerekçelerle geçici oturma izni alabiliyorlar.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporu

Uluslararası Af Örgütü delegeleri Hırvatistan'ı Şubat ayında ve yüksek düzey misyon da Nisan ayında ziyaret etti.

Hırvatistan: Savaş suçlarında cezasızlıkla mücadele için öneriler (EUR 64/004/2008)

HİNDİSTAN

HİNDİSTAN CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Pratibha Patil
Hükümet başkanı:	Manmohan Singh (Haziran ayında Abdelaziz Belkhadem'in yerini aldı)
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	1,186.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	63.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 73/83
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%61

Etnik gruplar ile din ve dil grupları arasındaki mezhep temelli şiddette polis etkisiz kaldı veya aşırı güç kullanımına başvurdu. *Adivasiler* (yerli topluluklar) ve küçük çiftçiler, hükümetin kendi geçim kaynaklarını tehdit edebilecek ve zorla tahliye edilmelerine yol açabilecek yeni kalkınma planları hakkındaki karar alma sürecine dahil edilmemelerini protesto etmeye devam ettiler. Maocular ile hükümet ve büyük ölçüde hükümet tarafından desteklendiğine inanılan milisler arasındaki ufak çaplı çatışmalar devam etti. Her iki taraf da sivillerin de hedef alındığı ihlaller gerçekleştirdiler. Ülkenin çeşitli yerlerindeki bombalı saldırılar yüzlerce kişiyi öldürdü. Bu saldırılara cevap olarak hükümet şüphelileri keyfi olarak gözaltına aldı ve onlara işkence yaptı. Kasım ayında gerçekleşen ve 170 kişinin ölümüne neden olan Mumbai saldırılarının ardından hükümet güvenlik mevzuatını sıkılaştırdı ve terörist saldırıları incelemek için federal bir birim kurdu. Adli yargılamalar, topluluklar arasındaki şiddet mağdurları için adalet sağlamada başarısız oldu. Mahkemeler toplamda 70 kişiyi ölüm cezasına mahkum etti. Hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Arka plan

Kasım ayındaki Mumbai saldırılarında ölen 170 kişiye ek olarak, Jaipur, Ahmedabad, Bangalor, Malegaon,

Delhi ve İmfal şehirlerinde ile Tripura ve Assam eyaletlerindeki bombalı saldırılarda 400'den fazla kişi öldü.

Hindistan yetkililerinin, Kasım ayındaki Mumbai saldırılarının arkasında Pakistan'daki kişi veya grupların olduğu yönündeki iddiaların ardından Hindistan-Pakistan ilişkilerinde bir gerileme yaşandı. Hindistan-Pakistan arasındaki barış görüşmelerinde, Keşmir bölgesi üzerindeki de dahil olmak üzere herhangi bir ilerleme yaşanmadı.

Hükümetin, kadına karşı yaygın şiddete yönelik cevabı yetersiz kaldı.

Hindistan'ın ekonomik gelişimi devam etti ancak toplam nüfusun dörtte biri olan yaklaşık 300 milyon kişi (bu rakamın %70'i kırsal kesimde yaşıyor) yoksul kalmaya devam etti.

Hindistan yetkilileri, endüstriyel projeler için topraklarının ve diğer kaynaklarının sömürülmesine karşı çıkan *adivasi* toplulukları ve topraksız köylüler gibi marjinalleşmiş toplulukların haklarını garanti altına alamadılar.

Azınlıklara yönelik şiddet

Ağustos ayında, Hıristiyanlık'a geçiş karşıtı gösteriler yapan önde gelen yerel bir Hindu lider ve dört ortağı Orissa eyaletinde öldürüldü ve bu durum Hıristiyanlara yönelik iki aylık bir saldırı sürecini başlattı. Kundakçılık, yağma ve kadınlara yönelik cinsel şiddet içeren ve Orissa'nın koalisyon hükümetindeki partilerden biri olan Hindu milliyetçisi Bharatiya Janata Partisi müttefikleri tarafından organize edilen saldırılarda en az 25 kişi öldü. Polis olaylarda ya harekete geçmedi ya da 15 kişinin vurularak öldürülmesine yol açacak şekilde aşırı güç kullandı. Çoğu Hıristiyan en az 15,000 kişi şiddet sonucunda yerlerinden edildi. Yerlerinden edilen kişiler için kurulan en az iki kampta Hıristiyanlar milliyetçi Hindu örgütlerin saldırılarına maruz kalmaya devam etti. İki aylık şiddet olayları boyunca saldırılarla alakalı olarak 250 kişi tutuklandı ancak yılsonu itibarıyla hiç bir adli soruşturma başlatılmamıştı.

Eylül ayında, milliyetçi Hindu örgütlerinin destekçileri Karnataka'da yaklaşık 30 Hıristiyan ibadethanesini tahrip etti. Fail zanlıları ancak muhalefet partisinin protestolarından sonra tutuklandı.

Mumbai ve Maharaştra'daki diğer yerlerde, kuzey bölgelerinden gelen dil azınlıkları sürekli olarak Maharaştra Navnirman Sena destekçilerinin sürekli

saldırılarına maruz kaldı ve 1,000 kadar göçmen eyaleti terk etti. Polis, saldırıları durdurmada ve fail zanlılarını tutuklamada yavaş kaldı.

Assam'ın ağırlıklı olarak Bodo olan bölgelerinde, Müslüman ile Bodo toplulukları arasındaki etnik çatışmalarda en az 50 kişi öldürüldü. Yetkililer şiddeti engelleyecek önlemleri zamanında almadı.

Temmuz ve Ağustos aylarında Jammu ve Keşmir'deki toplumsal protestolar geçen yıllarda görülmemiş seviyelere ulaştı ve birkaç kez şiddete yol açtı. Polis şiddetle başetmek için aşırı güç kullandı ve 60'tan fazla kişiyi vurarak öldürdü.

Birkaç eyaletteki *Dalit* topluluklarının üyeleri ayrımcılık ve saldırılarla karşılaşmaya devam etti. Yetkililer, etnik şiddet faillerini yargılamak için özel olarak hazırlanan yasaları uygulamadı.

Şattisgarh'taki *Dalitlerin* ve *adivasilerin* hakları da dahil olmak üzere azınlık hakları üzerine çalışan insan hakları savunucuları, eyalet polisinin keyfi tutuklamaları gibi tacizlerle karşılaşmaya devam etti.

2005'te toplumsal şiddeti ele almak için hazırlanan mevzuat yılsonu itibarıyla hala meclis tarafından ele alınmamıştı.

Zorla tahliyeler

Yerel yetkililer, madencilik, sulama kanalları, elektrik, şehir altayapıları ve diğer sanayi projeleri için kırsal kesimlerde topraksız çiftçileri ve *adivasileri* zorla yerinden etti veya tahliye etti. Bazı eyaletlerde *adivasiler*, Anayasa hükümleri tarafından sadece kendilerine bırakılan topraklardan çıkarıldı. Yetkililer, toplulukları kendilerini etkileyecek kalkınma projeleri hakkındaki bilgilerden yoksun bırakarak, bilgilendirilmeyi garanti eden yeni mevzuatın uygulanmasını engelledi. Birçok vakada topluluklar karar alma sürecinin dışında tutuldu. Toprak edinim işlemlerini ile yeniden yerleştirme ve rehabilitasyon politikalarını iyileştiren mevzuat meclis önünde beklemekteydi.

Yerel toplulukların, toprak edinimlerini ve zorla tahliye edilmelere karşı protestoları devam etti. Bazı vakalarda polis, barışçıl bir şekilde gösteri yapan kişilere copla cevap verdi ve söz konusu kişileri haklarında hiçbir suçlama olmadan bir haftaya kadar gözaltında tuttu. Polis, protestocuları, iktidardaki siyasi partilerle işbirliği içinde olduğu düşünülen ve protestoları şiddetli bir şekilde bastıran özel milislerden korumadı. Yetkililer söz konusu olaylardan bazılarında zamanında veya tarafsız soruşturmalar yürütmedi.

Mayıs ayında özel milislerin, Orissa'daki Kalinganagar çelik şehir kompleksi için gerçekleştirilen zorla tahliyelere karşı bir gösteri sırasında, bir *adivasi* lideri olan Amin Bana'yı vurarak öldürdüğü iddia edildi. Yetkililer iki kişiyi tutukladı ancak onların geniş çaplı özel bir milis gücünün üyesi olduğu iddialarını soruşturmadı.

Ağustos ayında, Orissa'da bulunan tehlike altındaki *Dongria Khond adivasi* mensupları, Yüksek Mahkeme'nin, koruma altındaki ormanlık *Dongria Khond* arazileri üzerinde, Vedanta adlı çok uluslu bir şirket ile hükümet arasındaki ortaklıkla bir boksit madeni kurulmasına izin veren kararının ardından protestolarını sürdürdüler.

Batı Bengal'de bulunan Singur'da, bir otomobil fabrikası kurmak amacıyla, köylülere bildirilmeden ve onayları alınmadan topraklarına el konulmasına karşı yapılan altı aylık protestolar sonucunda en az 30 kişi yaralandı. Protestolardan sonra aktivistlerle eyalet yetkilileri arasında yürütülen müzakerelerde bir uzlaşmaya varılmadı ve proje Gucarat eyaletine taşındı.

İnsan hakları savunucuları

Taşradaki toplulukların toprak ve çevre hakları için kampanya yürüten insan hakları savunucuları polis tarafından gerçekleştirilen tacize, işkenceye ve diğer kötü muamelelere ve özel milislerin bazen ölümlle sonuçlanan şiddetli saldırılarına maruz kaldı.

Güvenlik güçleri, milisler ve Maocular arasındaki şiddet

Şattisgarh'taki silahlı Maocu gruplar ile geniş ölçüde devlet destekli olduğuna inanılan Salwa Judum adlı milis grubu tarafından desteklenen eyalet güvenlik güçleri arasındaki çatışmalar devam etti. Her iki taraf da, öldürmeleri, kaçırılmaları, işkenceyi ve diğer kötü muameleleri bildiren *adivasiler* başta olmak üzere sivilleri hedef aldı. Yaklaşık 40,000 *adivasi* ülke içinde yerlerinden edilmeye devam etti, bunların 20,000'i Şattisgarh'taki kamplarda yaşarken 20,000'i de komşu Andhra Pradeş'te dağılmış bir haldeydi.

Kasım ayında Hindistan'ın Ulusal İnsan Hakları Komisyonu (UIHK), *Salwa Judum* ile Maocu silahlı grupların gerçekleştirdiği insan hakları ihlalleri raporlarını araştırmak için bir aydır yürüttüğü incelemeleri sonuçlandırdı. UIHK her iki tarafın da ihlallerden sorumlu olduğuna karar verdi. İnsan hakları örgütleri, UIHK'yi *Salwa Judum* tarafından gerçekleştirilen ihlalleri tam olarak araştırmadığı

gerekçesiyle eleştirdi.

Orissa ve Carkand'da Maocu silahlı gruplar ile polis arasındaki şiddet tırmandı.

■ 15 Şubat'ta 500 silahlı Maocu Orissa'daki bölge karakolunun cephaneliğini yağmaladı ve 16 polisi öldürdü. Bu saldırının ardından Orissa polisi çevredeki ormanlarda Maocu veya onların destekçileri olduğunu savunduğu 20 kişiyi vurarak öldürdü.

Orissa ve Carkand'daki çatışma taraflarının gerçekleştirdiği ihlalleri ortaya çıkaran insan hakları savunucuları eyalet yetkilileri tarafından taciz edilme riski altında kalmaya devam etti.

■ *Salwa Judum*'u eleştiren ve *adivasisler* ile sözleşmeli işçilerin haklarını korumak için çalışan Dr. Binayak Sen, davası devam etmekteyken Şattisgarh cezaevinde kalmaya devam etti. Maoculara yardımcı olmak suçuyla Mayıs 2007'de hapse atılmıştı. İnsan hakları örgütleri adilce yargılanması konusunda endişelerini dile getirdi.

Güvenlik ve insan hakları

Yetkililer Kasım ayındaki Mumbai saldırılarından sonra güvenlik mevzuatını sıkılaştırdı ve federal bir soruşturma birimi kurdu. Değiştirilen mevzuat kapsamlı ve geniş bir “terörist eylem” ve terörist örgüt üyeliği tanımı içeriyordu ve terörizm zanlılarının suçlanmadan önce gözaltında geçirebilecekleri minimum ve maksimum süreyi uzatıyordu.

Yıl boyunca birçok eyalette gerçekleşen bombalı saldırılarla alakalı olarak 70'ten fazla kişi herhangi bir suçlama olmadan gözaltına alındı ve bir hafta ile iki ay arasında değişen süreler boyunca gözaltında tutuldu. İşkence ve diğer kötü muamelelere yönelik raporlar Hindu ve Müslüman toplulukların protestolarına neden oldu.

■ Kasım ayında, Andhra Pradeş'teki yetkililer, geçen sene Ağustos ayında Haydarabad'da gerçekleştirilen bombalı saldırıların ardından haklarında herhangi bir suçlama olmaksızın gözaltına alınan ve 5-10 günlük gözaltı süresi boyunca işkenceye maruz kalan 21 Müslüman'a tazminat ödeneceğini duyurdu. İşkenceden sorumlu olanlar için hiçbir cezai uygulama başlatılmadı.

■ Ocak ayında, bir üniversite öğretmeni ve muhalefetteki Manipur Halk Partisi üyesi olan Abujam Shidam, Aralık 2007'de Manipur'da yedi kişiyi öldüren bombalı saldırıların ardından tutuklandı ve polis tarafından gözaltında tutulduğu dört gün boyunca işkenceye maruz kaldı. İşkenceden sorumlu olanlara karşı hiçbir işlem yapılmadı.

Devam eden protestolara rağmen yetkililer 1958 tarihli Silahlı Kuvvetler Özel Güçler Yasası'nı yürürlükten kaldırmadı. Hukuk dışı, acele ve keyfi infazlar hakkındaki BM Özel Sözcüsü, güvenlik güçlerine büyük risk altında olmadıkları durumlarda bile ateş ederek öldürme yetkisi veren kanunun yasadışı infazları kolaylaştırabileceğini belirtti.

Gucarat, Racastan ve Madhya Pradeş, organize suçları kontrol altına almayı amaçlayan özel güvenlik mevzuatı çıkaran eyaletlerin arasına katıldı. Söz konusu mevzuat, gözaltına alınanları, altı ay ile bir yıllık bir süre boyunca suçlama olmadan alıkoymayı mümkün kılıyordu. Uttar Pradeş benzer bir yasayı yürürlükten kaldırdı.

Jammu ve Keşmir

Haziran ve Ağustos arasında merkezi güvenlik güçleri, sokağa çıkma yasağını delen en az 40 kişiyi vurarak öldürdü. Sokağa çıkma yasağı, orman arazilerinin Amarnath Sunağı Heyeti'ne devredilmesi önerisi üzerine başlayan protestolar ve karşı protestolar nedeniyle uygulanmıştı.

Aralarında 1989'dan beri Keşmir'de binlerce kişinin zorla kaybedilmesinin de bulunduğu eski suçlar için cezasızlık devam etti.

Cezasızlık

Cezasızlık yaygın ölçüde devam etti.

Gucarat

2002'de binlerce Müslüman'ın saldırıya uğradığı ve 2,000'den fazlasının öldürüldüğü şiddet olaylarının sorumluları adalet karşısına çıkmamaya devam etti. Ocak ayında cinsel bir şiddet vakasında 12 kişiyi suçlu bulan Mumbai Yüksek Mahkemesi hesap verilebilirlik adına sınırlı bir adım attı.

Pencap

1984 ve 1994 yılları arasındaki ciddi insan hakları ihlallerinden sorumlu olan polis memurlarının çoğu adalet karşısına çıkarılmadı. Merkezi Araştırma Bürosu'nun, polis tarafından cesetleri yakılan 2,097 kişinin yasadışı öldürülmesi üzerine yürüttüğü bir soruşturmanın bulguları kamuoyuna duyurulmadı.

Assam

1998 ve 2001 yılları arasında yasadışı bir şekilde öldürülen 35 kişinin eski bir bakanın ve eyalet polisinin emriyle öldürüldüğünü ortaya çıkaran soruşturma komisyonunun 2007 yılında yayınlanan bulgularının ardından hiçbir adım atılmadı.

Ölüm cezası

Yetkililer, infaz ve infazı bekleyen mahkumların sayısı ile ilgili halka açık bir bilgi vermedi. Bununla birlikte yıl boyunca herhangi bir infaz gerçekleştiğine dair bir bilgi gelmedi. Hükümetin, ölüm cezasının ancak “en nadir durumlarda” verildiğini savunan bildirimlerine rağmen mahkemeler en az 70 kişiyi ölüm cezasına mahkum etti. UİHK ölüm cezasının uygulanmasıyla ilgili olarak bir çalışma yürütmeye başladı.

Aralık ayında Hindistan, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗺️ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Hindistan'ı Mayıs, Temmuz-Ağustos ve Aralık aylarında ziyaret etti ve hükümet yetkilileri ile sivil toplum örgütleriyle görüştü.

📄 Hindistan: Batı Bengal'deki Nandigram'ın iktidardaki CPI(M) yandaşları tarafından “yeniden ele geçirilmesi” sırasında gerçekleşen insan hakları ihlalleri hakkındaki endişeler (ASA 20/001/2008)

📄 Hindistan: Ölümcül Kura – Hindistan'da Ölüm Cezası – 1950-2006 arasındaki ölüm cezası davalarındaki Yüksek Mahkeme kararları üzerine bir çalışma (ASA 20/007/2008)

📄 Hindistan: Şattisgarh'taki insan hakları savunucusu Dr. Binayak Sen'in adil yargılanması hakkındaki endişeler (ASA 20/013/2008)

📄 Hindistan: Orissa'da zorla tahliye edilme riski altındaki yerli topluluklar (ASA 20/017/2008)

📄 Hindistan: Hükümet sözünü tutmalı ve Orissa'daki Hristiyan azınlıklara yönelik şiddeti durdurmalı (ASA 20/021/2008)

📄 Hindistan: Jammu ve Keşmir'deki seçimlerde kısıtlama ile harekete geçmek (ASA 20/028/2008)

📄 Hindistan: Hindistan'da yeni bir şiddet başlangıcı, saldırılar ve öfke (ASA 20/030/2008)

📄 Hindistan: Yeni terörle mücadele yasaları uluslararası insan hakları standartlarını karşılamalı (ASA 20/031/2008)

📄 Hindistan: Jammu ve Keşmir'deki görür görmez vurma emirlerini yürürlükten kaldırın, 13 Ağustos 2008

HOLLANDA

HOLLANDA KRALLIĞI

Devlet başkanı:	Kraliçe Beatrix
Hükümet başkanı:	Jan Peter Balkenende
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	16.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6

Tüm sığınma başvurularının işleme koyulması için yapılan teklifler hızlandırılmış prosedürlerden dolayı, koruma için sağlam gerekçeleri olan taleplerin reddedileceğine dair korkulara neden oldu. Sığınmacılar aşırı süreler ve uygunsuz koşullarda alıkondu.

Mülteciler ve sığınmacılar

Haziran ayında hükümet sığınma belirleme prosedürlerinde reform yapmak için planlarını duyurdu. Hızlandırılmış prosedür iyileştirilecek böylece başvurular beş gün yerine sekiz gün içerisinde belirlenecekti. İyileştirilen hızlandırılmış süreç daha sonra karmaşık davalar dahil tüm sığınma başvuruları için standart prosedür haline gelecekti. Bunun sığınma başvurularının yetersiz araştırılmasına ve koruma için iyi tesis edilmiş taleplerin reddine yol açacağına dair endişeler bulunmaktaydı.

Adalet Bakanı Eylül ayında merkez ve güney Irak'tan sığınmacıların artık Hollanda'da otomatik olarak korumaya hak kazanmayacağını duyurdu. Merkez ve güvey Irak'tan gelen Iraklıların önceden çıkarılan oturma izinleri gerçi çekilecektir ve uluslararası koruma ihtiyacında olan bireyin mülteci mi veya uluslararası koruma ihtiyacı mı olduğunu belirlemek için her bir dava bireysel incelemeye tabi olacaktı.

En az beş kişi Kuzey Irak'a, en az beş merkez Irak'a ve en az bir güney Irak'a zorla iade edildi. Irak'tan gelen reddedilen sığınmacılara Irak'a dönmelerinin beklendiği söylendi, Hollanda'da kalmak için hiçbir hakları bulunmuyordu ve temel acil durum sağlık hizmetleri dışında ülkeden herhangi bir destek almaya yetkili değillerdi. Birçoğu böylece tüm insan hakları ihlali risklerine rağmen “gönüllü” olarak Irak'a dönmek veya Hollanda'da zorla mahrum bırakılma arasında bir seçim ile karşı karşıya kaldılar.

Düzensiz göçmenlerin ve sığınmacıların gözaltına alınması

Hükümet rakamlarına göre, 2008'in ilk yarısında yaklaşık 4,500 usulsüz göçmen ve sığınmacı idari gözaltına tabiydi. Geri gönderilecek mahkumlar, tutuklu yargılanan mahkumlar için bir rejim altında tasarlanmış merkezlerde tutuldular. Bazıları aşırı süreler boyunca alıkondular, bazı durumlarda bu bir yıldan fazlaydı. Refakatsiz küçükler ve ticaret veya işkençe mağdurları gibi hassas gruplardan olan insanlara dahi gözaltına karşı alternatifler seyrek olarak kullanıldı.

Göçmenlik gözaltı durumunda tüm kötü muamele iddiaları acil, tarafsız ve derin soruşturmalarla takip edilmedi.

Her ne kadar göçmenlik gözaltı durumu için rejimler inceleme altında olsa da, gelişim için az sayıda somut teklif yapıldı. İzleme ve şikâyet mekanizması inceleme altındaydı, fakat göz altına alınan bireylerin nakliyesinden sorumlu olan Nakliye ve Destek Hizmetleri memurları tarafından kötü muamele şikâyetlerinin incelenmesi için bir mekanizmanın oluşturulması haricinde gelişim için az sayıda önlem duyuruldu.

Ocak ayında hükümet, çocuğu olan sığınmacı ailelerin gözaltına alınmalarını yöneten politikada sınır dışı edilme öncesinde azami gözaltı süresininju iki hafta olması ve gözaltı koşullarının gelişiminin bildirimi de dâhil olmak üzere reformları duyurdu. Bununla birlikte, hükümet yalnız olan küçüklerin çocuk adalet kurumlarında gözaltında tutulmaya devam edeceğini belirtti.

Yasal, yapısal ve kurumsal gelişmeler

Temmuz ayında hükümet kendini Hollandalılar için bir ulusal insan hakları kurumu kurmaya adadı.

Uluslararası Af Örgütü raporu

 Hollanda: Yasadışı göçmen ve sığınmacıların göz altında tutulması (EUR 35/002/2008)

HONDURAS

HONDURAS CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Manuel Zelaya Rosales
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	7.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	69.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 46/36
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%80

Yıl boyunca insan hakları savunucuları ve sendikacılar saldırıya uğradı ve tehditlere maruz kaldı. Çoğu olayda, saldırıların ve tehditlerin failleri hesap vermedi. Cezaevlerindeki çeşitli şiddet olaylarında en az 27 mahkum öldürüldü.

Arka plan

Birçok savcı ve başka kişiler Nisan ve Mayıs aylarında yolsuzlukla ve yolsuzluk karştı birçok önemli davaya engel olmakla suçladıkları Başsavcının istifasını talep ederek açlık grevine gitti. Eylül ayında, açlık grevindeki savcılardan biri olan ve kendisine devlet koruması verilen Luis Santos, kimliği belirlenemeyen bir saldırgan/ silahlı bir kişi tarafından vurularak ağır şekilde yaralandı. Amerika Kıtaları İnsan Hakları Komisyonu'nun talebi üzerine koruma önlemleri güçlendirildi. Başsavcı yılsonunda görevinin başındaydı.

Birleşmiş Milletler AIDS'le Mücadele Programı UNAIDS, ülkedeki HIV enfeksiyonu yaygınlığının yüzde 0.7 olduğunu açıkladı. Şubat ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulan bir raporda, hükümet Garifuna halkı arasındaki HIV enfeksiyonu yaygınlığı oranında bir düşüş olduğunu açıkladı. Kadın seks işçileri arasındaki HIV enfeksiyonu yaygınlığında da düşüş olduğunu gösteren son belgelere rağmen, UNAIDS raporunda enfeksiyon oranının yüzde 10'da kaldığı belirtildi.

Aralık ayında Başkan, 1980 ve 1993 yılları arasında insan hakları ihlalleri ve insanlığa karşı işlenen suçların mağdurları için bir tazminat programı oluşturmak amacıyla bir kararname çıkarttı.

İnsan hakları savunucuları

En az üç insan hakları savunucusu öldürüldü, birçoğu ise saldırılara uğradı ya da tehditlere maruz kaldı.

Eylül ayında iki sivil polis memuru, fotoğraf çekerken görülmelerinin ardından üniversite

çalışanları tarafından alıkonuldu. Polis memurlarının, üzerlerinde yaklaşık 135 insan hakları savunucusu, sendikacı, dini lider ve bazı hükümet yetkilileri hakkında bilgiler içeren “baskı grupları” başlıklı bir liste taşıdıkları ortaya çıktı. Söz konusu iki polis memuru tutuklandı ve Polis Enformasyon ve Analiz Birimi Genel Müdür Yardımcısı açığa alındı. Ekim ayında polis memurları serbest bırakıldı ve aleyhlerindeki suçlamalar düştü; genel müdür yardımcısı ise yılsonu itibariyle görevinden uzakta kaldı.

■ Haziran ayında bir kırsal işçi örgütünün lideri olan Irene Ramírez, Colon bölgesindeki Trujillo şehrinde vurularak öldürüldü. Kendisi araziler hakkında yapılan bir mücadeleye önderlik etmekteydi. Ölümünden bir gün önce verdiği bir radyo röportajında yakın zamanda onaylanmış toprak reformu kanununun yetkililer tarafından uygulamaya sokulması çağrısı yapmıştı. Yılsonunda iki kişi bu cinayete alakalı olarak mahkemeye çıkarıldı.

İşçi hakları - Sendikacılar

Sendikacılar saldırılara uğradı ve tehditlere maruz kaldı, en az üç kişi öldürüldü.

■ Honduras İşçi Konfederasyonunun sırasıyla genel sekreteri, başkan yardımcısı ve şoförü olan Altigracia Fuentes, Virginia García de Sánchez ve Juan Bautista, Nisan ayında Yoro bölgesindeki El Progreso şehrine doğru giderlerken vurularak öldürüldüler. Tanık raporlarında kar maskeli saldırganların arabayı takip ederek içindikileri makineli tüfekle taradıkları belirtildi. Haziran ayında yetkililer 11 kişi için tutuklama emri çıkardı ancak yılsonuna kadar kimse yakalanamadı. Kamu Başsavcılığı cinayetlerin hırsızlık amaçlı olduğunu iddia etti; diğerleri ise bu kişilerin montaj fabrikalarında sendika kurmaya çalıştıkları için öldürüldüklerine inanmaktaydı.

■ Alcoa Fujukura Şirketi'ndeki sendika (Sindicato de Trabajadores de la empresa Alcoa Fujukura Limitada, SITRAFL) liderleri Lorna Redell Jackson ve Juana Maldonado Gutiérrez, Eylül ayında Yoro bölgesindeki El Progreso şehrinde kimlikleri belirlenemeyen motosikletli saldırganlar tarafından vurularak yaralandı. Ekim ayında Lorna Redell Jackson telefonla ölüm tehditleri aldı. SITRAFL, şirket kapanışı sırasında yapılan işçi hakları ihlallerini açığa çıkartmıştı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kamu Başsavcılığı'na göre 2008 yılında 312 kadın

öldürüldü. Kasım ayında çeşitli kadın hakları kuruluşları, öldürülen kadın sayısındaki artışı durdurmaları için yetkililere çağrı yapan bir kampanya başlattı. Yetkililerden olayların araştırılması ve yasal takibatların yapılması için daha fazla kaynak ayırmalarını, yasa değişiklikleri yapmalarını ve kadınların öldürülmeleri ile ilgili halka daha fazla bilgi vermelerini talep ettiler. Ayrıca, kadın hakları kuruluşları, hükümete, artan aile içi şiddetle mücadele etmek için harekete geçmesi çağrısında bulundu.

Cezasızlık

Hükümete 1980'ler ve 1990'lar sırasında yaşanan zorla ortadan kaybedilmelerin açıklığa kavuşturulması için kapsamlı bir araştırma yapılması çağrısında bulunan Zorla veya İstek Dışı Kaybedilenler Hakkındaki Birleşmiş Milletler Çalışma Grubu'nun temel tavsiyesi yılsonu itibariyle uygulamaya konulmadı. Çalışma Grubu raporunda, 2007 yılındaki 125 zorla kaybedilme olayının hala açıklığa kavuşturulmadığını belirtti.

Temmuz ayında dört polis memuru, her ikisi de Olancho Çevreci Hareketi üyeleri olan Heraldo Zuniga ve Roger Ivan Cartagena'yı 2006'da öldürmekten suçlu bulundu. Bu polis memurlarından ikisi cezaya mahkum edilmelerinden üç hafta sonra, diğeri de bu olaydan birkaç gün sonra kaçtı. Yılsonunda bu üç kişi hala kaçak durumdaydı.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender haklarını savunan bir kurum olan Gökkuşuğu Derneği'nin (Fundacion Arcoiris) mali işler müdürü Donny Reyes'in dövülmesi ve tecavüze uğraması hakkındaki soruşturmada herhangi bir gelişme kaydedilmedi. 2007 yılında Donny Reyes polis memurları tarafından keyfi olarak tutuklandı ve bir polis karakoluna götürüldü, burada polis memurlarından biri diğer tutuklulara “bakın, size küçük bir prenses getiriyorum, ne yapacağınızı biliyorsunuz” dedi. Diğer tutuklular Donny Reyes'i defalarca dövdü ve ona tecavüz etti. Bir polis memuru bir ay ücretsiz görevden uzaklaştırılma cezası aldı.

Cezaevi koşulları

Nisan ayında dokuz tutuklu, Cortes bölgesindeki San Pedro cezaevinde çıkan bir olayda öldürülürken 18 tutuklu da Mayıs ayında Francisco Morazan bölgesindeki Tegucigalpa cezaevinde öldürüldü. Ölümlerin sebebinin rakip çeteler arasındaki

çatışmalar olduğu iddia edildi.

Haziran ayında farklı rütbelerdeki 21 cezaevi görevlisi, 2003 yılında Atlantida bölgesindeki El Porvenir cezaevinde çıkan yangında 68 tutuklunun ölümüne sebep olmaktan suçlu bulundu. Üç yıl ila ömür boyu hapis arasında değişen hapis cezalarına mahkum edildiler.

Uluslararası Af Örgütü raporları

Honduras: İnsan hakları savunucularının durumu ve iki çevrecinin öldürülmesi olayında suçlu bulunan üç kişinin kaçması hakkında Honduras Başkanı'na açık mektup (AMR 37/002/2008)

Honduras: İnsan hakları savunucuları hakkında Honduras Başkanı'na açık mektup (AMR 37/004/2008)

IRAK

IRAK CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Celal Talabani
Hükümet başkanı:	Nuri el-Maliki
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	29.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	57.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 105/98
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%74.1

Yıl içinde şiddet olaylarında belirgin bir azalma görülmekle birlikte de çatışmanın bütün tarafları ağır insan hakları ihlalleri işledi. Aralarında çocukların da bulunduğu binlerce sivil, çoğu ABD liderliğindeki Çok Uluslu Güç (MNF) ile hükümete karşı mücadele eden silahlı gruplar tarafından gerçekleştirilen intihar eylemlerinde ve diğer bombalı eylemlerde öldürüldü ya da yaralandı. Siviller, MNF ve Irak hükümet güçleri tarafından da öldürüldü. MNF ve Iraklı yetkililer, çoğunlukla herhangi bir suçlama ya da yargılama yapılmaksızın, bazılarını beş yıla kadar olmak üzere binlerce kişiyi gözaltında tuttu. Aralarında gardiyanların da bulunduğu hükümete bağlı güvenlik güçlerinin, yasadışı öldürmeler gerçekleştirdiği ve tecavüzü de kapsayan işkenceler yaptığı bildirildi. Yetkililer ölüm cezasını yaygın bir şekilde kullandı. 2 milyonu yurt dışında olan mülteciler, diğerleri ise Irak içinde olmak üzere toplam 4 milyondan fazla Iraklı yerinden edildi.

Kürdistan Bölgesi çatışmalardan en az etkilenen yer olarak kalmaya devam etti, ancak güvenlik güçleri tarafından yapılan insan hakları ihlalleri ve kadınlara yönelik şiddete dair haberler gelmeye devam etti.

Arka plan

Şii dini lider Mukteda el Sadr, Ağustos ayında süresiz olarak uzatılan ateşkesin Şubat ayında Mehdi Ordusu tarafından altı ay daha uzatıldığını ilan etti.

Ekim ayında Iraklı yetkililer, ABD ordusunun da desteğiyle Irak'taki muhalif grup El Kaide'ye karşı savaşmak için kurulan Sünni hâkimiyetindeki Uyanış Konseyleri'nin finansmanını sağlama sorumluluğunu üstlendi.

Kasım ayında parlamento, ABD askeri birliklerinin Irak'ta bulunmasını sağlayan BM mandasının 31 Aralık 2008 günü sona ermesinden sonra yürürlüğe girecek olan Kuvvetler Statüsü Anlaşması'nı (SOFA) onayladı. SOFA gereğince ABD askeri birlikleri, Temmuz 2009'dan önce şehir bölgelerinden geri çekilecek, 2011 yılı sonu itibariyle Irak'tan tamamen çıkacak, yürütecekleri askeri operasyonlar için Irak hükümetinin iznini alacak ve ellerinde bulundurdıkları bütün tutukluları Iraklı yetkililere teslim edecek. Iraklı yetkililer, “fiili görev durumu” dışındayken ve üzerinde uzlaşmış alanların dışında “taammüden adam öldürme” suçu işleyen ABD askerleri ve sivil yetkilileri üzerinde yargılama yetkisine sahip olacak, ancak bu koşulların ne zaman uygulamaya koyulacağına ABD yetkilileri karar verecek. ABD Savunma Bakanlığı'na bağlı sözleşmeli personel Irak'ta yargılamadan muaf tutulma haklarını kaybedecekler, ancak SOFA, ABD Savunma Bakanlığı tarafından görevlendirilen, haklarında sivillerin yasa dışı öldürülmelerine ve diğer ciddi insan hakları ihlallerine dair suçlamalar bulunan özel askeri ve güvenlik şirketleri gibi özel şirketlerin sözleşmelileri hakkında herhangi bir hüküm öngörmüyor.

Ülkede insani durum ise endişe verici boyutta kalmaya devam etti. Birleşmiş Milletlere göre, en az 4 milyon Iraklı hala yeterli yiyeceğe sahip değildi, nüfusun yaklaşık yüzde 40'ı temiz içme suyuna, yüzde 30'u da yeterli sağlık hizmetlerine erişimden yoksun kaldı. Eğitim sistemi, okul ve üniversitelerde kitaplar gibi gerekli malzemelerin bulunmaması ve öğretmen ile öğrencilerin şiddete maruz kalması gibi sebeplerden dolayı tamamen çökme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Birçok okul bombalandı. Aşırı yüksek olan işsizlik oranı yüzde 50 civarında hatta daha

yüksek bir seviyede kaldı.

Ağustos ayında Irak, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni imzaladı. Kasım ayında meclis, İnsan Hakları Yüksek Komisyonu kurulmasını öngören bir yasa çıkarttı.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Hükümete ve ABD liderliğindeki kuvvetlere karşı savaşan silahlı gruplar, Şii dini gruplara ve Irak Parlamentosu'nda temsil edilen siyasi partilere bağlı milis gruplar ağır insan hakları ihlalleri işledi. Bu insan hakları ihlalleri arasında, adam kaçırma, işkence ve cinayet gibi suçlar bulunuyor. Bu gruplar ayrıca, sivillere karşı ayırım gözetmeden, çok sayıda ölüm ve yaralanmaya yol açan bombalama eylemlerinde ve diğer saldırılarda bulundu. Birçok saldırı görünüşe göre Irak'taki El Kaide tarafından yapıldı. Kaçırma veya öldürme eylemleri, Hıristiyanlar ve Filistinliler gibi dini ve etnik azınlık gruplara ait bireyleri, doktorlar, avukatlar, gazeteciler gibi meslek dernekleri üyelerini ve kadınları hedef aldı.

■ 1 Şubat'ta iki kadın intihar bombacısının Bağdat'taki kalabalık bir pazar yerinde kendilerini havaya uçurmaları sonucu, aralarında çocukların da bulunduğu en az 99 sivil öldü.

■ 23 Şubat'ta gazeteci ve Iraklı Gazeteciler Sendikası'nın Başkanı Şihab el Tamimi, Bağdat'ın El Veziriye bölgesinde silahlı kişiler tarafından ölümcül şekilde yaralandı. Kendisi, mezhepler arası şiddeti sert bir şekilde eleştiriyordu.

■ 14 Ağustos'ta intihar bombacıları, İskenderiye'de, dini bir bayram için Kerbela'ya gitmekte olan 19 Şii hacıyı öldürdü.

■ 10 Kasım'da, Bağdat'ın Sünni bölgesi el-Ademiye'deki bombalı saldırılarda aralarında beş çocuğun da bulunduğu en az 28 kişi öldürüldü ve yaklaşık 70 kişi yaralandı.

Ölüm cezası

En az 275 erkek ve 10 kadın ölüm cezasına mahkum edildi. En az üç tanesi Kürdistan bölgesinde olmak üzere en az 34 infaz gerçekleştirildi (aşağıya bakınız). Gerçek sayı bu rakamlardan daha fazla olabilir. Ölüm cezalarının çoğu, yargılama usulleri uluslararası adil yargılama standartlarına uygun olmayan Irak Merkez Ceza Mahkemesi tarafından verildi. Sanıklar, kendilerine karşı kanıt olarak kullanılan “itirafların” işkence ya da baskı ve zorlamalar altında alındığı

konusunda şikayette bulundu. Mahkemeler bu gibi şikayetleri yeterli düzeyde araştırmadı.

■ Nisan ayında üst düzey bir İçişleri Bakanlığı yetkilisi, Basralı 28 kişinin, çok sayıda cinayet ve adam kaçırmadan mahkum edilmelerinin ardından Bağdat'ta infaz edildiğini açıkladı.

Aralık ayında Irak, ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Eski devlet görevlilerinin yargılanması

Irak Yüksek Ceza Mahkemesi (SICT), eski üst düzey devlet görevlilerini, Baas Partisi üyelerini, askeri görevlileri ve eski Saddam Hüseyin yönetimiyle bağlantılı diğer kişileri yargılamaya devam etti. Yargılamalar, mahkemenin bağımsızlığına ve tarafsızlığına zarar veren siyasi müdahalelerden dolayı zarar gördü. Eylül ayında Irak hükümetinin, yıl boyunca devam eden yargılamanın 2006 yılında sona ermesinden hemen önce, eski Başkan Saddam Hüseyin'i yargılayan hakimlerden birinin, ölüm cezasının uygulanması yönünde desteği olduğu düşünülen başka bir yargıçla değiştirilmesi için düzenlemeler yaptığı bildirildi.

■ 2 Aralık'ta SICT, Güney Irak'taki 1991 ayaklanması sırasında binlerce kişinin ölümüne yol açmaktan suçlu bulunmalarının ardından, Saddam Hüseyin yönetiminde üst düzey görev yapmış Ali Hasan El Mecit ve 'Abdul Ghani 'Abdul Ghafour hakkında ölüm cezası kararı verdi. Diğer 10 sanık 15 yıldan müebbetle kadar değişen hapis cezaları alırken, üç kişi suçsuz bulundu. Ali Hasan El Mecit ve hapis cezası alanlardan iki kişi, 2007 yılında yapılan daha önceki bir duruşmada ölüm cezasına mahkum edilmişlerdi. Şubat ayında Başkanlık Konseyi, Ali Hasan El Mecit hakkındaki ölüm cezasını onaylarken, diğer iki kişi hakkındaki ölüm cezalarının, kendilerine isnat edilen suçların işlendiği tarihte askeri görevli olduklarından ve emirlere uyduklarından infaz edilmemesi gerektiği kararını verdi. Bu üç kişi yıl sonu itibariyle halen ABD askeri gözetiminde kaldı.

Özel askeri şirketler ve güvenlik şirketlerine bağlı sözleşmeliler tarafından işlenen insan hakları ihlalleri

Yabancı güvenlik şirketlerinin çalışanları Irak'ta işledikleri suçlarla ilgili olarak yargıdan muaf kalmaya devam etti. Hükümet 2007 yılı Ekim ayında, bu muafiyeti kaldırmak için bir yasa teklifi sundu, fakat meclis bu öneriyi reddetti. 2007 yılı Eylül ayında,

ABD’li Blackwater şirketine mensup güvenlik güçlerinin Iraklı sivilleri öldürmesinin ardından çıkan büyük tartışmaya rağmen, Nisan ayında ABD yetkilileri söz konusu şirketin ABD’li diplomatları korumasına yönelik sözleşmeyi yeniledi.

■ 15 Ocak’ta Bağdat’taki El Salihiye bölgesinde, Iraklı bir üst düzey yargı mensubuna eşlik eden konvoydaki bir arabanın çarptığı beş okul çocuğu öldü. Konvoyun bir kontrol noktasında durmadığı ve bu sebepten özel güvenlik görevlileri ile polis arasında silahlı çatışma çıktığı bildirildi.

■ 7 Aralık’ta, beş Blackwater güvenlik görevlisi hakkında, 2007 yılı Eylül ayında 14 Iraklı sivili öldürmek ve 18 kişiyi yaralamaktan ABD’de suçlamada bulunuldu.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Binlerce kişi herhangi bir suçlama ya da yargılama olmadan tutuklu kalmaya devam etti. Çok Uluslu Güç içindeki ABD güçleri, çoğunlukla herhangi bir suçlama ya da yargılama yapılmaksızın, Basra yakınlarındaki Bucca Kampı’nda, Bağdat Havaalanı yakınlarındaki Cropper Kampı’nda ve diğer yerlerde yaklaşık 15,500 kişiyi gözaltında tutmaya devam etti. Bunlardan bazıları beş yıldır gözaltında tutuluyorlardı. Iraklı yetkililerin, çoğunlukla herhangi bir suçlama ya da yargılama yapılmaksızın, en az 26,000 kişiyi gözaltında tuttuğu bildirildi. Bunlardan bazılarının gizli gözaltı tesislerinde tecrit altında tutulduklarına inanılıyor.

Serbest Bırakılmalar

27 Şubat’ta haklarında suçlama bulunmayan ve hafif suçlardan şüpheli tutukluların çoğunun serbest bırakılmasını sağlaması beklenen bir Af Yasası yürürlüğe girdi. 2008 yılı içinde, MNF ve Iraklı yetkililerce binlerce kişi serbest bırakıldı, ancak bu sayı Yüksek Yargı Konseyi’nin serbest bırakılmasını tavsiye ettiği 23,000 kişinin çok altında kaldı.

Iraklı güvenlik güçleri tarafından işlenen insan hakları ihlalleri

Hükümet güçleri, aralarında işkence ve yargısız infazların da bulunduğu ağır insan hakları ihlalleri işledi. Gardiyan ve güvenlik güçlerinin, çocukların da aralarında bulunduğu tutuklulara işkence ve kötü muamele yaptıkları bildirildi. Kullanılan yöntemler arasında, kablo ve hortumla dövme, çeşitli uzuvlardan uzun süre askıda bırakma, elektrik şokuyla işkence, uzuvların kırılması, kerpetenle ayak tırnaklarının

sökülmesi, vücudun matkapla delinmesi olduğu iddia edildi. Özellikle İçişleri Bakanlığı tarafından gözaltında tutulan kişiler işkence riskiyle karşı karşıya kaldı.

■ Batı Bağdat’taki Tobchi çocuk gözaltı merkezindeki erkek çocuklarının, koruma görevlilerinin fiziksel ve cinsel saldırılarına maruz kaldıkları bildirildi. Amerikalı müfettişler, 2008 yılı başlarında iki Sünni çocuğun gardiyanlar tarafından öldürüldüğüne dair net kanıtlar buldu.

■ Bağdat’taki El Karkh çocuk cezaevindeki erkek çocuklar tecavüz ve diğer işkencelerin yapıldığı iddia etti.

Çok Uluslu Güç tarafından işlenen insan hakları ihlalleri

ABD güçleri, aralarında keyfi tutuklamaların ve sivillerin yasadışı öldürülmelerinin de bulunduğu ciddi insan hakları ihlalleri gerçekleştirdi. Birkaç Amerikalı asker Irak’ta işlenen suçlarla ilgili olarak ABD’de askeri mahkemelere yargılandı, ancak askerlerin çoğu işledikleri suçların ağırlığıyla orantılı olmayan hafif cezalar aldı.

■ 4 Şubat’ta bir Amerikan helikopterinden fırlatılan füze, aralarında bir çocuğun yer aldığı dokuz Iraklı sivili öldürdü ve üç kişiyi yaraladı. Füzenin hükümet destekçileri ve MNF askerlerinin bulunduğu bir askeri kontrol noktası yakınlarındaki kalabalığa yanlışlıkla ateşlendiği bildirildi. Amerikan ordusu olayın inceleme altında olduğunu belirtti.

■ 19 Eylül’de aynı aileden üç kadın ve beş erkek, Tikrit yakınlarındaki el-Dawr köyüne düzenlenen Amerikan hava saldırısında öldürüldü. Amerikalı yetkililer öldürülenlerden dördünün “terör şüphelileri” olduklarını açıklayarak saldırıyı onayladı.

■ 16 Mayıs’ta Bağdat’ın kuzeyindeki Beiji yakınlarında tutuklu Ali Mansur Muhammed’i vurarak öldürdüğü iddia edilen Amerikalı asker Michael C. Behenna taammüden cinayetle suçlandı. Michael Behenna’nın ayrıca Ali Mansur Muhammed’i 11 gün önce gözaltına aldığı ve fiili saldırıda bulunduğu iddia edildi.

■ 2007 yılı Haziran ayında Tikrit yakınlarında silahsız bir Iraklıyı öldürmekle suçlanan Amerikalı asker Christopher Shore, Şubat ayında Amerikan askeri mahkemesi tarafından cinayet suçundan beraat etti ancak ağırlaştırıcı sebepler taşıyan saldırıdan 120 gün hapse mahkûm edildi. Bu ceza daha sonra hafif suç kapsamındaki fiili saldırıya indirildi ve 70 gün hapis cezası kararı verildi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadınlar, giyim kurallarının da aralarında bulunduğu sıkı davranış kurallarına uymadıkları için tehditlere ve saldırılara maruz kaldı. Yetkililer, diğer aile üyeleri de dahil olmak üzere, diğer kişiler tarafından yapılan saldırılara karşı kadınlara yeterli koruma sağlamadı. Bazı kadınlar, yetkililerin adalet karşısına çıkaramadığı erkek akrabaları tarafından öldürüldü.

■ Leyla Hüseyin 17 Mayıs günü Basra’da iki kadınla birlikte yürürken vurularak öldürüldü ve diğer iki kadın yaralandı. Leyla Hüseyin, bir İngiliz askeri ile arkadaşlığından dolayı Mart ayında kızı Rand Abd al-Qader’i öldürdüğü iddia edilen kocasını ihbar etti ve olaydan sonra kocasından ayrıldı. Bu olay sonucunda Leyla Hüseyin’in hayatının tehlikede olduğu biliniyordu. Her iki cinayet için de herhangi bir yasal işlem başlatıldığına dair bir bilgi edinilmedi.

Mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

Suriye, Ürdün ve diğer ülkelerde mülteci olan 2 milyon kişinin de aralarında bulunduğu milyonlarca Iraklı yerinden edilmiş bir şekilde kalmaya devam etti. Birleşmiş Milletler mülteci kurumu Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’ne göre bunların dışında 2.77 milyon kişi ise Irak içerisinde yerinden edildi. Birçoğu hükümetin yardımıyla olmak üzere yüzlerce mülteci geri döndü; aralarından bazıları geri dönüşlerinin sebebini Irak içerisindeki güvenlik koşullarının iyileşmesine bağlarken, diğerleri geri dönüşlerine mülteci olarak buldukları ülkelerde kötüleşen yaşam koşullarının neden olduğunu söyledi. ■ Ekim ayında 13,000 Hıristiyan, şehrin Hıristiyan azınlığına yönelik şiddet olaylarının ardından Musul’dan kaçtı. Çoğunun komşu köylere ya da Dohuk, Erbil ya da Kerkük’e sığınmasına rağmen aralarından yaklaşık 400 kişi Suriye’ye kaçtı. Yerlerinden edilen bu kişilerin üçte birinin 2008 yılı sonuna kadar Musul’a geri döndüğü bildirildi.

Kürdistan bölgesi

Irak’ın yarı özerk Kürdistan Bölgesel Hükümeti idaresindeki Kürdistan bölgesi, Irak’ta süregelen çatışmalardan ülkenin diğer bölgelerine kıyasla çok daha az etkilenmeye devam etti ve bölgede birkaç olumlu gelişme gözlemlendi. Yargılama yapılmaksızın yıllardır gözaltında tutulanların da aralarında bulunduğu yüzlerce siyasi mahkum serbest bırakıldı. Eylül ayında kabul edilen yeni basın yasası, hakaret

suçuna verilen hapis cezasını yürürlükten kaldırdı. Ekim ayında Medeni Kanun’da yapılan ve aralarında çok eşliliğin kısıtlanmasının da bulunduğu değişiklikler kabul edildi.

Ancak insan hakları ihlallerine dair haberler gelmeye devam etti. Kürdistan Bölgesel Hükümeti güvenlik polis birimi, Asayiş, fiilen cezasız konumda faaliyetlerine devam etti; keyfi tutuklamalara dair yeni raporlar geldi ve yetkililer zorla kaybedilme mağdurlarının akıbetini açıklığa kavuşturmadılar. **İşkence ve diğer kötü muameleler** Asayiş tarafından işkence ve kötü muamele yapıldığına dair raporlar alındı.

■ Melko ‘Abbas Muhammed ve 60 yaşındaki annesi Akhtar Ahmet Mustafa, bombalı saldırı şüphelileri olarak Mart’ta tutuklanmalarının ardından, 19 gün hücre hapsinde tutuldu. Melko Abbas Muhammed’in Süleymaniye’deki Asayiş Gishti Cezaevi’nde uzuvlarından asılı tutularak, kabloyla dövülerek ve elektrik şoku verilerek işkenceye maruz kaldığı bildirildi. Melko Abbas Mustafa ve annesi, Kasım ayında serbest bırakılmaları yönünde karar veren bir mahkeme tarafından suçsuz bulunmalarına rağmen, Asayiş tarafından gözaltında tutulmaya devam edildi.

Kadınlara yönelik şiddet

Kadınların aile içi şiddete maruz kaldıkları, yakıldıkları ve erkek akrabalarının da aralarında bulunduğu kişiler tarafından öldürüldükleri yönünde haberler alındı. Kadın insan hakları savunucuları yardım ettikleri kadınların erkek akrabaları da dahil olmak üzere bazı kişiler tarafından çalışmalarını yüzünden tehdit edildi. Bazı olaylarda, yetkililer kadınlara şiddet uygulayan failerin kimliklerini teşhis edemedi ve bu faileri tutuklamadı.

■ 11 Mayıs’ta Süleymaniye’deki kadın hakları örgütü Asuda tarafından idare edilen sığınma evinde koruma altında bulunan bir kadın, akrabaları olduklarına inanılan silahlı kişilerin sığınma evine ateş etmesi sonucu ağır şekilde yaralandı.

Ölüm cezası

En az dokuz kişi ölüm cezasına mahkum edildi ve en az üçü infaz edildi. 33 tanesi Erbil’de ve 47 tanesi Süleymaniye’de olmak üzere en az 84 kişi infaz edilmeyi bekliyor. Haziran ayında Kürt Meclisi, cezası ölüm olan suçların sayısını artıran 2006 yılı Terörle Mücadele Yasası’nın uygulanma süresini iki yıl daha uzattı.

■ 2005 yılı Mayıs ayında Erbil’de 48 kişinin ölümüne yol açan bombalı araba saldırısıyla ilişkileri nedeniyle

suçlu bulunan iki kişi Nisan ayında infaz edildi.

İfade özgürlüğü

Yönetimdeki yolsuzluk hakkında yazılar yazan veya Kürt Bölgesel Yönetimi'nin ya da önde gelen iki Kürt siyasi partinin politikalarını eleştiren birkaç gazeteci ve yazar ölüm tehditleri aldı veya haklarında dava açıldı. Bir gazeteci öldürüldü.

■ 21 Temmuz'da, Souran Mama Hama, etkin bir biçimde Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin güvenlik kontrolü altındaki Kerkük'teki ailesine ait evin önünde araba içindeki sivil giyimli kişiler tarafından vurularak öldürüldü. Kendisi, önde gelen iki Kürt siyasi partinin içindeki yozlaşma ve akraba kayırmaları hakkında eleştiriler içeren makaleler yayımlamıştı.

■ Bir tıp doktoru olan Adil Hüseyin, tıbbi bakış açısından cinsellik ve homoseksüellik hakkında yazdığı bir makalenin *Hawlati* gazetesinde yayımlanmasının ardından Kasım ayında altı ay hapis ve para cezasına mahkum edildi. 7 Aralık'ta uluslararası protestoların ardından serbest bırakıldı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🇬🇧 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mayıs/Haziran ayında Irak'ın Kürdistan bölgesini ziyaret etti.

🇬🇧 Kıyım ve çaresizlik—Beş yıl sonra Irak (MDE 14/008/2008)

🇬🇧 Suriye'deki Iraklı mülteciler (MDE 14/010/2008)

🇬🇧 Retorik ve gerçeklik – Iraklı mülteci krizi (MDE 14/011/2008)

🇬🇧 EI-Tanf kampı – Irak'tan kaçan Filistinliler için travma devam ediyor (MDE 14/012/2008)

	
	
İRAN	
<div><div><div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div></div></div>	
<div> <div><div>İRAN İSLAMİ CUMHURİYETİ</div></div> <ul style="list-style-type: none">Devlet başkanı: İran İslam Cumhuriyeti Lideri: Ayetullah Sayid 'Ali KhameneiHükümet başkanı: Başkan: Dr. Mahmoud AhmadinejadÖlüm cezası: sürdürülüyorNüfus: 72.2 milyonOrtalama yaşam süresi beklentisi: 70.2 yıl5 yaş altı ölüm oranı (e/k): binde 35/34Yetişkin okur yazarlık oranı: %82.4 </div>	
<div> <div><div>Yetkililer, ifade özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğüyle ilgili çok sıkı kısıtlamaları devam</div></div> </div>	

ettirdi. Kadın hakları ve diğer insan hakları savunucuları ve azınlık hakları savunucuları da dâhil olmak üzere sivil toplum aktivistlerine karşı sıkı önlemler alındı. Aktivistler tutuklandı, alıkonuldu ve birçok zaman adil olmayan yargılamalarda kovuşturuldular. Yine aktivistlere yurtdışına çıkma yasağı getirildi ve toplantıları de dağıtıldı. Alıkonulan kişilerin işkence ve kötü muameleye maruz kalması yaygındı ve bu suçlar cezasız kaldı. Kırbaçlama ve uzuvların kesilmesi gibi cezaların uygulandığı bildirildi. Yıl içinde en az 346 kişinin ölüm cezalarının infaz edildiği biliniyor; fakat gerçek rakam büyük olasılıkla bundan fazladır. İki erkek taşlanarak (recm) infaz edildi. Ölüm cezası infaz edilenlerden sekizi çocuk suçluydü.

Arka plan

Özellikle, Azeri, Baluci ve Kürt toplulukları dâhil olmak üzere, İran'ın temel etnik azınlıkları arasında algıladıkları marjinalleştirme ve İran Hükûmeti'nin bu kişilerin ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını ve de medeni ve siyasi haklarını korumuyor olması sebebiyle devam eden bir huzursuzluk vardı.

Hükûmet, Ceza Kanunu'nda ve diğer kanunlarda onaylanmaları durumunda ülkedeki insan haklarını daha da fazla zayıflatabilecek değişiklikler yapılmasını önerdi.

İran'ın nükleer zenginleştirme programı sebebiyle uluslararası gerilim devam etti. Mart ayında BM Güvenlik Konseyi, önceki yıllarda uygulanan ekonomik ve siyasi yaptırımların devam ettirilmesi kararını oyladı.

İnsan hakları ihlalleri ile ilgili uluslararası eleştiriler devam etti. Bir Ekim ayı raporunda BM Genel Sekreteri Ban Ki-Moon; hükûmetten, İran kanunlarının uluslararası standartlarla uyumlu olmasının ve kadınlara, etnik ve dini azınlıklara yönelik yapılan ayrımcılıklara son verilmesinin sağlanmasını talep etti. Kasım ayında BM Genel Kurulu, siyasi muhaliflere ve insan hakları savunucularına karşı taciz, korkutma ve zulümlere son verilmesini, adil yargılamanın gerektirdiği usul hakların korunmasını ve insan hakları ihlalleri açısından cezasızlığın kaldırılmasını istedi. BM Genel Kurulu ayrıca, hükûmetin BM insan hakları organlarının ülkeye yapacağı ziyaretler için kolaylıkların sunulmasını talep etti.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları taciz edilmelerine ve korkutulmalarına rağmen kadın hakları ve etnik azınlık

haklarına daha fazla saygı gösterilmesi ve çocuk suçuların infazlarının durdurulması için mücadele etmeye devam ettiler. Bazıları tutuklandı ve hapsedildi, açık olmayan suçlamalara dayanarak kovuşturuldular; bir kısmına yurt dışına çıkma yasağı getirildi.

■ Tahran merkezli İnsan Hakları Savunucuları Merkezi'nin (CHRO) kurucusu ve Nobel Barış Ödülü sahibi Şirin Ebadi, devlet organları tarafından artan bir şekilde tacize uğrama, tehdit edilme ve korkutma ile karşı karşıya kaldı. 29 Aralık'ta, vergi denetmeni olduğunu iddia eden görevliler Ebadi'nin bürolarına baskın düzenleyerek müvekkillere ait gizli dosyaları aldı.

■ Aralık ayında CHRO, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 60. yıl dönümünü kutlamak için planladığı bir etkinliği gerçekleştirmeden çok kısa bir süre önce güvenlik görevlileri tarafından zorla kapatılmıştı.

■ Ekim ayında, Mahkum Haklarını Koruma Derneği Başkanı olan (ADPR) Emadeddin Baghi, ölüm cezası ile ilgili sözlerinden dolayı 2003 yılında 'ulusal güvenliği tehlikeye sokmak' suçundan haksız bir şekilde verilen hapis cezasını yerine getirdikten sonra serbest bırakıldı. İlk aşamada, cezası ertelenmişti. Baghi'nin hastalık izni bulunmasına rağmen, cezaevi görevlileri acil olarak ihtiyaç duyduğu tıbbi tedaviyi geciktirdi. O ve ailesinin diğer üyeleri; insan haklarıyla ilgili yaptıkları çalışmalardan ötürü bir temyiz mahkemesinde beraat etti. Ancak, bildirilene göre mahkeme davayı daha fazla incelenmek üzere başka bir mahkemeye sevk etti. Kasım ayında, Emadeddin Baghi'nin ADPR ile yaptığı çalışmalarla ilgili olarak davası başladı.

Kadınlara yönelik ayrımcılık

Kadınlar, hukukta ve uygulamada devam eden ayrımcılıkla karşı karşıya kaldı ve kadın hakları savunucuları devlet baskısının hedefi oldular. Parlamento, uygulandığı takdirde, yeni ikametgâh kısıtlamaları uygulayarak kadınların kendi tercihlerine göre üniversite eğitimine erişimlerini kısıtlayabilecek bir yasa tasarısını tartıştı. Kadın hakları savunucularının baskılarıyla taslak kanunda yer alan evlilik ile ilgili tartışmalı maddeler çıkarıldı. Yetkililer, *Zanan* (Kadınlar) dergisini kapadı, kadın hakları ile ilgili internet sitelerine erişimi engelledi. Ayrıca, yetkililer kadına yönelik yasal ayrımcılığa son verilmesini talep eden Eşitlik Kampanyası'nın üyelerinin durumunda olduğu gibi kadın hakları

aktivistlerinin barışçıl toplantılarını dağıttı.

Şubat ayında BM Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörü, İran devletinin 2007 yılında gönderilen hiçbir yazıya yanıt vermediğini bildirdi. Kasım ayında Raportör, İran'ı kadın hakları savunucularına baskı yapmakla suçladı.

Onlarca kadın hakları savunucusu, barışçıl faaliyetleri nedeniyle gözaltına alındı, sorgulandı ve bir kısmı yargılandı. Bunlar arasında 10 kadar kadın alt mahkemeler tarafından hapis cezalarına mahkûm edildi, en az iki kadın kırbaçlandı.

■ Maryam Hosseinkhah, Parvin Ardalan, Jelveh Javaheri ve Nahid Kesharvarz Eylül ayında altı ay hapis ile cezalandırıldı. Temyiz süreci devam ederken, ‘devlete karşı propaganda yapmak’ ile suçlanan bu kişiler serbest kaldılar. Zatestan isimli, 2007 yılında devlet tarafından kapatılan bir kadın hakları internet sitesi ve Eşitlik Kampanyası'nın internet sitesinde yayınladıkları makaleleri sebebiyle suçlandılar.

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

Yetkililer, internete erişimi kısıtlayarak, gazete ve öğrenci dergilerinin yayınlanmasını yasaklayarak ve eleştirel haberler yayınladıklarını düşündükleri gazetecilerle ilgili soruşturma başlatarak muhalif görüşleri baskı altında tutmaya devam etti. Reformu savunan öğretim üyeleri, sendikacılar ve öğrenciler yetkililer tarafından taciz ve tehdit edildiler ve gözaltına alındılar.

Reform yanlısı grupları ve okuldan uzaklaştırılan öğrencilerin haklarını destekleyen birçok öğrenci uzaklaştırma cezaları aldı ya da okuldan atıldı. Olası düşünce mahkûmları olan diğerleri ise gösterilere katıldıkları için tutuklandı ve gözaltına alındılar.

Yetkililer dış görünüşleri sebebiyle insanlara taciz ettiler ve onları tehdit ettiler. Ayrımcı bir uygulama olan ve siyasi fikirler ya da dini aidiyetler temelinde kamu sektöründe çalışmak isteyenlerinin eşit fırsat imkânlarını kısıtlayan *gozinesh* (seçilme) uygulaması kapsamında, binlerce olası adayın Mart ayında gerçekleşen seçimlere katılımları engellendi.

■ Ağustos ayında güvenlik güçleri, hiç kimsenin hesap vermediği, 1988 yılında başlayan toplu infazların 20. yıl dönümü sebebiyle Tahran'da, mezar taşları olmayan bir mezarlıkta barışçıl bir şekilde toplanılmasını zor kullanarak engelledi. Etkinliğe katılan ya da katılmayı planlayan en az üç kişiye sonrasında hapis cezası verildi.

Ayrımcılık – azınlıkların baskıya maruz kalması

Okullarda ve devlet dairelerinde azınlık dillerinin kullanımıyla ilgili yasaklar devam etti. Azınlıkların daha fazla siyasi katılıma sahip olması ve azınlıkların ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının tanınması için mücadele edenler tehdit edildiler, tutuklandılar ve hapsedildiler. Azınlık topluluklarının mensuplarının kamu sektöründe istihdam edilmeleri *gozinesh* mevzuatı kapsamında engellendi. Çok sayıda kadın, marjinalleştirilmiş etnik ya da dini azınlık grubun mensubu oldukları için ve Baluci ve Kürt toplulukları gibi bazı topluluklarda kadınlara tanınan aşağı konumlarından dolayı çift dezavantajla karşı karşıyaydı.

Araplar

Ahwazi Arap topluluğunun üyeleri, özellikle kaynaklara erişim açısından algıladıkları ayrımcılığı protesto etmeye devam etti.

■ Ma'soume Ka'bi ve beş çocuğu, Ekim ayında Suriye'den İran'a zorla geri gönderildikten hemen sonra gözetimine alındılar. Bunun görünen nedeni, Ahwazi Arap topluluğu hakları aktivisti olan kocasının Avrupa'dan İran'a dönmesi ve yetkililere teslim olması için baskı oluşturmaktı.

Azeriler

Azeri hakları savunucuları, İranlı Azerilerin yoğun yaşadığı bölgelerde, okullarda ve devlet dairelerinde Azeri Türkçesi'nin kullanılmasıyla ilgili taleplerini yinelediler. Şubat ayında, Uluslararası Anadil Günü'nde yapılan gösterilerle bağlantılı olarak onlarca aktivist tutuklandı.

■ “Ulusal güvenliğe karşı eylemler” gerekçesiyle suçlanan dört kişi, Eylül ve Kasım ayları arasında tecrit hapsine mahkûm edildi. Bu kişiler Azeri Türkçesi'nin eğitim dili olarak kullanılmamasını protesto etmek için okul ve üniversitelerde planlanan bir günlük sembolik boykotu önlemek amacıyla tutuklandıkları düşünülen 18 kişi arasındaydı. Durumları hakkında bilgi alınamadı.

■ Aralık ayında yasadışı siyasi parti kurmak, 'Pantürkist' bildiriler hazırlamak ve dağıtmak, Azeri halk oyunları dâhil olmak üzere Azeri kültürü ile alakalı toplantılara katılmak ve insan haklarıyla ilgili internet sitelerine bilgi göndermek suçlamalarıyla Asgar Akbarzadeh, Ardebil'de bir mahkeme tarafından Sistan-Baluchistan eyaletinde yerine getirilmek üzere beş yıl hapis cezasına mahkûm edildi.

Baluciler

Baluciler'in yoğun yaşadığı bölgelerde, Cundullah olarak da bilinen ve silahlı bir grup olan İran

Halklarının Direniş Hareketi (PRMI), zaman zaman devlet güçleri ile çatıştı. Haziran ayında grup, 15 ya da 16 İran sınır korumasını esir aldı. Bu görevlilerden biri serbest bırakıldı ancak geri kalanı Ekim ayında PRMI militanları tarafından öldürüldü. Yetkililer, PRMI üyeleri veya destekleyicileri olduğunu düşündüğü kişilere karşı sert önlemler aldı.

■ Baluci kültürü ve medeni haklar aktivisti, Adaletin Sesi Gençlik Topluluğu üyesi Ya'qub Mehrnehad tümünden adil olmayan bir yargılamanın ardından infaz edildi. Yerel yetkilileri eleştirmesinin ardından tutuklanan Mehrnehad'a işkence yapıldığı, avukat verilmediği ve Zahedan'daki mahkeme tarafından Cundullah ile bağlantıları olmakla suçlandığı bildirildi.

Kürtler

Kürtçe kısaltması PJAK ile tanınan, Kürdistan'da Özgür Yaşam Partisi adlı silahlı grubun üyeleri İran güçlerine saldırmaya devam etti. Tutuklanan birçok Kürt, PJAK ya da başka bir gruba üye olmakla suçlandılar. Suçlamayı inkâr edip işkence gören öğretmen Farzad Kamangar gibi, bazıları adil olmayan yargılama sonucu ölüm cezasına mahkûm edildiler.

Kürt dilin, ve kültürel ve diğer haklarının daha geniş anlamda tanınmasını savunan kişiler adil olmayan duruşmaların ardından tutuklandı ve hapse mahkûm edildi.

Çoğunlukla ölümle sonuçlan ve anlaşıldığı kadarıyla gördükleri ağır şiddetin sonucu olarak kadınların kendilerini yakması gibi artan sayıda görülmeye başlanan durumlara rağmen, yetkililer uzun süredir sorun konumundaki aile içi şiddetten kadının korunmasına yönelik yeterli adım atmadılar.

50'den fazla mahkûm Ağustos ile Ekim ayları arasında, Kürt siyasi mahkûmlara uygulanan ölüm cezalarını protesto etmek ve Kürt mahkûmların medeni haklarına saygı gösterilmesini talep etmek için açlık grevine girdi.

■ 2007 yılı Temmuz ayından itibaren alıkonulmuş olan, Kürdistan İnsan Hakları Örgütü kurucusu ve Başkanı olan Mohammad Sadiq Kabudvand 'sistem karşıtı propaganda yapmak' ve 'Kürdistan İnsan Hakları Örgütü'nü kurarak devletin güvenliğine karşı çalışmak' suçlarından adil olmayan yargılamadan sonra Mayıs ayında 11 yıllık hapis cezasına mahkûm edildi. 'Sistem karşıtı propaganda yapma' suçu için verilen 1 yıl hapis cezası temyiz mahkemesi tarafından bozulurken, 10 yıllık ceza onaylandı. Uzun süre ailesi ve avukatının ziyaretleri engellendi, ihtiyaç duyduğu tıbbi tedavi geciktirildi.

Türkmenler

Yüzlerce Türkmen azınlık mensubu, Bandar-e-Torkman yakınlarında 2007 yılının sonlarına doğru deniz güvenlik güçleri tarafından öldürülen genç bir Türkmen balıkçıyla ilgili protesto sebebiyle Ocak ayında gözetimine alındılar. Yılsonuna kadar öldürenler mahkeme önüne çıkmamışlardı. 15 yaş altında en az altı okul çocuğu 12 güne kadar gözetiminde tutuldu ve dövülme, bir cisimle tecavüze uğrama ve elektrik verilme dâhil olmak üzere işkenceye maruz kaldıkları bildirildi.

Dini azınlıklar

Bazı dini azınlıklara mensup kişiler cemaat mülküne zarar, ayrımcılık, taciz ve keyfi tutuklamalara maruz kalmaya devam etti. İslam dininden vazgeçip din değiştirenlerden bazıları tutuklandı. 2008 yılından önce alıkonulan diğer kişiler mahkemeye çıkarıldı ve en azından ikisi “dinden dönme” suçlamasından beraat etti. Bu kişilerin tümü ardından serbest bırakıldı. Bahai inancına mensup olanlar, yüksek eğitime erişimden yoksun bırakılmaya devam edildi ve Bahailerce kutsal olduğuna inanılan bazı yerler tahrip edildi. Gonabad Sufi dergâhının bazı lider ve üyelerine yönelik taciz ve tutuklamalar gerçekleşti. En az 3 Sunni din adamı, şüpheli bir şekilde öldürüldü. Bazıları gözetimine alındı ve ikisi infaz edildi.

Balucistan'da bir Sunni medresesi Ağustos ayında yıkıldı. Okul yöneticilerinden, yerel güvenlik birimlerine okullarında Bahai, Ali-Ellahi ve Ahl-e Haq gibi 'yıkıcı mezheplere' mensup öğrencileri bildirmeleri istendi.

■ Mart ve Mayıs ayında yedi Bahai topluluğu lideri, İstihbarat Bakanlığı görevlileri tarafından tutuklandı. Ağustos ayında, kendilerine karşı muğlak bir şekilde ifade edilmiş milli güvenlik suçlamaları getirildi. Bu kişilerin hepsi düşünce mahkûmuydu.

■ Din Adamları Özel Mahkemesi (SCC) tarafından Ağustos 2007'de gerçekleştirilen adil olmayan yargılama ardından verilen 11 yıl hapis cezası kapsamında, hükümete muhalif bir imam olan Ayatollah Hossein Kazemeyni Boroujerdi sağlığı bozulmuş olarak cezaevinde kalmaya devam etti. Cezaya iç sürgün de dâhildi ve Boroujerdi Kasım ayında Tahran'dan Yezd'e götürüldü.

Adalet sistemi

Birçok zaman sivil kıyafetli ve görevli kimliği göstermeyen yetkililer tarafından olmak üzere, hükümeti eleştiren çok sayıda kişi tutuklandı. Bazılarının yargı denetimi dışında yargılanmadan uzun

süreler boyunca gözetiminde tutulduğu, işkence veya diğer kötü muameleye maruz kaldığı, tıbbi bakım alamadığı, aileleri ve avukatları ile görüştürülmediği bildirildi. Diğerleri de adil olmayan yargılamanın ardından hapis cezasına mahkûm edildiler veya geçmiş yıllarda verilmiş cezalarını yerine getirdiler.

■ Her ikisi de HIV ve AIDS önleme ve tedavisi alanında uzmanlaşmış tıp doktoru olan Arash and Kamiar Alaei kardeşler Haziran ayında tutuklandılar ve hiçbir suçlama olmaksızın gözetiminde tutuldular. Olasılıkla, ABD'de faaliyet gösteren STKlar ile olan bağlantıları ve hükümetin HIV ve AIDS politikalarını eleştirmeleri bu durumda etkili oldu. 31 Aralık'ta, 'düşman bir hükümet' ile 'işbirliği' yapmak ve İran hükümetini devirmeyi amaçlamak suçlamalarıyla adil olmayan bir yargılama ile karşı karşıya kaldılar. Dava devam ederken, savcı ilave gizli ispatlar mahkemeye sundu ve savcı bunları paylaşmadığı için kardeşlerin avukatı bunları çürütmedi.

■ Resmi olarak kabul edilmeyen Tahran Otobüs İşçileri Sendikası Başkanı Mansour Ossanlu, barışçı sendikal faaliyetlerinden dolayı 2007 yılının Ekim ayında temyiz mahkemesince onaylanan karar ile verilen beş yıllık hapis cezasını yerine getirmeye devam etti. Sağlığı bozuk bir düşünce mahkûmu olarak gerekli tıbbi tedavilerin geciktirilmesiyle karşı karşıya kaldı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Uzun yargılama öncesi gözetim süreleri, avukat ve ailelerle görüştürmeme ve failerin cezasız kalması konusundaki süregelen düzenin yardımıyla, alıkonulanlara yönelik işkence ve kötü muamele yaygındı. Gözetiminde gerçekleşen en az dört ölüm bildirildi. Bu vakalarla ya da 2007 yılında gerçekleşen diğer iki vakayla ilgili olarak herhangi bir bağımsız incelemenin yapıldığına dair bilgi yok.

■ 2001 yılından beri hapsede olan yasaklı İran Halkın Mücahitleri Örgütü destekçisi Abdolreza Rajabi Ekim ayında hapisteyken öldü. Rajabi'nin işkence görmüş olabileceğine dair bilgiler bulunmaktadır.

Zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı cezalar

Kırbaçlama ve yargı kararıyla uzuv kesme cezaları verildi ve uygulandı.

■ Gonabad Sufi lideri olan Amir Ali Mohammad Labaf'ın, 'yalanlar yaymak' suçu ile Kasım ayında Qom'daki mahkeme tarafından beş yıl hapis cezası, kırbaçlanma ve Babak'a sürgüne gönderilmeye mahkûm edildiği bildirildi.

Ölüm cezası

18 yaşın altındayken işlemiş oldukları suçlardan hüküm giyen 8 gencin de dâhil olduğu en az 346 kişi infaz edildi. Yetkililer infazları bildirmedikleri için gerçek rakamların daha yüksek olma ihtimali söz konusu. İnfazlar, cinayet, tecavüz, uyuşturucu kaçakçılığı ve yolsuzluk da dâhil olmak üzere çeşitli suçlar için uygulandı. En az 133 çocuk suçlu, uluslararası hukuka aykırı olduğu halde infaz edilmek ile karşı karşıya kaldı. Çok sayıda İranlı insan hakları savunucusu bu uygulamaya son vermek için mücadele etti. Cinayet suçu sebebiyle gerçekleşen infazları yetkililer, uluslararası insan hakları hukukunun tanımadığı bir ayırımı yaparak *idam* değil *kıyas* olarak tanımlayarak haklı çıkartmaya çalıştı. Ocak ayında kabul edilen yeni yasa pornografi videoları üreten kişilere ölüm cezası ya da kırbaç cezası öngördü. ‘Din değiştirenlere’ ölüm cezası verilmesi önerisi parlamentoda tartışıldı ancak 2008 yılının sonuna kadar yasalaştırılmadı.

Ocak ayında Yargı Başkanı, kamuya açık infazların çoğunun durdurulmasını emretti ve Ağustos ayında da taşlanarak öldürmelerin (recm) askıya alındığını açıkladı. Buna rağmen, Aralık ayında iki erkek taşlanarak öldürüldü ve en az 10 kişi hala yıl sonunda recm ile infaz edilmeyi ölüm sırasında bekliyordu.

Aralık ayında İran, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Mülteciler ve sığınmacılar

İran, çoğu Afganistan’dan gelen 1 milyon mülteciye ev sahipliği yapmaya devam ediyor. Hükümete göre İran’da 1 milyonun üstünde diğer yasadışı olarak bulunan diğer kişi vardı.

■ Görünüşte İran’dan Afganistan’a dönmek üzere olan en az 12 Afgan, Nisan ayında İran sınırında polis tarafından belirsiz koşullarda vurularak öldürüldü.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

✉ Yetkililer, Uluslararası Af Örgütü tarafından gönderilen 50’nin üzerinde mektuba yanıt vermedi ve Uluslararası Af Örgütü’nün ülkelerini ziyaret etme ihtimalini görmeyi reddetti.

📄 İran: Taşlama ile yapılan infazlar sonlandırılсын (MDE 13/001/2008)

📄 İran: Kadın hakları savunucuları baskıya karşı çıkıyor (MDE 13/018/2008)

📄 İran: Kürt azınlığına karşı insan hakları ihlalleri (MDE 13/088/2008)

İRLANDA

İRLANDA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Mary McAleese
Hükümet başkanı:	Brian Cowen
	(Mayıs ayında Bertie Ahern’in yerini aldı)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	4.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	78.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6

Misket bombalarının kullanımı, üretimi ve dolaşımı yasaklandı. Cezaevlerindeki aşırı kalabalıklar ve çocuk ruh sağlığı hizmetlerinin sağlanmasındaki yetersizlik konusunda endişeler dile getirildi. Kamu harcamalarının kısılması teklifi insan haklarının korunması çabaları için tehdit oluşturdu.

Silah ticareti

Mayıs ayında yürürlüğe giren İhracat Kontrolü Yasası, askeri kullanım için malların, teknoloji ve teknik yardımın ihracatı üzerindeki kontrolleri sıkılaştırdı. Ancak, yurtdışında lisanslı üretim anlaşmalarının kontrolünde ve askeri ve güvenlik amaçlı kullanılacak malların aktarma ve nakillerinde yasal boşluklar mevcuttu.

Aralık ayında İrlanda, Misket Bombası Antlaşması’nı onayladı. Aynı ay içerisinde Oireachtas (parlamento), patlayıcı bombaların ve misket bombalarının kullanımını, geliştirilmesini, üretimini, alınmasını, sahip olunmasını, bulundurulmasını ve nakledilmesini yasaklayan Misket Bombası ve Anti-Personel Mayın Yasası’nı çıkardı. Yasa aynı zamanda kamuya ait paranın misket bombası veya anti-personel mayın üreten herhangi bir şirkete yatırım olarak aktarılmasını da yasaklamaktaydı.

Çocuk hakları

Bir dizi çocuk hakkının Anayasa kapsamına alınmasını öngören ve 2007 yılında vaat edilen referandum 2008 yılı sonuna gelindiğinde henüz planlanmamıştı.

Mayıs ayında Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Kasım 2007’deki İrlanda ziyaretine dair hazırladığı raporunda İrlanda’da yüksek oranlarda görülen çocuk yoksulluğuna dikkat çekti ve yetkililere, çocukları ekonomik zorlukların olumsuz etkilerinden korumak için fırsat eşitliğini teşvik etme çağrısında bulundu.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi (HRC) Temmuz ayında İrlanda’daki belli bir mezhebe ait olmayan ilköğretim okullarının yetersizliği hakkındaki endişelerini ifade etti.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi’nin 2006 yılındaki tavsiyelerine rağmen çocuk koruma ilkeleri yasalaştırılmadı. Nisan ayında Sağlık Hizmetleri Müdürlüğü’nün 2004 yılında bir çocuğun korunması ile ilgili bir olay üzerine hazırladığı bir raporda, çocuk koruma politika ve işlemlerinde ciddi açıklar bulunduğu ortaya çıkarıldı.

Polis ve güvenlik güçleri

Temmuz ayında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Garda Síochána Ombudsman Komisyonu’na sunulan davaların birikmesi karşısında duyduğu üzüntüyü ifade ederken, bunun, soruşturma için Garda Komiseri ‘nin (polis kuvvetleri şefi) emrine verilen polis memurlarının kötü muamelede bulunduğu iddiaları gibi çok sayıda şikayete neden olduğu konusundaki endişelerini dile getirdi.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi ayrıca yasaların polis sorgusu sırasında avukat bulundurma hakkını vermediğini ve sanıkların sessiz kalma hakkının kısıtlandığı da belirterek bu konulardaki endişelerini ifade etti.

Nisan ayında bir Garda Acil Müdahale Ünitesi, İrlanda’da ilk kez bir tutuklama sırasında şok tabancası kullandı.

Cezaevi koşulları

Temmuz ayında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, birçok cezaevinde görülen aşırı kalabalığın sürdürdüğünü belirtti ve tutuklular için akıl sağlığı hizmetlerindeki eksiklik ve mahkumlar arasındaki yüksek şiddet oranı hakkındaki endişelerini ifade etti.

Ayrımcılık – Göçebeler

Temmuz ayında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, “İrlanda’nın Göçebe topluluğunu etkin azınlık olarak kabul etmek istememesi” ve “2002 tarihli İskan Yasası’nda araziye izinsiz girmenin suç kapsamına alınmasının Göçebe topluluğunu orantısız olarak etkilemesi” konusundaki endişelerini ifade etti.

Mülteciler ve sığınmacılar

Bütün göçmenlik ve sığınmacılık yasalarını birleştirmeyi ve güncellemeyi amaçlayan 2008 tarihli Göçmenlik, İkamet ve Koruma Yasa Tasarısı Ocak

ayında yayınlandı. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, mülteci statüsü ve ikincil koruma başvurularının değerlendirilmesi için tek bir prosedür oluşturulmasını olumlu bulurken yasa tasarısındaki unsurlar hakkındaki endişelerini ifade ettiler. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, göçmenlikle ilgili bütün kararların değerlendirilmesi için bağımsız bir temyiz prosedürü sağlanması için yasa tasarısının değiştirilmesi çağrısında bulunurken, yasa tasarısı ile Mülteci İtiraz Mahkemesi’nin yerini alması öngörülen yeni Koruma Temyiz Mahkemesi’nin “bağımsızlığının olmadığına” dair iddialardan duyduğu endişelerini ifade etti. Yasa tasarısı, Mahkeme üyelerinin bir hükümet bakanı tarafından atanmasını öngörüyor.

Nisan ayında Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, sığınmacıların kaldığı merkezlerde aşırı kalabalık ve güvenlik sorunları gibi olumsuz koşullar hakkındaki endişelerini ifade etti.

Yasal ve kurumsal gelişmeler

İrlanda İnsan Hakları Komisyonu ve Ekim ayında duyurulan Eşitlik Otoritesi fonlarında yapılan büyük kesintiler bu kuruluşların faaliyetlerini yürütmesini engelleyecek bir tehdit oluşturdu.

Temmuz ayında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, hükümete, “uygun ve yeterli kaynak sağlayarak İrlanda İnsan Hakları Komisyonu’nun bağımsızlığını ve kapasitesini güçlendirmesi” çağrısında bulundu.

Sağlık hakkı – ruh sağlığı

Nisan ayında Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, 2006 tarihli akıl sağlığı stratejisinin uygulanmamasından duyduğu endişeleri ifade etti. Çocukların yetişkinlere ait tesislerde tedavi edilmesinin yanı sıra, akıl sağlığı değerlendirmesi için beklemekte olan 3,000 çocuk hakkında özel olarak endişeler dile getirildi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Kasım ayında hükümet, Uluslararası İnsan Hakları konusunda çalışmak üzere bir Bakanlar Kurulu Komitesi kurdu. Bu komitenin görev alanları arasında, polis ve sivil yetkililerin, gizli uçuşlara karıştığı düşünülen uçakların aranması ve incelenmesi ile ilgili yasal yetkilerinin gözden geçirilmesi ve bu yetkilerin güçlendirilmesi için tavsiyelerde bulunulması da yer aldı.

Kadına yönelik şiddet

Temmuz ayında, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, “şikayetlerin geri çekilmesinde görülen yüksek oran ve az sayıdaki mahkumiyet kararı” yüzünden aile içi şiddet davalarının cezasızlığı konusundaki endişelerini ifade etti.

İnsan ticareti

Haziran ayında insan kaçakçılığı suçunu tanımlayan 2008 tarihli Ceza Yasası (İnsan Ticareti) yürürlüğe girdi. Söz konusu yasa insan kaçakçılığı mağdurlarının hizmetlerinin kullanılmasını suç kapsamına aldı ve bu suçlar için mağdurların rızasına dayanan bütün savunmaları yok saydı.

2008 tarihli Göçmenlik, İkamet ve Koruma Yasa Tasarısı kabul edilmesi halinde insan ticareti mağdurları için 45 günlük bir telif ve koruma süresi sağlayacak. Yasa ayrıca, cezai soruşturmada işbirliği yaptığı takdirde mağdurlar için altı aylık bir geçici ikamet izni sağlayacak.

İSPANYA

İSPANYA KRALLIĞI

Devlet başkanı:	Kral Juan Carlos I de Borbón
Hükümet başkanı:	José Luis Rodríguez Zapatero
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	44.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	80.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/5

Emniyet yetkililerinin yaygın olarak işkence ve kötü muamele vakalarına karıştığı bildirildi. Tecrit gözaltısı uygulaması sürdü. Silahlı Bask grubu Euskadi Ta Askatasuna (Bask Vatani ve Özgürlüğü - ETA) dört kişinin katledilmesini üstlenerek şiddet kampanyasına devam etti. Yetkililerin AB ve bazı Afrika ülkeleri ile işbirliği içerisinde göçmenliği denetlemek adına harcadığı çabalar, göçmen ve sığınmacıların haklarını tehlikeye attı. 1936-1939 iç savaşı ve Franco'nun diktatörlüğü sırasında yaşanan zorla kaybedilmeler hakkında adli bir soruşturma açıldı ise de sonradan kapatıldı. 12 Aralık'ta hükümet, ulusal insan hakları eylem planını kabul etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Emniyet yetkililerince yaygın olarak işkence yapıldığı ve diğer kötü muamelelerde bulunduğu hakkında geniş çaplı iddialar ortaya atıldı. Nisan ayında Anayasa Mahkemesi, bütün bu iddialarla ilgili kapsamlı ve etkin soruşturmalar açılması ihtiyacı bulunduğunu tekrarladı. BM İnsan Hakları ve Terörle Mücadele Özel Raportörü, işkence ve diğer kötü muamelelerin yaşandığı iddialarının devam etmesi, sistematik olarak bunlarla ilgili acil ve kapsamlı soruşturmaların açılmadığına kaygılarını dile getirdi. Bazı siyasi ve adli makamlar, terör suçlarından tutuklananların kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarına yönelik olarak, bu iddiaların devletin gücünü zayıflatma stratejisinin bir parçası olduğunu savunmaya devam etti.

■ 2007 yılında İspanya'dan zorla sınır dışı edilmekte iken hayatını kaybeden Nijerya vatandaşı Osamayia Akpitaye ile ilgili adli soruşturma devam etti. Sorgu hâkimi polis memurlarının “kabahat” işleme suçuna karıştıklarına hükmetmişti. Bununla beraber, Savcılık'ın ve mağdurun ailesince davanın temyize götürülmesinin akabinde sorgu hâkimine polis memurları hakkında daha ağır bir hüküm vermesi emredildi. Yılsonu itibariyle davanın soruşturması hala devam etmekteydi.

■ Barselona'daki özerk Katalan karakolu Les Corts'daki tutukluların kötü muameleyle maruz kaldığı iddiaları ile ilgili soruşturma yavaş ilerlemeye devam etti.

Vakalardan birinde, 2007 Mart ayında yapılan bir gizli kamera çekimi, polis memurlarının tutuklu bir adamı dövdüğünü, tekmelediğini ve adama hakaret ettiğini ortaya çıkardı. Cezai soruşturmanın ertesinde beş memur geçici olarak görevden uzaklaştırıldıysa da soruşturmaların sonucunu beklerken 16 Ocak tarihinde aktif görevlerine geri döndüler. Haziran ayında Savcılık, resmen, polis memurlarına emniyet evrakta tahrifat yapmak ve hafif fiili saldırıda bulunmak suçlarını isnat etti. Savcılık, memurların, evrakta tahrifat yapmak suçundan dört buçuk yıl hapis cezasına, onur kırıcı muamele ve fiili saldırıdan dolayı da 15 yıl hapis cezası ile para cezasına mahkum edilmelerini talep etti. Yılsonu itibariyle duruşma tarihi henüz belirlenmemiş idi.

■ Yaklaşık üç yıl sonra Mohammed Fahsi'nin 2006 yılı Ocak ayında hücre hapsinde tutulduğu sırada işkenceye maruz bırakıldığı iddia edildi; bu iddialarla ilgili olarak hiçbir cezai soruşturma yürütülmedi. Gerek Hâkimler ve Savcılar Genel Konseyi, gerekse Madrid Savcılığı'ndan konuyu soruşturmaları talep edildiyse de her ikisinden de bunu yapmak için yeterli zemin oluşmadığı şeklinde bir cevap alındı.

■ 5 Ocak tarihinde, ETA üyesi olduğundan şüphelenilen iki kişi Mondragón'da (Guipuzcoa) Sivil Muhafızlar tarafından tutuklanarak hücre hapsinde tutuldu. Birinin olayın hemen ertesinde iki kaburga kemiğinin kırılması ve akciğerinin delinmesi sebebiyle San Sebastián Hastanesi'nde tedavi altına alınması da dâhil olmak üzere, her ikisinin de tutukluluk sürecinde kötü muameleyle maruz bırakıldıkları bildirildi. Anılan kötü muamele iddiaları ile ilgili olarak San Sebastián 1 No.lu Sorgu Mahkemesi'nce derhal soruşturma açıldıysa da yılsonu itibariyle herhangi bir karara varılmamıştı.

Geri Gönderme

■ 22 Temmuz tarihinde, Basel Ghalyoun, işkence ve keyfi tutuklama riski ile karşılaşma ihtimali olmasına karşın zorla Suriye'ye geri gönderildi. 17 Temmuz tarihinde Yargıtay kararıyla 11 Mart 2004 tarihinde banliyö trenlerine bombalı saldırıda bulunma eylemine karışmak suçundan beraat etmiş ve cezaevinden tahliye olmuştu. Cezaevinde iken ikamet izninin süresi dolduğundan, tahliyesinin hemen ertesinde, sınır dışı etme emri üzerine polis tarafından gözetim altına alınmıştı. Ne Basel Ghalyoun'un ne de avukatının sınır dışı etme emrinden haberi olmuştu; dolayısıyla avukatın, Basel Ghalyoun sınır dışı edilmeden, bu kararı temyize götürme fırsatı da olmamıştı. Anılan kişi Suriye'ye vardığında ise tutuklanarak açıklanmayan bir yerde hücre hapsine tutuldu.

■ 31 Aralık tarihinde, Çeçen kökenli Rus vatandaşı Murad Gasayev haksız yargılanma ve işkenceye veya diğer kötü muamelelere maruz bırakılma riskine dair mevcut kanıt olmasına rağmen Rusya'ya gönderilmek üzere sınır dışı edildi. Ulusal Ceza Mahkemesi, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin Murad Gasayev'i gözaltında ziyaret etme yetkisine haiz olacağı ve Rusya Savcılığı'nın verdiği “diplomatik güvenceler” esaslarına dayanarak sınır dışı etme talebini onayladı. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi ise, anılan “diplomatik güvenceler” in güvenilirliği ile ilgili ciddi endişeler olması sebebiyle İspanyol makamlarına bu sorumluluğu kabul edemeyeceğini bildirdi. Buna rağmen İspanyol makamları, Moskova'daki İspanyol büyükelçiliğinin kendisini ziyaret edebilmesi şartıyla Murad Gasayev'i sınır dışı etti.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

ETA, 2008 yılında dört kişinin katledilmesini ve birçok bombalı saldırıyı üstlendi. 2 Nisan tarihinde, *Gara* gazetesi, ETA'nın iktidardaki İspanya Sosyalist İşçi

Partisi, Ulusal Bask Partisi ve Bask Ülkesi'ndeki devlet radyo televizyon ağı üyelerine yönelik tehditlerini yayınladı. Mayıs ayında Sivil Muhafız kışlasına ve Eylül ayında da bir askeri akademiye yapılan ve ETA tarafından üstlenilen bombalı saldırılarda iki memur öldü.

■ Genel ulusal seçimlerden iki gün önce, 7 Mart tarihinde, İspanya'daki iktidar partisi Sosyalist İşçi Partisi'nin eski bir belediye meclis üyesi Bask Ülkesi'nde ETA'nın üstlendiği bir saldırıda vurularak öldürüldü. Isaías Carrasco'nun, Mondragón'daki evinin önünde vurulduğu ve hastanede hayatını kaybettiği açıklandı.

■ 3 Aralık tarihinde, Bask Ülkesi'ni Madrid'e bağlayan hızlı tren yolu projesinde yer alan inşaat şirketlerinden birinin ortak sahibi olan Ignacio Uría Mendizábal vurularak öldürüldü. Cinayeti ETA üstlendi. Ağustos ayında, ETA tren inşaat işlerinde yer alan şirketlere yapılan üç bombalı saldırıyı üstlenerek anılan şirketlere tehditler savurdu.

Terörle mücadele ve güvenlik

Hem BM İnsan Hakları ve Terörle Mücadele Özel Raportörü, hem de İnsan Hakları Komitesi, İspanyol Ceza Kanunu'nda terörün tanımı çerçevesinde zikredilen bazı maddelerin, bu kategoride gereğine uygun olmayan eylemler içermiş olabileceği ile ilgili endişelerini dile getirdiler. Ayrıca, kendisine terörle ilişkili suçlar isnat edilen kişilere gözaltında iken hücre hapsi verilmesine izin veren mevzuatın ilga edilmesi hususundaki uzun süredir yapılmakta olan çağırısı yinelediler. Bask ve Katalan özerk polis güçlerinin örnek anlatımının akabinde, ulusal makamlar gözaltında tutulanların buldukları, Ulusal Ceza Mahkemesi'ndeki hücrelere işkence ve diğer kötü muamelelerin yaşanmasını önlemek adına video kameralar yerleştirileceğini ilan etti. Bununla beraber cihazların kullanımı zorunlu olmayacak ve her davada sorgu hâkimince talep edilmek durumunda olacaktı.

CIA güdümünde uçurulan uçak ve ABD askeri uçaklarının İspanyol askeri havalimanlarında durmak veya İspanyol çapraz hava sahasına girmek suretiyle hava sahasını ihlal etme şüpheleri ile ilgili adli soruşturma devam etti. Hükümet 2002 ile 2007 yılları arasında Guantánamo Körfezi'ne veya Guantánamo Körfezi'nden yapılan birçok uçuş hakkındaki bilgileri soruşturma dâhilinde sundu. Aralık ayında, 2002 yılı Ocak ayından kalma son derece gizli resmi belgeler basına sızdırıldı. Böylece, bu belgelerle, İspanyol

makamlarının, o zamanlar, ABD makamlarının talebi üzerine tutukluların Guantánamo Körfezi'ne naklini sağlamak üzere İspanyol askeri üslerini bilerek kullandığı teyit edilmiş oldu.

■ 5 Mart'ta Ulusal Ceza Mahkemesi, 2007 yılı Aralık ayında Omar Deghayes ve Jamil El Banna için vermiş olduğu Avrupa Birliği gözaltı emirlerini feshederek bu kişiler aleyhine cezai takibat başlattı: Söz konusu iki erkek yıllarca Guantanamo Körfezi'nde ABD gözetiminde kalmalarının ardından, 2007 yılı Aralık ayında Birleşik Krallık'a geri döndüler. Ulusal Ceza Mahkemesi, Omar Deghayes ve Jamil El Banna aleyhindeki takibatın düşürülmesini emretti. İspanya'daki soruşturma söz konusu kişilerin Guantánamo Körfezi'nde gözaltına alınmasından önce başlatılmasına rağmen, Guantánamo'da gözaltında tutulmaları ile bağlantılı herhangi bir bilginin mahkemeye sunulmasının kanıt niteliği taşımayacağı ve soruşturmayı olumsuz etkileyebileceğini açıkladı. Mahkeme ayrıca, sanıkların sağlığının bozulmasını dikkate alarak takibata devam etmenin insanlık dışı olacağı kararına vardı. Dahası mahkeme, sanıkların Guantánamo Körfezi'nde hukukun üstünlüğünden uzak bir ortamda sürekli gözaltında kaldıkları sırada işkence ve diğer kötü muamelelere uğramış olduklarını da kaydetti.

Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar

Çok sayıda göçmen ve sığınmacı, güzergâhlarındaki suç şebekelerinin ve devletin güvenlik güçlerinin suiiistimalinden dolayı sıkıntı yaşayarak İspanya'ya gelmek üzere tehlikeli deniz ve kara yollarında seyahat ederek hayatlarını tehlikeye atmaya devam etti. İspanya ile Kuzey ve Güney Afrika'da bulunan birçok ülke arasındaki geri kabul anlaşmalarında, insan hakları ile ilgili güvenceler yeterli ölçüde karşılamak hesaba katılmamaktadır. Kuraldışı göçmenliği önlemek amacıyla İspanya ve diğer AB ülkelerince yapılan yoğun baskıların, Moritanya'da kitlesel gözaltılar ile potansiyel kuraldışı göçmenlerin dışlanması sonucunu doğurmuş olduğuna inanış hâkimdir.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme amaçlı kanunun çıkarılmasından üç yıl sonra bu suiiistimalin mağduru olmuş kadınlar İspanya'nın bazı bölgelerinde hukuki ve tıbbi yardıma ulaşmada engellerle karşılaşmaya devam etti. Kuraldışı göçmen statüsündeki kadınlar olağandışı farklılıklarla karşılaştı. Devletten edinilen istatistikî bilgilere göre, 2008

yılında 70 kadın hâlihazırda beraber yaşadıkları veya geçmişte beraber yaşamış oldukları kişilerce öldürüldü; bunlardan 34'ü yabancı uyruklu idi.

■ 10 Nisan tarihinde, Sylvina Bassani ve erkek arkadaşı San Sebastián Marzal, Bassanni'nin boşandığı eşi tarafından öldürüldü. 2006 yılının Eylül ayında, Bassanni, eski eşi kendini sıklıkla tehdit ettiği için mahkemeye başvurarak,can güvenliğinden endişe ettiğini bildirmişti. Eski eş, yasaklama kararını defalarca çiğnedi ve kendisini engellemek yönünde hiçbir adım atılmadı. Sylvina Bassanni, 28 kere daha mahkemeye korunma ve soruşturma talebiyle başvurdu ise de bunlara ya hiç cevap alamadı ya da talepleri reddedildi. Ölümünden altı gün sonra, mahkemece düzenlenmiş, bazıları bir yıl öncesine ait olan taleplerine cevaben yazılmış ve Savcılık'ın kocasına karşı olan davayı düşürdüğüne dair yazı avukatının eline ulaştı.

İrkçılık

Bireyler tarafından ırkçı saldırılar gerçekleştirildiği ve emniyet yetkilileri tarafından ırkçılığa dayanan işkence ve diğer kötü muamelelerin yapıldığı bildirilmeye devam etti. AB Temel Haklar Dairesi'ne göre, İspanya, ırkçı suçlar ile ilgili isnatlar ve cezai takibat hakkında resmi bilgi yayınlamayan beş üye ülkeden biridir.

Zorla kaybedilmeler

Tarihi Bellek Kanunu ile öngörülen yargılama yöntemine dair ana esaslar ve mezarların yerinin belirlenmesi, 2007 yılı Aralık ayında başlatılmış fakat yılsonu itibariyle herhangi bir gelişme sağlanamamıştı. Ekim ayında, Ulusal Ceza Mahkemesi'nden bir sorgu hâkimi iç savaş ve Franco'nun diktatörlük döneminin ilk yıllarında yaşanan tahminen 114,266 zorla kaybolma vakası hakkında soruşturma açtı. Savcı, 1977 yılına kadar işlenen siyasi bağlantılı bütün suçlara af getiren 1977 Af Kanunu'nun uygulanması çağrısında bulunarak soruşturmanın açılmasını temyize götürdü. Savcı, ayrıca, iddia edilen suçların zaman aşımına uğramış olduğunu da beyan etti.

2 Aralık'ta, Ulusal Ceza Mahkemesi, bu türden suçları soruşturmaya yetkili olmadığını ifade etti ve soruşturma kapandı. Bununla beraber, sorgu hakimi, kendi yetki sınırları içinde işlenmiş olması durumunda yerel mahkemelerin anılan suçları soruşturabileceğine hükmetti ve 26 Aralık'ta çok sayıda mahkemeye zorla kaybolmalar ve ailelerinden yasadışı şekilde koparılan 30,960 çocukla ilgili şüpheli vakalar hakkında ayrıntılı soruşturma açmalarını tebliğ etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

☞ Bir üst düzey Uluslararası Af Örgütü heyeti İspanya'yı Haziran ayında, Uluslararası Af Örgütü delegeleri ise Ekim ayında ziyaret etti.

☞ Uluslararası Af Örgütü'nün, Igor Portu'nun tutuklanması sırasında insan hakları ihlallerinin yaşanıp yaşanmadığını belirlemek amacıyla kapsamlı bir bağımsız ve tarafsız soruşturma yapılması çağrısında bulunması (EUR 41/001/2008)

☞ İspanya: İşkenceye af yok ! Yasadışı göz altına almak ve kötü muamelede bulunmaktan hüküm giyen dört polis memurunun aflatının Yargıtay'ca onanması (EUR 41/003/2008)

☞ İspanya: İnsan Hakları Komitesi'ne brifing verilmesi (EUR 41/012/2008)

☞ İspanya: Uluslararası Af Örgütü'nün Basel Ghalyouun'un zorla Suriye'ye geri gönderilmesini kınaması (EUR 41/015/2008)

☞ İspanya: Katalan özerk hükümetinin işkenceden hüküm giyen polis memurlarına karşı mutlaka önlem almasının gerektiğinin açıklanması (EUR 41/021/2008)

☞ İspanya: Uluslararası Af Örgütü'nün Ignacio Uriá Mendizábal'ın öldürülmesini kınaması (EUR 41/022/2008)

☞ İspanya: Cezasızlığa son vermek için evrensel yargı icra edilmelidir (EUR 41/017/2008)

İSRAİL VE İŞGAL ALTINDAKİ FİLİSTİN TOPRAKLARI

İSRAİL DEVLETİ	
Devlet başkanı:	Şimon Peres
Hükümet başkanı:	Ehud Olmert
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	7 milyon (İsrail); 4.1 milyon (İAFT)
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	80.3 yıl (İsrail); 72.9 yıl (İAFT)
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/5 (İsrail); binde 22/17 (İAFT)
Yetişkin okur yazarlık oranı:	% 97.1 (İsrail); % 92.4 (İAFT)

İsrail güçleri daha önce görülmemiş boyutta bir saldırı ı- “Dökme Kurşun Operasyonu” kod adı altında - 27 Aralık tarihinde Gazze Şeridi'nde faaliyete geçirerek pek çok sivil öldürdü, evleri ve diğer sivil mülkleri tahrip etti. Yılın başında Haziran ayında ateşkes anlaşması üzerinde mutabakata

varılmadan önce (Filistin Otoritesi bölümüne bakınız) hem İsrail güçleri, hem de İsrail'deki ve İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki (İAFT) silahlı Filistin güçleri tarafından sivillerin ve diğerlerinin öldürülmesinde ani ve hızlı bir artış yaşanmıştı. Yılın ilk yarısında öldürülenler arasında 70'i çocuk 425 Filistinli bulunuyordu. Gazze Şeridi'ndeki evlerin ve mülklerin geniş çapta tahrip edilmelerinin yanı sıra, İsrail güçleri Güney İsrail'de bulunan Batı Şeria'daki ve Bedevi kasabasındaki Filistinlilerin evlerini de imha etti. Yıl boyunca, İsrail ordusu Gazze Şeridi üzerindeki abluka altında tutmanın da dâhil olduğu eşi benzeri görülmemiş düzeyde insani yoksulluğa ve esas itibariyle 1.5 milyonluk bir nüfusun hapsedilmesine yol açan, Filistinlilerin hareketleri üzerinde uyulması zorunlu sınırlamaların devamlılığını sağladı. Bu, daha sonra 27 Aralık tarihinde İsrail taarruzuyla daha da şiddetlendi. Çok ciddi tıbbi bakıma ihtiyaç duyan yüzlerce hastanın yerel hastanelerde yeterli donanım olmadığı halde Gazze'den çıkışı kabul edilmedi; bu sebeple pek çoğu hayatını kaybetti. Yüzlerce öğrenci, eğitim alanlarının kısıtlı olduğu Gazze'den çıkamadıkları için uzaktaki üniversitelere gidemediler. Pek çok Gazze sakini uluslararası yardıma muhtaç, ancak İsrail kuşatması BM kurumlarının yardım ve hizmetlerini engelliyor. Batı Şeria'da Filistinlilerin hareketi 600 İsrail kontrol noktası ve bariyeri ve İsrail ordusu tarafından çoğunlukla Batı Şeria'nın içinde inşasına devam edilen 700 kilometrelik tel örgü/duvar dolayısıyla ciddi anlamda kesintiye uğratılmıştır. El konulan Filistin toprakları üzerindeki İsrail yerleşimlerinin yasadışı büyümesindeki artış 2001 yılından bu yana görülmemiş bir düzeyde arttı. İsrail askerleri ve yerleşimciler cezasızlığa dayanarak Filistinliler'e karşı yasadışı öldürmeler, mülke baskı ve saldırıların da aralarında bulunduğu ciddi istismlarlarda bulundular. Yüzlerce Filistinli İsrail güçleri tarafından tutuklandı. İşkence ve diğer kötü muamele raporlarına sıklıkla rastlandı, ancak bu konuda çok az soruşturmaya yapıldı. Pek çok adaletsiz askeri yargılamanın sonucunda 8,000 Filistinli'nin pek çoğu İsrail cezaevlerinde bulunuyordu.

Arka plan

Başbakan Ehud Olmert Eylül ayında polis soruşturması yoluyla adı yolsuzluğa ve dolandırıcılığa karıştığı gerekçesiyle istifa etti, ancak Şubat 2009

tarihinde yapılması planlanan seçimleri bekleyerek görevde kaldı. İsrail hükümeti ve Filistin Hükümeti (PA) arasında barış görüşmeleri yapıldı, ancak ne ABD Başkanı George W. Bush'un üstlendiği barış antlaşmasına yılsonundan önce aracı olundu, ne de 2008 sonunda başka ciddi bir gelişme kaydedildi. Aksine, İsrail güçleri tarafından yılsonunda Gazze Şeridi benzeri görülmeyen bir bombardıman seviyesi - havadan, karadan ve denizden - altında kaldı. Buna ek olarak, İsraili yetkililer Filistinlilerin İAFT içindeki hareketleri üzerindeki baskıları azaltmak konusundaki teminatlarını yerine getirmedi ve geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde yasadışı oluşturulan İsrail yerleşim yerlerini ortadan kaldırmadı. Haziran ayında İsrail ve Gazze'deki Filistinli silahlı güçler arasında mutabık kalınan ateşkes dört buçuk ay sürdü, ancak İsrail kuvvetleri altı Filistinli militanı hava baskını ve diğer saldırılarla 4 Kasım tarihinde öldürdüğünde sona erdi.

Gazze ablukası ve insanı sorunlara yol açan diğer kısıtlamalar

İsrail ordusunun Gazze Şeridi'ni abluka altına almaya devam etmesi 1.5 milyon insan için zaten korkunç olan insani durumu, sağlık ve besin güvenliği problemlerini, yoksulluğu şiddetlendirdi. İsrail ordusu, Aralık ayı sonunda şartları insanlık faciası noktasına getirdi. Operasyonlar başlamadan önce bile, yerel ekonomi ihracatın olmayışından ve ithalatın yasaklanmasından dolayı felce uğramıştı. Petrol fiyatlarının yükselmesiyle birlikte, temel ihtiyaçların pek çoğuna ulaşılamaması nüfusun yüzden sekseninin uluslararası yardıma ihtiyaç duymasına yol açtı. BM ve diğer yardım kuruluşları ve insani kuruluşlar yardım sağlamalarını ve Gazze'nin insanlarına hizmet götürmelerini kısıtlayıcı fazladan kısıtlamalarla karşılaştılar ve faaliyet alanlarında düşüş yaşandı. Evleri tahrip edilen ailelere yönelik barınak sağlamayı amaçlayan BM kalkınma projeleri İsrail ordusu tarafından geçmiş yıllarda inşaat malzemelerinin yokluğu gerekçesiyle ertelendi. Gazze'de var olmayan bakıma ihtiyacı olan, ciddi rahatsızlığı olan hastalar ve uzaktan eğitim almak ya da iş imkânı sağlamak isteyen yüzlerce öğrenci ve işçi Gazze'de abluka altına alındı ve kapana kısıldı; İsrail yetkilileri ancak bir dereceye kadar bölgeden ayrılmalarına izin verdi. Gazze'den çıkışları reddedilen pek çok hasta daha sonra hayatını kaybetti. ■ Ekim ayında 58 yaşındaki kanser hastası Mohammed Abu 'Amro hayatını kaybetti. Mart ayından

bu yana Gazze'den çıkış için izin istedi. İzinler belirtilmemiş "güvenlik gerekçeleri" gereğince reddedildi ancak izin ölümünden bir hafta sonra çıkarıldı.

■ Kasım ayında Hodgkin lenfomani hastası beş yaşında bir çocuğun annesi Karima Abu Dalal, 34 yaşında tedavi görmediği için hayatını kaybetti. İsrail yetkilileri onun Batı Şeria'daki Nablus'daki hastaneye tedavi için gitme isteğini Kasım 2007'den bu yana mütemediyen reddettiler.

İsrail ordusu, Batı Şeria'da, 600 İsrail kontrol nokrasının bazılarında ve bariyerlerde Filistinliler'in hareketlerini kısıtladı, iş yerlerine gidişlerini, sağlık kurumlarına ve diğer hizmetlere erişimlerini engelledi. İsrail ordusu 700 kilometrelik duvarın inşaatına Batı Şeria topraklarında devam etti. Yüzlerce Filistinli çiftçiden pek çoğu topraklarından ayırdı ve topraklarına girmeleri için izne tabi oldu. İzin talepleri çoğunlukla reddedildi.

Filistinliler'in Batı Şeria'daki İsrail yerleşim yerlerine yakın olan ve uluslararası hukuk tarafından korunan daha geniş bölgelere geçişleri reddedildi, demir parmaklıklarla engellendi ya da İsraili yerleşimcilerin kullandığı yollara 300 kilometreden fazla yaklaşımları kısıtlandı.

■ Şubat ayında 66 yaşındaki Fawziyah al-Dark'nın, kalp krizi geçirirken Tukarem'deki hastaneye gitmesi İsrail ordusu kontrol noktasında reddedildi. Kısa bir süre sonra hayatını kaybetti.

■ Eylül ayında, İsraili askerler Naheel Abu Rideh'in Nablus hastanesi çalışanı olmasına rağmen hastaneye Huwara kontrol noktasından gidişi engellendi. Kontrol noktasında eşinin arabasında doğum yaptı ve doğan oğlu hayatını kaybetti.

Silahsız Filistinli sivillerin öldürülmesi

Pek çoğu yılın ilk yarısında Gazze Şeridi'nde 450 Filistinliden bazıları öldürüldü ve diğerlerinde binlercesi İsrail hava saldırısı ve diğer saldırılar sırasında yaralandı. Aralarında 70 çocuğun bulunduğu öldürülenlerin yansından çoğu sivil. Kalanlar, çatışma halindeki silahlı grup üyeleri ya da hava saldırısı sırasında hedef alınanlardı. Diğer yüzlerce Filistinli sivil İsrail ordusu taarruzunda yılın son beş gününde, bazıları sivillere ve sivil binalara yönelik doğrudan saldırı sonucu, diğerleri gelişigüzel ve orantısız saldırılarda öldürüldü ve yaralandı.

Yılın ilk yarısında ve Aralık ayı boyunca süren ordu taarruzu sırasında ölen Filistinli sivillerin pek

çoğu, Filistinli silahlı gruplar tarafından Gazze Şeridinden İsrail kasabalarına ve köylerine karşı ve Gazze Şeridi boyunca uzanan İsrail ordu mevkilerine karşı fırlatılan gelişigüzel roket ve havan saldırısına maruz kaldı. Altı İsraili sivil, pek çok asker ve başka 14 İsraili sivil, dördü 17 yaşında olmak üzere, Kudüs'teki ve ülkenin başka yerlerindeki Filistinliler tarafından bu saldırılar ve ateş sırasında hayatını kaybetti.

■ Gazze Şeridine düzenlenen dört günlük saldırıda İsrail güçleri 100'den fazla sivil öldürdü, sivillerden 25 çocuk dâhil olmak üzere yarısı savaşa bağlantılı değildi. Kurbanlar arasında 16 yaşındaki Jackline Abu Shbak ve 15 yaşındaki kardeşi vardı. İkisi de 29 Şubat tarihinde Gazze'deki evlerinde anneleri ve küçük kardeşlerinin göz önünde kafalarına birer kurşun yiyerek öldüler. Kurşunlar çocukların evinin karşısında İsrail askerleri tarafından devralınan evden atıldı.

■ 16 Nisan tarihinde İsrail güçleri 15 sivil Filistinliyi öldürdü, bunların arasında yaşları 13 ve 17 arasında değişen 10 çocuk, bir gazeteci vardı. Gazze Şerid'nin güney doğusundaki Jouhr al-Dik bölgesindeki üç farklı saldırı sırasında aynı zamanda düzinelerce başka sivil de hayatını kaybetti.

Öncelikle, İsrail tank ateşi altı çocuğu öldürdü- 'Abdullah Maher Abu Khalil, Tareq Farid Abu Taqiyah, İslam Hussam al-Issawi, Talha Hani Abu 'Ali, Bayan Sameer al-Khaldi and Mohammed al-'Assar. Ardından, İsrail askerleri Fadel Shana'da flechette mermisi dolu bir tankeri ateşe verdi, bir Reuters kameramanı tanki kaydederken hayatını kaybetti. Başka iki çocuğun, Ahmad 'Aref Frajallah and Ghassan Khaled Abu 'Atewi, öldürülmesinden ve beş kişinin yaralanmasından sonra diğer bir tank da ateşe verildi. Yaralılardan, Ahmad 'Abd al-Majid al-Najjar and Bilal Sa'id 'Ali al-Dhini, üç gün sonra hayatını kaybetti.

Askeri adalet sistemi

Gözetililer

Çocuklar da dâhil olmak üzere, yüzlerce Filistinli, İsrail güçleri tarafından İAT'da alıkondu ve pek çoğu belirsiz süreler boyunca hücre hapsine maruz bırakıldı. Pek çoğu daha sonra bedelsiz serbest bırakıldı, ancak yüzlercesi uluslar arası yargılama standartlarını ihlal eden yöntemlerle güvenlikle ilintili suçlardan hüküm giydi. 2008 yılında ya da geçtiğimiz yıllarda tutuklanan bazı 8000 Filistinli yılsonunda halen hapisteydi. Aralarında hüküm giymeksizin alıkonan ya da askeri

idari gözaltı kuralları altında davası görülen, altı yıldan fazla alıkonan 300 çocuk ve 550 insan vardı.

■ Haziran ayında 16 yaşındaki iki kız çocuğu Salwa Salah ve Sara Siureh, gece evlerinde tutuklandı ve 2008 yılının sonunda halen idari gözaltındaydı.

■ 11 Eylül tarihinde 12 yaşındaki Mohammed Khawajah, Ni'in köyündeki evinde öğleden sonra saat 3'de İsrail askerleri tarafından tutuklandı. Ordu kampında 15 Eylül'e kadar yetişkinlerle birlikte tutuldu ve dövüldü ve kefaletle serbest bırakıldı. Askerlere taş atmaktan suçlanmış ve daha önce askeri bir mahkeme tarafından mahkemeye sevk edilmişti.

■ Filistin parlamentosundaki ve eski Hamas-led PA hükümetinin bakanları onlarca Hamas üyesinin davaları yakalanmalarından iki yıl geçmesine rağmen görülmeksizin gözaltında tutulmaya devam edildi. İsraili yetkililer onları Hamas'ın Gazze Şeridi'nde 2006 yılından bu yana tuttuğu İsraili askerleri serbest bırakması için baskı aracı yapmak için açıkça alıkoymdu.

Hemen hemen bütün Filistinli mahkûmlar, onların işgal gücünün topraklarına naklini yasaklayan uluslararası hukuk kanunları ihlal edilerek İsrail cezaevlerinde gözaltında tutuldu. Bu mahkûmların ailelerinin onları ziyaret etmelerini zor ya da neredeyse imkânsız hale getirdi.

Aile ziyaretlerinin reddi

Gazze Şeridinden 900 Filistinli mahkûmun bir diğer yıla kadar her hangi bir aile görüşmesi yapması yasaklandı. Batı Şeria'dan pek çok ailenin ziyaret talebi belirsiz "güvenlik" sebebiyle reddedildi. Pek çok ebeveyn, eş ve çocuğun mahkûm yakınlarını beş yıldan fazla zaman içinde görmelerine izin verilmedi. Hiçbir İsrail mahkûm böylesine bir kısıtlamayla karşı karşıya kalmadı.

Mahkûmların serbest bırakılması

Temmuz ayında, İsrail yetkilileri beş Lübnanlı mahkûmu serbest bıraktı, içlerinden biri 1979 yılından bu yana tutuklu bulunuyordu. Dördü ise 2006 savaşı sırasında yakalanmıştı. Geçmiş yıllarda İsrail güçleri tarafından öldürülen başka 199 Lübnanlı ve Filistinlinin cesedini 2006 yılında Hizbullah tarafından öldürülen iki İsrail askerinin cesedine karşılık olarak verdi. Ağustos ve Aralık aylarında İsraili yetkililer, 430 Filistinli mahkûmu başkan Mahmud Abbas'a iyi niyet göstergesi olarak serbest bıraktı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İsrail Genel Güvenlik Servisi tarafından özellikle silahlı saldırı planlamaktan ya da içinde olmaktan

şüphelenilen Filistinliler’in sorgulanmaları sırasında yapılan işkence ve kötü muameleye dair raporlarda artış görüldü. Raporda bildirilenler arasında acı verici, zor pozisyonlarda uzun süre bağlı kalmak, uykudan yoksun bırakma ve mahkûmların ailelerine zarar verme tehditleri vardı. Mahkûmların dövülmesine ve diğer kötü muamelelere maruz kalmasına, tutuklanma sırasında ve sonrasında ve bir merkezden diğerine taşınmaları sırasında oldukça sık rastlanıyor.

Yerleşimciler tarafından yapılan şiddette artış

İsrailli yerleşimcilerin, Batı Şeria’daki Filistinliler ve onların mülkleri üzerindeki şiddet eylemleri, başta zeytin toplama zamanı ve Hebron’da yerleşimciler tarafından alınan bir evin boşaltılması sırasında olduğu gibi, yılın özellikle son çeyreğinde artış gösterdi. Saldırı yapan yerleşimcilerin çoğu silahlıydı. Hebron’da Aralık ayında bir yerleşimci iki Filistinliye ateş edip onları yaraladı.

Cezasızlık

İsrail askeri yargıçları, işkence iddialarının ya da Filistinli sanıkların askeri mahkemedeki davaları öncesinde karşı karşıya kaldıkları diğer kötü muamelelerin araştırılmasını çok nadiren emretti. Hiçbir GSS görevlisi Filistinlilere işkence yapmak suçundan yargılanmadı. Ekim ayında, iki İsrailli insan hakları grubu Adalet Bakanlığı’ndan Filistinli mahkûmların GSS’ye karşı işkence ve diğer kötü muamele şikâyetlerine karşı bilgi istemek için mahkemeye dilekçe sundu.

Cezasızlık İsrail askerleri ve diğer güvenlik gücü üyeleri ve Filistinlilere karşı ciddi insan hakları ihlalleri gerçekleştiren İsrailli yerleşimciler için bir norm olmaya devam etti, bu ihlaller arasında yasadışı öldürmeler, fiziksel saldırılar ve mülke zarar verme bulunuyordu. Bu tür istismaların ancak çok azı soruşturulma kapsamına alındı ve çoğunluğu “delil yetersizliğinden” kapatıldı. Kuvuşturmaların sayısı oldukça azdı ve çok sınırlı sayıda dava insan hakları örgütleri ve medyayla paylaşıldı; bu tip durumlarda, Filistinlileri öldürmekle suçlanan askerler cinayetten değil kasten adam öldürmekten yargılandı ve Filistinlilere karşı suistimalde bulunan askerler ve yerleşimciler çoğunlukla hafif cezalara mahkum edildi.

■ Temmuz ayında gösteriler sırasında gözleri bağlı, elleri kelepçeli ve askerler tarafından yakalanmış Filistinli bir göstericiyi ayağından vuran asker, yalnızca

“uygunsuz davranış” suçundan hafif bir ceza aldı. Eylül ayında, Askeri Başsavcı Yüksek Mahkeme tarafından daha ağır cezalar verilmesine dair alınan tavsiye kararına itiraz etti.

Zorla tahliyeler, Filistinlilerin evlerinin yıkımı ve yasadışı İsrail yerleşkelerinin genişlemesi

İsrail güçleri ,27 Aralık tarihinde pek çok Filistinlinin Gazze’deki evlerini, fabrikalarını ve diğer sivil binalarını civara da yayılarak başlatılan askeri taarruzun ilk günlerinde yok etti. Batı Şeria’da, doğu Kudüs’ü de kapsayarak, İsrail güçleri Filistinlilerin evlerini, zor yoluyla aileleri çıkararak ve yüzlerce insanı evsiz bırakarak yıktı. Hedef evlerin bina izinleri yoktu. Bu binalara dair Filistinlilerin istekleri sistematik olarak reddedilmişti. Aynı dönemde, yetkililer İsrailli yerleşimcilerin yasadışı olarak ve uluslararası hukuku ihlal ederek, Filistin topraklarını işgal etmesine izin verildi.

■ Şubat ve Mart ayında İsrail güçleri Batı Şeria’daki Ürdün Vadisi bölgesinde küçük bir köy olan Hadidiya’daki pek çok evi ve hayvan ağılını tahrip etti. Bisharat ve Bani Odeh ailelerinin 45’i çocuk olan 65 üyesi evsiz bırakıldı.

■ Mart ayında, İsrail askerleri Güney Hebron Tepelerinin Qawawis, Imneizil, al-Dairat ve Umm Lasafa köylerinde muhtelif ailelerin evlerini yıktı. Evlerini yitirenler arasında 3 erkek kardeş Yasser, Jihad Mohammed ve İsmâ’il al-’Adra, eşleri ve 14 çocukları da bulunuyordu.

■ Umm al-Khair yakınlarında, Ekim ayında İsrail güçleri çoğunluğu çocuktan oluşan al-Hathaleen ailesinin 45 üyesinin evlerini yok etti.

Mülteciler, sığınmacılar ve göçmenler

Ağustos ayında İsrail ordusu, pek çok mülteci, sığınmacı ve göçmeni, karara itiraz hakkı tanımsızın Mısır’a iade etti. İsrail bu insanları, aralarında Mısır, Eritre, Somali ve Sudan’ın da bulunduğu kendi ülkelerinde ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalma risklerine rağmen geri verdi.

Düşünce Mahkûmları- İsrailli vicdani retçiler

Yılın ikinci yarısında İsrail’in İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki konumu sebebiyle İsrail ordusuna hizmet etmeyi reddeden İsrailli Vicdani Retçilerin hapse atılmalarında artış gözlemlendi. En az yedi genç

kısa sürelerle sürekli olarak hapsedildi. Yıl sonunda en az ikisi halen tutuklu bulunuyordu. Diğer pek çoğu sonunda “çürük” kategorisine sokularak askerlikten muaf tutuldu.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü heyeti İsrail’i ve İAT’ı Şubat ayından Mayıs ayına kadar ziyaret etti.

■ İsrail/ İşgal Altındaki Filistin Toprakları: Cezai kısıtlamalar- Filistinli mahkumların aileleri ziyareti reddetti (MDE 15/006/2008)

■ İsrail/ İşgal Altındaki Filistin Toprakları: Gazze ablukası genel ceza (MDE 15/021/2008)

■ İsrail/ İşgal Altındaki Filistin Toprakları: Tehdit altında – Batı Şeria’nın ‘Aqaba köyü (MDE 15/022/2008)

■ İsrail/ İşgal Altındaki Filistin Toprakları: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu Sunumu (MDE 15/029/2008)

■ İsrail/ İşgal Altındaki Filistin Toprakları: İşkenceye karşı Komite Bilgilendirmesi (MDE 15/040/2008)

■ İsrail/ İşgal Altındaki Filistin Toprakları: Sağlık Profesyonel Eylemi – Sağlık hakkının ihlali: Gazze (MDE 15/044/2008)

İSVEÇ

İSVEÇ KRALLIĞI

Devlet başkanı:
Hükümet başkanı:
Ölüm cezası:
Nüfus:
Ortalama yaşam süresi beklentisi:
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

**Kral Carl XVI Gustaf
Fredrik Reinfeldt**
tüm suçlar için kaldırıldı
9.2 milyon
80.5 yıl
binde 4/4

İsveç’te ikamet izni başvuruları hakkında hiçbir karar verilmemiş olmasına rağmen, iki gizli gözaltı uçuşluru mağduru için tazminat verildi. Irak kökenli sığınmacılara sağlanan koruma düzeyi düşürüldü. Polise bildirilen görece olarak az sayıda tecavüz vakası cezai dava ile sonuçlandı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Ahmed Agiza ve Mohammed El Zari’ye, 2001 yılı Aralık ayında Mısır’a gönderilmek üzere İsveç’ten yasadışı olarak sınır dışı edilmeleri sırasında ve sonucunda uğradıkları ciddi mağduriyetlerin karşılığı olarak 3,160,000 İsveç kron’luk (307,000 Avro)

tazminat ödendi. Her iki kişi de Mısır’da hücre hapsinde tutuldukları süre içerisinde işkenceye maruz kaldı. İsveç’te eksiksiz ve adil bir sığınmacılığa kabulün belirlenmesi sürecinden geçmekten mahrum bırakılan söz konusu iki kişi, Mısırlı yetkililerce verilen temelsiz “diplomatik güvence”lere dayanarak sınır dışı edildi.

Mohammed El Zari, Mısır’da 2003 yılı Ekim ayında kendisine hiçbir suç isnat edilmeksizin cezaevinden tahliye edildi. Ahmed Agiza ise, askeri mahkeme huzurunda yapılan adil olmayan bir duruşmanın ertesinde yine Mısır’da cezaevinde kaldı. İsveç hükümeti, her iki kişinin İsveç’te ikamet izni elde etmek adına yaptıkları başvuruların reddini temyize götürmeleri hakkında nihai kararını vermedi.

Haziran ayında, BM İşkenceyi Önleme Komitesi (CAT), Mohammed El Zari ve Ahmed Agiza’nın sınır dışı edilme sebeplerinin etraflıca soruşturulması ve gerekli ise sorumluların yargılanması için çağrıda bulundu.

■ Haziran ayında, Göçmenlik Kurulu, 2006 yılı Mayıs ayında ABD gözetimindeki Guantánamo’dan tahliye edilen bir mülteci olan Adel Hâkim’in ikamet izni başvurusunu reddetti. Uygur etnik grubu kökenli bir Çin vatandaşı olan Adel Hâkim, diğer dört Uygur kökenlilerle birlikte Guantánamo’dan, kendilerine koruma sağlama önerisini kabul etmiş olan Arnavutluk’a nakledildiler. Diğer Uygur kökenlilerden ayrı olarak Adel Hâkim, kız kardeşinin İsveç’te yaşaması sebebiyle, 2007 yılında yaptığı bir ziyaret sırasında orada ikamet etmek için başvuruda bulundu. Göçmenlik Kurulu da hâlihazırda kendisinin Arnavutluk’ta oturma hakkına sahip olduğu esasına dayanarak başvurusunu reddetti. Adel, hâkim temyizın sonucunu bekleme sürecinde İsveç’te yaşamaya devam etti.

Mülteciler ve sığınmacılar

BM İşkenceyi Önleme Komitesi, Haziran ayında, sınır dışı etmeden önce sığınmacıları gözaltında tutmanın yaygın olması ve İsveç yasasında zikredildiği üzere “sığınmacıların gözaltında tutulacağı sürenin kesin bir sınırı olmaması” durumunun yarattığı üzüntü ile ilgili endişelerini ifade etti.

Göçmenlik Kurulu ve Göçmenlik Temyiz Mahkemesi’nin Irak’ta hiçbir silahlı iç çatışma olmadığına dair hüküm vermesinin sonucunda, Irak’lı sığınmacılar tarafından yapılan birçok yeni başvuru reddedildi. Önceden, Irak’tan gelen sığınmacıların

çoğu birtakim korunma imkânlarından yararlanmıştı.

Şubat ayında, İsveç makamları ve Irak, reddedilen sığınmacıların zorla geri gönderilmesi üzerinde mutabakata vardı. Bundan önce, yalnızca dönmeyi kabul eden Irak vatandaşları Irak makamlarınca kabul edilmekteydi.

İsveç makamları Eritreli sığınmacıların başvurularını reddetmeye devam etti. Bu durum, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin bütün devletlerin Eritre'ye zorla geri göndermeleri durdurması ile ilgili tavsiye kararı olmasına rağmen, Eritreli sığınmacıları Eritre'ye geri dönme riski ile karşı karşıya bıraktı. Nisan ayında, en az bir Eritre vatandaşı Eritre'ye gönderilmek üzere İsveç'ten zorla sınır dışı edildi.

Ekim ayında BM İşkenceyi Önleme Komitesi; diğer bir Eritre vatandaşının da Eritre'ye geri döndüğünde işkence riskine maruz kalabileceği kanaatine vardığından, oraya gönderilmek amacıyla planlı olarak sınır dışı edilmesinin geçici olarak ertelenmesini talep etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Tecavüz vakalarının tahminen yüzde 12'si polise bildirilerek mahkemeye intikal ettirildi. Tecavüz davalarının soruşturmaları ve adli takibat kararları ile ilgili bağımsız araştırma ve çözümlemelerdeki sistematik aksaklık, tecavüz mağdurlarına sağlanan korumayı güçlendirme amaçlı çabalara sekte vurdu.

Haziran ayında, BM İşkenceyi Önleme Komitesi, aile içi şiddetle ilgili ulusal istatistik yoksunluğundan duyulan üzüntüyü dile getirerek, aile içi şiddet ile kadınlara ve kız çocuklarına yönelik namus adına işlenen suçlar da dâhil olmak üzere, kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddeti önlemek, bununla mücadele etmek ve bunları cezalandırmak adına çabalarını artırması için İsveç'e çağrıda bulundu.

Uluslararası Af Örgütü raporu

Retçi devlet – Hüküm verme ve gizli gözetlîna alınmalarda Avrupa'nın rolü (EUR 01/003/2008)

İSVİÇRE

İSVİÇRE KONFEDERASYONU

Devlet ve hükümet başkanı:	Pascal Couchepin
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	7.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	81.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/5

Yürürlükteki yasalar ayrımcılığa karşı etkin korunma sağlamada yetersiz kaldı. Emniyet yetkililerince kötü muamele de dâhil olmak üzere ırk ayrımcılığı yapıldığı iddiaları varlığını devam ettirdi. Yürürlükteki kısıtlayıcı yasalar, sığınmacılar ile düzensiz göçmenlerin toplumsal ve kültürel haklarını ihlal etti.

İrkçılık ve ayrımcılık

BM İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi (CERD), emniyet teşkilatlarınca ayrımcılık ve insanlar arasında ırka dayalı sınıflandırma yapılmasının ifasını yasaklayan ulusal yasaların ve kanton yasalarının eksikliğini kapsamak üzere, İsviçre'de sürekliliğini koruyan ayrımcılık sorununa dikkati çekti. Komite; Roman, Sinti ve Yenish topluluklarına karşı yürütölen ayrımcılığın özellikle barınma ve eğitim alanlarında devam etmesiyle ilgili endişelerini de ifade etti. Komite, ulusal bir insan hakları örgütünün kurulması çağrısında bulundu. Bu öneri, BM İnsan Hakları Konseyi Evrensel Periyodik Özetleme sürecinde gerçekleştirilen bir incelemede de yinelendi. Özetlemede ayrıca, İsviçre'nin ırkçılık ve ayrımcılığa karşı daha somut önlemler alması çağrısında bulunuldu.

Polis ve güvenlik güçleri

Emniyet teşkilatı yetkililerinin kötü muamelelere karışıkları iddiaları dile getirilmeye devam etti. BM İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, özellikle siyah insanlara karşı aşırı güç kullanılmasıyla ilgili endişelerini ifade etti.

26 Ocak tarihinde Basel'de gerçekleştirilen bir gösteri sırasında yapılan polis müdahalelerinin ertesinde kanton emniyet müdürlüğünce bağımsız bir soruşturma başlatıldı. Soruşturmanın sonucunda, polisin, tutuklanmış olan göstericilere gözetlîna alınma sebepleriyle ilgili yeterli bilgiyi vermemesi ve gözetlîna

alınanlar reşit değilse ebeveyninin durumdan haberdar edilmemesi de dâhil olmak üzere gözetlîna alınanların aile bireylerine bildirimde bulunulmaması ile toplu keyfi tutuklamalar yapılması meselelerindeki başarısızlıkları eleştirilmekteydi. Bern'de, 19 Ocak tarihinde yapılan benzer bir polis müdahalesi sırasında yakalanan göstericilerin içinde buldukları gözetlî koşullarını izlemek üzere Emniyet Müdürü'nce bir bölgesel hükümet temsilcisi gözlemci olarak atandı. Gözlemcinin raporunda Basel vakasındakilere benzer endişelere temas edilmesinin yanı sıra polis tarafından gözetlîna alınan göstericilerin yiyecek-içecek ihtiyaçlarının olması gerektiği gibi görülmediğine dair eleştiri de yöneltildi.

Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar

Yürürlükteki kısıtlayıcı yasalar, birçoğu had safhada fakirlikle boğuşan sığınmacı ve düzensiz göçmenlerin ekonomik, toplumsal ve kültürel haklarını ihlal etmeye devam etti. BM İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, yürürlükteki yasaların Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'yi ihlal edebileceği ile ilgili endişesini dile getirdi. Sığınma talebi reddedilen kişiler sosyal yardım sisteminin dışında bırakılmakta ve bu da uçlara kaymaya ve sefaletle yol açmaktadır.

18 Mart tarihinde, Avrupa Konseyi'nin bu operasyonlardaki orantılı güç kullanım standartlarını ihlal edebilecek, yabancı uyruklu kişilerin zorla sınır dışı edilmeleri sırasında elektroşok silahların ve polis köpeklerinin kullanımına izin veren yasa parlamentoda kabul edildi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Ülke içindeki şiddet mağdurlarını korumak amacıyla 2007 yılında yürürlüğe konan yasa bazı kantonlarda olması gerektiği gibi uygulanmamaktadır. Polisler için sağlanan uzmanlık eğitimi yetersiz olmakta, hâkimlere ise hiçbir eğitim verilmemektedir. Bazı kantonlardaki koruma ve danışmanlık merkezleri malî olarak yeterince desteklenmemektedir.

İsviçre, 8 Eylül tarihinde Avrupa Konseyi İnsan Ticareti Konvansiyonu'nu imzaladı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Bir avukat, Guantánamo Körfezi'nde bulunan, ABD'ye ait cezaevinde gözetlîna tutulan üç tutuklu adına İsviçre'ye sığınma başvurusunda bulundu. ABD makamları, altı yıldan fazla bir süre boyunca tutuklu

kalan ve içlerinden ikisinin hâlihazırda tahliye edilmiş olduğu kesinleşen bu üç kişiye karşı hiçbir suç isnat etmedi. Anılan kişilerin (Libya, Cezayir ve Çinli Uygur uyruklu kişilerdi) anavatanlarına geri döndüklerinde zulme maruz kalma risklerinin bulunduğu inanimaktaydı. Ekim ayında bütün başvurular Federal Göçmenlik Bürosu'nca reddedildi; dava temyize götüröldü.

İTALYA

İTALYA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Giorgio Napolitano
Hükümet başkanı:	Silvio Berlusconi
	(Mays ayında Romano Prodi'nin yerini aldı)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	58.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	80.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.4

Romanlar yıl boyunca ciddi saldırılara maruz kaldı, bu olaylara ilişkin etkili bir soruşturma yürütöldüğüne dair çok az bilgi mevcuttu. Romanlar yönelik zorunlu göç vakaları onları daha fazla yoksulluğa sürükledi. Bazı kişiler için sınırışı edilme kararı çıkarıldı ve en az iki kişi ciddi insan hakları ihlali riskiyle karşı karşıya oldukları Tunus'a gönderildi. İtalya sığınma başvurusu yapanların korunması için kapsamlı bir düzenlemeye sahip değildi. Bununla birlikte, sığınma prosedüründe bazı gelişmeleri de içeren daha kapsamlı bir kurallar bütünü BM düzenlemesinin uygulamasını takiben yürürlüğe girdi. Kolluk kuvvetlerinin kötü muamelesine yönelik soruşturmalar yetersizdi.

İrkçılık ve ayrımcılık - Romanlar

Devlet yetkilileri tarafından yeterince korunmayan Romanlara yönelik ırkçı saldırılar gerçekleşti. Yasadışı göçe zorlama devam etti ve Roman yerleşimlerini birimlerinde denetimi artırmak için bazı polis şeflerine özel yetkiler verildi.

Roman ve Sintiler hâlâ ulusal azınlık olarak tanınmıyordu.

Roman yerleşkelerine saldırılar

Roman toplumuna yönelik çok miktarda saldırı düzenlendi ve polis makamları şiddete çoğu kez engel olamadı.

Mayıs ayında, BM Irk Ayrımcılığını Önleme Komitesi “çeşitli etnik uyrukları ve Romanları hedefleyen beyanlar dâhil olmak üzere politikacılara atfedildiği bildirilen nefret içerikli ifadeler” hakkında endişesini ifade etti.

Temmuz ayında, bir grup BM uzmanı “Roman toplumundan bahsederken Kabine üyeleri dâhil siyasi liderler tarafından kullanılan saldırgan ve ayrımcı retorikten dehşete düştüklerini” söyledi ve “Roman karşıtı hissiyatın Roman kamplarına ve bireylerine karşı son zamanlarda birçok saldırıda bulunan aşırı grupların harekete geçmesine neden olduğunu” beyan etti.

■ 13 Mayıs tarihinde, bildirildiğine göre sopalar ve Molotof kokteylleri ile silahlanan 100 kadar kişi Napoli’de Ponticelli banliyösünde bir Roman yerleşim biriminin bazı bölümlerini ateşe verdi. Bir karavana molotof kokteyli atıldı, kaçmaya çalışan birçok çocuk canlı canlı yandı. Toplamda yaklaşık 800 Roman, yerleşim birimini bırakmaya zorlandı. Aynı gün, civar bölgelerdeki bazı Romanlara da fiziksel saldırıda bulunuldu.

■ 6 Haziran günü, Rimini’de bir barın önünde altı aylık hamile bir Roman kadın sırtından defaatle tekmelendi.

■ Napoli, Novara, Pisa, Roma ve Venedik’te de yıl boyunca başka kundaklama saldırıları bildirildi.

Zorla tahliyeler

Roman toplulukları yıl boyunca yasadışı şekilde yaşadıkları yerleri terk etmeye zorlandı.

■ Nisan ayında, yaklaşık 800 Roman Milano’daki Via Bovisasca mahallinden tahliye ettirildi. Hiçbir alternatif konaklama sağlanmadı ve evsiz bırakılan hamile kadınlar, yaşlı insanlar ve çocuklar için hiçbir koruyucu önlem alınmadı.

■ Haziran ayında, 130 İtalyan Romanın evi olan Roma’daki Campo Boario yerleşim birimi kolluk kuvvetlerince yok edildi. Topluluk su ve elektrik gibi temel imkânlardan yoksun oldukları Tor Vergata civarındaki geçici bir yerleşim birimine taşındı. Ekim ayında, topluluk birkaç kilometre uzaklıktaki araç parkı üzerinde bir diğer geçici yerleşim birimine taşındı.

Roman topluluklarına yönelik yeni düzenleme

Başbakan, 26 Mayıs’ta, Lazio, Campania ve Lombardia bölgelerinde Mayıs 2009’a kadar Roman topluluklara yönelik acil durum ilan etti. Bu

bölgelerdeki yüksek rütbeli polis şefleri, mahallelerin nüfusunu tespit etmek, tahliyeleri sağlamak, bir dizi kanuni yükümlülükten muaf olmak ve çocuklar dâhil herkesin parmak izini almak için yetki kazandı.

İnsan hakları örgütleri tarafından yürütülen geniş çaplı eleştirileri takiben parmak izi yalnızca istisnai durumlarda, diğer tanımlama yöntemleri mevcut olmadığında alındı.

İrkçılık

İrkçi saldırılar, fiziksel saldırı, sözlü sataşma ve mülke yönelik saldırı gibi fiillerle devam etti. Hem AB İnsan Hakları Komisyonu ve hem de BM Irk Ayrımcılığını Önleme Komitesi, politikacıların ırkçı beyanlarının ve göçmenleri hedefleyen düzenlemenin kabul edilmesinin yabancılara yönelik düşmanca bir ortam oluşmasına katkıda bulunduğunu açıkladı. İki kurum, yetkilileri nefret içerikli söylemlere karşı harekete geçmeye ve ırkçı nitelikli suçlar için daha ağır cezalar koymaya zorladılar.

Göçmen ve sığınmacıların hakları

Hamile kadınlar ve çocuklu aileler dâhil olmak üzere geçerli belgeleri olmayan göçmenler ve sığınmacılar başvurusunda bulunanlar, uluslararası koruma için başvuruda bulunma şansı bulamadan ülkeye ayak bastıkları anda gözaltına alınarak gözaltı merkezinde konuldu. Bazı merkezlerde alıkonulan göçmenler ve sığınmacılara, kanuni ihlalleri veya gözaltı koşullarını şikâyet edebilmek için mahkemeye müracaat etme hakkı verilmedi.

■ Cassabile gözaltı merkezinde sığınmacılar, sığınma başvurusunda bulunma hakları verilmeden beş haftaya kadar alıkonuldu.

Gözaltı merkezinde sağlık yardımındaki gecikmelere bağlı olarak bazı göçmenlerin hayatını kaybettiği bildirildi.

■ 24 Mayıs’ta, Fas vatandaşı Hassan Nejl hasta vaziyette alındıktan sonra Turin Geçici Konaklama Merkezi’nde hayatını kaybetti. Diğer mahkûmlara göre, kendisine acil veya yeterli tıbbi bakım yapılmamıştı. Adli soruşturma başlatıldı, fakat yılsonu itibarıyla hiçbir sonuç alınmış değildi.

3 Ekim tarihinde kabul edilen bir kararnameye göre, sığınma istemlerinin reddine karşı başvuran sığınmacıların sınırdışı edilmesi uygulaması askıya alındı. Karar aynı zamanda yerel makamlara göçmenleri ve sığınmacıları belirlenmiş bir alanda tutma yetkisi verdi.

Kentsel makamlar göçmenlere karşı bazı önlemler aldı. 11 Şubat tarihinde, Milano’da bir mahkeme, ayrılıkçı yapısı nedeniyle Milano şehir konseyi tarafından yayınlanan bir genelgeyi iptal etti. Genelge, oturma izni olmayan göçmenlerin çocuklarının anaokullarına kaydını yasaklıyordu.

Avrupa Birliği İnsan Hakları Komisyonu ve BM Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu, düzensiz göçü engellemek amacıyla hazırlanan ve “güvenlik paketi” olarak bilinen bir kanun tasarisinin 21 Mayıs’ta kabul edilmesinin ardından endişelerini dile getirdi. 24 Temmuz’da 125/08 no’lu kanuna eklenen bir hüküm, suç işlemesi durumunda göçmen kişinin gayrihukuki statüsü Ceza Kanunu’nda belirtilen ağırlaştırılmış şartlara eklenecek ve ve şahıs böylece daha ağır bir cezaya mahkum edilebilecek.

Terörle mücadele ve güvenlik

İtalya, Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde gerçekleştirilen yürütme programı çerçevesinde işlenen insan hakları ihlallerini ele almakta yetersiz kaldı.

Gizli gözaltılarda ortaklık

■ 3 Aralık tarihinde, esasen İtalyan Askeri Güvenlik Hizmet Birimi üyesi olan yedi İtalyan vatandaşının yargılandığı Abu Omar’ın kaçırılması davası yine askıda kaldı. (İtalya’da oturma izni olan bir Mısırlı mülteci olan Abu Omar Şubat 2003’te Milano’da kaçırıldı, Mısır’a gönderildi, burada anında tutuklandığı ve işkence gördüğü bildirildi. Şubat 2007’de hakkında dava açılmadan serbest bırakıldı.)

Başbakan, kasım ayında, CIA ile kurulan bağlantılarla ilgili delillere başvurulmasının devlet sırları adına tehdit oluşturacağını ilan etti. Hâkim delillerin çoğunluğunun CIA ile temaslardan kaynaklanmasından dolayı ilerleme mümkün olmadığı için davayı askıya almaya karar verdi. Davanın askıya alınması, Mart 2009’da Anayasa Mahkemesi tarafından verilecek bir kararı da beklemede bıraktı.

Yılsonu itibarıyla Adalet Bakanı, bir Milano Mahkemesi’nin verdiği ve aralarında konsolosluk çalışanları, CIA ajanları ve bir hava kuvvetleri albayının da bulunduğu 26 ABD vatandaşının sınırdışı edilmesi talebini Birleşik Devletler yetkililerine iletmemişti.

Terörle mücadele kanunu

İtalya, Pisanu Kanunu diye anılan ve terör şüphelilerinin sınırdışı edilmesini onaylayan 155/05 no’lu yasayı muhafaza etti. İhraç kararı, terörizm bağlantısı varsayımında bulunulduğunda İçişleri

Bakanı veya üst düzey bir memur tarafından verilebiliyor. Kanun, adli mercilerin onayını veya ihraç kararının resmiyete bağlanmasını gerekli kılmıyor sağlamıyor, işkence veya diğer kötü muamele riski olabilecek ülkelere zorlayıcı iade durumunda etkili bir korumayı garanti etmiyor.

■ 28 Şubat’ta, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2006 yılında İçişleri Bakanı’nın İtalya’da suç işlemek üzere komplo kurduğu itikadıyla sınırdışı edilmesine karar verdiği Nassim Saadi’nin Tunus’a iadesine aykırı karar verdi. Saadi, diplomatik teminatlara rağmen, Tunus’a iadesi durumunda insan hakları ihlali riski altında olabiliirdi.

■ 4 Haziran tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin davayı inceleme talebiyle şahsın Tunus’a naklini askıya alma talebine rağmen, Tunus vatandaşı Sami Ben Khemais ESSID, ulusal güvenlik riski arz edenlerin çıkarılması için hızlandırılmış prosedür kapsamında Tunus’a iade edildi.

■ 13 Aralık’ta, Tunus vatandaşı Mourad Trabelsi, Avrupa İnsan hakları Mahkemesi’nin Tunus’ta maruz kalabileceği işkence ve diğer kötü muamele risklerine bağlı olarak sınırdışı edilmesinin askıya alınması talebine rağmen Tunus’a iade edildi. Yılsonu itibarıyla ne ailesinin ne de avukatının Mourad Trabelsi’nin akıbeti hakkında bilgisi bulunuyordu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İşkence bir suç olarak tanımlanıp Ceza Kanunu’na dahil edilmedi, polisin hesap verebilirliğiyle ilgili etkili bir mekanizma kurulamadı. Özellikle göçmenlere yönelik kolluk kuvvetlerince uygulanan süregelen işkence ve diğer kötü muamele ithamları bulunmaktaydı.

■ Federico Aldrovandi’nin ölümü ile ilgili dava devam etti. Federico Aldrovandi, 25 Eylül 2005 günü, daha sonra kasten adam öldürmekle suçlanan dört polis memuru tarafından durdurulduktan sonra hayatını kaybetmişti. 25 Kasım’da, Federico Aldrovandi’nin ölümünün, nefes almasını sınırlayan ve ani kalp durmasına neden olan tutuklama yöntemi nedeniyle gerçekleştiği iddiasını güçlendiren yeni bir delil ortaya çıktı.

■ Ekim 2007’de tutuklanmasından iki gün sonra Perugia’da cezaevinde ölen Aldo Bianzino’nun davasında gelişmeler yaşandı. Bianzino’nun tutuklanmasının ardından yapılan tıbbi muayene, sağlık durumunun çok iyi olduğunu gösteriyordu. Ölümünün ardından yapılan otopsi ise beyin kanamasına uğradığını ve ciğerlerinin parçalandığını

gösterdi. Savcı, meçhul kalan faille ve Aldo Bianzino'nun yardımına gitmeyen cezaevi gardiyanına yönelik yasal işlemler başlattı. Ailesi, tutukluluk halinde kötü muamele nedeniyle öldüğüne inandı. Şubat 2008'de, savcı tarafından talep edilen diğer adli testlerse doğal nedenlerle, beyin anevrizmasından öldüğü sonucunu verdi. Savcı, Aldo Bianzino'nun ailesi karşı çıksa da, cinayet davasının kapanmasını istedi. Ekim 2008'de hâkim davanın kapanmaması gerektiğine hükmetti.

■ 29 Eylül tarihinde, Gana vatandaşı Emmanuel Bonsu tutuklandı ve anlatıldığına göre gözü hasar görecektir şekilde Parma'da polis memurları tarafından dövüldü. Dört saat sonra serbest bırakıldı. On polis memuru diğer suçların yanısıra adam kaçıрма, kötü muamele ve yetkinin kötüye kullanımı nedenleriyle suçlandı. **G8 duruşmaları** Göstericilere ve 2001 yılında Cenova'daki G8 zirvesinde görev yapan kolluk kuvvetlerine yönelik duruşmalara devam edildi.

■ Ocak ayında İçişleri Bakanlığı, 2001 yılında Cenova'da kolluk kuvvetlerince ağır şekilde dövülen doktor M.P'ye 35,000 Avro tazminata mahkûm edildi. ■ Polis memurları, cezaevi gardiyanları ve doktorlar dâhil olmak üzere on beş kişi, 14 Temmuz'da görevin kötüye kullanımından ve Bolzaneto cezaevinde alıkonan protestoculara kötü muameleden suçlu bulunduktan sonra beş yıla kadar hapse mahkûm edildi. Kasım ayında hâkim, işkence Ceza Kanunu'nda tanımlanmış bir suç olmadığı için sanıklar ancak az ceza verebileceğini itiraf etti. Cezaya mahkum edilen şahısların hapis cezalarını çekip çekmeyecekleri, temyiz başvurusu sürecinin tamamlanmasından önce İtalya'nın zamanaşımı statüsü nedeniyle suçlarının süresi dolacağından dolayı belli değildi. ■ On üç kolluk kuvveti mensubu, 13 Kasım tarihinde Armando Diaz Okulu'nda kalan protestoculara karşı diğer suçların yanında kötü muameleden, hakaretten ve sahte delil kullanmaktan suçlu bulundu. Suçlu bulunanlar, İçişleri Bakanlığı ile birlikte, mağdurlara tazminat ödemekle yükümlü kılındı. İtalyan mahkemesince verilen cezalar bir aydan dört yıla hapis cezası arasında değişmekteydi.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 İtalya: Roman halkına yönelik karalama ve sindirme kampanyası son bulmalıdır (EUR 30/006/2008).

📄 İnkâr Durumu: Gizli uçuşlarında ve gizli gözaltılarda Avrupa'nın rolü (EUR 01/003/2008).

JAMAİKA

JAMAİKA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Kraliçe Elizabeth II Kenneth Hall
Hükümet başkanı:	Bruce Golding tarafından temsil ediliyor
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	2.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 18/16
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%79.9

Sosyal olarak dışlanmış varoş mahallelerinde yüksek oranda cinayet ve polis tarafından infazlar söz konusuydu. Hükümet güvenlik kriziyle baş edebilmek için emniyet teşkilâtında ve adalet sisteminde bazı reformlar başlattı. Kadınlara ve eşcinsellere yönelik ayrımcılık ve şiddet yaygındı. En az iki kişi ölüme mahkûm edildi; hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Arka plan

Genel güvenlik krizi bağlamında, 1,611 kişinin öldürüldüğü bildirildi. Mağdurların çoğunluğu, tecrit edilmiş varoş mahallelerindendi. Polisin tutuklama yetkilerinin genişletilmesi, kefalet sürelerinin uzatılması, silah kullanımıyla ilgili suçlar için cezaların asgariye indirilmesi gibi pek çok sözde “suç karşıtı” önerge yıl sonu itibarıyla Meclis'te görüşülmek üzere bekliyordu. Ulusal insan hakları organizasyonları, bazı yasa tasarılarının anayasaya uygunluğunu sorguladı ve ekstra polis ve yargı yetkisinin suiistimale neden olacağı konusunda endişelerini ifade etti. Amerikan Ülkeleri İnsan Hakları Komisyonu, Aralık ayında Jamaika'yı ziyaret etti. Komisyon, ön incelemelerinde, tüm toplumsal kesimleri etkileyen “korkutucu seviyede şiddete” şahit olduğunu belirtti ve genel güvenliğin bozulmasının esas nedeni olarak, yaygın yozlaşma ve yoksulluğun yanısıra, güvenlik güçleri ve adalet sisteminde süregiden yetersizliklere işaret etti.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis tarafından işlenen cinayetlerin oranı düştü, fakat 222 kişinin polis tarafından öldürüldüğü iddiası yine de yüksek bir rakamı ifade ediyordu. Bu ölümlerin suç şebekeleriyle silahlı çatışma sonucu meydana geldiğini belirten polis iddialarına rağmen, bu ölümlerin çoğu yasadışı addedilen şekillerde gerçekleştirildi.

Polisin cezasızlığını ve hesap verilebilirlikten kaçınmasını ele alan hükümetin çabaları, güvenlik güçlerinin suiistimalini araştırmak üzere bir bağımsız komisyonun kuruluşu amacıyla hazırlanan bir yasa tasarısı hakkında Meclis tartışmalarını da kapsıyordu. Tartışmalar yılsonu itibarıyla hâlâ devam ediyordu.

Jamaika Emniyet Teşkilâtı'nın (JFC) stratejik araştırmasıyla hazırlanan bir rapor Haziran ayında yayınlandı. Raporda yer alan 124 tavsiyenin büyük çoğunluğu hükümet tarafından onaylandı.

Olay yeri inceleme eğitimi ve JCF için yeni adli ekipman teklif edilse de, olay mahallini muhafaza etme ve adli tetkikler hususundaki zafiyetler polis çalışmalarının etkinliğini şiddetle aksatmaya devam etti.

■ 23 Ağustos tarihinde on yedi yaşındaki Carlton Grant, Kingston şehrinin merkezinde polis tarafından vurularak öldürüldü. Olaya karışan iki polis memuru, Carlton Grant ve bir arkadaşının caddede polis tarafından durdurulduktan sonra silaha davrandığını ve kendilerinin karşı ateş açtığını belirtti. Görgü tanıkları, Carlton Grant ve arkadaşının silahsız olduğunu, polise teslim olmaya hazırlandıklarında vurulduklarını iddia etti. Kasım ayında Başsavcı iki memurun cinayetle cezalandırılması gerektiğine hükmetti.

■ On üç yaşındaki Jevaughn Robinson, 22 Eylül günü Spanish Town'da, St. Catherine'de devriyedeki polisler tarafından kafasından ölümcül şekilde vuruldu. Polis Robinson'un silahlı çatışma sonucu öldüğünü belirtti ve suç mahallinden bir silah ele geçirdiklerini iddia etti. Mahalle sakinleri, polis mahalleye girdiğinde Jevaughn Robinson'a yakın duran birinin korunmak için çalılara doğru koşmaya başladığını, Jevaughn Robinson'un da aynısını yaptığını söyleyerek bu iddiayı reddetti. Şahitler polis memurlarının Robinson'u kovaladığını, herhangi bir zapt etme veya alıkoyma teşebbüsünde bulunmaksızın yanına yanaştıklarını ve kafasından vurduklarını belirtti. Yılsonu itibarıyla soruşturma devam ediyordu.

Adalet sistemi

Adli kadronun atamaları genişletilmesi dahil olmak üzere Adalet Sistemi Reform Çalışma Kolu tarafından hazırlanan Haziran 2007 raporunda bulunan tavsiyelerin uygulanmasında biraz ilerleme kaydedildi, fakat çoğunluğu ileride uygulanmak üzere beklemede kaldı. Yılsonunda, polisin ölümcül silah kullanımı vakaları üzerine yeni davalar konusunda soruşturmaları hızlandırmak ve mevcut davaların birikmiş işlerini ele almak üzere özel bir sorgu yargıcı

bürosu oluşturmak için yapılan düzenleme, devlet yetkililerinin yolsuzluklarını araştırmak amacıyla teklif edilen özel savcılık kurumu yasa önergesi gibi hâlâ tartışılmaktaydı. Eylül ayında Yargıtay ve Temyiz Mahkemesi'ndeki hâkim sayısını artırmak için düzenlenen yasa tasarıları Meclis'ten geçti. Bu gelişmelere rağmen, ulusal insan hakları örgütleri, görülen davalarda ağır gecikmeler, jüri üyesi bulamama, şahit devamsızlığı ve düzensiz mahkeme planlaması dâhil olmak üzere adli sistemdeki kronik problemlere işaret etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadın ve kız çocuklarına yönelik cinsel şiddet yaygınlığını sürdürdü. Polis istatistiklerine göre, Ocak ve Ekim ayları arasında 655 kadına tecavüz edildi. Cinsel şiddete maruz kalan yetişkin ve çocuk mağdurlara daha fazla yasal koruma sağlayacak olan bir cinsel suçlar yasa tasarısı yılsonu itibarıyla hâlâ parlamentoya sunulmadı. Yasa tasarısı 2007 yılında tamamlandı ve mevcut cinsel ayrımcılık düzenlemelerini yeniden bir çerçeveye sağlamak amacıyla 1995 yılında başlayan girişimlerin sonucuydu.

Ayrımcılık – lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender bireyler

Eşcinsel ilişkiye girdiği düşünülen bireylere, çoğunlukla erkeklere, yönelik toplu şiddet üzerine raporlar gelmeye devam etti. Bu konu bir tabu olduğundan dolayı eşcinsel erkeklere karşı saldırıların gerçek boyutu bilinmiyordu ve insanlar ifşa korkusundan saldırıları rapor etmediler.

■ Ağustos ayında, güney merkez Jamaika'da, Clarendon'da eşcinsel olduğu düşünülen iki erkek tarafından kullanılan bir eve Molotof kokteyli atıldı. Ambulans geldiğinde, evin dışında toplanan küçük bir topluluk mağdurları yuhalyordu. Mağdurlardan birinin vücudunda yüzde 60 oranında yanık tespit edildi ve üç hafta boyunca hastanede yattı.

Ölüm cezası

En az bir yeni ölüm cezası verildi, fakat hiçbir infaz uygulanmadı. Yılsonu itibarıyla dokuz kişi infaz sırasını bekliyordu. Kasım ayında Jamaika Temsilciler Meclisi ölüm cezasını uygulamaya devam etmek yönünde oy kullandı. Yıl sonunda Jamaika Parlamentosu, ölüm cezasına dünya genelinde moratoryum talep eden BM Genel Kurul kararına muhalif oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü'nün ziyaretleri / raporları

Uluslar Arası Af Örgütü temsilcileri mart-nisan aylarında Jamaika'yı ziyaret etti.

"Birakin birbirlerini öldürsünler"- Jamaika varoşlarında genel güvenlik (AMR 38/001/2008)

JAPONYA

JAPONYA	
Hükümet başkanı:	Aso Taro
(Eylül ayında Fukuda Yasuo'nun yerini aldı)	
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	127.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	82.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 5/4

İnfaz sayısı arttı. Mahkûmlar uzun süreli hücre hapsi ve yetersiz tıbbi bakım ile karşı karşıya kalmaya devam etti. *Daiyo kangoku* duruşma öncesi tutukluluk sistemi altında, polis şüphelileri avukatlar ve genellikle elektronik kayıt sistemi olmaksızın sorguladı. Uluslararası baskılara rağmen, Japon hükümeti II. Dünya Savaşı'nda Japon ordusu tarafından seks kölesi olmaya mahkum edilen Japonlara yeterli tazminat sağlamadı ve bu konuda sorumluluk kabul etmedi.

Arka plan

Eylül ayında, yönetimde olan Liberal Demokrat Parti ve muhalefet arasında Diet (parlamento)'te yaşanan bir çıkmaz nedeniyle bir yıldan az süredir görevde olan Başbakan Fukuda Yasuo istifa etti.

Ölüm cezası

2008 yılında on beş infaz gerçekleştirildi. Bu sayı 1975 yılından beri en yüksek rakamdı. İnfaz edilmeyi bekleyenlerin sayısı ise yüz kişiydi.

■ Haziran ayında, Japonya Miyazaki Tsutomu dahil üç kişiyi infaz etti. Tsutomu'nun avukatına göre, akıl sağlığı yerinde değildi ve cezaevinde on yıldan fazla süredir psikiyatrik tıbbi tedavi görüyordu.

İnfaz edilmeyi bekleyen mahkûmlar sınırlı sosyal imkanlardan faydalanarak gece ve gündüz tek kişilik hücrelerde tutulmaya devam edildi. Genellikle

infazlarıyla ilgili yalnızca infazın gerçekleşeceği sabah bilgilendirildiler ve aileleri sadece infazlarından sonra bilgilendirildi.

Aralık ayında Japonya, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Cezaevi koşulları

Adalet Bakanlığı tarafından sunulan yeni cezaevi kuralları altında, hücre hapsindeki mahkûmların sayısı arttı. Yüksek güvenlikli olarak sınıflandırılanlar, hücre hapsinde zaman kısıtlamalarından ve şikâyet mekanizmasına erişimden muaf olanlar hücre hapsinde süresiz olarak kalabileceklerdi. Hücre hapsindeki mahkûmlar gece gündüz tek kişilik hücrelerde kaldılar, diğer mahkûmlar ile hiçbir iletişimleri yoktu ve günde sadece 15 dakika egzersiz yapmalarına izin verildi.

Mahkûmların tıbbi bakıma erişimleri yetersiz kalmaya devam etti. Doktor eksikliğine bağlı olarak, mahkûmlar genellikle hemşireler tarafından muayene edildi ve ilaç tedavisi uygulandı. Raporlar cezaevi gardiyanı eksikliğine bağlı olarak mahkûmlar için cezaevi dışında tıbbi uzmanları ziyaret etmek amacıyla cezaevi müdüründen izin almanın zor olduğunu gösterdi. Cezaevi yetkilileri mahkûmların kendi tıbbi kayıtlarına erişimini engelledi.

■ Şubat ayında Tokushima Cezaevindeki 20'ye yakın mahkûm ve eski mahkûmlardan oluşan bir grup 2004 yılının Mayıs ayı ile 2007 yılının Kasım ayı arasında kendilerine kötü muamelede bulunduğu iddia edilen bir cezaevi doktoruna yönelik bir şikâyette bulundu. Doktora bozuk konuşma nedeniyle giden mahkûmlardan biri doktorun mahkumun kalça içlerini sıkarak, bileğine basarak ve rektal muayene yaptığını iddia etti. Akabinde muayene nedeniyle mahkumda enfeksiyon gelişti ve özel bir hastanede ameliyat olması gerekti.

Dava öncesi gözaltı

Ekim ayında, İnsan Hakları Komitesi Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi altında Japonya'nın raporunu inceledi. Komite, *daiyo kangoku*'nun (dava öncesi tutukluluk sistemi) uluslararası standartlar ile uyumlu olmadığına dair Komite tarafından İşkenceye karşı 2007 yılında ortaya atılan endişelerini yeniledi.

İnsan Hakları Komitesi avukata sınırlı erişim ile şüphelilerin 23 gün alıkonmasına geçit veren bir sistemin itiraf elde etmek için kötü niyetli sorgulama yöntemlerini arttırdığına dair endişesini ifade etti.

Mülteciler ve sığınmacılar

Hükümet reddedilen sığınma başvuruları sahiplerini işkence ve diğer kötü muamele riskine maruz kaldıkları ülkelere sınır dışı etmeye devam etti. Aynı zamanda hükümetin reddedilen sığınma başvuru sahiplerini idari muamelelerin tamamlanmasından hemen sonra ve kararı mahkemelere temyize götüremeden önce sınır dışı ettiği durumlar da bulunmaktaydı. Aralık ayında, hükümet statü belirleme sürecinde sığınma başvurusu yapanlar için verilen mali yardımı askıya aldı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Tayvan ve Güney Kore'deki parlamentolar II. Dünya Savaşı sırasında Japon ordusu tarafından seks kölesi olmaya mahkum edilenler için adalet istemene yönelik önergeleri kabul etti. İnsan Hakları Komitesi Japonya'nın özür dilemesini ve "seks köleleri" sistemi için yasal sorumluluğu kabul etmesini tavsiye etti. Takarazuka, Kiyose ve Sapporo şehir konseyleri Japonya hükümetinin bu durumu çözmesi için çağrıda bulunan önergeleri kabul etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

Uluslararası Af Örgütü delegeleri Şubat ve Mart aylarında Japonya'yı ziyaret etti.

Japonya: Yeni infazlar Japonya'da ölüm cezası moratoryumu ihtiyacını vurguladı (ASA 22/008/2008)

Japonya: Yakın infaz korkusu - Makino Tadashi (ASA 22/010/2008)

Japonya: Uluslararası Af Örgütü BM İnsan Hakları Komitesine İbrahim, Eylül 2008 (ASA 22/012/2008)

KAMBOÇYA

KAMBOÇYA KRALLIĞI

Devlet başkanı:	Kral Norodom Sihamoni
Hükümet başkanı:	Başbakan Hun Sen
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	14.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	58 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 92/84
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%73.6

Suçların cezasız kalması, kanunların yeterince uygulanamaması ve yargı sistemindeki ciddi eksiklikler insan haklarının korunmasında sistematik bir boşluğa yol açmaya devam etti. Zorunlu göç hükümet yetkililerinin doğrudan bağlantısı ya da iştirakiyle uygulandı, marjinalleşmiş Kamboçyalıların binlercesi yoksullaştı. Toprak hakkını ve doğal kaynakların muhafazasını savunan insan hakları savunucuları ve yerel aktivistler yersiz suçlamalara dayanan hapis cezaları aldı. İfade ve toplanma özgürlükleri kısıtlandı.

Arka plan

Ekim ayında, küresel finansal krize bağlı olarak yiyecek, benzin ve diğer tüketim maddelerinde yaşanan fiyat artışlarından dolayı, Asya Gelişim Bankası 2 milyon Kamboçyalının yoksulluk sınırı altına düşeceği uyarısını yaptı. Ülkede halihazırda 4.5 milyon kişi yoksulluk içinde yaşıyor, bu rakam nüfusun üçte birine tekabül ediyor.

Temmuz ayında, Kamboçya Halk Partisi, Millet Meclisi seçimlerini kazandı. Muhalefet, ülke içindeki ve dışındaki içerdeki ve dışarıdaki politik sürtüşmelerden ve seçmenlere, gazetecilere ve aktivistlere yönelik tehditlerden dolayı zayıfladı.

Eylül ayında, BM İnsan Hakları Komisyonu, Kamboçya'daki İnsan Hakları Genel Sekreterliği Özel Temsilcisi'ni bir yıl süreyle ve vekâlet görevlerini koruyarak Komisyon Özel Raportörü'yle değiştirdi. Vekâleti yürüten Profesör Yash Ghai, hükümetin kendisiyle işbirliği yapmayı reddetmesini kinayarak istifa etti.

Temmuz ayında, UNESCO Tayland sınırını yakınındaki Preah Vihear tapınağını dünya mirası listesine ekledi. Tayland'la yaşanan bölgesel toprak ihtilâfını tapınağa üzerinde bulunduğu toprağın

mülkiyeti sorunu takip etti. Tansiyon, sınırın iki tarafında iki ülkeden askeri birliklerin geçişiyle zaman zaman yükseldi. Ekim ayında iki Kamboçyalı asker vuruldu.

Zorla tahliyeler

Arazi ihtilafları, arazi yağmaları, endüstriyel tarım ve kentsel dönüşüm projeleriyle birlikte zorunlu göç vakalarında da artış yaşandı. Zorla tahliye edilen binlerce kişi, barınma, toprak ya da mal tazminatı gibi telâfi mekanizmalarından faydalanamadı. Yıl içinde en az 27 zorunlu tahliye 23,000 insanı etkiledi. Hükümet zorunlu göç uygulamalarının varlığını reddetti. Ceza hukuku sistemi, giderek yükselen bir oranda, barınma hakkını savunanları, toprak ve yaşam biçimleri üzerindeki haklarını korumak isteyen yerli halkları susturmak amacıyla servet ve nüfuz sahibi kesimlerin lehine kullanıldı. Yaklaşık 150 toprak hakkı aktivisti yıl içinde tutuklandı, birçoğu sahte suçlamalarla açılan davalarla karşı karşıya kaldı.

■ 4,000’den fazla Phnom Penh ailesinin yaşadığı Boeung Kak Gölü civarı toprakla dolduruldu ve aileler göç tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Bu durumdan etkilenenlerin çoğu zaten derme çatma evlerde, yoksulluk içinde yaşıyordu. Toprak doldurma işlemi 26 Ağustos’ta başlamadan önce civarda oturanlar hiçbir şekilde bilgilendirilmedi. Yerel makamlardan ve şirket çalışanlarından protestoculara yönelik tehditlere sıkça rastlandı.

İfade özgürlüğü

11 Temmuz’da, seçim kampanyası sırasında gazeteci Khim Sambor ve oğlu öldürüldü. Saldırı öncesinde muhalif yayınlarıyla bilinen *Moneaksekar Khmer (Khmer Bilinci)* gazetesinde Khim Sambor imzasıyla bir makale yayınlanmış, ismi verilmeyen orta düzey bir hükümet görevlisinin ciddi yasadışı eylemlere karıştığı iddia edilmişti. Cinayet, gazetecilerin duyduğu korkuyu artırdı. 1994’ten bu yana dokuz gazeteci öldürüldü – şu ana kadar herhangi bir fail adalet önüne çıkarılmadı.

Seçim öncesi dönemde, muhalefet partilerinin yayın yapmasına izin verdiği gerekçesiyle bağımsız bir radyo istasyonu yetkili makamlar tarafından kapatıldı ve *Moneaksekar Khmer* gazetesinin editörü, anamuhalefet lideri Sam Rainsy’nin bir konuşmasını yayınladığı gerekçesiyle kısa süre gözaltında tutuldu.

Cezasızlık

Yargıtay, Born Samnang ve Sok Sam Oeun’in 31 Aralık tarihindeki başvurusunu ele aldı ve davanın yeniden soruşturulması, iki sanığın kefaletle serbest bırakılması için davayı Temyiz Mahkemesi’ne göndermeye karar verdi. Samnanğ ve Oeun, sendika lideri Chea Vichea’nın 2004’te öldürülmesi suçundan ceza almışlardı. Suç işlendiği sırada her iki kişi de olay mahallinde değildi.

Eylül ayında, bir Phnom Penh mahkemesi hâkimi, sendika lideri Hy Vuthy’nun öldürülmesiyle ilgili 2007 yılındaki soruşturmayı delil yetersizliği gerekçesiyle kapattı.

Nisan ayında, Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) üç sendikacının öldürülmesiyle ilgili soruşturmanın akıbetiyle ilgili olarak görevlendirdiği heyet, devletin şiddet olaylarını ve sendika üyelerine yönelik saldırıları önlemedeki zafiyetinin ana sebeplerinden birinin yargı bağımsızlığındaki eksiklikler olduğunu belirtti.

Beş eski Kızıl Kmerler askeri Britanyalı bir mayın temizleme uzmanının ve tercümanının 1996 yılında kaçırılması ve öldürülmesi olayındaki rolleriyle ilgili yargılandı, böylece cezasız kalan suçlara bir yenisi eklenmemiş oldu. Askerlerden dördü suçlu bulundu ve uzun hapis cezalarına mahkum edildi.

Keyfi gözaltılar

Phnom Penh’de polisın gece baskınlarında, seks işçilerini, evsizleri ve dilencileri keyfi olarak gözaltına almasında artış görüldü. Mağdurlara ve tanıklara göre, seks işçileri düzenli olarak ve zor yoluyla – çoğunlukla şiddet ve tehditle – kamyonlara toplanıyordu. Gözaltıların çoğu, Kamboçya Ceza Kanunu’na ve uluslararası hukuka aykırıydı. Bazı tutuklular, Belediye Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından işletilen “eğitim” ve “rehabilitasyon” merkezlerine transfer edildi, burada en az üç tutuklu ölümcül şekilde dövüldü ve kadınlar gardiyanlar tarafından toplu tecavüze uğradı. Yılsonu itibarıyla iki merkez hâlâ görev yapıyordu, ancak hükümet yetkilileri bu merkezlerde ancak gönüllülerin kaldığının garanti edildiğini belirtti.

Uluslararası adalet

Kamboçya Adliyesi Olağanüstü Mahkemeleri’nde (KAOM, Kızıl Kmerler Mahkemesi) bazı önduruşmalar gerçekleştirildi. Yine de, ilk sırada bulunan Kaing Guek Eav (nam-ı diger Duch) davası, savcılarn iddianamenin genişletilmesi talebi nedeniyle 2009 yılına ertelendi.

Yolsuzluk ithamları birbirini kovalarken, mahkemenin taraflarından BM ve Kamboçya, yolsuzluk karşıtı bir programın yürürlüğe sokulması konusunda anlaştı. Bu gelişme üzerine, bazı Kamboçya memurlar işlerini korumak için rüşvet vermek zorunda kaldıklarını açıkladı.

Eylül ayında, bir transseksüel, KAOM’a Kızıl Kmerler rejimi rejimi esnasında gerçekleşen cinsel taciz suçlarıyla ilgili ilk şikâyet dilekçesini verdi; şikâyet, tutukluluk halinde toplu tecavüz biçiminde cinsel şiddeti ve zor yoluyla evliliği kapsıyordu. Yılsonuna doğru, KAOM’un Mağdurlar birimi, 34’ü kabul edilen 1,100’den fazla sivil parti başvurusu ve 1,700 mağdur şikâyeti aldı.

Yasal, yapısal ve kurumsal gelişmeler

Taslağının oluşturulması 14 yılı bulan yeni ceza kanunu parlamentodan geçirilmedi; yıl sonu itibarıyla Bakanlar Kurulu tarafından yeniden gözden geçirilmekteydi.

Kamboçya’nın uluslararası menfaatlerine çokça faydası dokunacak olmasına rağmen, yolsuzluğu önleme yasası henüz kabul edilmemişti. Mayıs ayında, 40’ın üzerinde sivil örgütün öncülüğünde bir milyonun üzerinde Kamboçya vatandaşı, yasayı geçirmeleri ve yolsuzluğu önleme noktasında daha ileri adımların atılması taleplerini içeren bir dilekçeyi imzalayarak yahut parmak basarak Millet Meclisi’ne sundu.

Eylül ayında, başbakan Hun Sen, özellikle STK fonları ve hedefleri üzerinde kontrol sağlamak amacıyla, bir dernekler kanununun geçirilmesi niyetinden bahsetti. Ülkedeki tüm STK’lar, kanun için ciddi kaygıları olduğunu ve kanunun etkinlikleri üzerinde kısıtlamalar yaratacağı endişesini dile getirdi. 2008’in Mart ayında kabul edinen kaçakçılığı önleme yasası, kaçakçılardan ziyade seks işçilerinin yakalanmasına ve tutuklanmasına odaklandığı için eleştirildi.

Uluslararası Af Örgütü’nün ziyaretleri / raporları

🚗 **Uluslararası Af Örgütü Kamboçya’yı** Şubat, Mart ve Ekim aylarında ziyaret etti.

📄 **Kamboçya:** Sendika lideri cinayetinin günah keçilerini serbest bırakın (ASA 23/001/2008)

📄 **Kaldırılan haklar –Kamboçya’ da zorunlu göç** (ASA 23/002/2008)

📄 **Kamboçya:** Yerli halkların haklarını görmezden gelmek (ASA 23/008/2008)

📄 **Kamboçya:** Riskli iş – barınma haklarını savunmak (ASA 23/014/2008)

KAMERUN

KAMERUN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Paul Biya
Hükümet başkanı:	Ephraim Inoni
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	18.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	49.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 150/136
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%67.9

Şubat ayında güvenlik güçleri zamları ve devlet başkanının iktidar süresini uzatacak bir anayasal değişikliği protesto etmek için düzenlenen gösteriler sırasında 100 kadar insanı öldürdü. Muhalefeti bastırmak adına yürütülen stratejik planın bir parçası olarak, devlet yetkilileri, ifade, örgütlenme ve toplanma özgürlüklerine karşı keyfi tutuklama, keyfi gözaltı ve yasaklama gibi insan hakları ihlallerine göz yumdu yahut bu fiillere ortak oldu. İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler taciz ve tehdit edildi. Cinsel yönelimleri yüzünden kadınlar ve erkekler tutuklandı.

Arka plan

Şubat sonunda, siyasi başkent Yaoundé ve iktisadi başkent Douala dahil bazı şehirlerde ayaklanmalar başgösterdi. Protestocular yükselen hayat pahalılığına, düşük ücretlere ve hükümetin 2011 başkanlık seçimlerinde başkan Paul Biya’nın aday olmasını engelleyen bir hükmün ilgası için yapılacak anayasa değişikliği planlarına gösteri yaptılar.

Silahlı politik gruplar Çad’ın başkenti N'Djamena’ya saldırınca onbinlerce Çadlı şubat ayında kuzey Kamerun’a kaçtı.

14 Ağustos’ta Nijerya, 10 Ekim 2002 Uluslararası Adalet Divanı kararına binaen petrol zengini Bakassi yarımadasını Kamerun’a devretti. Nijerya menşeli oldukları düşünülen silahlı gruplar yarımadadaki hükümet ve güvenlik noktalarına çeşitli saldırılar düzenledi, Kamerun güvenlik güçleri ve devlet görevlilerinden bazılarını öldürdüler.

Yargısız infazlar

Güvenlik güçleri düzenli olarak aşırı ölçülerde ve şiddet gerektirmeyen durumlarda öldürücü güç kullandı; güvenlik güçlerinin yargısız infazlarıyla ilgili hiçbir soruşturma yapılmadı.

■ Şubat sonunda, güvenlik güçleri ülke çapında şiddetli protestoları bastırırken öldürdükleri insan sayısı 100'ü buldu. Bazı insanlar çok yakın mesafeden başlarından vuruldu. Douala'da, bazı kişilerin ateş altında Wouri nehrine atlanmaya zorlandıkları ve boğuldukları bildirildi. Pek çok yaralı hastanelere kabul edilmedi, bu kişilerin bazıları hayatını kaybetti.

■ 29 Haziran'da, Douala'daki New Bell cezaevinden düzinelerce mahkûm kaçtı. Yakalama çalışmaları esnasında 15 kişinin cezaevi gardiyanları ve diğer güvenlik güçleri tarafından vurularak öldürüldüğü bildirildi. Ertesi gün, cezaevi yakınında oturan René Mireille Bouyam, evinde bir tutuklu gizlendiği için vuruldu ve ölümcül şekilde yaralandı. Tutuklu da vurularak öldürüldü.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

Yolsuzluk iddialarını veya hükümet eleştirilerini haber yapan gazeteciler keyfi tutuklamalara ve politik amaçlı iftiralara maruz kaldı. Yetkili makamlar şubat ayında Equinoxe televizyon kanalını, Radio Equinoxe ve Magic FM radyolarını kapattı. Şubat ayında protestoları izleyen bazı gazeteciler güvenlik güçlerinin saldırısına uğradı. Hükümet kapatılan istasyonların temmuz ayında yayına başlamasına izin verdi, ancak Magic FM ekipmanlarına el konulduğu ve parçalandığı için yayınına başlamadı.

■ 27 Şubat'ta, Douala yakınlarındaki Bonanjo'daki protestoları çekmeye giden Canal 2 International televizyonunun kameramanı Eric Golf Kouatchou tutuklandı, ekipmanına el konuldu. Onunla beraber 36 genç adam tutuklandı ve serbest bırakılmadan önce dövüldü.

■ *Le Messenger'* dan Marie Noëlle Guichi ve Jean-François Channon devlet başkanlığına ait jet alımıyla bağlantılı bir yolsuzluk skandalını haber yapmalarının ardından 3 Haziran'da tutuklandı. Her ne kadar iki gazeteci kefaletle serbest bırakıldıysa da, suçlu bulunmaları halinde hapis cezasıyla yüzleşeceklerdi.

■ 15 Ekim'de, Yaoundé'de polis bir eğitim kurumu müdürünün rüşvet almasıyla ilgili bir haber yayınlamaya hazırlanan üç gazete editörünü tutukladı. *Le Tenor de l'Info'dan* Max Mbida'nın birkaç gün hapis tutulduğu bildirildi. *Le Régional'den* Armand Ondoua ve *Le Zénith'den* Zacharie Flash Diemo yıl sonu itibarıyla hâlâ tutukluyd.

İnsan hakları savunucuları

Hükümetin insan hakları sicilini eleştiren insan hakları

savunucuları taciz ve tehditlerle karşılaştı.

■ Uzak-Kuzey bölgesindeki insan hakları örgütü OS-Civile'in başkanı Alhadji Mey Ali 20 Şubat'ta tutuklandı ve ertesi gün mahkemeye çıkarıldı. Yüksek Mahkeme'nin hakaret suçunu sabit bulmasının ardından bir yıl hapis ve 1 milyon CFA frankı (yaklaşık \$ 2,000) para cezasına mahkum edildi.

■ ACAT-Littoral'dan (İşkencenin Kaldırılması İçin Hıristiyan Hareketi) Madeleine Afite, Şubat ayaklanmaları sırasındaki istismarları haber vermesinin ardından mart başında ölüm tehditleri aldı ve arabası parçalandı.

■ 28 Mart'ta, Maroua'da bir dava vekilinin İnsan Hakları ve Özgürlüklerini Savunma Hareketi (İHÖSH) başkanı Abdoulaye Math'ı 3 Nisan'da arayıp tehdit ettiği bildirildi. 3 Nisan'da, Maroua cezaevinin gardiyanları, Abdoulaye Math'ın Temyiz Mahkemesi'nin savunmasını üstlenmesini talep ettiği tutuklularla görüşme isteğini reddetti.

Toplanma özgürlüğü

Güvenlik güçleri, muhalif aktivistlerin gösteri yapmalarını önlemek için şiddete başvurdu, keyfi tutuklama ve gözaltılara başvurdu.

■ Mboua Massock ma Batalon, devlet başkanının istifasını talep etmek için kamusal bir gösteri düzenlenmesine engel olmak için 16 Şubat'ta Zoétélé'de tutuklandı. Gösteri sırasındaki çatışmada, jandarma ve polis Mboua Massock'nu oğlunun da aralarında bulunduğu pek çok insanı tutukladı, bildirildiğine göre oğlu ciddi bir biçimde dövüldü. Tutuklananlar mahkemeye çıkarılmaksızın birkaç gün içinde serbest bırakıldı.

■ Nkongsamba'da bulunan Littoral eyaletindeki Njombé-Penja kasabasının belediye başkanı Paul Eric Kingué 29 Şubat tarihinde tutuklandı ve ayaklanmalarla ilgisi olduğu gerekçesiyle ve ayaklanmaya teşvikle suçlamasıyla tutuklandı. Kendi iddiasına göre, Fransız çiftçilerin ve hükümetteki nüfuzlu kişilerin vergi muafiyetini eleştirdiği için tutuklanmıştı.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Hükümete muhalefet eden kişiler keyfi olarak tutuklandı ve gözaltında tutuldu. Hedefler arasında anamuhalefet partisi Sosyal Demokrasi Cephesi (SDF) ve İngilizce konuşulan bölgelerin bağımsızlığını destekleyen Güney Kamerun Ulusal Konseyi (GKUK) üyeleri de vardı.

■ Fidelis Chinkwo Ndeh'in de dahil olduğu en az 20 GKUK üyesi Bamenda'da 10 Şubat'ta, en az yedi kişi de ertesi gün tutuklandı. Yılsonu itibarıyla yaklaşık 40 GKUK üyesi, GKUK tişörtü giymekten bölücülük propagandasına kadar değişen suçlamalarla mahkeme gününü bekliyorlardı.

■ SDF'nin ana hizbinin en az 23 üyesi, SDF'nin karşıt görüşten bir üyesi olan Grégoire Diboulé'yi Mayıs 2006 tarihinde öldürmekle suçlanarak iki buçuk yıldan fazla mahkemeye çıkarılmaksızın tutuklu bırakıldı. Yılsonunda, Yaoundé'deki Yüksek Mahkeme tutuklulardan birinin şartsız salıverilmesi, diğerlerinin koşullu olarak bırakılması kararına vardı. SDF lideri John Ni Fru Ndi de cinayetle suçlanmış, ancak kasım ayı itibarıyla hâlâ tutuklanmamıştı.

Adil olmayan yargılamalar

Şubat protestoları sırasında 1,500'den fazla insan tutuklandı ve savunma hazırlamaları için çok az ya da hiç zaman tanınmaksızın beklenmedik derecede hızlı şekilde mahkemeye çıkarıldılar. Davalılardan pek çoğunun yasal danışmanı yoktu, diğerlerinin de avukatlarıyla görüşme talebi reddedildi. Davalar doğası gereği kısa sürdü. Davalılardan yüzlercesi üç ila iki yıla kadar hapis cezasına mahkum edildi. Haziran ayında devlet başkanının çıkardığı affa rağmen, yüzlercesi davayı temyiz ettikleri ya da mahkemenin dayattığı cezayı ödeyemedikleri için yılsonuna kadar cezaevlerinde kaldı.

■ İki müzisyen ve politik aktivist, Pierre Roger Lambo Sandjo (Lapiro de Mbanga olarak da biliniyor) ve Joe de Vinci Kameni (Joe La Conscience olarak da biliniyor) başkanı eleştiren bir şarkı söyledikleri için sırasıyla mart ve nisan aylarında tutuklandı. Joe de Vinci Kameni halkı protesto gösterisi düzenlemeye çağırdığı gerekçesiyle altı ay hapis cezasına mahkum edildi. Pierre Roger Lambo Sandjo ayaklanmalara katkıda bulunmakla suçlandı, üç hapse ve ağır bir para cezasına mahkum edildi. Joe de Vinci Kameni, 16 Haziran affıyla serbest bırakılan 139 tutukludan biriydi.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Ceza Kanunu, aynı cinsle cinsel ilişkileri suç kapsamına alıyor. Kamerun toplumunda homofobi çok yaygın. Gey olduğundan şüphelenilen erkekler, düzenli aralıklarla hapsedilmeye devam etti.

■ Mart ayında iki erkek hemcinsleriyle ilişki kurdukları gerekçesiyle altı ay hapis ve para cezasına mahkum

edildi. Altı aydan fazla gözaltında kaldıkları için serbest bırakıldılar. Tutuklular onur kırıcı anal muayenelere maruz kaldı.

■ Mayıs ayında Doğu Eyaleti'nde, Lomié'de polis iki genç kadını eşcinsel ilişki şüphesiyle tutuklandı. Gözaltı sırasında polisin iki kadını bir başka dört kişiyi de “suç ortağı” olarak suçlamaya zorladığı bildirildi.

Cezaevi koşulları

Cezaevleri ve diğer tutuklu merkezleri alışıldığı şekilde aşırı kalabalıktı ve sağlıklı koşulların uzağındaydı. Tıbbi bakım ve yiyecek çoğunlukla sağlanmadı. Çocuklar yetişkinlerle bir arada tutuldu ve kimi zaman erkekler kadınlarla birlikte tutuldu. Karışıklık ve kaçma girişimleri sıkça görüldü. Cezaevi gardiyanları kötü eğitilmişti ve çok az donanım sahibiydiler.

■ 20 Ağustos günü New Bell cezaevinde çıkan yangında 10 tutuklu hayatını kaybetti ve en az 78 kişi ciddi yaralandı. New Bell cezaevi 1930'da 700 kişilik kapasiteyle inşa edildi, ancak 4,000'e yakın kişiyi barındırıyordu.

Ölüm cezası

Her ne kadar 1997 yılından bu yana ölüm cezasının uygulanmadığı bildirilse de, mahkemeler ölüm cezası vermeye devam etti. 20 Mayıs tarihinde bir başkanlık kararnamesiyle, belirlenmeyen sayıda ölüm cezası ömür boyu hapis cezasına çevrildi.

Aralık ayında Kamerun, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinde çekimser kaldı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🗳️ Yetkili makamlar Uluslararası Af Örgütü'nün ülkeye girişine izin vermedi.

KANADA

KANADA

Devlet başkanı:	Kraliçe Elizabeth II,
Genel Vali Michaëlle Jean tarafından temsil edilmektedir	
Hükümet başkanı:	Stephen Harper
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	33.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	80.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6

Toprak haklarını savunmaya çalışan Yerli Halklar ciddi engellerle karşı karşıya kalmaya devam etti.

Kanadalı yetkililerin, yurtdışındaki tutukluların gözaltında tutulmaları ve işkence görmelerinde oynadıkları role dair hazırlanan bir soruşturma raporunda, bu kişilerin insan hakları ihlallerine katkıda bulunduğu görüldü.

Yerli Halkların hakları

Toprak ve kaynak hakları ile ilgili anlaşmazlıkların hızlı ve adil bir şekilde çözümlenememesine yönelik kaygılar devam etti. Ağustos ayında BM Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırması Komitesi, Lubicon halkının hak sahibi olduğunu iddia ettiği Alberta'daki topraklar üzerinde bir doğalgaz boru hattı inşası planından ötürü duyduğu endişeyi ifade etti. Alberta Kamu Hizmetleri Komisyonu, projeyi Ekim ayında onaylayarak bu kaygıları görmezden geldi.

Eylül ayında Kanada İnsan Hakları Komisyonu, Yerli çocukları koruma örgütlerine finansman sağlanmasında eşitsizlik yapıldığına yönelik bir şikâyetle ilgili soruşturma başlatılmasını istedi.

Hükümet, BM Yerli Halkların Hakları Deklarasyonu'nun, Kanada bu deklarasyonun kabulünün aleyhinde oy kullandığı için bu ülkede geçerli olmayacağını iddia etmeye devam etti.

Ontario'da, toprak hakları ile ilgili yapılan bir protestoya karışan silahsız Yerli Dudley George'nin 1995 yılında bir polis memuru tarafından vurulması üzerine açılan Ipperwash soruşturması sonucu hazırlanan 2007 raporunun hayata geçirilmesinde kaydedilen ilerleme yavaş kaldı.

Ontario Eyalet Polisi, 2007 ve 2008 yıllarında Tyendinaga Mohawk Bölgesinde ve yakınlarında yapılan toprak protestolarına müdahale ederken aşırı güç kullandı.

Kadın hakları

Ekim ayında BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, Kanada'yı, öldürülen ya da kayıp Yerli kadınlar konusunda "sistemdeki eksikliklerin giderilmesi için gerekli olan adımları atmaya" davet etti. Komite aynı zamanda kadın gruplarının avukatlık faaliyetleri için finansman sağlama konusunda getirilen kısıtlamaların kaldırılmasını ve kadın mahkûmlar için bir gözetim mekanizmasının kurulmasını talep etti.

Terörle mücadele ve güvenlik

Şubat ayında hükümet, 2007 yılında Kanada Yüksek Mahkemesi'nin verdiği karar doğrultusunda, göçmenlik güvenlik sertifikası sistemine ilişkin reformları yasallaştırdı. Fakat sistemdeki adaletsizlikler devam etti. Mahkeme süreci devam ederken, bu sertifikalara tabi beş kişi, bazıları çok kısıtlayıcı kefalet koşullarıyla olmak üzere serbest bırakıldı. Hassan Almrei adındaki bir kişi Ekim 2001'den beri gözaltında tutuluyordu.

Mart ayında Federal Mahkeme, savaş mahkûmlarının, ciddi işkence riskinin söz konusu olduğu Afgan gözetimine bırakılmak üzere Afganistan'a götürülmesi uygulamasına karşı yapılan bir itirazı reddetti. Bu karar Kasım ayında Federal Temyiz Mahkemesi tarafından onandı.

Ekim ayında, yurt dışında gözaltına alınan ve işkence gören Kanada vatandaşları Abdullah Almalki, Ahmed El-Maati ve Muayyed Nureddin davasında Kanadalı yetkililerin üstlendikleri role ilişkin yapılan soruşturmaya dair bir rapor yayınlandı. Rapor, bu kişilerin haklarının Kanadalı yetkililerce pek çok şekilde ihlal edildiğini ortaya koydu.

Hükümet, 15 yaşındayken Afganistan'da tutuklanan ve altı yılı aşkın bir süredir Guantanamo Körfezi'nde alıkonan Kanada vatandaşı Omar Khadr vakasında ABD'li yetkililere müdahale etmeme tavrını sürdürdü.

Mülteciler ve sığınmacılar

Haziran ayında Federal Temyiz Mahkemesi, Kanada ile ABD arasındaki Güvenli Üçüncü Ülke Mülteci Anlaşması'nın, Hak ve Özgürlükler Sözleşmesi'ni ve uluslararası hukuku ihlal ettiğine hükmeden 2007 tarihli Federal Mahkeme kararını usulen bozdu.

Polis ve güvenlik güçleri

Ekim 2007'de Kanada Kraliyet Atlı Polisi (RCMP) mensupları tarafından elektroşok silahıyla

vurulduktan sonra Vancouver Uluslararası Havaalanı'nda hayatını kaybeden Polonya vatandaşı Robert Dziekanski'nin ölümüyle ilgili olarak eyalet kamu soruşturması başlatıldı. Kamusal Şikâyetler Komiseri Ofisi, Kanada Kraliyet Atlı Polisi'ne karşı, elektroşok silahlarının kullanımının kısıtlanmasını talep eden bir bildiri yayınlandı. Yıl boyunca dört kişi, polis in elektroşok silahlarını kullanmasına bağlı olarak hayatını kaybetti.

Ölüm cezası

Eylül ayında Federal Mahkeme, 1983 yılında ABD'nin Montana eyaletinde ölüm cezasına mahkum edilen Kanadalı Ronald Smith'in yaptığı başvuruyu değerlendirdi. Ronald Smith, Kanada hükümetinin, demokratik olduğunu ve hukukun üstünlüğüne riayet ettiğini düşündüğü ülkelerde, ölüm cezasına mahkum edilen Kanada vatandaşları için af talep etmemesini öngören yeni politikasına itiraz etti. Mahkeme, yılsonu itibariyle herhangi bir karar açıklamadı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 Kanada: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) - İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun dördüncü oturumu, Şubat 2009 (AMR 20/004/2008)

📄 Toprak ve tehdit altında bir yaşam şekli – Kanada'daki Lubicon Halkı (AMR 20/006/2008)

📄 Kanada: Eşitsiz haklar: Kanada'da Kadınlara yönelik ayrımcılıkla ilgili süregelen kaygılar (AMR 20/008/2008)

KARADAĞ

KARADAĞ CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Filip Vujanović
Hükümet başkanı:	Milo Đukanović
	(Şubat ayında Željko Šturanović'in yerini aldı)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	0.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	74.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 25/23
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96.4

Yetkililer zorla kaybedilmeler, siyasi cinayet iddiaları ve polisin kötü muamelesi ile ilgili davaları sonuca ulaştırmadı. Gazeteciler ifade özgürlüğünden yoksun

brakıldı. Romanlar, Kosovalı mülteciler de dâhil olmak üzere, temel haklara erişimleri engelledi.

Arka plan

Milo Đukanović üçüncü kez başbakan seçildi. Mart ayında İtalyan yetkililer tarafından 1994 ve 2002 yılları arasında Karadağ ve İtalya arasında kara para aklama ve gümrükten sigara kaçakçılığı araştırmasıyla bağlantısı olduğu gerekçesiyle sorgulandı. Ekim ayında yakın ilişkide bulunduğu altı kişiye karşı dava açıldı.

Uluslararası adalet- savaş suçları

Temmuz ayında, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde Temyiz Paneli eski Yugoslav Ulusal Ordusu (JNA) kumandanı Pavle Strugar'ın 1991'de Karadağ'dan Dubovnik'e düzenlenen saldırıları önlemediği gerekçesiyle 2005 yılında suçlu bulunmasına ek olarak, iki mahkemede daha suçlamalardan hüküm giymesi gerektiğine karar verdi. Ancak, sekiz yıllık kesinleşmiş cezası sağlık problemleri gerekçe gösterilerek altı aya indirildi.

Adalet sistemi- savaş suçları

Ağustos ayında, dört eski Karadağ yedek subayı Karadağ mahkemeleri tarafından suçlanarak, işkenceden, 1991 ve 1992 arasındaki savaşta Morinj kampındaki 169 sivil Hırvat'a ve askere insanlık dışı muamelede bulunmaktan tutuklandı. Nisan 1999'da yedi eski JNA askeri de Rozaje yakınlarında 23 Kosovalı Arnavut sivil öldürmekten tutuklandı.

Zorla kaybedilmeler

1992 yılında o zamanki Bosna Hersek Cumhuriyeti'nden (RBIH) Karadağ'a gelen 82 Bosnalı Müslüman'ın (Boşnak) zorla kaybedilmelerine yönelik yargı soruşturmaları oldukça yavaş ilerledi. Mayıs ayında kıdemli emekli bir polis, dönemin İçişleri Bakanı Pavel Bulatović'in Boşnakları alıkoyp, o zamanki RBIH içindeki Bosna Sırp Ordusu'na teslim edilmeleri emrini verdiğini doğruladı. Hemen ertesinde çoğu öldürüldü, kalanlar hapse atıldı. Haziran ayında, 1992 yılında aynı zamanda başbakan olan Milo Đukanović, "sınır dışı etme" bilgilerini yalanladı.

25 Aralık'ta hükümet, devletin zorla kaybedilmelere dair sorumluluğunu kabul etti. Bu eşi benzeri görülmeyen kararda, hayatta kalan dokuz kişinin ve onların ailelerinin, Karadağ polisinden Bosna Sırp

ordu güçlerine kadar hukuka aykırı kaybedilmelerinin sonucu hayatını kaybeden akrabalarının zararlarının karşılanmasını kabul etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Eylül 2006 tarihinde Orlov Operasyonu sırasında (Kartal Uçuşu) tutuklanan Arnavut etnik grubu üyelerine yönelik işkence iddialarından sorumlu tutulanların adalete önüne çıkarılmalarında bir gelişme yaşanmadı.

Mayıs 2007 tarihinde Podgorica Bölge Mahkemesi'nde, dördü ABD vatandaşı ve beşi başka yerlerden olmak üzere 12 grup üyesi erkek hakkında adli kovuşturma başlatıldı. Dava, baskı altında onlara karşı verilen ya da hukuka aykırı bir şekilde elde edilen ifadelerin de dâhil olduğu kanıtlar olmasına karşın uluslararası standartlara göre yürütülmedi. Ağustos ayında, 17 kişiden 12'si terör amaçlı ortaklık kurmaktan hüküm giydi ve altı buçuk yıl hapis cezasına mahkum edildi. Diğerleri ateşli silah bulundurmaktan suçlu bulundu ve her ne kadar mahkeme kesinleşmiş tutuklama kararını verdiyse de ertelenmiş cezalar aldı.

Ekim ayında, Orlov Operasyonu'na karışan Özel Anti-Terör Birliğinin beş üyesi suçlu bulundu ve mahkûmlardan biri olan Peter Sinista'ya kötü muameleden üç aylık cezaya mahkum edildi.

Kötü muamele iddialarını Karadağ'ın Kosova'yı tanınmasına karşı Ekim ayında düzenlenen gösterilere katılan 100'den fazla insanın tutuklanmaları izledi. Aleksandar Pejanović'in maskeli polis memurları tarafından sopayla dövüldüğü iddiasının da dâhil olduğu soruşturma başlatıldı.

Yasadışı öldürmeler

■ *Dan* gazetesi genel yayın yönetmeni Duško Jovanović'in 2004 yılında öldürülmesiyle ilgili temyiz başvurusu Aralık 2006 tarihinde Yargıtay tarafından reddedilen Damir Mandić'e karşı 9 Eylül tarihinde adli kovuşturma başlatıldı.

İfade Özgürlüğü- gazeteciler

Hükümete karşı eleştirel olan gazeteciler hakaret davasından mahkemeye verildi. Mayıs ayında, Vijesti gazetesi yöneticisi Željko Ivanović, Başbakan Milo Đukanović'i 2007 yılında kendisine karşı saldırılara suç ortaklığı yapmakla suçlamıştı. Başbakanı manevi zarara uğratmaktan suçlu bulundu ve 20,000 avro cezaya mahkum edildi.

■ Mayıs ayında, Belgrad Radyosu'nun B92'nin futbol mafyası araştırmasına katkıda bulunan spor gazetecisi Mladen Stojović, Bar kasabasındaki evinde ciddi bir saldırıya uğradı.

Ayrımcılık - Romanlar ve Roman mülteciler

Yetkililer kişisel belgeleri olmadığı gerekçesiyle vatandaşlık alamayan ve bu sebeple temel haklardan mahrum kalan büyük bir çoğunluk olan Romanlara karşı ayrımcılığı açığa çıkarmadı. Roman çocukların yaklaşık yüzde 60'ı eğitimden yoksun ve yetişkinlerin yüzde 82'si işsiz.

Haziran ayında BM Mülteci Ajansı (BMMYK), Kosovalı 4,458 Roman'ın, Aşkalili ve Mısırlı mültecilerin Karadağ'da kaldığını bildirdi. Onları ülke içinde yerinden edilmiş ve mülteci statüleri reddedilmiş kişiler olarak tanımladı, yersiz ve yurtsuz kalma riskiyle karşı karşıya olmaya devam ettiler.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Temmuz ayında Karadağ, İnsan Ticaretine karşı Avrupa Konseyi Eylem Sözleşmesi'ni onayladı. Haziran ayında yetkililer, Karadağ yolundan Kosova'ya götürürerek cinsel sömürüleri amaçlanan iki Ukraynalı kadını pazarlamaktan sorumlu bir grubu tutukladı. Polise bildirilen aile içi şiddet olaylarındaki artışa rağmen, tutuklama, ceza davası ve hüküm giyme oranları azalmaya devam etti.

Uluslararası Af Örgütü raporu

Karadağ: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu Sunumu (EUR 66/001/2008)

KATAR

KATAR EMİRLİĞİ	
Devlet başkanı:	Şeyh Hamad bin Khalifa al-Thani
Hükümet başkanı:	Şeyh Hamad bin Jassim bin Jabr al-Thani
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	856,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 9/12
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%89

Yüzlerce insan vatandaşlıktan keyfi olarak mahrum bırakıldı. Kadınlar ayrımcılık ve şiddet ile karşı karşıya kalmaya devam etti. Yabancı göçmen işçilerden yararlanıldı ve bukötüye kullanıldı, kanun altında yetersiz şekilde korundular. En az 20 kişi inaz sırasında bıkiyordu, fakat hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Vatandaşlık hakları

Hükümet yüzlerce insan için Katar vatandaşlığını reddetmeye devam etti, sonucunda istihdam, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri imkânları reddedildi veya Katar'a girişleri reddedildi. Çoğu otoritelerin kabilenin bazı üyelerini suçladığı 1996 yılında olan başarısız bir darbe girişiminden sonra vatandaşlıklarından mahrum bırakılan al-Murra kabilesi üyeleriydi. Mahkeme önünde hiçbir çözüm yolları bulunmamaktaydı.
■ Hamad Abdel Hadi Hamad Al-Hamran'ın ve aile bireylerinin Katar’a girişleri reddedilmeye devam etti. 1996 darbe girişiminden sonra vatandaşlıktan çıkarılmışlardı ve ikamet etmeye devam ettikleri Birleşik Arap Emirlikleri’ne sürüldüler.
■ ‘Abdul Hameed Hussain al-Mohammed’ın altı çocuğu ve iki erkek kardeşiyle birlikte Katar vatandaşlığından çıkarıldıkları, kendisi ve iki erkek kardeşi hapis cezasına mahkûm edildikten sonra Ekim 2002 tarihinde tehcir edilmeleri için emir verildiği rapor rapor edildi. Kendilerine hiçbir neden belirtilmemiști ve karara itiraz için hiçbir yolları yoktu, bu durum işlerinden çıkarılmalarına, ev yardımı almalarının reddine ve istihdam haklarını kaybetmelerine neden oldu. Tehcir tehdidi altında Katar’da kaldılar.

Kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet

Kadınlar kanun ve uygulamada ayrımcılık ile karşı karşıya kalmaya devam etti ve aile içinde şiddete karşı yetersiz şekilde korunuyorlardı. Özellikle, kadına

yönelik aile kanunu ayrımcılığı, erkekler için boşanmayı çok daha kolaylaştırıyordu ve kadınları kocaları tarafından terk edilmiş bırakıyor veya ağır ekonomik dezavantaj ile boşanmaya çabalamalarını neden oluyordu.

Ağustos ayında, hükümet daha önce kadının yaşamını yitirmesi durumunda ödenecek tazminatın erkeğin yarısı olduğu ilgili kanunu eşitledi.

Göçmenlerin hakları

Katar'ın işgücünün büyük bölümünü oluşturan yabancı göçmen işçiler, işverenler tarafından ihlallere ve istismara maruz kalmaya, yetersiz şekilde korunmaya devam etti. Kadın göçmen ev işçileri dayak, tecavüz ve diğer cinsel şiddet gibi istismar ve ihlal riski altındaydı. 20,000 kadar işçinin yalnız 2007 yılında işverenlerinden ücretlerinde gecikmelere veya ödememelere, aşırı çalışma saatleri ve zayıf çalışma koşullarına bağlı olarak kaçtığı raporlandı. Haziran ayında, İstişari Konsey işverenlerin tatil günü, yılda üç hafta tatil vermelerini talep ederek aksi takdirde para cezası veya hapis cezası verileceğini belirterek göçmen işçilerin koşullarını geliştirmek için taslak düzenlemeyi benimsedi. Henüz yasa çıkarılmadı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Mayıs ayında hükümet Körfez İşbirliği Konseyi Terörle Mücadele Anlaşması 2004'e razı oldu. Bu terörizmi, ifade özgürlüğü haklarının haklı uygulamasını oluşturan faaliyetlerin kısıtlanmasına veya bastırılmasına neden olabilecek şekilde oldukça geniş ve belirsiz ifadelerle tanımlamaktadır. Katar'ın terörle mücadele kanunları da fazlasıyla geniştir ve otoritelerin şüphelileri suçlama olmaksızın altı aya kadar ve belirsiz kelimeli suçlamalarda duruşma olmaksızın iki yıla kadar alıkoymasına geçit vermektedir.

Temmuz ayında, Birleşik Devletler otoriteleri Katar vatandaşı olan Jarrallah al-Marri'yi Guantánamo Üssü'nden serbest bıraktı ve Katar'a iade etti. Hiçbir suçlama getirilmedi ve serbest bırakıldı. Erkek kardeşi Ali al-Marri iddia edilen düşman savaşçı olarak Birleşik Devletler otoriteleri tarafında alıkonmaya devam etti.

Ölüm cezası

1996 darbe girişiminde bulunmalarından dolayı 2001'de mahkum edilen 17 kişi dahil olmak üzere en

az 20 kişi ölüm hücreesindeydi, fakat hiçbir infaz olmadı. Bir Suudi Arabistan vatandaşı olan Wabran al-Yami darbe girişimi davasında mahkûm edildi, Suudi Arabistan İçişleri Bakanı'nın talebi üzerine Temmuz ayında serbest bırakıldı ve ülkesine dönmesine izin verildi.

Aralık ayında hükûmet, dünya genelinde ölüm cezasına moratoryum talep eden BM Genel Kurul kararına muhalif oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🇰🇪 Bir Uluslararası Af Örgütü delegesi Ocak ve Aralık aylarında Katar'ı ziyaret etti.

Kazakistan haritası, kırmızı ile boyanmış bölge Kazakistan'ın uluslararası örgütler tarafından tanınmayan bölgeyi göstermektedir.

KAZAKİSTAN	
<div> <div></div> </div> <div></div>	
KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Nursultan Nazarbayev
Hükûmet başkanı:	Karim Massimov
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	15.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	65.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 33/23
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.5

Kazakistan'ın uluslararası örgütler tarafından tanınmayan bölgeyi gösteren haritası

Devlet yetkilileri tarafından güvenlik denetimine dair çabalar olduğu yönünde ifadeler bulunmasına rağmen, güvenlik güçlerinin işkence ve diğer kötü muameleler yaygınlığını korudu ve bunlar zımnî bir ceza muafiyetiyle karşılandı. Özbekistan ve Çin'den iltica edenler ve sığınma başvurusunda bulunanlar kaçırılma ve zorunlu iade tehdidi altındaydı. Dini azınlıkların üyeleri, artan bir devlet baskısına maruz kaldı.

Arka plan

Ocak ayında devlet başkanı Nursultan Nazarbayev'in sürgüne gönderilmiş eski damadı Rakhat Aliyev'e gıyabında adam kaçırma, kara para aklama, saldırı ve cinayet suçlarından 20 yıl hapis cezası verildi. Mart ayında askeri mahkeme Aliyev'i ve 15 arkadaşını devlet başkanını devirmeyi planlamaktan ve devlet sırlarını açıklamaktan suçlu buldu ve ayrıca 20 yıl hapis cezasına mahkûm etti. Rakhat Aliyev suçlamaların siyasi nitelikli olduğunu iddia etti.

Yerel ve uluslararası örgütler, 2010 yılında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT) dönem başkanlığını üstlenmek üzere devlet yetkililerinin hazırlıklarını izliyordu. AGİT, Kazakistan'ın demokratikleşme ve insan hakları üzerine AGİT taahhütlerini karşılamak için reformları sürdürmeyi kabul etmesinden sonra Kazakistan'ın 2007 yılı sonunda dönem başkanlığını üstlenebileceğine karar vermişti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Şubat ayında Kazakistan, İşkenceye Karşı BM Antlaşması'na dayanarak bireysel şikâyetlerin BM İşkenceye Karşı Komite'ye sunulabileceğini beyan etti. Haziran ayında, Kazakistan, İşkenceye Karşı Sözleşme için Ek İhtiyari Prokol'ü imzaladı.

Kasım ayında, İşkenceye Karşı Komite, devleti “devamlılığını sürdüren işkence sorununa sıfır tolerans uygulamaya” çağırdı. Komite aynı zamanda devlet yetkilileri üzerinde “kişinin fiilen bilgi verilmeksizin gözaltına alınamaması, tutuklanan şüphelilerin gözaltı sırasında bütün temel yasal güvencelere fiilen sahip olmasını sağlayacak etkili önlemlerin vakit geçirmeden alınması” için baskı yaptı.

Polis ve güvenlik güçleri

Devlet yetkililerinin beyanlarına rağmen, işkence ve diğer kötü muameleler yaygınlığını korudu ve bu gibi edimler cezasız kaldı. Mahkeme öncesi karakollarda, sokakta yahut karakola nakillerde kolluk kuvvetleri tarafından rutin olarak kaba kuvvete başvuruldu. İtiraf elde etmek amacıyla gözaltında işkence gördüklerini iddia eden insanların sayısının çokluğuna rağmen çok az sayıda kolluk kuvveti mensubu mahkemeye çıkarıldı ve şiddetten sorumlu tutuldu. Söz konusu koşullarda alınan itiraflar mahkemeler nezdinde hâlâ delil olarak kabul ediliyor.

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) savunmasız gruplara ve Özbekistan ve Çin'den gelen sığınmacılar, yasaklanan İslâmi grupların yahut İslâmcı partilerin üyeleri veya bunların üyesi olduğundan şüphelenilenler gibi ulusal ve bölgesel güvenlik için tehdit olarak algılanan grupları hedefine alan terörle mücadele operasyonları yürüttüğü bildirildi.
■ Şubat ayında, Şimkent'te bir mahkeme 14 kişiyi yerel MİT birimine yönelik terörist saldırı planlamak suçlamasıyla 19 yıla kadar uzun hapis cezasına mahkûm etti. Sanıkların çoğu avukatları ve akrabalarıyla görüştürülmeden, tıbbi desteğe nadiren

kavuşarak MİT binalarında gözaltında tutuldu. İşkence altında itiraf ve diğer kötü muamele iddiaları soruşturma konusu olmadı. İşkence altında alındığı iddia edilen bu itiraflar sonucu elde edilen bilgi hâkim tarafından delil olarak kabul edildi.

Yasal gelişmeler

Tutuklama kararının hukuka uygunluk açısından denetimini ele alan bir yasa geçerlilik kazandı. Bu her ne kadar olumlu bir önlem olsa da, tutukluluk koşullarının uluslararası standartların gerektirdiği düzeyde olmaması halinde itirazına tutuklunun yahut temsilcisinin hâlâ izin verilmiyor.

Mülteciler ve sığınmacılar

Kazakistan devleti, bölgesel güvenlik ve “terörle mücadele” adına ve uluslararası insan hakları ve mülteci kanunları açısından yükümlülüklerini ihlâl edecek şekilde Özbekistan, Rusya ve Çin'le işbirliği yapmaya devam etti.

Kazakistan göçmen polisi, Özbek muadilleriyle işbirliği yapmaya devam etti ve onlara sığınmacılar ve mülteciler hakkında bilgi iletti. Özbek yetkilileri daha sonra koruma talep edenleri bulmak ve gönüllü olarak dönmelerini sağlamak için için Özbekistan'daki akrabalarına baskı uyguladılar, bazı durumlarda akrabalarına mültecileri bulmaları ve dönmeye ikna etmeleri amacıyla Kazakistan'a gitmeleri için ödeme yaptılar.

■ Mayıs ayında, üç Özbek sığınmacı, Alma-ata'nın merkezinde bulunan BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ofisinden ayrıldıktan sonra Kazakistan polisi tarafından gözaltına alındı. Kazak ve Özbek polisi tarafından sorgulandılar ve Özbekistan'a zorunlu iade ile tehdit edildiler. BMMYK ofisi ve Kazakistan Uluslararası İnsan Hakları Bürosu'nun müşterek aracılığı sonrasında ancak serbest bırakıldılar.

İnanç özgürlüğü

Ocak ayında, Başkan Nazarbayev milli güvenliğe ve milli değerlere tehdit oldukları gerekçesiyle dini azınlıklara saldırdı. Binlerce misyonerin ve köktendincinin toplumun yapısını tehdit ettiğini iddia ediyordu. Kolluk kuvvetleri, özellikle Milli İstihbarat Teşkilatı, Hare Krishna topluluğu, Yehova Şahitleri ve Evanjelistler ve Protestan Kilisesi gibi geleneksel olmayan gruplara yönelik tacizlerini artırdı.

Kasım ayında, parlamento, inanç özgürlüğü üzerine, diğer kısıtlamaların yanında resmi olarak

tanınmayan bütün dini faaliyetleri yasaklayan ve bütün dini cemaatlerin devlete yeniden başvurmasını talep eden tartışmalı bir kanun taslağını hızla kabul etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🇰🇪 Uluslararası Af Örgütü delegeleri, Şubat ayında Kazakistan'ı ziyaret etti.

📖 Orta Asya: İnsan haklarına dair endişelerin özeti, Mart 2007 - Mart2008 (EUR 04/001/2008)

📖 Kazakistan: İşkence ve kötü muamelelere dair endişelerin özeti – Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite için brifing (EUR 57/001/2008)

Kazakistan'ın uluslararası örgütler tarafından tanınmayan bölgeyi gösteren haritası

KENYA	
<div> <div></div> </div> <div></div>	
KENYA CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükûmet başkanı:	Mwai Kibaki
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	38.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	52.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 111/95
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%73.6

Kazakistan'ın uluslararası örgütler tarafından tanınmayan bölgeyi gösteren haritası

Hükûmet, 2008 yılı başlarında sakinleşen seçim sonrası şiddet eylemleri esnasında işlenen insan hakkı ihlallerinden sorumlu olan kişilerin adalete teslim edilmesi ya da mağdurlara tazminat garantisi sağlanması gibi konularda bir girişimde bulunmadı. Güvenlik görevlileri, şüphelilere işkence yapmaya, öldürmeye devam etti ve herhangi bir ceza almadı. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet yaygın bir şekilde devam etti. Hükûmet zorunlu sınırışı vakaları konusunda bir düzenleme yapmadı. Kamusal sağlık hizmetlerine çok az yatırım yapıldı, donanım yetersizdi, istikrarsızlık sürdü.

Arka plan

Seçim sonrası şiddet hareketleri, Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği'nin öncülüğünde bir siyasi uzlaşmayla, iki büyük parti – Cumhurbaşkanı Kibaki'nin liderliğinde Milli Birlik Partisi ve Raila Odinga'nın Turuncu Demokrasi Hareketi – şubat ayında imzalanan güç paylaşımı antlaşması ile duruldu. Partiler aynı zamanda “hukukun üstünlüğü ve insan haklarına

saygı doğrultusunda Kenya'da sürdürülebilir barış, istikrar ve adalet" i amaçlayan bir antlaşmayı da imzaladılar. İmzalanan diğer antlaşmalar, partileri kısa ve uzun vadede anayasa, toprak, kanunlar ve seçimler alanında reformlar yapmaları için taahhüt altına soktu.

İşsizlik, suç ve yoksulluk oranı çok yüksekti. Sık yaşanan kuraklık milyonlarca insanı savunmasız bıraktı. Kamu sağlığı hizmetlerine yatırımlar çok az, düzensiz ve istikrarsızdı.

Güvensizlik ortamı - seçim sonrası şiddet

2007 yılının Ekim ayında tartışmalı cumhurbaşkanı ve parlamento seçimlerini müteakip siyasi amaçlı etnik şiddet ve bununla bağlantılı olarak gerçekleşen polis cinayetlerinde 1,000'den fazla insan öldü. Tahminen 300,000'den fazla insan evlerinden çıkarıldı. 12,000 kadarı insan komşu ülke Uganda'ya mülteci olarak sığındı.

Bununla birlikte, binlerce insan ciddi olarak yaralandı. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, evlerin yakılması ve yaygın olarak zorla yerinden edilme gibi ihlaller de kayıtlara geçen vakalar arasındaydı.

Siyasi arabuluculuk faaliyeti için olayları soruşturma ve devlet güvenlik birimlerini yönetme ve önerilerde bulunma vekâleti edinen Seçim Sonrası Şiddet Olaylarını İnceleme Komisyonu (SSŞOİK) oluşturuldu. Ekim ayında komisyon, raporlarını hükümete sundu. Komisyonun önerileri kişisel suça yönelik sorumluluk, şiddet eylemlerinde buldukları iddia edilen failler, kolluk güçleri ile ilgili reformlar, anayasal reformların Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü iç hukukuna göre düzenlenmesi konularını kapsıyordu. Komisyonun kilit önerisi, hükümetin özel mahkeme oluşturması, şiddet eylemlerinin faileri hakkında soruşturma ve davalar açılması yolundaydı. Eğer hükümet bunu yapamazsa, seçim sonrası şiddet olaylarında insanlığa karşı suç işlediği iddia edilen faillerle ilgili olası iddiaların ve vakaların incelenmek üzere Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne başvurulması önerildi.

Kasım ayında hükümet, raporun uygulanmasını desteklediğini bildirdi ve cumhurbaşkanı ve başbakanın liderliğinde bir eylem planı hazırlayacak bir kabine komitesi oluşturuldu. Aralık ayında hükümet, seçim sonrası şiddet olaylarında suç işlediği iddia edilen faillerin soruşturulup haklarında dava açılması için kurulacak özel mahkeme için bir yasa

tasarısı hazırlayacağını bildirdi. Parlamento aynı zamanda 2008 yılında iç hukuku Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü'ne göre düzenlemek için Uluslararası Ceza Senedi'ni yürürlüğe koydu. Fakat 2008 yılının sonu itibarıyla insan hakları ihlalleri mağdurlarına tazminat garantisi ile ilgili raporun uygulanması için geniş kapsamlı bir eylem planı yapılmamıştı.

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

Mayıs ayında hükümet, seçim sonrası şiddet olaylarında yerinden edilmiş 300,000'den fazla insanın geri dönmesini sağlamak için bir hükümet yardımı programı olan “Rudi Nyumbani Harekâtı”nı (“Eve Dönüş Harekâtı”) başlattı. Hükümet her ne kadar sürecin başarılı olduğunu iddia etse de, sivil toplum kuruluşu Kenya İnsan Hakları Komisyonu'nun ekim ayı sonlarında yayınladığı bir araştırma raporu ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin çoğunun kendi evlerine dönmediğini ortaya koydu. Hükümet programı başlatıp ana kamp kapanınca, yerinden edilmiş kişiler ortaya çıkan yüzlerce geçici kampta, çadırlarda kalıyorlardı.

Yerel sivil toplum kuruluşları yerlerinden edilmiş kişilerin, hükümetin programı düzenlerken kendilerine danışmadığı ile ilgili şikâyetlerini belgeledi. Bazı bölgelerde hükümete bağlı güvenlik güçleri tarafından geri dönmeye zorlanmalarıyla ilgili çok sayıda şikâyet vardı. Yerlerinden edilmiş birçok kişi, geri dönme, yerleşme veya entegrasyon ile ilgili özgür bir seçim yapamadıklarından ve bu seçimlerin onlar için mevcut olmadığından şikâyet etti. Özellikle, birçok kişi yerlerinden edildikleri bölgelerin artık güvenli olmadığı görüşünü dile getirdi. Ayrıca, yeterli insani yardımın yapılmadığı ve dönüşlerine destek olmak için ödenen paranın çok az olduğu konusunda şikâyetler vardı.

Binlerce insan çatışmalar başlayınca Kenya-Uganda sınırında Elgonarea Dağında kaldı.

BM Araştırma Heyeti ve SSŞOİK'in önerilerine rağmen, 2008'in sonlarında, Kenya'da uzun süredir varolan zorla yerinden edilme sorunu ile mağdurlar için ne bir yasal çerçeve ne de ulusal bir strateji oluşturuldu.

Gerçek, Adalet ve Uzlaşma Komisyonu

Ekim ayında parlamento, mart ayında imzalanan siyasi uzlaşma antlaşması çizgisinde Gerçek, Adalet ve Uzlaşma Komisyonu (TJRC) kurulması için bir yasa geçirdi. TJRC 12 Aralık 1963 ve 28 Şubat 2008 yılları

arasında devlet, örgüt ya da bireylerce işlenen insan hakları ihlallerinin soruşturulacağını taahhüt etti.

TJRC'ü çerçeveleyen yasa, uluslararası hukukun ihlâli ve en iyi uygulama standartları konusunda birçok düzenlemeyi kapsıyordu. Bu düzenlemeler uluslararası hukuk kapsamına giren işkence, gözaltında kayıplar, yargısız infazlar, hukuka aykırı sınırışı etme uygulamaları konularında af ilan etme ve uluslararası hukuk kapsamına giren suçları soruşturmada karşılaşılan engelleri ortadan kaldıracak önlemler alma gibi konularda TJRC'a yetki vermeyi içeriyordu. Yasa, mağdurlar ve tanıklar için geniş kapsamlı bir koruma programını garantilemiyordu ve aynı zamanda insan hakları ihlâlleri mağdurlarına önemli ölçüde tazminat ödenmesini gerçekleştirmedi.

Yılsonunda TJRC henüz kurulamamıştı.

Cezasızlık

Devlet güvenlik birimleri tarafından gerçekleştirilen işkence, yargısız infaz gibi insan hakları ihlallerine yönelik iddialar devam etti.

Mart ayında, (hükümetin eylemsizliğine yönelik aylar süren şikâyetlerin ardından) hükümet Batı Kenya Elgon Dağında polis-ordu işbirliği ile “Okoa Maisha Operasyonu” (Hayata Dönüş Operasyonu) olarak adlandırılan bir operasyon başlattı. Operasyon, bölgede yargısız infazlar, zorla yerinden edilmeler ve diğer insan hakları ihlâllerinden sorumlu tutulan silahlı milis örgütü Sabaot Toprak Savunma Güçleri üyelerini hedefliyordu. Yerel medya ve yerel ve uluslararası örgütler, polisin ve ordunun operasyon sırasında gerçekleştirdiği birçok insan hakları ihlalini belgeledi. Bu belgeler yüzlerce vatandaşın keyfi yasadışı tutuklanmasını, keyfi gözaltıları ve ordu kamplarında ve nezarethanelerdeki işkenceleri içeriyordu. Düzinelerce insanın ordu görevlilerince yargısız infazlara maruz kalması ve akrabalarının kaybolmasıyla ilgili ailelerden gelen şikâyet vakalarına dair raporlar bulunuyordu. Hükümet bu raporları reddetti ve bu iddialarla ilgili bağımsız bir soruşturma gerçekleştirmedi.

Kasım ayında, Kuzey Kenya'nın Mandrea bölgesinde yaşayan düzinelerce insanın tecavüz, işkence, dayak ve Afrika Boynuzu'ndan akın eden yasa dışı kuvvetleri durdurmak için polis-ordu işbirliğinde girilen aşırı güç kullanımıyla ilgili şikâyetleri bulunuyordu. Yıl sonunda hükümet yılsonunda bu iddiaları reddetmişti, fakat bağımsız ve

tarafsız bir soruşturma başlatmadı.

Hükümet 2007 yılında yasaklı Mungiki örgütüne yönelik olarak düzenlenen güvenlik operasyonları esnasında yüzlerce insanın vurulması ve öldürülmesi dâhil olmak üzere polis tarafından gerçekleştirilen işkence ve yargısız infazlar konusunda bir soruşturma yapmadı.

Kadına yönelik şiddet

Kadınlar ve kız çocukları geniş çaplı şiddete maruz kaldı. Seçim sonrası şiddet olayları sırasında ve Elgon Dağı bölgesindeki çatışmada kadınlar ve kız çocukları tecavüze ve diğer cinsel şiddet yöntemlerine maruz kaldı. Polis ve diğer kolluk güçlerinin dâhil olduğu cinsiyete yönelik bu şiddetin iddia edilen failleri nadiren adalet önüne çıkarıldı.

Sağlık hakkı

Kamusal sağlık hizmetleri düşük yatırımlı, kötü donanımlı ve istikrarsız kalmaya devam ederek doğum anında ölüm oranının ve ülke çapında diğer hastalıklarla ilgili sorunların artmasına neden oldu. Devlete ait kadın doğum hastanelerinin durumu sağlık sektörüne ne kadar az yatırım yapıldığının bir kanıtıydı. Bu olanakları kullanan düşük gelirli kadınların birçoğu çok düşük standartlarda sağlık hizmeti aldılar.

Zorla tahliyeler

2008 yılı temmuz ayında, hükümet 2006 yılında Mau Ormanları arazisinden zorla tahliye edilen binlerce insanı yeniden yerleştirerek durumu telafi etmek adına 2007 yılında verdiği sözü yerine getirmek amacıyla Mau Ormanları arazisinde bir Özel Polis Birliği oluşturdu. Özel Polis Birliği orman arazisinde sınırı belirlemek, tapu belgeleriyle orman arazisinde oturanların kimliğini tespit etmek ve kimliği tespit edilen yerleşimcilerin yeniden yerleştirilmesini sağlamakla görevliydi.

Kasım ayında, Nairobi nehrine yakın gecekondualarda yaşayan yüzlerce aile hükümet tarafından zorla tahliye tehlikesi ile karşı karşıya kaldı.

2008 yılının sonunda, hükümet tahliyelerle ilgili bir milli yönerge yayınlayacağına dair 2006'daki taahhüdünü yerine getirmedi. Aynı zamanda milli yönerge çıkarılıncaya kadar zorla tahliyeler için bir moratoryum uygulanmadı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Hükümet Ocak 2007’de Kenya - Somali sınırını kapatma kararından geri dönmedi. Yine de mülteci ve sığınmacılar, Somali’de devam etmekte olan savaş ve çatışma ortamının kızışması ile Kenya sınırını geçmeye devam etti. Ocak ve Eylül ayları arasında, 38,000’den fazla yeni mülteci ve sığınmacı Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği’ne kaydedildi. Yalnız Ekim ayında, 8,000’den fazla mülteci ve sığınmacının sınırı geçtiği kaydedildi. İnsani yardım kuruluşları, yeni gelen mülteci ve sığınmacıların kaldıkları kamp yerleşimlerinin kötüleşen koşullarını rapor edip Kenya hükümetinden ve uluslararası topluluktan daha çok insani yardım yapılması çağrısında bulundular.

Kenya’ya akın eden mülteci ve sığınmacılar Kenya sınırında Kenya güvenlik görevlileri tarafından tacize uğradı; birçoğu tutuklandı, dayak yedi ve Somali’ye geri gönderilmeye zorlandı. Bazıları Kenya’ya giriş sağlayabilmek için güvenlik görevlilerine rüşvet ödemek zorunda kaldı (kısmen, sınırın yasal olarak kapalı kalması için verilen resmi karar neticesinde).

Terörle mücadele ve güvenlik

2007 yılının sonunda Etiyopya’da habersiz ve iletişim imkânı olmadan hücre hapsinde tutulan ve Kenya’dan Somali ve Etiyopya’ya yasadışı yollarla geçiş sebebiyle tutuklanmış 40’tan fazla mağdurun bir kısmı serbest bırakıldı. Kenya hükümetinin geçişte Kenyalıların bulunmadığı şeklindeki itirazlarına rağmen serbest bırakılanlar arasında en az sekiz kişi Kenyalıdı.
■ Kenya uyruklu Muhammed Abdulmalik, 2007 yılının şubat ayında tutuklandı ve 2008 yılının sonuna kadar tutuklu kalacağına inanılan ABD’nin Küba’da, Guantanamo körfezindeki cezaevine yasadışı şekilde yollandı. Hakkında herhangi bir suç isnat edilmedi ve uluslararası hukuk uyarınca gözaltı koşullarıyla ilgili itiraz hakkını yerine getiremedi.

2008 yılının sonunda hükümet, tutuklamalar, gözaltılar, başka yerlere sevk ve gözaltındaki muamelelerle ilgili tam ve bağımsız bir soruşturma yapılması çağrılarına cevap vermedi.

İfade özgürlüğü

Şubat ayında hükümet, 2007 yılı Aralık ayında seçim sonrası şiddet olaylarının başlaması sonucu uygulamaya koyduğu yayın yasağını kaldırdı.

Ocak ve Mart ayları arasında, çok sayıda insan hakları savunucusu ve gazeteci seçimler hakkında yorum yaparak ve seçim sonrası şiddet olaylarına

yönelik açık bir şekilde konuşarak “kabile davasına ihanet etme” gerekçesiyle ölüm tehdidi dahil olmak üzere tehditlere maruz kaldı.

Mart ayında, Elgon Dağı bölgesinde polis-ordu işbirliği ile düzenlenen operasyonda olayları haber yapan gazeteciler keyfi olarak tutuklandı, taciz edildi ve kötü fiziksel muameleye tâbi tutuldu.
■ Eylül ayında eski gazeteci ve Gemicilere Yardım Programı görevlisi Andrew Mwangura, polis tarafından tutuklandı. Somali sahilinde korsanlar tarafından kaçırılan Ukrayna yük gemisinin bulunduğu nokta ile ilgili basına verdiği açıklamada hükümetin açıklamasını çelişkiye düşürdüğü için “yanlış bilgi yaymakla” suçlandı.

Ölüm cezası

Herhangi bir infaz bildirilmemesine rağmen mahkemeler ölüm cezası uygulamasına devam etti. Ölüm cezasının kaldırılmasıyla ilgili herhangi bir gelişme olmadı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

Uluslararası Af örgütü delegeleri Şubat, Mart, Eylül ve Aralık aylarında Kenya’yı ziyaret etti.

Kenya: “Terör şüphelilerinin” kanunsuz sevkleri soruşturulmalı (AFR 32/010/2008)

Kenya: Hakikat, Adalet ve Uzlaştırma Komisyonu Yasa Tasarısı ile ilgili sorunlar (AFR 32/009/2008)

Kenya: Uluslararası Af Örgütü’nün Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi’ne Önerileri (AFR 32/007/2008)

Uluslararası Af Örgütü’nün Afrika Birliği Topluluğu’na Önerileri (IOR 63/001/2008)

Kenya: Yeni hükümet seçim sonrası şiddet olaylarının mağdurlarına adalet sağlamalı, 18 Nisan 2008

Kenya: Uluslararası Af Örgütü’nün hükümete ve Afrika Komisyonu’na çağrısı, 15 Şubat 2008

Kenya: Hükümet insanları siyasi ve etnik olarak planlanan saldırılardan korumalı, 25 Ocak 2008

Kenya: Uluslararası Af Örgütü polisin aşırı güç kullanımını kınıyor, 18 Ocak 2008

Kenya: Kenya’daki seçimler siyasi cinayetlere zemin hazırlıyor, 4 Ocak 2008

KIBRIS

KIBRIS CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı: <p>Dimitris Cristofias (Şubat ayında Tassos Papadopoulos’un yerini aldı)</p>	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	864,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 8/6
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96.8

Şubat'ta seçimle işbaşına gelen yeni hükümet, insan haklarına gösterilen saygının artırılmasını hedefleyen bir dizi politika değişikliği yapmayı taahhüt etti. Göçmenlerin hakları ve insan ticaretini önleme politikaları, iyileştirme yolunda öne çıkan iki ana başlık olarak belirlendi. BM Kayıplar Komitesi, 1963 yılından beri kayıp olan ve etnik çatışmaların mağduru olan insanları ortaya çıkarma ve kimliklerini tespit etme adına yaptığı çalışmaları sürdürdü. Meydana gelen iki olayda yetkililerin etkin, kapsamlı ve tarafsız soruşturma yapmamasına dair kaygılar sürdü.

Arka plan

Şubat ayındaki seçimlerden sonra Kıbrıs'ta Komünist Parti üyesi ilk devlet başkanı göreve geldi. Dimitris Hristofyas, beş yıllık görev süresi içerisinde Kıbrıs sorununu çözmeye ve sosyal koşulları iyileştirme taahhüdüyle seçildi. Eylül ayında Kıbrıs Rum kesimi ile Kıbrıs Türk kesimi arasında diplomatik düzeyde görüşmeler başladı. İnsan haklarıyla ilgili konuların, gündeme dair temel yaklaşımı belirlemesi bekleniyor.

Kayıplar

BM Kayıp İnsanlar Komitesi, kayıp kişilerin ortaya çıkarılması, kimliklerinin tespit edilmesi ve ölülerin iade edilmesini koordine etme çalışmalarını sürdürdü. Yıl içerisinde 93 kişinin cesedi ortaya çıkarıldı, 39’unun kimliği tespit edildi ve naaşlar ailelerine iade edildi. 2004 yılından bu yana toplam 466 kişi ortaya çıkarıldı, kimlik tespiti yapılan ve ailelerine iade edilen toplam kişi sayısı da 110 oldu.

Mülteci ve göçmenlerin hakları

Eylül ayında hükümet, göçmenlik politikasını revize ederek göçmenlerin kaynaştırılması konusuna daha fazla önem vermeyi planladığını açıkladı. Planlanan

bu yeni politika kapsamında aynı zamanda sınır dışı edilmeyi bekleyen kişilerin gözaltında tutulmalarına yönelik bir azami süre tesis edilmesi de yer aldı.

Serbest bırakılanlar

Sınır dışı edilmeyi beklerken 18 ayı aşkın bir süre Lefkoşe Merkez Cezaevi’nde gözaltında tutulanlar yıl içerisinde serbest bırakıldı.

İrkçi şiddet vakaları

18 Aralık'ta 40 genç, ailesi Sudan’dan göçmüş 14 yaşındaki Kıbrıslı bir kız çocuğuna, takımının voleybol maçında galip gelmesi sonrası saldırdı. Gençlerin, ırkçı sloganlar atarak kız çocuğuna yumruk ve tekmelele saldırdığı bildirildi. Sonuçta kız çocuğu ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldı. Bu saldırı siyasilere ve Milli Eğitim Bakanı tarafından şiddetle kınanırken yerel sivil toplum örgütleri, polisin olayı soruşturmada zafiyet gösterdiğini bildirdi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kasım ayında hükümet, dans ve müzik organizasyonlarına katılmak üzere gelen kişilere sanatçı vizesi verme uygulamasını durdurdu. Bu politika, bir dizi yerel ve uluslararası örgüt ve ayrıca BM kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma komitesi tarafından, cinsel istismara yönelik insan ticaretini destekleyeceği kaygısıyla yıllarca eleştirildi.

Polis ve güvenlik güçleri

■ Mayıs ayında Milli Muhafız Teşkilatı’nda asker olan Athanasios Nicolaou’nun 2006 yılındaki ölümüyle ilgili yapılan soruşturmadan intihar kararı çıktı. Ailesi, davanın yeniden incelenmesi için başvuruda bulundu ve Ekim ayında Yargıtay’da yeni duruşma yapıldı. 31 Aralık tarihinde Mahkeme, davanın yeniden açılması gerektiğine hükmetti. Uluslararası Af Örgütü 2007 yılında, yetkililerin bu ölüm vakasını kapsamlı, tarafsız ve etkin bir şekilde soruşturmamasından duyduğu kaygıyı ifade etmişti.

■ Aralık 2005'te elleri kelepçeli iki öğrenciye karşı aşırı güç kullanmakla suçlanan 10 polis memuruna karşı Ekim ayında dava açıldı. Memurlardan altısı işkence ve ağır fiziksel darp ile suçlandı ancak bu memurlar beraat ettiler. Toplamda ayrı 34 suçtan yargılanan memurlarla ilgili suçlamalar arasında zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleler uygulamak da yer aldı. Diğer bir görevli görevi ihmal etmekten, diğer üç görevli de olaya göz yummakla suçlandı.

KIRGIZİSTAN

KIRGIZİSTAN CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Kurmanbek Bakiyev
Hükümet başkanı:	Igor Chudinov
Ölüm cezası:	adı suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	5.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	65.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 69/58
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.7

Yeni kanuni düzenleme inanç özgürlüğü ve toplanma hakkını ağır olarak kısıtladı. Özbekistan’dan mülteciler ve sığınma başvurusunda bulunanlar, kaçırılma ve zorunlu iade tehlikesiyle karşılaşmaya devam etti.

Arka plan

Orta Asya'nın onyıllardan bu yana gördüğü en sert kışlardan biri yaşamsal altyapıyı işgal etti ve ülkenin geniş bölümünün ağır enerji ve gıda yoksunluğuyla karşı karşıya kalmasına neden oldu. Kasım ayında BM gıda, sığınma ve ilave enerji kaynağı sağlamak için 20 milyon dolarlık acil durum yardım talebinde bulundu başlattı.

İnanç özgürlüğü

Kasım ayında parlamento inanç özgürlüğünü kısıtlayıcı bir kanunu onayladı. Resmi olarak tanınmayan dinsel faaliyetler yasaklandı ve dini azınlıkların resmen tescil edilmesi çok zorlaştırıldı. Ocak ayında “irticanın yayılımı” ile mücadele etmek için başlatılan bir ulusal eylem programı, yasaklı İslâmcı parti Hizb-ut-Tahrir’in üyelerini hedefliyor gibi görünüyordu.

■ Kasım ayında bir mahkeme 17 yaşında bir erkek çocuğu ve iki kadın dahil olmak üzere 32 kişiyi anayasal düzeni yıkmaya çalışmaktan dolayı dokuz ve yirmi yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkûm etti. Sanıklar, Hizb-ut-Tahrir’in üyesi olmakla ve 1 Ekim tarihinde Nookat şehrinde şiddet içeren protestolara katılmakla suçlandı. Bildirildiğine göre, 150 civarında köylü vatandaşı, bir Müslüman geleneği olan *Eid-al-fitr* törenleri iptal edilince polisle çatıştı. Akrabaları, tutuklanan 32 kişinin Hizb-ut-Tahrir mensubu olmadığını, polis memurlarının kadınlar ve çocuklar dahil köylüleri sopalarla döverek kitleyi dağıtmak için aşırı güç kullandığını iddia etti. Protestocuların polislere taş ve tuğla attığı ve binaları tahrip ettiği bildirildi.

Toplanma özgürlüğü

Temmuz ayında, Anayasa Mahkemesi, parlamento tarafından haziran ayında kabul edilen ve gösteri özgürlüğünü kısıtlayıcı hükümler içeren kanun tasarısının anayasaya aykırı olduğuna hükmetti. Buna rağmen, Başkan Bakiyev bu kanunu ağustos ayında imzaladı. Yeni düzenleme, yerel makamlara belli bir hacmin üzerine çıkan gösterileri reddetme hakkı tanıyor. Bir insan hakları aktivisti, Bişkek'teki hükümet binalarının önünde barışçıl gösteriler düzenlediği için yıl boyunca defalarca tutuklandı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Özbekistan’dan iltica ve sığınma talebinde bulunanlar, zorunlu iade yahut Kırgız muadilleriyle işbirliği yapan Özbek güvenlik birimi elemanlarının kaçırılma tehlikesine maruz kalmaya devam etti. Ülkelerinden kaçabilenler, Özbekistan’da çok ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalmıştı. En az bir sığınmacının kaçırıldığından endişe edilmekteydi. Göçmen Bürosu, sığınma başvurusunda bulunanlara mülteci statüsü vermemekte ısrar etti.

■ Temmuz ayında, BM İnsan Hakları Komisyonu, geçici koruma önlemlerinin sağlanması taleplerine rağmen, Kırgızistan’ın 2006 yılında dört sığınmacıyı Özbekistan’a zorunlu iade ederek Kişisel ve Siyasal Haklar Üzerine Uluslararası Sözleşmeye Ek Seçmeli Protokol'e binaen üstlendiği uluslararası yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlal ettiğine hükmetti. ■ Özbek sığınmacı Erkin Kholikov, sığınma başvurusu mahkeme nezdinde değerlendirilme aşamasına olmasına rağmen mayıs ayında Özbekistan’a iade edildi. Kholikov, 2007 ağustosunda Kırgızistan’da tutuklanmış, Mart 2008’de suçu örtbas etmek ve sınırı illegal yollarla geçmek suçlamasıyla dört sene hapse mahkûm edilmişti.

İfade özgürlüğü – gazeteci cinayeti

■ Ekim 2007’de işlenen Özbek uyruklu bağımsız gazeteci ve editör Alisher Saipov cinayetine yönelik soruşturmada hiçbir anlamlı gelişme kaydedilemedi. Haziran ayında Saipov’un ailesi, Başkan Bakiyev’i soruşturmayı bizzat takip etme ve failleri gecikme yaşanmadan yargı önüne çıkarma yönünde verdiği söz doğrultusunda hareket etmesi için kamuoyu nezdinde zorlamaya başladı. Kasım ayında İçişleri Bakanlığı, Alisher Saipov’un cinayetinin gazeteciliğiyle ilgili olmadığını açıkladı. Alisher Saipov, Özbekistan’daki durum dahil olmak üzere sık sık hassas konuları ele

almış, anonim tehditlere maruz kaldığı da bildirilmişti. Özbekistan medyasının bir bölümü, Saipov’un haberlerinin Özbekistan devletine saldırı niteliğinde olduğuna dair bir kampanya yürütmüştü.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📖 Orta Asya’da İnsan Haklarının İhlaline Yönelik Endişelerin Özeti, Mart 2007 - Mart 2008: (EUR 04/001/2008)

📖 Kırgızistan: Alisher Saipov’un cinayetinin üzerinden bir yıl geçti – hakikate hâlâ uzağız (EUR 58/001/2008)

KOLOMBİYA

KOLOMBİYA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Álvaro Uribe Vélez
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	46.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 29/22
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%92.8

Yüz binlerce kişi devam eden silahlı çatışmalardan olumsuz bir şekilde etkilenmeye devam etti. Siviller çatışmanın başlıca mağdurlarıydı ve Yerli Halklar, Afrika kökenliler ve topraksız köylüler en çok risk altında olanlardı; birçoğu çatışan tarafların ekonomik ve stratejik çıkarlarının olduğu bölgelerde yaşamaktaydı. Çatışmaya müdahil tüm taraflar; güvenlik güçleri, paramiliter ve gerilla grupları yaygın ve sistematik insan hakları ve uluslararası insancıl hukuk (IHL) ihlallerinden sorumlu oldu. Adam kaçırma ve rehin alma gibi çatışma ile ilgili bazı şiddet göstergelerinde iyileşme kaydedilirken, diğerleri ağırlaştı. Ülke içinde yerlerinden edilen insanların sayısında, insan hakları savunucularına yönelik tehditlerde ve öldürülen sendikacı vakalarında artış söz konusu oldu. Güvenlik güçleri tarafından öldürülen sivillerin sayısında önceki yıllara göre ilk defa düşüş gözlendi, ancak sayı gene yüksekti. Hükümet aksini iddia etmesine rağmen, paramiliter gruplar var olmaya devam etti. Ordunun onlarca genci öldürmesi üst düzey ordu yetkililerinin ordudan atılmasına ve Genel Kurmay Başkanı General Mario Montoya’nın istifaya zorlanmasına neden oldu. Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri

(Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia, FARC) tarafından rehin tutulan birkaç üst düzey rehine uzun yıllar süren esaretleri sonunda özgürlüklerine yeniden kavuştu, ancak yüzlerce kişi FARC ve Ulusal Kurtuluş Ordusu (Ejército de Liberación Nacional, ELN) tarafından hala rehin tutulmaktaydı. FARC'nin kentsel alanlarda düzenlenen bombalı saldırılardan da sorumlu olduğu düşünüldü. Cezasızlığın ciddi bir problem olarak kalmasına rağmen, sembolik insan hakları vakalarının hukuki soruşturmalarında bazı ilerlemeler kaydedildi. Paramiliter liderlerin uyuşturucu kaçakçılığı suçlamaları sebebiyle Amerika'ya iadeleri Kolombiya’da insan hakları soruşturmalarını zayıflattı.

Silahlı iç çatışma

2008 Haziran ayına kadar 12 aylık dönemde, 1,492'den fazla sivil çatışmalarda öldürüldü ve 182 insan zorla kaybedilme mağduru oldu, bir önceki 12 aylık dönemde bu rakamlar sırasıyla 1,348 ve 119 olarak kaydedildi.

■ 26 Mayıs'ta bir Yerli halktan Oscar Dogimara Tequia, Chocó Bölgesi Riosucio Belediyesi'nde FARC tarafından öldürüldü. Ordu muhbiri olmayla suçlandı.

Toprak haklarını destekleyen ve insan hakları ihlallerine karşı çıkan ülke çapındaki protestolar kapsamında Cauca Bölgesinde Ekim ayında Yerli Halkın düzenlediği kitlesel gösteriler sırasında; toplum polisinin (ESMAD) aşırı güç kullandığı ve protestocuların bazılarının şiddete başvurduğu iddiaları oluştu. Düzinelerce gösterici ve güvenlik gücü mensubu yaralandı ve birkaç protestocunun öldürüldüğüne dair haberler geldi. Ülke çapında yerlilerin, Afrika kökenlilerin ve topraksız köylü topluluklarının liderlerine yönelik öldürme ve tehditler çok yüksekti. Bu kişilerden bazıları toprak hakları kampanyalarına aktif bir şekilde katılmıştı.

■ 16 Aralık'ta, orduya bağlı birlikler yerli lider Aída Quilcué'nin kocası Edwin Legarda'yı tartışmalı koşullar altında ve ölümcül bir şekilde vurdu. Edwin Legarda BM İnsan Hakları Konseyinde Kolombiya üzerine bir oturuma katıldığı Cenevre'den dönmekte olan eşini karşılamak amacıyla Cauca Bölgesi Popayán şehrine arabası ile gitmekteydi.

■ Choco Bölgesi Curvaradó Havzası'ndaki Afrika kökenlilerin lideri Walberto Hoyos Rivas, yerel halkın sivillerin çatışmalara karıştırılmama haklarını savunmak için oluşturduğu birkaç alandan biri olan Caño Manso

İnsani Bölgesinde 14 Ekim’de paramiliter gruplar tarafından öldürüldü. Afrika kökenli toplulukların toprak hakları için Choco Bölgesi Curvaradó Havzası’nda aktif olarak çalışan Rivas, 2007 yılında düzenlenen bir saldırıdan sağ olarak kurtulmuştu. Vurulduğu sırada bir başka topluluk liderinin öldürülmesi olayına karışan 2 paramiliterin davasından tanıktı.

Zorla kaybedilme vakalarında önemli bir artış söz konusu oldu; 2007 yılında 191,000 olan rakam, 2008 yılında 270,000’e çıktı. Özellikle ülkenin güney bölgesi, güvenlik güçleri ile paramiliter ve gerilla grupları arasında devam eden çatışmalar nedeniyle kötü bir şekilde etkilendi. Çatışmalar nedeniyle yerlerinden edilen insanlar, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere bile erişimlerini daha da zorlaştıran güçlü bir ayrımcılık ve marjinalleştirme ile karşı karşıya kaldı.

Gerilla ve paramiliter gruplar çocukları zorla silâh altına aldı. Güvenlik güçleri, çocukların istihbarat amacıyla kullanımının yasaklanmasına dair Savunma Bakanlığı tarafından yayınlanan 2007 Yönergesine karşın çocukları muhbir olarak kullandı. 12 Şubat’ta, hükümet nihayet çocuklar ve silahlı çatışmaya dair 1612 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı (2005) çerçevesinde raporlama ve izleme mekanizmalarını kabul etti ancak cinsel şiddet eylemlerini kapsamak üzere genişletmeye dair ön koşullar belirtti.

Nisan ayında hükümet, gerilla ve paramiliter gruplar tarafından ihlallere maruz kalan mağdurların devletten maddi tazminat alabilmesi için program oluşturan 1290 sayılı Kararı yürürlüğe koydu; fakat çalınan arazilerin iade edilmesini ya da diğer tazmin biçimlerini ya da güvenlik güçlerinin ihlallerinden mağdur olanların zararlarının telafi edilmesi konularını ele almadı.

Kasım ayında Kongre Komisyonu tarafından kabul edilen insan hakları ihlallerinin mağdurlarının zararlarının telafi edilmesine dair bir beyanname Kongre tarafından yılsonuna doğru onaylanmamıştı. Kolombiya’daki BM İnsan Hakları Temsilcilik Bürosu komisyondaki hükümet yanlısı çoğunluk tarafından önemli derecede zayıflatılan şu halinde beyannamenin ayrımcı olduğunu belirtti.

Güvenlik güçleri tarafından yapılan yargısız infazlar

Başkent Bogotá’nın yakınındaki Soacha’da düzinelerce gencin öldürülmesi; hükümeti güvenlik güçlerinin yargısız infazlardan sorumlu olduğunu

sonunda kabul etmeye zorladı. Ordu tarafından “savaşta öldürülen gerillalar” olarak yanlış bir şekilde yansıtılan infazların, paramiliter gruplar ya da silahlı çeteler ile gizli anlaşma içinde gerçekleştirildiği bildirildi. Skandal, Ekim ayında aralarında 3 generalin de bulunduğu 27 ordu mensubunun atılmasına ve Kasım ayında insan hakları ihlalleriyle ilişkilendirilen Genel Kurmay Başkanı General Mario Montoya’nın istifaya zorlanmasına neden oldu. Cumhurbaşkanı Uribe, Soacha infazlarının; bu tür davalarda yargılama hakkını sıklıkla talep eden ve sonra ciddi bir soruşturma yürütmeden kapatan askeri adalet sistemi yerine sivil mahkemeler tarafından soruşturulacağını ifade etti.

Haziran 2008’de sona eren 12 aylık dönemde en az 296 insana güvenlik güçleri tarafından yargısız infaz yapıldı; önceki 12 aylık dönemde bu rakam 287’idi. Askeri adalet sistemi bu davaların birçoğunda yargılama yetkisini talep etti.

Kasım ayında Kolombiya ziyareti sırasında, BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Kolombiya’daki yargısız infazların sistematik ve yaygın bir şekilde görüldüğünü beyan etti.

Paramiliter gruplar

Hükümetin tüm paramiliterlerin 2003 yılında başlayan hükümet destekli bir süreç ile dağıtıldığı iddiasına rağmen, paramiliter gruplar aktif kalmaya devam etti. Paramiliterler, bazen güvenlik güçlerinin desteğiyle ya da göz yummasıyla sivilleri öldürmeyi ve diğer insan hakları ihlallerini sürdürdü. 2008 Haziran ayından önceki 12 aylık dönemde 461 infaz paramiliterler tarafından gerçekleştirildi; önceki 12 aylık dönemde bu rakam 233’tü.

■ 14 Haziran’da paramiliter Nariño Köylü Korucu Güçleri (Autodefensas Campesinas de Nariño) Nariño Bölgesi, Olaya Herrera Belediyesi San José de Turbia’ya girdi. Deniz kuvvetlerinin yakında olduğu ve birlikte hareket ettikleri konusunda toplumu uyardı. Tailor Ortiz ismini seslendiler. Elini kaldırdığında, paramiliterler “Şimdi bunu öldüreceğiz” dedi. Ortiz’i bağladıktan sonra kafasına kurşun sıktılar. Sonra, “Buraya her geldiğimizde, bir başkası için geleceğiz” dediler.

Paramiliterler tarafından zorla kaybedilen kurbanlara ait 1,778 ceset, 2006 – 2008 yılları arasında yetkililer tarafından kazılan 1,441 mezardan çıkarıldı. 2008 sonunda, sadece 300 civarında kurbanın kimliği belirlenebilmiş ve ailelerine teslim edilmişti. Mezardan çıkarma işlemleri, mağdurların ve

failerin kimliklerinin saptanmasını daha da zorlaştıran ciddi yetersizliklerle karşılaştı.

Güvenlik güçleri, dağıtılmış olması gereken paramiliterleri ordu ve istihbarat operasyonlarında kullanmaya; 2007 yılında yürürlüğe giren yasağa rağmen, devam etti.

Adalet ve Barış süreci

Paramiliter şiddetin 130,000’den fazla mağduru, Adalet ve Barış Süreci çerçevesinde tazminat için resmi taleplerde bulundu. Bu süreç, silahlarını bırakan paramiliterlerin insan hakları ihlallerini itiraf etmeleri ve kurbanlarına tazminat sağlamaları karşılığında ciddi bir şekilde azaltılan hapis cezaları almalarını sağlamaktaydı. Ancak, paramiliterlerin yüzde doksanının sürece katılmaya uygun olmamalarından dolayı adalet sağlanamadı. Süreçte tanıklık yapan mağdurlara karşı tehditler ve öldürmeler sürdü ve birçok paramiliter Adalet ve Barış mahkemeleri ile tam anlamıyla işbirliği yapmadı; özellikle zimmetlerine geçirdikleri toprakları geri vermediler. Bu durum kurbanların doğruluk, adalet ve tazminat haklarını engellemeye devam etti.

Mayıs Ayında 15 ulusal paramiliter lider, uyuşturucu ile ilgili suçlamalardan dolayı ABD’ye iade edildi. İadelerinden sonra, Kolombiya hükümeti bu kişileri Adalet ve Barış sürecine dâhil edemediklerini iddia etti. ABD hükümeti Kolombiyalı müfettişlerin iade edilen paramiliterlere erişim olanaklarını sağladı. Ancak, iade işleminin; Kolombiya’da paramiliterler tarafından yapılan insan hakları ihlallerinin ve paramiliterlerin Kolombiyalı politikacılar ve diğer devlet yetkilileriyle var olabilecek bağlantılarının soruşturulmasını zayıflatığı kaygıları devam etti.

Mayıs Ayında Anayasa Mahkemesi; devletin Adalet ve Barış sürecine katılan mağdurları ve tanıkları koruma programının, kadına yönelik ayrımcılığı ve şiddeti önlemede devletin anayasal ve uluslararası yükümlülüklerini ihlal ettiği hükmüne vardı.

'Para politik' skandalı

Paramiliter gruplarla iddia edilen bağlantılarından dolayı yaklaşık 70 Kongre üyesinin soruşturmaları devam etti. Ancak, birçok parlamenter görevinden istifa etti ve böylece soruşturma yetkisinin Yüksek Adalet Divanından, yerel savcılık birimlerine geçmesi sağlandı. Bu durum muhtemel siyasi manipülasyon riskini yükseltti Bazı parlamenterlere karşı davalar düştü,

bazıları ise Yüksek Mahkeme tarafından suçlu bulunarak çeşitli sürelerde hapis cezalarına mahkum edildi.

Skandal, hükümet ve Yüksek Mahkeme arasındaki gerilimi artırdı; Hükümet Yargıtay’ın siyasi hareket ettiğini iddia ederken, Yüksek Mahkeme hükümeti soruşturmaları engellemeye çalışmakla suçladı. Skandala adı karışan parlamenterlerin birçoğu hükümet yanlısı koalisyon üyeleriydi. Aralık ayında Amerika Ülkeleri İnsan hakları Komisyonu, para politik soruşturmaları koordine eden Yüksek Mahkeme Yargıcı Iván Velásquez için ihtiyati önlemleri kabul etti. Bunlar hükümete yargıcın güvenliği ile ilgili belirli sorumluluklar yükledi.

Gerilla grupları

FARC ve ELN sivilleri öldürme ve kaçırma eylemlerine devam etti. 2008 Haziran ayından önceki 12 aylık dönemde 166’dan fazla infaz gerillalar tarafından gerçekleştirildi; bu rakam önceki 12 aylık dönemde 214’tü.

■ 16 Aralık tarihinde Putumayo Bölgesi, La Hormiga Belediyesi’nde 12 ve 14 yaşlarında iki erkek çocuğu iddiaya göre FARC tarafından öldürüldü. Ailelerinin evleri yakıldı. Öldürmeler görünüşe göre; çocukların FARC’a katılmayı ret etmelerine karşılık misillemeydi.

Gerilla grupları kara mayınlarını yaygın bir şekilde kullandı. 2008 yılında, 45’ten fazla sivil ve 102 güvenlik gücü üyesi öldürüldü ve sırasıyla 160 ve 404 kişi yaralandı.

■ 27 Haziran’da Samaniego Belediyesi’ndeki Las Planadas Telembí koruma bölgesinin Nariño biriminden üç erkek yerli çocuk, gerillalar tarafından yerleştirilen mayınlara basmaları sonucu öldürüldü.

Kent merkezlerinde başlıca mağdurların siviller olduğu bir dizi bombalı saldırı düzenlendi, bazılarında devlet yetkilileri FARC’yi sorumlu tuttu.

■ Kolombiya devlet yetkilileri, 14 Ağustos tarihinde Antioquia bölgesi Ituango’da patlayıcı bir mekanizmanın infilak etmesinden FARC’ı sorumlu tuttu. Patlama, bir festivalin düzenlenmekte olduğu köy alanında yedi insanı öldürdü ve 50’den fazlasını da yaraladı. FARC saldırısının sorumluluğunu üstlenmedi.

Mart ayında Kolombiya birlikleri, Ekvador Cumhuriyetindeki FARC üssüne saldırı düzenledi ve grubun ikinci komutanı “Raul Reyes” ı öldürdü. Operasyon Kolombiya ile komşu ülkeler arasındaki ilişkilerin bozulmasına neden oldu.

Kolombiya hükümeti saldırıdan sonra, Raul Reyes’in bilgisayarından elde edilen bilgilerin birkaç

Avrupa ülkesindeki FARC “destek ağı” varlığının yanı sıra FARC ile ilişkisi olan Kolombiyalı politikacıların isimlerini ortaya çıkardığını iddia etti. FARC lideri “Manuel Marulanda” da her ne kadar doğal nedenlerle olsa da Mart ayında öldü.

Cezasızlık

Cezasızlık birçok insan hakları ihlalleri davalarında bir norm olarak kaldı. Ancak esas olarak uluslararası baskının sonucu olarak; çeşitli üst düzey soruşturmalarda bir ilerleme sağlandı. İlerleme sağlanan davalar arasında; 2005 Şubat ayında Antioquia Bölgesi Apartado Belediyesi’ndeki San Jose de Apartado Barış Topluluğu’nun kadın, erkek ve çocuktan oluşan sekiz üyesinin ordu ve paramiliterler tarafından öldürülmesi ve 2006 Mayıs ayında, Vale del Cauca Bölgesi’ndeki Jamundi’de 10 adli polis memurunun, bir polis muhbirinin ve bir sivilin ordu tarafından öldürülmesi sayılabilir.

Buna rağmen, bu davaların birçoğunda komuta zinciri sorumluluğunda, varsa bile, çok az ilerleme sağlandı.

İnsan hakları savunucuları ve sendikacılar

İnsan hakları savunucularına yönelik tehditlerde ve sendikacıların öldürülmesinde artış vardı. Özellikle paramiliterler ve güvenlik güçlerinin insan hakları ihlallerini protesto eden, Kolombiya’da ve yurtdışındaki 6 Mart gösterileri sırasında tehditler ve öldürmeler kaydedildi. Bu saldırıların sorumlusu olarak paramiliterler gösterildi.

2007 yılında 39 sendikacı öldürülmüştü; 2008 yılında en az 46 sendikacı öldürüldü. 2007 yılı gibi 2008 yılında da 12 insan hakları savunucusu öldürüldü.

■ 20 Eylül tarihinde Cauca Bölgesi, Bolívar Belediyesinde motosikletli iki silahlı adam Ever Gonzales’e ateş etti ve öldürdü. CIMA isimli bir STK’dan bir topraksız köylü lideri olan Ever Gonzales, kamuoyunun dikkatini Cauca’daki yargısız infazlara çekmişti.

Cumhurbaşkanı Uribe, tekrar, insan hakları çalışmalarının meşruiyetini sarsan açıklamalarda bulundu.

■ Kasım ayında Uluslararası Af Örgütü ve İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) tarafından hazırlanan Kolombiya raporlarının yayınlanmasından sonra Uluslararası Af Örgütünü “anlayışsızlık”, “fanatiklik” ve “dogmatiklik”

ile itham etti. HRW Amerika ülkeleri direktörünü FARC’nin “destekçisi” ve “suç ortağı” gibi ifadelerle alenen itham etti.

Adam kaçıрма ve rehin alma

FARC’ın elindeki uzun esaret yıllarından sonra 2008 yılında özgürlüğüne tekrar kavuşan rehinelere arasında en üst düzey rehine eski cumhurbaşkanı adayını Ingrid Betancourt idi. Ingrid Betancourt ve diğer 14 rehine 2 Temmuz’daki bir askeri operasyondan sonra özgürlüğüne kavuştu. Operasyon, katılan askerlerden birinin Kızıl Haç arması taklasından dolayı tartışmalar yarattı; bu işlem İHL’nin ihlaliydi.

4 Şubat ve 20 Temmuzda, Kolombiya’da ve dünyada milyonlarca insan FARC’ın adam kaçıрма eylemlerini protesto etmek için yürüdü. FARC ve ELN yüzlerce rehineyi elinde tutmaya devam etti.

Adam kaçıрма olaylarının sayısı düşmeye devam etti; 2008 yılında 437 vaka kaydedilirken 2007’de bu rakamlar 521’di. Adam kaçıрма olaylarının birçoğundan silahlı çeteler sorumlu tutuldu; çatışma ile ilgili olan adam kaçıрма olaylarının çoğundan gerilla grupları sorumlu tutuldu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Çatışmanın tüm tarafları, kadın ve kız çocuklarına yönelik cinsel istismar ve diğer şiddet biçimlerini uygulamaya devam etti. Gerilla gruplarının kadın savaşçıları, üreme haklarını ihlal ederek, kürtaj olmaya ya da doğum kontrolü uygulamaya zorladıkları bildirildi.

■ 24 Eylül tarihinde silahlı adamlar, kadınlar koalisyonu Ruta Pacifica de Mujeres’in bir lideri olan Olga Marina Vergara’yı Medellín şehrindeki evinde vurarak öldürdü. Oğlu, gelini ve beş yaşındaki yeğeni de saldırı sırasında öldürüldü. Cinayetler, Ruta Pacifica’nın silahlı çatışmalar bağlamında kadına yönelik şiddet konulu yeni raporunun yayınlanmasından hemen sonra gerçekleşti.

14 Nisan’da Anayasa Mahkemesi, çatışma nedeniyle yerlerinden edilen kadınların hakları üzerine bir karar aldı. Bu karar, yerinden edilme ve cinsel şiddet arasında açık bir bağ kurarak çatışmanın kadınlar üzerinde oransız etkisi olduğu sonucuna vardı. Çatışmalar sırasında yerlerinden edilen kadınları korumak amacıyla 13 özel program oluşturmak için hükümete çağrıda bulundu.

ABD askeri yardımı

2008 yılında Kolombiya’ya ABD yardımı yaklaşık 669.5 milyon dolar oldu. Bu yardım, Dış Operasyonlar Fonu Hesabından gelen yaklaşık 543 milyon \$’ı içermekteydi; 235 milyon \$’lık kısmı sosyal ve ekonomik projelere tahsis edildi. Kalan 307 milyon \$ güvenlik güçlerine ayrıldı ve bunun yüzde 30’luk kısmı Kolombiya yetkililerinin belirli insan hakları koşullarını yerine getirmesi şartına bağlıydı. Bu durum, ABD yardımında güvenlik ve sosyoekonomik kaygılar arasındaki dengesizliği düzeltmeye yönelik eğilimin devam ettiğini gösterdi. Ağustos ayında Kongre 2006 Mali Yılına ait 55 milyon \$’lık askeri fonun son bölümünü serbest bıraktı. Söz konusu fon, güvenlik güçlerinin yargısız infazlarına dair kaygılar nedeniyle 2007 Nisan ayında durdurulmuştu. Kongre gene Ağustos ayında, aynı sebeplerden dolayı 2007 ve 2008 Mali Yıllarına ait ek 72 milyon \$’lık askeri yardımı durdurdu.

Soacha cinayetlerine tepki olarak, ABD Dış İşleri Bakanlığı’nın üç askeri birimi veto ettiği bildirildi. Veto, bu birimlerin ABD askeri yardımı almak için uygun bulunmayacakları anlamına geliyordu.

Uluslararası soruşturma

BM İnsan Hakları Komisyonu Kolombiya Ofisi’nin Şubat ayında yayınladığı rapor; bazı iyileşmeler olmasına rağmen, “insan haklarının ve uluslararası insancıl hukukun kaygı verici kalmaya devam etmekte” olduğunu ifade etti. Cezasızlıkla mücadele açısından rapor, "yargının yönetilmesinde yapısal problemlerin devam ettiğini" ileri sürdü. Rapor, aynı zamanda, güvenlik güçleri tarafından yapılan yargısız infazların sürmesi ve gerilla gruplarının uluslararası insancıl hukuku ağır ve sistematik bir şekilde ihlal etmesi hakkında kaygıları vurguladı. Silahlı kuvvetlerin belli üyeleri ile “yeni yasadışı silahlı gruplar” olarak adlandırdığı gruplar arasındaki bağlara dikkat çekti.

BM Genel Sekreteri’nin Ülke İçinde Yerlerinden Edilen İnsanların İnsan Hakları Üzerine Temsilcisi, Kasım ayında Kolombiya’yı ziyaret etti ve BM Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu da Ekim ayında bir ziyaret gerçekleştirdi.

Kolombiya’nın insan hakları karnesi, Aralık ayında Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu çerçevesinde BM İnsan Hakları Konseyinin önüne geldi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Şubat, Mart, Nisan, Haziran, Temmuz ve Ekim aylarında ülkeyi ziyaret etti.

■ “Bizi Rahat Bırakın!” –Kolombiya’daki iç silahlı çatışmada sivillerin hedeflenmesi (AMR 23/023/2008)

■ Kolombiya: Ingrid Betancourt özgürlüğüne kavuştu (AMR 23/024/2008)

■ Kolombiya: Uluslararası Af Örgütü bombalı saldırıları kınıyor (AMR 23/030/2008)

■ Kolombiya: Yerliler, Afrika Kökenliler toprak hakları aktivistlerinin öldürülmeleri durdurulmalıdır (AMR 23/038/2008)

KONGO (CUMHURİYETİ)

KONGO CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Denis Sassou-Nguesso
Hükümet başkanı:	Isidore Mvouba
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	3.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	54 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 112/89
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%84.7

İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler tehdit, tutuklama ve gözaltına alınma ile karşı karşıya kaldı. Temmuz ayındaki bir karışıklığın ertesinde, 30’dan fazla kişi tutuklandı, bunların bir kısmı işkenceye veya kötü muameleye tabi tutuldu. Bu kişiler Aralık’ta yargılanmadan serbest bırakıldı. 2004’te tutuklanan üç sığınmacı yargılanmadan ve ceza almadan gözaltında kaldı. 2005’te tutuklanan 30’dan fazla kişi, Temmuz ayında görülen davalarının sonucunda devletin güvenliğini tehlikeye sokmakla suçlandı.

Arka plan

Beşten fazla siyasi parti, 2009’da yapılması planlanan genel seçimlerde cumhurbaşkanlığına aday olacaklarını açıkladı. Ekim 1997’de yeniden iktidara gelen Cumhurbaşkanı Denis Sassou-Nguesso’nun, Kongo İşçi Partisi’nin (Parti congolais du travail, PCT) öncülük ettiği iktidar koalisyonu adına aday olması geniş çevrelerce beklenmekteydi. Muhalefetteki siyasi

partiler bağımsız bir seçim komisyonu oluşturulması için çağrıda bulundu, ama talepleri yılsonundan önce kabul edilmedi. Ağustos ayında birkaç muhalefet partisi Seçimlerin Örgütlenmesi İçin Ulusal Komisyon'dan (National Commission for the Organization of Elections) çekildi. 2009'daki seçimlerin adil şartlarda yapılacağına, bütün siyasi partilerin medya erişiminin eşit oranda olacağına, seçimleri düzenlemekle görevli kamu kurumlarının tarafsız davranacağına ve bir bağımsız seçim komisyonu kuracak yeni bir yasanın çıkarılmasına dair güvence istediler.

Haziran ayında gerçekleştirilen yerel seçimler ve belediye seçimlerinde, iktidar koalisyonu ezici bir çoğunlukla başa geçti. Bununla beraber, hükümeti eleştirenler seçimlerin gerektiği gibi yapılmadığı konusunda hükümeti suçladı ve seçmen sayısında yüzde 25'lik bir azalma gözleendiği bildirildi.

Hükümet, eski silahlı grup Ulusal Direniş Konseyi'ne bağlı direnişçilerin terhis, silahsızlandırılması ve topluma kazandırılması amaçlı bir program ilan etti. Eylül ayında hükümet, eski silahlı direnişçilere ait 500 silah ve on binlerce mermi ile patlayıcıyı imha ettiğini açıkladı.

Demokrasi ve Toplumsal İlerleme için Toplanma lideri Thystère Tchicaya'nın cenaze töreni sırasında Pointe-Noire'da bir karışıklık yaşandı. Bazı protestocular devlet mallarına ve özel mallara zarar verdi, Cumhurbaşkanı N'Gusso'ya hakaret etti. Onlarca kişi tutuklandı ve bunlardan en az 35'i Aralık ayına kadar gözaltında tutuldu.

Yaklaşık 40 eski güvenlik gücü üyesi ve sivil, Haziran ayında devletin güvenliğini tehlikeye atmak suçundan yargılandı. Bunların birçoğu, bir grup jandarmanın Brazzaville'in güneyinde bulunan Bifouiti Jandarma Karakolu'ndan silah çalmakla suçlanmasının ardından, 2005 yılının başında tutuklanmıştı. Aralarında sivillerin ve emekli bir albayın da bulunduğu diğerleri, darbe düzenledikleri iddiasıyla Pointe-Noire'da tutuklandı. Sanıklardan 10'u mahkemede bulunmadı; bazıları yurtdışında yaşamaktaydı, diğerleri ise geçici olarak serbest bırakılmıştı ve duruşma tarihinden haberdar edilmemişti. Duruşma 27 Haziran'da sona erdiğinde, mahkeme sanıkların çoğunu devletin güvenliğini tehlikeye atmaktan suçlu bularak üç buçuk yıla kadar hapis cezası verdi; bu süre ise söz konusu kişilerin gözetim altında veya geçici olarak serbest kaldıkları süreye denk düşmekteydi. Aralarında darbe planının

lideri olduğu iddia edilen Yüzbaşı Bertin Pandi Ngouari ve emekli Albay Serge André Mpassi'nin de bulunduğu gözaltında tutulan diğer kişiler duruşmadan hemen sonra serbest bırakıldı. Yargılanıp serbest bırakılanlardan bazıları, 2005 yılında tutuklanmalarını takip eden aylarda işkence ve diğer kötü muamele usullerine maruz kaldıklarını iddia etti.

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler mesleki faaliyetlerini yürüttükleri için tehdit edildi ya da tutuklanıp gözaltına alındı.

Ocak ayında Brazzaville polisi, Observatoire Congolais de Droits de l'Homme (OCDH) adlı insan hakları grubunu, yetkililerce siyasi kabul edilen basın açıklamalarını yapmaktan vazgeçmemeleri durumunda kapatmakla tehdit etti. OCDH daha önceden, yerel seçimlerin bağımsız bir seçim komisyonu kurulana ve güvenilir bir seçmen kütüğünün hazırlanana kadar ertelenmesi çağrısında bulunmuştu.

■ Gazeteci ve Pointe-Noir'daki Télé Pour Tous Kanalı Haber Yönetmeni Christian Perin, 21 Temmuz'da tutuklandı ve 24 saat boyunca gözaltında tutuldu. Akabinde şiddete teşvik suçundan cezası kesinleşti. Suç, kanalın 7 Temmuz'daki isyanları ve bir muhalefet partisinin üyelerinin televizyon programında hükümeti eleştirmelerini haber yapması ile ilişkilendirilmişti. Ağustos ayında Pointe-Noire Yüksek Mahkemesi, haber yönetmenini suçlu buldu ve para cezasına mahkum etti.

■ Sosyal Demokrasi için Afrika Birliği (UPADS) siyasi partisinin bir mensubu olan Gilbert Tsonguissa Moulangou, Brazzaville'de yapmış olduğu bir konuşmanın ardından Aralık ayında tutuklandı ve gözaltına alındı. Gösteri sırasında, 2001'de 20 yıl hapis cezasına mahkum edildiği için sürgünde yaşamakta olan bir UPADS liderinin görüntülü mesajını yayınlamıştı. Mesaj, hükümeti ve UPADS'daki gruplaşmaları eleştirmektedir. Gilbert Moulangou, devletin güvenliğini tehlikeye atma ve yanlış bilgi yayma gerekçeleriyle suçlandı. Yılsonuna gelindiğinde hala mahkemesi görülmemiş olarak alıkonulmaktaydı.

Suç işlediği iddia edilen isyancıların tutuklanması, gözaltına alınması ve kötü muameleye maruz kalması

Çoğu genç onlarca kişi Thystère Tchicaya'nın cenazesi sırasında Pointe-Noire'da çıkan isyanları

takiben 7 Temmuz'da veya hemen sonrasında tutuklandı. Güvenlik güçleri tarafından tutuklanan ve gözaltına alınan kişilerden bazılarının dövüldüğü ve diğer kötü muamele usullerine maruz kaldığı iddia edildi. Yine iddialara göre, bu kişilerden Sylvestre Guy Poaty polis gözetimindeyken dövüldü ve 19 Temmuz'da hastanede öldü. Başka bir tutuklu olan Demokratik Kongo Cumhuriyeti vatandaşı Sita Ndombet'in ise güvenlik güçlerince cezaevinden çıkarıldıktan sonra zorla kaybedilmeye maruz kaldığı iddia edildi. Hükümet yetkilileri anılan kişinin kaçtığıını ileri sürdü. Yılsonuna gelindiğinde nerede olduğu hala belirsizdi.

Muhalefet parti liderlerinin ve insan hakları savunucularının, suç işlediği iddia edilen isyancılar ile ilgili olarak yaptığı sayısız çağrının sonrasında Adalet Bakanı 16 Aralık'ta televizyona çıkarak bu kişileri yargılamanın artık devletin gündeminde olmadığını belirtti. Alıkonulan en az 35 kişi, 18 Aralık'ta mahkemeye çıkarılmadan serbest bırakıldı.

Siğınmacıların yargılama olmadan uzun süreli gözaltında tutulmaları

Mart 2004'te Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nden üç siğınmacı tutuklandı ve hiçbir suçlama ya da yargılama olmadan askeri güvenlik servisi tarafından gözaltında tutuldu. Germain Ndabamenya Etikilome, Médard Mabwaka Egbonde ve Bosch Ndala Umba, tutuklandıklarında Demokratik Kongo Cumhuriyeti için casusluk yapmakla suçlandı, fakat hiçbir suçtan hüküm giymedi. Yetkili makamlar bu üç kişinin neden hiçbir suçlama veya yargılamaya tabi tutulmadan alıkonulmasına devam edildiğini açıklığa kavuşturmadı.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti

📅 Uluslararası Af Örgütü delegeleri ülkeyi Temmuz ayında ziyaret etti.

KORE (CUMHURİYETİ)	
	
KORE CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Lee Myung-bak (Şubat ayında Roh Moo-hyun'un yerini aldı)
Hükümet başkanı:	Han Seung-soo (Şubat ayında Han Duck-soo'nın yerini aldı)
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	48.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	77.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 5/5

Çevik kuvvet ABD'den et ithalatını barışçıl bir şekilde protesto eden çok sayıdaki göstericiyi dağıtırken aşırı güç kullandı. Çok sayıda düzensiz göçmen tutuklama sırasında zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele gördü ve sınır dışı edildi. Protestocuların, sendikacıların ve gazetecilerin ifade, toplanma ve örgütlenme hakları hakkındaki endişeler artmaktaydı. Hiçbir infaz olmasa da ölüm cezasının infazını bekleyen 58 kişi vardı. Ölüm cezasını kaldırmayı amaçlayan özel yasa tasarısı Mart ayında zaman aşımına uğradı.

Aşırı güç kullanımı

ABD'den et itha edilmesine karşı yürütülen mum ışığı protestolarına on binlerce kişi katıldı ve protestolar Mayıs ayından Temmuz başlarına kadar neredeyse her gün gerçekleşti. Büyük ölçüde barışçıl olan protestolar sırasında bazı polisler göstericileri kalkanlar ve sopalar ile dövdü, kısa mesafeden su sıktı ve tutukluluk halindeki protestocuların tıbbi yardıma erişimini engelledi. Protestocular kırık kemikler, beyin sarsıntısı, geçici körlük ve delinmiş kulak zarı gibi yaralanmalara maruz kaldılar.

Göçmenlerin hakları

Eylül ayında hükümet, sayılarının 220,000 kadar olduğu tahmin edilen düzensiz göçmen işçilerin yaklaşık yarısını 2012 yılına kadar sınır dışı etme niyetini duyurdu. Sıkı önlemler kapsamındaki tutuklamalar sırasında göçmen işçilere yönelik artan sayıda zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele vakaları bulunmaktaydı.

■ Kasım ayında, yaklaşık 280 göçmen bürosu görevlisi ve polis Gyeonggi bölgesindeki Maseok'taki fabrikalara

ve yatakhanelere baskın düzenledi ve en az 110 düzenli ve düzensiz göçmen işçiyi kitle halinde rastgele tutukladı. Tuvalete gitmesine izin verilmeyen bir kadın göçmen işçi insanlar içinde işemeye zorlandı. Erkek bir göçmen işçi kaçmaya çalışırken bacağına kırdı ve sonrasında elleri kelepçelendi ve hastaneye gitmesine izin verilmeden önce beş saat bekletildi.

■ Mayıs ayında hükümet, Seoul-Gyeonggi-Incheon Göçmen Sendikası'nın sırasıyla başkan ve başkan yardımcısı olan Nepal vatandaşı Torna Limbu'yu ve Bangladeş vatandaşı Abdus Sabur'u, tutuklanmalar sırasında göçmenlik görevlilerinden dayak yedikleri iddialarını soruşturana kadar sınır dışı kararının durdurulması çağrısına rağmen sınır dışı etti. Söz konusu iki kişinin sendika aktiviteleri nedeniyle özellikle hedef alındığı konusunda endişeler bulunmaktaydı.

İfade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü işçi hareketi

Kore Sendikalar Konfederasyonu'na göre, 30 farklı fabrikadan fazla yerde düzensiz istihdam protestoları düzenlendi. Eşit iş için yasal işçilerden daha az ödeme almalarını protesto eden yasadışı işçilere karşı müdahale eden güvenlik güçleri aşırı güç kullandı. Aynı zamanda iki yıllık bir süreden sonra işlerini kaybettiler, böylece işverenleri, işçilerin durumlarını 2007 tarihli Sözleşme Temelli İstihdam Kanunu uyarınca düzenlemekten kaçınabilecekti.

Medyanın bağımsızlığı

Kore Yayıncılık Sistemi (KBS), Kore Yayıncılık Reklam Kurumu, Arirang TV, Sky Life ve Yonhap Televizyon Ağr'nın (YTN) baş yöneticileri ve başkanları hükümetin destekçileri ile değiştirildi.

■ Yeni YTN başkanı olarak Başkan Lee Myung-bak'ın eski yardımcısı Ku Bon-hong'ın atanmasına karşı protestolar, Ku Bon-hong'un 12 sendikacı gazeteciyi dava etmesi ve altı gazeteciyi "işe karıştıkları" için kovmasıyla sonuçlandı.

Vicdani retçiler

Polis, çoğu Yehova Şahidi olan en az 408 vicdani retçiyi zorunlu askeri hizmete karşı çıkmaları nedeniyle tutukladı. 2007'de tutuklanan 733 kişi ile karşılaştırıldığında sayıdaki bu belirgin düşüş, 2009'da askeri hizmete alternatif sunan planlar öncesinde davaların görülmemesinden kaynaklanmaktaydı. Bununla birlikte, Aralık ayında Savunma Bakanlığı kamu desteği eksikliğine bağlı olarak planları askıya aldı.

■ Askere alınmış bir çevik kuvvet mensubu olan Lee

Gil-joon göreve dönmeye başarısız olması ve mum ışığı protestolarında göstericileri dağıtmak için şiddet kullanmayı reddetmesi nedeniyle, emre itaatsizlikten bir buçuk yıl hapis cezasına mahkum edildi.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar - Milli Güvenlik Kanunu

2008 yılı Milli Güvenlik Kanunu'nun (MGK) kabulünün 60. yılıydı. Aralık itibarıyla, MGK'nin belirsiz tanımları kapsamında en az dokuz kişi gözaltına alındı.

■ 26 Ağustos tarihinde polis, aralarında bir üniversite profesörü olan Oh Se-chul'un da bulunduğu Kore Sosyalist İşçiler Birliği mensubu yedi eylemciyi MGK'nın 3. maddesini (devlete karşı çete kurmak) ve 7. maddesini (devlet karşıtı çeteleri övmek ve desteklemek) ihlal etmek suçundan tutukladı. Seul Merkez Bölge Mahkemesi savcılık tarafından istenen tutuklama emirlerini, delillerin yetersiz olduğunu savunarak reddetti. 14 Ekim'de, polis Profesör Oh için tutuklama emrini yeniden talep etti fakat mahkeme bu talebi delil yetersizliğine dayanarak tekrar reddetti.

Mülteciler ve sığınmacılar

2008 yılında mülteci statüsü için toplam 364 başvuru arz edildi. 36 kişiye mülteci statüsü, 22 kişiye de insani koruma sağlandı. 79 başvuru reddedildi. Sığınma taleplerinin 1,200 davaya ulaşmasıyla göçmen bürolarındaki kaynakların yetersizliği üzerine ciddi endişeler ifade edildi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Ocak ayında, seçilmiş başkan Lee Myung-bak savaş dönemindeki zararlar nedeniyle özür dilemesi için Japonya'ya çağrıda bulunmayacağını söyledi.

Ekim ayında Güney Kore parlamentosu, II. Dünya Savaşı sırasında Japonya'nın askeri cinsel kölelik sisteminden hayatta kalanlar için adalet sağlama kararı verdi.

Ölüm cezası

Güney Kore'nin infazlar hakkındaki resmi olmayan moratoryumu devam etti. Yıl sonunda 58 ölüm cezası mahkumu infazını beklemekteydi. Ölüm cezasını ortadan kaldıracak yasa tasarısı Mart ayında zaman aşımına uğradı. Ulusal Meclis'e, ölüm cezasının feshi üzerine iki yeni yasa tasarısı sunuldu.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart, Temmuz ve Ekim/Kasım aylarında Güney Kore'yi ziyaret etti.

■ Güney Kore'deki mum ışığı protestolarını denetlemek (ASA 25/008/2008).

KORE (DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ)

DEMOKRATİK KORE CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:

Hükümet başkanı:

Ölüm cezası:

Nüfus:

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

Kim Jong-il

Kim Jong-il

sürdürülüyor

23.9 milyon

66.8 yıl

binde 62/62

1990'ların sonu itibarıyla milyonlarca insan gıda kıtlığı ile karşı karşıya kaldı. Binlerce kişi gıda sorunu ve ekonomik nedenlerle Çin sınırını geçmeye devam etti. Tutuklananlar ve zorla iade edilenler cezaevi kamplarında zorla çalıştırmaya, işkenceye ve kötü muameleye maruz kaldı. Tutukluluk ile infazın siyasi olarak değişken ve keyfi kullanımı ile ifade ve toplanma özgürlüklerinde ağır sınırlandırmalar içeren yaygın insan hakları ihlalleri devam etti. Ülkeye erişim ile ilgili bağımsız insan hakları gözlemleri inkâr edilmeye devam etti.

Arka plan

Haziran ayında Kuzey Kore, Kore yarım adasının nükleer silahlardan arındırılması sürecinin bir parçası olarak nükleer varlıklarının bir listesini Çin Dışişleri Bakanlığı'na ibraz etti. Ekim ayında Birleşmiş Milletler, hükümetin Kuzey Kore'nin nükleer tesislerine tam erişimi sağlamayı kabul etmesi sonrasında, Kuzey Kore'yi terörizmi destekleyen ülkeler listesinden çıkardı.

Kasım ayında, BM Genel Kurulu Kuzey Kore'de insan hakları ihlalleri hakkında çok ciddi endişe ifade eden bir karar benimsedi.

Gıda hakkı

Dünya Gıda Programı'na (WFP) göre, milyonlarca insan, kadın, çocuk ve yaşlıların daha da hassas olmasıyla birlikte, on yıl içerisinde görülmemiş ölçüde açlık çekti. Gıda üretimi keskin biçimde düştü ve gıda ithali azaldı. Uzun mesafe telefon konuşmaları, anlatılanlara göre, gıda kıtlığı haberlerinin yayılmasını önlemek için bloke edildi.

Haziran ayında, 8 kıtada 53 ülkeyi kapsayan bir WFP ile Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) araştırması, Kuzey Koreli ailelerin yaklaşık dörtte üçünün gıda alımını azalttığını gösterdi. Ailelerin çoğunluğu protein zengini gıda tüketmeyi bıraktı, bakliyat ve sebze ile yaşadı. Birçok insan, besin değeri düşük yabancı gıdalar ve sindirim problemlerine neden olan çöple beslenmeye zorlandı. WFP ve FAO'a göre beş yaşın altındaki çocuklar arasında kötü beslenmenin nedenlerinden biri artan yabancı gıda tüketimi nedeniyle oluşan ishaldi.

Gıda kıtlığının kritik seviyeleri ulaşmasına rağmen hükümet, asgari gerekli gıda ihtiyaçlarını sağlamakta başarısız oldu. Baskıcı ilişkilere bağlı olarak, Kuzey Kore önceki yıllarda en büyük pirinç ve gübre tedarikçisi olan Güney Kore'den yardım istemedi.

Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar

Temelde gıda ve ekonomik fırsatlar arayan, fakat aynı zamanda politik baskı nedeniyle binlerce kişi Çin'e geçti. Bazıları eve dönmeye önce gıda ve diğer gerekli şeyleri toplayarak kısa dönemli kaldı. Diğerleri, çoğunlukla kadınlar uzun dönemli kaldı ve genellikle Çinli çiftçilerle evlendi. Bazı komisyoncular onları zorla evliliğe yönlendirerek zayıflıklarından yararlandı. Çin'deki Kuzey Korelilerin çoğu tutuklanma ve zorla dönüş korkusuyla yaşadı. Aslında Kuzey Kore'ye zorla iade edilenlerin tümü cezaevi kampında zorla çalıştırmaya, işkenceye ve diğer kötü muameleye maruz oldukları üç yıla kadar cezayla karşılaştı.

Yüzlerce Kuzey Koreli, Çin'den üçüncü bir ülkede yerleşim arayabilecekleri Tayland'a geçti. Çoğunluğu, vatandaşlık verilen Güney Kore'ye geçti, fakat önemli bir bölümü Güney Kore'de hayata adapte olmakta zorluklarla karşılaştı. Bazıları, anlatıldığına göre Travma Sonrası Stres Bozukluğu yaşadı. Artan sayıda bir grup diğer ülkelere, özellikle Avrupa'ya göç etti. ■ 2 Aralık'ta, Myanmar yetkilileri, yedi yaşında bir erkek çocuğu da dahil 19 Kuzey Koreliyi, Tayland'a geçmeye çalıştıklarından yasadışı giriş nedeniyle

tutukladı. Myanmar hükümetinin onları Kuzey Kore'ye tehcir edebileceği korkusu bulunmaktaydı.

Cezaevi koşulları

Kamp ve islahevlerindeki mahkûmlar izin günü olmaksızın günde 10 saat veya daha fazla taş çıkartmayı da içeren fiziksel işler üstlenmeye zorlandı. Gardiyanlar yatmalarından, yeterince hızlı çalışmalarından veya yurtsever şarkıları unutmalarından şüphelenilen mahkûmları dövdü. Cezalandırma şekilleri uzun saatler boyunca zorlu egzersiz, hareketsiz oturma ve utandırmayı içermekteydi.

Mahkumlar gözaltında veya bırakılmalarından kısa süre sonra zorla çalıştırma, yetersiz gıda, dayak, tıbbi yardım yoksunluğu ve hijyenik olmayan yaşam koşullarının birleşimine bağlı olarak hastalandı ya da öldü.

Ölüm cezası

Hükümet insanları asarak veya ölüm mangası ile infaz etmeye devam etti. Yetkililerin politik ve ekonomik suçlardan alıkonulan bireyleri infaz ettiğinin raporları bulunmaktaydı. Anlatılanlara göre, Şubat ayında Kuzey Kore otoriteri Çin sınırını yasadışı geçmeleri nedeniyle 15 kişiyi diğerlerine uyarı olması için toplum içinde infaz etti.

Aralık ayında Kuzey Kore, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

Zorla kaybedilmeler

Kuzey Kore'nin yaygın zorla kaybetme politikası Kore Savaşı'ndan (1950-53) beri uygulandı. Muhalif olduğundan şüphelenilen Kuzey Kore aile bireyleri “birlik halinde suç” esası altında kayboldu.

Yetkililer, zorla kaybetmenin kullanımının varlığını reddetmeye devam etti. Bununla birlikte Ağustos ayında, Kuzey Kore yetkilileri 1970'lerden beri kayıp olan birkaç Japon vatandaşının nerede olduklarını belirlemek için tekrar soruşturma açmayı kabul etti.

İfade özgürlüğü

Hükümet medyayı sert şekilde kontrol etti ve dinsel çalışmaları ağır şekilde kısıtladı. Yerel otoritelerin Güney Kore videoları izleyen veya izinsiz cep telefonuna sahip bireyleri tutukladığına dair raporlar bulunmaktaydı.

Uluslararası soruşturma

Hükümet bağımsız insan hakları izlemelerine erişimi reddetmeye devam etti. Aralık ayında BM Genel Kurulu, Kuzey Kore'nin BM Özel Raportörü'nün ülkede insan hakları üzerine emrini tanımayı reddetmesi hakkında ciddi endişesini açıkladı.

	
	
KUVEYT	
<div> <div> <div></div> <div>KUVEYT DEVLETİ</div> </div> <div> <div>Devlet başkanı: el-Şeyh Sabah el-Ahmad el-Jaber el-Sabah</div> <div>Hükümet başkanı: el-Şeyh Nasser Muhammed el-Ahmad el-Sabah</div> </div> </div>	
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	2.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	77.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 11/9
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%93.3
	

Kuzey Kore'de bir işçi, bir göçmenle birlikte çalışıyor.

Göçmen işçiler sömürü ve istismara maruz kalmaya ve haklarının korunmasını talep etmeye devam etti. Bazıları toplu gösterilere katılmalarının ardından sınır dışı edildi. Hükümet şartların iyileştirilmesi sözünü verdi. Birkaç gazeteci yargılandı. Bir adet işkence vakası bildirildi. En az 12 kişi ölüm cezasına mahkum edildi ancak hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Göçmenlerin Hakları

Temmuz ayında çoğu Bangladeşli olmak üzere binlerce göçmen işçi daha iyi ücret ve çalışma koşulları talep etmek için gösteriler düzenledi. Polis göstericileri dağıtmak için cop ve göz yaşartıcı bomba kullandı ve 1,000 kadar işçinin toplanıp sınır dışı edildiği bildirildi. Bazıları, tutukluluk ve gözaltı esnasında polis tarafından dövüldüklerini ve diğer kötü muamelelere maruz kaldıklarını iddia etti.

Karışıklıkların ardından hükümet, hükümet sözleşmelerine bağlı olarak çalışan güvenlik görevlileri ve temizlik işçileri için aylık bir asgari ücret belirledi. Diğer çalışanlar için böyle bir ayarlama yapılmadı. 8 Eylül'de meclise bağlı İnsan Hakları Komitesi, göçmen işçilerin Kuveytli bir işveren tarafından desteklenmesini öngören sistemin gözden geçirilmesi çağrısında bulundu.

Binlerce kadın ev işçisi, işverenlerinin istismarına

karşı özellikle savunmasız kaldı. Ağustos ayında meclise bağlı İnsan Hakları Komitesi, zorla çalıştırma, işçileri sömürme ve ev işçilerini cinsel yönlerden sömürme gibi suçlara 15 yıla kadar hapis cezası öngören yeni bir yasa tasarısı önerdi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Dört Kuveytli erkek mahkum, Guantanamo Körfezi'ndeki ABD gözaltı merkezinde kalmaya devam etti. Bunlardan ikisi, Fuad el-Rabia ve Faiz el-Kandari, 22 Ekim'de ABD'li askeri savcılar tarafından savaş suçları ile itham edildi. Komplo ve terörizmi destekleme suçlarından suçlu buldukları takdirde ömür boyu hapis cezasına mahkum edilme ihtimalleri mevcuttu.

■ 22 Mayıs'ta, maskeli Devlet Güvenlik yetkilileri Adil Abdül Salam el-Dhofairi'yi tutukladı, gözlerini bağladı, ellerini kelepçeledi, zincirledi ve üç gün boyunca sorguladı. El-Dhofairi'den insanları Afganistan'a gönderdiğinden şüphelendikleri bir Afgan'ı teşhis etmesini istediler ve onu, bu adama muhtaç olan ailelere küçük miktarda paralar vermekle suçladılar. El-Dhofairi bu suçlamaları reddetti. Yetkililer El-Dhofairi'yi ciddi şekilde dövdü, dondurucu suya soktu ve bir koridorda elleri ve gözleri bağlı bir şekilde koşturdu. El-Dhofairi daha sonra bir savcının önüne çıkarıldı, savcı gözaltı süresini 15 gün daha uzattı ve el-Dhofairi'yi para cezasına mahkum etti. Gözaltında geçirdiği 18 günden sonra, hakkında herhangi bir suçlama olmaksızın serbest bırakıldı. El-Dhofairi'nin şikayette bulunma girişimi reddedildi ve hiçbir soruşturma yürütülmedi.

İfade özgürlüğü

Temmuz ayında bağımsız gazeteciler birliği kuruldu, dört yıl önce kurulması bir mahkeme tarafından reddedilmişti. Bununla birlikte birkaç gazeteci iftira ve diğer suçlardan yargılandı; bu suçlar artık hapis cezası gerektirmiyordu.

■ 8 Mart'ta, iki editör Kuveyt Ceza Mahkemesi tarafından para cezasına mahkum edildi ve gazetecilik lisansları geri alındı. Haftalık *el-Abraj* gazetesinin editörü Mansur Ahmad Muhareb el-Hayni, Başbakan'a hakaret ettiği gerekçesiyle, haftalık *el-Shaab*'ın editörü Hamed Turki Abu Yabes de siyasi makaleler yayınlamaktan suçlu bulundu (gazetesinin lisansı sadece sanat ve kültür haberlerine izin veriyordu).

“İnternet suçlarını” cezalandırmayı amaçlayan yeni bir yasa tasarısı, iddialara göre, ahlaksız davranışlara özendirme, hükümet karşıtı duyguları destekleme,

devlet sırlarını açığa çıkarma ve İslam'a hakaret etme gibi çeşitli internet suçları için hapis ve para cezası öngörmektedir.

Ölüm cezası

Altısı 2008'de ölüm cezasına mahkum edilen en az 12 kişi infazlarını beklemekteydi ancak hiçbir infaz gerçekleştirilmedi. Yüksek Mahkeme tarafından onanan dört ölüm cezasından ikisi daha sonra Devlet Başkanı Emir tarafından hafifletildi.

Aralık ayında Kuveyt, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinin aleyhinde oy kullandı. ■ 24 Haziran'da Yüksek Mahkeme, uyuşturucu ticareti suçundan 2007'nin Aralık ayında ölüm cezasına mahkum edilen Kraliyet ailesi mensubu Şeyh Talal bin Nasser el-Sabah'ın ölüm cezasını onadı. ■ 8 Temmuz'da Emir, işverenin çocuklarından birini öldürmek ve diğer ikisini de öldürmeye teşebbüs etmekten suçlu bulunan Filipinli ev işçisi Membriri Vecina'ya Mayıs ayında verilen ölüm cezası kararını değiştirdi. Membriri Vecine, davasında patronunun kendisini fiziksel ve zihinsel olarak istismar ettiğini ve kendisinin zihinsel olarak aciz hale gelmesine yol açtığını iddia etti.

	
	
KÜBA	
<div> <div> <div></div> <div>KÜBA CUMHURİYETİ</div> </div> <div> <div>Devlet ve hükümet başkanı: Raúl Castro Ruz</div> <div>Ölüm cezası: sürdürülüyor</div> <div>Nüfus: 11.3 milyon</div> <div>Ortalama yaşam süresi beklentisi: 77.7 yıl</div> <div>5 yaş altı ölüm oranı (e/k): binde 7/6</div> <div>Yetişkin okur yazarlık oranı: %99.8</div> </div> </div>	
	

İfade, örgütlenme ve toplanma özgürlükleri üzerindeki kısıtlamalar devam etti. Gazeteciler ve siyasi muhalifler taciz ve korkutmayla karşılaşmaya devam etti. Yılın başlarında dört düşünce mahkumu serbest bırakıldı, 58’iyse ceza evinde kaldı. Kübalılar, özellikle yiyecek hakkıyla alakalı olarak ABD ambargosunun negatif yönlerini hissetmeye devam etti.

Arka plan

Şubat ayında parlamento Raúl Castro'yu Devlet Konseyi Başkanı olarak atadı. Raúl Castro böylece devlet ve hükümet başkanı oldu. Küba, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ni ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ni imzaladı. Onaylama için bir tarih belirlenmedi.

Mart 2003'te 75 düşünce mahkumunun tutuklanması ve cezalandırılmasının ardından AB'nin uyguladığı yaptırımlardan beş yıl sonra, Küba ve AB ilişkilerini yeniledi. AB diplomatik yaptırımlarını kaldırdı ve insan hakları da dahil olmak üzere birçok konuda diyalog başlattı.

Tarım sektöründeki ekonomik reformlar yılın ilk yarısında uygulanmaya başladı. Bununla birlikte birkaç kasırganın yol açtığı yıkımlar hükümetin reform girişimlerini zedeledi. Resmi rakamlara göre kasırgaların sonucunda on binlerce kişi evsiz kaldı ve ülke tarımsal üretimde yaklaşık bir milyar dolarlık bir kayba uğradı.

Kübalıların kişisel kullanım amaçlı olarak cep telefonu ve bilgisayar almalarına ilk kez izin verildi ancak internete ulaşım kısıtlı kaldı. Ekim ayında BM Genel Kurulu, 185 ülkenin desteklediği ve ABD'ye Küba'ya yönelik ambargosunu kaldırması için çağrı yapan bir kararı üst üste 17. kez geçirdi.

ABD ambargosunun etkileri

ABD ambargosu ve buna bağlı önlemler insan haklarının uygulanması üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaya devam etti. Küba ve ABD arasındaki seyahat özgürlüğü ve ailelerin birleşmesi büyük ölçüde sınırlı kaldı. Ayrıca ABD mevzuatının sınır ötesinde uygulanması, Küba hükümetinin, Küba'nın ticari ortaklarından diğer malların yanı sıra gıda, tıbbi malzemeler ve yapı malzemeleri almasını da engelledi. Ancak Küba, ücretini peşin ve nakit ödemek şartıyla, ABD'den 530 milyon dolar değerinde temel gıda maddesi satın alabildi.

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

İfade hakkı kısıtlı kaldı. Başlıca medya organlarının tamamı devlet kontrolündeydi. Bağımsız ve alternatif haber ajansları için çalışan gazeteciler, güvenlik güçleri tarafından kısa süreli gözaltına alınma veya izlenme gibi yöntemlerle tacizlere ve korkutmalara maruz kaldı. Muhafif siyasi gruplar ile birçok sivil ve mesleki derneğin yasal statüye kavuşması engellendi. Aralık ayında Havana'da 30'dan fazla kişi, Uluslararası

İnsan Hakları Günü'nü kutlamaları engellenecek şekilde Kübalı yetkililer tarafından gözaltına alındı.

■ Sendikal Basın haber ajansından Carlos Serpa Maceira adlı gazeteci Haziran 2008'de Havana'daki evinde tutuklandı. “Küba'daki ABD Çıkarları Merkezi'nin rehberliği doğrultusunda provokatif ve çıkarıcı eylemlerle” suçlandı. Yetkililer, Carlos Serpa Maceira'nın gazeteciliği bırakmasını, aksi takdirde ülkesine zorla iade edileceğini belirtti. Carlos Serpa Maceira daha sonra serbest bırakıldı.

■ Temmuz ayında yetkililer, muhaliflerin, aralarında ABD Çıkarları Merkezi'nin ABD'nin bağımsızlığını kutlamak için organize ettiği Geçiş Ajandası'nın da bulunduğu Havana'daki birkaç etkinliğe katılmasını engelledi. Bazılarının başkente gitmesi engellendi, Havana'daki bazıları ise evlerinden çıkarılmadı, ve yaklaşık 30 kişi tutuklandı ve birkaç saat sonra veya ertesi gün serbest bırakıldı.

Düşünce mahkumları

Yılsonu itibarıyla 58 düşünce mahkumu, yalnızca siyasi görüşlerini ifade ettikleri için tutuklu kalmaya devam etti. Şubat ayında dört düşünce mahkumu sağlık durumları nedeniyle serbest bırakıldı ancak ülkeyi terk etmeleri istendi. Düşünce mahkumlarının ve siyasi mahkumların, diğer mahkumların ve cezaevi görevlilerinin taciz ve korkutmalarına maruz kaldığı bildirildi.

Adalet sistemi

Adalet sistemi, özellikle “tehlikelilik” ögesini kullanarak Küba hükümetine muhalif olanları taciz etmek için kullanılmaya devam etti. Gazeteciler, siyasi muhalifler ve hükümeti eleştirenler genellikle 24 veya 48 saat gözaltında tutularak haklarında herhangi bir suçlama olmadan serbest bırakıldı.

■ Porno Para Ricardo adlı müzik grubunun üyesi olan Gorki Águila, şarkı sözleri hükümeti eleştirdiği için Ağustos ayında Havana'da “tehlikelilikle” suçlanarak tutuklandı. 29 Ağustos'ta mahkeme “tehlikelilik” suçlamasını bozdu ancak Gorki Águila'yi sivil itaatsizlikten suçlu buldu ve para cezasına mahkum etti.

Ölüm cezası

Nisan ayında, Cumhurbaşkanı Raúl Castro bütün ölüm cezalarının müebbet hapis cezasına dönüştürüleceğini duyurdu. 2008'de hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Aralık ayında Küba, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinde ikinci kez çekimser oy kullandı.

Uluslararası af örgütü raporları

📖 Küba: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR): İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubu'nun dördüncü oturumu, Şubat 2009 (AMR 25/002/2008)

📖 Küba: Beş yıl çok fazla, yeni hükümet cezaevindeki muhalifleri serbest bırakmalı, 18 Mart 2008

LAOS	
LAO DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Choummaly Sayasone
Hükümet başkanı:	Bouasone Bouphavanh
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	63.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 69/62
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%68.7

Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge, Laos'un bir bölge

Evanjelist Hristiyanların saldırıya uğradığı kırsal alanlarda dini baskı arttı. Arazi ve doğal kaynaklara yönelik baskılar, arazi ve mülkiyet anlaşmalarındaki artış ile birlikte yükselmeye devam etti. 1,700'den fazla Hmong halkı üyesi, Tayland'dan Laos'a bazıları zorla olmak üzere iade edildi. Durumlarını değerlendirmek için hiçbir bağımsız izlemeye izin verilmedi.

Arka Plan

Binlerce insan, özellikle etnik azınlıklar, yedi yeni büyük barajın ve diğer kalkınma projeleri sonucunda yer değiştirmek zorunda kaldı; bazıları zorla tahliye edildi. Yeniden yerleştirilme sonucunda, bazı topluluklar gıda problemleriyle, çocukları da yetersiz beslenmeyle karşılaştı. Bir düzine baraj daha tasarlanmaktaydı ve 65 hidroelektrik proje üzerine tartışmalar devam ediyordu. Temmuz ayında Milli Meclis'ten geçen yeni bir medya kanunu, ifade özgürlüğünde sert kısıtlamaları hafifletmedi.

İnanç özgürlüğü

Özellikle evanjelist topluluklara üye Hıristiyanlar artan baskıyla karşı karşıya kaldı. Temmuz ve Eylül ayları arasında papazlar dâhil en az 90 Hıristiyan tutuklandı ve suçlama ya da duruşma olmaksızın alıkonuldu. Bazıları birkaç hafta tutuldu. En az iki kişi inançlarından vazgeçmeye zorlandıktan sonra serbest bırakıldı.

■ 8 Eylül'de polis ve bölge yetkilileri Champassak Bölgesi'ndeki Phonthong'da bir öğretmeni Hıristiyanlığa geçtiği için tutukladı. Çok kötü koşullarda bir “yeniden eğitim merkezinde” alıkondu ve yalnızca inancından vazgeçerse bırakılacağı söylendi. Bölgesel yetkililerin müdahalesinin ardından yaklaşık bir hafta sonra serbest bırakıldı. Her ne kadar öğretmenliğe geri dönebilirse de dinini uygulamaya devam ettiği takdirde yeniden tutuklanmakla tehdit edildi.

Ölüm cezası

Yıl boyunca en az 2 kişi uyuşturucu ticareti ile ilgili suçlardan dolayı ölüme mahkûm edildi. Hükümet, ülke içerisinde ve sınırların dışındaki uyuşturucu ticaretini engellemek için gerekli olduğunu iddia ederek, ölüm cezasının yararını savundu. Herhangi bir infazın gerçekleştirildiğine dair bir bilgi yoktu. Bununla birlikte, BM tarafından tekrarlanan çağrılara rağmen cezaevindeki koşullar da dâhil olmak üzere ölüm cezasının uygulanması hakkında herhangi bir bilgi de verilmedi.

Ayrımcılık - Hmong

Aralarında bilinmeyen sayıda sığınmacı da bulunan en az 1.700 Hmong, Tayland'dan geri döndü. Dönenlerin çoğu Borikhamsay bölgesindeki Paksan kasabasında bir transit merkezinden geçti. Devlet kontrolündeki medyaya göre, yetkililer geri dönen Hmong topluluğu mensuplarını Komünist Parti ideolojisi ile “eğitti”. Birçoğu Vientiane bölgesindeki Kasi'de yeni inşa edilen Phalak köyünde yerleştirildi. Diğerleri kendi bölgelerine geri gönderildi. Yeniden yerleşim alanına yerleşmenin gönüllü olup olmadığı açık değildi. Hiçbir bağımsız gözleme izin verilmedi.

Geri dönenlerden en az dördü, Laos'a geri dönüşleriyle ilgili olarak keyfi olarak alıkondu ve suçlama olmaksızın Attapeu ilindeki cezaevinde tutuldukları bildirildi. Geri dönenler içinde alıkonularının, gerçek sayısının daha yüksek olduğu düşünülüyor. Yetkililer, etnik kökenleri Hmong olan 27

kişilik Protestan bir gruba üye altı bireyin Aralık 2005'te Tayland'dan Laos'a zorla iade edilmesi hakkında hesap vermedi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇵🇹 Bir Uluslararası Af Örgütü heyeti Laos hakkında bilgi toplamak için Ekim ayında Tayland'ı ziyaret etti.

🇵🇹 Laos: Ölüm cezasında resmi moratorium – Laos için bir fırsat (ASA 26/001/2008)

🇵🇹 Tayland/Laos: Zorla geri gönderilme/güvenlik endişesi (ASA 39/005/2008)

🇵🇹 Tayland/Laos: Zorla geri gönderilme/güvenlik endişesi (ASA 39/005/2008)

LETONYA

LETONYA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Valdis Zatlers
Hükümet başkanı:	Ivars Godmanis
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	2.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 16/11
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.7

Bir uluslararası Af Örgütü heyeti Laos hakkında bilgi toplamak için Ekim ayında Tayland'ı ziyaret etti.

Yaklaşık 400,000 kişi uyuksuz kaldı ve bu durum çeşitli ayrımcılık şekillerine uğramalarına yol açtı. Göçmenler ve Romanlar ayrımcılık ve ırkçılık temelli saldırılara maruz kaldı. Lezbiyen, gey, biseksüel ve trangender (LGBT) bireyler ayrımcılık ile karşı karşıya kaldı. Yetkililer ölüm cezasının kaldırılmasını öngören kanunun tekrar gözden geçirilmesi çağrısında bulundu.

Ayrımcılık – uyuksuz kişiler

Letonyalı yetkililer, çoğunluğu Letonya’da doğmuş veya yaşamlarının neredeyse tümünü bu ülkede geçirmiş olan uyuksuz kişiler dâhil vatandaş olmayanlara gösterdikleri muamele nedeniyle BM ve Avrupa Konseyi tarafından eleştirildi. Uyuksuz kişiler, siyasi sürece katılma hakkı ve kamu hizmetinde veya özel sektörde çalışma hakkı da dâhil olmak üzere çok sayıda hakka sınırlı bir şekilde erişebildi veya hiçbir erişime sahip olamadı. Mülkiyet sahipliğindeki kısıtlamalar da diğer haklara erişimlerini olumsuz etkiledi.

İrkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu (ECRI), Şubat ayında yayınlanan üçüncü raporunda “Letonya vatandaşları ve vatandaş olmayanlar arasındaki farkların politik, sivil, sosyal ve diğer haklar düşünüldüğünde önemli ölçüde devam ettiğini” kaydetti.

Mart ayında, BM İrkçılık Özel Raportörü, Eylül 2007’deki ziyaretine dayanarak Letonya’daki vatandaşlık statüsünde olmayan çok sayıdaki kişi hakkındaki endişesini ifade etti. Hükümete, özellikle uyuksuz kişilerin Letonya’da doğan çocukları ve vatandaşlığa daha kolay erişimden istifade edebilecek yaşlı kişiler için yurttaşlığa kabul edilme konusundaki mevcut gereklilikleri yeniden gözden geçirmeleri için çağrıda bulundu.

İrkçılık ve ayrımcılık – göçmenler ve Romanlar

İrkçılık temelli saldırılar devam etti ve yetkililer yeterli ölçüde tepki göstermedi. Roman vatandaşlar ve azınlık olduğu belli olan göçmenler kendilerini sürekli saldırı korkusu altında bırakacak şekilde artan ırkçı şiddet ile karşı karşıya kaldı.

ECRI ve ırkçılık konusunda BM Özel Raportörü tüm ayrımcılık biçimleriyle ilgilenen kapsamlı ulusal düzenleme yokluğu endişelerini ifade etti. Kolluk kuvvetleri suçun ırkçı unsurlarını göz ardı ederek ırkçı saldırıları holiganlık veya barbarlık eylemleri olarak kovuşturma eğilimindeydi.

Hem ECRI hem de Özel Raportör, bazı siyasetçiler ve medya tarafından ırkçı söylemler kullanıldığını kaydetti ve hükümeti her çeşit nefret suçlarının açık bir biçimde suç kapsamına alan kanuni bir düzenleme çıkarmaya davet etti.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

31 Mayıs'ta, LGBT toplulukların haklarını kutlamak için Riga’da bir onur yürüyüşü düzenlendi. Yürüyüş kolluk kuvvetlerince korundu ve katılımcılara karşı hiçbir önemli saldırı olmadı. Bununla birlikte, birçok karşıt gösterici sözlü tacizde bulundu. Bildirilene göre, etkinlik öncesinde LGBT bireylere karşı Riga Valiliği bünyesindeki bir memur tarafından onur kırıcı beyanlarda bulunuldu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Mart ayında, İşkencenin Önlenmesi için Avrupa Komitesi Aralık 2007’deki bir ziyareti temel alarak

kolluk kuvvetleri ve cezaevi çalışanları tarafından mahkûmlara karşı kötü muamele ithamlarını soruşturulmaması ve karakol ve cezaevlerindeki gözaltı koşullarının geliştirilmemesi nedeniyle yetkilileri güçlü bir biçimde eleştirdi. Koşullar bazı durumlarda insanlık dışı ve onur kırıcı muamelede bulundu.

Komite Daugavpils ve Riga Merkez cezaevleri çalışanları tarafından mahkûmlara karşı kasti fiziksel kötü muamele ithamlarını kayda geçti. Komite aynı zamanda cezaevi çalışanlarının mahkûmları sözlü olarak aşağılaması ve onları şiddete eğilimli diğer mahkûmlar ile hücreye yerleştirmeye dair tehdit etme gibi psikolojik kötü muameleye yönelik haberler de aldı.

Komite özellikle çeşitli cezaevlerinde mahkûmlar arasındaki sık rastlanan ve ağır şiddet iddiaları konusundaki endişelerini ifade etti. Bunlar ağır dövülme, tecavüz dâhil cinsel saldırılar ve tehditleri içermektedir. Komite, Riga’daki Āirotava Cezaevin’de hücre arkadaşları tarafından tekrar tekrar tecavüze uğrayan genç bir çocuk mahkûmun durumunu vurguladı. Komite, cezaevi çalışanlarının durumdan açıkça haberdar olmasına rağmen çocuğu korumak için etkili adımlar atmamaları konusundaki endişesini ifade etti.

Ölüm cezası

Eylül ayında, aralarında Meclis'teki İnsan Hakları Komitesi Başkanı, Adalet Bakanı ve İçişleri Bakanı'nın da bulunduğu bazı siyasetçiler, ölüm cezasının geri getirilmesi amacıyla, ölüm cezasını yürürlükten kaldıran kanunun yeniden gözden geçirilmesi için çağrı yaptı. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı bu beyanlar ile ilgili endişelerini ifade etti.

Uluslararası Af Örgütü raporu

🇵🇹 Letonya ve Litvanya: İnsan hakları yürüyüşte (EUR 53/001/2008)

LİBERYA

LİBERYA CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Ellen Johnson-Sirleaf
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	3.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	44.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 212/194
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%51.9

Başkan Ellen Johnson Sirleaf, silahlı hırsızlık sırasında işlenen cinayetler için ölüm cezasını yeniden getiren bir kanunu yasallaştırdı.

Başkan Ellen Johnson Sirleaf, silahlı hırsızlık sırasında işlenen cinayetler için ölüm cezasını yeniden getiren bir kanunu yasallaştırdı. Yargı sistemi personel eksikliği nedeniyle aksamaya devam etti. Yüksek seviyede tecavüz ve diğer cinsel şiddet şekilleri bildirildi. Bu suçlarla ilgilenmesi amacıyla kurulan özel bir mahkeme, tecavüz ve cinsel şiddetteki artışı ele almak için gösterilen çabalardan biriydi. Ulusal bağımsız insan hakları komisyonlarına yetkili atamalarında hiçbir ilerleme kaydedilmedi.

Gerçeklik ve Uzlaşma Komisyonu'nun (TRC) çalışması, yılsonunda bireysel mahkemelerin sonuçlanmasıyla önemli bir ilerleme kaydetti. Eski Başkan Charles Taylor'ın mahkemesi Ocak ayında Lahey'de sürdü. Charles Taylor'ın 1994 işkence kanunu altında ABD'de yargılanan oğlu Chuckie Taylor, 1990'ların sonunda eski Başkan Charles Taylor'ın hükümetinde Anti-Terörist Birimin başı olarak hizmet verirken Liberya'da işlediği suçlar nedeniyle suçlu bulundu.

Arka plan

Aralık ayında, silahsızlanma, topluma geri kazandırma, ve rehabilitasyon programının son aşaması yüzde 40'ı kadın olan 7,251 eski savaşçı ile sonuçlandı.

Vatan hainliği suçundan yargılanan eski Liberya Silahlı Güçleri (AFL) Generali Charles Julu ve Albay Andrew Dorbor beraat etti. Vatan hainliği ile suçlanan Ulusal Geçiş Yasama Meclisi'nin eski Temsili Sözcüsü George Koukou, Başkan tarafından Ocak ayında affedildi.

Yolsuzluk suçlamaları ile yargılanan eski Liberya Ulusal Geçiş Hükümeti (NTGL) Başkanı Charles Gyude Bryant'ın duruşması durduruldu ve zimmetine geçirdiği fonları iade etmeyi kabul etti. Eski Temsilciler Meclisi Sözcüsü Edwin Snowe'un kamu fonlarının

çalınması ile suçlandığı duruşması devam etti.

Yıl boyunca Liberya, çatışmaların çözümü ve uzlaşmayı teşvik etmek için BM Barış Fonu'ndan 15 milyon ABD doları aldı. Nisan ayında, Paris Klubü kredi sağlayıcıları Uluslararası Para Fonu (IMF) reformları şartıyla Liberya'nın 254 milyon dolarlık borcunun silinmesi yönünde anlaşmaya vardı. Haziran ayında Berlin'de hükümet üyelerini ve başışçıları bir araya getiren bir toplantıda yoksulluğun azaltılması stratejisi karara bağlandı.

Şubat ayında Hindistan'dan tamamı kadın olan ilk barış koruma birimi Liberya'daki Birleşmiş Milletler Misyonu'nun (UNMIL) bir parçası olarak görevlendirildi. Yıl sonu itibariyle 11,000 kişilik bir gücü bulunan UNMIL'in mandası Eylül 2009'a kadar yenilendi.

Bağımsız BM Liberya Uzmanı Temmuz ayında Liberya'yı ziyaret etti.

Yüksek işsizlik oranları, arazi mülkiyeti üzerine anlaşmazlıklar, yoksulluk ve kolayca elde edilebilen küçük silahlar nedeniyle şiddet, özellikle de silahlı soygunlarda yıl boyunca artış görüldü. Eski savaşçıların eylemleri, özellikle de yasadışı madencilik faaliyetler bir istikrarsızlık kaynağı olmaya devam etti.

BM Liberya'ya yönelik silah ambargosunu bir yıl daha uzattı.

Toprak ihtilafları

TRC tarafından Eylül ayında yayınlanan bir araştırma, toprak ihtilaflarının Liberya'da barışa yönelik en büyük tehdit olduğunu gösterdi.

■ Mayıs ayında, eski Liberya Ulusal Yurtsever Cephesi (NPFL) üyesi Senatör Rolan Kaine ile eski Barış ve Demokrasi için Birleşmiş Liberyalılar (LURD) üyesi Ticaret Bakanı Charles Bennie arasındaki arazi anlaşmazlığı sonucu, Margibi ve Grand Bassa bölgeleri sınırında en az 19 çiftlik işçisinin öldürüldüğü ve en az 21'inin de kaybolduğu iddia edildi. İddia edildiğine göre Roland Kaine, Charles Bennie tarafından tutulan çiftlik işçilerinin öldürülmesini emretti. Elleri arkadan bağlanan ve daha sonra boğulmaları için nehre atılan mağdurların öldürülme yöntemi Liberya'daki çatışmaları andırıyordu. Roland Kaine'in yanı sıra 15 başka kişinin duruşması Kasım ayında başladı

Ölüm cezası

Mayıs ayında Temsilciler Meclisi silahlı soygun, terörizm veya gasp sırasında işlenen cinayet için ölüm cezasını sürdüren bir yasa tasarısı geçirdi. Liberya'nın

2005'te imzaladığı ve ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin İkinci Seçmeli Protokolü'nün doğurduğu yükümlülüklerle çelişen bu tasarı Temmuz ayında yasallaştırıldı.

Aralık ayında Liberya, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinde çekimser oy kullandı.

Geçiş dönemi adaleti

TRC'nin bireysel açık duruşmaları Ocak ayında başladı ve Eylül ayında son buldu. Bir oturum ABD'de yapıldı, bir TRC duruşması ilk kez ihlalin meydana geldiği ülkenin dışında yapıldı. Ardından yılsonu itibariyle devam etmekte olan kurumsal ve tematik duruşmalar yapıldı.

BM ve diğer uluslararası birimler şahitlerin yeterince korunmadığına yönelik endişelerini ifade ettiler. Raporu 2009'da çıkması beklenen TRC'nin yetkisi üç ay daha uzatıldı. Eylül ayında TRC, eski başkan Charles Taylor'ın ifade vermesi için Sierra Leone Özel Mahkemesi'ne bir talepte bulundu. Aralık ayında fail zanlılarının duruşmalara katılmasına yönelik yaptığı çağrıda TRC, kendilerine yöneltilen ithamlara cevap vermek amacıyla mahkemeye çıkmayı reddeden 198 kişilik bir fail zanlısı listesi yayınladı.

Ulusal Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu, yetkililerin atanmasındaki gecikmeler nedeniyle halen faaliyette değildi. Haziran ayında Komisyon, yürürlükteki yasanın bazı hükümlerinde değişiklikleri millet meclisine sundu.

Cezasızlık

Hükümet, 14 yıllık çatışma döneminde işlenen uluslararası hukuk kapsamındaki suçlardan sorumlu olanları soruşturmak ve yargılamak için herhangi bir adım atmadı.

Charles Taylor'un oğlu, Roy M. Belfast Jr. (Charles McArthur Emmanuel veya Charles “Chuckie” Taylor Jr. olarak da bilinmektedir) Ekim ayının sonunda bir ABD mahkemesinde, Liberya Anti Terörist Birim'in başı olarak görev yaptığı dönemlerdeki işkence ve ilgili diğer suçlardan dolayı suçlu bulundu. Bu, 1994'de çıkarılan ABD İşkence Mağduru Koruma Yasası kapsamındaki ilk mahkûmiyetti. Chuckie Taylor aynı zamanda Liberya'daki çatışmalar sırasında işlenen uluslararası hukuk kapsamındaki suçlar için yargılanan ve mahkûm edilen ilk kişi oldu. Cezası 2009 başlarında verilecekti.

Mart ayında Hollanda'da bir temyiz mahkemesi, Liberya'daki çatışmalar sırasında Charles Taylor'a silah sağlayarak BM silah ambargosunu ihlal etmekle suçlu bulunan Gus Kouwenhoven'ın mahkûmiyetini bozdu. Temyiz mahkemesi, Gus Kouwenhoven'ı savaş suçlarından aklayan bölge mahkemesini izledi.

Kadın ve çocuklara yönelik şiddet

Tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimleri en çok işlenen suçlar arasında kaldı. Tecavüz olayları önceki yıla oranla önemli bir artış gösterdi ve BM rakamlarına göre 2008 yılının Ocak ve Haziran ayları arasında 349 tecavüz vakası meydana geldi. Sağlık tesisleri, acil durum ihtiyaçları ve psikolojik tedavi açısından yetersiz kalmaya devam etti.

Tecavüz, cinsel ve fiziksel şiddet, insan ticareti ve ihmal gibi çocuklara yönelik suçlar ciddi endişe yaratmaya devam etti.

Tecavüz ve diğer cinsel şiddet şekillerini ele almada bazı olumlu gelişmeler bulunmaktaydı. Mayıs ayında hükümet, cinsiyet ve cinsel şiddet davalarını görmesi için özel bir mahkeme kuramaya karar verdi. Haziran ayında Monrovia'da, cinsel şiddet mağdurları için UNMIL tarafından desteklenen ve yerel bir sivil toplum kuruluşu tarafından yönetilen bir sığınma evi açıldı. 2008 yılında cinsel temelli şiddet üzerine ulusal bir faaliyet planı benimsendi ve planın uygulanması için BM tarafından fonlar sağlandı. Temmuz ayında, Liberya Afrika Kadın Hakları konusundaki Afrika İnsan ve Halkların Hakları Sözleşmesi Protokolünü onayladı.

Adaletin idaresi

Polis memurlarının eğitiminde bazı ilerlemeler kaydedildi. 2004 ve 2008 sonu arasında, 344 kadın dâhil olmak üzere en az 3,661 memur temel eğitim aldı ve 1,000'den fazlası da uzman eğitimi aldı. Bununla birlikte, polis maaşlarının ödenmesindeki gecikmeler gibi kaynak yetersizlikleri rüşvet uygulamalarına, etkin çalışma kabiliyetlerinin azalmasına ve ülke çapında varlık göstermelerinin sınırlandırılmasına yol açtı.

Adalet sektörü nitelikli hâkim eksikliğinden, altyapı yoksunluğundan, prosedürün geçmişe ait kurallarından ve az sayıda yasal memur bulunmasından dolayı sıkıntı çekmeye devam etti. Tüm ülkede sadece bir kamu avukatı görev yapmaktaydı.

Adalet sistemindeki problemler Monrovia Merkez Cezaevi'nde aşırı kalabalığa yol açtı. Monrovia Merkez

Cezaevi'nde tutulanların yaklaşık %95'i, bazıları iki yıl kadar olmak üzere, haklarında herhangi bir suçlama olmadan alıkonulmaktaydı. Şubat ayında yerel bir kuruluş tarafından başlatılan girişimler, haklarında bir suçlama olmaksızın 180 günden uzun bir süredir Monrovia Merkez Cezaevi'nde ve Kakata Cezaevi'nde tutulan 36 mahkûmun bırakılmasını kolaylaştırdı. Kasım ayında ve tekrar Aralık ayı başlarında sırasıyla 50 ve 100'den fazla kişi Monrovia Merkez Cezaevi'nden kaçtı. Polis kaçan mahkûmların bir kısmını ve kaçışa göz yumanların bazılarını tutukladı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇺🇦 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Ocak ayında bir film çekmek ve Mart ayında bir rapor hazırlamak için Liberya'yı ziyaret etti.

🇷🇺 Liberya: Kusurlu bir süreç kadın ve kız çocuklara yönelik ayrımcılık oluşturuyor (AFR 34/004/2008)

🇷🇺 Liberya: Gerçeklik ve Uzlaşma Komisyonunun son aşamasına doğru (AFR 34/002/2008)

🇷🇺 Film: Barış için Savaşan Liberyalı Kadınlar

LİBYA

LİBYA ARAP HALK SOSYALİST CEMAHİRİYESİ	
Devlet başkanı:	Muammer el-Kaddafi
Hükümet başkanı:	el-Baghdadi Ali el-Mahmudi <p>(Haziran ayında Abdelaziz Belkhadem'in yerini aldı)</p>
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	6.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 20/19
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%84.2

Libya'nın insan hakları geçmişi ve devam eden ihlaller, gelişmekte olan uluslararası diplomatik duruşu üzerine gölge düşürdü. İfade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü, muhalif seslerin bastırıldığı ve bağımsız insan hakları sivil toplum kuruluşlarının eksikliğinin hissedildiği bir ortamda büyük ölçüde kısıtlı kaldı. Mülteciler, sığınmacılar ve göçmenler süresiz şekilde ve kötü muamele altında alıkonulmaya devam etti. En az sekiz yabancı uyruklu kişi infaz edildi. Geçmiş insan hakları ihlalleri de ele alınmadı.

Arka plan

2008 yılı, Libya ile ABD ve Avrupa ülkeleri arasındaki diplomatik ilişkilerin gelişmesine sahne oldu. ABD ve Libya, Ağustos ayında Lockerbie uçak bombalaması ve diğer konularla ilgili anlaşlıktan sonra ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice Eylül ayında Trablus'u ziyaret etti. Ağustos ayında hükümet, İtalya ile "yasadışı göçle" mücadele etmek için çift taraflı çabalar konusunda hükümler içeren bir Dostluk, Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması imzaladı. Kasım ayında, ekonomik işbirliği ve göçmen politikası gibi konuları kapsayan bir Çerçeve Anlaşması için AB ile müzakerelere başlandı. Aynı ay hükümet, Rusya ile enerji işbirliği, sivil nükleer gelişim ve dış politika üzerine yüksek seviyede müzakerelerde bulundu. Hükümet, devam eden taleplere rağmen işkence konusundaki BM Özel Sözcüsü'ne ve BM Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu'na yönelik davetlerin süresini uzatmadı.

Muhalefetin bastırılması

Hükümet, eleştirenlere ya da muhalif olanlara hoşgörür göstermedi ve bunları engellemeye yönelik katı düzenlemelerini korudu. Tarafların suçlu olarak kabul edilmesi üzerine Ceza Kanunu ve partilerin suç teşkil eden hareketlerini düzenleyen 1972 tarihli ve 71 sayılı Kanun kapsamında, bağımsız siyasi ifadeler ve grup faaliyeti yasaklandı. İfade ve örgütlenme haklarını barışçıl bir şekilde kullananlar da ölüm cezası ile karşı karşıya kalabiliyordu. Yetkililer, Libya'nın zayıf insan hakları geçmişi veya Muammer el Kaddafi'nin liderliği gibi tabu konuları açıkça ele alan herkese karşı işlem yapmaya devam etti.

■ Düşünce mahkûmu Fethi el-Jahmi, Trablus Tıp Merkezi'nde tutulmaya devam etti. Siyasi reform çağrısında bulunduktan ve uluslararası medya röportajlarında Libya liderini eleştirdikten sonra Mart 2004'de tutuklanan el-Jahmi, Eylül 2006'da mahkeme önüne çıkarılırken akli dengesinin yerinde olmadığı açıklandı. Mart 2008'de ABD tabanlı bir sivil toplum kuruluşu olan İnsan Hakları Doktorları el-Jahmi'yi inceledi ve kendisinin herhangi bir mental yetersizliğe sahip olmadığını, fakat sağlığının zayıf ve cerrahi müdahaleye ihtiyacı olduğunu belirtti. ■ Idris Boufayed ve diğer 11 kişi, Ağustos 2007'de izinsiz siyasi faaliyette bulunan ve devlet güvenliğine yönelik suçlarla itham edilen kişileri yargılamak için kurulan, uluslararası adil duruşma standartlarına ulaşmayan Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından

yargılandı. Idris Boufayed ve diğer 10 kişi, "siyasi sistemi bozmaya kalkışmak", "Libya rejimi hakkında yanlış söylentiler yaymak" ve "düşman güçlerle iletişim"i içeren belirsiz tanımlanmış suçlamalar nedeniyle, suçlu bulunduktan sonra 25 yıla kadar hapis cezasına mahkûm oldu. 12. davalı beraat etti. Davalılar mahkeme tarafından atanan avukatlarla mahkeme salonu dışında görüşme imkânına sahip olmadı ve biri hariç hiçbir davalının kendi istediği avukatı tutmasına izin verilmedi. Idris Boufayed ve diğer sanıklar, Şubay 2007'de, Bingazi'de Şubat 2006'da öldürülen 12 kişinin anısına barışçıl bir protesto yaparlarken tutuklanmışlardı. Aynı olayda tutuklanan iki kişi ise duruşmaya getirilmedi. Herhangi bir duruşma olmadan bir yıldan fazla süredir tecrit gözaltında tutulan Cuma Boufayed, tutukluluğu sonrası Ain Zara Cezaevi'nden 27 Mayıs tarihinde serbest bırakıldı, Abdülrahman el-Qateewy'nin akıbeti ve nerede olduğu ise bilinmiyordu. Idris Boufayed Ekim ayında, aynı davadaki sekiz kişi de Kasım ayında serbest bırakıldı. Serbest bırakmalara ilişkin hiçbir açıklama yapılmadı. Onlarla birlikte mahkûm edilen iki kişi ise cezaevinde kaldı.

Örgütlenme özgürlüğü

Örgütlenme özgürlüğü hakkı ağır şekilde sınırlandı ve hükümet insan hakları konusunda çalışan bağımsız sivil toplum kuruluşlarına izin vermedi. İnsan haklarını konusunda çalışmasına izin verilen tek organizasyon Muammer el-Kaddafi'nin oğlu olan Saif el-Islam el-Kaddafi başkanlığındaki Kaddafi Uluslararası Hayır ve Kalkınma Vakfı'nın İnsan Hakları Cemiyeti idi. Temmuz ayında cemiyet, insanları insan hakları ihlalleri konusundaki bilgi ve şikâyetlerini aktarmaya teşvik eden bir girişim olan "el-Kaddafi Çağrısı" başlattı.

■ Mart ayında bir grup avukat, gazeteci ve yazar "demokratik değerlerin, insan haklarının yayılması ve Libya'da hukukun üstünlüğü" için çalışmak amacıyla yeni bir sivil toplum kuruluşu olan Demokrasi Merkezi'nin tescili için başvurdu, fakat daha sonra teklif iptal edildi. Kurucu komitenin başkanına göre bu, yetkililerin örgütün kurucusu olarak isimlendirilen 12 kişiyi reddetmesi ve Demokrasi Merkezi bünyesindeki İnsan Hakları için Adalet Derneği'nin kurucu komitesinin başkanlığını yapan Dhow El Mansuri'ye yapılan bir saldırı yüzünden gerçekleşti. Söz konusu sivil toplum örgütünün kurulmasına karşı kendisini uyarın ve kimliği belirlenemeyen üç saldırgan tarafından Haziran ayında kaçırıldı ve saldırıya uğradı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Nisan ayında Kaddafi Vakfı, Libya İslami Savaş Grubu'nun 90 üyesinin, grup liderleri ile Kaddafi Vakfı arasındaki müzakerelerin ardından serbest bırakıldığını duyurdu. Kaddafi Vakfı bu rakamın grubun üyelerinin üçte birine tekabül ettiğini belirtti.

Yetkililer, ABD gözetiminden devredilirken sırasıyla Aralık 2006 ve Eylül 2007'den beri Guantánamo'daki ABD askeri üssünde tutuklu bulunan iki Libya vatandaşı Abdeselam Safrani ve Ebu Sufyan İbrahim Ahmed Hamuda ile ilgili herhangi bir bilgi vermedi. Açıklama yapılmaması, onların ve aynı koşullar altında iade edilmesi muhtemel olan diğer Libyalıların güvenliğine yönelik korkuları artırdı. En az yedi Libyalı, ABD'li yetkililer tarafından Guantánamo Körfezi'nde tutulmaya devam etti.

Cezasızlık

Yetkililer, insan haklarını ihlal edenlere yönelik çoktandır devam eden cezasızlığa karşı harekete geçmedi. 1996'da, Trablus Ebu Selim Cezaevi'nde, yüzlerce kişinin öldürüldüğü iddia edilen olaylar konusundaki inceleme hakkında kamuoyuna hiçbir bilgi verilmedi. Kaddafi Vakfı, olaylar için cezai ve yasal sorumluluğu öngören hazırlık raporunun adli otoritelere sunulacağını duyurdu, fakat tarihi ile ilgili bir bilgi vermedi. Haziran ayında Kuzey Bingazi mahkemesinin, yetkililere Ebu Selim'deki olaylar sırasında gözaltında ölmüş olmasından korkulan 30 mahkûmun akıbetini ortaya çıkarma emri verdiği bildirildi, fakat konu ile ilgili herhangi bir bilgi sağlanmadı. Bazı raporlar, yetkililerin, yaklaşık 35 mahkûmun ailesine hukuki tazminat aramamaları şartıyla, mali tazminat ödemeyi kabul ettiğini belirtti.

Yetkililer, aralarında hükümeti eleştiren yüzlerce kişinin ve hükümet karşıtının zorla kaybedilmesinin de bulunduğu, özellikle 1970, 1980 ve 1990'larda işlenen geçmişteki büyük insan hakları ihlallerini ele almak için hiçbir adım atmadı. Çoğunun gözaltında ölmüş veya öldürülmüş olduğundan korkuluyor.

Yetkililer aynı zamanda 2008 yılında gözaltında şüpheli koşullar altında gerçekleşen bir ölümü incelemedi.

■ Mayıs ayında, Muhammed Adil Ebu-Ali'nin aynı ayın başlarında İsveç'ten sınır dışı edilmesinin ardından gözaltında öldüğü bildirildi. Ebu-Ali, Libya'ya ulaştığı zaman tutuklanmıştı. Yetkililer Ebu-Ali'nin intihar ettiğini söylediler; İsveç Dışişleri Bakanlığı tarafından

yapılan bir inceleme sonucunda ölüm nedenini belirlemenin imkânsız olduğu sonucuna varıldı.

Mülteciler, sığınmacılar ve göçmenler

Gözaltına alınan göçmenler, mülteciler ve uluslararası mülteci kanununa rağmen korunma sağlanmayan sığınmacılar hakkında sürekli işkence ve diğer kötü muamele vakaları bulunmaktaydı. 15 Ocak'ta yetkililer "yasadışı göçmenleri" sınır dışı etme isteklerini duyurdu ve ardından Ganalları, Malilileri, Nijeryalılar ve diğer ülke vatandaşlarını kitlesel şekilde sınır dışı etti. En az 700 Eritreli erkek, kadın ve çocuk gözaltına alındı; Eritre'de ciddi insan hakları ihlallerine uğrayacakları yönündeki endişelere rağmen zorla geri gönderilme riski altındalardı.

■ 21 Haziran'da yetkililer, Trablus'un 200 km. doğusundaki Misratah Gözaltı Merkezi'nde tutulan 230 kadar Eritreli'ye, o gün yeniden yerleşim için uçakla İtalya'ya gönderileceklerini ve tıbbi muayene ile havalimanına nakil için hazır olmalarını bildirdi. Ancak bunun bir aldatma olduğu ve yetkililerin söz konusu kişileri Eritre'ye zorla geri gönderme niyetinde olduğu ortaya çıktı. Yılsonu itibarıyla, açıkça UNHCR'nin müdahalesi nedeniyle hiçbir Eritreli sınır dışı edilmemişti. Çoğunun yurtdışında sığınma aramak için Ertire'den kaçmış olduğuna inanılıyordu.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporları

■ Yetkililer Uluslararası Af Örgütü'nün ülkeyi ziyaret etmesine izin vermediler.

■ Libya: Düzensiz göçmenlerin kitlesel halde sınır dışı edilmesi insan haklarının ihlal anlamına gelecekti, 18 Ocak 2008

■ Libya: Düşünce mahkumu Idris Boufayed serbest bırakıldı (MDE 19/008/2008)

LİTVANYA

LİTVANYA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Valdas Adamkus
Hükümet başkanı:	Andrius Kubilius
(Aralık ayında Gediminas Kirkilas'ın yerini aldı)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	3.4 milyon
Ortalama Yaşam Süresi Beklentisi:	72.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 13/9
Yetişkin okuryazarlık oranı:	%99.6

Avrupalı olmayan göçmenlere ve Roman azınlığına karşı ırkçı saldırılar ve ayrımcılık devam etti. Kadına karşı aile içi şiddeti ele alan belirli bir kanun hala bulunmuyordu. Yetkililer lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender (LGBT) bireylerin haklarına saygı göstermedi ve ifade özgürlüğü, barışçıl amaçlarla toplanma ve örgütlenme haklarını kısıtlayan ve bazı durumlarda reddeden faaliyetleri kınamadı.

İrkçılık ve ayrımcılık – göçmenler ve Romanlar

Şubat ayında, ırkçılık konusundaki BM Özel Raportörü, Eylül 2007'deki ziyaretinin üzerine, Litvanya'daki azınlıkların durumu, özellikle de Romanların tarafından istihdam ve barınma alanlarında karşılaştıkları derin ayrımcılık hakkındaki endişesini ifade etti.

Romanlar arasında işsizlik oranları etnik Litvanyalılar arasındakinden birkaç kat fazlaydı ve içme suyu, elektrik, ısınma ve altyapı sistemi bulunmayan Roman yerleşimlerinde yaşam koşulları bazen asgari standartların bile altındaydı.

Raportör, göçmenlere, özellikle de Avrupalı olmayanlara karşı ırkçılık temelli saldırılar ve nefret içerikli demeçlerdeki artış konusundaki endişesini ifade etti. İrkçılık temelli nefretin teşviki konusundaki açık anayasal yasaklara rağmen, fiilen çok az vaka adalet önüne getirildi.

Raportör Litvanya yetkilileri, ırkçılığı ceza kanununda ağırlaştırıcı bir faktör olarak tanımaya çağırdı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Temmuz ayında yayınlanan son gözlemlerinde, BM Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi (CEDAW) kadına yönelik yüksek derecedeki şiddet

göz önünde bulundurulduğunda, aile içi şiddet üzerine belirli bir kanun olmamasından dolayı duyduğu endişeyi ifade etti. CEDAW bu konudaki yasal düzenleme eksikliğinin, “mağdur ve suçlu arasındaki ilişkinin önemi polis, sağlık görevlileri, ilgili yetkililer ve geniş anlamda toplum tarafından tam olarak anlaşılamadığı bu tür bir şiddetin özel bir mesele olarak düşünülmesine” yol açabileceğini kaydetti. CEDAW Haziran ayında benimsenen Devlet Aile Politikası Konsepti aracılığıyla, yetkililerin ataerkil davranış ile kadın ve erkeğin rolleri ve sorumluluğu ile ilgili basmakalıp fikirlerin devam etmesine katkıda bulunduğunu gözlemledi.

Lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender bireyler

Litvanya'daki belediye yetkilileri LGBT topluluklara karşı küçük düşürücü beyanlarda bulundular. Bir AB girişimi olan, cinsiyet, özür, yaş, din ve inanç, ırk ve etnik köken ve cinsel eğilim kökenli ayrımcılığı yasaklayan AB yasal düzenlemeleri hakkındaki bilincin artırılmasını amaçlayan “Çeşitlilik için, Ayrımcılığa Karşı” gezici aracı Ağustos ayında Vilnius şehir yetkililerince ikinci kez yasaklandı, böylece aracın şehre girişine iki yıldır izin verilmemiş olundu. Belediye başkanı, aracın 20 Ağustos'taki organizasyon için şehir merkezine girmesine, LGBT aktivistlerinin katılımının “eşcinsellik propogandası” olacağını gerekçesiyle izin vermedi. Kaunas Belediye Başkanı da “eşcinsel festivalin birçok negatif tepkiye neden olacağını” söyleyerek bu AB girişimini engelledi.

Uluslararası Af Örgütü raporu

 Letonya ve Litvanya: İnsan hakları yürüyüşte (EUR 53/001/2008)

LÜBNAN

LÜBNAN CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Michel Suleiman (Mayıs ayı itibarıyla)
Hükümet başkanı:	Fouad Siniora
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	4.1 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 30/20
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%88.3

En az 30 sivil, politik şiddet altında öldürüldü. Tutuklulara karşı işkence ve diğer kötü muameleler rapor edildi. Kadınlar ayrımcılıkla karşı karşıya kaldı ve şiddete karşı yetersiz şekilde korundu. Göçmen ev işçileri sömürülmekte ve kötüye kullanılmaktaydı. Filistinli mülteciler, en hassas durumda olanları için koşulları hafifletmek yönünde adımlar atılsa da, devam eden ayrımcılıkla karşı karşıya kaldı. Adalet Bakanı ölüm cezasının iptali için bir kanun önerdi.

Arka Plan

Hükümet destekçileri, Hizbullah ve diğer taraflar arasındaki yenilenen politik şiddeti takiben, iki taraf 21 Mayıs'ta Katar'da 18 aylık politik çıkmazı sonlandıran bir anlaşma kabul etti. Parlamento daha sonra yeni bir Başkan seçti. Temmuz ayında, bir ulusal birlik hükümeti oluştu ve Eylül ayında yeni bir seçimle ilgili kanun geçti. Bir İnsan Hakları Faaliyet Planı geliştiriliyordu. 15 Ekim'de Lübnan ve Suriye diplomatik ilişkiler kurmaya karar verdi.

Siyasi şiddet altında öldürülen 160 kadar kişinin arasında en az 30 sivil bulunmaktaydı. Yarınsından çoğu Mayıs ayında hükümet yandaşı güçler ve Hizbullah tarafından öncülük edilen direniş arasındaki 70 kişinin öldüğü silahlı çarpışmalar sonucu veya Haziran ve Temmuz aylarında Tripoli'de rakip gruplar arasında savaşırken öldü.

■ 13 Ağustos'ta beş sivil ve 10 asker Tripoli'de otobüste bir bombalı saldırı sonucu öldürüldü.

■ 10 Eylül'de Saleh Aridi, Suriye ile yakın ilişkileri savunan Demokratik Parti'nin öncü bir üyesi, araca yerleştirilen bomba ile öldürüldü.

Cezasızlık

Sivil savaş (1975-1990) sırasında ve sonrasında siyasi cinayetlerde, zorla kaybedilmelerde, işkencede ve

diğer kötü muamelelerde cezasızlığı ele alan çok az çalışma yapıldı. Lübnanlı yetkililer, 1992 yılında 17,000 kişiden fazlasının, karşı taraflarca gözaltında kaybolduğunu bildirdi.

Mart ayında, Milad Barakat, Suriye'de 16 yıl cezaevinde kaldıktan sonra Lübnan'a döndü. Lübnanlı güvenlik görevlileri onu 1992 tarihinde alıkoydu ve Suriye ordusuna karşı savaşması nedeniyle kendisini 15 yıl hapis cezasına mahkûm eden Suriyeli yetkililere teslim etti. Yeni hiçbir bilgi bulunmamaktaydı, bununla birlikte 650 kadar Lübnanlı ve diğer vatandaşın, Lübnan'da kaçırılmaları ve alıkonmaları sonrasında Suriye yetkililerince gözaltında kaybolduğu rapor edildi. Ağustos ayında yetkililer “kayıp olan veya Suriye'de alıkonmuş Lübnanlı vatandaşların durumunu izlemeyi taahhüt ettiklerini” söyledi.

İsrail ve Hizbullah arasındaki 2006 savaşının her bir tarafından hiçbir katılımcı, uluslararası insani hukukun ciddi ihlalden dolayı adalet önüne getirilmedi.

Rafiq al-Hariri davası

2 Aralık'ta, Şubat 2005'den önceki Başbakan Rafiq al-Hariri'nin ve 22 diğer kişinin öldürülmesi ile diğer bombalamalar ve suikastlar konusunda araştırmalar üzerine BM Uluslararası Bağımsız İnceleme Komisyonu 11. raporu yayımlandı. Davaları ayrıca inceleyip ve takip edecek Lübnan Özel Mahkemesi'nin 1 Mart 2009'da işlemeye başlaması planlandı.

■ Ağustos ayında, Rafiq al-Hariri'nin öldürülmesi soruşturması ile bağlantılı olarak 2005 itibarıyla suçlama olmaksızın alıkonan dokuz kişiden ikisi olan Ayman Tarabay ve Moustapha Talal Mesto kefaletle serbest bırakıldı. Keyfi Tutukluluk Üzerine BM Çalışma Grubu'nun, Kasım 2007'de altısının keyfi olarak alıkonduğuna hükmetmesine rağmen, diğer yedisi suçlama ya da duruşma olmaksızın alıkonmaya devam etti.

2006 savaşı sonrası

2006 savaşında İsraili silahlı güçler tarafından atılan patlamamış parça tesirli bomba ile bir kişi öldürüldü ve 22 sivilin yanı sıra tasfiye ekipleri ile çalışan 7'si yaralandı. İsraili otoriteler patlamamış mühimmatın temizlenmesine yardım etmek için veri sağlamayı reddetmeye devam etti ve yılsonunda Ghajar sınır köyünü hala işgal ediyorlardı.

16 Temmuz'da, 2006 Temmuz'unda Hizbullah tarafından Kuzey İsrail'de esir alınan iki İsraili askerin cesetleri, dördü Hizbullah üyesi olan beş Lübnanlı mahkûm ve 200 Arap vatandaşının artıkları karşılığında verildi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Gözetiminde işkence ve diğer kötü muamele iddiaları bağımsız olarak soruşturulmadı. İddialara göre işkence altında verilen “itiraflar” duruşmalarda delil olarak kullanıldı. 7 Ekim'de bir grup insan hakları organizasyonu, 15'i 2008'de olmak üzere 2007'den beri gözetiminde 27 ölüm listeledi.

Aralık ayında, Lübnan İşkenceye Karşı Anlaşma için Opsiyonel Protokolü onayladı.

■ “13 Net” denilen Hasan Naba ve diğer 12 kişinin davası, 5 Haziran'da Beyrut'ta askeri mahkeme önünde başladı. Aralık 2005 ve Ocak 2006'da alıkonuldular, “terörist eylem işlemek için plan yapmak” ile suçlandılar. Mahkemede, davalıların bazıları, Beyrut'ta İç Güvenlik Danışma Şubesi Departmanı'nda duruşma öncesi tutukluluk sırasında yapılan “itirafları” reddetti. “Polis barbarlığı ve işkencesi” altında verildiklerini iddia ettiler, fakat mahkeme iddialarının soruşturulmasında başarısız oldu. Davalıların üçü 25 Eylül'de kefalet ile serbest bırakıldı.

Mayıs - Eylül 2007'deki Nahr al-Bared Filistin mülteci kampındaki çarpışmalarda tutuklanan Fatah al-Islam üyesi veya sempatizanı olan 316 şüphelinin çoğunluğunun tutukluluk sırasında işkence gördüğüne dair güvenilir raporlar için hiçbir inceleme yapılmadı. İddia edilen yöntemler arasında ballanco (arkadan bağlanmış el bileklerinden asma), elektrikli ölüm cezası, makata cam şişe sokulması, dayak ve dini aşışılamlalar bulunuyordu. Tutukuların onlarcası “itirafları” bunun sonucu verdiklerini söyledi.

Aşırı güç kullanımı

Anlatıldığına göre, yedi protestocu 27 Ocak'ta Beyrut'un Şii güney banliyölerini etkileyen güç kesintilerine karşı gösteriler sırasında, Lübnanlı askerler ve tanımlanamayan kişiler tarafından öldürüldü. Olaylarla bağlantılı suçlanan 70'den fazla kişi arasındaki on bir asker ve iki askerî memur “kasıtsız adam öldürmek” ile suçlandı.

Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık

Kadın göçmen ev işçileri işyeri istismarına, fiziksel, cinsel ve psikolojik kötüye kullanıma karşı yetersiz

koruma görmeye devam etti. En az 45'i doğal olmayan nedenlerden öldü, çoğu açıkça intihar etmeleri veya çalıştıkları yüksek binalardan kaçmaya çalışmaları sonucuydu. Yetkililer, genellikle ölümleri ya da onları ölüme sürükleyen herhangi bir kötüye istismarı yeterli olarak incelemedi. 4 Eylül'de, Şii vaiz Sayyed Muhammad Hussein Fadlallah, işverenleri evde çalışan göçmen işçileri kötüye kullanmamaya teşvik etti ve yetkililere daha iyi koruma sağlamaları için çağrıda bulundu.

■ 17 Ocak'ta, Etiyopyalı bir ev işçisi olan Enate Belachew'in cesedi Güney Beyrut'ta işverenininde bulundu; görünüşe göre kendi asmıştı.

Şubat ayında, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Giderilmesi üzerine BM Komitesi Lübnanlı yetkililerin kadınlara karşı şiddetin yasadışı olduğunu beyan edecek, şiddete maruz kadın ve kızlara anında koruma erişimi sağlayacak, suç işleyenleri izleyecek ve cezalandıracak, namus suçu denileni işleyenlerin cezadan kaçmamasını sağlamak için Ceza Kanunu'nu değiştirecek bir düzenleme çıkarmasını önerdi. Komite aynı zamanda evlilikte tecavüzün de yasadışı olduğunun beyan edilmesi, iş hukukundan ayrı tutulan evde çalışanların istihdamını düzenleyen yasa taslağının kabulü ve evde çalışan kadınların istismar ile kötüye kullanımdan korunması için çağrıda bulundu.

Mülteciler ve sığınmacılar

Yüz binlerce Filistinli mülteci ekonomik ve sosyal haklarını etkileyen, istihdama, tıbbi bakıma, sosyal güvenliğe, eğitim ve barınmaya erişimlerini etkileyen apaçık ayrımcı kısıtlamalardan mağdur olmaya devam etti.

19 Ağustos'ta Lübnanlı yetkililere veya Yakın Doğu'daki Filistinli Mülteciler için BM Destek ve İş Ajansı'na (UNRWA) kayıt olmamış, kayıtlı Filistinli mültecilerden daha fazla insan hakları kısıtlaması ile karşılaşan 2,500 kimliksiz Filistinli mülteci için, daha önce sağlanmayan haklara ve hizmetlere erişimlerini sağlayacak resmi geçici kimlik kartı çıkarıldığı duyuruldu. Yetkililere kimlik kartı için henüz başvurmamış benzer sayıda “kimliksiz” Filistinli, açıkça tutuklanmaktan korkuyordu.

27,000 Filistinli mülteciden sadece küçük bir azınlık, Mayıs ve Eylül 2007'de savaşarak Nahr al-Bared kampından çıktı, eve dönebildi.

21 Şubat'ta UNHCR, hükümetin, mülteci olan, önceden yasak ve hapis cezasına ya da tehcire tabi

tutulan 50,000 Iraklıya iş ve oturma izni çıkarma adımlarını hoş karşıladı.

Keyfi gözaltılar

Yetkililer, Keyfi Tutukluluk Üzerine BM Çalışma Grubu'nun 2007'de keyfi olarak tutuklu olduklarını açıklamasına rağmen tutukluluk altında kalan Nehmet Na'im al-Haj ve Yusef Cha'ban'ın durumunu düzeltmedi.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları organizasyonları genellikle otoritelerden aşırı engelleme olmaksızın çalışabiliyordu. Bununla birlikte, avukat Muhamad Mugraby taciz edildi. 27 Kasım'da Beyrut'taki bir ceza mahkemesi tarafından Kasım 2003'de Avrupa Parlamentosu'nda insan hakları ile ilgili bir konuşma ile ilişkili olarak kamu memuruna iftiradan dolayı temize çıkarıldı. Bununla birlikte mahkemenin kararı Aralık ayında savcı tarafından temyiz edildi. Nisan 2006'da Askeri Temyiz Mahkemesi ona karşı aynı suçu azletti.

Ölüm cezası

En az 40 mahkûm infaz edilmeyi bekliyordu, fakat hiçbir yeni ölüm cezası verilmedi ve hiçbir infaz gerçekleşmedi.

Ekim ayında, Adalet Bakanı, Bakanlar Kurulu'na ölüm cezasının kaldırılması için bir kanun sunduğunu duyurdu.

Aralık ayında Lübnan, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinde çekimser kaldı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri, Temmuz ayında Beyrut'ta Başkan Michel Suleiman, Başbakan Fouad Siniora ve Ulusal Meclis Sözcüsü Nabih Berri ile buluştu. Uluslararası Af Örgütü delegeleri Ekim ve Kasım aylarında toplantılara katılmak için Lübnan'ı ziyaret etti.

MACARİSTAN

MACARİSTAN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	László Sólyom
Hükûmet başkanı:	Ferenc Gyurcsány
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	10 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.9 yaş
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 9/8

Romanlar hayatın her alanında ayrımcılıkla karşılaşmaya devam etti ve Romanların ırkçı saldırılara maruz kaldığı iddia edildi. Lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender bireyler şiddet taraftarı grupların hoşgörüsüzlüğüne maruz kalmaya devam etti.

Arka plan

Aşırı sağcı örgüt Magyar Garda'nın (Macaristan Muhafızları) desteklenmesinde bir artış yaşandı, ki bu grup öncelikle Roman karşıtıydı ve kendilerinin “suç yatağı Romanlar” olarak adlandırdıkları duruma karşı gösteriler yapmıştı. Aralık ayında Budapeşte Belediye Mahkemesi, “korku atmosferi yaratmak, eylemleri – Roman nüfusun ağırlıklı olduğu semtlerde yürüyüşler düzenlemek, liderlerinin konuşmaları – yoluyla diğer vatandaşların güvenliklerini ihlal etmek” gerekçesiyle bu örgütün kapatılmasına karar verdi. Örgütün lideri bu karara karşı davayı temyize götürceklerini ilan etti.

Yasal, yapısal veya kurumsal gelişmeler

Haziran ayında Anayasa Mahkemesi, parlamentodan geçen Medeni Kanun'daki ve Ceza Kanunu'ndaki değişiklikleri Kasım 2007 ve Şubat 2008'de sırasıyla reddetti. Nefret söylemini ele alan kanun değişikliği önerisi parlamentoda 1992'den bu yana dördüncü kez görüşüldü. Kanun, bir azınlık grubunu kışkırtma amacının yasadışı olduğunu ve bazı etnik gruplar hakkında ya da onların toplumsal itibarına karşı tahrik edici ifadeler kullanan herhangi bir kişinin iki yıla kadar hapis cezasına mahkum edilmesine imkân veriyordu. Mahkeme bu değişiklikleri ifade özgürlüğünü kısıntıya uğratabileceği gerekçesiyle anayasaya aykırı buldu.

Ayrımcılık- Romanlar

Romanlar eğitim, sağlık hizmetleri, barınma ve iş sahibi olma gibi olanaklardan yoksun oldukları için

ayırıcılığa maruz kalmaya devam etti. Temmuz ayında sivil toplum kuruluşu Decade Watch, Macaristan'ın Romanların topluma kazandırılması meselesindeki gelişiminin son on yılına dair yayınladığı raporda” Romanların eğitiminin bazı yerel yönetimler tarafından dirençle karşılandığını ya da yerel seviyedeki eğitim kurumlarınca Romanların bütüncül eğitimlerinin desteklenmesi yönündeki ilginin az olmasından dolayı saf dışı bırakıldıklarını” öne sürdü. Her ne kadar Yargıtay 19 Kasım'da, bir belediyenin ve iki okulun eğitimde ayrımcılık uyguladığını karara geçirdiyse de, Decade Watch 170 yerel idarede Romanların fiilen dışlandığı okulların varolmaya devam ettiği gerçeğini ortaya çıkardı.

Romanlara karşı saldırıları önlemek amacıyla, kendilerine yıl boyunca bildirilen şiddet vakalarının artması sebebiyle, polis tarafından 50 üyeden oluşan bir araştırma grubu kuruldu. Bu saldırılar arasında molotof kokteyli, el bombası ve diğer silahlı saldırılar sayıldı.

■ 18 Kasım'da Roman bir çift evlerine el bombası atılması sonucu Pecs'de öldürüldü ve çiftin üç çocuğundan ikisi yaralandı. Basın raporlarına göre, cinayetlerin arkasında herhangi radikal bir amaç olabileceğine dair belirtiler yerel polisten gelen ilk ifadelerde reddedildi. Ancak Emniyet Genel Müdürü, 20 Kasım'daki basın toplantısı sırasında, Romanların saldırı mağduru oldukları her davada, aksini kanıtlayacak kesin bir delil bulunana kadar etnik bir neden olasılığının akıldan çıkarılmayacağını ve çıkarılmaması gerektiğini belirtti.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

11 Haziran'da Budapeşte Emniyet Müdürlüğü, 2007'de karşı göstericilerin yol açtığı şiddet eylemlerinin ardından, güvenlik zafiyeti yaratıldığı gerekçesiyle, temmuz başında yapılması planlanan lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender (LGBTT) bireylerin onur haftası etkinliklerini yasaklama kararı aldı. Uluslararası ve ulusal basın baskısı sonucu kararını 13 Haziran'da değiştirdi.

5 Temmuz'da 450 kişinin katıldığı onur yürüyüşü sırasında, yüzlerce aşırı sağcı gösterici polise tehditkâr sloganlar atarak patlayıcı madde fırlattı. Ertesi gün, Başbakan Ferenc Gyurcsány, LGBTT bireylerin hakları için yürüyüşe katılan kişilere yönelik şiddeti kınadı ve aşırılığa ve hoşgörüsüzlüğe karşı kararlı bir mücadele içinde olduklarını belirtti.

8 Temmuz'da, gösteri sırasında polise yumurta atmak ve mukavemet etmek suçlamasıyla gözaltına alınmalarının ardından, dört karşı-gösterici Budapeşte Merkez Ceza Mahkemesi tarafından küçük cezalara mahkum edildi ve üç karış-gösterici serbest bırakıldı. Söz konusu yedi kişi, küçük ya da büyük suç kapsamına girebilecek kabahatlere teşebbüs suçlamasıyla yargılanmıştı. Eğer şiddet yüklü bir hareket başka insanlar üzerinde tehdit oluşturursa, kitlesel düzensizliğe yol açarsa veya gruplar halinde işlenirse büyük suç kapsamına giriyor. Bu davada sanıkların fiili küçük çaplı şiddet olarak tanımlandı.

17 Temmuz'da Budapeşte Merkez Ceza Mahkemesi, onur yürüyüşü sırasında polise en az üç kez taş atmak suçuyla bir kişiye 18 aylık hapis cezası verdi.

Polis ve güvenlik güçleri

Budapeşte'de 2006'da gösteriler sırasında polislik yapan ve aşırı güç kullanımı ve kötü muameleden sorumlu tutulan kolluk kuvveti mensuplarının kimlikleri hâlâ belirlenemedi. Cumhuriyet Başsavcılığı, polislere yönelik 200 şikâyetin ardından, 174 şikâyetin reddedildiğini, 24 dilekçenin inceleme aşamasında olduğunu ve yalnızca 2 davada ceza kararı alındığını bildirdi.

■ Şubat ayında Budapeşte Büyükşehir Mahkemesi, Eylül 2006 gösterileri sonrasında Budapeşte'de polis merkezine götürülen Angel Mendoza'ya kötü muamelede bulunan bir polisin beraatine karar verdi. Ancak temmuzda Temyiz Mahkemesi kararı bozdu ve davasının yeniden görülmesine karar verdi. Macaristan Helsinki Komitesi adlı sivil toplum kuruluşu tarafından temsil edilen Angel Mendoza davası yılsonunda halen askıdaydı.

■ Mart ayında iki polis memuru, Imre Török'e kötü muamelede bulunmaktan Budapeşte Büyükşehir Mahkemesi tarafından suçlu bulundu. Polis memurları, 14 ve 16 ay olmak üzere tecil edilmiş cezaya mahkum edildiler. Kasım ayında Temyiz Mahkemesi, ilk memurun cezasını dokuz aya indirdi, ancak diğer memurun cezasını daha önce resmi uygulamalar sırasında kötü muameleden hüküm giydiği gerekçesiyle aynen onayladı. Imre Török, Macaristan Helsinki Komitesi tarafından temsil edildi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Nisan ayında sivil toplum girişimi, Macaristan Tecavüz ve Cinsel Şiddet Çalışma Grubu, Çalışma ve Sosyal

Güvenlik Bakanlığı içerisindeki Macaristan Kadın-Erkek Eşitliği Konseyi'nin resmi alt grubu halini aldı.

Mayıs 2007'de iki polis memuru tarafından tecavüze uğrayan 22 yaşındaki Zsanett E.'nin politik bir hal alan davasında elle tutulur olumlu bir gelişme yaşanmadı. Aralık 2007'de Budapeşte Cumhuriyet Başsavcılığı suç fiilinin gerçekleşmediği gerekçesiyle soruşturmaya son verdi. Şubat ayında Zsanett E.'nin avukatı vekaleten bir hukuk davası açtı. İlk duruşma 17 Aralık'ta gerçekleşti ve adli soruşturma yılsonu itibarıyla hâlâ sürüncemede idi.

MAKEDONYA

ESKİ YUGOSLAV MAKEDONYA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Branko Crvenkovski
Hükümet başkanı:	Nikola Gruevski
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 17/16
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96.1

2001 yılındaki iç çatışmalarla ilgili savaş suçları davaları yargılanmaları için Makedonya'ya iade edildi. Haziran ayındaki genel seçimler farklı siyasi partiler arasında şiddetli ihtilaflara tanık oldu. Uluslararası örgütler, cezaevi koşulları ve polisin kötü muamelesine yönelik cezasızlık hakkındaki ciddi endişelerini ifade etti. Romanlara yönelik ayrımcılık konusunda ise oldukça küçük adımlar atıldı.

Arka plan

Haziran ayındaki seçimlerden sonra, iktidardaki Dahili Makedon Devrimci Örgütü- Makedon Ulusal Birliği için Demokratik Parti hükümete geri döndü ve Temmuz ayında etnik açıdan Arnavut olan Bütünleşme için Demokratik Birlik (DUI) ile bir koalisyon oluşturdu.

1 Haziran'daki seçimlerin öncesindeki süreç, iki etnik Arnavut siyasi parti arasında genellikle şiddetle sonuçlanan bir rekabete tanıklık etti. Mayıs ayında, bir Arnavut Demokrasi Partisi (DPA) üyesi öldürüldü. DUI üyeleri ise kendilerinin, bürolarının ve evlerinin, aralarında 13 Mayıs'ta DUI lideri Ali Ahmeti'ye yönelik bir suikastin de olduğu DPA saldırılarına maruz kaldıklarını iddia ettiler.

Seçim gününde Nasir Ajvazi, tanımlanamayan silahlı bireylerle ateşle karşılık verdiği iddia edilen özel polis birimi “Alfa” tarafından Aracinovo'da öldürüldü. Birkaç şehirde oylama askıya alındı ve ardından 187 seçim merkezinde seçim sonuçları iptal edildi. Bazı ana şehirlerde oylama tekrar edildi.

164 kadar kişi, aralarında dolandırıcılık ve tehdidin de bulunduğu seçim ihlalleri ile bağlantılı olarak tutuklandı. 28 polis memuru açığa alındı ve içlerinden 11'i seçimlerde hile yapmakla suçlandı.

■ Ekim ayında, Agim Krasniqi ve diğer sekiz kişi ateşli silah bulundurmaktan, bir suç örgütünün üyesi olmaktan ve kamu düzenini bozmaktan suçlu bulundu. Beş ila altı yıl arası hapis cezaları aldılar. Kasım ayında Avrupa Komisyonu, Makedonya'nın AB üyelik kriterlerini henüz karşılamadığını bildirdi. Seçimlerin uygulanması, yargının bağımsızlığı, polislere yönelik hesap verilebilirlik ve cezaevi koşulları gibi konularda bir İstikrar ve Birlik Anlaşması tarafından öngörülen reformlar tam olarak uygulanmadı. Bunun sonucunda da katılım görüşmeleri için hiçbir tarih belirlenmedi.

Uluslararası adalet – savaş suçları

■ Temmuz ayında Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde görülen davalarda, Başkan'ın Güvenlik Birimi'nde Eskort Müfettiş olan Johan Tarcçulovski savaş suçlarının üç maddesinden suçlu bulundu ve 12 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Arnavut etnik kökenli yedi kişinin cinayetinden ve Ağustos 2001'de Ljuboten'de 100 kişinin tutuklanmasından ve kötü muameleyle maruz kalmasından sorumluydu. Johan Tarçulovski tarafından işlenen suçlarda daha üst düzey sorumluluğa sahip olmakla itham edilen eski İçişleri Bakanı Ljube Boškovski beraat etti.

Adalet sistemi – savaş suçları

Eylül ayında, “Mavrovo” yol işçilerinin davasında duruşmalar başlatıldı, Şubat ayında dört davadan biri Mahkeme tarafından Makedonya'ya takibat için iade edildi. Yol işçileri Ağustos 2001'de kaçırılan yol işçileri, iddialara göre fiziksel kötü muameleyle maruz kaldı, cinsel tacize uğradı ve serbest bırakılmadan birkaç saat önce ölümle tehdit edildi.

Etnik Arnavutlar Mahkeme'den dönen davaların, Mahkeme'nin yargı yetkisine dahil edilen savaş suçları hariç olmak kaydıyla 2001 yılındaki silahlı çatışmalara katılan herkese uygulanan Mart 2002'de çıkarılan

genel af kanununa tabi olması gerektiğini savundular. Bazıları, bu davanın Mahkeme tarafından iade edilmesi sebebiyle genel af kanunun uygulanması gerektiğini savundu. Bununla birlikte Üsküp Ceza Mahkemesi, DUI parti meclisi üyesi Hisen Xhemaili’in mahkemeye çıkarılabilmesi için yargı dokunulmazlığından çıkarılmasını talep etti.

2001 yılında kaçırılmalarının ardından zorla kaybedilme mağduru olan üç etnik Arnavut’un ve 13 Makedonyalı’nın akibetinin aydınlatılması için hiçbir adım atılmadı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Bağımsız bir gözetim mekanizmasının yokluğunda, işkence ve diğer kötü muamele ithamları bağımsız ve tarafsız olmakta başarısız olan İçişleri Bakanlığı’nın incelemelerine tabiydi. Örneğin Şubat ayında ulusal televizyon, Kasım 2007’de Dağ Fırtınası Operasyonu sırasında Brodec’te tutuklanan bir adamın çürük ve kanlı yüzünün, bir polis memuru tarafından cep telefonuyla çekildiği açık olan görüntülerini gösterdi. Çekimden sorumlu olan polis memurları açığa alınırken, altı kişinin öldürüldüğü ve başkalarının da polis tarafından kötü muameleye uğradığı iddia edilen olayla ilgili bir dahili soruşturmayı tekrar açmayı reddetti.

■ Temmuz ayında, aralarında Brodec’te tutuklanan 13 kişinin de bulunduğu 17 kişi polise karşı silahlı saldırıdan, terörist eylem hazırlığından ve silah bulundurmaktan suçlu bulundu.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Nisan ayında Makedonya’nın, 1998 yılında Stip’de bir restoranda ve ardından tutukluluk süresince polis tarafından kötü muameleye uğradıklarını iddia eden 5 Roman’ın iddialarını soruşturmadığı için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3. maddesinin ihlal ettiğine karar verdi.

Mayıs ayında İşkenceye Karşı BM Komitesi yetkililerin işkence ve diğer kötü muamele ithamlarını soruşturmaması, polisin kötü muamele iddialarını soruşturmak ve izlemek için hala bağımsız bir üst gözetim mekanizmasının bulunmaması ve işkence ve diğer kötü muameleden suçlu bulunan polis memurlarına düşük cezalar verilmesi hakkındaki endişelerini belirtti. Nisan ayında BM İnsan Hakları Komitesi (HRC) de azınlıklara, özellikle Romanlara yönelik polis şiddeti ve etkin bir soruşturmanın eksikliği hakkındaki endişelerini ifade etti. Avrupa Konseyi İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT) de Şubat ve Eylül aylarındaki raporlarında benzer endişelerini kaydetti.

Cezaevi koşulları

CPT, Adalet Bakanlığı’nın işbirliği eksikliği ile 2006 yılında tanımlanan ve aralarında cezai tutukluluk sırasında zincir kullanılmasının ve Idrizovo cezaevinde insanlık dışı ve alçaltıcı koşullara ulaşan şartların da bulunduğu cezaevi koşullarındaki “apaçık eksikliklere” çözüm getirilmemesi hakkındaki ciddi endişelerini ifade etti.

Terörle mücadele ve güvenlik

Nisan ayında HRC ve Mayıs ayında İşkenceye Karşı BM Komitesi, yetkililerin 2003 yılında Halit el-Masri’nin Üsküp Oteli’nde 23 gün alıkonulmasında oynadıkları rol nedeniyle yeni bir soruşturma açmasını önerdi. El-Masri, alıkonulmasının ardından yasadışı bir şekilde ABD ‘li yetkililere teslim edildi ve işkence gördüğü Afganistan’a gönderildi. Ekim ayında Halit el-Masri bilinmeyen polis memurlarına karşı bir şikayette bulundu.

Ayrımcılık - Romanlar

Nisan ayında HRC, yetkililerin, Roman çocukların kendi dillerinde eğitim görmelerinin garanti edilememesi, devam eden yüksek okul bırakma oranı, Roman çocukların ayrımcılık görmesi ve taciz edilmesinin önlemesi gibi konularda başarısız olmaları hakkındaki endişelerini ifade etti.

Yerel sivil toplum kuruluşları, ayrımcılık üzerine hazırlanan bir yasanın hazırlık sürecindeki katkılarının, parlamentoda sunulmak için hazırlanan yasa tasarisına dahil edilmediğini belirtti. Tasarı, ayrımcılığa karşı etkili çözümleri sağlama veya insanları ayrımcılıktan korumada başarılı bir bağımsız birim kuramadı.

Hükümet Roman kadınlara ait sivil toplum örgütleri tarafından tavsiyelere dayanarak Roman kadınların ilerlemesi için ulusal bir eylem planı benimsedi. Romanların topluma dahil edilmesinin amaçlandığı bu on yıl için, revize edilen fakat yıl sonu itibarıyla bakanlık onayı almamış ulusal eylem planlarının uygulanmasında çok az ilerleme kaydedildi.

Mülteciler

Kosova’dan gelen ve çoğunlukla Roman ve Aşkali olan yaklaşık 1,883 mülteci geçici insani koruma altında Makedonya’da kaldılar. Devlet, mültecilerin toplumsal ve ekonomik haklarını sağlayamadı.

Mayıs ayında, BM İşkenceye Karşı Komitesi mülteci statüsünü belirlemede ve kararların tekrardan

görülebileceği etkili çözümlerin eksikliği konusunda endişelerini dile getirdi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Makedonya düzenleyici değişiklikler hazırladı, fakat yılsonu itibarıyla hala Avrupa Konseyi İnsan Kaçakçılığıyla Mücadele Sözleşmesi’ni onaylaması gerekiyordu. İçişleri ile Sosyal Politika ve Çalışma Bakanlıkları çocuklar ticaretinin engellenmesine yönelik protokoller imzaladılar. Yetkililer ülke içinde giderek artan sayıda insan kaçakçılığı kaydetti.

Nisan ayında HRC, tecavüz mağdurlarına, suçlu işleyenler için cezasızlığa yol açacak şekilde yüklenen aşırı delil yükü hakkındaki endişelerini ifade etti. HRC, Ceza Kanunu’nda tecavüzün tanımının değiştirilmesi için çağrı yaptı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

- 🇲🇰 Makedonya: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) (EUR 65/001/2008)
- 🇲🇰 İnkâr durumu – Avrupa’nın gizli uçuş ve tutuklamalardaki rolü (EUR 01/003/2008)

MALAVİ	
	
MALAVİ CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Bingu wa Mutharika
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	14.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	46.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 134/125
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%64.1

Malavi'nin 2009'daki konumunu gösteren harita.

Özel medya kuruluşları için çalışan gazeteciler ve muhalefet partisi mensupları tutuklanma riski taşıyorlardı. Cezaevleri aşırı kalabalıktı ve yeterli tesislerden yoksundu.

Arka Plan

2004 yılında Cumhurbaşkanı Bingu wa Mutharika’nın Birleşik Demokrasi Cephesi (BDC) partisinden ayrılmasıyla başlayan siyasi tartışmalar parlamento onayını gerektiren hükümet programlarını etkilemeye devam etti. Millî bütçenin parlamento tarafından onayı siyasi partiler tarafından desteklendi.

HIV/AIDS yaygın kalmaya devam etti ve tarımı kayda değer ölçüde etkileyerek gıda üretiminin

azalmasına yol açtı. Üretimdeki düşüş, nüfus artışı ve HIV/AIDS’in yaygın kalması nedeniyle Malavi’deki gıda güvenliği kötüleşmeye devam etti. Nüfusun yüzde 86’dan fazlasının temel sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşımı sınırlıydı.

Cezaevi koşulları

Cezaevleri genellikle aşırı kalabalıktı ve yeterli tesislerden yoksundu. Örneğin, Aralık ayının başında yaklaşık 170 genç mahkumun tutulduğu Kachere Cezaevi’nde yalnızca bir tuvalet ve banyo bulunmaktaydı. 700 tutuklu için inşa edilen Maula Cezaevi’nde ise Aralık ayı başında yaklaşık 1,800 tutuklu bulunmaktaydı.

Cezaevlerinde yiyecek yetersizliğine bağlı beslenme bozuklukları arttı. HIV/AIDS hastası olan mahkumlar için gerekli olan antiretroviral tedavinin uygulanmamasına rağmen ihtiyaç duydukları ek besinler sağlanmadı.

İfade Özgürlüğü- gazeteciler

■ Şubat ayında gazeteci Mike Chipalasa ve özel *Daily Times* gazetesinin editörü James Mphande, polis tarafından cezası altı aya kadar hapis olan “yanlış haberler yayınlayarak kamu düzeninin bozulmasına yol açmak” suçundan yargılandı. Bu yargılama, 14 Ocak’ta muhalif Malavi Kongresi Partisi lideri John Tembo’nun hükümeti suçlayan sözlerinin yer aldığı bir makale yayınlanmasın nedeniyle gerçekleşti. Tembo, 2009 seçimlerinde hükümetin seçimleri iktidar partisi Demokratik İlerleme Partisi lehine manipüle etmek için yabancı uzmanlarla çalıştığını iddia ediyordu. İki gazeteci kefaletle serbest bırakıldı.

Muhalif siyasetçilerin tutuklanması

Birçok kilit muhalif siyasetçi tutuklandı ve muhalefet partileri taciz edildi.

■ 2009 yılı seçimlerinde BDC’nin başkan adayı eski Cumhurbaşkanı Bakili Muluzi, darbe planlarına karışmakla suçlanarak 25 Mayıs’ta Lilongwe’de tutuklandı. Vatan hainliği ile suçlanarak ev hapsine mahkum edildi. Bakili Muzulü’nin tutuklanmasından önce ona hizmet eden sekiz eski kıdemli güvenlik mensubu ve siyasetçi aynı sebeplerle tutuklandı. Hepsi kefaletle serbest kaldı.

■ Nisan 2006’da vatan hainliği suçundan tutuklanan Başkan Yardımcısı Cassim Chilumpha’nın davası devam etti. Savcılık, Cumhurbaşkanı’na suikast

girişimi ile ilgili bir kanıt ortaya koymadı. Chilumpha kefaletle serbest bırakıldı.

MALDİVLER

MALDİVLER CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükûmet başkanı: <p>(Kasım ayında Maumoon Abdul Gayoom'un yerini aldı)</p>	Mohamed Nasheed
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	311.000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	67 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 41/41
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96.3

30 sene sonra yeni bir devlet başkanın seçilmesinden iki ay sonra birçok olumlu yasal düzenleme içeren yeni Anayasa yürürlüğe girdi. Yılsonunda ise bazı idari ve adalet sorunları çözümsüz kalırken yeterli barınma konusunu ciddi bir sorun olmaya devam etti.

Arka Plan

Ekim ayında eski düşünce mahkûmu Mohamed Nasheed ülkenin ilk çok partili seçimlerinden galip çıktı ve Kasım ayında başkanlık görevine başladı. Nasheed'in mensubu olduğu Demokrat Maldivya Partisi'nin liderlik yaptığı siyasi partiler koalisyonu, Dhivehi Rayyithunge liderliğindeki Başkan Maumoon Abdul Gayoom'un (Maldivya Halk) Partisi'nin oluşturduğu koalisyonu yendi.

Yasal ve yapısal gelişmeler

Yeni Anayasa Ağustos ayında resmen ilan edildi. Bu anayasa ülkenin yargı organlarının bağımsızlığını güçlendirmekle birlikte Devlet Başkanı'nın yetkilerini kısıtlayarak Parlamento'nun gücünü artırdı. Ancak bu anayasa Müslüman olmayanların Maldivler vatandaşlığına sahip olmasına engel oluşturdu. Yeni Anayasa'yı yürürlüğe koymak amacıyla ilk Baş Savcı Eylül ayında göreve getirildi. Aynı ay içersinde en yüksek mahkeme olan ilk Anayasa Mahkemesi'ne beş yargıcı atandı. Ancak kalifiye avukat ve yargıçların eksikliği davaların adil ve hızlı olmasını zorlaştırdığından cezai adalet sistemi tam ve yeterli olarak işlevini yerine getirmedi.

Parlamento Eylül ayında Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu Yasası'nı yürürlüğe koydu, ancak komisyon yılsonunda halen tam olarak işlemiyordu. Devlet Başkanı Nasheed hukukun üstünlüğüne, insan haklarının korunması ve siyasi ve idari sürecin güçlendirilmesine yönelik çalışacağını taahhüt etti. Majlis'e (parlamento) 2007 yılında taslak olarak sunulan ceza yasasının büyük bir bölümü yılsonunda halen kabul edilmeyi bekliyordu.

Barınma hakkı

Maldivler İnsan Hakları Komisyonu Kasım ayında artan nüfus sonucu özellikle Malé'de yeterli barınma koşullarının olmadığını bildirdi. Maldivler yükselen küresel deniz seviyesi sonucu risk altında olmaya devam etti. Erozyon bazı adalara zarar vermeyi sürdürdü.

Uluslararası Af Örgütü raporları

Maldivler: Yeni Devlet Başkanı insan haklarının korumaya devam edeceğini garanti etmeli. (AI Index: ASA 29/001/2008).

MALEZYA

MALEZYA	
Devlet başkanı:	Yang di-Pertuan Agong Tuanku Mizan Zainal Abidin Abdullah Ahmad Badawi
Hükûmet başkanı:	sürdürülüyor
Ölüm cezası:	27 milyon
Nüfus:	73.7 yıl
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	binde 12/10
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	%88.7
Yetişkin okur yazarlık oranı:	

Hükûmet muhalif görüşler üzerindeki kontrolünü arttırdı ve din ile ifade özgürlüğü haklarını daralttı. İnternet blogları sahipleri Kışkırtma Kanunu sebebiyle tutuklandı ve Yazılı Basın ve Yayınlar Kanunu (YYYY) gazete içeriklerini kontrol altında tutmak için kullanıldı. On kişi İç Güvenlik Kanunu (İGK) kapsamında keyfi olarak tutukalndı ve gözaltına alındı. Polis memurlarının görevi kötüye kullanılmasına yönelik şikayetlerle ilgilencek bağımsız bir komisyonun kurulması ertelenirken güvenlik güçleri aşırı güç kullanımına devam etti. Göçmenlik çalışanları ve gönüllüleri göçmen işçileri

kitlesel şekilde tutukladı. En az 22 kişi ölüm cezasına mahkum edildi. İnfaz edilenlerin sayısı bilinmiyordu.

Arka Plan

Mart'taki seçimler sırasında, muhalefet Malezya'nın 13 eyaletinden beşini ve meclisteki 222 koltuğun 82'sini kazandı ve böylece Barisan Nasional (Milliyetçi Cephe) koalisyonunun sahip olduğu ezici çoğunluğa son verdi. Ağustos ayında, muhalif lider ve eski İç Güvenlik Kanunu mahkumu Enver Ibrahim meclise seçildi.

İfade Özgürlüğü

Yetkililer YYYY kapsamında yayın izni sahiplerinin izinlerini askıya aldı veya iptal etmekle tehdit etti, internet blogları sahiplerini de Kışkırtma Kanunu kapsamında tutukladı.

- Nisan ayında yetkililer, Tamil gazetesi *Makkal Osa*'nın yayın iznini, seçim sürecinde muhalefete dair kapsamlı haberler yaptığı iddiasıyla askıya aldı.
- Mayıs ayında yetkililer, Katolik gazete *The Herald*'ın yayın lisansını “Allah” sözcüğünü “Tanrı” sözcüğünün eş anlamlısı olarak kullandığı için iptal etmekle tehdit etti.

■ Eylül ayında internet blog'u sahibi Syed Azidi Syed, insanları bazı hükûmet politikalarını protesto etmek için Malezya bayrağını baş aşığı asmaları çağrısında bulunan bir makale yayınladığı iddiasıyla Kışkırtma Kanunu kapsamında tutuklanarak üç gün gözaltında tutuldu.

■ Mayıs ayında bir internet blog'u sahibi Raja Petra Kamarudin, Başbakan Vekili'nin Moğol bir kadının öldürülmesi olayına karıştığını iddia eden bir makaleden dolayı Kışkırtma Kanunu kapsamında cezaya mahkum edildi. Eylül ayında, İGK kapsamında keyfi olarak tutuklandı ve gözaltına alındı. Tutuklanmasından altı gün önce İçişleri Bakanı, Raja Petra Kamarudin'in Müslümanlara hakaret ettiği ve internet sitesindeki makalelerde İslam'ı aşağıladığı gerekçesiyle İGK kapsamında tutuklanabileceğini ifade etmişti. İçişleri Bakanı, Raja Petra Kamarudin'in sınırsız sayıda yenilenebilir olmak suretiyle iki yıl tutuklu kalmasını öngören bir karar çıkardı. Kasım ayında, büyük toplumsal tartışmaların ardından, Yüksek Mahkeme Raja Petra Kamarudin'in serbest bırakılmasına hükmetti.

Yargılama olmadan gözaltılar

2008 yılında İGK kapsamında on kişi tutuklandı. Yılsonu itibarıyle, ceza almaksızın ya da yargılanmak-sızın dört ila sekiz yıldır alıkonulan 17 kişi de dahil olmak üzere en az 50 İGK mahkumu bulunmaktaydı. Aralarında daha sonra sınır dışı edilen dört Endonezya vatandaşının da bulunduğu olduğu 31 mahkumun serbest bırakıldığı bildirildi.

■ Tutukluluğu sırasında gördüğü işkence sonucunda felç olduğu ve akli dengesini kaybettiği iddia edilen tamirci Sanjeev Kumar Eylül ayında serbest bırakıldı. Yılsonu itibarıyle sınırlı ev hapsindeydi.

- Hindu Hakları Eylem Grubu'nun beş önderi, Hint kökenli Malezyalıların maruz kaldığı dışlanmaya karşı toplantılar düzenledikleri gerekçesiyle gözaltında kaldı. Manoharan Malayalam, Mart ayında tutukluluğu esnasında devlet meclisine seçildi. Mayıs ayında, Federal Mahkeme ihzar emri taleplerini, tutuklamalarının kanunlara uygun olduğu gerekçesiyle reddetti. Bunun ardından karar temyiz için Federal Mahkeme'ye gönderildi. Uluslararası Af Örgütü, söz konusu tutukuları düşünce mahkumu olarak nitelendiriyor.

Aşırı güç kullanımı

■ Mayıs ayında muhalif milletvekili Lim Lip Eng, polis ile yöre sakinleri arasındaki yol erişimi hakkındaki bir ihtilafta aracılık elde etmeye çalıştıktan sonra, Federal Polis Gücü'nden (FPG) olduklarına inanılan güvenlik görevlileri tarafından dövüldü.

- Mayıs ayında FPG'den olduğu iddia edilen üniformalı en az 10 erkek, tamirci Chang Jium Haur'ü zorla arabasından dışarı sürükledi ve bilincini kaybedene kadar dövdü. Şu ana kadar bu olaydan dolayı hiç kimse yargılanmadı.

Meclis, hükûmetin, polisin yerel ve uluslararası insan hakları grupları tarafından şiddetle eleştirilen suistimallerini izlemek için kurulmasını önerdiği Özel Şikayet Komisyonu tasarısına yönelik tartışmaları erteledi.

Göçmenlerin hakları, mülteciler ve sığınmacılar

Malezya'nın üç milyonluk göçmen nüfusunun üçte biri tutuklanma ve düzensiz statülerine bağlı olarak tutuklanma ve sınır dışı edilme riski altında kalmaya devam etti; buna ülkelerine geri döndükleri takdirde zulm görme tehlikesi altında olanlar da dahildi. Hükûmet, göçmen işçiler, sığınmacı ve mülteciler

arasında herhangi bir ayırım gözetmedi. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Ağustos ayı itibariyle 11,172'si çocuk 41,405 kişinin durumunun endişe verici olduğunu kaydetti. Bu kişilerin yüzde 88'i Myanmarlı'ydı.

Mart ayında Cezaevleri Departmanı, 11 göçmen gözaltı merkezinin Göçmenlik Departmanı'na devrini tamamladı. *Relawan Ikatan Rakyat*'tan (Rela, Halk Gönüllüleri Birimi) 480,000 eğitim almamış gönüllü merkezlerin yönetimini devraldı. Rela üyelerinin mahkumlara kötü muamelelerde bulunduğuna ilişkin raporların sayısı arttı.

■ Nisan ayında, Lenggeng Göçmen Gözaltı Merkezi'nde bazı mahkumların ciddi şekilde dövülmesine ve göçmenlik merkezinin acınacak haldeki şartlarına karşı yapılan protestolar sırasında bir isyan çıktı.

Herhangi bir uyarı yapmadan ya da polisten veya göçmenlik ofisinden yardım almadan tutuklama yapabilen Rela üyeleri, faaliyetleri sırasında sığınmacılar, mülteciler, yurtsuz insanlar ve göçmen işçiler arasındaki farkları görmezden geldi. Ağustos ayındaki bir operasyonda, Rela 11,600 kişiyi tutukladı; yapılan işlemlerin ardından yalnızca 500'ünün düzenli göçmenlik statüsüne sahip olmadığı anlaşıldı.

Haziran ayında İçişleri Bakanı, ağırlıklı olarak Filipinliler'den oluşan 200,000 düzensiz göçmeni sınır dışı etmeyi amaçlayan önlemler alacaklarını duyurdu. Filipin hükümeti verileri Ağustos itibariyle 35,000 kişinin sınır dışı edildiğini öne sürdü. Yılsonunda binlercesi daha sınır dışı edilmişti. Filipinler İnsan Hakları Komisyonu operasyon sırasındaki dayak iddialarını ve aşırı kalabalık gözaltı şartlarını araştırmaktaydı.

İnanç özgürlüğü

Dinin siyasileşmesi 2008 yılında artış gösterdi. İslam'dan diğer dinlere geçmek isteyen insanlar güçlüklerle karşılaşmaya devam etti.

■ Mart ayında Müslüman olarak doğan Kameriye Ali, İslam'dan vazgeçtiği gerekçesiyle Şeriat Mahkemesi tarafından iki yıl hapis cezasına mahkum edildi.

■ Ağustos ayında, Malezyalı ailelerin, eşlerden birinin İslam'a geçtiği takdirde karşılaştıkları yasal çelişkiler için kurulan bir Baro forumu, karşı protestocuların mekana zorla girme tehditleri yüzünden polis ve İslami protestocular tarafından durmaya zorlandı. Protestoculara karşı yasal bir işlem yapılmadı.

Ayrımcılık

Malezya'da ırk ayrımcılığı, özellikle hükümet destekli “olumlu hareket politikası” yoluyla kurumsallığını korumaya devam etti. Bu durum, *Bumiputeralar* (Malaylar ile Sabah ve Sarawak'dan yerel halklar) için toprak sahibi olmak, iş ve eğitim konusunda ayrımcılığa uğraması anlamına geliyordu ve başka grupların da tamamen dışlanmasına yol açtı.

■ Ağustos ayında, devlet tarafından Mara Teknik Üniversitesi (UITM) kontenjanının yüzde 10'unu Malay olmayanlara açmayı önermesinin ardından büyük bir tartışma başladı. 120,000 kişilik üniversite, elli yıldır yalnızca Malaylara açıktı. Başbakan ve Eğitim Bakanı öneriyi reddetti.

Ölüm cezası

Ocak ayında, Ölüm Cezası Karşıtı Malezyalılar adlı sivil toplum kuruluşu cezaevinde ölüm cezasını bekleyenlerin sayısının 300 gibi yüksek bir rakama sahip olduğunu belirtti. Mahkumların çoğu uyuşturucu ile ilgili suçlar yüzünden bu cezayı almıştıç Uluslararası Af Örgütü, 2008 yılında 22 kişinin Yüce Divan tarafından ölüm cezasına mahkum edildiğini öğrenmişti, ancak infaz edilenlerin sayısı bilinmiyor.

Aralık ayında Malezya, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı cezalar

Falaka göçmen büroları da dahil birçok suç için ceza olarak kullanılmaya devam etti.

MALİ

MALİ CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Amadou Toumani Touré
Hükümet başkanı:	Modibo Sidibé
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	12.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	53.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 206/189
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%24

Ülkenin kuzeyindeki çatışmaların şiddetlenmesiyle en az 10 kişi öldü. Suyun özelleştirilmesine karşı yapılan protestolarda güvenlik güçlerinin aşırı güç kullanması sonucu bir kişi öldü. İki Moritanyalı tutuklu, gözaltında işkenceye maruz kaldıklarını söyledi. Kanun koyucular ölüm cezasının kaldırılmasını öngören bir yasa tasarısını erteledi.

Arka plan

Ülkenin kuzeybatısında temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat artışına ve su kaynaklarının özelleştirilmesine karşı barışçıl yürüyüşler düzenlendi.

2008 yılı boyunca İspanya'da tutuklanan en az 250 göçmen başkent Bamako'ya geri gönderildi. Libya'da tutuklanan ve aylarca bu ülkede alıkonan 100'den fazla göçmen de Mali'ye geri gönderildi. Bir kısmı İspanya ve Libya güvenlik güçleri tarafından dövüldükleri konusunda şikayette bulundu. Kuzeybatıdaki Kidal bölgesindeki çatışmalar özellikle Mart ve Nisan aylarında şiddetlendi.

Aşırı güç kullanımı

Kasım ayında, güvenlik güçleri ülkenin kuzey batısındaki Léré bölgesinde su kaynaklarının özelleştirilmesi planlarına karşı düzenlenen protestolarda aşırı güç kullandı. En az altı kişi yaralandı ve aralarından Kassim Sidibé adlı kişi daha sonra hayatını kaybetti.

Silahlı çatışma- Kidal Bölgesi

İbrahim Ag Bahanga yönetimindeki Tuareg silahlı grup ile ordu arasında devam eden çatışmalarda, bazıları mayın patlamaları sonucunda olmak üzere 5 kişi öldü; çatışmalar aynı zamanda Burkina Faso'ya geçmeye çalışan Tuareg vatandaşları arasında da kayıplara neden oldu.

Mart ayında, Tuareg silahlı grup altı aylık ateşkesi yeniden bozdu. Mart ve Eylül ayındaki iki ayrı olayda

30'dan fazla sivil ve asker, bu silahlı grup tarafından kaçırılarak çölde alıkonuldu. Başka mağdurlar ise 2007'den beri alıkonulmaktaydı. Libya'nın arabuluculuğunun ardından hepsi serbest bırakıldı ve İbrahim Ag Bhanga Libya'ya sürgüne gitti.

Magrip'te El Kaide'ye yakınlıkları ile bilinen bir grup tarafından Tunus'ta rehin alınan iki Avusturyalı turist Mart ayında Mali'ye getirildi ve Ekim ayında serbest bırakıldı.

Eylül ayında, eski bir asker tarafından yönetilen “Ganda Izo” adlı silahlı bir savunma grubunun dört Tuareg'linin öldürülmesinden sorumlu olduğu iddia edildi. Grubun lideri ve en az 30 üyesi daha sonra tutuklandı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Uluslararası Af Örgütü heyeti, Moritanya'daki görevleri sırasında, Magrip'teki El Kaide örgütü üyesi olmakla suçlanarak 2007 Kasım ayının sonunda Mali'de tutuklanan iki Moritanya vatandaşıyla görüştü. Şubat ayında gözaltında kaldıkları Moritanya'ya gönderildiler. Söz konusu iki adam, Uluslararası Af Örgütü'ne Bamako'da gizli bir gözaltı merkezinde işkenceye maruz kaldıklarını söylediler. Kullanılan yöntemler dayak, elektrik şoku, tekmeleme, kollarından asma, uyku mahrumiyeti gibi yöntemler kullanıldı.

Ölüm cezası

Ölüm cezasının kaldırılması ile ilgili yasa tasarısı Temmuz ayında sona eren meclis oturumunda ele alınmadı. Meclis üyeleri tasarının okunması ve onaylanmasını sonraki bir oturuma erteledi. Mayıs ayında Mali, BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu altında incelenince Malili bir temsilci ülkesinin ölüm cezasının kaldırmak istediğini ve tasarının 2012 yılından önce hayata geçirileceğini bildirdi.

En az 15 kişi ölüm cezasına mahkum edildi.

■ Temmuz ayında Segou'da bir ağır ceza mahkemesi, Broulaye Bagayogo'yu cinayete teşebbüsten, Najim Lakhâl Aly'yi suikast, kaçırma, hırsızlık, ve yasa dışı silah taşımaktan ölüm cezası mahkum etti.

Hiçbir ölüm cezası infaz edilmedi.

MALTA

MALTA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Edward Fenech-Adami
Hükümet başkanı:	Lawrence Gonzi
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	408,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 8/7
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%87.9

Uluslararası hukuk ve standartlara karşın, göçmenler ve sığınmacılar ülkeye ayak bastıkları anda tutuklanmaya devam ettiler. Maltalı yetkililerin politikaları, göçmenlere yönelik tutuklama prosedürlerini ülkedeki ırkçılık ve hoşgörüsüzlüğün artmasına bağlayan ırkçılık ve hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) yetkililerinin endişe duymasına sebep oldu.

Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar Uluslararası soruşturma

ECRI tarafından Nisan ayında yayınlanan bir rapor, sığınmacıların Malta'ya ulaştıkları sırada kendilerine verilen yasal yardım ve bilginin eksikliğini vurguladı; sığınmacılara ilk sığınma talepleri için ücretsiz yasal yardım sağlanmadı ve sadece masrafları kendileri tarafından ödendiği takdirde yasal temsilere hak verildi.

ECRI aynı zamanda düzensiz göçmenlerin, sığınmacıların, insani koruma altındaki kişilerin ve mültecilerin çeşitli hizmetlere erişimde ırkçı ayrımcılla ve çalışma pazarında istismarla karşı karşıya geldiklerine işaret etti.

Gözetli

Yetkililer tüm düzensiz göçmenleri ve sığınmacıları sistematik olarak gözetli alma politikası izledi. Yıl sonunda yaklaşık 2,050 göçmen kapalı gözetli merkezlerinde tutulmaktaydı. Ayrıca 2,100 kişi de serbestçe girip çıkabildikleri açık gözetli merkezlerinde tutulmaktaydı. Küçük bireyleri bulunan aileler, velisi olmayan küçükler, hamile kadınlar, özürlü ve yaşlı kişiler gibi savunmasız gruplar kimlik saptama işleminin tamamlanmasını beklerken kapalı gözetli merkezlerinde birkaç hafta veya ay alıkonanlar arasındaydı. Yalnızca bu süreçten sonra açık gözetli merkezlerine transfer ediliyorlardı. Sığınmacılar kapalı cezaevlerinde tutulmaktaydı ve yalnızca birkaç hafta

süren sığınma başvurularını kaydettirdikten sonra açık merkezlere transfer ediliyorlardı.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5(4). maddesinin ihlaline neden olacak şekilde gözaltılar ile ilgili hiçbir otomatik adli inceleme yapılmadı.

Bazı gözetli koşulları oldukça zayıftı. Avrupa Parlamentosu Sivil Özgürlükler, Adalet ve İçişleri Komitesi tarafından düzenlenen ve Ocak ayında yayınlanan bir çalışmada, cezaevleri aşırı kalabalık ve yeterli hijyen ve sağlık hizmetlerinden yoksun olarak tanımlandı.

Açık Hal Far Merkezi'nde 1,000'den fazla kişi çadırlarda ve mobil barınaklarda konaklamaktaydı ve soğuk ile yağmura maruz kalmaktaydı. Hükümet, yılsonu itibarıyla söz konusu merkezdeki yaşam koşullarını geliştirmek için fon ayırmadı.

İrkçılık

ECRI Malta'nın göçmenlere yönelik gözetli uygulamaları üzerindeki endişesini, uygulamaların, göçmenlerin haklarını etkilediğini ve yetkililer tarafından usulsüz göçmenliğin sorunların ele almak için uygulanan politikaların “göçmenlerin suçlu olduğuna yönelik algıları ciddi şekilde sağlamlaştırdığını ve genel nüfus arasındaki ırkçılığı ve yabancı düşmanlığını artırdığını” kaydederek ifade etti.

ECRI aynı zamanda ırkçı ayrımcılığa, ifadeye, ve ırkçılık temelli saldırılara yönelik yasal hükümlerin henüz tam olarak uygulanmadığını ve bu endişeleri uygun şekilde belirlemek ve ele almak amacıyla, ırkçılığın ve ırkçı ayrımcılığın aktif olarak izlenmesine duyulan ihtiyaç hakkındaki bilincin hala gelişmediğini kaydetti.

MEKSİKA

BİRLEŞİK MEKSİKA DEVLETLERİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Felipe Calderón Hinojosa
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	107.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 22/17
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%91.6

Askeri güçler ve polis, yasadışı öldürmeler, aşırı güç kullanımı, işkence ve keyfi gözaltılar içeren ciddi

insan hakları ihlallerinde bulundular. Birkaç gazeteci öldürüldü. İnsan hakları savunucuları tehditlerle, gerçeği yansıtmayan suç duyurularına ve adil olmayan yasal işlemlere maruz kaldı. Ekonomik kalkınma projelerini protesto edenler tacize uğradı. Yüksek Mahkeme, Meksiko'nun kürtajı suç kapsamından çıkararak yasasına yönelik anayasal bir itirazı reddetti. Cezaı adalet sisteminde reformlar başlatıldı. Kadına yönelik şiddet yaygın halde kaldı.

Arka plan

Kamu güvenliği ve enerji sektörü reformu siyasi tartışmaların merkezinde yer aldı. Örgütlü suçları hedef alan operasyonlarda binlerce federal polis ve 45,000 askeri personel görevlendirildi. Ancak, bu şebekelere bağlı şiddet arttı; medyadaki haberler bu tür şiddet olaylarında bu yıl 6,000'den fazla kişinin öldürüldüğünü gösterdi. Birçok emniyet gücü personeli de görev esnasında öldürüldü ya da yaralandı.

■ Eylül ayında, Meksiko Eyaleti La Marquesa Ulusal Parkı'nda, öldürülmüş olan 24 kişinin cesedi bulundu. Bir uyuşturucu çetesi tarafından misilleme olduğu iddia edilen bir saldırıda, Michoacán Eyaleti'ndeki Morelia'da, Meksika'nın Bağımsızlık Günü'nü kutlayan kalabalığın üstüne iki adet el bombası atılması sonucu sekiz kişi öldü ve birçok kişi yaralandı. Ekim ayında, federal polis el bombası saldırısıyla ilgili olarak üç kişiyi tutukladı. Bu kişiler, suçlanma öncesi gözaltına alındıkları sırada işkence gördüklerine ilişkin yasal bir şikayet sunmakla beraber suçlu olduklarını itiraf ettiler.

Suçla mücadele etmek için alınan önlemler arasında daha ağır cezalar verilmesi ve Anayasa'ya 80 günlük gözetli süresinin (*arraigo*) eklenmesi yer aldı. Eylül ayında, federal kurumlar ve devlet kurumları, polis ile diğer güvenlik önlemleri arasındaki koordinasyonun iyileştirilmesini amaçlayan Ulusal Güvenlik, Adalet ve Kanuna Uygunluk Antlaşması'nı imzaladı. Aralık ayında, polis kuvvetlerini düzenleyen kamu güvenliği mevzuatı Kongre tarafından onaylandı ancak insan hakları koruyucu önlemler güçlendirilmedi.

Haziran ayında ABD Kongresi, Meksika'ya 400 milyon ABD doları fon sağlayan Merida Girişimi'ni onayladı. Paket, Meksika polis ve ordusu mensuplarının yanı sıra, yargı ve göç memurları için de donanım ve eğitim öngörüyordu. Askeri kuvvetler için ayrılan fonun yüzde on beşinin teminatı, ABD

Dışişleri Bakanlığı Meksika'nın insan hakları koşullarına uyum sağladığını onaylayana kadar askıya alındı. Bunlar, 2006 yılında Oaxaca'daki siyasi kargaşa esnasında öldürülen ABD'li gazeteci Bradley Roland Will'in ölümünden sorumlu olan kişileri belirlemek üzere yürütülen inandırıcı soruşturmaları da içeriyordu. Ekim ayında, siyasi muhalefet grubunun bir üyesi olan Juan Manuel Martínez Moreno, Federal Başsavcılık tarafından gözaltına alındı ve Bradley Will cinayetinde suçlu bulundu. Aralarında bağımsız adli uzmanların ve Ulusal İnsan Hakları Komisyonu'nun da bulunduğu pek çok kişi tutukluğun dayanağını eleştirdi ve bu davada suçlanan kişilerin, Merida Girişimi koşullarıyla uyum içinde görünmek amacıyla günah keçisi ilan edilmiş olabileceğine yönelik endişelerini dile getirdi.

Ağustos ayında hükümet, Ulusal İnsan Hakları Programı'nı yayımladı, ancak bu program geniş taahhütlerin nasıl ve ne zaman gerçekleştirileceğini netleştirmede. Birçok sivil toplum örgütü, hükümetin sürekli bir insan hakları gündemi oluşturmak üzere kendileriyle diyalog kurmamasını eleştirdi. Hükümet ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri, Meksiko'daki ofisin varlığını devam ettirmek için anlaşmayı yeniledi.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları, protestolara öncülük ettikleri ya da insan haklarına saygı çağrısında buldukları için, tehditler, saldırılar, siyasi güdümlü cezai suçlamalar ve hapis cezalarıyla karşı karşıya kalmaya devam etti. Hükümet, insan hakları savucularına Amerika Kitası İnsan Hakları Komisyonu'nun öngördüğü koruma önlemlerini sağlamayı kabul etti. Ancak bazı savunucular, davalarını soruşturmak ya da etkin koruma sağlamak için hiçbir çabada bulunulmadığını bildirdi. ■ Nisan ayında Guerrero Eyaleti'nde yer alan Ayutla Belediyesi'ndeki Me' phaa Yerli Halklar Örgütü'nün (Organizacion de Pueblos Indigenas Me' phaa, OPIM) beş üyesi gözaltına alındı ve 1 Ocak tarihinde gerçekleşen Alejandro Feliciano Garcia cinayeti ile suçlandı. OPIM sürekli olarak Me' phaa topluluğunun dışlanmasına karşı kampanyalar yürütmüş ve Yerli Halkların haklarına dikkat çekmişti. Tutuklananların dördünün lehine federal bir önleme işlemine ve davanın siyasi temelli olduğuna dair güçlü kanıtlara rağmen, bu kişilerin beşi de yılın sonunda gözaltında kaldı. Söz konusu beş kişi düşünce suçlusu olarak kabul edildi.

Çeşitli ekonomik gelişim ve yatırım projeleri, yerel topluluklar tarafından yeterli ölçüde dikkate alınmadıkları gerekçesiyle ve projelerin toplumsal, çevresel ve diğer hakları üzerindeki olası olumsuz etkileri nedeniyle protesto edildi. Yerli Topluluklar dikkat çekici sayıda misillemeyle karşı karşıya kaldı. ■ Chihuahua Eyaleti'nde yer alan Madera Belediyesi'ndeki Huizopa topluluğunda, topluluğa ait topraklardaki madencilik faaliyetlerinin kendileriyle yapılan anlaşmalara uygun olarak yürütülmesini isteyen bölge sakinleri yasal gösterilerine son vermeleri için tehditlerle ve polis operasyonlarıyla karşı karşıya kaldı.

Polis ve güvenlik güçleri

Ordu

Askeri personelin yasadışı öldürmeler, işkence, kötü muamele, keyfi gözaltı ve yasadışı ev aramalarına karıştığını gösteren raporların sayısında artış oldu. Askeri yargı sistemi, insan hakları ihlalleri ile suçlanan askeri personeli soruşturma ve yargılamaya ilişkin yargısal yetkisini korudu. Ulusal İnsan Hakları Komisyonu, 2008 yılında askerler tarafından işlenen ciddi insan hakları ihlallerine ilişkin dokuz öneri düzenledi.

■ Mart ayında askeri personel, Sinaloa Eyaleti'nde bulunan Badiraguato Belediyesi'ndeki Santiago de los Caballeros'ta bir araca ateş açarak sonucunda dört kişi ölmesine ve iki kişinin de yaralanmasına yol açtı. Mağdurların silahlı olduklarına ya da herhangi bir tehdit teşkil ettiklerine dair hiçbir kanıt bulunmadı. Yılsonu itibariyle beş asker askeri makamlarca gözaltındaydı ve haklarında soruşturma başlatılmıştı. Yakınları tarafından askeri kuvvetlerin davadaki yargı yetkisini önlemek üzere sunulan bir ihtar dilekçesi yılsonu itibariyle askıda kaldı.

Polis

Yasadışı öldürmeler, işkence, aşırı güç kullanımı ve keyfi gözaltılar yaygın olarak devam etti. Daha güçlü soruşturma yetkisine sahip tek bir federal polis gücü yaratmak için adımlar atılmaya başlandı. Ancak, polisin insan hakları ihlallerine ilişkin hesap verebilirliğini artıran kayda değer hiçbir girişim gerçekleşmedi ve eyalet ve belediye düzeyinde polis güçleri yeniden düzenlenmedi.

■ Eylül ayında, Önceyici Federal Polis'in gereksiz olarak ve uyarı yapmaksızın Tamaulipas Eyaleti'ndeki Matamoros'ta bir araca birkaç el ateş ederken yoldan geçen 17 yaşındaki bir kişiyi vurduğu ve öldürdüğü

iddia edildi. Görgü tanıklarının yalnızca polisin ateş ettiğine ilişkin beyanlarına rağmen, arabada bulunan Carlos Solis ve Luis Alberto Salas tutuklandı ve yoldan geçen kişiyi öldürmekle suçlandı. Carlos Solis ve Luis Alberto Salas'ın gözaltında işkenceye maruz kaldığı ve yılsonu itibariyle silah bulundurma suçundan yargılanacakları davayı bekledikleri bildirildi. ■ Ekim ayında, Chiapas Eyaleti'nde bulunan La Trinitaria Belediyesi'ndeki Miguel Hidalgo yerli halkı topluluğunun altı üyesi eyalet polisi tarafından vurularak öldürüldü. Bu kişilerin en az dördü, infazı düşündüren koşullar altında öldürüldü. Çeşitli görevliler tutuklandı ve bunların 26'sının yılsonunda soruşturma altında olduğu bildirildi. ■ Eylül ayında, Baja California'daki Tijuana'da bulunan La Mesa eyalet cezaevindeki isyanlar sırasında 30'dan fazla mahkum hayatını kaybetti. Baja California İnsan Hakları Komisyonu Direktörü, ölümlerin bazılarının, operasyondan sorumlu güvenlik güçlerinin aşırı güç kullanımından ve diğer insan hakları ihlallerinden ötürü gerçekleştiğini duyurdu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İşkence ve diğer kötü muameleler yaygın kaldı. Çeşitli girişimlere rağmen, faillerin etkili bir şekilde yargılanması adına çok az ilerleme kaydedildi. Ağustos ayında Birleşmiş Milletler İşkenceyi Önleme Alt Komitesi çeşitli eyaletlerdeki gözaltı merkezlerini ziyaret etti ve bir dizi işkence vakası hakkında bilgi edindi. Alt Komite'nin bulguları gizli kaldı. ■ Şubat ayında iki Tzeltal yerlisi Eliseo Silvano Espinoza ve Eliseo Silvano Jimenez, Chiapas Eyaleti'ndeki Chilon'da Eyalet Otoyol Polisi tarafından gözaltında tutulmaktaydı. Bir itiraf almak amacıyla kendilerine ateş edildiği, göz yaşatıcı gaz sıkıldığı, kendilerinin dövüldüğü, neredeyse boğulduğu ve tehdit edildiği bildirildi. Eliseo Silvano Espinoza ve Eliseo Silvano Jimenez herhangi bir suçlama olmaksızın serbest bırakıldı. Yılsonu itibariyle haklarında soruşturma açılan iki polis memuru gözaltına alınmıştı.

■ Ekim ayında, öğretmenler ve topluluk destekçileri Morelos Eyaleti'nde protestolar gerçekleştirdi. Xoxocotla kasabasında, federal polis bir ana otoyoldaki protestoları sona erdirdi. Tutuklananların çoğu, evlerinde tutuklandıklarını, dövüldüklerini ve bazılarının sıcak korlarda yalın ayak yürümeye zorlandığını iddia etti.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

En az beş medya çalışanı öldürüldü ve kaçırılan en az birinin daha olduğu bilinmemektedir. Suç çetelerine atfedilen bu suçlar ve gazetecilere yönelik diğer saldırılar için cezasızlık devam etti. ■ Nisan ayında, Oaxaca Eyaleti'nin Triqui bölgesinde bulunan bir radyo istasyonunda çalışan iki yerli kadın Felicitas Martinez ve Teresa Bautista, içinde buldukları arabaya silahlı kişilerin ateş açması sonucu öldürüldü. Yetkililer cinayetin medyadaki çalışmalarıyla ilgisini inkar etti ancak tam bir soruşturma yürütmedi.

Cezasızlık

Eski ve güncel insan hakları için cezasızlıklar sürdü. Federal düzeyde ya da eyalet düzeyinde insan hakları ihlallerini soruşturacak ve yargılayacak etkili kurumların yokluğu, hesap verilebilirliği ve adalete erişimi ciddi biçimde kısıtladı. ■ Hükümet güçlerinin hiç açıklığa kavuşmayan koşullar altında Meksiko'daki protestocuları üzerlerine ateş açarak öldürdüğü Tlatelolco Meydanı katliamının 40. yıldönümünde sorumlu kişilerden hala hesap sorulacağına benzemiyordu. Yılsonu itibariyle, eski Başkan Echeverria'nın Tlatelolco katliamıyla bağlantılı olarak soykırımla yargılanmaması gerektiğine ilişkin önceki bir hükmün federal mahkeme tarafından incelemesi askıda bekliyordu.

1960, 1970 ve 1980'li yıllardaki yasadışı öldürmeler, zorla kaybedilmeler ve işkenceyle ilgili yüzlerce vakanın sorumlularının hesap vermesi için hiçbir adli ilerleme ya da hükümet vaadi gerçekleştirilmedi.

■ 1976 yılında güvenlik güçleri tarafından zorla kaybedilen ve nerede olduğu hiç belirlenemeyen Rosendo Radilla davası Haziran ayında Amerika Kitası İnsan Hakları Mahkemesi'ne sunuldu.

2004 yılında Guadalajara'daki birçok protestocuya yönelik işkence ve diğer kötü muameleler, 2006 yılının Mayıs ayında San Salvador Atenco'da tutuklu bulunan en az 26 kadına tecavüz dahil işkence veya 2006 ve 2007 yıllarında Oaxaca'daki siyasi kriz sırasındaki onlarca işkence, keyfi gözaltı ve yasadışı öldürmeler gibi güncel sembolik davaların soruşturmaların neredeyse hiçbiri olumlu sonuç yaratmadı. Ulusal Yüksek Mahkeme tarafından San Salvador Atenco ve Oaxaca'daki ihlallere ilişkin olarak yürütülen soruşturmaların sonuçları yılsonu itibariyle beklenmekteydi.

■ Devrimci Halk Ordusu'nun (Ejercito Popular Revolucionario, EPR) iki üyesi olan ve 2007 yılının Mayıs ayında zorla kaybedilme maduru olmasından korkulan Edmundo Reyes Amaya ve Gabriel Alberto Cruz Sanchez'in nerede oldukları, federal soruşturma ilerleme kaydetmediği için bilinmezliğini korudu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Ağustos ayında Ulusal Yüksek Mahkeme, Meksiko'nun 2007 yılında gebeliğin ilk 12 haftasındaki kürtajları suç kapsamından çıkararak reformlarına yönelik anayasal itirazları reddetti. Ailede, topluluma ve işyerlerinde kadına yönelik şiddet yaygın kaldı. Hükümet bir kez daha şiddet mağduru kadınlara hizmet edecek tıbbi uzmanlar için yeni prosedürler yayınlamadı.

28 eyalet kadınların şiddet görmedikleri bir hayata erişimine ilişkin mevzuatı yürürlüğe soktu ancak yalnızca federal yetkililer ve üç eyaletin hükümeti bu yeni mevzuatı uygulanması için yönetmelikler düzenledi. Pek çok kadın mülteci için fon taahhütleri, hizmet ağında ağır bir baskı oluşmasına yol açacak şekilde ertelendi.

■ Tekrarlanan şiddetli suçlar doğrultusunda 75'ten fazla kadın Chihuahua Eyaleti'ndeki Ciudad Juarez'de öldürüldü. Öldürülen ya da kaçırılan kadın ve kız çocuklarının davalarında adalet için baskı yapan insan hakları savunucuları tehditler ve gözdağlarıyla karşı karşıya kaldı.

■ 2001'de Ciudad Juárez'deki Campo Algodonero'da ölü bulunan sekiz kadından üçünün davası, Amerika Kitası İnsan Hakları Mahkemesi'ne sunuldu.

Göçmenler

ABD sınırını geçen göçmenlerin sayısının azaldığı bildirilirken, Meksika'ya geri gönderilmeler artış gösterdi. Meksika'daki düzensiz göçmenler, genellikle yerel otoriteler ile suç ortaklığı yapan suç çeteleri veya görevliler tarafından gasp, dövülme, kaçırılma, tecavüz ve cinayet gibi ihlallerle karşılaştı. Bu suçların sorumluları neredeyse hiçbir zaman adalet önüne çıkarılmadı. Federal yasama reformları Meksika'da yasadışı bulunmanın cezasını haptisten para cezasına indirdi. Geri gönderilmeden önce gözaltına alınma neredeyse tüm göçmenler için bir norm haline geldi. Göçmenlik ofisi memurlarının çocuk koruma hakları konusundaki eğitimi arttı. Birleşmiş Milletler Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Sözcüsü Mart ayında Meksika'ya bir ziyarette bulundu ve Orta Amerikalı

göçmenlere yönelik muameleler konusundaki ciddi endişelerini dile getirdi.

■ Nisan ayında, Oaxaca Eyaleti'nde bulunan Las Palmas'taki Niltepec Belediyesi'nde göçmenlik hizmetleri ve donanmanın düzensiz göçmenleri tutuklamak üzere gerçekleştirdiği ortak operasyon sırasında çekilen fotoğraflar medyada yayımlandı. Göçmenlerin dövülme ve aşağılanmaya maruz kaldığını gösteren fotoğraflar görgü tanıklarının ifadesiyle doğrulandı. Bununla beraber göçmenlik hizmetleri ve donanma bu istismların gerçekleştiğini yalanladı.

■ Oaxaca'da bulunan Ciudad Ixtepec'teki bir hostelde göçmenlere insani yardım sağlayan ve maruz kaldıkları ihlalleri belgeleyen Peder Alejandro Solalinde ve iş arkadaşları, çalışmalarını neticesinde tekrarlanan tehditlerle karşı karşıya kaldı.

Yasal, yapısal veya kurumsal gelişmeler

Federal Anayasa'da, kamu güvenliğini ve cezai adalet sistemini değiştiren, aralarında sözlü duruşmaların başlamasının da bulunduğu ve sıradan suçların yargılanmasında masumiyet karinesi gibi iyileştirmeler getiren önemli reformlar yapıldı. Ancak, reformlar uygun kontrol öngörmeden ciddi federal suçları soruşturan savcılarının gücünü artırdı. Reformları hayata geçirmek için sekiz yıllık bir süre belirlendi ve reformları federal düzeyde uygulamak için yasal öneriler geliştirecek özel bir hükümet komitesi kuruldu. Pek çok eyalette reformlar başlamadı.

Uluslararası insan hakları sözleşmelerini açık bir biçimde Anayasa'ya dahil edecek olan reformlar bloke edildi.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📖 Kadınların adalet ve güvenlik için mücadelesi – Meksika'da aile içi şiddet(AMR 41/021/2008)

📖 Uluslararası Af Örgütü Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik Tarama Sunumu (AMR 41/038/2008)

📖 Meksika'daki Yerli Halkların Haklarını Koruma: Me' phaa Yerli Halklar Örgütü (AMR 41/040/2008)

MISIR

MISIR ARAP CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Muhammad Hosni Mubarak
Hükümet başkanı:	Ahmed Nazif
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	76.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	70.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 37/29
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%71.4

Olağanüstü halin iki yıl uzatılması büyük bir huzursuzluğa neden oldu. Artan gıda fiyatları ve büyüyen yoksulluk, kamu ve özel sektördeki işçilerin grev dalgasını tetikledi. Bazı protestocular, polis ile göstericiler arasında şiddetli çarpışmalar yaşanmasına neden oldu ve olağanüstü hal mahkemeleri de dâhil bazı protestocular yargılandı. Eylül ayında Al-Duwayqah varoşlarındaki kaya kayması sonucu, en az 100 kişi öldü ve başkent Kahire nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturduklarına inanılan varoş mahallesi sakinlerinin zor koşullarının bir kez daha altını çizdi. Gazeteciler hakaret ve diğer suçlardan ötürü hapis cezası alma tehdidi altında kalmayı sürdürdü. Özellikle de Müslüman Kardeşlerden yüzlerce politik aktivist, Nisan'daki yerel seçimlerin arifesinde dahi tutuklandı. Yeni bir terörle mücadele yasası hala hazırlanırken, binlerce siyasi mahkûm, olağanüstü hal mevzuatı uyarınca idari tutuklu olmaya devam etti; birçoğunun tutukluluğu on yıldan uzun süredir devam ediyordu. İşkence ve diğer kötü muameleler yaygındı. Göçmenler İsrail'e geçmeye çalışırken, Mısır güvenlik kuvvetleri tarafından öldürüldü ve yaklaşık 1,200 Eritreli sığınmacı, güvenlik endişeleri taşımalarına rağmen, Eritre'ye zorla geri gönderildi. Kadın sünneti (FGM) uygulaması yasayla yasaklandı.

Yasal gelişmeler

Nisan ayında, ibadet mekânlarının içinde gösteri yapmayı yasaklayan ve bu yasayı ihlal edenler için bir yıla kadar hapis cezası öngören bir yasa geçti. Haziran ayında, Çocuk Yasası üzerinde yapılan değişikliklerle, kadın sünneti ve 18 yaş altı evlilikler yasaklandı, kadınların çocukları kendi soyadlarına kaydetmesine izin verildi ve çocukların satılması, çocuklara yönelik cinsel taciz ve istismar için hapis cezası getirildi.

Çeşitli yasa tasarıları insan hakları açısından tehdit

oluşturdu. İfade özgürlüğünü daha da kısıtlayacak olan, görsel-ışitsel medyaya ilişkin mevzuat tasarısı yaygın biçimde tartışıldı. “Toplumsal barışı”, “ulusal birliği” ve “kamu değerlerini” ihlal ettiği görülen gazeteciler bu mevzuata göre üç yıla kadar hapisle karşılaşabiliyordu.

1981'den bu yana yürürlükte olan olağanüstü hal, yetkilileri ciddi insan hakları ihlalleri teşkil edenlere benzer, olağanüstü hal tarzı yetkilerle donatması beklenen yeni bir terörle mücadele yasasının çıkmasını bekleyerek, Mayıs ayında yenilendi.

Adalet sistemi

Askeri ve özel mahkemeler

Askeri ve özel mahkemelerdeki aşırı adil olmayan yargılamalar devam etti. Askeri mahkemede yargılanan davalıları arasında, siviller de vardı. Bu durum uluslararası adil yargılama standartlarının ihlalidir.

■ Yirmi beş Müslüman Kardeşler üyesi, Haikstep askeri mahkemesi tarafından Nisan ayında 10 yıla kadar hapis cezasına mahkum edildi; yargılama sırasında bu kişilerin yedisi mahkemede mevcut değildi. Müslüman Kardeşler'in bir lideri, Khairat al-Shatir yedi yıl boyunca hapsedildi. On beş davalı suçsuz bulunarak serbest bırakıldı ancak yurtdışına çıkmaları yasaklandı. Bu kişilerin tümü terörizmle ilgili ve para aklama suçlarından yargılandı. Adı geçenler bütün suçlamaları reddetmişti. Temyize başvurdular. Uluslararası Af Örgütü gözlemcilerinin duruşmada bulunması engellendi.

■ Ağustos ayında Tanta (Olağanüstü) Temyiz Mahkemesi'nde yargılanan 49 kişi, 6 Nisan'daki şiddetli protestolara katılmak da dâhil çeşitli suçlarla itham edildi (aşağıya bakınız). Davalılar, Devlet Güvenlik Soruşturması (SSI) memurları tarafından, tutuklanmalarının ardından Kahire Lazoghly Meydanı ve Mahalla'da dokuz gün gözlerinin bağlı tutulduğunu ve işkence gördüklerini söyledi. Yöntemler şunları içeriyordu: vurma, elektrik şokları ve kadın yakınlarına cinsel taciz tehdidi. Yetkililer, bu şikâyetlere ilişkin bağımsız soruşturma yapılmasını emretmedi ve işkenceyle alınan itiraflar davalılara karşı temel kanıtları teşkil etti. Davalıların yirmi ikisi Aralık ayında beş yıla kadar hapis cezasına mahkûm edildi.

İdari gözaltı

İçişleri Bakanlığı Ocak ayında, idari tutukluların 1,500'ü geçmediğini belirtti. Ancak gayri resmi kaynaklar gerçek rakamın büyük ölçüde yüksek;

muhtemelen 10,000 kadar olduğunu ve yıllarca hüküm giymeden ya da yargılanmadan sürekli tutulan kişileri de içerdiğini söyledi. İçişleri Bakanlığı emriyle tutulan idari tutuklular, zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı koşullarda tutuldu ve bazılarının hastalandığı bildirildi. Çoğu, serbest bırakılmalarına ilişkin tekrar eden mahkeme kararlarına rağmen, cezaevinde kaldı. Ağustos ayında İçişleri Bakanlığı, 1990'larda yargılanmadan tutulan ya da serbest bırakılma kararlarına karşın cezaevinde tutulan 1,000 kadar İslamcıya toplam 10 milyon Mısır sterlini (1.87 milyon USD) tazminat ödemeyi kabul etti.

■ Sina merkezli Wedna Na'ish (Yaşamak İstiyoruz) hareketinin lideri ve roman yazarı Musaad Suliman Hassan (Musaad Abu Fagr olarak bilinir), İskenderiye Borg Al-Arab Prison Cezaevi'nde ve sonra Kahire'de Abu Zaabal Cezaevi'nde, serbest bırakılmasına ilişkin çeşitli mahkeme kararlarına rağmen, İçişleri Bakanlığı yetkisiyle tutuldu. Bakan, El-Arish'teki bir mahkeme protestoları kıskırtma ve yetkililere karşı gelme suçlarından beraat ettirdikten sonra, Şubat ayında tutuklanmasını emretti. Temmuz ve Aralık 2007'deki Sina Bedevilerinin ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının tanınmasına yönelik gösterilerden sonra Aralık 2007'de tutuklandı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Terör şüphelisi olduğu kabul edilen ve son yıllarda ABD ve diğer hükümetler tarafından zorla ülkeye geri gönderilen sayısız Mısırlı tutulmaya devam etti; bazılarının Mısırlı güvenlik güçlerinin işkencesine maruz kaldığı bildirildi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İşkence ve diğer kötü muameleler, karakollarda, cezaevlerinde ve SSI gözaltı merkezlerinde sistematik olarak devam etti. Faillerin çoğunun cezasızlığı devam etti ve polisin mağdurları, şikâyetle bulunmaları halinde yeniden tutuklama ya da yakınlarını tutuklama tehdidi bunu ağırlaştırdı. Ancak bazı işkenceciler yıl içinde mahkemeye alındı.

■ Ekim ayında, Mervat Abdel Salam, Minya Valiliği, Samalut'taki evine polisin baskın yapmasından ve bir hırsızlık soruşturması sırasında kendisini dövmesinden sonra öldü. Hamile olması ve kanamasının başlamasına rağmen, polislerin Salam'ı eve kilitleyerek, tıbbi yardımı geciktirdiği bildirildi. Ailesi savcılığa şikâyetle bulundu ve savcılık soruşturma emri verdi. Ancak, ilk adi tıp raporu,

ailesinin de gördüğü yaralanmalara rağmen, dış bir şiddet izi olmadığı sonucuna vardı. Ailenin avukatlarının talep ettiği bağımsız tıbbi rapor, bedeninde şiddet izleri bulunduğunu doğruladı. Polis Mervat Abdel Salam'ın ailesinin çeşitli üyelerini şikâyeti geri almaları konusunda baskı yapmak için tutukladı.

Gözaltında ölüm

Gözaltında işkence ve diğer kötü muamelelerden ötürü birkaç ölüm vakası bildirildi.

■ Ali Muhammad Muhammad Abd-al-Salam, 8 Eylül tarihinde Yukarı Mısır'daki Asyut Cezaevi'nde öldü. Diğer mahkûmlar, bir cezaevi gardiyanının Salam'a saldırdığını ve onu öldürdüğünü bildirdi. İçişleri Bakanlığı, diğer mahkûmlarla kavga ettikten sonra tek kişilik hücresinde öldüğünü söyledi.

Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

Siyasi muhalefet grupları, özellikle Müslüman Kardeşler üzerindeki hükümet kısıtlaması Nisan'da yoğunlaştı. 5 Nisan'da, yerel seçimlerden üç gün ve planlanan genel grevden bir gün önce, hükümet tüm gösterileri yasakladı. Buna rağmen, Kahire'nin kuzeyindeki Mahalla'da ve diğer şehirlerde gerçekleştirilen protestolar şiddetle bastırıldı. Güvenlik kuvvetlerinin aşırı güç kullanımından ötürü, en az üç kişi vurularak öldürüldü ve onlarca kişi yaralandı.
■ 23 Temmuz'da, “6 Nisan Gençliği” grubunun – Mahalla'daki tekstil işçilerinin grevini desteklemek için genel grev çağrısı yapan blogcular, aktivistler ve diğer kişilerin topluluğu- 14 üyesi, İskenderiye'deki barışçı bir protesto sırasında tutuklandı. Tutuklananlardan bazıları polis gözetimindeyken kötü muamele gördü. Tümü Temmuz sonu ve Ağustos başında suçsuz bulunarak serbest bırakıldı.

İfade özgürlüğü

Yetkililer, eleştiri ve fikir ayrılığını kısıtlamak için sert yasaları kullandı. Gazeteciler hakkında hakaret ve diğer suçlardan davalar açtılar, kitapları ve yabancı gazeteleri sansürlediler ve Mısır medyasına kısıtlamalar getirdiler. Bazı internet siteleri bloke edildi ve blogcular ve diğer hükümeti eleştirenler tutuklandı. Çeşitli yabancı uydı televizyonu istasyonlarının Kahire'deki ofislerini kapatması ya da Mısır'daki yayınlarını durdurması emredildi. Cairo News şirket yöneticisi, Nisan ayında Mahalla'daki gösteriler sırasında Başkan Mubarak'ın posterini yırtan protestocuların görüntüsünü yayınladığı için, 150,000

Mısır sterlini (27,000 USD) para cezasına mahkum edildi ve yayın donanımına el konuldu.

■ Mart'ta, Al-Dustour günlük gazetesi editörü İbrahim Eissa, başkanın sağlığını sorgulayan bir yazısından ötürü, altı ay hapis cezasına mahkum edildi ve Eylül'de temyiz sonuncunda cezası iki aya indirildi. Kamu yararına ve ulusal istikrara zararlı bulunan bilgiler yayınlamaktan ötürü Ceza Kanunu uyarınca yargılandı. Ekim'de Başkan tarafından affedildi. Ağustos'ta, Al-Dustour'un bir sayısı sansürlendi.

İnsan hakları savunucuları

İstismarları ilan etmeye ya da işkence mağdurlarını savunmaya çalışan avukatlar da dahil insan hakları savunucuları yetkililerin tacizine uğradı ve dava edildi. Ancak, Mart'ta, 2007'de yetkililer tarafından kapatılan Sendika ve İşçi Hizmetleri Merkezi'nin bir STK olarak tescil edilmesine ve çalışmalarına devam etmesine izin verildi. Ekim ayında, İnsan Hakları ve Yasal Yardım Derneği, kapatılmasına karşı dava kazandı.
■ 30 Nisan'da, işkence mağdurlarının kırıkları ve diğer yaralanmaları için hayati hizmetler sunan Nadim Merkezi'nin yöneticisi Magda Adly Kafr Dawwar mahkeme binasında saldırıya uğradı. Saldırgan, halk tarafından yakalandı; saldırıyı yerel polis memurunun emriyle gerçekleştirdiğini söyledi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Haziran'da geçen Çocuk Yasası değişikliği, kadın sünnetini “tıbben gerekli” olduğu durumlar haricinde yasakladı. Birçok kişiyi korkutan bu gereklilik terimi yasanın etkisini azaltabilir. Yasaya uymayanlar iki yıl hapis cezası ya da yüksek miktarda para cezasına mahkum edilecek.

Ekim ayında, bir Kahire mahkemesi, bir erkeği, bir kadın sokakta yürürken sürekli arabasından taciz ettiği gerekçesiyle üç yıl hapis cezasına mahkum etti.

Ayrımcılık – şüpheli gey erkekler

Ekim 2007'de başlayan bir polis önleminde, Kahire ve İskenderiye'de 24 kişi, erkekler arasındaki karşılıklı anlaşmaya dayalı cinsel eylemleri dava etmekte kullanılan, “daimi ahlaksızlık” suçuyla tutukladı. Bu kişilerden HIV-pozitif olduğundan şüphelenilen on ikisi, Kahire'de tutuklandı ve sonra polisin işkencesine ya da dövme de dâhil kötü muamelesine maruz kaldı ve istemsiz HIV/AIDS testi yapıldı. Test sonucu pozitif olanlar, Sağlık ve Nüfus Bakanı'nın uluslararası

protestolardan sonra zincirlerin açılmasını emrettiği Şubat'a kadar yataklarına zincirlendi. Çoğu, eşcinsel ilişkiye girdiklerinin “kanıtlanması” için zorla anal muayeneye tabi tutuldu; böylesi istemsiz muayeneler işkence teşkil etmektedir. Bu kişilerden dokuzu, sonradan bir ila iki yıl hapis cezasına mahkum edildi; diğer üçüne yönelik suçlamalar düştü. Bir yıl hapis cezasına mahkum edilenlerden dördü, cezalarının dörtte üçünü tamamladıktan sonra serbest bırakıldı. Nisan ayında İskenderiye'de tutuklananlardan on birinin, iki yıllık hapis cezaları Ağustos'ta İskenderiye Temyiz Mahkemesi'nde onaylandı. Tümü zorla anal muayeneye tabi tutuldu.

Ayrımcılık – dini azınlıklar

Yüksek İdare Mahkemesi Ocak ayında, dinleri devlet tarafından tanınmayan Bahailerin inançlarını belirtmeden kimlik belgelerini almasını düzenleyen bir hükümet politikasını bozdu. Şubat ayında mahkeme, İslam'ı kabul eden Koptik Hristiyanların Hristiyanlığa geri dönebileceğine ve bunu kimlik kartlarında belgeleyebileceğine hükmetti. Buna rağmen, yetkililer mahkeme kararına uymakta isteksiz davrandı. Kimlik kartları temel hizmetlere erişim için gereklidir. Raporlara göre, Mısır'da sayıları 6 ila 8 milyon olan Koptik Hristiyan topluluğuna yönelik sektter saldırılar arttı. Koptik Hristiyanlar ve Müslümanlar arasındaki tek tük çarpışmada sekiz kişi öldü.

Ölüm cezası

En az 87 ölüm cezası geçti ve en az iki kişi infaz edildi. Ölüm cezasının kullanımına ilişkin artan tartışmalar oldu; bir yargıçlar ve jüriler konferansı kapsamının kısıtlanmasına yönelik bir kampanya yapmayı kabul etti.

Aralık'ta Mısır, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu, için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar

Güvenlik güçleri, muhtemelen mültecileri ve sığınmacıları içeren ve çoğu Sudan ve Eritreli olan Mısır'dan İsrail sınırını geçmeye çalışan göçmenlere karşı aşırı öldürücü güç kullandı; 28 kişi vurularak öldürüldü ve çok sayıda kişi yaralandı. Yüzlerce göçmen “Yasadışı olarak Mısır'ın doğu sınırından çıkmaya çalışmaktan ötürü askeri mahkemede yargılandı; hiçbirinin sığınma için Mısır'daki BMMYK temsilciliklerine erişimine izin verilmedi. Eritre ve

Sudanlılar dâhil çoğu göçmen, ciddi insan hakları ihlallerine uğrama risklerinin bulunduğu ülkelere zorla geri gönderildi.

■ Haziran ayında, 1,200 kadar Eritreli sığınmacı, işkence ve diğer ciddi insan hakları ihlalleri risklerinin bulunduğu Eritre'ye zorla gönderildi. Çoğu derhal Eritreli makamlarca askeri eğitim kamplarına alındı.

Barınma hakları – varoşlar/kaçak yerleşkeler

100'den fazla Al-Duwayqah sakini 6 Eylül'deki kaya kaymasında öldü. Al-Moqattam dağından sızan su, olası bir felaketin habercisiydi, ama yetkililer gerekli önlemi almadı. 1993'te Zabaleen varoşundaki benzer bir trajedide hükümet, 1999'da Al-Duwayqah'ın boşaltılmasını emretti, ama çoğu sakin ayrılmayı reddetti, çünkü yetkililerin uygun alternatif barınma olanakları sunmadığı bildirildi.

Felaket alanı polis kordonuna alındı ve gazetecilerin ve insan hakları örgütlerinin erişimine kapatıldı. Hayatta kalanlar için ordu ve Mısır Kızılayı tarafından kamplar kuruldu. Hayatta kalanlar protestolar düzenledi ve hepsi değil ama çoğu alternatif barınma olanaklarına kavuştu. Savcının ölümlerin nedeni konusunda bir soruşturma açtığı bildirildi.

Trajedi, Mısır'da varoşlarda yaşayan, resmi tahminlere göre 5 ila 11 milyon kişinin çoğunun maruz kaldığı riskleri hatırlattı. Ve bu kişilerin çoğu aşırı kalabalık, temel hizmetlerden yoksun sayısı 1,000 civarında olan kaçak yerleşkelerde (ashwaiyyat) yaşıyor.

Sağlık hakkı

4 Eylül'de, bir Kahire idari mahkemesi Başbakan'ın kamunun kar amacı gütmeyen Sağlık Sigortası Kurumu'nun 2007 dekarlık tesislerini ve varlıkları ile bağlı şirketlerini Mısır Sağlık Holdingi Şirketi'ne devrettiğini buldu. Bu durum, devletin sağlık hakkını garanti altına alma görevinin ihlalidir. Aynı zamanda, bu devir Anayasa ve Mısır'ın Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerini ihlal etti. Mahkeme, sağlık hizmetlerini karşılayamayan kişilerin sağlık hakkından mahrum kaldığı sonucuna vardı. Mahkeme, aynı zamanda, makul bir fiyatla tıbbi bakım hakkının hükümetin yeni idari yöntemler belirleme hakkını yönlendirmesi gerektiğini belirtti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

Uluslararası Af Örgütü delegeleri Şubat'ta, askeri mahkemedeki bir davaya gözlemci olarak katılmak üzere Mısır'ı ziyaret etti, ancak davaya katılamadı. Ayrıca Mayıs ve Temmuz'da konferanslara ve atölyelere katılmak üzere ziyaretler gerçekleştirildi.

Mısır: 117 STK, HIV'ye dayalı tutuklamalar ve duruşmaları kınadı – polise yardım eden doktorlar tıp etiğini ve insan haklarını ihlal ettikleri için kınandı, 7 Nisan 2008

Mısır: Müslüman Kardeşler'e verilen cezalar adli bir hatadır, 15 Nisan 2008

Mısır: Çölde ölümcül yolculuklar (MDE 12/015/2008)

Mısır: Olağanüstü hal mahkemesinde yargılanacak 49 kişi için adalet yok (MDE 12/019/2008)

Mısır: Uluslararası Af Örgütü korkusuz polisler konusundaki endişelerini dile getiriyor (MDE 12/023/2008)

Mısır: Olağanüstü hal mahkemesinde yargılanacak 49 kişi için adalet yok (MDE 12/019/2008)

MOĞOLİSTAN

MOĞOLİSTAN	
Devlet başkanı:	Nambaryn Enkhbayar
Hükümet başkanı:	Sanjaagin Bayar
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	2.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	65.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 57/49
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%97.8

Temmuz ayında, başkent Ulan Batur’da, seçimlerde yaygın olarak iddia edilen dolandırıcılık ithamları nedeniyle ayaklanmalar meydana geldi, beş kişi öldürüldü ve yüzlerce insan yaralandı. Polis 700’ün üzerinde kişiyi tutukladı ve avukatlarıyla, yakınlarıyla görüşmelerini, tıbbi bakıma erişimlerini engelledi. Tutukluların gözaltında polis tarafından dövüldüğüne dair raporlar iletildi. Ölüm cezası gizli olarak uygulanmaya devam etti.

Arka plan

Parlamento seçimleri 29 Haziran’da yapıldı. Moğolistan Devrimci Halk Partisi’nin çoğunluğu ve Demokratik Parti’nin azınlığı ile bir koalisyon hükümeti kuruldu.

Şiddetli protestoların bastırılması

1 Temmuz günü, seçimle ilgili dolandırıcılık ithamlarını takiben Ulan Batur’daki protestocular

Moğolistan Devrimci Halk Partisi merkezini ateşe verdi ve ticari büroları yağmaladı. 2 Temmuz’da, dört günlüğüne olağanüstü hal ilan edildi. Polis memurları dahil yüzlerce kişi yaralandı. Yerel medya polisin isyancıları bastırmak için gözyaşırtıcı gaz bombası, plastik mermi ve gerçek mühimmat kullandığını bildirdi. Dördü silahla olmak üzere beş kişi öldü. On polis memuru bilah kullanımıyla bağlantılı olarak tutuklandı. Emniyet müdürü görevden alındı. Ulan Batur Emniyeti, Koruma Teşkilatı ve Devriye Kuvveti müdürleri Polis Akademisi’nde görevlere kaydırıldı. Silah kullanımına dair Başsavcılık soruşturması yıl sonu itibarıyle devam ediyordu.

■ 2 Temmuz’da, polis 24 yaşındaki Enkhbayar Dorjsuren’i Ulan Batur’da boynundan vurdu. Ertesi gün işe gitmediği için aramaya girişen ailesi Dorjsuren’in bedenini morgda buldu. İzinleri dışında otopsi yapılmıştı. Dorjsuren’in ölümüne dair herhangi bir soruşturmanın varlığına dair bilgi alınamadı.

Keyfi tutuklamalar, gözaltılar ve kötü muameleler

2 Temmuz gününün erken saatlerinde polis ayaklanmaların gerçekleştiği mahallerde 700’den fazla kişiyi tutukladı. 27’si çocuk 259 kişi huzuru bozmak, hırsızlık ve soygun gibi suçlarla tutuklandı. Bazı durumlarda çocuklar yetişkinlerle aynı yerde tutuldu. Avukatla görüşme veya tıbbi erişim, gözaltıların ilk haftalarında engellendi. Polisin bazen gözaltında tutulanları itiraf amacıyla dövdüğüne, bazen de gözaltında tutulanların diğer tutukluları dövdüğüne dair raporlar iletildi.

■ 3 Temmuz günü polis, 23 yaşındaki Davaasuren Batzaya’yı kamu düzenini bozmak ve yağmaya karışmaktan dolayı tutukladı. Batzaya, Chingeltei Cezaevi’ne sevk edildi. Sağır olmasına rağmen Davaasuren Batzaya’nın bir tercümana veya avukata erişimine izin verilmedi. Ailesine göre, polis ve diğer gözaltında tutulanlar tarafından dövülmüştü. 6 Temmuz tarihinde, 10 Temmuz’da kefaletle tahliye edilmeden önce Gants Khudag Cezaevi’ne sevk edildi.

■ 5 Temmuz günü Halk Hareketi Partisi başkanı Jalbasuren Batzandan tutuklandı. 7 Temmuz günü başkan yardımcısı Otgonjargal Magnai da tutuklandı. Aile yakınlarına göre, her ikisi de protestolar esnasında seçim hilelerine dair konuşmalar yapmış, şiddet içermeyen protestoları teşvik etmişti. Jalbasuren Batzandan 19 Ağustos, Otgonjargal Magnai 28 Ağustos tarihinde kefaletle serbest bırakıldı. Her ikisi hakkında da

“bozgunculuk” ve “kitleseI huzursuzluk yaratma” suçlarıyla dava açıldı. Otgonjargal Magnai aynı zamanda saldırıda bulunmakla suçlandı. “Bozgunculuk” suçu, asgari 20-25 yıl hapis cezası veya ölüm cezasına tekabül ediyor.

İfade özgürlüğü

Yetkililer, hükümetin ayaklanmalarla baş etme yöntemlerini eleştirenleri tutukladı veya para cezasına mahkum edildi. Olağanüstü hal sırasında sadece devlet destekli televizyon kanalının yayın yapmasına izin verildi.

Ölüm cezası

İnfazlar gizlilikle gerçekleştirildi; ölüm cezaları veya infazlar üzerine hiçbir resmi istatistik mevcut değildi. Ölüm cezasına mahkum edilen mahkûmların hapsedilme koşullarının kötü olduğu bildirildi. Mahkûmlar genellikle 12 ay kadar infaz sırasını bekledi, fakat bu kimi durumlarda 24 ayı buldu.

Aralık ayında Moğolistan, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Yasal gelişmeler

Moğolistan, Sınıraşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin (Palermo Protokolü) parçası olan İnsan Kaçakçılığının, Özellikle Kadın ve Çocuk Kaçakçılığınının Önlenmesi, Bastırılması ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol’ü imzaladı.

MOLDOVA

MOLDOVA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Vladimir Voronin
Hükümet başkanı:	Zinaida Greceanii
	(Mart ayında Vasile Tarlev'in yerine geçti)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırdıldı
Nüfus:	3.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	68.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 21/17
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.1

İşkence ve diğer kötü muamelelerle ilgili çok sayıda vaka kaydedildi ve failler cezasız kaldı. İfade özgürlüğü ile ilgili yeni bir yasa çıkarıldı fakat

yasanın uygulanmasında öngörülen değişikliklere ayak uydurulamadı. Uluslararası kurumlar bazı toplulukların ayrımcılığa maruz kaldığını ve İrk ayrımcılığına yönelik suçlar için etkin bir yargılama süreci yürütülmediğini açıkladı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İşkencenin önlenmesi ve işkence ile diğer kötü muamelelerin cezasız kalmaması için 14 Mart’ta mecliste yeni bir yasa geçirildi. Yasanın getirdiği değişiklikler arasında, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun, hakkında suçlamada bulunulan kuruma, mahkumun işkence ve diğer kötü muamelelere maruz kalmadığını kanıtlama yükümlülüğü getirecek şekilde değiştirilmesi de bulunuyor. Değişikliklerden önce, işkence ya da kötü muameleye maruz kaldığını iddia eden mağdurlar, bu iddiaları kanıtlamakla yükümlüydü.

Moldova’nın İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi altındaki Seçmeli Protokolü imzalamasından doğan yükümlülükleri doğrultusunda gözaltı merkezlerini izlemek için kurulan Meclis Ombdusman Bürosu’ndaki Danışma Konseyi Mart ayında çalışmaya başladı. Ancak Konsey’e yeterli ödenek oluşturulmadığı ve Meclis Ombdusman Bürosu’ndan yeteri kadar bağımsız olamadığı konusunda endişeler vardı. Gözaltındaki işkence ve diğer kötü muamelelere dair raporlar gelmeye devam etti.

■ Şubat ayında, Vasiliu ve Petru Livadari kardeşlerin, Cricova cezaevinde gördükleri muameleler ve cezaevi koşulları ile ilgili şikayette buldukları için cezaevi görevlileri tarafından dövüldükleri iddia edildi. Yine iddialara göre, Ombdusman’a şikayette bulunduktan sonra, öldüresiye dövüleceklerine dair tehdit edildiler. Ombdusman’ın ısrarı ile iki mahkum başka bir yere taşındılar ancak şikayetleri incelemek üzere Cricova cezaevine gelen savcı iki kardeşi şikayetlerinden vazgeçirmeye çalıştı. Moldova’da cezaevi hizmetleri konusunda yargı yetkisi bulunan Adalet Bakanlığı 6 Mart’ta yaptığı açıklamada Vasiliu ve Petru Livadari kardeşlerin tıbbi tedavi görmeleri için cezaevi hastanesine gönderildiklerini fakat kötü muamele gördükleri ile ilgili bir ize rastlanmadığını bildirdi. Ancak Başsavcılık 4 Nisan’da, iki cezaevi görevlisinin Ceza Kanunu’nun 309/1 maddesi gereğince işkenceden suçu bulunduğunu açıkladı. Yıllonu itibarıyle dava devam etmekteydi.

Cezasızlık

İşkence ve diğer kötü muamelelerin failleri, kusurlu ve etkisiz soruşturma sistemi ve gerekli siyasi iradenin yoksunluğu sebebiyle cezasız kalmaya devam ettiler.

■ Şubat ayında Viorica Plate, Uluslararası Af Örgütü'ne polis tarafından kendisinin ve avukatının tacize uğradığını bildirdi. Viorica Plate, 2007 yılının Mayıs ayında Kişinev'de polis tarafından işkenceye maruz kaldı ve Viorica Plate'e işkence yapan polis memurlarından ikisi 1 Kasım'da 6 yıl hapis cezasına mahkum edildi, biri de şartlı olarak tahliye edildi. Plate, işkenceden suçlu bulunan polis memurlarının maruz kaldığı tacizden sorumlu olduğunu ve söz konusu polis memurlarının tutuklanmadığını söyledi. 6 Mart'ta Başsavcılık sorgulanan memurların temyize başvuru yaptıkları için henüz tutuklanmadığını, ayrıca Viorica Plate'i korumak için herhangi bir önlem almaya gerek olmadığını söylediler.

■ 23 Haziran'da Kişinev Savcılık Bürosu, Sergei Gurgurov'un işkenceye maruz kaldığı gerekçesiyle yaptığı ceza davası başvurusunu reddetti. Sergei Gurgurov, 2005 yılının Ekim ayında Kişinev'de polis tarafından kafa ve omurgasından yaralanıp kalıcı olarak sakat kalmıştı.

İfade özgürlüğü

22 Şubat'ta Moldova parlamentosu toplanma hakkı ile ilgili 22 Nisan'da yürürlüğe giren bir yasa çıkardı. Sivil toplumla yapılan geniş çaplı müzakereler sonunda tanzim edilen yeni yasa, Moldova'daki ifade özgürlüğünü genişletmek üzere önemli adımlar içeriyordu. Yeni yasaya göre, halk etkinlikleri düzenleyenler yerel yetkilileri bilgilendirmek zorunda olsa da onların iznine ihtiyaç duymayacak ve toplananların sayısı 50'den az olduğu takdirde yetkilileri bilgilendirmeye de gerek duymayacak. Yasa aynı zamanda toplanmaların sadece mahkeme kararıyla yasaklanabilmesini de öngörüyordu. Yine de, düzenlemelerdeki bu ilerlemelere rağmen polis ve yerel yetkililer ifade özgürlüğünü kısıtlamaya devam ettiler. İnsan Hakları Kaynakları Merkezi adlı yerel bir sivil toplum kuruluşunun yürüttüğü izlemeye göre, söz konusu yasa yürürlüğe girdiğinden beri polisin gösterilerde mevcut bulunması, gözaltılar ve polis tarafından güç kullanımı oldukça arttı. Polisin birçok suçlaması mahkeme tarafından onanmasa da, insanların barış içinde gösteri yapmaları engellendi ve insanlar gösterileri yaptıkları takdirde kısa süreliğine gözaltına alındılar.

■ 8 Mayıs'ta Kişinev Belediye Başkanlığı lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender (LGBT) aktivistlerin gösteri yapmalarını yasakladı. Genderdoc-M adlı sivil toplum kuruluşu, Belediye'yi yeni ayrımcılık karşıtı yasayı desteklemek için meclis binası önünde gösteri yapma niyetleri konusunda bilgilendirmişti. Belediye'nin yazılı açıklamasında dini örgütler, okul öğrencileri ve başkent sakinlerinin planlanan gösteriye olumsuz tepki verdiğini ve "cinsel azınlıklarının saldırganlıkla ve ahlaki ve manevi değerlere saygısızlık etmekle suçladıklarını" söyledi. Böylece, "gerginliğe yol açmamak" gerekçesiyle ve göstericilerin korunması amacıyla toplantının yasaklanması gerektiğini savundu. Aktivistler 11 Mayıs'ta otobüsle meclis binasına vardıklarında yaklaşık 300 karşı gösterici tarafından sarıldı ve otobüsten inmeleri engellendi. Tanıklar bölgede çok az polis memurunun mevcut olduğunu ve alandan zorla gönderilmeye çalışılan LGBT aktivistlerini artan gerginliğe rağmen korumadıklarını bildirdiler. Yaralanan kimse olmadı.

■ Nisan ayında, ifade özgürlüğü örgütü Hyde Park'tan Oleg Brega, devlet yayın şirketinin kuruluş yıldönümünde Kişinev'in merkezinde yalnız ve barışçıl bir şekilde gösteri yaparken polis tarafından tutuklandı. Polis, Oleg Brega'nın gösteri yapmasını engellemeye çalıştı ve onu fanatiklik yapmakla suçladı. Mahkeme Oleg Brega'yı 8 Mayıs'ta halka açık alanda küfür etmekten dolayı 3 gün gözaltı cezasına mahkum etti. Kardeşi Ghenadie Brega, Oleg Brega'nın gözaltına alınmasını protesto etmek için yaptığı eylem nedeniyle ceza aldı. Oleg Brega 27 Mayıs'ta Temyiz Mahkemesi'nin kararı ile beraat etti.

Ayrımcılık

29 Nisan'da İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu Moldova hakkındaki üçüncü raporunu yayınladı ve 16 Mayıs'ta Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması için BM Komitesi beşten yediye kadar olan Moldova raporlarındaki gözlemlerini sonuçlandırdı. İki kurum da ulusal, ırksal ve dinsel nefretin yasaklanması ile ilgili var olan yasanın uygulanmaması, Müslüman etnik azınlığın örgütlerinin kaydının yapılmaması, polis tarafından gerçekleştirilen ırk ayrımcılığı gibi ırkçı hareketlerin yargılanmaması ile ilgili kaygılarını ifade ettiler.

Haziran ayında Adalet Bakanlığı, Ayrımcılığın Engellenmesi ve Ayrımcılıkla Mücadele ile ilgili yasa tasarısını sivil toplumun yorumuna sundu. Yeni yasa,

uluslararası standartlara dayalıydı ve tasarının hazırlık sürecine sivil toplumun dahil edilmesi açısından olumlu bir adımdı. Ancak yasa, eşitliği özendirme amaçlı olumlu yükümlülükler içermeyip daha çok ayrımcılık yapılmaması için olumsuz zorunluluklar üzerinde yoğunlaştı.

Uluslararası adalet

11 Şubat'ta Devlet Başkanı Voronin, Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü'nün onaylanması için meclise bir tasarı sundu. Fakat tasarının onaylanması süreci çok yavaş işledi. Moldova, Roma Statüsü'nü 2000 yılında imzaladı ancak 2006 yılına kadar Adalet Bakanlığı onay kanunu için bir taslak oluşturmadı. 2 Ekim 2007'de Anayasa Mahkemesi Moldova'nın Roma Statüsü'nü Anayasa'da bir değişiklik yapmaksızın onaylayabileceğine hükmetti.

MORİTANYA

MORİTANYA İSLAM CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	General Mohamed Ould Abdel Aziz (Ağustos ayında Sidi Mohamed Ould Cheikh Abdallahi yerine geçti)
Hükümet başkanı:	Moulaye Ould Mohamed Laghdaf (Mayıs ayında Zeine Ould Zeidane Ağustos ayında yerine geçen Yahya Ould Mohamed El Waghef'in yerine geçti)
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	3.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	63.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 98/85
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%51.2

Askeri darbe, seçilmiş hükümeti alt üst etti ve birçok eski görevli düşünce mahkûmu olarak tutuklandı. Yıl boyunca işkence ve kötü muamele ile ilgili birçok bilgi kaydedildi. Şüpheli İslamcı aktivistler terörle mücadele önlemi olarak gözaltısında tecritte tutuldu. Yüzlerce göçmen gözaltına alındı, fakat gözaltında tutulmaları ya da toplu halde sınırdışı edilmelerile ilgili yasal sürece başvurmak için imkânları yoktu. Cezaevi koşulları oldukça ağırdı.

Arka plan

Bir grup ordu görevlisi, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile iktidarda geldiği 2007 yılı Mart ayından beri ülkede

sivil hükümeti yeniden yapılandıran Cumhurbaşkanı Sidi Mohamed Ould Cheikh Abdallah'i devirip, tutukladı.

2008 yılı Ağustos ayında, darbenin öncesinde, Cumhurbaşkanı ve askeri yetkililer arasında özellikle Genelkurmay Başkanının görevden alınmasıyla ilgili bir anlaşmazlık yaşandı. Darbeyi yöneten General Mohamed Ould Abdel Aziz tarafından kurulan ve silahlı güçlerin 11 üyesinin de yer aldığı Yüksek Devlet Konseyi iktidara el koydu. Yüksek Devlet Konseyi, yeni seçimlerin mümkün olduğunca çabuk bir şekilde yapılacağı sözünü verdi.

Uluslararası topluluk Cumhurbaşkanı'nın serbest bırakılması ve anayasal düzene geri dönülmesi çağrısında bulundu. Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler insani yardımı durdurdu, Afrika Birliği askıya aldı. Cumhurbaşkanı'nın serbest bırakılması ve anayasal düzenin yeniden tesis edilmesi için birçok barışçıl gösteri düzenlendi. Ardından Eylül ayında başkent Nouakchott'ın Valisi tarafından bütün siyasi gösterilerin durdurulması kararı alındı. Bazı gösteriler zorla dağıtıldı ya da engellendi.

Keyfi gözaltılar

Birleşmiş Milletler Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu, polis eylemlerinin ve gözaltındaki kişilerin durumlarına dair savcının denetimi ile ilgili kaygılarını aktardı. Birçok mahkûm Çalışma Grubu'na gücün kötüye kullanımını, yolsuzluk, işkence ve kötü muamelenin gözaltında yaygın olduğunu ve mahkûmların itirafa zorlandıklarını anlattı. Polise karşı şikâyetlerin istisnai vakalarda incelendiği bildirildi.

Terörle mücadele ve güvenlik- tecrit gözaltısı

Terörle mücadele politikaları nedeniyle, şüpheli olarak görülen çoğu İslamcı aktivist bir sürü insan tutuklandı. Aralarında 2007 yılı Aralık ayında Aleg'de dört Fransız turisti öldürmekle suçlanan bir adam ve Şubat ayında Nouakchott'ta İsrail elçiliğine düzenlenen saldırıdan suçlananlar da vardı. Diğerleri doğrudan ya da dolaylı olarak terörist eylemlere katıldığından şüphe edilen kişilerdi. Tutuklanan bu kişiler İslamcı aktivistlerin akrabalarıydı. Bir kısmı iki hafta sonra serbest bırakıldı, fakat 2008 yılının sonunda birçoğu hala mahkemeye çıkarılmadan tutuklu bırakılmıştı.

Aralarında Magrip'te El-Kaide üyesi olmakla suçlananların da olduğu birçok mahkûm,15 günlük hukuki süreç aşarak, uzun süre tecrit gözaltısında

tutuldu. Güvenlik güçleri ve cezaevi görevlileri, mahkemenin kontrolündeki aile ziyaretlerine izin verilmesini reddetti.

■ İslamcı aktivist olduğu iddia edilen bir mahkûmun annesine, yargıcın izni olmasına rağmen oğlunu görme izin verilmedi. 30 Eylül’de tutuklanıp Genelkurmay Başkanlığı karargâhında hapsedildi.

Düşünce mahkûmları

Ağustos ayındaki darbenin ardından Cumhurbaşkanı Sidi, Başbakan Yahya Ould Mohamed El Waghef ve diğer iki yönetici memur tutuklandı. Bir kısmı bir kaç gün sonra serbest bırakıldı. Cumhurbaşkanı Sidi kendi köyü Lemdem’de gönderilip, 13 Kasım’a kadar ev hapsinde tutuldu. Nihayet 22 Aralık’ta serbest bırakıldı. Eylül ayında eski Sağlık Bakanı Isselmou Ould Abdelkholder, Ağustos darbesine yönelttiği eleştirilerden dolayı tutuklandı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

2008 yılı boyunca, aralarında Nouakchott’taki ilk polis tugayı ve özel evlerin de olduğu çeşitli gözaltı merkezlerinde gerçekleştirilen işkence ve diğer kötü muameleler kaydedilmeye devam etti. Dayak, yumruk, elektrik şoku, sigara yanığı, cinsel şiddet, kollarından asma, pranga, uykusuz ve yiyeceksiz bırakma gibi yaygın işkence yöntemleri kullanıldı. Dış dünyaya sınırlı erişim, şikâyet ve soruşturmanın etkili yollarla gerçekleştirilememesi durumu işkence yönteminin kullanılmasında kilit faktörler olmaya devam etti.

Dar Naïm cezaevindeki gözaltı mahkûmları dâhil çok sayıda insandan işkence ve diğer kötü muamelelerle ilgili iddialar kaydedildi. Bazı mahkûmlar, billhassa İslamcı aktivistler elektrik şoku ile işkence gördüklerini iddia etti. Bir kişi yalnızca ayaklarına elektrik şoku verildiğini söyledi. Bir diğer kişi, gözlerinin kapatılıp, elleriyle ayaklarının arkaya bağlandığını ve elektrik şoku verildiğini söyledi. Üçüncü kişi güvenlik güçlerinin üstüne pislediğini ve makatına cop sokulduğunu Uluslararası Af Örgütü’ne anlattı.

Cezaevi koşulları

Yüzlerce gözaltı mahkûmu yetersiz sağlık koşuları, sağlık hizmeti ve düşük kalitede yiyeceğin olduğu kala-balık alanlarda tutuldu. Dar Naïm ve Nouadhibou ceza-evlerinde gözaltında boğucu bir sıcaklıkta, birbirlerine sıkışık bir şekilde kalıyorlardı ve hücrelerinden nadiren

çıkmalarına izin veriliyordu. Özellikle su sırası siste-minden, nemden ve havalandırmanın olmamasından yakındılar.

Dar Naïm cezaevinde zihinsel problemi olan 30 kadar mahkûm tıbbi yardım temin edilmeksizin hücrede tutuldu. Nouadhibou, Dar Naïm ve Nouakchott sivil cezaevindeki gözaltı mahkûmları kendilerine uygulanan barbarlık ve fiziksel cezalardan yakındı. Mahkûmlar, gardiyanları cezaevi müdürüne şikâyet etmek istemeleri ya da tıbbi yardım talep etmeleri yüzünden, gardiyanlar tarafında dövüldü. Ekim ayında Nouakchott sivil cezaevinde en az sekiz İslamcı mahkûm gardiyan tarafından dövüldü.

Göçmenlerin hakları

Avrupa ülkelerine gitmeye çalıştıkları şüphe edilen yüzlerce insan, bunu gerçekleştirmek üzere oldukları dair herhangi bir kanıt olmaksızın; Moritanya’dan usulsüz bir şekilde ayrılmanın bir suç teşkil etmemesine rağmen keyfi olarak tutuklandı. Birçok kişi, çoğu kez büyük gruplar halinde olmak üzere, Moritanya’dan sınırdışı edildi ve kendi memleketlerine gönderilmedi. Gözaltında tutulmaları ve toplu halde kovulmaları ile ilgili yasal sürece başvurmak gibi imkânları yoktu. Bunlar açıkça Avrupa Birliği’nin, özellikle İspanya’nın Avrupa’ya göçü önleme amaçlı baskıları sonucunda alınan tedbirlerdi.

Birçok göçmen, Kuzey Moritanya’da yerli Guantanamo olarak bilinen Nouadhibou’da gözaltı merkezinde tutuldu. Eskiden okul olan bu yer hukuki bir denetim olmadan bir ayda 300’e yakın insanı ağırladı.

Mülteciler ve Sığınmacılar

Bazı mülteci ve sığınmacıların hakları reddedildi. Çoğu Batı Afrika, özellikle Liberya ve Sierra Leone’den geliyordu.

Ölüm cezası

Resmi makamlara göre 37 mahkûm, ölüm cezası mahkûmiyeti altında, aralarında Dar Naïm ve Nouadhibou cezaevlerinin de olduğu altı cezaevinde tutuldu.

Birçoğu yargılanmalarının adaletsizce olduğunu, kendilerini savunmalarına ya da bir avukat tutmalarına izin verilmediğini belirttiler. Bir mahkûm işkence altında ettiği itiraflara dayanarak mahkûm edildiğini iddia etti. Bir diğer mahkûm, anlamadığı bir dilde zorla imzaladığı polis zabıtı yüzünden mahkûm edildi.

Kölelik

Kölelik 1981’de resmi olarak kaldırılmış olmasına ve 2007 yılında bir suç sayılmasına rağmen kanıtlar uygulamada hala var olduğunu gösteriyor. Tiris Zemour ve Nema bölgesinde insanlar zorla çalıştırıldıklarına ya da kölelik yaptırıldıklarına inanıyorlar. Eylül ayında eski bir köle yetkililerden Tiris Zemour’da hala köle olarak tutulan ailesinden 14 kişiyi bulmasını istedi.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporları

🇲🇵 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Moritanya’yı Ocak, Şubat, Temmuz ve Kasım aylarında ziyaret etti.

- 🇲🇵 Moritanya: “Kimse bizimle bir şey yapmak istemiyor”- tutuklumalar ve toplu olarak Avrupa’ya girişleri reddedilen göçmenler (AFR 38/001/2008)
- 🇲🇵 Moritanya: Uluslararası Af Örgütü’nün Cumhurbaşkanının serbest bırakılması ve temel özgürlükler çağırısı (AFR 38/007/2008)
- 🇲🇵 Moritanya: Hukuk devleti ilkesinin yeniden geçerli olmasını talep eden barışçıl gösteriler şiddetle bastırıldı. (AFR 38/008/2008)
- 🇲🇵 Moritanya: Devletin tam ortasında işkence (AFR 38/009/2008)

MOZAMBİK	
	
MOZAMBİK CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Armando Guebuza
Hükümet başkanı:	Luisa Diogo
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	21.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	42.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 170/153
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%38.7

Polisin şüphelileri yasadışı öldürmeye ve muhtemelen yargısız infazlara devam etti. Önceki yıllarda en az üç polis memuru insan hakkı ihlal etmekten yargılandı. Polis, gösterilerde aşırı güç kullanımı ile en az üç kişinin ölümüne, 30 kişinin yaralanmasına neden oldu. İfade özgürlüğü baskı altındaydı ve gazetecilere karşı tacizler giderek arttı.

Arka Plan

Nisan ayında Mozambik, çocukları ilgilendiren üç yeni yasa çıkardı: Çocukların Korunması Yasası; özellikle kadın ve çocukları ilgilendiren İnsan Ticareti Yasası ve Çocuk Hukuku Yasası.

Yolsuzluğa karşı mücadele, Yolsuzluk Karşıtı Forum’un Ocak ayında hükümet kararıyla anayasaya aykırı bulunup yasaklanmasıyla başarısızlığa uğradı.

Eylül ayında eski İçişleri Bakanı Almerino Manhenje, görev yaptığı 1999 ve 2005 yılları arasında İçişleri Bakanlığı’nda 8.8 milyon Amerikan Doları’nın ortadan kaybolması ile bağlantısı nedeniyle tutuklandı. Ocak ve Mayıs ayları arasında, en az 22 mahkûm Manica bölgesindeki Chimoio Tarımsal Suç Cezaevi’nde öldü.

En az 14 şüpheli suçlu Ocak ve Nisan ayları arasında Maputo, Manica ve Sofala bölgesindeki gangster çetelerince linç edilerek öldürüldü. Chimoio’da linç ile ilgili bulunan 29 kişiden üç’ü şiddeti kışkırtmaktan dolayı suçlu bulundu ve altı aylığına hapse mahkûm edildi.

En az 72 kişi, Orta Mozambik’i yakıp yıkan, 100,000 kişinin evsiz kalmasına yol açan sel baskını yüzünden ortaya çıkan kolera ve diğer salgın hastalıklardan öldü.

Yasadışı öldürmeler

Polis, şüpheli suçluları ve başkalarını yasadışı şekilde öldürmeye devam etti. Mağdurları şüphe uyandıran hareketleri ya da kaçma girişimleri ile itham ettiler. Haberlere göre bazı memurlar tutuklandı, fakat mahkemeye çıkarılmadı. Temmuz ayında, 2007 yılında Costo do Dol’de bir futbol sahasında üç kişinin öldürülmesinden sorumlu üç polis 21 yıllık hapis cezasına mahkum edildi. Ayrıca ölenlerin ailelerine tazminat olarak 25,000 Amerikan Dolar’ı ödemeleri emredildi. Bir Başkanlık Koruması, 2006 yılında aynı bölgede bir kişiyi öldürmekten 18 yıllığına hapse mahkûm edildi. Fakat polis memurlarının çoğunluğu insan hakları suçu işlemekten dolayı yargılanmadı.

■ Polis Şubat ayında, Maputo’nun Baixa bölgesinde şüpheli hırsızları vurarak öldürdü. Polise göre, adamlar bir bankayı ve fabrikayı soymak üzereydi. Gerçekten ne olduğu ile ilgili çelişkili raporlar mevcuttu. Bir görgü tanığı, bir şüpheli hırsızın arabasından inip otelin yanına doğru koşmaya başladığını ve vurularak öldürüldüğünü, diğer iki kişininse arabanın içindeyken vurulduğunu söyledi. Bir erkeğin park halindeki bir arabadan çıkınca tutuklandığı bildirildi. Polis bu kişinin polis karakolundan kaçmaya çalışırken vurulup öldüğünü belirtti. Diğer ikisi de fabrikanın köşesindeki sokakta vuruldu.

Aşırı güç kullanımı

Polis gösterilerde aşırı güç kullanarak birçok kişinin ölümüne neden oldu.

■ Şubat ayında, polis, Maputo şehrinde ulaşım ücretlerinin pahalı olmasına karşı gösteri yapan göstericilere kauçuk mermi dedikleri şeyle ateş açtı. Fakat polisin gerçek mermi kullan ması sonucu en az üç kişi öldü ve 30 kişi yaralandı. Polis Gaza bölgesindeki gösteriler sırasında da göstericilere gerçek mermi sıkıldı. Polis sözcüsü isyancıların bazı memurları sıkıştırmaları üzerine gerçek mermiyle ateş açıldığını söyledi. Olaylarla ilgili bir soruşturulma yürütülmedi.

■ Mart ayında polis, Celsio João Daimon'u Beira'daki evinde vurdu. Polis, sarhoş olduğu söylenen kaçak bir mahkûmu ararken odasından çıkan Celsio João Daimon'u AKM tüfeği ile vurduğunu söyledi. Kalçasına üç kurşun atıldı. Polis aradıkları doğru kişi olmadığını anlayınca telefonuna el koyarak serbest bıraktı. Celsio João Daimon'un kardeşi polis merkezine giderek olayı anlattı. Acil Müdahale Gücü üyeleri olay yerine gidip onun kaçak mahkûm olduğunu düşünerek dövdü. Doğru kişi olmadığı anlaşılınca hastaneye götürüldü ve bir bacağı kesildi. İşlenen suçla bağlantısı olduğu saptanan üç polis memuru tutuklandı. İki polis memuru para cezasına mahkum edildi ve biri dört yıllığına hapse mahkum edildi. Fakat Acil Müdahale Gücü üyelerine yönelik bir işlem yapılmadı.

İfade özgürlüğü

İfade özgürlüğü bastırıldı. Eylül ayında, polis gazilerin daha iyi yaşam koşulları için yaptıkları gösteriyi durdurdu. 19 kişi tutuklandı ve mahkemeye çıkmalarından birkaç gün önce serbest bırakıldı.

Gazetecilere yönelik iddianame ve hakaret davaları ile ilgili tacizler, basın özgürlüğünü bastırmayı amaçlıyordu. Gazeteciler yaptıklarını açıklamak üzere vekiller tarafından mahkeme huzuruna çıkmaya çağrıldı.

■ Üç *Zambeze* gazetesi muhabiri, Ağustos ayında yayınladıkları Başbakan'ın milliyetini sorgulayan bir makaleden dolayı, devlet güvenliğini tehdit etmekten ve hakareten dolayı yargılandı. Muhabirler suçlu bulunup 6 aylık hapse mahkûm edildi ve cezaları 1.20 Amerikan Doları para cezasına çevrildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/ raporları

🇸🇰 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mayıs ayında Mozambik'i ziyaret etti.

🇸🇰 Öldürme Ruhsatı: Mozambik'te polisin sorumluluğu (AFR 41/001/2008)

MYANMAR

MYANMAR BİRLİĞİ

Devlet başkanı:	Kıdemli General Than Shwe
Hükümet başkanı:	General Thein Sein
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	49.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	60.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 105/87
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%89.9

Şubat ayında, hükümet, yıl içinde taslak anayasa üzerine bir referandum yapılacağını, takiben 2010'da seçimlerin gerçekleşeceğini duyurdu. Mayıs ayında, referandumun planlanan tarihinden sadece bir hafta önce, Nargis Kasırgası Güney Myanmar'ın bazı bölümlerini yaklaşık 2.4 milyon kişiyi etkileyerek harap etti. Yaklaşık 54,000 kişiyi ne olduğu açıklanmazken, 84,500 kişiden fazlası öldü ve 19,000 kişiden fazlası yaralandı. Hükümet yardım sağlanmasını erteledi ya da koşullar koydu ve uluslararası bağışçıların insani yardım sağlama iznini reddetti. Mayıs ayında BM Genel Sekreteri tarafından yapılan bir ziyareti takiben bölgeye erişim gelişti, ancak hükümet yardımı engellemeye devam etti ve hayatta kalanları barınaklardan zorla tahliye etti.

Yine Mayıs ayında hükümet ana muhalefet partisi Demokrasi için Ulusal Lig'in (NLD) Genel Sekreteri Daw Aung San Suu Kyi'nin ev hapsini uzattı. Yılsonu itibarıyla 2,100'den fazla siyasi mahkûm bulunmaktaydı. Çoğuna adil olmayan yargılamalar sonrasında 2007 kitlesel gösterilerileri ile ilgili mahkûmiyetler verildi. Doğu Myanmar'da, etnik Karen sivillerini hedef alan, insanlığa karşı suçları arttıran bir askeri birlik saldırıları, dördüncü yılında da devam etti. Hükümetin özel ve devlete ait firmalarla ortaklık ile geliştirdiği petrol, doğal gaz ve hidro güç projeleri bir dizi insan hakları ihlallerine neden oldu.

Arka Plan

Ana hatları 14 yıldır çizilen yeni bir anayasa taslağı hazırlamak için 2007 yılı sonunda kurulan komisyon, Şubat ayında çalışmalarını tamamladı. Bu hükümetin yedi adımlık "Demokrasi Yol Haritası"nda dördüncü adım olarak işaretlendi, takiben referandum, seçimler ve yeni bir hükümetin oluşturulması

gerçekleştirilecekti. NLD, 1995 yılından beri süreçte yer almadı. Ocak ayında, Daw Aung San Suu Kyi hükümet irtibat memuru ile 2007 baskısından beri ikinci kez buluştu ve Kasım ayında kendi parti liderleriyle görüştü.

Yılsonunda, Myanmar'da demir parmaklıklar ardında, 1988'de kitlesel demokrasi hareketine karşı olandan ve 2007'dekinin yaklaşık iki katı daha fazla uzun süreli siyasi mahkûm bulunmaktaydı. Çoğu düşünce suçlusu olan 2,100'den fazla siyasi mahkûm, demir parmaklıklar arkasında kaldı.

Zorla tahliyeler

Nargis Kasırgası süresince, hükümet, hayatta kalanları evleri yok olduktan ve köyleri sele kapıldıktan sonra yerleştikleri hükümet ve resmi olmayan yerleşim alanlarından zorla tahliye etmeye başladı. Uluslararası Af Örgütü, yalnızca kasırgadan sonraki ay, hükümet tarafından 30 olaydan fazla zorla tahliyeyi tespit etti. Birçok durumda yardım ya tamamen eksikti ya da yetersizdi. Ek olarak, yetkililer anayasal referandumu yapmak için okullarda ve manastırlarda acil durum barınağı yardımı alan yaşayanları tahliye etti.

■ 19 Mayıs'ta Ayeyarwady Bölgesi'ndeki Bogale ve Labutta'da, yerel yetkililer çok sayıda kişiyi botlara bindirerek Myaungmya ve Maubin kasabalarındaki ve başka yerlerdeki köylerine dönmeleri için zorladı. 25 Mays itibarıyla Bagole'e getirilen insanların tahmini %10'u orada kaldı.

■ 23 Mayıs'ta, Yangon yetkilileri 3,000'den fazla kasırğa mağdurunu her ikisi de Yangon Bölgesi'nde bulunan Shwebaukan kasabasındaki resmi bir kamptan ve Dala'da Devlet Lisesi'nde bulunan resmi olmayan bir kamptan zorla çıkardı.

■ 25 Mayıs'ta veya hemen öncesinde, yetkililer resmi olmayan bir alandan alınan 600 kişiyi Labutta'da bulunan Myaungmya'da bir Devlet Lisesi'ne zorla yeniden yerleştirdi.

Yerel yetkililer tarafından yapılan zorla tahliyeler, aynı zamanda doğal gaz gelişimi ve Batı Rakhine bölgesindeki Güney Kore güdümlü Shwe Gaz Projesi ile bağlantılıydı. Yerel yöneticiler projeye itiraz eden bölge sakinlerini tutukladı ve alkoydu. Diğerleri saklandılar. Rakhine bölgesinde bir başka yerde, yerel yetkililer Çin güdümlü kıyıda petrol arama projesine yakın yerlerde yaşayan insanların arazilerine projeye yol açmak için el koydu.

İnsani yardımın engellenmesi

Nargis Kasırgası'nın Myanmar'ı 2-3 Mayıs tarihlerinde vurması sonrasında, üç hafta için hükümet uluslararası yardım tekliflerini reddetti ve hayatta kalanların en çok gıda yardımına ve ilaca erişime ihtiyacı olduğu zamanda Ayeyarwady Deltası'na erişimi engelledi. Hükümet yetkilileri aynı zamanda özel yerli bağışçıların da deltada yardım dağıtmasını engelledi. Bazı yetkililer yardım ve desteği, 24 Mayıs'ta taslak anayasanın oylanmasında hayatta kalanların hükümet lehine oy kullanmaları ve çalışma ya da orduya katılmada istekli olmaları koşuluna bağladı. Bazı askerler ve yerel hükümet yetkilileri kasırgadan hayatta kalanlar için yardımlara el koydu, yönünü değiştirdi veya başka şekilde istismar etti.

Siyasi mahkûmlar

Hükümet insanları anayasa aleyhine kampanya yapmaktan, kasırgadan hayatta kalanlara yardım etmekten, insan hakları ve demokrasi çalışmaları yürütmekten gözaltına alındı. Etnik azınlık liderleri ve aktivistler de ülkelerinin durumu ve rolü hakkında endişelerini, yeni anayasa altında yatan çıkarları ifade etmeleri yüzünden gözaltına alındı. Eylül ayında, hükümet 10 siyasi mahkûmu serbest bıraktı. Bununla birlikte serbest bırakılanlardan biri, meşhur gazeteci ve üst düzey NLD yetkilisi olan U Win Htein bir gün sonra tekrar tutuklandı.

■ Hükümet Generation Wave protesto grubunun en az 16 üyesini anayasal referanduma karşı çıkmaları nedeniyle tutukladı. Kasım ayında, hip-hop yıldızı Zayar Thaw dâhil olmak üzere tutuklananların 10'u barışçıl politik faaliyetleri nedeniyle yedi buçuk yıla kadar hapis cezasına mahkûm edildi.

■ Yaşlı düşünce mahkûmu, Shan etnik azınlığının en kıdemli politik temsilcisi U Khun Htun Oo'nun sağlığı bozuktu. 2005 yılında, politik değişim için resmi planlara dair özel bir tartışmada yer almaktan 93 yıl hapis cezasına mahkûm edilmişti.

■ Komedyen ve yönetmen Zargana, hükümetin Nargis Kasırgası'nı ele almasını eleştirmesi nedeniyle 4 Haziran'da tutuklandı. Kasırganın ertesinde, insani yardım için özel bağışçı hareketine öncülük etti ve kriz hakkında bilgi sağladı. Ekim ayında, barışçıl ittifakın yasadışı olduğunu beyan eden, belirsiz sözcüklerle dolu kanun hükümleri tarafından 45 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

Silahlı çatışma

Doğu Myanmar'da, etnik Karen sivillerine yönelik *tatmadaw* (Myanmar ordusu) tarafından askeri saldırı devam etti. Hükümet güçleri, insanlığa yönelik suçları artırarak uluslararası insan haklarının ve insancıl hukukun, yaygın ve sistematik ihlallerinde bulundu. İhlaller yarsız infazları, işkenceyi, zorla çalıştırmayı, zorla yer değişimini ve zorla kaybedilmeleri içeriyordu.

İfade özgürlüğü

Şubat ayında, hükümet referanduma karşı kampanya yapanlara yönelik üç yıla kadar hapis ve/veya önemli para cezası getiren Taslak Anayasa'nın Onayı için Referandum Kanunu'nu çıkardı. Hükümet anayasaya karşı barışçıl kampanya yapan veya boykot çağrısında bulunan birçok aktivisti alıkoymak için bu kanunu kullandı. Nisan ayı sonlarında 70'den fazla aktivist barışçıl gösteri yapmaya çalıştıkları için tutuklandı. Gazeteciler ve insan hakları savunucuları yıl boyunca çalışmaları nedeniyle özellikle hedef alındı. ■ Şair olan Saw Wai, bir Sevgililer günü şiiirinde gizli mesaj verdiği gerekçesiyle Ocak ayında tutuklandı. İki yıl hapis cezasına mahkûm edildi. ■ Bir blog yazarı olan Nay Phone Latt, bloglarında görünen resimler ve karikatürler nedeniyle Ocak ayında tutuklandı. 20 yıl ve altı ay hapis cezasına mahkum edildi.

Adil olmayan yargılamalar

Kasım ayında genellikle cezaevleri içinde yapılan ve uzun dönem cezaevi mahkûmiyeti ile sonuçlanan büyük miktarda fezleke ve adil olmayan yargılamalar devam ediyordu. Hükümet, yasal temsilciyi taciz etmek de dâhil, davalıların savunma haklarını ve buna bağlı diğer işlem haklarını sürekli engelledi. Mahkemeler, adli soruşturmadan elde edilen güvenilir delilleri ve zorla alınan itirafları açıkça kabul etti. 215 kadar mahkûmiyet kararı bir ay içinde verildi. Birçok duruşma 2007 protestoları ile ilgili suçlamaları içerdi. ■ Kasım ayında, 88 Jenerasyonu Öğrenci Grup Liderleri Min Ko Naing, Ko Ko Gyi ve Htay Kywe'nin de aralarında bulunduğu 23 kişinin her biri 65 yıl hapis cezasına mahkûm edildi. ■ Eylül ayında, ILO'ya zorla çalıştırma ve çocuk askerlerin alınması üzerine bilgi sağlamakta yardım eden Yangon'daki bir NLD genel başkanı iki yıl ağır ceza hapsine mahkûm edildi. ■ Kasım ayında, 2007 protestolarına öncülük eden bir

keşiş olan U Gambira'yı savunan avukat Aung Thein ve hemcinsi olan avukat U Khin Maung Shein mahkemeye itaatsizlikten dört ay hapis cezasına mahkûm edildi. Müvekkillerinin adli sürece hiçbir inancı olmadığını belirten ve daha fazla temsil edilmek istemediklerini söyleyen, yasal temsilcilerini geri çeken bir dilekçe verdiler. ■ Kasım ayında, zorla çalıştırmaya karşı bir aktivist olan Su Su Nway, Insein cezaevindeki bir duruşmada 12 yıl ve altı ay cezaya mahkûm edildi.

Ülke içinde yerinden edilmiş insanlar

2008 yılı sonunda Myanmar'da 500.000'den fazla kişi, çoğunluğu Shan ve Kayin bölgelerinde olmak üzere ülke içinde yerinden edilmişti. Diğerleri Kayah, Mon States, Bago ve Tanintharyi bölgelerindeydi.

Yasal, yapısal ve kurumsal gelişmeler

Şubat ayında, hükümet, ILO ile zorla çalıştırma şikâyetlerinin resmi cezadan korkmaksızın yapılmasına geçit veren ve hükümetin şikâyetleri soruşturmasını gerektiren bir Tamamlayıcı Anlaşmayı genişletmeyi kabul etti. İddialara göre asker olarak hizmet etmeye zorlanan çocuklara ilişkin birçok dava soruşturma altındaydı.

Mayıs ayında, hükümet, anayasal referandumda uygun seçmenlerin %98.1'inin oy kullandığını ve bunların %92.4'ünün taslak anayasa lehine oy kullandığını iddia etti. Yıl içinde daha önceki bir dönemde, hükümet, BM'nin uluslararası gözlemci sunma tavsiyesini reddetti.

Anayasa, geçmiş insan hakları ihlalleri için cezasızlık sağladı. Acil durumda tüm asli hakları askıya almak için orduya yetki verdi. Orduya parlamentonun iki bölümünün %25'inde, idari ve adli organların önemli bölümlerinde yer ayırdı. İşkence ve diğer kötü muameleden kurtulmak için hiçbir hüküm bulunmamaktaydı ve önemli adil yargılama garantileri eksikti. İfade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü hükümleri belirsiz maddelerle ağır şekilde kısıtlanmıştı veya ayrımcıydı. Anayasanın kendisi, referandum öncesinde, sadece çoğunluk dili Birmanya dilinde basılmıştı.

Uluslararası soruşturma

Mart ve Ağustos aylarında BM Genel Sekreteri Özel Danışmanı İbrahim Gambari, Myanmar'ı ziyaret etti. Mart ayında, Paulo Sérgio Pinheiro Myanmar'daki insan hakları durumu üzerine Özel Raportörlük süresi

dolmadan önce, nihai kapsamlı raporunu BM İnsan Hakları Konseyi'ne sundu. Tomás Ojea Quintana, görev yetkisi İnsan Hakları Konseyi tarafından yenilendikten sonra yeni Özel Raportör olarak atandı, ülkeye ilk ziyaretini Ağustos ayında gerçekleştirdi ve Genel Kurula ilk raporunu Eylül ayında sundu. İnsan Hakları Konseyi, Mart ayında Myanmar üzerine bir karar benimsedi.

Mayıs ayında, BM Güvenlik Konseyi 2007 baskısından bu yana Myanmar üzerine ikinci Başkanlık Beyanı'nı yayınladı. Mayıs ayında Nargis Kasırgası'nın oluşumu sırasında, İnsani İşler için BM Genel Sekreter Baş Yardımcısı, Acil Durum Destek Koordinatörü ve BM Genel Sekreteri Myanmar'ı ziyaret etti. Acil Durum Destek Koordinatörü, BM Genel Kurulu'na Eylül ayında bir rapor sundu. Kasım ayında, BM Genel Kurulu Myanmar üzerine bir karar benimsedi BM Genel Sekreteri tarafından, Myanmar, 14 devlet ve AB'den oluşan, konuyu tartışmak için kurulan “Arkadaşlar Grubu” yıl boyunca beş kez toplandı.

ASEAN (Güneydoğu Asya Milletler Birliği) Genel Sekreteri Dr. Surin Pitsuwan, Mayıs ayında Myanmar'ı ziyaret etti ve kasırga destek operasyonunu denetlemek için hükümeti, BM'i ve ASEAN'i içeren Üç Taraflı Çekirdek Grup kurulmasına yardımcı oldu. Anayasal referanduma uluslararası tepkiler karışıkı. Bazıları bunu potansiyel olarak olumlu bir adım olarak değerlendirirken, bazıları süreci ve anayasayı eleştirdi. Amerika Birleşik Devletleri, AB ve Avustralya, Myanmar'a yönelik ekonomik yaptırımları sıkılaştırdı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 Myanmar: Anayasal referandum insan haklarını reddediyor, 9 Mayıs 2008

📄 Myanmar: Doğu Myanmar'da insanlığı karşı işlenen suçlar (ASA 16/011/2008)

📄 Myanmar: Nargis Kasırgasından bir ay sonra insan hakları endişeleri (ASA 16/013/2008)

NAMİBYA

NAMİBYA CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Hifikepune Pohamba
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	2.1 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	51.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 70/58
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%85

Uzun süredir devam eden bir vatana ihanet davası herhangi bir sonuçlanma belirtisi göstermedi. Kadın ve kız çocukları sistematik ayrımcılık ile karşı karşıya kaldı ve yerli toplumlar aşırı yoksulluk içinde yaşamaya devam etti. Ülkenin kuzeyinde toplu mezarlar bulundu.

Arka plan

İktidarda olan Güneybatı Afrika İnsanları Örgütü'nden (SWAPO) hükümet yetkilileri 2007 sonlarında kurulan bir politik parti olan Demokrasi ve İllerleme için Seferberlik (RDP)'nin muhalefetini aşiretçiliği teşvik etmekle tekrar tekrar suçladı. RDP Namibya'nın 1990'daki bağımsızlığından beri SWAPO için en önemli politik sorundu.

Caprivi vatan hainliği davası

1999 yılında Caprivi Şeridi'nde ayrılıkçı grup Caprivi Özgürlük ordusu tarafından yürütülen saldırıları takiben 2004'de başlayan Caprivi vatana ihanet duruşmasında görünürde hiçbir sonuç bulunmuyordu. Davadaki 117 kişinin çoğu gözaltında dokuzuncu yıllarını geçiriyordu. 2008 sonu itibarıyla, adli soruşturma davayı hala kapatmadı.

Polis memurlarının hiçbirisi Caprivi ayaklanmasında alıkonan şüphelilere işkence yapmaktan suçlanmadı, herhangi biri resmi suçlamalar veya disiplin suçu ile karşı karşıya kalmadı. İçişleri Bakanı ve Savunma Bakanı'na yönelik üç sivil iddia, Ekim ayında mahkeme dışında çözümlendi. Derick Ndala, Sylvester Ngalaula ve Herbert Mutahane 2 Ağustos 1999 günü Katima Mulilo'daki saldırılar sonrasında tartaklandıklarını, işkence gördüklerini ve kanuna aykırı olarak alıkonduklarını söylediler.

Ayrımcılık

İrkçi Ayrımcılığın Yok Edilmesi için BM Komitesi, belirli etnik grupların geleneksel kanun ve bakış açılarının,

evlenme ile verasete ilişkin kanunlar dâhil olmak üzere kadın ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılık yaptığı endişesini vurguladı. Aynı zamanda toplumun dışlanmış bölümleri arasında yüksek cehalet oranının yanı sıra eğitime erişimde yaşadığı ayrımcılığa dair kaygılarını ifade etti. Komite yerli toplumların aşırı yoksulluğu konusunda da endişelidir.

Cezaevi koşulları

Cezaevi koşulları uluslararası standartların altına düştü. Cezaevleri aşırı kalabalıktı, çocuklar yetişkin suçlularla birlikte tutuluyordu. Mahkumlar hijyen ürünlerine ve besleyici gıdaya erişimden yoksundu. Cezaevlerinde HIV/AIDS'in yaygınlığı ulusal oran olan %29'dan daha fazlaydı. Bu, HIV/AIDS testi, danışmanlık ve virüs ilacı tedavisi dâhil olmak üzere sağlık tesislerine yetersiz erişime bağlanmaktaydı. Namibya Parlamentosu cezaevlerinde prezervatif kullanımına dair bazı tekliflerin tartışılmasına son verdi.

Toplu mezarların keşfi

Namibya ve Angola güvenlik güçleri tarafından 1994 ve 2002 yılları arasında açıkça yasadışı öldürülen insanların bedenlerini içeren toplu mezarların Kuzey Namibya'da ve Güney Angola'da bulunduğu bildirildi. Angola'nın Tam Bağımsızlığı için Ulusal Birlik (UNITA) adlı Angolalı silahlı grubu desteklediğinden şüphelenilenler iddialara göre özellikle 1990'ların sonlarında ve 2000 yılının başlarında güvenlik güçleri tarafından hedef seçildi.

Mezarların varlığı İnsan Hakları için Ulusal Toplum (NSHR) tarafından Eylül ayında rapor edildi. 1 Ekim tarihinde, Emniyet ve Asayiş Bakanı hükümetin mezarları zaten bildiğini söyledi. Ekim ayında hükümet tarafından başlatılan bir polis soruşturması tarafsız ve eksik yürütüldüğü iddiaları ve bağımsız adli uzmanların dâhil edilmemesi nedeniyle NSHR tarafından eleştirildi.

NEPAL

NEPAL FEDERAL DEMOKRATİK CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Ram Baran Yadav (Temmuz ayında yönetici Girija Prasad Koirala yerine getirildi)
Hükümet başkanı:	Pushpa Kamal Dahal (Ağustos ayında Girija Prasad Koirala yerine getirildi)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	28.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	62.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 68/72
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%48.6

Nepal, 2006 yılında hükümet ve Nepal-Maocu Komünist Parti (CPN-M) arasındaki 10 yıllık çatışmanın bitiminin ardından, barış sürecini uzatmaya devam etti. Kasım 2006'da Kapsamlı Barış Anlaşması için ayrımcılığa son vermek, medeni, siyasi ve ekonomik hakları desteklemek amacıyla bulunan taahhütler tamamlanmamış olarak kaldı. Çatışma sırasında işlenen ihlaller için adaletin gerçekten sağlanması ve olumsuzlukların ortadan kaldırılması süreci ilerlemedi. Cezasızlık ortamı sürdü. Silahlı gruplar Güney Terai Bölgesi'nde varlıklarını sürdürürken, polis kapasitesinin eksikliği kamu güvensizliğine neden oldu. Ana siyasi partilere bağlı silahlı gençlik gruplarının sayısı arttı. Silahlı Polis Gücü, ülke çapında yapılan birçok hak talep eden gösterilerde birçok kez aşırı güç kullandı.

Arka plan

10 Nisan'da yeni bir Kurucu Meclis (CA) seçimleri uzun süredir dışlanan Dalits, Janajatis ve Madhesis gibi grupları ana politika zemine taşıdı. 28 Mayıs tarihinde CA, Nepal'i bir Federal Demokratik Cumhuriyet olarak ilan etti ve monarşinin feshini resmen duyurdu. 15 Ağustos tarihinde CPN-M başkanı Pushpa Kamal Dahal (Prachanda) büyük bir çoğunlukla Nepal Federal Demokratik Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı olarak seçildi. CA, yeni bir Anayasa taslağı hazırlamaya başladı.

Devlet tarafından alınan önlemlere rağmen, kadınlar dâhil olmak üzere dışlanmış gruplara yönelik ayrımcılık, özellikle adalete erişimin engellenmesinde cezazsızlık durumu devam etti.

Geçici adalet

Yerel ve uluslararası sivil toplum örgütleri tarafından kurulan Gerçek ve Uzlaşma Komisyonu, kanun taslağının ciddi insan hakları ihlali işleyenler için af önerme gücü vermesine dair bir teklif içermesi konusunda endişelerini belirtmeye devam etti.

Zorla kaybedilmeler

2008'in başlarında, ICRC hükümetin ve CPN-M'nin elinde kaybolan, akıbeti ve nerede oldukları bilinmeyen 800'den fazla kişiyi listeledi.

Hükümet zorla kaybedilmeleri Nepal kanunu altında ceza gerektiren suç olarak kabul edecek bir kanun taslağı üzerine müzakereler yürüttü. Bununla birlikte, Temmuz 2007'de Yüce Divan'ın hükümetin 1996-2006 çatışması sırasında zorla kaybedilme davalarını soruşturmak için bir komisyon oluşturmasına dair emri, politik isteksizliğe bağlı olarak belirsiz şekilde kaldı. Kasım ayında, Hükümet Kaybolmalar (Suç ve Ceza) Yasa Önergesi'nin bir taslağını yayınladı.

Cezasızlık

Savaş sırasında insan hakları ihlali işleyenler için cezazsızlık devam etti, sivil mahkeme önünde hiçbir dava incelenmedi. Cinsel şiddet sonrası hayatta kalanlar polisin şikâyetlerini kaydetmeyi reddettiğini rapor etti.

Polis

Polis, 2008'in başlarında güney *Terai* bölgesindeki gösteriler sırasında, bazı Madhesi toplumlari ayrımcılığı protesto ederken aşırı güç kullandı. Şubat ayında, polis Nepalgunj ve Siraha bölgelerinde protestolar sırasında en az altı kişiyi vurdu ve öldürdü.

10 Mart ve 18 Temmuz tarihleri arasında, Pekin Olimpiyatları'na yönelik barışçıl gösteriler sırasında polis, aralarında Uluslararası Af Örgütü Nepal üyelerinin de bulunduğu en az 8,000 Tibetliyi ve diğer insan hakları aktivistlerini tutukladı. Birçok gösterici polisin kendilerini gösteriler sırasında ve gözaltında iken *lathis* (uzun tahta sopalar) ile dövdüğünü rapor etti.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Janatantrik Terai Mukti Morcha (JTMM-J); Madhesi Mukti Tigers ve Terai Cobras dâhil olmak üzere Terai bölgesinde birçok silahlı grup *Pahadi* (tepe) toplumunun üyelerinin kaçırılması ve yerel idari binalara bombalı saldırılar dâhil olmak üzere insan

hakları ihlali yaptı.

CPN-M'nin gençlik kanadı olan Genç Komünistler Ligi (YCL) kaçırmalar dâhil olmak üzere birçok insan hakları ihlali işledi. Mayıs ayında, Nepal Ulusal İnsan Hakları Komisyonu YCL'nin faaliyetleri hakkında ciddi endişelerini ifade etti. Nepal Komünist Partisi (UML) ile birleşik "Gençlik Gücü" aralarında bulunduğu diğer politik partiler bu faaliyetleri kınamak yerine kendi silahlı gençlik gruplarını kurdu.

Çocuk askerler

2,500'den fazla çocuk asker karargâhlarda kaldı (Kapsamlı Barış Anlaşması altında askeri bölgelerin, CPN-tarafından dörde bölünmesi kabul edildi). Ağustos ayında, Çocuk ve Silahlı Çatışma için BM Özel Temsilcisi Radhika Coomaraswamy Nepal hükümetine ve CPN-M'ye, Maocu güçlerce biraraya getirilmiş tüm çocukları serbest bırakmaları çağrısında bulundu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Polis şüphelilere karşı rutin olarak işkence ve diğer kötü muameleleri kullandı. İşkenceye karşı güvence sağlayan ulusal kanunlar, uluslararası standartların gerisinde kaldı ve yetersiz şekilde uygulandı.

Nisan 2006'dan itibaren 1,300'den fazla yeni işkence davası kaydedildi.

■ Polis 9 Eylül tarihinde Sumitra Khawas'ı Morang Bölgesi'nde evinin yakınında tutukladı ve Belbari karakolunda alıkoymdu. Sorgusu sırasında araba lastiğinin içi ile tekrar tekrar dövüldüğünü ve tüm vücuduna vurulduğunu söyledi. 15 Ekim tarihinde, onu temsil eden avukatlar gözaltında işkence için bir telafi talebini zapta geçirtti, fakat yılsonunda faillere yönelik hiçbir işlem yapılmadı. Yargılanmış olsa da, mahkeme tarafından hakkında hiçbir nihai hüküm verilmeyen Sumitra Khawas polis gözetiminde kaldı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadınlar yaygın ayrımcılıkla, kamu ve özel hayatlarında şiddetle karşı karşıya kalmaya devam etti. Haziran ayında Ulusal İnsan Hakları Komisyonu başlık parası nedenli ölüm davalarının ve cinsel şiddetin arttığını rapor etti. Düzenlemedeki zayıflık ve yetersiz polis faaliyetleri, kadınlara yönelik ev içi ve cinsel şiddete yönelik soruşturmaları zorlaştırdı. Polis, cinsel şiddet davalarında soruşturmanın durumu hakkında kadın insan hakları savunucularına bilgi vermeyi reddetti.

Kadın insan hakları savunucuları taciz edildi ve öldürüldü.

■ Kadınların ve Dalitlerin haklarını savunan Kadın Rehabilitasyon Merkezi (WOREC) Nepal çalışan Rita Mahato, 30 yaşında bir sağlık danışmanıdır. Haziran 2007'de toplumundan erkekler WOREC'in çalışmalarını protesto etti. Siraha'daki ofise saldırdılar. Rita Mahato'yu tecavüz ve ölümlle tehdit ettiler. Polis olayı soruşturmada başarısız oldu. 2008 yılında ölüm tehditleriyle karşı karşıya kalmaya devam etti.

Yasal ve kurumsal gelişmeler

Yeni oluşan Kurucu Meclis'te koltukların üçte biri (575 koltuktan 191'i) kadınlar ile doldurulmuştu.

Kasım ayında, Nepal Yüce Divanı Nepal'de yaşayan lezbiyen, gey, biseksüel, transgender ve interseksüel nüfusa hak veren ve koruma altına alan bir karar yayınladı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇳🇵 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart ve Kasım aylarında Nepal'i ziyaret etti.

🇳🇵 Nepal: Polis faaliyetlerinde insan haklarına saygı ihtiyacı, 20 Şubat 2008

🇳🇵 Nepal: Tıbetli göstericiler üzerindeki sınırlama hemen durmalıdır ve protestocular bırakılmalıdır, 24 Mart 2008

🇳🇵 Nepal: Savaşın Mirasını Alt Üst Etmek- etkin insan hakları koruması için öncelikler, 12 Mayıs 2008

 NİJER 	
 NİJER CUMHURİYETİ 	
Devlet başkanı: Mamadou Tandja <p>Hükümet başkanı: Amadou Hama (Ağustos'ta Seyni Oumarou'nun yerini aldı)</p> Ölüm cezası: uygulamada kaldırıldı <p>Nüfus: 14.7 milyon <p>Ortalama yaşam süresi beklentisi: 55.8 yıl <p>5 yaş altı ölüm oranı (e/k): binde 183/188 <p>Yetişkin okur yazarlık oranı: %28.7</p></p></p></p>	

Hükümet, yaygın açlığa ve artan kıtlık tehlikesine karşın bazı insani yardım çabalarını engelledi. Tuareg liderliğindeki silahlı bir muhalif grubu desteklediğinden şüphelenilen siviller güvenlik

güçleri tarafından yasadışı bir şekilde öldürüldü. Birçok asker ve sivil söz konusu grup tarafından kaçıırıldı. Basını susturmak için birkaç gazeteci tutuklandı.

Arka plan

Hükümet güçleri ile Tuareg önderliğindeki muhalif silahlı grup Nijerlilerin Adalet Hareketi (Mouvement des Nigériens pour la justice, MNJ) arasında, kuzeydeki Agadez bölgesinde yoğunlaşan çatışmalar yıl boyunca devam etti. Sivil toplum ve siyasi partilerin MNJ ile görüşmelere başlanması yönündeki çağrılarına rağmen, Nijer Cumhurbaşkanı MNJ üyelerini “haydut” ve “uyuşturucu kaçakçısı” olarak tanımlayarak ortada herhangi bir diyalog ihtimalinin olmadığını belirtti. Hükümet Agadez bölgesindeki olağanüstü hali güvenlik güçlerine daha geniş yetkiler verecek şekilde uzattı.

Aralık ayında Kanadalı BM Nijer özel elçisi Robert Fowler ve meslektaşı Kanadalı BM görevlisi Louis Guay, başkent Niamey'e 40 km uzaklıkta arabada seyahat ederken sürücü ile birlikte kayboldular. Kaçıırıldıklarına dair iddilar mevcuttu fakat yetkililer tarafından soruşturma açılmasına rağmen yıl sonuna kadar herhangi bir haber çıkmadı.

Haziran ayında eski Başbakan Hama Amadou yolsuzluk ve zimmetine mal geçirme suçlarından tutuklandı. Yerel insan hakları örgütleri adil ve hızlı bir dava çağrısında bulundu. Destekçileri, Hama Amadou'nun 2009 yılındaki seçimlere katılamaması için siyasi nedenlerden ötürü tutuklandığını iddia etti. Hama Amadou, yılsonu itibariyle mahkemeye çıkarılmaksızın gözaltında tutulmaktaydı.

Gıda güvensizliği

Ciddi bir kıtlık riskine dikkat çeken birçok bağımsız rapora rağmen, hükümet Temmuz ayında Fransız Sınır Tanımayan Doktorlar'ın (Médecins Sans Frontières – MSF) merkez güneydeki Maradi Bölgesi'ndeki faaliyetlerini sonlandırdı ve söz konusu sivil toplum örgütünü ülkeyi terk etmeye zorladı. Hükümet MSF'yi, mali kaynakları artırmak amacıyla Maradi bölgesindeki kötü beslenen çocuk sayısını abartmakla suçladı. Hükümet durumun “dramatik” olmadığını ve Nijer'in bununla uluslararası yardım olmadan baş edebileceğini savundu. Hükümetin bu tavrı, açlığı engelleme görevini aksatabileceği ve gerekli olduğu takdirde bile uluslararası yardım almayabileceği konusunda endişe yarattı.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar, işkence ve yasadışı öldürmeler

Agadez bölgesinde onlarca sivil güvenlik güçleri tarafından tutuklandı ve bazılarının işkenceye maruz kaldığı iddia edildi. MNJ'nin saldırılarından sonra çok sayıda kişi gözaltına alındı. Bunların birçoğu günler veya haftalar sonra haklarında herhangi bir suçlama olmaksızın serbest bırakıldı. Birkaç zorla kaybedilme vakası da bildirildi.
■ Ebubekir Attoulele adlı bir tüccar 26 Mart'ta askeri güçler tarafından tutuklandı. İddialara göre kulakları kesildi ve saçı ateşe verildi, ardından da ölene kadar bıçaklandı.
■ Aralarında Tourayat kasabasının önderi olan Ali Wali'nin de bulunduğu dört kişi 30 Mart'ta hükümete bağlı askerlerce tutuklandı. Aileleri, söz konusu kişilerin nerede olduğuna dair hiçbir bilgi edinemedi.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

MNJ, aralarında üst düzey bir hükümet yetkilisi, bir imam ve bir öğretmenin de bulunduğu bir grup asker ve sivilı kaçırdı. Bazıları Uluslararası Kızıl Haç Komitesi'ne teslim edilse de diğerleri yılsonu itibariyle MNJ'nin elinde kaldı.
■ Ocak ayında bir MNJ saldırısında, Niamey'in 1,000km kuzeybatısında bir şehir olan Tanout valisi Abdou Garba Kona diğer askeri güçlerle birlikte kaçıırıldı. 25 kişiyle birlikte Mart ayında serbest bırakıldı.
■ MNJ, Mayıs ayında Tanout yakınlarında insan haklarına dikkat çekmek için orada bulunan Ulusal İnsan Hakları Komisyonu Başkan Yardımcısı Ahmadou Ahellawey'i kaçırdı. Ahellawey bir hafta sonra serbest bırakıldı.

İfade Özgürlüğü

Hükümet, kuzey bölgelerindeki çatışmalar hakkında bir medya karartması uyguladı. Yetkililer, gazetecilerin bölgeye gitmesini yasakladı ve MNJ ile ilişkisi olmakla suçladıkları gazetecileri tutukladı veya keyfi olarak gözaltına aldı. Mart ayında Yüksek İletişim Konseyi, “Nijerli kurumların itibarını sarstığı” için Uluslararası Fransa Radyosu'nun (Radio France International – RFI) yayınına üç ay süreyle durdurma kararı aldı ve Nisan ayında da Agadez'deki temel özel radyo istasyonu Sahara FM'i süresiz olarak kapattı.
■ Ekim ayında, özel radyo istasyonu Radio Saraouniya'nın müdürü ve RFI'nin Nijer'deki muhabiri olan düşünce suçlusı Musa Kaka, bir yıldan fazla gözaltında kalmasının ardından şartlı olarak serbest

bırakıldı. En başta “devletin otoritesine zarar vermek için işbirliği yapmak” suçuyla itham edilen Musa Kaka'nın suçu daha sonra daha az ciddi bir suç olan “ulusal savunmaya zarar verebilecek faaliyetler” suçuyla değiştirildi. Yılsonu itibariyle davası henüz görülmemişti.

Kölelik

Ekim ayında Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) bünyesindeki Topluluk Mahkemesi, Nijer hükümetinin 10 yıldır ev işleri ve seks kölesi olarak tutulan bir kadına tazminat ödemesine hükmetti. Söz konusu kadın, hükümetin köleliğe karşı mevcut yasaları uygulamadığı için şikayette bulunmuştu. Bu önemli karar, köleliğin 2003 yılında suç kapsamına alınmasına rağmen Nijer'de halen köleler bulunduğunu savunan birçok ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşunun suçlamalarını destekledi.

Uluslararası Af Örgütü raporları

🇳🇵 Nijer: Tuareg silahlı muhalif grup sivilleri rehin almayı bırakmalı (24 Ocak 2008)

🇳🇵 Nijer: Infazlar ve zorla kaybedilmeler ordunun misillemelerini takip ediyor (3 Nisan 2008)

 NİJERYA 	
 NİJERYA FEDERAL CUMHURİYETİ 	
Devlet ve hükümet başkanı: Umaru Musa Yar'Adua <p>Ölüm cezası: sürdürülüyor <p>Nüfus: 151.5 milyon <p>Ortalama yaşam süresi beklentisi: 46.5 yıl <p>5 yaş altı ölüm oranı (e/k): binde 190/182 <p>Yetişkin okur yazarlık oranı: %69.1</p></p></p></p></p>	

Silahlı gruplarla hükümet güçleri arasında çatışmaların yaşandığı, topluluklar arasındaki şiddetin ve rehin alma gibi şiddetli suçların arttığı Nijer Deltası'ndaki durum daha da kötüleşti. Petrol endüstrisine bağlı kirlilik makul yaşam standardı ve sağlık gibi insan haklarına zarar verdi. Tutukluların ve rüşvet ödemeyen veya ödeyemeyen kişilerin öldürülmesi veya şüpheliler sorgulanırken sıkça işkence yapılması gibi insan hakkı ihlalleri mevcuttu. Yüzlercesi adil olmayan davaların

ardından mahkum edilen 700'den fazla ölüm cezası mahkumu infazlarını beklemekteydi. Mahkemesini bekleyen tutukluların yıllarca kötü cezaevi koşullarında kalmasına yol açan adalet sisteminin acil reformlara ihtiyacı vardı.

Nijerya'daki yaygın yoksulluk büyük ölçüde rüşvete bağlıydı. 100 doğumda bir olan doğumda anne ölüm oranı oldukça yüksekti. 2000 yılından beri 2 milyondan fazla kişinin evlerinden zorla tahliye edilmesiyle yeterli barınağa sahip olma hakkı da ihlal edildi.

Arka plan

Şubat ayında bir seçim mahkemesi Başkan Umaru Musa Yar'Adua'nın 2007 yılında başkan seçilmesini onadı. Mahkemenin kararına karşı bir itirazda bulunuldu ancak Yüksek Mahkeme bu itirazı belirsiz bir tarihe erteledi. Seçim mahkemesi dört eyalet valisini görevden aldı ve 2007 seçimlerindeki düzensizliklerden dolayı altı eyalette valilik seçimlerini tekrarladı.

Nisan ayında Başkan Yar'Adua, hükümetinin rüşvetten doğan cezasızlıkla mücadele etme sözü verdi. Bir Afrika Kalkınması İçin Yeni Ortaklık (NEPAD) raporu, Nijerya'daki yoksulluğun temel olarak yolsuzluk ile açıklanabileceğini kaydetti ve Nijerya'nın Milenyum Kalkınma Hedeflerini karşılamadığını belirtti.

Ağustos ayında Nijerya Polis Gücü, aralarında eski Ekonomik ve Mali Suçlar Komisyonu (EMSK) Başkanı Nuhu Ribadu'nun da bulunduğu 140 polis memurunu görevden aldı. Nüfuzlu bir eski valinin EMSK tarafından tutuklanması ve suçlanmasının ardından 2007 yılının Aralık ayında fiilen EMSK'deki görevinden alınmıştı. Nuhu Ribadu bir yıllık eğitime gönderildi. Eylül ayında arabasına ateş açıldı ve ölüm tehditleri aldı. 2008 yılı boyunca EMSK üç eski valiyi rüşvet suçlamalarıyla yargıladı.

Kasım ayında Plateau eyaletindeki Jos'ta yerel hükümet seçimlerinin ardından çıkan üç günlük eylemlerde yaklaşık 400 kişi öldü. Eyalet valisi güvenlik güçlerine “görür görmez vurma” emri verdi.

1999 yılında gündeme gelen, Ulusal Meclis'ten geçen ancak kanuna dönüşmeyen Bilgi Edinme Özgürlüğü Yasa Tasarısı halen Ulusal Meclis önünde beklemekteydi.

Nijer Deltası

Nijer Deltası'ndaki durum 2008 yılında daha da kötüleşti. Bölgede petrol hırsızlığından kazanılan

yüksek miktardaki paralarla desteklenen silah akışı fiilen kontrolsüz kaldı. Bu silahlar, silahlı gruplar ile güvenlik güçleri arasındaki çatışmalarda, topluluklar arası ihtilaflarda ve suç teşkil eden faaliyetlerde kullanıldı. 2008'de onlarca petrol çalışanı ve aralarında çocukların da bulunduğu akrabaları silahlı gruplar ve çeteler tarafından kaçırıldı ve petrol tesisleri de saldırıya uğradı.

Askerler de dahil olmak üzere, güvenlik güçleri yasadışı öldürmeler, işkence ve diğer kötü muamele ve evlerin yıkılması gibi insan hakları ihlallerinde bulundular. Ortak Görev Gücü (OGG) sıklıkla, özellikle de silahlı milisler ile olan çatışmaların ardından topluluklara baskın düzenledi. Bu baskınlar genelde tanıkların ölmesiyle sonuçlandı.

■ Ağustos ayında en az dört kişi – iki yaşlı erkek, genç bir kadın ve yaşlı bir kadın – askerler Bayelsa Eyaleti'ndeki Agge kasabasına baskın düzenlediğinde öldürüldü. OGG'ye göre baskın silahlı bir milis saldırısını izledi.

Rivers Eyaleti'nde bulunan Port Harcourt'taki çete çatışmaları Temmuz ve Ağustos aylarında en az 25 kişinin öldürülmesine sebep oldu.

Konuyla ilgili herkesi bir araya getirerek şiddete son vermeyi amaçlayan ve toplanması birkaç kez ertelenen Nijer Deltası Zirvesi'nin yerini Eylül ayında Nijer Deltası Teknik Komitesi aldı. Komite bulgularını Kasım ayında açıkladı.

Ciddi insan hakkı ihlallerinden sorumlu olduğundan şüphelenilen güvenlik güçleri üyelerini adalet önüne çıkarmak için hiçbir çaba sarfedilmedi. Odioma'da en az 17 kişinin öldürüldüğü OGG baskını ve Escravosoil'de askerlerin protestocuların üzerine ateş açması gibi olayların yaşandığı 2005 yılının Şubat ayındaki olaylar iki adli komisyon tarafından incelendi. Komisyonun raporları halka açıklanmadı.

Nijer Deltası'nda yaşayan insanlar yeterli içme suyu ve elektriğe erişimden yoksundu ve çok azı çalışan okul ve tıbbi merkezlere ulaşabiliyordu. Delta'daki petrol endüstrisine bağlı olan geniş çaptaki kirlilik, yeterli yaşam standardı ve sağlık hakkı gibi insan haklarına zarar verdi.

2008 yılının Ocak ve Haziran ayları arasında petrolün denize döküldüğü 418 vaka ile karşılaşıldı. Iwerekhan topluluğunda doğalgazın yakılarak işlenmesini yasaklayan bir Yüksek Mahkeme kararına rağmen uygulama devam etti.

Yasadışı öldürmeler ve yargısız infazlar

Polisin gözaltındakileri, rüşvet vermeye yanaşmayan veya verecek durumda olmayan kişileri ve kontrol noktalarında durdukları insanları yasadışı bir şekilde öldürdüğüne dair tutarlı raporlar vardı. Bu öldürmelerin bazıları veya tamamı birer yargısız infaz olabilirdi. Mayıs ayında LEDAP (Yasal Savunma ve Yardım Projesi) adlı bir sivil toplum kuruluşu 2007 yılında en az 241 kişinin devlet görevlilerince yasadışı bir şekilde öldürüldüğünü bildirdi.

■ 25 Şubat'ta Hareketli Polis Gücü mensubu memurlar, iddia edilene göre bir polis memurunun öldürüldüğü haberinden sonra Kogi Eyaleti'ndeki Ogamina topluluğuna saldırdı. Görgü tanıklarına göre aralarında iki çocuğunda bulunduğu 15 kişi öldürüldü ve arabalar, motosikletler ve evler yakıldı. Saldırıdan sonra, operasyonu yönettiği iddia edilen Yardımcı Polis Komiseri başka bir bölgeye nakledildi. 2008 yılı sonu itibariyle hiçbir soruşturma başlatılmamıştı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Polis, zanlıları sorgularken sık sık işkence yaptı ve diğer kötü muamelelerde bulundu. Bu tür uygulamaları engelleyecek, standartlaştırılmış bir mekanizma mevcut değildi. Uluslararası hukukun öngördüğünün aksine, işkenceyle elde edilen ifadeler mahkemede delil olarak kullanılmaya devam etti. ■ Owerri Cezaevi'nde, 68 yaşında bir kişi polisin kendisini bacağından vurduğunu, elektrik kablolarıyla kırbaçladığını ve gözlerine toz gibi bir madde sürüldüğünü söyledi. Söz konusu kişi, sorgulanmayan işkence iddialarını doğrulayan tıbbi raporlara rağmen 10 yıldır cezaevinde davasını beklemekteydi.

Adalet sistemi

Nijerya cezaevlerindeki her beş mahkumdan üçü yargılanmamıştı. Çoğu dehşet verici şartlar altında yıllardır davalarını beklemekteydi. Az sayıda mahkum avukat tutabilmişti ve masrafları hükümet tarafından karşılanan Yasal Yardım Konseyi bütün ülke için toplam 91 avukata sahipti.

Temmuz ayında Federal Adalet Bakanlığı ve Cezaevi Hizmetleri Uluslararası Af Örgütü'ne gelişmeler yaşandığına dair güvenceler verdi. Federal Adalet Bakanlığı, 2,000 avukatın yasal temsili olmayan mahkumların davalarıyla ilgilenmesini istediğini duyurdu. Bununla birlikte bu atılımın sonuçları 2008 sonu itibariyle görünür değildi ve

cezaevlerindeki kalabalık azalmamıştı. Program, adalet sistemindeki gecikmelerin sebeplerini ele almıyordu ve Yasal Yardım Konseyi'nin bütçesi artırılmadı.

2008 sonu itibariyle adalet sistemiyle ilgili reform tasarılarının çoğu Ulusal Meclis önünde beklemekteydi.

Eyalet düzeyinde bazı gelişmeler vardı. Mart ayında Lagos Eyaleti, Suç İşlemleri Yasası'nı değiştirerek zanlıların yerine üçüncü kişilerin tutuklanmasını yasakladı ve zanlıların polis ile olan görüşmelerinin kaydedilmesi veya avukat yanında gerçekleştirilmesi şartını getirdi.

Bazı eyaletler, Ogun Eyaleti Yurttaş Hakları Bölümü ve Lagos Eyaleti Kamu Avukatı Ofisi gibi yasal yardım hizmetleri kurdu. Bununla birlikte bu tür hizmetlerin kapasitesi ve mali kaynakları sınırlı kaldı ve bağımsızlıkları kuşkuluydu.

■ 2008 yılının sonunda Patrick Okoroafor “Imo Eyaleti valisinin tatilinde” 18 Ekim 2001 tarihindeki kendisine verilen ölüm cezasının hukuka aykırı, geçersiz ve hükümsüz olduğuna dair Yüksek Mahkeme kararına rağmen hala Abia Eyaleti'ndeki Aba Cezaevinde tutuklu bulunuyor. Mayıs 1997'de Hırsızlık ve Ateşli Silahlar Mahkemesi tarafından ölüm cezasına mahkum edildiğinde 16 yaşındaydı. Karara itiraz etme hakkı yoktu ve gözaltındayken polis tarafından işkenceye maruz kaldığını söyledi.

Ölüm cezası

2008 sonu itibariyle infazını bekleyen 11'i kadın olmak üzere 735 mahkum vardı. Yüzlercesi adil bir mahkemede yargılanmadı. Yaklaşık 140 tanesi 10 yıldan fazla bir süredir infazını beklemekteydi, bazılarının beklediği süre 20 yıldan da fazlaydı.

1999'dan önce davalılara itiraz hakkı tanımayan Hırsızlık ve Ateşli Silahlar mahkemesi tarafından ölüm cezasına mahkum edilen yaklaşık 80 tanesi ölüm cezası hükmüne itiraz edemedi. Yaklaşık 40 kadarı ise suçun işlendiği anda 18 yaşından küçüktü ve ölüm cezasına mahkum edilmemeliydi.

Federal hükümet, Ölüm Cezası Hakkında Ulusal Çalışma Grubu'nun (2004) önerilerini ve Adalet İdaresinin Reformu Üzerine Başkanlık Komisyonu'nun (2007) moratoryum çağrısını dikkate almadı. Temmuz 2008'de Hırsızlık ve Ateşli Silahlar Yasası'nın öngördüğü zorunlu ölüm cezasını uygulamadan kaldırarak onu ömür boyu hapis cezasıyla değiştirmeyi öneren yasa tasarısı Temsilciler Meclisi tarafından reddedildi.

Mayıs 2007’de Enformasyon Bakanlığı tarafından serbest bırakılacağı açıklanan çoğu mahkum 2008 sonu itibarıyla halen infaz edilmeyi beklemekteydi.

2008 yılında en az 40 kişi ölüm cezasına mahkum edildi. Beş mahkumun cezası Ogun Eyaleti valisi tarafından hafifletildi. Kasım ayında Cumhurbaşkanı 22 yıldır ölüm cezasının uygulanmasını bekleyen bir kişiyi affetti. 2008 yılında herhangi bir infaz gerçekleştiğine dair bir bilgiye rastlanmadı.

Aralık ayında Nijerya, ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Cezaevi koşulları

Cezaevlerindeki yaşam koşulları dehşet vericiydi. Aşırı kalabalık, kötü sağlık koşulları, gıda ve ilaç eksikliği ve aile veya arkadaşlar ile görüşmekten men edilme gibi unsurlar mahkumların fiziksel ve zihinsel sağlığına zarar verdi. Bir yatakta iki mahkum yatıyordu; mahkumlardan bazıları ise çıplak zeminde yatıyordu. Bazı cezaevlerinde mahkumlara yatak sağlanmıyordu, su yoktu ve tuvaletler kapalıydı veya hiç tuvalet yoktu. 12 yaşındaki kadar genç çocuklar yetişkinlerle birlikte tutuluyordu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Aile içi şiddet ve devlet görevlileri ile diğer kişiler tarafından tecavüz ve diğer cinsel saldırılar gibi şekiller içeren kadına yönelik şiddet yaygın kaldı. Yetkililer, devet görevlileri ve diğer kişiler tarafından uygulanan cinsel şiddeti ele almadı ve önlemedi; bu durum da bir cezasızlık kültürüne yol açtı.

Yılda 59,000 annenin doğumda öldüğü Nijerya, bu rakamla dünyada ikinci sırada yer aldı. Nijerya’nın doğum sırasında anne ölüm oranı her 100 canlı doğumda birdi. Buna sebep olan unsurlar arasında sağlık hizmetlerine erişmenin zor olması, sağlık hizmetlerinin yetersiz olması, yolsuzluk, güvenli olmayan kürtajlar ve eklampsi ve sıtma gibi hastalıklar bulunuyordu.

Temmuz ayında, kadınların giydiği kıyafetlerin uygun uzunluklarını belirleyen ve polise geniş infaz yetkileri veren Kamusal Alanlarda Çıplaklığı, Cinsel Tehdit ve Diğer Benzer Suçları Yasaklama yasa tasarısı, Ulusal Meclis’teki üçüncü görüşülmesinde de reddedildi.

Ocak ayında Jigawa Eyaleti aile içi şiddeti yasaklayan bir yasa tasarısını kabul etti. Benzer bir yasa tasarısı Plateau Eyaleti Meclisi önünde beklemekteydi.

İfade özgürlüğü

İnsan hakları savunucuları ve hükümeti eleştiren gazeteciler korkutma ve taciz ile karşılaşmaya devam etti ve medyaya karşı resmi hoşgörüsüzlük arttı. En az sekiz gazeteci Devlet Güvenlik Servisi (SSS) veya polis tarafından tutuklandı. Bazıları birkaç saat sonra serbest bırakılırken bazıları 10 güne kadar tecritte tutuldu. Bunlara ek olarak medya bürolarına baskınlar düzenlendi, televizyon istasyonları kapatıldı ve gazeteciler polis ve güvenlik güçleri tarafından tehdit edildi ve dövüldü. Şüphe uyandıran durumlarda en az iki gazeteci öldürüldü.

Nijer Deltası’nda yabancı gazeteci ve film yapımcılarının tutuklandığı ve birkaç gün sonra haklarında bir suçlamada bulunulmadan serbest bırakıldığı en az üç olay yaşandı.

Barınma hakkı

Nijerya yeterli barınma hakkını ihlal etmeye devam etti. Sadece Lagos’un varoşlarında bir milyondan fazla kişi yaşamaktaydı.

Evlerinden zorla tahliye edilen kişilere yetkililerce tazminat veya alternatif barınma şekilleri sağlanmadı. Bazı topluluklar üçüncü kez zorla tahliye edildi. Lagos’taki geniş çaplı zorla tahliyeler mahkeme kararları olmaksızın devam etti. Zorla tahliyeler Mayıs ve Haziran ayları arasında neredeyse haftalık düzende ilerledi. Mayıs ve Haziran ayları arasında Gosa’daki Nnamdi Azikiwe havaalanı yolu boyunca Federal Başkent Bölgesi’nde toplu yıkımlar gerçekleştirildi. Hükümetin insanların tahliye edilmeyeceği yönünde verdiği güvencelere rağmen Port Harcourt’taki deniz kıyısındaki bölgelerinde zorla tahliyeler gerçekleşti.
■ Emeka, karısı ve üç çocuğuyla birlikte Lagos’taki kaçak yerleşim birimlerinden, herhangi bir tazminat veya alteratif barınak seçeneği olmadan zorla tahliye edildi. Bütün mal varlıkları zorla tahliye işlemi sırasında yok edildi. Emeka ve ailesi başka bir izinsiz yerleşim bölgesi olan Makoko’ya yerleşti.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Eşcinsel ilişki yaşadığından şüphelenilen insanlara yönelik insan hakları ihlalleri 2008 yılı boyunca devam etti. Nijerya Ceza Kanunu, bilinçli olarak eşcinsel ilişkiye giren yetişkinleri 14 yıl hapis cezasına mahkum ediyor. Şeriat kuralları “cinsel sapkınlığı” bazı eyaletlerde ölüm ile olmak üzere cezalandırıyor. 2008 yılında birkaç kadın ve erkek bilinçli olarak

eşcinsel ilişkiye girmek suçundan tutuklandı. Homofobi lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireylere yönelik şiddete yol açtı ve yetkililer yeterli koruma sağlamadı veya sağlamaya yanaşmadı.

Aralık ayında, eşcinsel evlilik törenlerine ve bu tür bir evliliğe tanık olan veya gerçekleşmesine yardımcı olanlar için cezai hüküm getiren bir yasa Temsilciler Meclisi üyeleri tarafından gündeme getirildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

Uluslararası Af Örgütü delegeleri Nijerya’yı Şubat/Mart, Temmuz ve Ekim/Kasım aylarında ziyaret etti.

Nijerya: ‘Cellatı Beklerken’ (AFR 44/020/2008)

Nijerya: Federal Nijerya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ekselansları Cumhurbaşkanı Alhaji Umura Musa Yar’adua’ya açık mektup (AFR 44/007/2008)

Nijerya: Amnesty International Submission to the UN Universal Periodic Review: Fourth session of the UPR Working Group of the Human Rights Council, February 2009 (AFR 44/016/2008)

Nijeryalı polisler ve güvenlik güçleri: İnsan haklarını koruma ve saymadaki başarısızlık (AFR 44/006/2008)

Nijerya: Detention “during the pleasure of the governor” – NBA, Nigerian NGOs and Amnesty International urge the immediate release of Patrick Okoroafor (AFR 44/005/2008)

Nijerya: Mahkumların hakları sistematik olarak hiçe sayılıyor (AFR 44/001/2008)

NİKARAGUA	
	
NİKARAGUA CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Daniel Ortega Saavedra
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	5.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 28/22
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%76.7

Kadın insan hakları savunucuları cinsellik ve doğurganlıkla ilgili hakları savundukları için tehdit edildi ve tacize uğradı. Kadının hayatının risk altında olduğu veya hamileliğin tecavüz sonucu oluştuğu durumlar dâhil tüm kürtaj biçimlerinin yasa dışı olduğunu beyan eden kanun yürürlüğe girdi. Seçimle ilgili sahtekarlık iddiaları, sivil toplum örgütleri

üzerindeki aşırı kontroller ifade ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki engeller hakkında endişeleri çoğalttı. Hükümet Awas Tingni topluluğunun atalarından gelen arazisine ait hakları resmen tanıdı.

Arka plan

Haziran 2003’de, Nikaragua Yüksek Seçim Kurulu iki muhalif partinin the Sandinista Reformist Hareket (Movimiento Renovador Sandinista) ve Muhafazakar Parti (Partido Conservador) artık yasal olarak kayıtlı olmadıklarını ve seçim için aday gösteremeyeceklerini duyurdu. Ekim ayında, hükümet aynı anda ulusal veya uluslararası gözlemcilerin Kasım belediye seçimlerini izlemesine izin vermeyi reddetti.

İktidardaki Liberal Anayasal Parti (Partido Liberal Constitucionalista), Sandinista Ulusal Özgürlük Cephesi’nin (Frente Sandinista de Liberacion Nacional, FSLN) seçimleri kazandığına dair duyuruyu, sahtekarlık ve şeffaflıktan yoksunluk iddialarıyla reddetti. FSLN ve muhalif destekçileri seçimleri takip eden haftalarda Managua’da şiddetli olarak çatıştı. Birçok insan yaralandı, fakat hiçbir resmi figür ortada yoktu. Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Komisyonu şiddet üzerine endişesini ifade etti ve Nikaragualı yetkililerden soruşturma amacıyla bir Raportör göndermek için izin talep etti. Yılsonu itibarıyla hükümet Komisyon’un talebine cevap vermemişti.

Cinsel ve üreme hakları

Dokuz kadın insan hakları savunucusu yasal soruşturma riski altında kaldı. Onlara yönelik suçlamalar, suç işlemeye teşviki ve bir suçun gizlenmesini de içeriyordu. Suçlamaların, insan hakları çalışmaları, kadınların cinsel ve üremeyle ilgili sağlık hizmetlerine güvenli etkin erişimi için hakları üzerine kampanya faaliyetleri nedeniyle yapıldığına inanılıyordu. Yılsonu itibarıyla başsavcı Kasım 2007’de getirilen şikâyetin düşürülmesine veya suçlamaların resmileştirilmesine hüküm verememişti.

■ Eylül ayında, bir hükümet yayını bazı kadın gazetecilere, insan hakları savunucularına ve politik aktivistlere yönelik “kara büyü” yaptıklarına dair iddiaların da arasında yer aldığı ithamlarını içeren bir makale yayımladı. Makale kadınları cinsel ve üreme ile ilgili hakları destekledikleri için eleştiriyordu. Yayında teşhir edilenler arasında bir gazeteci ve kadın insan hakları savunucusu Patricia Orozco da bulunuyordu. Makalenin yayınına takiben Patricia Orozco telefon ve sms ile ölüm ve cinsel şiddet tehditleri aldı.

Gözden geçirilen edilen Ceza Kanunu kürtajın yasa dışı olduğunu belirtmeye devam etti. Hamileliğin kadının hayatını tehlikeye soktuğu ve hamileliğin tecavüz sonucu oluştuğu durumlarda dahi kadınların kürtaj olmasını sağlamak veya yardım etmek ile suçlu bulunan kadın ve sağlık görevlileri için uzun dönem hapis cezaları getirerek Temmuz ayında yürürlüğe girdi. 2008 boyunca bu yönetmelik altında kimse yargılanmadı.

BM İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar üzerine BM Komitesi sırasıyla Ekim ve Kasım aylarında Nikaragua hükümetinin kürtaj üzerine kanunlarını geliştirmesini tavsiye etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Yılın ilk üç ayında polis tarafından dosyalanan tüm cezai şikâyetlerin yaklaşık yüzde 30'u cinsel şiddet üzerineydi. Polis rakamlarına göre, cinsel şiddet mağdurlarının büyük çoğunluğu, birçok davada ihlal yıllarca gün işiğna çıkmamış olsa da 18 ile 6 yaşları arasındaki kız çocuklarıydı.

■ Genç bir kız çocuğu Uluslararası Af Örgütü ile röportaj yaptı, dokuz yaşındayken amcası tarafından tecavüze uğradığını söyledi Annesine söylediğini ve annenin aile ekonomik açıdan amcaya bağımlı olduğundan sessiz kalmasını söylediğini belirtti. Evinde güvensiz hisseden kız ayrıldı, okulu bıraktı ve yaşamak için 14 yaşında fahişeliğe başladı. Toplumu tarafından reddedilmesi ve suçlu işleyenden çok mağduru suçlayan hakim sosyal anlayışlarla baş etme kabiliyeti, saldırganı adalete çıkarma ihtimali üzerinde büyük etkiye sahipti. Amca suçu için hiçbir zaman yargılanmadı.

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

Belediye seçimlerini takip eden haftalarda en az 20 gazeteci fiziksel olarak saldırıya uğradı, çoğu dövüldü. Saldırıların çoğunluğu FSLN'yi destekleyen gruplar tarafından yürütüldü. En az beş bağımsız medya kuruluşunun merkezi tahrip edildi.

Gelişmeden yönetime ve şeffaflığa kadar farklı konular üzerine çalışan bazı ulusal ve uluslararası organizasyonların belgelerine polis tarafından el konuldu, mali yönetimlerine dönük soruşturma başlatıldı. Yılsonu itibarıyla organizasyonlara soruşturmanın yapısı veya belgelerinin ne zaman iade edileceği söylenmemişti.

■ Ekim ayında polis 10 yıldan fazladır kadın haklarını, cinsel ve üreme ile ilgili hakları erişimi

savunan bir organizasyon olan Özerk Kadın Hareketi'nin (Movimiento Autonomo de Mujeres, MAM) bürosunu bastı. Belgeler ve bilgisayarlara el konuldu. Yılsonu itibarıyla MAM soruşturma için yasal nedenlerle ilgili bilgilendirilmemişti ve alınan belgeler işlerini ciddi şekilde aksatırken iade edilmemişti.

Yerli Halkların hakları

2001 yılında Amerikan Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi, Nikaragua hükümetinden Awas Tingni yerli toplumunun arazi haklarını yasal olarak tanınmasını talep etti. Aralık 2008'de hoş karşılanan bir girişim sonucu, topluluk hüküm uyarınca resmen arazi haklarının yasal tanınmasını elde etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗺️ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Haziran ve Kasım aylarında ülkeyi ziyaret etti.

📖 Kadınların yaşam ve sağlık haklarını savunma – Nikaragua'daki kadın insan hakları savunucuları (AMR 43/001/2008)

📖 Nikaragua: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar üzerine Birleşik Milletler Komitesine Sunum 41. Oturum, 3-21 Kasım 2008 (AMR 43/002/2008)

ORTA AFRİKA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	François Bozizé
Hükümet başkanı:	Faustin Archange Touadéra (Ocak ayında Elie Doté'nin yerini aldı)
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	4.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	43.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 178/145
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%48.6

Kadınlara ve genç kızlara tecavüz eden, pek çok kişiye kötü muamelede bulunan Uganda menşeli Tanrının Direniş Ordusu'na (TDO) bağlı silahlı gruplar tarafından düzinelerce erkek, kadın ve çocuk kaçırıldı. Hükümet güçleri ve silahlı politik gruplar sivilleri hukuka aykırı şekilde öldürdü. Keyfi

tutuklamaların ardından pek çok mahkûm hayati tehlike içeren koşullarda hukuka aykırı bir şekilde tutuldu ve kötü muameleye maruz kaldı. İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler işlerini yaparken tehdit edildi ve tutuklandı. Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) tarafından aleyhinde tutuklama emri çıkarılan bir kişi yakalandı ve mahkemeye sevk edildi.

Arka plan

Başbakan Elie Doté Ocak ayında Millet Meclisi tarafından güvenoyu alamamakla tehdit edilince istifa etti. Yerine Faustin Archange Touadéra geçti.

Hükümet, ulusal uzlaşma, siyasi istikrar ve 2010 genel seçimleri için uygun şartları yaratmak amacıyla, Ulusal Kapsamda Diyalog olarak bilinen ulusal müzakere sürecine başlangıç mahiyetinde çeşitli silahlı gruplarla barış antlaşmaları imzaladı. Tek tek antlaşmalar, haziran ayında kapsayıcı bir barış antlaşmasının imzalanmasıyla neticelendi. Şubat ayında Benin hükümeti, Orta Afrika hükümetinin isteğiyle iki silahlı grup liderini serbest bıraktı. Abakar Sabone ve Michel Djotodia, Benin'in başkenti Cotonou'da Kasım 2006'dan bu yana yargılanmaksızın tutuklu bulunuyordu. Ekim ayında hükümet, silahlı örgüt üyesi olduğundan şüphelenilen 12 kişiyi serbest bıraktı.

Eski devlet başkanı Ange-Félix Patassé, eski Savunma Bakanı Jean-Jacques Demafouth ve çeşitli silahlı örgüt liderleri, 8 Aralık'ta başlayan ve eski Burundi başbakanı Pierre Buyoya tarafından yönetilen ulusal konferansa katılmak için kasım ve aralık aylarında sürgünden geri döndü. Konferans genel seçimlere hazırlıkla görevli bir ulusal mutabakat hükümeti kurulması kararıyla 20 Aralık'ta sona erdi.

Barış antlaşmalarına rağmen, hükümet güçleri ve silahlı politik gruplar arasındaki çatışmaların aralıklarla devam ettiği bildirildi. Hükümet ve muhalefet güçleri, kendi muhaliflerini desteklediğinden şüphelendikleri sivillere saldırılarda bulundu, birçok sivil öldürüldü ve yaralandı, aynı zamanda mal ve mülkleri yok edildi veya yağmalandı. Şiddet olaylarının sonucunda binlerce ülke içinde yer değiştirmek mecburiyetinde kaldı.

En az 200 AB askeri gücü (Avrupa Birliği Barış Gücü / EUFOR) mensubu ve üç BM Çad ve Orta Afrika Mısyonu (MINURCAT) askeri memuru, Orta Afrika Cumhuriyeti'nin kuzeydoğu bölgesinde bulunan sivilleri ve insani yardım kuruluşu çalışanlarını

korumak için Orta Afrika'da konuşlandırıldı. Eylül ayında, EUFOR ve MINURCAT'ın görev süresi Mart 2009'a kadar uzatıldı. Temmuz ayında, Orta Afrika Devletleri Ekonomik Ortaklığı (CEEAC), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Uluslararası Güçler yapılanmasını Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nden bir komutanın yönetiminde Orta Afrika'da Barışın Tesisi Özel Birliği'yle değiştirildi. Bu birliğe 120 Kamerunlu asker katıldı.

Cezasızlık

Kapsamlı barış antlaşmasının uygulanma süreci kapsamında, parlamento eylül ayında genel af ilan etti. Bu af, başkan François Bozizé'nin iktidara geldiği 15 Mart 2005 ile başkan tarafından kanunun ilan edildiği 13 Ekim 2008 tarihi arasındaki dönemde hükümet ve silahlı politik örgütler tarafından işlenen suçları kapsıyordu. Her ne kadar af kanunu Ekim 2002 ve Mart 2003 arasında işlenen suçları kapsamıyorduysa da, 2002-2003 arasındaki silahlı çatışmalarda yer alan çeşitli siyasi ve askeri liderlere ceza muafiyetini de garantilemiş oldu. O dönemde iktidarda olan eski başkan Ange-Félix Patassé'yi, eski Savunma Bakanı Jean-Jacques Demafouth'u ve eski başkanlık savunma yardımcısı Martin Koumtamadji de bu kapsama alındı. Bu tür bir af kanunu, uluslararası hukuk kapsamına giren suçların Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından takibe alınmasını engellemeyemedi.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Şubat sonunda ve Mart başında, Tanrının Direniş Ordusu (TDO) militanı olduğu düşünülen yüzlerce silahlı adam, 100'den fazla erkeği, kadını ve çocuğu Orta Afrika Cumhuriyeti'nin doğu bölgesinden kaçırdı. Ülkenin kuzeybatı bölgesinden girdiğine inanılan silahlı adamlar, aynı zamanda kadınlara ve genç kızlara tecavüz etti ve mallarını yok edip yağmaladı. Her ne kadar mağdurlardan bazıları bırakılsa ya da kaçsa da, Aralık ayında 100'den fazla kişinin TDO tarafından hâlâ esir tutulduğu zannediliyordu. Erkekler ve erkek çocuklar savaşıya dönüştürülürken, kadın mağdurlar seks kölesi olarak kullanılmalarından korkuluyordu.

Aralık ayının ortalarında, Uganda yetkilileri, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve Güney Sudan birlikleri tarafından desteklenen askeri birliklerinin TDO'ya karşı askeri operasyon başlattığını bildirdi. Daha önceden ya da son zamanlarda TDO tarafından

kaçırılan ve aralarında çocukların da bulunduğu pek çok sivilin çatışmalar esnasında öldürülmesinden endişe ediliyordu.

Uluslararası adalet

Eski bir silahlı örgüt lideri ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nden bir politikacı olan Jean-Pierre Bemba, 24 Mayıs'ta Belçika'da tutuklandı ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) sevk edildi. UCM'nin öndürüşme heyeti, Bemba'nın silahlı politik örgütüne mensup kişiler tarafından 2002 sonlarında ve 2003 başlarında Orta Afrika Cumhuriyeti'nde işlenen tecavüz dahil olmak üzere insanlık karşıtı suçlar ve savaş suçları için tutuklama emri çıkarmıştı. Aralık ayında, öndürüşme heyeti Jean-Pierre Bemba'ya yönelik suçlamaların gerçekliğinin incelenmesi için duruşmayı Ocak 2009'a erteledi ve Bemba'yı gözaltında tutmaya devam etti.

İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler

Gazeteciler ve insan hakları savunucuları profesyonel faaliyetlerinden dolayı tutuklandı ya da tehdit edildi.

- Faustin Bambou, gazetesi *Les Collines de l'Oubangui'nin* Aralık 2007'de bakanların hükümet memurlarının maaşlarını ödemek için kullanılacak fonları zimmetlerine geçirdiklerini iddia eden bir makaleyi yayınlamasının ardından tutuklandı. Adil olmayan bir yargılamanın ardından, 28 Ocak'ta altı ay hapis cezasına mahkum edildi. 23 Şubat'ta Başkan Bozizé tarafından çıkarılan bir afla serbest bırakıldı.
- Haziran ayında, güvenlik güçlerine mensup olduğunu iddia eden kimliği belirlenemeyen bir şahıs, Orta Afrika İnsan Hakları Birliği başkanı olan avukat Nganatoua Goungaye Wanfiyo'ya silahlı saldırıya uğrayabileceğini ya da öldürülebileceğini söyledi. Bildirildiğine göre, güvenlik güçleri Wanfiyo'nun Başkan Bozizé hakkında soruşturma açılması ve Uluslararası Ceza Mahkemesi önüne çıkarılması için gayret sarfettiğinden şüpheleniyordu. Nganatoua Goungaye Wanfiyo keyfi olarak tutuklandı ve eylül ayında bir gün tutuklu kaldı. Hakkında herhangi bir soruşturma açılmamasına rağmen, başkanın konvoyunu engellemekle suçlanıyordu. Wanfiyo, aralık ayı sonunda bir trafik kazasında hayatını kaybetti. İnsan hakları aktivisti Bernadette Sayo ve Erick Kpakpo, 2002 ve 2003 yıllarındaki silahlı çatışmalarda zarar gören ve adalet arayan mağdurları destekledikleri için pek çok ölüm tehdidi aldı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Ülke çapında çeşitli tutuklu merkezlerindeki cezaevlerindeki tutukluların işkenceye ve diğer zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muamelelere maruz kaldıkları bildirildi. Tutuklulardan bazıları, kolluk kuvvetleri ve adalet çalışanları tarafından itaatsiz olarak nitelendirildi, bazen günlerce zincire vuruldular, yiyecek ve sudan mahrum bırakıldılar. Bazı tutuklular banyo yapmalarına izin verilmeden iki haftadan uzun bir zaman geçirdi.

Gözaltında esnasında yahut dövülmek suretiyle hastalanan bazı tutukluların tıbbi yardım almasına izin verilmedi. Bouar'da en az bir davada, tutuklular penceresiz ve sürekli kapalı hücrelerde, iki günde bir değiştirilen bir kovayı tuvalet olarak kullanmaları sağlanarak tutuklu bırakıldı. Kuzeyde Bossangoa ve Bouar, başkent Bangui'de Haydutluğu Önleme Merkez Ofisi de ihlallerin söz konusu olduğu tutukevleri arasındaydı.

Yasadışı ödürmeler

Yıl boyunca, hükümet güçleri ve silahlı gruplar tarafından kendi muhaliflerini desteklediğinden şüphelenilen sivil kişilerin hukuka aykırı şekilde öldürüldüğü bildirildi. Cinayetlerin sorumluları cezalandırılmadı. Mart ayında Bouar'da en az bir davada, hükümet güçleri, eşkiya olduklarını iddia ettikleri insanların parçalanmış kafalarıyla sokaklarda gösteri yaptı. Yetkililerin yargısız infazlarda payı olduğu bildirilen hükümet güçlerine karşı harekete geçmediği biliniyor.

Keyfi tutuklamalar ve yasadışı gözaltılar

Hükümet güçleri adli bir karar olmaksızın keyfi tutuklamalar gerçekleştirdi ve ülkenin ceza kanununca izin verilen 48 saatten uzun sürelerle gözaltılar gerçekleştirdi.

- 12 Ocak'ta bir Başkanlık Muhafızları memuru, ülkenin kuzeyinde bulunan Markounda kasabasının belediye başkanı Vincent Tolngar'ı yerel halkı Başkanlık Muhafızları gelmeden önce kaçmaları için uyardığı şüphesiyle tutukladı. Vincent Tolngar önce Bossangoa'da tutuldu, ardından Bossembélé'ye sevk edildi. Hüküm giymeksizin ve mahkemeye çıkarılmaksızın 7 Şubat'ta serbest bırakıldı.

Büyücü olduğu iddia edilen düzinelerce insan, çoğu kadın olmak üzere, hiçbir mahkemeye çıkarılma yahut serbest bırakılma emaresi gösterilmeden gözaltında tutuldu. Bazıları Bangui'daki Ngaragba ve

Bimbo cezaevlerinde tutuldu. Aralık sonunda, tutuklulardan bazıları mahkemeye çıkarılmaksızın üç ya da daha fazla sene ceza aldı.

ÖZBEKİSTAN

ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	İslam Karimov
Hükümet başkanı:	Shavkat Mirzioiev
Ölüm cezası:	kaldırıldı
Nüfus:	27.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	66.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 71/60
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.4

Bazı insan hakları savunucularının cezaevinden şartlı tahliyesi, yasamaya ilişkin reformlar, adli reformlar ve hükümetle uluslararası toplum arasındaki insan hakları üzerine artan diyalog, samimi ve yaygın sistematiik reformların yapılmasında başarılı olmadı. Yetkililer 2005 yılında Andizhan'da kitle ölümleri ile ilgili bağımsız, uluslararası soruşturmaya imkan vermeyi reddetmekte ısrar etti.

İfade ve toplanma özgürlüğünde çok az gelişme bulunuyor. İnsan hakları savunucuları, aktivistler ve bağımsız gazeteciler işleri nedeniyle hedef alınmaya devam ettiler. İnsan hakları savunucuları ve hükümeti eleştirenler dahil olmak üzere gözaltında bulundurulana ve mahkumlara yönelik yaygın işkence veya diğer kötü muamele raporlanmaya devam etti. Yetkililer bu gibi iddiaları etkin olarak soruşturmadılar.

Yasaklanan İslamcı örgütlerde bulunmakla suçlanan binlerce kişi zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı koşullarda uzun süreli hapis cezaları almaya devam etti. Yetkililer yasaklı İslami partilerin veya hareketlerin üyelerinin veya şüphelilerin iadesini aktif olarak sağlamaya çalışmaya devam etti.

Ölüm cezası kaldırıldı.

Arka plan

Son yıllarda Merkez Asya'yı vuracak olan en sert kış, gaz ve elektrik gibi yerel güç kaynaklarındaki kesintileri protesto eden Özbekistan boyunca dağılmış

gösterilerle karşılandı.

Pamuk tarlalarında çocuk iş gücünün kullanımına karşı uluslararası ve Özbek Sivil Toplum Örgütleri ve aktivistlerden oluşan bir koalisyonun sürekli kampanyası ana uluslararası giyim perakendecilerini hedef aldı. Bazıları Özbek pamuğu ile yapılmış tekstil ürünlerinin satışını veya kendi ürünlerinde bunların kullanımını yasakladı. Hükümetin Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Haziran ve Nisan aylarında sırasıyla gerçekleştirilen Çocuk İşgücünün En Kötü Yönleri ve Asgari Yaş sözleşmelerini onaylamasından sonra, Başbakan eylül ayında çocuk işgücünün kullanımı hakkında endişeleri ele almak için bir Ulusal Eylem Planı çıkardı. Özbekistan dünyanın en geniş ham pamuk ihracatçılarından biridir ve pamuk ihracatçılarından olan gelir ülkenin gelir kaynaklarının yaklaşık yüzde 60'ını kapsamaktadır. Okul çağındaki çocukların hasat zamanı katı toplama kotalarıyla karşılaşan çiftçilere yardım için geleneksel olarak kullanılmasına devam edildi. Okulu kaçırdılar, ağır koşullar altında çalıştılar ve az gelir elde ettiler.

Uluslararası soruşturma

Güvenlik güçlerinin temelde barış yanlısı göstericilere ateş açtığı Andizhan'da yüzlerce insanın öldürülmesinden üç yıl sonra yetkililer bu olaylarla ilgili bağımsız, uluslararası soruşturmaya geçit vermeyi reddetmeye devam etti. Aralık 2006'da ve Nisan 2007'de AB temsilcileri ile iki kez yapılan uzman konuşmalarının tüm ilgili konuları ele aldığını ileri sürdüler. Bununla birlikte bu konuşmaların etkin, bağımsız ve tarafsız bir soruşturma için uluslararası standartları karşılamadığına ve bunun yerine geçemeyeceğine dair endişeler bulunmaktaydı ve bu nedenle AB tarafından bu şekliyle kabul edilmemeliydi.

Bu kitlesel cinayetlerde Özbek yetkililerin uluslararası bağımsız soruşturmaya izin vermekteki hatası, AB tarafından 2005 yılında 12 görevliye vize yasağı, silah ambargosu ve Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması'nın kısmi askıya alınmasının uygulanmasının arkasındaki nedendi. Nisan ayındaki Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi(GAERC) toplantısındaki tartışmaları takiben dışişleri bakanları üç ay içerisinde insan hakları durumunun incelemesi ile Kasım 2007'de başlayan vize yasağının askıya alınmasının altı ay daha sürdürülmesine karar verdi. Nihai olarak Nisan GAERC Sonuçlarında her ne kadar belirli temel ölçütler gözetilmiş olsa da, Andizhan veya

uluslararası bağımsız soruşturma için bir talepten söz edilmiyordu.

Ekim ayında GAERC vize yasağını tamamen kaldırmaya karar verdi. GAERC Özbekistan'ın Taşkent şehrinde basın özgürlüğü üzerine bir AB-Özbekistan seminerine ev sahipliği yapma isteği dahil olmak üzere kararını etkileyen belirli pozitif gelişmeleri belirtti. Bununla birlikte, Özbekistan'dan hiçbir bağımsız medyanın veya yabancı gazetecilerin toplantıya katılımına izin verilmedi. AB'nin davetine katılan Uluslararası Sivil Toplum Örgütleri “ülkenin 17 yıllık ifade özgürlüğünü bastırma politikasında herhangi bir gelişmenin delili olarak kabul edilmemesi gereken”, “yetkililere bedeli olmaksızın imtiyaz almak için tasarlanmış bir tuzak” olarak semineri kınayan birleşik bir basın açıklaması yayınladılar.

Mart ayında, Uluslararası Kızıl Haç Komitesi (ICRC) için bir sözcü ICRC'nin yetkisi altında cezaevi ziyaretlerini altı aylık bir deneme dönemi için sürdürmesi için hükümet ile bir anlaşmaya varıldığını onayladı.

Aralık ayında BM İnsan Hakları Konseyi Evrensel Periyodik Özetleme mekanizması dahilinde Özbekistan'ın insan hakları durumunu inceledi.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları ve bağımsız gazeteciler için durum yetkililer tarafından ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin kısıtlanmadığına ve bağımsız Sivil Toplum Örgütlerinin ve sivil toplum aktivistlerinin serbestçe faaliyet gösterebileceğine dair teyide rağmen kötüleşmeye devam etti.

Bazı mahkum edilmiş insan hakları savunucuları iki farklı af koşulu altında bırakıldı; tahliyeleri şartlıydı. Ekim ayında bırakılanlar arasında düşünce suçlusı Dilmurod Mukhiddinov de bulunuyordu. Bununla birlikte, en az 10 insan hakları savunucusu adil olmayan duruşmalar sonrasında uzun dönemli hapis cezasına mahkum edilerek zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı koşullarda cezaevinde kaldı. Akrabaları veya yasal temsilcilerine ulaşmaları sınırlı tutuluyordu ve anlatıldığına göre işkence veya diğer kötü muamelelere tabi tutuldular. Bazılarının cezaevinde oldukça hasta olduğu raporlandı. En az iki insan hakları aktivisti insan hakları aktiviteleri için onları cezalandırmak amacıyla uydurulduğu iddia edilen suçlamalarla Ekim ayında uzun hapis cezalarına mahkum edildi. Laik muhalif parti Erk'in bir üyesi olan Akzam Turgunov yargılama öncesi gözaltında işkence gördüğünü iddia etti.

Diğer insan hakları aktivistleri ve gazeteciler polis sorgulaması için davet edilerek veya ev hapsine yerleştirilerek üniformalı veya sivil giyimli kolluk kuvvetleri tarafından rutin olarak izlenmeye devam etti. İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler kolluk kuvvetleri tarafından dövüldüklerini ve gözaltına alındıklarını veya güvelik güçleri için çalıştığından şüphelenilen kişilerce dövüldüklerini raporladı. Akrabaları da güvenlik güçleri tarafından tehdit ve taciz edildiklerini raporladı.

■ Haziran ayında insan hakları savunucusu Mutabar Tadzhibaeva sağlığı nedeniyle beklenmedik şekilde cezaevinden tahliye edildi. Bununla birlikte tahliyesi şartlıydı; Mart 2006'da verilen sekiz yıllık cezası 3 yıllık tecil edilmiş karara çevrildi. Mayıs ayında Mutabar Tadzhibaeva'e insan hakları savunucuları için Martin Ennals Ödülü verildi. Eylül ayında yurtdışına çıkışına izin verildi ve Kasım ayında İsviçre'deki ödül törenine katılabildi.

■ Şubat ayında düşünce suçlusı Saidzhakhon Zainabidinov Aralık 2007 başkanlık affı şartları altında beklenmedik şekilde tahliye edildi. Bazı haberlerde tahliye edilmesini beklemediğini ve cezaevinde iyi davranıldığını söylediği belirtildi. Daha sonra diğer insan hakları savunucularının af nedeniyle potansiyel tahliyelerini tehlikeye sokmamak için cezaevindeki zamanını tartışmak istemediğini açıkladı. Saidzhakhon Zainabidinov Ocak 2006'da Andizhan etkinliklerine katıldığı iddia edilerek yedi yıl hapis cezasına mahkum edilmişti.

■ İnsan hakları aktivisti ve bağımsız Almanya merkezli internet sitesi uznews.net için yazan bir gazeteci olan Salidzhon Abdurakhmanov Haziran ayında yasa dışı uyuşturucu bulundurmak şüphesiyle gözaltına alındı. Anlatıldığına göre rutin denetim için otomobilini durduran trafik polisi bagajda afyon ve hintkeneviri bulduğunu iddia etti. Salidzhon Abdurakhmanov herhangi bir zamanda uyuşturucu bulundurmuş olduğunu veya yasal olmayan maddeler kullanmış olduğunu reddetti. Aynı zamanda yasal temsilcisi olan erkek kardeşi ve destekçileri suçlamaların Salidzhon Abdurakhmanov'u insan hakları ve gazetecilik faaliyetleri nedeniyle cezalandırmak için uydurulduğunu iddia etti. Polis Salidzhon Abdurakhmanov'un evinde ve ofisinde bir arama yaptı ve kitaplar, belgeler ve yazılı materyallerin yanı sıra bilgisayarına ve teknik ekipmanına el koydu. Tutuklanmasını araştıran polis tarafından istenilen tıbbi testler Salidzhon Abdurakhmanov'un uyuşturucu

kullanıcısı olmadığını onayladı. Gazetecinin bilgisayarının ve basılı dosyaların incelenmesi yasal olmayan faaliyetler veya kriminal bağlantılarla ilgili hiçbir delil vermedi. Bununla birlikte Salidzhon Abdurakhmanov Eylül ayında satmak amacıyla uyuşturucu bulundurmak suçundan 10 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Bir temyiz mahkemesi Kasım ayında cezasını onayladı. Özbekistan yüksek Mahkemesi'ndeki bir diğer temyiz ise devam ediyordu.

İfade özgürlüğü

Yetkililer tarafından Uluslararası basın ve Sivil Toplum Örgütleri üzerinde uygulanan baskı güvencelere rağmen devam etti. Mayıs ayında yetkililer İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün ülke direktörünün çalışma iznini tescil etmeyi reddetti. Haziran ayında bir TV istasyonu uluslararası medya kuruluşu Radio Liberty/Radio Free Europe'un Özbek kadrosunu vatan haini olarak suçladı. Programda aynı zamanda yerel muhabirlerin isim ve adresleri dahil kişisel detayları da verildi.

İnanç özgürlüğü

Benzer televizyon programlarında ve gazete makalelerinde “yıkıcı cemaatler” olarak anlatılan protestan gruplar ve Yehova Şahitleri de hedef alındı. Uluslararası organizasyonlar hükümetin sadece Protestan grupların değil aynı zamanda ülke kontrolü dışındaki camilerde ibadet eden Müslümanların dini özgürlük hakkının ihlali hakkında endişelerini ifade ettiler.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Gözaltında bulunduranlara ve mahkumlara yönelik yaygın işkence ve diğer kötü muamelelere dair sürekli iddialar devam etti. Bu raporlar sadece yasaklı İslami grupların üyesi olduğundan veya terörist suçlar işlediğinden şüphelenilen kişilerden değil aynı zamanda insan hakları aktivistleri, gazeteciler ve önceki hükümetin genellikle üst düzey üyeleri ve güvenlik güçleri dahil diğer gruplardan da kaynaklandı. İlgili yetkililerin bu gibi iddiaları uygun şekilde araştırmadaki eksikliği ciddi bir endişe olarak kaldı. Ocak ayında tutuklama yetkisini savcı bürosundan mahkemelere transfer eden, tutuklanmanın adli gözetimi tanıtıldı. Bu mahkeme prosedürleri adil yargılama standartlarına uyum sağlamadı ve gözaltında bulunduranlara tutuklamalarını sorgulama veya herhangi bir işkence

veya diğer kötü muamele konusunda şikayet etme hakkını veremedi.

■ Ağustos ayında mahkum edilmiş şair ve rejim eleştirmeni Yusuf Dzharma'nın kızı babasının Yaslık cezaevi kampında rutin olarak işkence ve kötü muamele gördüğünü iddia etti. Cezaevi çalışanları tarafından Başkanın bir düşmanı olduğu düşünüldüğü için işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığını ve karantina altındaki hücrelerde tüberküloz hastası mahkumlarla kilitli tutulduğunu söyledi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Ulusal güvenlik ve terörizmle mücadele adına Özbek yetkililer Hizb-ut-Tahrir ve Akramia gibi yasaklı İslami hareketlerin veya İslami partilerin Rusya Federasyonu'nun yanı sıra komşu ülkelerden üyelerinin veya üye olduğundan şüphelenilenlerin sınır dışı edilmesini aktif olarak uygulamaya çalışmaya devam etti. Özbekistan'a zorla iade edilen kişilerin çoğu işkence veya kötü muamele görme riskini artıracak şekilde hücre hapsine çaptırıldı.

■ Rusya Federasyonundaki yetkililer Avrupa İnsan Hakları Komisyonu tarafından Özbek sığınmacıların sınır dışı edilmesini durdurmak için alınan kararları, Mahkemedeki başvurularının devam eden incelemelerini görmezden gelmeye devam etti. Bu gibi bir davada Abdugani Kamaliev Rusya Federasyonunda gözaltına alınmasından sadece birkaç gün sonra Kasım 2007'de Özbekistan'a zorla sınır dışı edildi. Şubat ayında, Abdugani Kamaliev'in akrabaları Özbekistan'a dönüşünden sonra Namangan'da bölgesel yargılama öncesi gözaltında tutulma tesisinde işkence ve kötü muameleyle tabi tutulduğunu raporladı. Mart itibarıyla 11 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

■ Nisan ayında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 12 mültecinin Rusya'dan Özbekistan'a iadesinin “işkence veya insanlık dışı veya onur kırıcı muamele riskiyle karşılaşacaklarından Madde 3'ün [işkencenin yasaklanması] ihlaline neden olacağına” hükmetti. Mahkeme aynı zamanda “terörizmle savaşta işbirliği yapmak için uluslararası kanun altında mükellefiyete ve olan ülkedeki kötü muamele tehdidinde bakılmaksızın terörist faaliyetlerden suçlanan başvuruları iade etme sorumluluğuna sahip olduklarına dair hükümetin argümanı ile ilgili ikna olmadığını” belirtti. Mahkeme aynı zamanda bu durumda “Özbek yetkililerin güvencelerinin kötü muamele riskine karşı güvenilir bir garanti sağladığına ikna olmamıştı”. 12 Özbek Andizhan olaylarında iddia edilen katılmaları için aranmıştı.

Ölüm cezası

Ölüm cezasını ömür boyu hapis cezası ile değiştiren bir kanun ölüm cezasının yasal olarak kaldırılmasına işaret ederek 1 Ocak tarihinde yürürlüğe girdi. 23 Aralık tarihinde Özbekistan ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi İkinci Seçmeli Protokolüne razı oldu. Bununla birlikte, yıl sonu itibarıyla yetkililer mahkumiyetler, infazlar ve değişimler dahil olmak üzere ölüm cezası üzerine önceki yıllar için istatistikleri hala yayınlamamıştı. Cezaları otomatik olarak ömür boyu hapis cezasına çevrilen ölüm hücreesindekilerin sayısına dair yayınlanan hiçbir liste bulunmuyordu. Akrabaların infaz edilen mahkumların mezarlıklarında bilgiye erişimine geçit vermek için hiçbir ilerleme bulunmuyordu. Aynı zamanda ne suçlanan veya akrabalarının zorla itiraf alınması için işkence iddiasında bulunduğu eski davaların inceleneneğine dair hiçbir gösterge, ne de muhtemel bir taviz ile ilgili bir ifade bulunmuyordu. Yüksek Mahkeme kaldırma sırasında devam eden ölüm cezalarını incelemeye başladı ve Nisan ayı ortalarında en az 17 ölüm cezasını 20-25 yıllık uzun dönem hapis cezasına çevirdi.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📖 Orta Asya: İnsan hakları endişeleri özeti, Mart 2007–Mart2008 (EUR 04/001/2008)

📖 Özbekistan: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Sunumu (EUR 62/004/2008)

PAKİSTAN

PAKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Asif Ali Zardari (Eylül ayında Pervez Müşerref'in yerine geçti)
Hükümet başkanı:	Yusuf Riza Gilani (Mart ayında, Başkanın geçici olarak yerine geçen Muhammadmian Soomro'nun yerine geçti)
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	167 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	64.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 89/99
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%49.9

Şubat ayında sivil bir hükümet göreve geldi. Yeni hükümet, Kasım 2007'de olağanüstü hal sırasında gözaltına alınan mahkûmları serbest bıraktı, fakat yine de insan haklarının korunması ile ilgili sözlerini yerine getiremedi. İşkence, gözaltında ölüm, azınlıklara saldırı, zorla kaybedilmeler, “namus” cinayetleri ve aile içi şiddet devam etti. Yeni hükümetin ölüm cezalarının müebbet hapsine çevrileceği ile ilgili açıklamasına rağmen 16 kişinin infazı yapıldı, yıl boyunca toplam 36 kadar infaz gerçekleştirildi. Şiddet, Pakistan Taliban örgütü üyelerinin sivilleri hedef seçip, rehin almaları ve öldürülmeleri ile kadın ve kız çocuklarına yönelik uygulanan şiddet, Afganistan sınırındaki aşiretlerden ülkenin her yerine yayıldı.

Arka Plan

18 Şubat genel seçimlerinin hemen ardından sivil bir hükümet 31 Mart'ta göreve başladı. Fakat koalisyon yönetimi 2007 yılı Kasım ayında olağanüstü hal dönemi'nde yasa dışı bir şekilde azledilen yargıçların yeniden göreve gelmesiyle ilgili olarak ikiye bölündü. Ağustos ayında, Cumhurbaşkanı Müşerref, görevi kötüye kullanmak ve anayasaya karşı gelmekle sorumlu tutulmak tehditleri altında istifa etti. 6 Eylül'de Benazir Butto'nun eski eşi ve Pakistan Halk Partisi lideri Asif Ali Zardari, Cumhurbaşkanlığı'na seçildi.

Görevden alınan yargıçların çoğunluğu, yeni bir yeminle tekrar görevlerine geldi. Avukatlar hareketi yeni bir yemin altında göreve atanmaların, 2007 yılı Kasım ayında yasadışı olağanüstü hal durumuna ve yargıçların görevden alınmasına destek vermekle aynı kapiya çıktığını söyleyerek itiraz etti.

İntihar bombalamaları gibi silahlı saldırılardaki artış nedeniyle, hükümet, askeri operasyona başvurmak için silahlı aşiret güçlerinden mi yoksa Pakistan Taliban örgütünden mi destek alacağı konusunda tereddütte kaldı. 22 Ekim'de parlamentonun iki tarafı da oybirliği ile karar alarak, sivil bir yasayla hükümetin sınır bölgelerinde Afganistan'la birlikte askeri operasyonlar düzenlemek yerine, şiddeti bırakmaya istekli Taliban'la diyalogunu arttırması yönünde bir önerge geçirdi. 9 Aralık'ta Cumhurbaşkanı Zardari geçen beş yıl içinde 1,400 sivilin, 600 güvenlik görevlisinin, 600 militanın askeri operasyonlarda öldüğünü söyledi.

Afgan ve ABD hükümetleri Taliban'ın Afganistan'da başlattıkları saldırılara verdikleri desteği kaldırmaları için Pakistan'a sürekli olarak çağrıda bulundu. Pakistan'ın güçlü protestolarına karşın, Afganistan'da görevde olan ABD güçlerinin Pakistan sınırındaki misillemeleri arttı.

Hindistan yetkililerinin, Pakistan'daki örgütler ya da kişiler tarafından düzenlenen Kasım'daki Mumbai saldırılarına yönelik suçlamaları yüzünden, Hindistan ve Pakistan diplomatik ilişkileri kötüye gitti.

Yasal ve yapısal gelişmeler

Pakistan yeni sivil hükümeti, gösterdiği olumlu çabalara rağmen, insan haklarını korumakla ilgili verdiği sözleri yerine getiremedi. Mart ayında, hükümet olağanüstü hal'de gözaltına alınan çok sayıda siyasi eylemciyi ve yasa dışı olarak ev hapsinde tutulan yargıcı serbest bıraktı. Nisan ayında Pakistan, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ni onaylayıp, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi'ni imzaladı. Mayıs ayında hükümet, Zorla Kaybedilen Kişilerin Korunmasına Dair Sözleşme'yi kabul edeceğini açıkladı, fakat yılsonuna kadar bunu gerçekleştirmedi.

Kasım ayında, ayrı bir İnsan Hakları Bakanlığı kuruldu. 15 Ekim'de Bakanlar Kurulu ulusal insan hakları komisyonu kurmakla ilgili bir yasa tasarısını onayladı, fakat bu yasa yılsonunda parlamentodan geçmedi.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Polis, yasanın mahkemeye çıkarılmayı zorunlu tutmasına rağmen, tutukluları uzun süre gözaltında tutmaya devam etti.

Hindistan Mumbai'de sivilleri hedef alan saldırıların

artmasıyla birlikte BM Güvenlik Konseyi, Cemaat ül Dava örgütü ve liderlerine karşı, Aralık ayında yüzlerce işçisinin önleyici gözaltı yasası yoluyla gözaltına alınmasını sağlayan yaptırımlara zorladı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Yürütme ve güvenlik temsilcileri dayak, uzun süre ayakta bekletme, ayak bileklerinden asma ve tecavüz gibi işkenceler ve diğer kötü muamele uygulamalarına devam etti. Gözaltında ölüm ile ilgili çok sayıda vaka kaydedildi.

Zorla kaybedilmeler

Nisan ayında, Adalet Bakanı Farooq Naik hükümete zorla kaybedilmelere maruz kalan kişilerin izlerini süreceği konusunda söz verdi. Hükümet makamlarına göre, yalnızca Balochistan bölgesinde 1,102 kişi kaybedildi. Mayıs ayında hükümet kaybedilen insanların izini sürmek için iki komisyon kurdu. Haziran ayında hükümet, kaybedilen ve Balochistan'da izlerine rastlanan 43 kişinin, ne serbest bırakıldığını ne de bir resmi gözaltı merkezinde tutuklu bulunduğunu belirtti. Kaybedilme vakaları ile ilgili yüzlerce şikâyet Temyiz Mahkemesi önünde bekliyordu.

21 Kasım'da İnsan Hakları Bakanı Mumtaz Alam Gilani, bakanlığında zorla kaybedilmelerle ilgili 567 vakanın bulunduğunu ve kaybedilen kişilerin kurtarılması için yeni bir yasanın hazırlandığını açıkladı. 25 Kasım'da, haberlere göre, Senato İçişleri Komisyonu İstihbarat Teşkilatı'nın ülke çapında “sayısız gizli işkence hücreleri” barındırdığını bildirdi. Bu girişimlere rağmen, zorla kaybedilmelerle ilgili yeni vakalar kaydedilmeye devam etti.

■ Nöroloji bilimci Asfia Siddiqui ve üç küçük çocuğu, haberlere göre, 2003 yılı Mart ayında Karachi'de Pakistan İstihbarat Servisi tarafından gözaltına alındı. Fakat ABD kaynaklarına göre 11 yaşındaki oğlu Mohammed Ahmed ile Afganistan Ghazni'de Afgan polisi tarafından 17 Haziran 2008'e kadar tutuklanmadı. ABD hükümetinin iddialarına göre kadın, 18 Temmuz'da Afgan görevlilerin elinden alınıp, meşru müdafaa için Amerikan görevliler tarafından vuruldu. Kadın, El-Kaide bağlantısı ile ilgili iddiaların aksine Eylül ayında Amerikan görevlilerin ve çalışanların öldürülmesi ile suçlanarak New York'a tutuklu olarak gönderildi. Oğlu Pakistan'a ailesinin yanına geri gönderildi. ABD'li yetkililerin sürekli olarak yaptığı açıklamalara göre, diğer çocukları onunla

birlikte gözaltında değillerdi. 2003 ve 2008 yılları arasındaki akıbeti, nerede olduğu ve iki çocuğu ile ilgili bilgiler hala bilinmiyor. Aralık ayında, ABD Federal Mahkemesi yargılamaya için Asfia Siddiqui'nin durumunu göz önünde bulundurarak yeni bir psikiyatrik değerlendirme istedi ve duruşmayı 23 Şubat 2009 tarihine erteledi.

■ 22 Eylül'de Dr Abdur Razaq, Rawalpindi'de hastane dönüşü sırasında tutuklandı. Karısı kocasının hemen mahkemeye çıkarılması için Islamabad Yüksek Mahkemesi'ne dilekçe verdi. 7 Kasım'da devlet temsilcileri nerede olduğu ile ilgili bütün bilgileri reddetti. 17 Aralık'ta mahkeme başyargıcı Serdar Muhammed Aslam söylendiğine göre “kayıp kişilerin nerede olduğunu herkes biliyor” diyerek doktorun hemen mahkemeye çıkarılmasını istedi. Yılsonunda nerede olduğu hala bilinmiyordu. Avukatı “teröristleri tedavi etmiş” olduğu için tutuklanmış olabileceğini söyledi.

İsyancılarla mücadele sırasında yapılan ihlaller

Pakistan güvenlik güçleri, Pakistan sınırındaki Kuzeybatı Sınır Bölgesi'ne (Swat) yakın aşiret bölgelerine konuşlanıp, silahlı aşiret gruplarına ve Pakistan Taliban'ına karşı düzenlediği operasyonlarda sivillerin ölümüne ve yaralanmalarına neden oldu. ■ 19 Ekim'de Pakistanlı ve yabancı savaşçılara karşı düzenlenen bir operasyonda savaş jetleri Swat'ta bir köyü bombaladı. Yerliler, içlerinde sivillerin olduğu 47 kişinin öldüğünü bildirdi. Hükümetin operasyonları yüzbinlerce kişiyi yerinden etti. Ülke içinde yerinden edilen birçok kişi insani yardıma erişemedi ve hükümet tarafından yeterli düzeyde korunmadı.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Çoğunluğu açıkça Taliban taraftarı olan silahlı gruplar, sivilleri hedef alan saldırılar, insan kaçırma, rehin alma, işkence ve diğer kötü muameleler ve tutsakların öldürülmesi ile çok ciddi insan hakkı ihlalleri işledi. ■ Ekim ayında, bir Taliban intihar bombacısı Orakzai'de bölgedeki şiddetin azaltılması ile ilgili düzenlenen bir barış konseyinde 80 silahsız sivilin ölmesine ve neredeyse 100 kişinin yaralanmasına neden oldu.

Pakistan Taliban'ı, içlerinde Afgan ve İranlı diplomat, bir Kanadalı gazeteci ve Polonyalı mühendisnin bulunduğu düzinelerce kişiyi rehin aldı. Afgan diplomat serbest bırakıldı, fakat diğerleri hala kayıp.

Eylül ayında, Pakistan, Tehrik-e-Taliban'ın Swat kolu birçok yabancıyı 136 tutuklu yandaşının serbest bırakılmasına zorlamak için rehin aldı.

Yerel Taliban yasa dışı bir şekilde yargılama görevi üstlenerek, İslam hukukunu çiğneyen insanları ve hükümete casusluk yapan kişileri “suçlu” bularak “yargıladı”.

Düzinelerce kişi bu yargılanmalar sonucu öldürüldü.

■ 27 Haziran'da iki Afgan ABD'li güçlere casusluk yaptıkları için konsey tarafından suçlu bulunarak Bajaur'da binlerce kişinin önünde yasadışı şekilde öldürüldü.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadınlar ve kız çocukları, yeterli niteliğe sahip bir hükümetin yoksunluğunda, devlet eliyle “namus” cinayetleri, tecavüz ve aile içi şiddet gibi insan hakları ihlallerine maruz kaldı. İşyerinde Tacizden Korunma Yasası, Kasım ayında Bakanlar Kurulu tarafından onaylandı. Ağustos ayında Kadın Bakanlığı'na sunulan Aile içi Şiddet Yasası beklemede bırakıldı.

■ 13 Temmuz'da 16 yaşındaki bir kız ve 18-20 yaşları arasındaki iki kadın, açıkça kendi istedikleri kişiyle evlenmek istedikleri için, resmi plakalı bir araçla kaçırılarak Balochistan bölgesinde Jaffarabad semtindeki Babakot'a götürülüp öldürüldü. Otopsi araştırmasına göre iki genç kadın başlarından keskin bir silahla vurularak öldürüldüler. Üçüncü kişinin cesedi bulunamadı. Baloch'lu bir senatör, cinayeti “aşiret geleneği” olarak sahiplendi ve sözü geçen yerli makamlar soruşturmaya engel oldu.

Kız çocukları aynı zamanda arabuluculuk için evlendirilmeye zorlanıyordu.

■ Ekim ayında, Sindh bölgesinde, Shikarbur şehri Drighpur'da yaşları 12 ve 14 arasında üç kız çocuğu iki ay öncesinde yaşanan “namus” cinayeti ile ilgili bir anlaşmazlığı halletmek adına jirga (resmi olmayan aşiret heyeti) isteği ile evlenmeye zorlandı. Kimse tutuklanmadı.

Pakistan Taliban'ının tehditleri, binlerce kadının Şubat seçimlerinde oy vermelerinin önüne geçti.

Ayrımcılık - dini azınlıklar

Hükümet, dini azınlıklara, maruz kaldığı yaygın ayrımcılık, taciz ve hedef oldukları şiddet eylemleri karşısında etkili nitelikte bir koruma sağlayamadı.

■ Eylül ayında, Sindh'de Mirpurkhas'tan bir doktor olan Abdul Manan Siddiqui ve 75 yaşındaki eski tüccar

Abdul Manan Siddiqui adlı iki Ahmadili, özel bir televizyonda dinden dönenlerin ve kâfirlerin dini bir görev olarak öldürülmesi gerektiği ile ilgili yapılan çağrıdan birkaç gün sonra kimliği belirsiz kişiler tarafından öldürüldü. Herhangi bir soruşturma açılıp açılmadığı bilinmiyor.

25 kayıtlı vakadan 17'si 295C sayılı Pakistan Ceza Kanunu gereğince Peygamber Muhammed'in ismine hakaret etmeleri nedeniyle ölüm cezasına mahkûm edilenler dahil yetmiş ualtı kişi kâfirlikle suçlandı. ■ Haziran ayında, Punjab bölgesi Nankana Sadar'da, dini liderlerini olumsuz bir şekilde tasvir eden posterî indiren 16 Ahmadi'liyi kâfirlikle suçladı.

Çocuk hakları

Çocukların silahlı güçler tarafından askere alınması, çocuk kaçırmaları, aile içi şiddette özellikle kız çocuklarına yönelik şiddet devam etti. Sivil toplum kuruluşu Sahil'e göre Ocak ve Şubat ayları arasında 304 erkek ve 688 kız çocuğunun olduğu 982 çocuk cinsel istismara maruz kaldı.

Temmuz ayında, Swat'lı yetkililer, Pakistan Taliban'ının yaşları 13 ve 18 arasındaki 26 çocuğu eğitmek için askere aldığını ortaya çıkardı.

Ölüm cezası

Söylendiğine göre, çoğunluğu cinayet sebebiyle olmak üzere 236 kişi ölüm cezasına mahkûm edildi. Ölüm cezasına mahkûm edilen tutukluların sayısı en az 7,000.

21 Haziran'da Başbakan Yusuf Rıza Gilani, ölüm cezalarının müebbet hapse çevrileceğini açıkladı. Fakat Kasım ayında Cumhurbaşkanı Zardari, ölüm cezasının, ölüme yol açan sanal suçları da içerecek şekilde genişletilmesine yönelik bir kanun çıkardı.

Yıl içinde en az 36 kişinin infazı yapıldı. 16 kişinin infazı cezaların hafifletileceği açıklamasından sonra gerçekleşti.

Aralık ayında, Pakistan, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurulu önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

🇵🇰 Pakistan: Hasarı onarmak- insan hakları koruyucuları (ASA 33/01/2008)

🇵🇰 Pakistan: İnkâr edilemezî inkâr etmek. Pakistan'da zorla kaybedilmeler (ASA 33/001/2008)

PAPUA YENİ GİNE

PAPUA YENİ GİNE	
Devlet başkanı:	Kraliçe Elizabeth II'nin temsilcisi Paulias Matane
Hükûmet başkanı:	Michael Somare
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	6.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	56.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 90/76
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%57.3

Kadın ve kız çocukları yaygın fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldı, fakat sorumlular yargılanmadı. Anne ölüm ve HIV virüsü yayılma oranları, kötü sağlık ve altyapı hizmetleri yüzünden çok yüksekti. Büyü yapmakla suçlanan ve sayıları giderek artan birçok insan ya saldırıya uğradı ya da öldürüldü.

Arka plan

Şiddet suçu aralıksız bütün ülke çapında devam etti. Polis mahkûmlara aşırı güç kullanarak müdahale etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Tecavüz ve diğer cinsel şiddet eylemleri ile ilgili raporlar artmaya devam etti. Polis istatistikleri Ocak ve Ekim ayları 654 tecavüz vakasının yaşandığını ortaya koydu, önceki yılın aynı döneminde yaşanan 526 vaka ile kıyaslandığında tecavüzler arttı. Olayların kurbanları ve tanıklar, kocalarının, akrabalarının ve polisin şiddetine maruz kalmamak için, olayın duyulmasını istemedi. Faillerin çok az bir kısmı işledikleri suçtan sorumlu tutuldu.

Kadın hakları

Kasım ayında, tek kadın parlamenter ve devlet bakanı Carol Kidu, Ulusal Kadın Konseyi ile birlikte hükûmeti 2012'ye kadar kadınlar için parlamentoya 8 milli koltuk daha tesis ederek koltuk sayısını 109'dan 117'ye çıkarmaya çağırdı. 2012 seçimleri öncesinde bakanlık geçici bir önlem olarak, seçim yerine adaylığın anayasal düzenlemeye uygun olduğunu gösterip üç üyenin parlamento ya alınmasını parlamentoda masaya yatırmayı uygun buldu. Bu durum üç kadının 2009 için bağımsız aday olmasına imkân tanıyordu.

Eylül ayında, Başbakan Michael Somare daha çok kadının parlamentoya alınması için pozitif ayrımcılığı desteklediğini halka açıkladı.

Sağlık hakkı

Temmuz ayında, Sağlık Bakanı Sasa Sibe, 78 milyon Amerikan Doları'nın sağlık bütçesine ayrılmış olmasına rağmen, sağlık sisteminin gelişmesi için çabaların yerinde saydığını dile getirdi. Bakan, doktor ve hemşireleri, sağlık hizmetine en çok ihtiyaç duyulan kırsal bölgelere olan tayinlerini reddettikleri için kınadı.

Anne ölüm oranı

Temmuz ayında, hükümet sağlık hizmetlerinin ve olanakların kötü durumundan dolayı ortalama 2,600 kadının doğum sırasında öldüğünü açıkladı.

HIV/AIDS

Ocak ayında hükümet ülke raporunu BM Genel Kurulu BM AIDS ile Mücadele Programı'na sundu. Ulusal HIV/AIDS Stratejik Eylem Planı özel programı seks işçileri ve erkeklerle ilişkiye giren erkeklerin olduğu yüksek risk gruplarını hedefleyen müdahaleleri içeriyordu.

Kasım ayında Papua Yeni Gine, HIV Virüsü Bağımsız Teftiş Grubu'nun yayınladığı bir rapor HIV virüsü yayılma oranının arttığını, buna karşılık kırsal alanlarda hastalığın yayılmasını önlemek için çok az kliniğin bulunduğunu ortaya koydu.

Büyü yaptığı sanılan kişilere saldırılar

Büyü yapmakla suçlanan kişilerin akrabaları tarafından öldürülmeleri ile ilgili şiddet vakalarının sayısı arttı. Polis birçok bölgede gerçekleşen bu şiddet eylemlerini ve öldürmeleri önlemekte etkili olmadı. ■ Mart ayında, Goroka'da iki kadın, büyü yapıp bir adamın ölümüne neden olmakla suçlanarak ölen adamın akrabaları tarafından kaçırıldı. Kadınlar, bedenleri ateşe atılmadan önce öldürüldü.

Zorla tahliyeler

Aralık ayında polis, Port Moresby'daki Tete'de önemli bir işadaminin bu bölgedeki şüpheliler tarafından öldürülmesine karşılık olarak 400 kişiyi buldozerlerle ve evlerini yakarak zorla yerleşimlerinden çıkardı. Yerleşimciler eşyaları ile birlikte oradan kaçmaya zorlandı. Hükümet evlerinden çıkarılanlara geçici kalacak bir yer, ulaşım ve yiyecek tesis edemedi.

PARAGUAY

PARAGUAY	
Devlet ve hükümet başkanı:	Fernando Lugo
(Ağustos ayında Nicanor Duarte Frutos'un yerine geçti)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	6.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 43/32
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%93.5

Hak ve Adalet Komisyonu, askeri yönetim ve demokrasiye geçiş dönemi sürecinde (1954–1989) yaşanan insan hakkı ihlallerine ışık tutan raporunu ve önerilerini yayınladı. Yerli Halk devam eden ayrımcılık ve yoksulluğa karşı hükümetten önlem almasını talep etti. Yerli Halk ve *campesinos* (çiftçiler) toprak talepleri ile ilgili resmi bir karara varılmasını istedi. Polisin ve silahlı sivil devriyelerin toprakla ilgili çatışmalarda aşırı güç kullanımı kaydedildi.

Arka plan

Ağustos ayında Fernando Lugo, seçilmesinin Paraguay'da insan haklarında bir dönüm noktası olacağı yönündeki yüksek beklentiler arasında göreve geçti. Cumhurbaşkanı Lugo General Alfredo Stroessner, kendisinin yönetimde olduğu dönemde gerçekleşen askeri darbe ve diktatörlük döneminde yaşanan insan hakları ihlali mağdurları için halktan özür diledi. Bu özür bir ilkti, Paraguaylı bir devlet başkanının ilk kez bunu yaptı. Fakat Cumhurbaşkanı devletin bu ihlaller ile ilgili sorumluluğunu dair bölümü kısa kesti. Yılsonunda toprak reformu ilgili ve Yerli Halk'ın karşılaştığı sorunlara yönelik seçim sözlerinin uygulanması henüz gerçekleşmişti.

Paraguay, Ağustos ayından yılsonuna kadar, birçok kilit insan hakları antlaşması imzaladı.

Yerli Halkın hakları

Mayıs ve Haziran ayları arasında yürütülen İlk Ulusal Yerli Halk Araştırması, Paraguay'ın yerli halkı ve nüfusun geri kalanı arasındaki sosyo-ekonomik eşitsizlikleri belgeledi. Örneğin, Yerli Halk'ın okuma yazma bilmeme oranı neredeyse 8 kat daha fazla (%40) ve Yerli işçilerinin aylık ortalama geliri nüfusun geri kalanın üç'te ikisinden daha azdı.

Eylül ayında hükümetten edinilen bilgiler kullanılarak yayınlanan resmi bir rapor, 1989 ve 2003

yılları arasında eski Cumhurbaşkanı Alfredo Stroessner'in yandaşlarına ayrıcalık yapılarak Paraguay'ın % 19,3'ünün yasadışı bir şekilde paylaştırıldığını gösterdi.

■ Paraguay-Amerikan ortaklığıyla, İnsan Hakları Mahkemesi'nin geleneksel toprakları Yakye AxaYerli topluluğuna geri iadesine yönelik isteğini, verilen süre Temmuz ayında dolmadan önce yerine getiremedi. Kasım ayında, Cumhurbaşkanı Logo bu toprakların istimlâki için bir kanun tasarısı imzaladı; tasarı yılsonuna kadar mecliste tartışılmayı bekledi.

Ağaçları yok etme, soya ekimi ve hormonal maddelerin kullanımı Yerli Halkın ve *campesinosların* geçimini olumsuz yönde etkilemeye devam etti. Hükümet, özel şirketler ve kişilerce gerçekleştirilen ağaç kesimini denetleyemedi. Resmi kaynaklara göre yılda 130,000 hektar alan talan edildi.

İşkence ve aşırı güç kullanımı

Polis, toprak iddiaları ile devreye giren Paraguay'lı *campesinoslara* karşı çıkan çatışmada ve gösterilerde işkence uygulayıp aşırı güç kullandı.

■ Temmuz ayında, hak iddia ettiklerine inanarak özel mülk arazinin yanında kamp yapan ortalama 65 *campesinos* polis tarafından saldırıya uğradı. Polis, sayısı 300 kadar olan bir güvenlik ekibiyle Horqueta bölgesi San José kasabasında Concepción'e baskın düzenledi. Haberlere göre polis kampa ateş açtı ve çiftçileri yüz üstü yere yatmaya zorladı. Yine haberlere göre polis bu kişilerin üzerlerine basıp dayak attı ve onları canlı canlı yakmakla tehdit etti. Bazı çiftçiler ‘toprağı ele geçirmenin en kolay yolu’ şeklinde kendilerine sataşan görevliler tarafından toprak yemeye zorlandı. Birkaç polis memuru köylülerin üzerine pisledi.

■ Ağustos ayında, Villetta şehrinden 60 kişilik sakin bir gösteri, ortalama 25 kişilik bir çevik kuvvet tarafından şiddet kullanılarak dağıtıldı. Göstericiler yasadışı bir şekilde çöplerin evlerinden 100 km yakınına bırakılmasına karşı çıkıyordu. Polis göstericilere ateş açtı, tekmeledi ve copla dövdü. Sonuç olarak topluluktan içlerinde hamile bir kadının da olduğu 11 kişi yaralandı.

■ Aralık ayında, bir hükümet kararı ile “Semt Güvenlik Komisyonu” adı altında silahlı sivil devriyelerin oluşturularak 2003 yılı yasasını aykırı davranıldı. Bu devriyeler şiddet eylemlerine karıştı, *campesinos'a* ve ülkenin ıssız yerlerinde yaşamakta olan Yerli Halk'a tehditler savurdu.

Geçici adalet

Yaklaşık beş yıl sonra kanunen kurulan Hak ve Adalet Komisyonu, vardığı sonuçları ve önerilerini devlete sundu. Komisyonun nihai raporu 2008 yılının sonunda kamuya açıldı.

Komisyon sonuçlarından 20,090'ü doğrudan soruşturma altında insan hakları ihlali kurbanı olarak tanımlandı. 19,862'si keyfi ve yasadışı gözaltı, 18,772'si işkence, 59'u yargısız infaz ve 336 zorla kaybedilme kurbanıydı.

Komisyon, Başsavcı ve Hukuk Sözcüsü'ne bütün vakaları incelemelerini önerdi. Cinsel şiddet baskıcı bir strateji olarak uygulandı. Ordu görevlileri ile polis memurları tarafından gerçekleştirilen tecavüz ve cinsel şiddet vakalarının 12 ve 15 yaş arasındaki kız çocuklarına karşı işlendiği tespit edildi. Komisyon tanıkların ifadelerine dayanarak özellikle *campesinosların* yaşadığı toplulukta çocuklara karşı şiddeti soruşturdu. Aché Yerli Halkı insanlarına karşı 1970'ten beri uygulanan sistematik ve yaygınlaştırılmış şiddet, insanlığa karşı işlenmiş bir suç sayılabiliyordu. Komisyon, cinsel kimliği ilgilendiren iki vakayı inceledi. Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireylere yönelik işlenen yaygın baskı ile ilgili güvenilir bir tanığa rastlamadığını belirtti.

Eylül ayında, 1954 - 1989 yılları arasında siyasi olaylarda işkence gören ve kaybedilerek tazminat ödenmeyi hak etmiş gözaltı mağdurlarının tazminatlarını alabilmelerini sağlayan yeni bir yasa geçti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🇺🇦 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Eylül ayında Paraguay'ı ziyaret etti ve yerli topluluklarla, STK'larla ve hükümet görevlileri ile görüştüler.

PERU

PERU CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Alan García Peréz
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	28.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	70.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 30/26
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%87.9

Cezasızlığı ele almada biraz ilerleme kaydedildi.

Bununla birlikte, yasal temsilciler ve diğerleri tehdit almaya devam etti ve Kongre üyeleri askeri ve polis personeli için af kanunları konusunda teklifler sundu. Özellikle ülkenin yoksul kesimine yararlı olması için devam eden ekonomik büyümenin başarısızlığı konusunda toplumsal protesto arttı.

Arka plan

Hükümet tarafından sosyal, ekonomik ve çevresel politikalarının eleştirisine karşı artan hoşgörüsüzlük işaretleri mevcuttu. Bu politikaların bazılarına karşı protestolar yıl boyunca ve ülke çapında devam etti; bazı durumlarda etkilenen illerde olağanüstü hal ilan edildi. Deniz seviyesinin 4,600 m üstünde konumlandırılmış Challapalca cezaevi Adalet Bakanı'nın kapanacağına dair beyanlarına rağmen açık kaldı. Silahlı muhalefet grubu Parlayan Yol (Sendero Luminoso) ülkenin bazı bölümlerinde aktif kalmaya devam etti ve asker ile silahlı çatışma olayları yaşandığı bildirildi.

Sağlık hakkı – anne ölümü

Anne sağlığı hizmetlerine erişimde büyük eşitsizliği ele almak için bazı girişimler yapıldı. Bununla birlikte, Peru bölgede en yüksek anne ölümü oranlarından birine sahip olmaya devam etti ve sorunu ele almak için ulusal faaliyet planına gereksinimi oldu. Aralık ayında yayınlanan bir raporda, Ulusal Ombudsman Bürosu anne ölümlerini azaltmak için ülkenin mevcut önlemleri koordine etmesini, incelemesini ve anne ölümünü izlemeyi arttırmanın yanı sıra cinsel ve üreme ile ilgili sağlık stratejisini güncellemesini tavsiye etti.

İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler

Hükümet yetkilileri insan hakları savunucularının çalışmalarını kötülemeye çalıştı. Artan sosyal

protestolara rağmen muhalefete karşı resmi hoşgörüsüzlük de arttı. İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler tehdit ve taciz edildi. Bazıları saldırıya uğradı.

■ Başkan Garcia, İnsan Hakları Derneği'ni (Asociación Pro Derechos Humanos, APRODEH) silahlı bir muhalif grup olan Túpac Amaru Devrim Hareketini'nin (Movimiento Revolucionario Túpac Amaru, MRTA) aktif olduğuna inanmadıklarına dair Avrupa Parlamentosu'na bir beyan vermesinin ardından APRODEH'i açıkça “anavatana hainlik” suçu ile itham etti. Kısa bir süre sonra Avrupa Parlamentosu MRTA'ı terörist örgüt listesinden çıkardı. Peru hükümeti hemen APRODEH'in üye olduğu insan hakları örgütleri ulusal koalisyonundan (Coordinadora Nacional de Derechos Humanos) İnsan Hakları Ulusal Konseyi'ndeki gözlemci statüsünü geri çeken bir karar çıkardı. ■ Mart ayında, bilgiye erişime sahip olan ve tasarlanmış madencilik faaliyetleri hakkında yeterli derecede bilgilendirilen Piura ilinde toplumları emniyete almaya çalışan 35 kişi terörizm faaliyetleri dâhil saldırılardan, şiddet uygulamaya teşvik, kamu düzeni saldırıları, yasadışı örgütlenme, suç işleme komplosu, işkence, saldırı, adam kaçırma ve cezai hasar verme suçlarından itham edildi. İtham edilenler arasında Sivil Toplum Örgütleri üyeleri, toplum liderleri ve yerel yetkililer bulunmaktaydı. Ekim ayında, en ciddi suçlamalardan bazıları yetersiz delil nedeniyle düşürüldü. Bununla birlikte, iddia makamı itiraz etti ve kalan suçlamalarla ilgili muameleler yıl sonunda devam ediyordu.

Cezasızlık

Bazı ilerlemelere rağmen, geçmiş insan hakları ihlallerinden sorumlu olanları adalete teslim etmede ilerleme yavaştı. Ağustos ayında, Gerçek ve Uzlaşma Komisyonu'nun nihai raporunun yayınlanmasından beş yıl sonra, Komisyon'un önceki başkanı hükümetin tavsiye edilen reformların herhangi birini uygulamadaki başarısızlığını eleştirdi. İnsan hakları ihlalinde bulunan polis ve askeri personelin affını öneren iki ayrı yasa önergesi Kasım ayında Kongre'ye sunuldu.

■ Putis, Ayacucho bölümünde Aralık 1984 katliamında ordu tarafından öldürülen 60 kişinin kalıntıları mezardan çıkarıldı.

■ Ağustos ayında, bir Lima mahkemesi 1986'da El Frontón ada cezaevinde 100 kişinin katliamı davasını zaman aşımının uygulanabileceğine dayanarak kapattı.

Anayasa Mahkemesi daha sonra yıl içinde kararı yeniden gözden geçirmeyi kararlaştırdı fakat sonuçta temyizi sunan insan hakları örgütlerinin hakkına itiraz etti.

■ Eski Başkan Alberto Fujimori'nin duruşması 2008 yılı boyunca devam etti ve 2009 yılı başında ilk davada son bulması bekleniyordu.

■ Nisan ayında, bir mahkeme üç ajanı ve Ulusal İstihbarat Bürosunun eski başkanı emekli General Julio Salazar Monroe'u 1992 cinayetlerinden ve dokuz öğrencinin ve La Cantuta olarak bilinen Lima'da Eğitim nedeniyle Enrique Guzmán y Valle Üniversitesi'nden bir profesörün zorla kaybedilmesinden suçlu buldu.

Üç kişi 15 yıl hapis cezasına; General Salazar 35 yıl hapis cezasın mahkum edildi.

■ Ağustos ayında ABD, Ağustos 1985'de Accomarca'da 69 köylü çiftçinin katliamında bulunmasından dolayı istenen eski bir ordu memurunu tehcir etti. ABD'de zaten katliam ile bağlantılı olarak suçlu bulunmuş bir diğer memur suçluların iadesi talebinin sonuçlarını bekleyerek ABD'de cezaevinde kaldı.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti

🚗 Uluslararası Af Örgütü delegeleriTemmuz ayında Peru'yu ziyaret etti.

Uluslararası Af Örgütü yıl boyunca birçok sefer eski başkan Alberto Fujimori'nin duruşmalarına katıldı.

POLONYA

Devlet başkanı:	Lech Kaczyński
Hükümet başkanı:	Donald Tusk
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	38 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 8/7
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.8

Daha ayrıntılı iddiaların ortaya çıkışının ardından, Amerika Merkezi İstihbarat Dairesi (CIA) tarafından yürütülen gizli gözaltı programına Polonya'nın dâhil olması ile ilgili resmi bir soruşturma açıldı. Lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender bireyler ayrımcılık yaşamaya devam etti. Üst düzey devlet memuriyetinde cinsel eşitlik öngören yeni

yapılanmaya ve yasal kürtaja olanak veren yeni tedbirlerin alınmasına rağmen kadınların ve kız çocuklarının yasal kürtaj hizmetlerinden yararlanması kısıtlandı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Avrupa Komisyonu Şubat ayında, El Kaide zanlılarının sorguya çekildiği CIA cezaevleri barındırma ve muhafızların işkenceye yakın yöntemler kullanması suçlarından ötürü Polonya'dan halen cevap beklediğini açıkladı.

Nisan ayında, BM İnsan Hakları Konseyi'nin Evrensel Periyodik Tarama Raporu sonucu olarak Polonya'dan, toprakları içerisinde CIA tarafından kontrol edilen gizli gözaltı merkezlerinin var olduğuna dair yaptığı soruşturmanın sonuçlarını kamuoyuna açıklaması ve Avrupa Komisyonu tarafından bu iddiaların açığa kavuşturulmasını talep eden iki yazıya cevap vermesi istendi.

Mayıs ayında Varşova Bölge Savcısı, CIA tarafından kontrol edilen gizli gözaltı merkezlerinin var olduğu iddiasına karşı bir soruşturma açtı ve bu soruşturma Haziran ayında Ulusal Savcılık Organize Suçlar Birimine aktarıldı.

2005 yılında Polonya İstihbarat Servisi tarafından verilen gizli bir muhtıra hakkında eski Başbakan Yardımcısı Roman Giertych tarafından şimdiki Başbakana aktarıldığı ifade edilen “Polonya'daki CIA cezaevleri” ile ilgili bir mektubun, Polonya topraklarında 2002 ile 2005 yılları arası gizli bir CIA gözaltı merkezinin bulunduğu yönünde ikinci derece kanıt sunduğu iddia edildi. Başbakan bu mektubu 1 Eylül tarihinde Başsavcıya ilettili ve bunun üzerine Başsavcılık tarafından dava için yeni bir resmi soruşturma başlatıldı. Soruşturma ve şahit listesi gizli tutuldu. Ancak kaynaklara göre yılsonuna kadar bir takım kamu görevlileri sorgulandı.

Ekim ayında Başbakan, daha önce Başsavcı tarafından talep edildiği üzere bazı kişileri devlet sırrı tutma yükümlülüğünden kurtarmaya söz verdi. Parlamento başkanı da yine parlamento üyelerine şahitlik yapma izni verdi.

Ayrımcılık

Nisan ayında yapılan Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) esnasında İnsan Hakları Konseyi üyeleri, Polonya makamlarından kapsamlı ayrımcılık karşıtı yasalar çıkarmasını istedi. Hükümet, parlamentonun Kasım ayında yeni bir Eşit Muamele Kanunu'nu kabul

etmesini beklediğini açıkladı. Sivil toplum örgütleri ile müzakere edilerek hazırlanan kanun taslağı cinsiyet, ırk, etnik köken, uyruk, din, siyasi görüş, sakatlık, yaş, cinsel eğilim ile aile ve evlilik durumuna dayalı olarak yapılan ayrımcılığı ele alıyor. Buna rağmen yeni tasarı sadece sosyal hizmetler, sosyal refah, sağlık ve eğitim sahalarında cinsiyet, ırk ve etnik köken tabanlı ayrımcılık yapılmasını yasaklıyor. Çok yönlü ayrımcılığa veya dışlanmaya karşı herhangi bir koruma sağlamıyor.

■ Kasım ayında, azınlıkların haklarını ve çeşitliliğini geliştirmeye yönelik hazırlanan ve Opole şehri Kültür Merkezi'nde insan hakları aktivistleri tarafından yürütülmesi planlanan Yaşayan Kütüphane adlı bir proje, herhangi bir gerekçe sunulmadan Belediye Başkan Yardımcısı tarafından yasaklandı. Proje kapsamında Alman ve Roman azınlıkları, mültecileri ve göçmenleri, beden ve akıl hastalığı olan kişileri temsil eden insanlar ile lezbiyen ve eşcinseller yer alıyordu. Medyada, Belediye Başkan Yardımcısının “projenin yürüncesinden sapmaya neden olabilecekleri” sebebiyle eşcinsel ve lezbiyenlerin katılımına karşı çıktığına yönelik haberler yer aldı. Belediye Başkanı da Yardımcısının verdiği kararı kamuoyu önünde destekledi. Sonuçta yerel idareden bağımsız olarak projeye Opole Üniversitesi ev sahipliği yaptı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Mart ayında Başbakan, cinsiyet eşitliği konusunda çalışması için bir üst düzey kamu görevlisi tayin etti. 2005 yılında bir önceki hükümet tarafından kaldırılan bu pozisyon, insan haklarını savunan kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin çalışmaları sonucu yeniden getirildi. Ancak yılsonu itibariyle bu pozisyonun sahip olduğu rol ve yetkiler netliğe kavuşturulmadı. **Kürtaj hizmeti sunulmasına izin verilmemesi** Nisan ayında Polonya Evrensel Periyodik Özetleme Raporu Toplantısı'nda BM İnsan Hakları Konseyi tarafından, hukuken uygun kadınların kürtaj hizmetinden istifade etmesine izin verilmemesi konusu gündeme getirildi. Bu konu, kadınların yasal kürtaj hizmetinden istifade edebilmesini sağlamak için hükümetin etkin mekanizmalar tesis etme görevi olduğuna dair 2007 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği hükme rağmen kaygı verici bir konu olarak kalmaya devam etti.

■ Medyada Agata takma ismiyle anılan ve tecavüz sonrası hamile kalmış biri olarak tanıtılan 14 yaşında

Lublin'li bir kız yasal kürtaj hizmetinden yararlanma sürecinde engellerle karşılaştı. Lublin ve Varşova'daki hastaneler, meşru olmasına rağmen kürtaj operasyonu yapmayı reddetti ve kızın kimliğini gizli tutmayı başaramadı. Medya haberlerine göre Agata'nın tıbbi gizlilik hakkı ağır şekilde ihlal edildi, kız ile annesi kürtaj karşıtlarının doğrudan ve kişisel saldırılarına karşı korunmadı. Sağlık Bakanı'nın araya girmesi sonrası Agata, yaptığı talepten ancak dört hafta sonra, yasal kürtaj yaptırmak için öngörülen 12 haftalık gebelik süresi sınırına da sadece bir hafta varken kürtaj yaptırabildi.

Mülteciler ve sığınmacılar

Mültecilere ve sığınmacılara ilişkin yasa Mayıs ayında tadil edilerek AB mevzuatına uygun hale getirildi. Mülteci statüsüne sahip olmayan, ancak halen anavatanlarında ciddi bir risk ile karşı karşıya olan kişileri korumak için ikincil koruma mekanizmaları getirildi. Yapılan tadillerle ayrıca “mülteci”, “işkence” ve “işkenceci” terimlerine yönelik ayrıntılı tanımlar yapıldı.

Mayıs ayında, ikincil koruma hizmeti alan kişiler ile mülteci olarak kabul edilen kişiler için bir entegrasyon programı hayata geçirildi. Ancak sığınmacılar ve mülteci olarak kabul edilen kişiler, kısmen entegrasyon programının yetersizliğinden dolayı emek piyasasına ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar yaşamaya devam etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇵🇱 **Uluslararası Af Örgütü delegeleri** Eylül ve Ekim ayında Polonya'ya ziyaret etti.

📄 **Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu** Toplantısında Polonya ile ilgili varılan sonuca dair sözlü beyanname (IOR 41/023/2008)

📄 **Doğu Avrupa: AB İnsan Hakları Konseyi** sekizinci oturumu, 2-20 Haziran 2008: Evrensel Periyodik Değerlendirme Toplantısında Çek Cumhuriyeti'nin, Polonya'nın ve Romanya'nın değerlendirilmesi: Uluslararası Af Örgütü'nün sonuç üzerindeki etkileri (EUR 02/001/2008)

PORTEKİZ

PORTEKİZ CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı: 	Aníbal António Cavaco Silva
Hükümet başkanı: 	José Sócrates Carvalho Pinto de Sousa
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	10.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	77.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 7/7
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%93.8

Yetkililerin kanunun yürütülmesinde işkence ve kötü muameleye başvurusu endişe yarattı. İki önemli yetkilinin işkence ve kötü muameleden yargılandığı dava son derece uzun sürdü. Aile içi şiddet yaygın bir sorun olmayı sürdürdü ve pek çok ölüme yol açtı.

İşkence ve kötü muamele

Kolluk kuvvetler sürekli olarak işkence ve kötü muamele ile suçlandı. Şubat ayında Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'si cezaevlerindeki işkence, kötü muamele ve ateşli silahlar da dâhil olmak üzere güç kullanımı hakkındaki endişelerini dile getirdi. Komite ayrıca kolluk kuvvetlerin Taser şok silahları edinmesine dair endişesini dile getirdi ve bu silahların yarattığı acının işkence olarak adlandırılabileceğini açıkladı.

■ Kasım ayında dört polis memuruna karşı 2004 yılında Leonor Cipriano'ya kızını öldürdüğünü itiraf etmesi için işkence etmek suçundan dava açıldı. Cipriano'nun tıbbi raporları ve fotoğrafları kendisinin iki günlük gözaltı sonucu ağır yaralanmış olduğunu gösterdi. Polis yetkilileri Cipriano'nun polis istasyonunda merdivenlerden düştüğünü belirtti. Ancak Adli Tıp Makamı kadının yaralarının öyle bir kazayla uyuşmadığını, yaraların daha çok fiziksel şiddete işaret ettiğini belirtti. Leonor Cipriano kendisinin yumruklandığını, dövüldüğünü, kafasına bir plastik torbanın geçirildiğini ve sorgulama sırasında cam kül tablalarına diz çökmeye zorlandığını belirtti. Yılsonunda dava devam etmekteydi.

■ Lizbon'daki Temyiz Mahkemesi 2003'de Lizbon Cezaevi'nde yetkililer tarafından fiziksel şiddete maruz kalan Albino Libânio'nun davasının tekrar görüşülmesine karar verdi. Albino Libânio'nun avukatları Portekiz hükümetinin dava sürecinde savunma tarafında olmasını önerdi ve öneri mahkeme tarafından kabul edildi. Bu kararın temelinde

Libânio'nun cezaevi sisteminin koruması altındayken yaralanması vardı. Buna göre hangi cezaevi yetkilisinin şiddet uyguladığı bulunamasa bile, devletin bu şiddet uygulamasından sorumlu tutulmasına karar verildi. Mahkeme Libânio'nun yaralarını teşhis etti, ancak şiddet uygulamakla suçlanan yedi yetkili delil yetersizliğinden beraat etti. Henüz yeni bir dava tarihi belirlenmedi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Portekiz Mağdur Destek Derneği 2008 yılında 7’si cinayet olmak üzere 16,832 aile içi şiddet şikâyeti aldı. 2007 yılında 14,534 olan şikâyet sayısında artış gözlemdi.

Kadın Birliği Sivil Toplum Örgütü'nün verilerine göre Kasım ortasına kadar 48 kişi aile içi şiddet sebebiyle hayatını kaybetti.

İrkçılık

Portekiz Ulusal Yenilenme Partisi(National Renewal Party) göçmenleri suç ve diğer sosyal problemlerle bağdaştıran göç karşıtı posterlerinden dolayı tepki aldı. Afişlerden biri beyaz bir koyunun siyah bir koyunu Portekiz'den dışarı atmasını resmediyordu.

Terörle mücadele ve güvenlik

CIA'in şüpheli gizli uçuşlarına karşı 2007'de açılan adli soruşturma yılsonunda devam etmekteydi. Ocak'ta İngiltere merkezli bir STK olan Reprieve 700 mahkûmun “Portekiz suç ortaklığı” ile yasadışı olarak Guantanamo Körfezi'ne gönderildiğini açıkladı. 2002 ve 2006 arasında Portekiz üzerinde 94 gizli uçuş yapıldığı belirtildi.

Bayındırlık İşleri Bakanlığı'ndan Parlamento'ya Mayıs'ta açıklanan bilgilere göre Temmuz 2005 Aralık 2007 arasında Guantanamo'ya uçan 56 CIA uçağı Portekiz üzerinden geçti. Bu uçaklarından yolcuları ile ilgili basına bir duyuru yapılmadı.

PORTO RİKO

PORTO RİKO MİLLETLER TOPLULUĞU	
Devlet başkanı:	George W. Bush
Hükümet başkanı:	Aníbal Acevedo-Vilá
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 9/8

Polis tarafından ayrımcılık iddiaları ve ırkçı ayrımcılığın yanı sıra göçmenlere ve yoksul semtlerin sakinlerine yönelik polis zorbalığı raporları bulunmaktaydı.

Polis tarafından yapılan kötü muamele

Dominik Cumhuriyeti'nden gelen göçmenlere yönelik polis gaddarlığı rapor edildi. Ekim ayında, San Juan'daki Dominik Konsolosluğu Porto Riko Senatosu'na, Porto Riko polisinin Dominikli göçmenlere karşı uyguladığı ihlaller ve ayrımcı davranış nedeniyle düzenli şikâyetler aldığını beyan eden bir rapor sundu. Rapor iddia edilen polis dayaklarına dair son 15 durumu özetledi. Göçmen toplulukları, polis memurlarının keyfi olarak alıkoydukları belgesiz göçmenleri aramak için fakir bölgelere sürekli baskın yaptığını iddia etti. Porto Riko Polisi'nin göçmen kanununu uygulamaya hiçbir yetkisi olmadığı halde, gözaltında bulunduranlar daha sonra tehcir için federal otoritelere teslim ediliyordu. Porto Riko Polis Departmanı iddiaları reddetti.

Temmuz ayında Büyük Jüri, altı San Juan Belediye Zabıtası Departmanı memurunu federal sivil hakları ihlalden, 2003 yılında bir adamı öldürene kadar dövmekten ve eylemlerini örtbas etmeye çalışarak adaleti engellemeden itham etti.

Ayrımcılık

Mayıs ve Haziran aylarında, Irkçılık üzerine BM Özel Raportörü ırkçı ayrımcılık, polisin göçmenlere ve Loıza kasabasında Villa Cañona gibi fakir semt sakinlerine kötü muamelesi iddiaları hakkındaki şahitliği duyduğunda Porto Riko'yu ziyaret etti. Aynı zamanda Federal Araştırma Bürosunun (FBI) 2005 yılında Porto Rikolu bağımsız aktivist Filiberto Ojeda Ríos'u vurduğu alanı ziyaret etti. Porto Riko Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, Guerrero Cezaevinde üç yıl

içerisinde 42 açıklanmayan ölüme dair araştırmalarını ön bulguları ile tanıttı. Özel Raportör'ün raporu, 2009 yılında yayınlanacak.

Romanya haritası

ROMANYA	
Devlet başkanı:	Traian Băsescu
Hükümet başkanı:	Emil Boc
(Aralık ayında Călin Popescu-Tăriceanu'nun yerini aldı)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	21.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 20/15
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%97.3

Romanya, Avrupa Birliği, NATO ve OECD üyesidir.

Hükümetin herhangi bir ilişkiyi reddetmeye devam etmesine ve bir soruşturma Senato komisyonunun bulgularına rağmen Romanya'nın ABD liderliğinde gizli gözaltı ve hüküm verme programına katıldığına dair ayrıca iddialar bulunuyordu. Kolluk kuvveti görevlileri tarafından kötü muamele, aşırı güç kullanımı ve adil olmayan silah kullanımı raporları bulunuyordu. Roman ve lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender (LGBTT) bireylere yönelik ayrımcılık sürdü.

Arka plan

Temmuz ayında Avrupa Komisyonu (EC) tarafından Romanya üzerine bir ilerleme raporu yayınlandı. Bu Romanya yetkililerini adli sistemi geliştirmeye ve özellikle yerel yönetim seviyesinde çöküşün üstesinden gelme önlemlerini güçlendirmeye teşvik etti.

Terörle mücadele ve güvenlik

Yetkililer Romanya topraklarının ABD liderliğindeki hüküm verme, gizli gözaltına alma ve zorla kaybedilme programında kullanımı hakkında iddiaları aydınlatmak için EC ve diğerlerinden tekrarlanan çağrılara tatmin edici cevaplar vermedi.

Şubat 2008'de, kıdemli bir Romanyalı görevli, basınla röportajında 2004 ve 2005 yıllarında siyah bir otobüsün Constanşa yakınında ağır şekilde korunan Mihail Kogălniceanu Havalimanı'nın planlı bir

köşesine beş kez geldiğini belirtti. Sarıp sarmalanmış mahkûmlar gibi görünen partilerin otobüsten alınıp daha sonra kargosu ve iki ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) ajanı ile Kuzey Afrika'ya giden jete yüklendiğini söyledi. Görevli aynı zamanda ABD pilotlarının rutin olarak sahte uçuş planları dosyaladığını veya hiç dosyalamadıklarını ve açıklanmayan varış noktalarına uçtuklarını söyledi.

Şubat ayında, EC Romanya'nın ülkesinde gizli CIA gözaltında bulundurma merkezlerinin varlığı hakkında adli sorgular için Adalet, Özgürlük ve Güvenlik üzerine AB Komiseri tarafından bir talebe cevabının tam olmadığını belirtti. EC, Romanya'nın olası terörizmle ilişkili olduğundan şüphelenilen insanların muhtemel transferi veya gözaltına alınması hakkında bilgi sağlamasını tekrar talep etti. Başkan Traian Băsescu, Mihail Kogălniceanu Havalimanı'nda transfer edilen herhangi bir şüpheli paketi ile ilgili hiçbir bilgisi olmadığını duyurdu ve havalimanının Romanyalı ve yabancı gazetecilere açık olduğunu kaydetti.

Hükümet ABD hüküm verme ve gizli gözaltına alma programları hakkında herhangi bir ilişkiyi tekrar tekrar reddetti. 2006–2007 yıllarında bir Sorgu Senatosu komisyonu tarafından yapılan bir soruşturmanın bu gibi bir ilişkiyle ilgili hiçbir delil bulmadığını kaydetti. Çoğu sınıflandırılmış kalan komisyonun raporu “Romanya'ya yönelik suçlamaların asılsız” olduğu sonucuna vardı. Rapor, Senato tarafından Nisan 2008'de benimsendi.

Ağustos ayında, Romanya'da İnsan Haklarını Savunma Örgütü - Helsinki Komitesi biri Senato sorgu komisyonuna olmak üzere bilgi için bir dizi talep dosyaladı. Komisyon Ekim ayında Romanya'ya giren uçuşların amacını soruşturmanın “Romanya topraklarında CIA gözaltında bulundurma merkezlerinin varlığına veya CIA tarafından kiralanan uçaklarla uçuşlara ilişkin iddiaları soruşturmak olarak” yetkisine girmedeği şeklinde cevapladı. Sonuç olarak komisyon uçuşların amacı hakkında bilgi talep etmedi ve katdetmedi. Aynı zamanda Mayıs ayında yetkili otoritelerden raporunda bulunan belirli bilgiyi açıklamayı düşünmesini istediğini belirtti; yılsonunda bununla ilgili hiçbir karar verilmedi.

İşkence, diğer kötü muameleler ve aşırı güç kullanımı

Kolluk kuvvetleri tarafından kötü muamele ve aşırı güç kullanımı raporlanmaya devam etti. Mağdurların çoğu Roman toplumu üyesiydi.

■ Bir Roman adam olan Ion Boacă ve 15 yaşındaki oğlunun Ağustos ayında yerel polis ve jandarma görevlileri Giurgiu kasabası Clejani köyündeki evlerine girdiğinde yaralandığı iddia edildi. Görevliler Ion Boaca'nın yüzüne silahla vurdu ve oğluna plastik mermi ile ateş etti. İki ve dört yaşlarında iki çocuk polis eve göz yaşartıcı gaz sıktıktan sonra bilincini kaybetti.

■ 4 Mart tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Romanya'nın Constantin Stoica'nın polis kötü muamelesi iddiaları ile ilgili uygun bir soruşturma uygulaymadığını hükmetti. Sivil Toplum Örgütleri Avrupa Roman Hakları Merkezi ve Roman CRISS tarafından temsil edilen 14 yaşındaki Roman çocuk, Nisan 2001'de, Giulia'da bir barın dışında kolluk kuvvetleri ve Romanlar arasında bir çarpışma sırasında yaralandı. Yakın geçmişte kafasından ameliyat olduğunu söylemesine rağmen memurlar tarafından yere düşürüldü, dövüldü ve kafası tekmelendi. Saldırı sonrası tıbbi kayıtlar dövme sonucu ağır şekilde sakat hale geldiğini belirtti. Mahkeme de polis memurlarının davranışının açıkça ırkçı nedenli olduğunu tespit etti.

Aralık 2008'de İşkencenin Önlenmesi için Avrupa Komitesi Konseyi (CPT) Haziran 2006'daki Romanya ziyareti üzerine bir rapor yayınladı. Rapor, görüülen gözaltında bulunduranların önemli bir oranının “tutuklanmaları sırasında polis tarafından aşırı güç kullanımı veya takip eden soruşturmalar sırasında fiziksel ihlal” rapor ettiğini kaydetti.

Romanya hükümeti kolluk kuvvetleri tarafından silah kullanımı üzerine yönetmeliği ilgili uluslararası standartlarla aynı hizaya getirmek için değiştiremedi. ■ Yetkililer, Kosova Priştine’de 10 Şubat 2007 tarihinde bir gösteri sırasında iki adamın ölümü ve bir diğerinin ciddi yaralanması hakkında Kosova’da BM Geçici İdaresi Misyonu (UNMIK) tarafından bir soruşturmanın bulgularına cevap veremedi. UNMIK soruşturması ölümlerin ve yaralanmaların tarihi geçmiş plastik mermilerin Romanya Formasyonlu Polis Birimi üyeleri tarafından uygunsuz dağıtımı sonucu meydana geldiğini belirledi. Yıl sonu itibarıyla hiçbir birey ölümler için sorumlu bulunmadı; soruşturma devam ediyordu.

Zihinsel özürlü insanlar

Uluslararası Af Örgütü, Yasal Kaynaklar Merkezi ve Çocukları Koruyun-Romanya dahil olmak üzere bir dizi ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütü, birçok psikiyatrik koğuş ve hastanede yerleştirme, yaşam

koşuları ve hastaların tedavisinin uluslararası insan hakları standartlarını ihlal etmeye devam etmesine endişelerini sürdürdüğünü ifade etti.

Romanyalı yetkililer Mayıs ayında özürlü insanların haklarını korumak için önlemlerin yetersiz kaldığını, insanlara bakan kurum ve örgütlerin ciddi ölçüde yetersiz kadrolu olduğunu ve kadronun uzman eğitiminden yoksun olduğunu kabul etti.

Aralık raporunda, CPT psikiyatrik kurumlarda ve kalmaya yönelik yatılı bakım merkezlerinde yerleştirme prosedürleri ile insanların yasal statüsü hakkında kaygısını ifade etti. Komite bu kurumların çoğu kez çok sınırlı fonlama ve kaynak ile işlediğini ve yetersiz koşulları, sınırlı serbest zaman, dış aktiviteleri vurguladı. Komite aynı zamanda 2004 ve 205 yıllarında Nucet’de yatılı bakım merkezinde ağır kötü beslenmeye ilişkin ölüm davalarını rapor etti. Yetkilileri ölümcül hastalığın tespit edilmediği psikiyatrik kurumlarda ve diğer sosyal servislerde olan tüm 40 yaş altı yetişkin ölümlerinin uygun şekilde soruşturulmasını sağlamaya teşvik etti.

Ayrımcılık Roman

Hem kamu görevlileri hem de toplumun genelinde Romanlara yönelik ayrımcılık yaygın ve sabit kaldı. Romanyalı yetkililer ayrımcılıkla savaşmak ve Romanlara yönelik şiddeti durdurmak için yeterli önlem alamadı.

Eylül ayında, Temyiz ve Adalet Yüksek Mahkemesi Mayıs 2007’de bir gazeteciye atfen Başkan Traian Băsescu tarafından kullanılan “kokmuş çingene” ifadesinin ayrımcı olduğuna hükmetti. Bununla birlikte, Mahkeme herhangi bir müeyyideye başvurmadı çünkü söz özel bir konuşma sırasında söylenmişti.

Romanlar eğitime, yerleşime, sağlık hizmetlerine ve istihdama eşit erişimde reddedilmeye devam etti.

Mayıs ayındaki Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) için BM İnsan Hakları Konseyi’ne raporunda Romanya Roman toplulukların ekonomik güvensizlikle karşılaştığını ve çeşitli ayrımcılık biçimleri riski altında olduklarını kabul etti. Rapor aynı zamanda Romanların özellikle eğitim alanında aslında ayırım ile sonuçlanabilecek politikalara tabi tutulduğunu kaydetti.

■ 2 Ekim tarihinde Ayrımcılıkla Savaşma Ulusal Konseyi üyesi Istvan Haller, Romanya hükümetinin 1990’ların başlarında Hädäreni, Pläieşii de Sus ve

Casinul Nou’da Roman topluluklara ciddi saldırılar sırasında, söz verdiği önlemleri almada sürekli hatası üzerine bir açlık grevine başladı. Çete şiddeti sırasında en az beş kişi öldürüldü ve 45 ev tahrip edildi. Yerel otoriteler saldırılarda araya girmede başarısız olduğundan veya aktif olarak katıldığından yüzlerce insan evsiz bırakıldı.

2005 ve 2007’de bu davalarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yargılamaları takiben Romanya hükümeti yaşam koşullarını ve etnik gruplararası ilişkileri geliştirmek için toplum gelişimi projeleri başlatmayı üstlendi. Önlemlere ayrımcılık karşıtı, eğitim ve diğer sosyal önlemlerin yanı sıra evleri tahrip edilenler için evler dâhil olmak üzere alt yapının inşası dâhildi. Bununla birlikte hükümet taahhütlerini yerine getiremedi. Istvan Haller açlık grevini Hädäreni projesi için fonlamayı engellemeyeceğine dair hükümet tarafından verilen garantileri ile Pläieşii de Sus ve Casinul Nou’da toplum gelişim projeleri başlatmak için yetkililer tarafından verilen bir kararı takiben 9 Ekim tarihinde sonlandırdı.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

BM İnsan Hakları Konseyi için Mayıs Evrensel Periyodik Özetleme raporunda hükümet LGBTT bireylerin önyargı ve ayrımcı davranışlar ile karşılaşmaya devam ettiğini kabul etti.

Şubat ayında, Senato tarafından ailenin yasal tanımına dair bir değişiklik hemcins evliliği etkin olarak yasakladı. Değişiklik evliliği “eşler arasında” olarak değinen bir 1953 tarihli kanunu değiştirdi; yeni kanun evliliği “bir erkek ve kadın arasında” olarak tanımladı.

24 Mayıs tarihinde yaklaşık 200 LGBTT hakları aktivisti, dini ve aşırı sağcı grupların yıllık etkinliğin yasaklanması çabalarına meydan okuyarak yoğun kontrol onur geçidi halinde Bükreş’e doğru yürüdü.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗉 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Ekim ayında Romanya’yı ziyaret etti.

🗉 Doğu Avrupa: BM İnsan Hakları Konseyi’nin Sekizinci oturumu, 2-20

Haziran 2008: Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Romanya’nın Evrensel Periyodik Değerlendirme altında değerlendirilmesi: Uluslararası Af Örgütü’nün sonuç hakkında düşünceleri (EUR 02/001/2008)

RUANDA

RUANDA CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Paul Kagame
Hükümet başkanı:	Bernard Makuza
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	10 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	45.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 199/173
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%64.9

Hükümet adli sistemi geliştirmeye devam etti, fakat Tanzanya'daki Ruanda için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR), davaları Ruanda'ya devretmeyi adil yargılamaya dair endişelerini özellikle de şahitlerin korunmasını belirterek reddetti. Yasamaya ilişkin seçimler, yönetimdeki politik parti Ruanda Vatansever Cephesi'nin (RPF) politik hâkimiyetini doğruladı. İfade özgürlüğü sınırlıydı, sivil toplum ve basın hükümet tarafından yakın denetim altındaydı. Politik hareketin silahlı kanadı Ruanda Vatansever Ordusu'nun (RPA) önceki dört savaşçısı askeri bir mahkemede cinayet nedeniyle yargılandı. Soykırım sırasında ve sonrasında daha önce işlenen uluslararası kanun altındaki suçlar için RPA üyelerine yönelik başka hiçbir suçlama yapılmadı.

Arka plan

RPF, yönetimden yerel idareye kadar, Ruanda'daki politik hayatın tüm düzeylerini yönetmeye devam etti. Hükümet, eleştiriyе düşmanlıkla karşılık verdi. Bağışçı hükümetler Ruanda yetkilileri ile yakın ilişki içindeydi ve büyük bölümü yumuşak diplomasi politikasını tercih ederek için onları açıkça sorgulamadı ya da eleştirmedі. Bununla birlikte, Hükümetler, Hollanda ve İsveç'in yardımı çekmesine neden olan BM raporu Ruanda'nın Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusunda bir asi grubu desteklediğini tespit ettiğinde ciddiydi. 2008 yılında hükümet tarafından önemli ekonomik büyüme bildirildi. Bağışçı hükümetler önemli destek sağladı; bir gelişim ajansı ulusal bütçenin yaklaşık yüzde 50'sinin yabancı yardımdan geldiğini hesapladı. Aynı ajans sağlık ve eğitimde gelişmeler dâhil olmak üzere yoksullukta genel bir azalmayı rapor etti. Tüm bu genel azalmaya rağmen yoksullar kenara itilmiş kaldı, bildirildiğine göre şehirli elit ve kırsal fakir arasındaki eşitsizlikler büyüdü.

Kigali, toprağın kentsel yeniden yapılandırma için değerlendirilmesini takiben hızlı kentleşme işaretleri gösterdi. Bazı Kigali sakinleri yetersiz tazminat almalarından şikâyet etti.

Ulusal Asamble önceki Başkanlara uluslararası kanun altındaki suçlar dahil olmak üzere yaşam boyu cezasızlık vermek için Anayasayı değiştirdi. Bir diğer değişiklik hâkimin hizmet süresini ömür boyundan dört yıla indirdi, potansiyel olarak adaletin bağımsızlığını tehlikeye atıyordu.

Eylül ayında yasamaya ilişkin seçimler Ruanda için AB Seçim Gözleme Misyonu tarafından izlendi, ilk bulgular seçim öncesi dönemde politik müzakere eksikliğini ve belirli bozuklukları gösterdi. İki ana muhalefet partisi, Sosyal Demokrat Parti ve Liberal Parti, RPF ile müttefikti. Yerel seçim gözlemleri, %98'lik seçmen sonucunun zorlama durumun bir göstergesi olduğunu belirtti. Aynı zamanda yerel sonuçlarda RPF'ye sürekli %95'in üzerinde verildiğini ve RPF'ye %78.9 veren toplam ulusal sonuçların seçimlere daha fazla güvenilirlik vermek için kasten düşürüldüğünü belirttiler.

Ruanda hükümeti tarafından Fransa'nın 1994 soykırımındaki rolünü soruşturmak için 2006'da düzenlenen Mucyo Komisyonu'nun raporu, 5 Ağustos 2008'de yayınlanmıştı. Rapor, daha önce ve halen yetkili olan 33 Fransız politik ve askeri figürünün soykırımdaki ilişkili olduğunu iddia etti. Başsavcı, 15 Kasım'da yetkililerin isimlendirilenlerin 23'ünü itham etmek için hazır olduğunu belirtti. Mucyo raporu Fransız bir hâkim tarafından 1994 yılındaki yolcuları içinde Ruanda Başkanı Juvénal Habyarimana, Burundi Başkanı Cyprien Ntaryamira ve üç Fransız vatandaşının da bulunduğu bir uçağın ateş edilip düşürülmesi ile ilgili açılan bir soruşturmayı takip etti. Fransız hâkim, 17 Kasım 2006'da uçağın vurulup düşürülmesi nedeniyle RPF'nin dokuz lider üyesine yönelik uluslararası tutuklama tutanağı yayınladı. Başkan Kagame Protokolü Başkanı Rose Kabuye, 9 Kasım 2008'de Almanya'nın Frankfurt şehrinde tutuklandı. Fransa'ya nakledildi ve “terörizmle bağlantılı olarak cinayete ortaklıkla” ile suçlandı.

İfade özgürlüğü - basın

İfade özgürlüğü ciddi şekilde sınırlı kaldı. Hükümeti eleştiren gazeteciler yetkililer tarafından yakından takip edildi. Yabancı gazetecilerin ve yabancı gazeteler için çalışan Ruandalı gazetecilerin bazı durumlarda Ruanda'ya girişi veya resmi etkinliklere katılımı önlendi.

RUSYA FEDERASYONU

RUSYA FEDERASYONU	
Devlet başkanı:	Dmitry Medvedev <p>(Mayıs ayında Vladimir Putin'in yerini aldı)</p>
Hükümet başkanı:	Vladimir Putin <p>(Mayıs ayında Viktor Zubkov'un yerini aldı)</p>
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	141.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	65 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 24/18
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.4

Kuzey Kafkasya değişken bir yapı sergiledi ve cinayetler, zorla kaybedilmeler ve işkence dâhil insan hakları ihlali raporlarına sıkça rastlandı.
Rus silahlı kuvvetlerinin Rusya ve Gürcistan arasındaki silahlı çatışma sırasında sivil yerleşimlere ayırım gözetmeksizin saldırdığı rapor edildi. Aynı zamanda Rus kontrolü altında olan topraklarda sivilleri, Güney Osetya güçleri ve milisler tarafından işlenen insan hakları ihlallerine karşı koruyamadılar. Aşırılık ile Savaşma Kanunu ile karalama ve iftira üzerine düzenleme, muhalif ve tarafsız gazetecileri ile insan hakları aktivistlerini bastırmak için kullanıldı. Suçla ilgili şüphelilerin itiraf etmeleri için işkence ve kötü muameleye tabi tutulduklarına dair raporlar bulunmaktaydı. Adil yargılama standartlarını sürdürmememe konusunda endişeler devam etti.

Hükümet yetkilileri ırkçılığa karşı konuştu, fakat ırkçı saldırılar hemen günlük olarak rapor edilmeye devam etti. Çatışma ile yerinden çıkarılan Çeçenistan’dakiler için durum, ailelerin geçici konaklamadan çıkarılmakla tehdit edilmesiyle, güvensiz olmaya devam etti.

Arka plan

2 Mart'ta Dmitry Medvedev başkan seçildi. OSCE izleme sürecinde kısıtlamaların Rus hükûmeti tarafından konulduğunu belirterek seçimleri izlemeyi reddetti. Başkan Medvedev çöküşü ele almak için önlemler bildirdi. Ramzan Kadyrov başkanlığında Çeçenistan'da bulunan Birleşik Rusya Partisi, Ekim ayında Çeçen Cumhuriyeti'nde parlamento seçimlerinde ezici bir çoğunluk kazandı. İnguşya'da

beklemedeydi. Kategori bir davaları soykırımın planlayıcılarını, organizatörlerini, azmettiricilerini ve gözetmenlerini içeriyordu. Bunlardan en az 6,000'i Mayıs 2008'de kategori bire devredilen tecavüz davasıydı.

Gacaca yargılamalar, bildirildiğine göre, sahte suçlamalar ve yozlaşmayla bozulmuştu. Ek olarak, savunma şahitleri öne çıkmakta isteksizdi. Çünkü yetkililerin sahte suçlamaları kendilerine yöneltebileceğinden korkuyorlardı.
■ 21 Ocak'ta Karana Bölgesi'nde bir Gacaca hâkimi, bir takibat şahidine rüşvet vermeye çalışmakla suçlandı. Dava temyiz aşamasındaydı ve suçlanan 27 yıl hapis cezasına mahkûm edilmişti.

Cezasızlık

RPF ve RPA tarafından soykırım öncesinde ve sırasında işlenen savaş suçları ile insanlığa karşı suçlar büyük ölçüde takibatsız kaldı.
■ İzole edilmiş bir davada, dört önceki RPA görevlisi, Haziran 1994'de Kabgayi Bölgesi'nde Roman Katolik rahiplerinin 13 üyesinin cinyeti nedeniyle yargılandı. Soruşturma, Ruanda savcılığı ve ICTR tarafından ortaklaşa yürütüldü. 24 Ekim'de Kigali Askeri Mahkemesi suçlu bulunan iki albayı sekiz yıl hapis cezasına mahkûm etti. Diğer ikisi beraat etti.

‘Soykırımsal ideoloji’ üzerine kanun

‘Soykırımsal ideoloji’nin yasa dışı olduğunu beyan eden, şartları belirsiz ve bir çok anlama gelebilecek yeni bir kanun 1 Ekim'de açıklandı. Suç, 10 ila 25 yıl arası hapisle cezalandırılabilirdi. Bu kanun potansiyel olarak ifade özgürlüğünü bastrabilirdi ve suçlananın cezai yargılamalarda savunma sunma kabiliyetini kısıtlayabilirdi.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Hükümet üyeleri, taciz ve gözdağıyla karşılaşılan lezbiyen, gey, biseksüel, travesti ve transekssüel (LGBTT) topluluğa karşı muhalifti. Mart ayında, iki kadın LGBTT aktivisti sahte belge ile suçlandı ve Mozambik'te bir LGBTT konferansına katıldıktan iki hafta sonra gözaltına alındı. Ertesinde tahliye edildiler. Ulusal Asamble, Ceza Kanunu'nda karşılıklı anlaşmaya dayalı hemcins cinsel ilişkinin yasa dışı olduğunu beyan eden bir değişiklik düşünüyordu.

2007 Transfer Kanunu ölüm cezasını kaldırdı ve ömür boyu hücre hapsi cezası ile değiştirdi, bu genelde Medeni ve Siyası Haklar Uluslararası Anlaşması'nın 7. Maddesinin ihlali olarak değerlendirildi. ICTR, ceza olarak ömür boyu hücre hapsi başvurusunun, davaların Ruanda'ya devrini önleyeceğine hükmetti. Ruanda Parlamentosu, 3 Kasım'da devir davalarında hücre hapsini yasaklamak için bir kanun geçirdi.

Evrensel yargının eleştirilmesi

Haziran ayında Afrika Birliği zirvesinde, Başkan Kagame, önde gelen RPF üyelerine yönelik Fransa ve İspanya'da yayınlanan tutuklama tutanaklarına cevaben evrensel yargı ilkelerinin ihlalini eleştirdi. Afrika Birliği zirvesi ülkeler tarafından “evrensel yargı ilkesini ihlalden kaynaklanan şikâyetleri veya başvuruları değerlendirmek ve/veya ele almak ” için uluslararası düzenleyici birim çağrısında bulundu.

Yurtdışında yaşayan soykırım şüphelileri

Soykırım şüphelilerine yönelik adli muameleler Belçika, Kanada, Fransa ve Hollanda'da gerçekleşti. Soykırım şüphelilerine yönelik suçluların iadesi sorguları İsveç, Almanya ve Norveç'te devam ediyordu. Bir soykırım şüphelisi Finlandiya'da gözaltına alındı ve Ruanda'ya iade edilip edilmeyeceği belirsiz kaldı. Yıl boyunca, Fransa, Ruanda tarafından yapılan bir suçlu iadesi talebini reddetti. Birleşik Krallıkta, İçişleri Bakanı ülkesinde bulunan dört soykırım şüphelisininin Ruanda'ya iade edilmesi gerektiğine hükmetti. Tüm şüpheliler itiraz etti.

Adalet sistemi

Aralık sonunda Ruanda cezaevlerinde 59,532 kişi bulunuyordu. Bunlardan, 37,277 kişi soykırım ile ve 22,321'i diğer konulardan suçlandı. Yargılama öncesi gözaltında bulunduranların bir çoğu, soykırımla bağlantılı suçlamalardan değil adi cezai suçlamalardan tutuluyordu.

Uluslararası toplum hükûmeti, adli kadronun eğitimi, Ruanda Barolar Birliği'nin eğitimi ve cezaevleri için bilgi yönetim sistemlerinin geliştirilmesini de içeren adalet sistemi reformlarında destekledi.

Gacaca raporları

Ekim ayında, tahmini 10,000 kategori bir davası, işleyişleri uluslararası adil yargılama standartlarını karşılamayan Gacaca Mahkemeleri önünde

■ 2 Mayıs'ta, üç gazetenin editörleri Dünya Basın Kutlama Günü'nden (Basın Özgürlüğü Günü ile çakışan bir gün) Bilgi Bakanı emri ile geri çevrildiler. 18 Ağustos'ta, Bilgi Bakanı, BBC ve Voice of America yayınlarını ulusal dillerde kapatmakla tehdit etti ve iki yayıncıyı yalanlayarak abartı ile suçladı.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları çalışmaları sıkı şekilde kontrol altında kaldı ve hükümet tarafından sınırlandırıldı. Hükûmeti eleştiren yerel insan hakları örgütleri için çok az alan vardı ya da hiç yoktu. İnsan hakları savunucuları ve sivil toplumun diğer üyeleri yetkililerle karşı karşıya gelmemek için genellikle oto sansüre başvurdu.
■ Yerel bir sivil toplum örgütünden bazı seçim gözlemcilerininin çalışmalarını sürdürmesi, yetkililer tarafından önlendi. Örgüt, Eylül ayında seçim sürecinin kuralsızlıklarla bozulduğunu iddia eden bir kamu bildirisi yayınladı.

Düşünce mahkûmları

Önceki bir hükûmetin bakanı olan Charles Ntakirutinka, 10 yıllık cezasını çekerken Kigali Merkez Cezaevi'nde kaldı. Adil olmayan bir yargılamada sivil itaatsizliği teşvik etmek ve cezai bileşenlerle örgütlenme ile suçlanmıştı.

Uluslararası adalet

Ruanda için Uluslararası Ceza Mahkemesi

ICTR, BM Güvenlik Konseyi Kararı 1503'e göre 2008 sonu itibariyle tüm birinci derece yargılamaları bitirecekti ve tüm çalışmayı 2010 itibariyle tamamlayacaktı. Son teslim tarihinde 28 gözaltında bulunduranın yargılanıyor ve suçlanan dokuz kişininin yargılamayı bekliyor olması bunu olanaksız hale geldi. Temmuz ayında, BM Güvenlik Konseyi Yargılama Dairesi'nin dönemlerini ve hükümlerini 31 Aralık 2009'a kadar uzattı.

Ruanda Başsavcısı tarafından davaların ICTR'den Ruanda'ya devredilmesi için dört talep, suçlananların adil olmayan yargılamaya tabi tutulması riski altında olmalarına dayanılarak reddedildi. Dört karar, Ruanda içindeki ve dışındaki savunma şahitlerinin toplumları tarafından reddedilme, kötü davranılma, tutuklanma, gözaltına alınma, dövülme, işkence görme ve bazı durumlarda öldürülme riski içinde olduklarına dair raporları vurguladı. Bu bağlamda, duruşma hâkimleri, suçlananların duruşmaya, savunma şahitlerini çağırmaq için sınırlı kapasiteye sahip olacağına dair endişelerini ifade etti.

Başkan Murat Ziazikov'ın yerini Ekim ayında Yunus-Bek Evkurov aldı.

Kuzey Kafkasya'da, özellikle Çeçenistan, İnguşya, Dağıstan ve Kabardey Balkarya'da, istikrarsızlık ve şiddet rapor edilmeye devam etti. Dağıstan, Çeçenistan ve İnguşya'da düzinelerce polis memuru ve yerel görevlilerin ölümünden silahlı muhalif gruplar sorumluydu. Kasım ayında Kuzey Osetya'da bulunan Vladikavkaz'da bombalı bir saldırıda 12 kişi öldürüldü ve daha fazlası yaralandı. Çeçenistan'da sert bir kıyafet yönetmeliği tanıtıldı. Başörtüsü takmayan kadın ve kızlar, okullardan ve üniversitelerden ihraç edilmeye karşılaştılar ya da hükümet binalarına girmeleri engellendi.

Aylar süren artan gerilim ve düşük seviyede muhalefetten sonra Gürcistan ve Güney Osetya'nın kopma bölgesi arasındaki gerilimler Ağustos ayında doruk noktasına ulaştı. Silahlı çatışmalar sonucu 200,000'den fazla kişi yerinden çıkarılmıştı. Rusya daha sonra Güney Osetya ve Abhazya'yı bağımsız ülkeler olarak tanıdı.

Kuzey Kafkasya'da güvensizlik

Keyfi gözaltı, işkence, kötü muamele ve hukuk dışı infazları içeren Çeçenya, Dağıstan ve İnguşya'da bulunan kolluk kuvvetleri tarafından devam eden insan hakları ihlalleri raporları mevcuttu. Bu ihاللlerle ilgili soruşturmaların etkin olmadığına, cezasızlık ile sonuçlandığına dair endişeler sürüyordu.

Bağımsız gazeteciler, basın kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları, insan hakları ihlallerini rapor etmeleri nedeniyle yetkililer tarafından hedef alınmıştı. Haziran ayında, Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi, Kuzey Kafkasya'daki durumu izlemeye devam etme karar aldı.

İnguşya

Silahlı gruplar, cumhuriyetin İçişleri Bakanı'na başarısız bir saldırı dâhil olmak üzere, kolluk kuvveti üyelerine karşı çoğu kez ölümcül sayısız saldırı gerçekleştirdi. Kolluk kuvvetleri tutuklulara sürekli işkence yaptığı raporları mevcuttu. İşkenceler sonucunda en az bir adamın öldüğü rapor edildi.

■ 31 Ağustos'ta bir muhalefet üyesi olarak öne çıkan ve İnguşya'da bağımsız bir internet sitesinin sahibi olan Magomed Evloev, polis otomobilinde olduğu iddia edilen yaralanmalar nedeniyle öldü; İnguşya'ya ulaşması üzerine havalimanında polis tarafından gözaltına alınmıştı. Ölümü öncelikle ihmal nedeniyle gerçekleşmiş diye kategorize edildi; meslektaşları ve

avukatı tarafından cinayet olarak sınıflandırılmasına dair başvuru, yılsonunda devam ediyordu. Kasım ayında İnguşya'da bir mahkeme gözaltına alınmasının kanunsuz olduğuna hükmetti.

Çeçenistan

Çeçenistan'da birçok toplu mezar bulundu. Bununla birlikte federal yetkililer zorla kaybedilme mağdurlarının akıbetini ortaya çıkarmaya yardım edebilecek olan adli laboratuvar yapımını engelledi.

Mayıs ayında, Savunma Bakanlığı'nın “Doğu” müfrezesinin kontrolünde olan topraklardaki bir toplu mezarda yedi beden bulundu.

2008 yılında Çeçenistan'da yaklaşık bir düzine zorla kaybedilme rapor edildi.

■ Makhmadsalors (veya Makhmudsalors) Masaev 3 Ağustos'ta Grozni'de kamuflaj giyen adamlarca gözaltına alındı. Anlatılanlara göre bir ay öncesinde bir gazete, Masaev'in Tsenteroi'de daha sonra Çeçen Başbakanı olan Ramzan Kadyrov'un kontrolüne girecek bölgede 2006 yılındaki kanunsuz tutuklanmasının kaydını yayınlamıştı. Makhmadsalors Masaev, o zaman tutuklanmasına karşı bir şikâyetle bulundu ve zorla kaybedilmesinin şikâyeti hakkındaki soruşturmanın ilerlemesini önlemek amacıyla gerçekleştirildiğinde korkulmaktaydı. Akıbeti ve nerede olduğu yılsonunda bilinmiyordu.

2008 yılında İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi 30'dan fazla davada Rus yetkililerine bağlı güçlerin Çeçenistan'daki uygulamalarına, zorla kaybedilmeler ve ölümler konusunda acil ve etkin soruşturmalar başlatmada başarısızlığıyla Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nu ihlal ettiğini belirleyen hükümleri benimsedi.

■ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Rus yetkilileri, Mayıs 2003'te Rus askerleri tarafından Kurbika Zinabdieyva'nın evinden alınmalarından beri görülmemiş olan 15 yaşındaki Aminat Dugayeva (Dugaeva) ve kuzeni Kurbika Zinabdieyva'nın (Zinabdieva) tahmin edilen ölümü için sorumlu buldu.

Ülke içinde yerinden edilmiş düzinelerce aile yeterli alternatif yerleşim veya tazmin sunulmaksızın Çeçenistan'daki geçici konaklama yerlerinden tahliyeyle tehdit edildi. Aynı zamanda silah gruplar ile iddia edilen bağlantıları nedeniyle tahliye edilen ve mülkiyetleri tahrip edilen ailelerle ilgili raporlar bulunuyordu.

Dağıstan

Silahlı muhalif gruplar bazı yüksek rütbeli kolluk kuvveti görevlilerini öldürdü. Bu silahlı gruplarla

ilişkide olmaları nedeniyle suçlanan bazı erkekler anlatıldığına göre keyfi olarak gözaltına alındı ve işkence gördü. Siviller ‘terörizmle mücadele’ denilen operasyonlar sırasında insan hakları ihlallerine maruz kaldı. Bu operasyon yedi ay sürdü, bir köye giriş bu sürede kısmen bloke edildi ve köylüler askerler tarafından taciz edildiklerini bildirdi.

Kabardey-Balkarya

2005 yılında hükümet binalarına bir saldırıyla ilişkili olmakla suçlanan 58 şüphelinin Nalchik'deki duruşmasında başlangıç niteliğindeki oturumlar devam etti. Anlatılanlara göre, gözaltında bulunduranların bazılarının sağlığı, duruşma öncesi gözaltı koşullarına bağlı olarak kötüleştirildi. Avrupa Konseyi İşkencenin Önlenmesi Komitesi Nisan ve Mayıs ayları arasında gözaltı tesisini ziyaret etti. Eylül ayında Kabardey-Balkarya'da üç adam daha gözaltına alındı ve 2005 saldırısıyla ilişkili olmakla suçlandı. Biri itiraf ettirmek amacıyla işkence gördüğünü iddia etti. ■ Şubat ayında, şüphelilerden biri olup 2005 itibarıyla gözaltında olan Rasul Kudaev'in annesi ve erkek kardeşi keyfi olarak gözaltına alındı. Evleri incelendi ve gözaltıyla ilgili belgeler alındı. Annesi ve avukatına göre 2002 ve 2004 yılları arasında Guantánamo Üssü'nde ABD güçleri tarafından daha önce gözaltına alınmış olan Rasul Kudaev, kronik hepatit mağduru oldu ve yeterli tedavi sağlanmadı.

Gürcistan ile silahlı çatışma

7 Ağustos gecesi Güney Osetya'da, Gürcistan ve Rus güçleri arasında, yarınsından fazlası sivil olan 600 kişinin öldüğü beş günlük savaş doğuran büyük ölçekli muhalefetler ortaya çıktı. Rus güçleri, Gürcistan güçlerini Güney Osetya'dan hızla çıkardı ve Ekim ayı başlarına kadar “tampon bölge” denilen Gürcistan topraklarının ihtilafsız bölgelerini işgal etti. Yılsonu itibarıyla Gürcistan yetkilileri, Güney Osetya'da yerlerinden çıkarılan 25,000 kişinin dönemediğini ve uzun süreli yerlerinden çıkarılmayla karşılaştıklarını bildirdi.

Rusya hava ve top saldırıları 8-12 Ağustos tarihlerinde gerçekleşti. Bombardımanın çoğunlukla, binalarla dolu alanlar, köyler ve kasabalar dışındaki Gürcistan askeri konumları hedef aldığı görülürken bazı saldırıların ayırım gözetmeksizin yapılmış olabileceği veya doğrudan sivilleri ya da sivil alt yapılarını hedef aldığı raporlar arasında bulunmaktaydı.

Anlatılanlara göre Rus güçleri, Güney Osetya

yetkililerine bağlı milis grupları Güney Osetya'da çoğunluğu Gürcü yerleşim birimlerinde geniş ölçekli yağma ve kundakçılık yapıp, yerel halkı tehditle suistimal ederken yeterli şekilde harekete geçemedi. Bu yerleşim birimleri o zaman Rus askeri kontrolü altındaydı. Aynı zamanda Rus güçlerinin savaş sırasında msket bombaları kullandığının kanıtı da bulunuyordu.

Gürcistan ve Rusya arasındaki beş günlük çatışmayı takiben Avrupa Konseyi'nden birçok parlamenter, bölgedeki insani durum ve insan hakları durumu hakkında bilgi toplamak üzere Rusya'yı ziyaret etti. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri ve Mülteciler konusunda BM Yüksek Komiseri'nin yanı sıra İnsan Hakları Komiseri de bölgeyi ziyaret etti.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları ihlalleri hakkında açıkça konuşan insan hakları savunucuları, gazeteciler, avukatlar tehdit ve gözdağıyla karşılaştı. Polisin bu gibi tehditleri soruşturmada isteksiz olduğu görüldü ve sivil toplum aktivistlerine yönelik saldırılar için bir cezasızlık ortamı belirleyici oldu.

■ Haziran ayında, Başsavcı Bürosu Ekim 2006'da Moskova'da öldürülen insan hakları ihlallerini yazan gazeteci Anna Politkovskaya'nın öldürülmesi hakkındaki soruşturmasını bitirdiğini duyurdu. Cinayette ilişkili olmakla suçlanan üç adam Kasım ayında yargılandı; tümü suçlamaları reddettiler. Başlangıçta cinayet ile bağlantılı olarak gözaltına alınan Federal Güvenlik Servisi'nin eski bir üyesi olan dördüncü kişi bir diğer suç şüphesi ile gözaltında kaldı. Anna Politkovskaya'yı vurmasından şüphelenilen kişi, yılsonunda gözaltına alınmamıştı ve yurtdışında saklandığına inanılıyordu.

■ İnsan hakları örgütü Memorial'in dört üyesi 17 Haziran'da Çeçenistan'da gizli gözaltı merkezi olarak kullanıldığı düşünülen bir binayı filme çekerken gözaltına alındı. Video kaydı yok edildi ve dördü de tehdit edildi.

■ 25 Temmuz'da İnguşya'da insan hakları örgütü Peace'in (Mashr) üyesi olan Zurab Tsechoev, İnguşya Troitskaia'daki evinden, federal kolluk kuvveti görevlileri olduğu düşünülen silahlı adamlar tarafından alındı. Birkaç saat sonra İnguşya'nın başkenti Magas yakınlarında bir caddede, hastanede tedavi edilmesini gerektirecek derecede yaralı halde bulundu.

■ İnsan hakları savunucusu ve ırkçılık karşıtı kampanya yürütücüsü Dmitrii Kraiukhin'in Merkez

Rusya'da Orel'de bulunan evi Ağustos ayında bir kundaklama saldırısının hedefi oldu. Yetkililer cezai dava açmayı reddetti. Öncesinde bir dizi tehdit almıştı.

İfade özgürlüğü

Bağımsız görüşlere yönelik artan hoşgörüsüzlük ortamında bazı insan hakları savunucuları ve muhalif grupların destekçileri muhalif görüşleri ifade etmeleri ya da hükümet yetkililerini eleştirmeleri nedeniyle cezai suçlamalarla karşılaştı.

■ Mayıs ayında, 2007 yılında Sakharov Müzesi'nde bir sanat sergisi organize eden iki kişi, nefret ve husumeti kışkırtmakla suçlandı. Yurii Samodurov ve Andrei Yerofeev “Yasaklanmış sanat 2006” isimli bir sergi düzenlemeleri nedeniyle cezai soruşturmayla karşılaştı. Adamlar Hıristiyan Ortodoks inancının takipçilerini küçük düşürmek ve aşağılamak amaçlı sanat eseri sergilemekle suçlandı.

■ Şubat ayında, insan hakları savunucusu ve İnsan Hakları Hareketi Örgütü Başkanı Lev Ponomarev, Ceza İnfaz Bölümü Başkanı Yurii Kalinin'i aşağılamakla suçlandı. Lev Ponomarev bir röportajda, Rusya'nın cezaevi kolonilerindeki işkence ve kötü muamele için Yurii Kalinin'i sorumlu bulunduğunu belirtmişti.

Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

6 Mayıs'ta, Başkan Medvedev'in göreve başlamasının arifesinde sayısız insan hükümete karşı barışçıl bir gösteriye katılmaya çalışmaktan gözaltına alındı. Gösteri konusunda yasak daha sonra Moskova Savcılık Bürosu tarafından kanunsuz bulundu.

■ Defence (Oborona) hareketi koordinatörü Oleg Kozlovskii gösteriye giderken gözaltına alındı ve 13 günlük idari gözaltı cezası aldı. Moskova Şehir Mahkemesi tarafından Eylül ayında beraat etti.

■ Sivil toplum örgütü Voice'un (Golos) bir şubesinin başkanı Ludmila Kuzmina'ya karşı suçlamalar, seçimlerden birkaç gün sonra, Mart ayında düşürüldü. 2007 yılında lisanssız bilgisayar yazılımı kullanmakla suçlanmıştı. Seçmenlerin haklarına odaklanan Voice şubesi iddialara göre, aynı zamanda Sivil Toplum Örgütleri Yasası'na uyum sağlayamaması nedeniyle kapatmayla karşılaştı.

■ Mayıs ayında Aşırılık ile Savaşma Kanunu altında Sibirya Tiumen'de lezbiyen, gey, biseksüel, travesti ve transeksüel hakları için kampanya yapan bir örgütün başkanına karşı soruşturmalar başlatıldı. Daha önce, amaçları ulusal güvenlik için tehdit oluşturabilecek şekilde Rusya Federasyonu nüfusunu azaltmaya

yönelik olduğu düşünülduğünden, organizasyonun kaydı reddedilmişti. Yıl onunda soruşturmanın devam ettiğine inanılıyordu.

İşkence ve kötü muameleler

Gözaltında bulunduranlara ve mahkûmlara yönelik işkence ve kötü muamele Rusya Federasyonu bütününde rapor edildi. Detaylı olarak bahsedilen yöntemlere, dayak, elektrik şoku, plastik torbalar ile boğma ve uzun süre acı veren pozisyonlarda durmaya zorlanma dâhildi. Gözaltında tecavüz raporları da bulunuyordu. Bazı gözaltında bulunduranların tıbbi tedavi alması reddedildi.

Birçok etnik İnguş erkeğın Eylül ayı başlarında Moskova'da kaçırıldığı rapor edildi. Biri Savunma Bakanlığı tarafından işletilen Moskova civarında gizli bir islahevinde birkaç gün tutulduğunda kötü muamele gördüğünü açıkladı. Bir soruşturma açılmıştı ve yılsonunda devam ediyordu.

■ Nizhnii Novgorod'dan Sergei Liapın pek çok hırsızlıkla bağlantılı bir şüpheli olarak Nisan ayında gözaltına alındı; suçlarla ilişkili olduğunu şiddetle reddetti. İtiraf almak için işkence gördüğünü açıkladı. Polisin vücuduna su döktüğünü, vücudunun hassas bölümlerine elektrot uyguladığını, tekmelediğini ve dövdüğünü söyledi. Gece boyunca geçici bir tecrit hücreesine konulmuştu ve durumunun kötüleştiği sonraki güne kadar hastaneye nakledilmemişti.

Eylül ayında, seçilen bireyler tarafından gözaltı yerlerinin kamu denetimine geçit veren bir kanun yürürlüğe girdi. Bununla birlikte, yılsonunda gözlem başlamamıştı.

Bazı Rus cezaevi kolonilerinde bulunan mahkûmlar, bazen insanlık dışı veya onur kırıcı muamele oluşturan gözaltı koşullarını protesto etti. Urallar'da ve Volga Federal Bölgesi'ndeki cezaevlerindeki ayaklanmalar ve açlık grevleri bildirildi. Mahkûmlar, cezaevi görevlileri ve diğer gözaltında tutulanlar tarafından gördükleri dayak ve kötü muamele hakkında şikayette bulundu ve cezaevi yetkililerinin tıbbi tedaviye erişimlerini reddettiğini iddia etti. Raporlara göre, dört mahkûm bir cezaevi bölgesinden Cheliabinsk bölgesindeki diğerine transferi sırasında dövüldükten sonra öldü. Ölümlele bağlantılı olarak bazı cezaevi görevlilerine karşı cezai suçlamalarda bulunuldu, dava yılsonunda devam ediyordu.

Geri gönderme korkusu

Özbekistan vatandaşlarını işkence ve kötü muamele riski altında olacakları Özbekistan'a iade etmek için çeşitli girişimler mevcuttu. En az iki davada suçluların iadesi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden bir müdahaleyi takiben durduruldu, fakat Özbekistan'a suçluların iadesini askıya alan hiçbir genel karar bulunmuyordu.

■ Nisan ayında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 13 Merkez Asyalı işadaminin Özbekistan'a iade edilmemesi gerektiğine hükmetti. Rusya'da *Ismailov ve diğerlerinin* davasında Mahkeme, başvuruların Özbekistan'a iade edilirse ciddi kötü muamele riskinde olacağına ikna olunduğunu belirtti.

Adalet sistemi

Yargılama prosedürleri her zaman uluslararası adil yargılama standartlarına uymadı ve hukukun üstünlüğüne saygı yoksunluğu konusundaki endişeler devam ediyordu. Politik içerikli bazı davalarda şüphelilerin davranışı zulmü artırdı. Şüphelilerin soruşturma sırasında yasal temsil hakkı tekrar tekrar ihlal edildi.

Ekim ayında, YUKOS petrol firmasının önceki sahibi Mikhail Khodorkovskii'nin şartlı tahliyesi reddedildi. Sekiz yıllık cezasının yarısını geçirmişti ve bu nedenle normalde erken tahliye için uygundu. Aynı ay, Rus bir yazarla röportaj yapması nedeniyle 12 gün bir ceza hücrelerinde tutuldu. Daha sonra Sibirya'da Chita'da bir mahkeme, cezaevi kanunlarının iddia edilen ihlalleri için iki diğer cezanın yanı sıra, bu cezayı da usulsüz buldu. Bu cezaların biri erken tahliyeye karşı kanıt olarak kullanıldı. Diğer dolandırıcılık suçlamalarıyla bağlantılı olarak yargılama öncesi gözaltına alınması, eski arkadaşlarından biri olan Platon Lebedev'in yargılama öncesi gözaltına alınması gibi, Şubat 2009'a kadar uzatıldı. Haziran ayında her iki adama karşı suçlamalar tekrar dosyalandı ve Moskova'dan oldukça uzak olmalarına bağlı olarak avukat ve ailelerine erişimlerinin kısıtlandığı Chita'da kaldılar.

Nisan 2006 itibarıyla yargılama öncesi gözaltında tutulan YUKOS'un önceki başkan yardımcısı Vasili Aleksanian, yeterli tıbbi bakıma erişimine izin verilmesine ilişkin yetkililer tarafından önceki bir redde karşı dünya çapında protestolar sonrasında Şubat ayında uzman bir hastaneye sevk edildi. Yargılama öncesi gözaltında bulundurulması yıl boyunca tekrar tekrar uzatıldı ve Aralık sonunda bir mahkeme kararı sonrasında sadece kefaletle bırakıldı. HIV/AIDS ilişkili

bir hastalıktan mağdur olan Vasili Aleksanian bir röportajda, YUKOS'un önceki başkanı Mikhail Khodorkovskii'yi suçlayan beyanlar karşılığında tıbbi tedavi teklif edildiğini iddia etti.

Ayrımcılık - ırkçılık

Rus insan hakları örgütlerine göre en az 87 kişi yıl boyunca ırkçı nedenli saldırılar sonucu öldü. Hükümet yetkilileri bunun ciddi bir problem olduğunu kabul etti ve bu suçlarla suçlananlar için ağır cezalar çağrısında bulundu. Bununla birlikte ırkçılık ve ırkçı ayrımcılıkla savaşmak için yılsonu itibarıyla hiçbir kapsamlı plan oluşturulmamıştı.

Temmuz ve Ağustos aylarında, BM İrkçı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi Rusya'nın raporunu İrkçılığa Karşı BM Konvansiyonu altında inceledi. Gözlemler sonucunda Komite, kolluk kuvveti görevlileri tarafından ırkçı nedenli şiddet ve ırkçı ayrımcılıkla mücadele için, Rus yetkililere uygun eylemleri gerçekleştirme çağrısında bulundu.

■ Mayıs ayında, sekiz kişi 2006 yılında yabancı tüccarlar tarafından sıkça ziyaret edilen bir Moskova pazarındaki patlama ile ilişkili olmaları nedeniyle iki yıl ve ömür boyu arasında değişen hapis cezalarına mahkûm edildi. Patlama 14 kişinin ölümüne ve düzinelerce kişinin yaralanmasına neden oldu. ■ Aralık ayında bazıları 18 yaşın altında yedi genç adam Slav görünümüne sahip olmayan 20 kişinin öldürülmesi nedeniyle altı ile 20 yıl arası hapis cezalarına mahkûm edildi. Cinayetlerin bazıları filme alınmıştı ve grup tarafından internet üzerinden dağıtmıştı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Aile içinde kadına yönelik şiddet yaygındı. Bazı hükümet görevlileri kamusal açıklamalarda problemi kabul ederken, kriz merkezleri ve acil hatlar için hükümet desteği tamamen yetersizdi. Rus kanunu altında hiçbir önlem aile içinde kadına yönelik şiddeti özellikle ele almadı. Ülke boyunca ev içi şiddetten kaçan kadınlar için 20'den daha az sığınma evi bulunuyordu.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗉 Uluslararası Af Örgütü delegeleri İnguşya, Kuzey Osetya ve Urallar Federal Bölgesi dâhil olmak üzere Rusya Federasyonu'nun bazı bölgelerini ziyaret etti. Haziran ayında delegelerin Çeçen Cumhuriyeti'ne girişi reddedildi.

Rusya Federasyonu: Sınırlı özgürlük – Rusya’da ifade özgürlüğü hakkı (EUR 46/008/2008)

Rusya Federasyonu: Başkan Medvedev için İnsan Hakları Memorandumu (EUR 46/018/2008)

Rusya Federasyonu: BM Evrensel Periyodik Değerlendirmesi’ne (UPR) ibraz etme – İnsan Hakları Konseyi UPR Dördüncü oturumu, Şubat 2009 (EUR 46/026/2008)

SAINT KİTTS VE NEVİS

SAINT KİTTS VE NEVİS

Devlet başkanı:	Kraliçe II. Elizabeth Cuthbert Montraville Sebastian tarafından temsil ediliyor
Hükümet başkanı:	Denzil L. Douglas
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	70 yıl
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%97.8

Ölüm cezası infazları moratoryumu sona erdi ve Aralık ayında bir erkek infaz edildi.

Ölüm cezası

10 yıllık bir sürenin sonunda infazlar yeniden başlatıldı. Charles Elroy Laplace, 19 Aralık günü asılarak infaz edildi. Laplace, 2004 yılında karısını öldürmesi nedeniyle 30 Mart 2006 günü ölüm cezasına mahkum edilmişti. Başbakan’ın yaptığı bir açıklamaya göre, Yargıtay’a sunulan bir temyiz bildirimini, belirlenen süreyi aşması nedeniyle 29 Ekim 2008 tarihinde reddedildi. Bütün temyiz yollarının layıkıyla takip edilerek mi sonuçsuz kaldığı ve mahkumun genel af, özel af veya cezanın hafifletilmesi için başvuruda bulunma hakkına saygı gösterilip gösterilmediği ile ilgili endişeler yüksek sesle dile getirildi.

Başbakan, Ulusal Meclis’te infazı ilan ettiği sırada, ölüm cezasını “toplumumuzda birinin başka birinin canını almasını caydırıcı bir güç” olarak tanımladı. Şiddet suçu işlenmesindeki artışa tepki olarak infazların yeniden başlatılmasına yönelik genel kamuoyu desteği arttı.

Basın bildirileri sekiz mahkûmun ölüm cezalarının

infazını beklemekte olduğuna işaret etti.

Aralık ayında, Saint Kitts ve Nevis, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü raporu

St Kitts ve Nevis: İnfaz utanç duyulmayan bir eylem (AMR 59/001/2008)

SENEGAL

SENEGAL CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Abdoulaye Wade
Hükümet başkanı:	Cheikh Hadjibou Soumaré
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	12.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	62.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 120/108
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%39.3

Güney Casamance’deki barış sürecinde hiçbir ilerleme sağlanmadı ve sivillere gelişigüzel saldırıldı. Polis yüksek fiyatlara yönelik gösteri yapan insanlara karşı sert önlemler aldı. Bağımsız basın ve gazeteciler taciz edildi, bazı gazeteciler gözaltına alındı. Önceki Çad Başkanı Hissène Habré davasında uzun süredir beklenen soruşturma başlamadı.

Arka plan

2004 genel barış anlaşmasından dört yıl sonra, sivillerin mayın ve ayrılıkçı savaşçılar tarafından düzensiz saldırı mağduru olmaya devam ettiği Güney Casamance’de barış sürecinde hiçbir ilerleme kaydedilmedi. Nisan ayında, Casamance Demokratik Güçleri Hareketi’nin (Mouvement des forces démocratiques de Casamance, MFDC) bazı liderleri ayrılıkçı hareketi tekrar birleştirmek için bir girişimde bulundu. Yılsonu itibarıyla silahlı ve sivil kanatlar arasındaki bölünmeler giderilmemişti.

Aşırı güç kullanımı

Aralık ayında, güvenlik güçleri madencilik bölgesi Kedougou’de (Dakar’ın 700km güneydoğusu) kötü yaşam koşulları üzerine protestolarda, hükümete ait mallar ve binalar tahrip edilip yakıldıktan sonra

göstericilere göz açtırmadı. Güvenlik güçleri en az bir kişiyi, Sinad Sidibé, öldüren gerçek mermiler kullandı ve bir çok kişiyi yaraladı. Güvenlik güçleri, gösteriyi takip eden günlerde düzinelere kişiyi tutukladı ve işkence yaptı, yılsonunda hala yargılamaya olmadan tutuluyorlardı. Birçok kişiyse güvenlik güçleri tarafından başlatılan tutuklama dalgasından kaçmak için saklandı.

Toplanma özgürlüğü

Mart ayında, polis memurları pirinç, yağ, süt ve sabun gibi temel maddelerin fiyatlarının zamlanmasına karşı gerçekleşen yasadışı bir gösteriyi dağıttı. Polis, göstericilere göz açtırmamak için sopalar ve göz yaşartıcı gazlar kullandı, gösteriyi izleyen gazetecileri tartakladı. Muhalefet lideri Talla Sylla’nın yanı sıra iki tüketici grubu görevlisi Muammar Ndao ve Jean-Pierre Dieng dâhil olmak üzere en az 24 kişi tutuklandı.

İfade özgürlüğü

İfade özgürlüğünü ve Başkan Abdoulaye Wade’nin eleştirilmesini engelleme girişiminde bağımsız medya ve bazı gazeteciler hedef alındı.

■ Mart ayında polis, yüksek fiyatlara yönelik protesto sırasında polislin göstericileri dövmesini içeren görüntüleri aktaran özel bir televizyon istasyonunu bastı.

■ Eylül ayında günlük gazete *24 Heures Chrono*’nun yayıncısı El Malick Seck, Devlet Başkanının para aklamada bulunduğunu gösteren bir makale yayınladıktan sonra üç yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Gazetenin yayını üç ay durduruldu.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Kendilerini MFDC’nin üyeleri olarak ilan edenler, Casamance’de sivillere saldırdı ve kaçırdı, kendi toprakları olarak gördükleri araziye girişleri için onları açıkça cezalandırıyorlardı. MFDC bu saldırılarla ilişkisini reddetti.

■ Mayıs ayında, Casamance’nin merkez şehri olan Ziguinchor’un 15 km doğusundaki Tampe’de Baladur Ağacı Cevizi hasat eden 16 köylü kendini MFDC üyesi olarak ilan eden kişilerce saldırıya uğradı, elleri bağlandı ve sol kulakları kesildi.

Ayrımcılık – lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Bireyler, karşılıklı anlaşmaya dayalı eşcinsel tutumları nedeniyle keyfi tutuklama, taciz ve ayrımcılıkla karşılaştı.

■ Şubat ayında, dokuz erkek ve bir kadın bazılarının fotoğraflandığı bir partinin basın tarafından kınanmasını takiben tutuklandı. Tutuklamadan sonra internetten yayınlanan açıklamalarda bu kişilerin öldürülmesi çağrısında bulunuldu. Sonuç olarak, bazı bireyler ülkeden kaçmak zorunda kaldı.

■ Ağustos ayında bir Belçika vatandaşı ve Senegalli erkek ev işleri yardımcısı “eşcinsel evlilik ve doğaya aykırı edimler” nedeniyle iki yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Uluslararası Af Örgütü onları düşünce mahkûmu olarak kabul ediyor.

Uluslararası adalet - Hissène Habré

Cezai bir soruşturmada son yasal engellerin bertaraf edilmesine rağmen, Hissène Habré’nin davasının soruşturması 2008 yılı boyunca başlamadı.

Nisan ayında, Ulusal Asamble insanlığa karşı suçlar, savaş suçu, soykırım ve işkence suçları için geçmişe dönük yönetmelik sunan, Senegal’de sürgünde yaşayan önceki Çad Devlet Başkanının yargılanmasına izin verecek bir anayasal değişiklik benimsedi. Mayıs ayında, yargılamayı organize etmesi için bir koordinasyon hâkimi atandı. 16 Eylül tarihinde Çad mağdurları başka bir şikâyetinde bulundu. Senegalli yetkililer fon eksikliği dışında yargılama için başka engel olmadığını belirtti, fakat Avrupa Birliği’nden mali yardıma rağmen başka adım atmadı.

Ağustos ayında, Hissène Habré, Çad’da giyabında ölüm cezasına mahkûm edildi. İnsan hakları grupları Çad’daki bu mahkûmiyetin farklı suçlamalara dayandığına ve Senegal’deki takibat için hiçbir etkiye sahip olmaması gerektiğine yönelik baskı yaptı.

Uluslararası Af Örgütü raporu

Senegal: Uluslararası Af Örgütü’nün BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Sunumu, 1 Eylül 2008 (AFR 49/004/2008)

SIRBİSTAN

SIRBİSTAN CUMHURİYETİ (KOSOVA'YLA BİRLİKTE)

Devlet başkanı:	Boris Tadić
Hükümet başkanı:	Mirko Cvetković
(Temmuz ayında Vojislav Koštunica'nın yerini aldı)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	9.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 14/13
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96.4

Sırbistan, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından suçlanan şüphelileri tutuklama konusunda ve yerel mahkemelerde savaş suçlarını yargılama konusunda ilerleme kaydetti. Azınlık topluluklarına karşı ayrımcılık ve etnik gruplar arası şiddetin cezasızlığı hem Sırbistan hem de Kosova'da devam etti. BM Kosova Geçici İdari Misyonu (UNMIK) uluslararası toplum tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlallerinin ve Kosova'da aralarında zorla kaybedilmeler ve kaçırımların da bulunduğu savaş suçlarının cezasızlığıyla mücadelede başarısız oldu. Az sayıda mülteci gönüllü olarak Kosova'ya geri döndü.

Arka plan

Kosova Statüsü Çözümü için Kapsamlı Öneri (Ahtisaari Planı) hakkında bir BM Güvenlik Konseyi kararının yokluğunda Kosova Şubat ayında tek taraflı olarak Sırbistan'dan bağımsızlığını ilan etti. Kosova'nın bağımsızlığı yıl sonu itibariyle 53 devlet tarafından tanınmıştı.

Nisan ayında Sırbistan AB ile bir İstikrar ve İşbirliği Anlaşması imzaladı; anlaşma Kasım ayında Sırbistan'ın Mahkeme ile işbirliğinin devam ettiği takdirde 2009 yılında aday statüsü kazanabileceğini belirtti.

Sırbistan'da, AB üyeliği gibi konularda bölünmüş bir halde olan iktidardaki koalisyon Mayıs ayında seçim yapılmasına karar verdi. Temmuz ayında karmaşık müzakereler sonrasında Demokratik Parti'den Başkan Tadić önceden Slobodan Milošević tarafından yönetilen Sırbistan Sosyalist Partisi ile bir koalisyon kurdu.

Kasım ayında, Uluslararası Adalet Divanı (ICJ), Sırbistan'ı soykırım nedeniyle dava eden Hırvatistan'ın başvurusu üzerinde yargılama gücü olduğuna hükmetti.

Kosova'nın Nihai Statüsü

Kosova'nın bağımsızlık ilanından sonra Sırbistan genelinde protestolar düzenlendi. Kosovalı bir Sırp olan Zoran Vujovic, Belgrad'daki kitlesel bir gösteri sırasında ateşe verilen ABD elçiliğindeki yangında öldü. Etnik Arnavutların malvarlıklarına yönelik Vojvodina başta olmak üzere 200'den fazla saldırı raporlandı. Goran toplumu tarafından işletilen mağazalar tahrip edildi. Suçluların çok azı adalet karşısına çıkarıldı.

Ağırlıklı olarak Sırp olan Kuzey Kosova'da bağımsızlık ilanının ardından Kosova Sırları bazen şiddetli gösterilerle aralarında sınır karakolunun ve Mart ayında Sırp adliyesi tarafından işgal edilen kuzey Mitrovica/ë'deki UNMIK mahkemesinin de bulunduğu UNMIK kurumlarını protesto etti. Mahkemeyi geri almak için ülke içinde eleştirilen bir UNMIK operasyon sırasında, Ukraynalı bir UNMIK polis memuru öldürüldü ve 200 kişi ağır yaralandı. Sonraki aylarda, Kosova Polis Hizmetleri'nin (KPS) Sırp üyeleri istifa etti ve Kosova'nın Sırp bölgelerinde paralel bir yapı kurmaya çalışan Belgrad hükümeti diğer kamu çalışanlarına da görevlerinden ayrılmaları yönünde çağrı yaptı.

Haziran ayında Kosova Meclisi, etkin insan hakları kurumları kurmayan veya kadınlar ile Sırp olmayan azınlıkların haklarını garanti edemeyen bir anayasa hazırladı. Aynı zamanda önceden Ahtisaari planının öngördüğü gibi UNMIK'e bırakılan yetkileri üstlenen bir yönetmelik hazırladı. UNMIK her ne kadar idari fonksiyonlarını iade edemese de 1244/99 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı uyarınca altında Kosova'da kaldı.

Priştine ve Belgrad ile yapılan müzakerelerin ardından Kasım ayında BM Güvenlik Konseyi UNMIK'i yeniden yapılandırmak için "nötr durum" planını onayladı. Bu, Ahtisaari Planı tarafından öngörülen ve Şubat ayında AB tarafından yetkilendirilen bir Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası misyonunun (EULEX) Aralık ayında uluslararası polislik ve sıradışı savaş suçlarının soruşturulması ve yargılanması konusundaki sorumlulukları devralmasına imkan tanıdı. Sırbistan'ın AB misyonunun yetkisine karşı çıktığı kuzey bölgelerde polis, adalet ve gümrükler teoride UNMIK yetki sınırları içinde kaldı. Bunun Kosova'nın fiilen bölünmesine yol açacağına yönelik endişeler bulunuyordu.

BM Genel Kurulu Ekim ayında, Sırbistan'ın, Kosova'nın tek taraflı bağımsızlık ilanının meşruiyeti

konusunda Uluslararası Adalet Divanı'nın tavsiye niteliğindeki görüşünü almak için yaptığı talebi onayladı.

Uluslararası adalet - Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi

Bosna Hersek'teki soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarıyla itham edilen eski Bosnalı Sırp Güvenlik Şefi Stojan Župljanin Haziran ayında Pančevo 'da tutuklandı.

Temmuz ayında Bosnalı Sırp lider Radovan Karadžić kimlik değiştirerek yaşadığı Belgrad'da tutuklandı. Tutuklanmasının ardından Mahkemenin gözetimine transfer edildi. Aralarında 1995 yılında Srebrenica'da yaklaşık 7,000'den fazla Bosnalı Müslüman (Boşnak) erkek ve erkek çocuklarının öldürülmesinin de bulunduğu soykırım ve soykırımda suç ortaklığı suçlamalarıyla karşılaştı.

Nisan ayında Kosova Kurtuluş Ordusu'nun (UÇK) eski lideri ve Kosova'nın eski Başbakanı Ramush Haradinaj ve Idriz Balaj 1998 yılında Arnavutlara, Sırlara ve Romanlara yönelik zalimane muamele, işkence, tecavüz ve cinayet gibi insanlığa karşı suçlardan ve savaş suçlarından beraat etti. Lahi Brahimaj zalimane muamele ve işkenceden suçlu bulundu ve altı yıl hapis cezasına mahkum edildi. Mahkeme'nin Duruşma Dairesi, 18'i mahkeme celbi talep eden ve 34'üne koruyucu önlemler sağlanan 100 dava şahidinden delil etmede önemli zorluklar bildirdi. İki eski hükümet görevlisi, koruma altındaki bir şahidi etkileme girişiminde bulunmaları nedeniyle Aralık ayında mahkemeyi aşışılmaktan suçlu bulundu.

Kosova'da insanlığa karşı suçlardan ve kanunların ve savaş geleneklerinin ihlaliyle suçlanan altı üst düzey Sırp siyasi, polis ve ordu görevlisinin duruşması devam etti. Hırvatistan ve Bosna Hersek'te Sırp olmayanlara yönelik zulümle ve bu kişilerin zorla sınır dışı edilmesiyle takibatı ve zorla sınır dışı edilmesi ile suçlanan Sırp Radikal Partisi lideri Vojislav Šešel'je yönelik ayrı işlemler devam etti.

Sırbistan

Adalet sistemi – savaş suçları

Belgrad Bölge Mahkemesi'nin Savaş Suçları Dairesi'nde yargılamalar devam etti.

Haziran ayında, Mahkemeden Sırbistan'a transfer edilen ilk davada Sarı Arılar paramiliter grubunu üç üyesi 1992 yılında Bosna Hersek'in Zvornik bölgesinde en az 25 Boşnak sivilin işkenceye maruz

kalmasından ve öldürülmesinden suçlu bulundu ve 15, 13 ve üç yıl hapis cezasına mahkum edildi.

Sırbistan Yüksek Mahkemesi Eylül ayında, Srebrenica'da 1995 yılında altı sivilin öldürülmesi nedeniyle Nisan 2007'de suçlu bulunan Akrepler adlı paramiliter grubunun iki üyesinin temyiz istemlerini bir mahkumiyeti 20 yıldan 15 yıla indirerek ve beş yıl hapis cezasına mahkum edilen diğer bir davalının da yeniden yargılanmasını emrederek onadı.

Mart 1999'da Podujevo/ë 'de Gashi ailesine mensup 14 kişinin öldürülmesi ve hayatta kalan beş çocuğun ciddi yaralanması ile suçlanan Akrepler paramiliter grubunun dört üyesinin yargılaması Eylül ayında başlatıldı. Saša Cvjetan saldırı nedeniyle 2005 yılında suçlu bulunmuştu.

Ekim ayında, Savaş Suçları Savcısı Vladimir Vuçkević 300'den fazla Sırp'ın 1999 yılında UÇK üyeleri tarafından kaçırıldığına ve Arnavutluk'a götürüldüğüne dair iddiaları soruşturmak için Arnavutluk'u ziyaret etti. Arnavutluk Başsavcısı, Mahkeme tarafından bir soruşturmanın yapıldığını ve Sırların organlarını çıkarılması ve satılması için Arnavutluk'a getirildiğine yönelik iddiaları doğrulayan bir delil bulunmadığını belirterek Vladimir Vuçkević'e izin vermeyi reddetti.

Kasım ayında, 1991 yılında Hırvatistan'da bulunan Ovcara çiftliğinde Hırvat savaş esirlerinin ve sivillerin öldürülmesi ile suçlanan 17 düşük rütbeli askerinin davasında kapanış beyanları dinlendi. Yüksek Mahkeme 2006 yılında söz konusu kişilerin 14'ünün mahkumiyetini bozmuştu.

1999 yılının Mart ayında Kosova'daki Suva Reka/Suharekë'de, sekiz eski polis memurunun çoğu aynı aileden olan 48 etnik Arnavut'un öldürülmesi nedeniyle yargılaması devam etti. Duruşmaların başlatıldığı Ekim 2006'dan bu yana 100'den fazla şahit ifade verdi.

ABD vatandaşı ve etnik Arnavut olan üç Bytiçi kardeşi Temmuz 1999'da Kosova'da öldürmekle suçlanan üç polis memuruna yönelik işlemler devam etti.

Sancak bölgesi

Siyasi partiler ve rakip İslami gruplar arasındaki anlaşmazlıklar, Yenipazar yakınında bir caminin yakılması dahil olmak üzere Sancak bölgesindeki şiddet olaylarını provoke etmeye devam etti.

Vahabi inancına sahip olduklarına inanılan ve Eylül 2007'de Sırp güvenliğine ve anayasal düzene karşı komplo kurmak ve yasadışı silah ve patlayıcılar bulundurmakla suçlanan Sancaklı 15 kişiye yönelik

Ocak ayında başlatılan davalar yıl boyunca devam etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Aralık 2006'da Niş cezasında bir protesto sırasında gözaltına alınanların kötü muameleyle maruz kalmalarıyla ilgili soruşturmalarda hiçbir ilerleme yoktu; gözaltına alınanlardan biri yaraları nedeniyle öldü. İnsan Hakları Leskovac Komitesi adlı sivil toplum örgütü, işkence ile bağlantılı üç dava için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne iki başvuru sundu. Etnik Arnavut mahkumlara yönelik kötü muamele iddiaları bildirilmeye devam etti.

Gazeteciler ve Romanlara yönelik olanlar da dahil olmak üzere polisin kötü muamelede bulunduğu dair raporlar devam etti. Kasım ayında Sırbistan'ın İşkenceye Karşı Sözleşme'yi imzalamasından doğan yükümlülüklerini göz önünde bulunduran İşkenceye Karşı BM Komitesi, ceza kanunundaki işkencenin tanımının Sözleşme'deki ile uyumlu hale getirilmesi ve bağımsız bir izleme mekanizması kurulması için çağrı yaptı.

Yasadışı ölümler

■ Ağustos ayında, Belgrad'da Radovan Karadžić'in tutuklanmasına karşı düzenlenen bir protesto sırasında yaralanan Ranko Panić'in 29 Temmuz'da ölmesinin ardından altı polis memuru aşırı güç kullanımı nedeniyle açığa alındı. Soruşturmalar devam etmekteydi.

Ayrımcılık - Romanlar

Sırbistan Haziran ayında, Romanların Toplumla Bütünleşmesi Onyılı'nın başkanlığı üstlendi ve Roman yerleşimlerinin yasallaştırılmasına ve eğitimde ayrımcılığın önlenmesine amaçlayan, Temmuz ayında Roman diline okullarda seçmeli dil statüsü verilmesi gibi dizi uygulamaya öncelik verileceğini duyurdu. Bununla birlikte Romanlar, ulusal ve yerel hümümette istihdamdan dışlanmaya devam etti ve çoğu kez yeterli konutlara sahip olma haklarına bağlı olarak zorla tahliyelerle veya diğer ayrımcılıklarla karşılaştı.

Belgrad'daki Bokeljska Caddesi'ndeki Romanlar, bölgede yeni bir yerleşim kompleksi inşa etmeyi planlayan Adok firmasına ait olan arazideki evlerinin yıkılmasını protesto etmeye devam etti. Belgrad'ın Ovça banliyösü sakinleri, Belgrad otoyolu köprüsü altındaki Gazela yerleşim birimindeki Roman ailelerin yeni apartmanlara yerleştirilmesini protesto ettiler.

İnsan hakları savunucuları

İnsancıl Hukuk Merkezi adlı sivil toplum kuruluşunun direktörü Nataşa Kandić, Kosova Meclisi'nin bağımsızlık bildirim törenine katıldığı için Şubat

ayında önde gelen politikacılar tarafından ve basında tehdit edildi.

Ekim ve Kasım ayları boyunca Sırbistan Helsinki İnsan Hakları Komitesi direktörü Sonja Biserko'ya yönelik bir medya kampanyası, sivil toplum örgütü bürosunun önünde gösterilere neden oldu. Kişisel detayları internette yayınlandıktan sonra insanların Sonja Biserko'nun evinin dışında beklediği raporlandı. Her iki kadına karşı kampanyalar, kadın düşmanlığı temelli ihlallere sahne oldu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Sivil toplum örgütleri, aile içi şiddet mağdurlarına koruma sağlayacak işlemlerin çoğu kez ertelendiğini ve bu gibi önlemlerin tekrarlanan şiddet olaylarında uygulanmadığını bildirdi. Savcılar nadiren ceza işlem başlattı ve davalar mahkeme önüne geldiğinde hakimler kanunun öngördüğü cezaları uygulamadı.

Kosova

Hesap verilebilirlik – uluslararası toplum

UNMIK personeli tarafından Kosova'daki insanlara yönelik geçmiş insan hakları ihlalleri için hesap verme eksikliği devam etti. Ekim ayında AB, EULEX misyonuna katılan ABD vatandaşlarının işlemiş olabilecekleri herhangi bir insan hakları ihlali için AB'ye karşı sorumlu tutulamayacağını kabul etti.

Mart 2006'da UNMIK eylemleri ve ihmallerine çözüm sağlamak için tanıtılan İnsan Hakları Danışma Paneli (İHDP) öncesinde 62 dava devam ediyordu. Haziran ayında İHDP, Şubat 2007'de bir gösteri sırasında kimliği belirlenemeyen Romanyalı UNMIK polis memurları tarafından öldürülen Mon Balaj ve Arben Xheladini'nin aileleri tarafından yapılan bir şikayetin geçerli olduğunu duyurdu, bununla birlikte UN Genel Sekreteri Özel Temsilcisi bu şikayetin geçerliliğine karşı çıktı. İHDP ilk kararını Kasım ayında verdi; İHDP bu kararda UNMIK polisinin 2000 yılındaki Remzije Canhasi cinayetinin soruşturulmasında başarısız olduğunu tespit etti.

Muhamed Biçi'nin İngiltere askerleri tarafından 1999 yılında kasten ve haksız bir şekilde yaralandığına hükmeden 2004 yılındaki dava işlemlerinin ardından Kasım ayında Muhamed Biçi'ye İngiltere Savunma Bakanlığı tarafından 2,4 milyon sterlin tazminat ödendi.

Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin Kosova'da uygulanması hakkında UNMIK raporu üzerine Kasım ayında yapılan nihai gözlemlerde, izleme komitesi (CESCR),

UNMIK'in söz konusu anlaşmayı Kosova'da uygulanabilir uluslararası hukuka dahil etmesini tavsiye etti.

Kosova Meclisi yine bir ombudsman atayamadı; uluslararası ombudsmanın görev süresi 2005 yılında son bulmuştu.

Adil olmayan yargılamalar

Şubat ayında UNMIK Vetëvendosje! (Kaderini Tayin Et) adlı sivil toplum kuruluşunun, Şubat 2007'deki bir gösteriyi organize etmek ve gösteriyi katılmakla suçlanan lideri Albin Kurti'ye yönelik yargılama işlemlerini askıya aldı. Örgüt, davanın siyallaştırıldığını ve uluslararası hakimler paneli önündeki işlemlerin, adli sistemin bağımsız olmadığını gösterdiğini öne sürdü. Altı avukat kendi savunmasını uygulama hakkını kullanmaya çalışan Albin Kurti'yi temsil etmeyi reddetti.

Cezasızlık – savaş suçları

UNMIK'in kalan uluslararası savcılar ve adli makamları yaklaşık 1,560 savaş suçu davasını ele almada yavaş kaldı. Ağustos ayında UNMIK işlemlerin yedi davada açık olduğunu, sadece birinin temyiz veya yeniden yargılama olmadığını söyledi. UNMIK'e göre uluslararası savcılar da 47 davada soruşturmaları yürüttüğü iddia edildi. Şahitlerin korunması için alınan önlemler endişe konusu olarak kaldı.

Marko Simonović Ekim ayında üç kişi ile birlikte Haziran 1999'da Priştine'de dört etnik Arnavut'u öldürmekle suçlandı.

Kasım ayında BM Genel Sekreteri, UNMIK Adalet Bölümü'nün, savaş suçu dosyalarına ulaşamamaktan defalarca şikayet eden EULEX savcılarının cezai dosyalara erişimini sağlamak adına temel esaslar belirlediğini bildirdi.

Zorla kaybedilme ve kaçırma davalarının çoğunda cezasızlık devam etti. Uluslararası Af Örgütü tarafından UNMIK polisine bildirilen altı davada soruşturmalar açıldı. Aralarında Arnavutlar, Sırlar ve diğer azınlık üyelerinin de bulunduğu yaklaşık 1,918 kişi hesap vermemiş olarak kaldı. Kayıp İnsanlar Bürosu ve adli tıp 73 mezarı açtı ve 53 ölüye ait kalıntıları ortaya çıkardı. Mezardan çıkarılan 437 kadar beden tanımlanamadı.

Etnik gruplar arası şiddet

Her ne kadar etnik gruplar arası şiddetin yoğunluğu ve sıklığı Mart ayından sonra azalmış olsa da azınlıkların düşük düzeyde korkutulması ve taciz edilmesi sürdü. Ekim ayında, yerlerinden edilmiş olan ve Suva Reka/Suharekë belediyesinde bulunan

Dvoran/ë köyündeki evlerini ziyaret eden altı Kosovalı Sırp'a ateş açıldı; daha sonra bir Kosovalı Arnavut tutuklandı. Kasım ayında yerinden edilmiş bir etnik Arnavut olan Ali Kadriu, Kuzey Mitrovica/ë'de bulunan Suvi Dol/Suhadoll'daki evini tekrar inşa etmek için geri dönmeye kalktığına UNMIK polisi tarafından dövüldü; Ali Kadriu daha önceden de Sırp toplumu üyeleri tarafından tehdit edilmişti. Etnik Arnavutlar'ın 29 Aralık'ta etnik köken açısından karışık olan Kosova Polis Servisi devriyesine yaptıkları saldırının ve 30 Aralık'ta 16 yaşındaki bir Sırp çocuğun bıçaklanmasının ardından Arnavut mağazaları yakıldı.

Etnik gruplar arasında geçmişte yaşanan şiddet olayları için cezasızlık devam etti. Temmuz'da Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), 19 kişinin öldürüldüğü ve 900'den fazla kişinin de yaralandığı Mart 2004'teki etnik şiddet olayları sonrasında polise bildirilen 1,400 davanın sadece 400'ünün mahkemeye getirildiğini belirtti. Aralarında polislerin de bulunduğu şahitlerin duruşmaya katılmaması veya çelişkili ifadeler vermesi nedeniyle duruşmalar ertelendi; verilen cezalar ise işlenen suçların önemi düşünülmediğinde tutarsızdı.

Haziran ayında Florim Ejupi, Şubat 2001'de Podujevo/ë yakınlarında 11 Sırp'ın öldüğü ve 22 kişinin de ağır yaralandığı Niş Ekspres otobüsünü bombalamaktan suçlu bulundu. Cinayet, cinayete teşebbüs, terörizm, genel tehlike yaratmak, ırkçı ve diğer ayrımcılık ile yasalara aykırı olarak patlayıcı madde bulundurmaktan 40 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

Temmuz 1999'da Staro Graçko'da 14 Sırp'ın cinayetine karıştığından şüphelenilen bir etnik Arnavut'un 2007'deki tutuklanmasının ardından hiçbir ilerleme gerçekleşmedi; şahitlerin tehdit edildiği bildirildi.

Ayrımcılık

Hem Sırlar hem de Arnavutlar azınlık oldukları bölgelerde ayrımcılık mağduru olmaya devam etti. Diller Kanunu tutarsız şekilde uygulandı ve 2004 tarihli Ayrımcılık Karşıtı Kanun yürürlüğe girmede. Hükümet, 2005 yılında Ulusal Azınlıkların Korunması hakkında Çerçeve Sözleşme'nin Danışma Komitesi tarafından önerilen önlemler üzerine bir eylem planı geliştirdi. Sırp olmayan azınlıkların üyeleri Kosova Anayasası hakkındaki tartışmalardan mahrum edildi.

Kosovalı Roman, Aşkale ve Mısırlıların yaklaşık üçte biri bildirildiğine göre sivil veya daimi sakin kaydından yoksundu, bu durum evlerine yeniden sahip

olmalarını da önledi. Özellikle kızlar olmak üzere birçok çocuk okula kaydolmadı veya sıklıkla okulu bıraktı. Birçok aile sağlık hizmeti ücretlerini karşılayamıyordu. 700 kadar Roman kuzey Mitroviçe'daki kamplarda yerlerinden edilmiş olarak kaldı, bazılarının sağlıkları kurşun kirlenmesi nedeniyle ciddi şekilde tehdit altında kaldı.

Mülteciler ve ülke içinde yerlerinden edilmiş insanlar – geri dönüşler

Sırlar ve Arnavut olmayan diğer topluluklar korkulduğunu aksine bağımsızlık ilanından sonrasında Kosova'dan kaçmadılar, fakat yıl boyunca [az sayıda] geri dönüş gerçekleşti. Ülke içinde yerlerinden edilen insanların 445 kadarı evlerine geri döndü; bunlardan 107'si Kosova Sırbı'ydı.

Yıl sonu itibarıyla bazı AB üye devletleri geçici koruma altındaki insanların yakında Kosova'ya zorla geri gönderileceğini belirtti. AGİT geri dönen insanların entegrasyonu için mevcut kaynak olmadığını bildirdi: örneğin Eylül ayında Almanya'dan zorla Klina/Kline'ye geri gönderilen Roman çiftin evinin tekrar inşa edilmesi için yeterli kaynak yoktu.

Birçok insan, 1999 savaşından kaynaklanan birikmiş 29,000 dava ve mülkiyet iddiaları ile ilgili uygulanmamış 11,000 karar nedeniyle evlerine geri dönemiyordu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Temmuz ayında insan kaçakçılığı ile mücadele etmek için yeni bir eylem planı benimsendi. Kasım ayında, her ne kadar kaçakçılar yakalanmaktan kaçınmak için kadınları özel evlere ve eskort hizmetlerine götürmüş olsa da, zorla fahişeliğe karıştığı düşünülen 98 bar ve klüp belirlendi. KPS ülke içinde kaçırılan insan sayısında bir artış bildirdi. Suç işleyenlerden pek azı yargılandı, ancak kaçakçılık maduru kadınlar fahişelik nedeniyle tutuklanmaya devam etti.

Kasım ayında CESCER Kosova'da aile içi şiddet oranının yüksek, yargılama ve mahkumiyet oranlarının ise düşük olduğunu, ayrıca mağdurlara yeterli yardımı ve koruma sağlanmadığını kaydetti.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 Kosova (Sırbistan): Başarısız bir BM adalet misyonunu düzeltme sorunu (EUR 70/001/2008)

📄 Sırbistan: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Sunumu (EUR 70/006/2008)

SIERRA LEONE

SIERRA LEONE CUMHURİYETİ

Hükümet başkanı:	Ernest Bai Koroma
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	41.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 290/264
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%34.8

Temmuz ayında yapılan yerel seçimler öncesi ve sonrasında görülen şiddet olaylarına rağmen ülkenin güvenlik durumu genel olarak istikrarlı idi. Ocak ayında, Liberya'nın eski Devlet Başkanı Charles Taylor'ın davası Lahey'de yeniden görülmeye başlandı. 2008 yılında Sierra Leone Özel Mahkemesi huzurunda görülen üç temyiz davasından ikisi karara bağlanmış, biri ise bağlanma aşamasında idi. Sierra Leone İnsan Hakları Komisyonu ülke çapındaki ilk raporunu yayımladı. Doğruluk ve Barış Komisyonu'nun (TRC) tavsiyeleri doğrultusunda hayata geçirilen uygulamalarda az bir ilerleme kaydedildi. Vatan hainliği suçundan hüküm giyen 11 kişinin ve aralarından 10'nun ölüm cezası aldığı davanın temyiz başvurusu sonucu; 11 kişinin haklarındaki karar bozularak, 11'i de Kasım ayında serbest bırakıldı.

Anne ve bebek ölüm oranlarında dünyada en üst sıralarda yeralan ülkelerden Sierra Leone, bu yıl da yüksek ölüm oranları sebebiyle vasat bir ülke olmaya devam etti. Tahminen, her sekiz kadından biri doğum esnasında ölürken, dört çocuktan biri de beş yaşına gelmeden hayatını kaybetti.

Arka plan

Şubat ayında, Cumhurbaşkanı, anne ve çocuk ölüm oranlarını 2010 yılından önce, yüzde 30 düşürmeye yönelik olarak Üreme ve Çocuk Sağlığı Stratejik Planı'nı hayata geçirdi. Bağışçılar, gelecek 10 yılda, yüksek orandaki anne ölümlerine çare bulmak için fon kaynağı vaadinde bulundular.

Sierra Leone İnsan Hakları Komisyonu'nun Temmuz ayında yayımlanan ilk raporu, polis şiddeti ve aşırı güç kullanımı ile birçok defa herhangi bir suç mevcut bulunmaksızın gerçekleştirilen, uzun süreli gözaltılar da dâhil olmak üzere geniş kapsamlı insan hakları ihlallerini içermekteydi. Rapor, yüksek orandaki bebek ve anne ölümleri ile kadın sünneti de

dâhil olmak üzere cinsel ve cinsiyete dayalı şiddet konularını vurgulayarak, kadın ve kız çocuklarının haklarına özel atıfta bulunmaktaydı.

Yerel konsey seçimleri, Temmuz ayında yapıldı. Kadın adaylar,ölüm ve tecavüz tehditleri de dâhil olmak üzere toplumun bir kesimi tarafından tacize maruz kaldılar. Seçim sürecinde yaşanan çekişmeler sonucunda; toplam koltuk sayısının yüzde 13'ü kadınlara aitti.

Yıl boyunca, Sierra Leone Halk Partisi (SLPP), Demokratik Değişim İçin Halk Hareketi (PMDC) ve Bütün Halkların Kongresi'ni (APC) destekleyen gençler arasında çatışmalar yaşanmaya devam etti. Ocak ayında, Port Loko'da yaşanan bu tarz çatışmalarda dört kişi öldürüldü, 11 ev ise tamamen yandı. Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında gruplar arası siyasi şiddet hat safadaydı. Temmuz ayında, seçimler yaklaşırken, ordu ihtiyati tedbir olması adına,Kenema Bölgesinde konuşlandırıldı. Çeşitli bölgelerde kargaşa çıktı; bildirildi; bunun sonucunda da 1,324 adaydan 71'i seçimlerden geri çekildi.

2000 yılı Yolsuzluğu Önleme Yasası yerine 2008 tarihli yeni Yolsuzluğu Önleme Yasası yürürlüğe girdi. Şubat ayında, yeni Ulusal Yolsuzluk Önleme Stratejisi hükümet tarafından kabul edildi. Yolsuzluğu Önleme Komisyonu, bu stratejinin bir parçası olarak bir soruşturma, istihbarat ve adli takibat birimi kurdu. Kasım ayında yürürlüğe giren yeni yasa kapsamında, üç üst düzey devlet memuru çeşitli sebeplerdensuçlandı.

Ocak ayında, hükümet tarafından bir Anayasal Araştırma Komisyonu kuruldu. Komisyon, 1991 Anayasasına yönelik, çoğu insan hakları ile ilgili olmamak üzere ve referandumla onaylanmak koşuluyla 136 madde üzerinde yasal değişiklik sundu.

Ekim ayında, BM Barış Sağlama Ofisi (UNIPSIL), Sierra Leone'deki BM Entegrasyon Ofisi (UNIOSIL)'nin yerini aldı. İnsan hakları ve cinsiyete dayalı konular ofisin öncelikleri olmaya devam etti. Temmuz ayında, BM Barış Sağlama Fonu, Sierra Leone ile ilgili toplumsal reform projeleri için 17 milyon USD'nin üzerinde bir fon sağladı.

Sierra Leone Özel Mahkemesi

Ocak ayında, Charles Taylor'ın Lahey'de yargılanmasına devam edildi. Yasadışı öldürmeler, tecavüz ve çocuk askerlerin kullanımı da dâhil olmak üzere Sierra Leone'de insanlığa karşı işlenen suçlar ile savaş suçlarından hakkında açılan 11 ayrı dava

maddesi vardı. Kovuşturma davası yılsonu itibarıyla tamamlandı.

Devrimci Birlik Cephesi (RUF) üyeleri; Issa Sesay, Morris Kallon ve Augustine Gbao aleyhinde açılan davalarda, ifadeleri alındı. 2008 yılsonu itibarıyla nihai karar henüz verilmemişti.

Şubat ayında, Temyiz Mahkemesi, Silahlı Kuvvetler Devrim Konseyi (AFRC) üyeleri Alex Tamba Brima (50 yıl hapis cezasına mahkum edildi), İbrahim Bazy Kamara (45 yıl hapis cezasına mahkum edildi) ve Santigie Borbor Kanu (45 yıl hapis cezasına mahkum edildi.) ile ilgili davalarda verilen ilk hükümleri[kararları] onadı.

Sivil Savunma Kuvvetleri (CDF) üyeleri Moinina Fofana ve Allieu Kondewa aleyhindeki davalar Mayıs ayında karara bağlandı. Temyiz Mahkemesi, bu kişilerin cezalarını iki kat ağırlaştırarak sırasıyla 15 ve 20 yıl hapse mahkûm etti.

İfade özgürlüğü

2008 yılı boyunca birçok gazeteci taciz edildi, bazıları tutuklandı.

■ Şubat ayında, *The Independent Observer*, 'in Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Jonathan Leigh, Ulaşım ve Havacılık Bakanı'na hakaret etmekten, karalama haber yazma suçundan tutuklandı. Leigh, kefaletle serbest bırakıldı ve ardından makalelerini yayımdan geri çekti. ■ Mart ayında, *The Awareness Times*'dan Sylvia Blyden tutuklanarak, "Cumhurbaşkanının hicvetmekle suçlandı. Aynı gün serbest bırakıldı.

Mayıs ayında, yetkililer makamlar, hükümeti eleştiren yazıların yazılmaya devam edilmesi durumunda, *The New Vision* gazetesi hakkında kanuni işlem başlatacakları tehdidinde bulundular.

Ekim ayında, Demokratik İnisiyatifler Topluluğu (SDI) direktörü Emmanuel Saffa Abdulai ile SDI'nin Enformasyon görevlisi John Baimba Sesay kimliği belirsiz bir kişiden bir ay boyunca her gün ölüm tehdidi içeren telefonlar aldılar. Bu kişiler, Sierra Leone'de basın içinde bulunduğu koşullar ile ilgili bir haber yayınlamışlardı. Eylül ayında yazıyı basan *New Vision* çalışanları da ölüm tehditleri aldılar.

Geçiş döneminde adalet

Şubat ayında, Cumhurbaşkanlık makamının, Doğruluk ve Barış Komisyonu (TRC)'nun tavsiye kararlarını uygulayacağına dair verdiği taahhüde rağmen, yıl boyunca bu konuda çok az bir gelişme sağlandı. Doğruluk ve Barış Komisyonundan

faydalanmak için hiçbir adım atılmadı.

Savaş tazminatlarından sorumlu olan Ulusal Toplumsal Eylem Komisyonu'nun yetkisi uzatıldı. Söz konusu yetki, Savaş Mağdurları Özel Fonu'nun kurulmasının denetlenmesi adına verilmişti. Savaş Tazminatları Özel Timi, Savaş Tazminatları Yönetim Kurulu olarak yeniden yapılandırıldı ve bünyesine STK temsilcisi bir kadın dahil edildi.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis şiddeti, aşırı güç kullanımı ve polis tarafından uygulandığı bildirilen cinsel şiddet vakaları varlığını sürdürdü.

■ Ağustos ayında, güvenlik görevlileri ve polisler, Sierra Leone Halk Partisi ve Bütün Halkların Kongresi toplantılarını takip eden sekiz gazeteci de dahil olmak uzere, iki grubun taraftarlarına karşı şiddetli bir fiili saldırıda bulundu. Demokratik İnisiyatifler Topluluğu ve Sierra Leone Gazeteciler Birliği'nin(SLAJ), şiddettin sorumlularının adalet önüne çıkarılması ile ilgili hükümete yaptıkları çağrılardan sonra bir soruşturma başlatıldı ise de yılsonu itibariyle hiçbir kesin bulgu yayınlanmadı.

Adalet sistemi

Dava ertelemelerinin tekrarlanması ve gözaltında tutukluluğa bağlı olarak ceza davalarının görülmesinde ve dava öncesi uzatılan tutukluluk hallerindeki aşırı gecikmeleri azaltma yönünde çok az ilerleme kaydedildi.

■ 2005 yılında, vatan hainliğinden suçlu bulunan ve haklarında verilen mahkumiyet kararını temyize götüren, on bir erkek, 2008 yılı Nisan ayında, davaları sonunda görülmeye başlandı. Bu süre zarfında Haklarında açılan bir dava olmadığı kararı kesinleşmişse de ancak Kasım ayında serbest bırakıldılar.

Bütün ülkede, yalnız 19 sulh hâkimi ve 13 savcının görev yaptığı mahkemelerde kadro yetersizliği ve donanım eksikliği sorunları devam etti.

Kadın hakları

Hükümet, 2007 yılında, Aile İçi Şiddet Yasası, Geleneksel Evliliklerin Kayda Geçirilmesi ve Boşanma Yasası ile Mirasİntikal Yasası olarak bilinencinsiyet yasalarını uygulamaya yönelik bir planı onayladı. Cinsiyet yasalarının nüshalarının hazır hale gelmesiyle; kadınlar, geleneksel liderler ve dini liderlere yönelik eğitim toplantıları 2008 yılı boyunca devam etti.

Cinsiyet Yasaları 2007 yılında yürürlüğe girmesine rağmen, cinsel ve cinsiyete dayalı şiddet veaile içi şiddet vakaları yüksek oranda görülmeye devam etti. Kadın sünneti oranlarının azalması yönünde çok az bir ilerlemesağlandı.

Ölüm cezası

Kasım ayında, vatan hainliği suçundan hüküm giyen ve ölüm cezalarının infazını bekleyen 10 kişi, haklarında verilen kararın bozulmasıyla tahliye edildi. Bu kişiler; Onbaşı-Er Daniel Sandy, Er Issa Kanu, Yüzbaşı Hindolo Trye, Alhagie Kamanda, Abdulia Taimu Tarawally, Richard Sellu Bockerie, Alhaji Mohamed Kondeh, Alhagie Kargbo, Ibrahim Koroma ve Kai Mattia idi.

Mayıs ayında, Tahimu Sesay, Gibrilla Dumbuya ve Mohamed Tarwalie hakkında üç yeni ölüm cezası hükmü verildi. Bu üç kişi, bir kişiyi döverek öldürmekten mahkum edildi.

2008 yılı sonu itibariyle, aralarında üç kadının da bulunduğu, 13 kişi ölüm cezalarının infazını beklemekteydi.

Sivil toplum gruplarının Ağustos ayında, ölüm cezasının yürürlüklükten kaldırılması için Anayasal Araştırma Komisyonu'na yönelik yürüttükleri lobi çalışmalarında başarılı olamadılar.

Aralık ayında,Sierra Leone, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinde çekimser oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

🇳🇵 Uluslararası Af Örgütü delegeleri, Sierra Leone'yi Mart/Nisan aylarında ziyaret etti.

SİNGAPUR

SİNGAPUR CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	S. R. Nathan
Hükümet başkanı:	Lee Hsien Loong
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	4.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 4/4
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%92.5

Muhalefet aktivistleri, gazeteciler ve insan hakları savunucularının üzerindeki ağır cezalar ve kısıtlamalardan dolayı toplanma özgürlüğünün üzerindeki sınırlamaların yakın zamanda kalkma ihtimali azaldı. İçişleri Güvenlik Yasası (ISA) altında şüpheli İslamcı militanlar suçlanmadan ya da kendilerine dava açılmadan gözaltında tutuldu. Bununla birlikte bu militanların soruşturma sırasında işkence ve kötü muamele görmeleri endişesi sürdü. Yabancı işçiler haklarını koruyan kanunlardan dışlanmaya devam edildi. Singapur, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun ölüm cezasına moratoryum önergesini reddetti. En az beş hükümlü yakında gerçekleşecek ölüm cezasına mahkum edildi, ancak gerçekleşen infazların asıl sayısı bilinmiyor.

Muhalefete baskı

Muhalefet eleştirmenleri, insan hakları savunucuları ve savaşa karşı olduğu için askerliği doğru bulmayan kişilere karşı hakaret davaları ve sınırlayıcı işlemler devam etmektedir. Korku ve oto-sansürden oluşan ortam yüzünden Singapurluların kamu işlerine tam olarak katılma cesaretleri yok.

■ Eylül ayında yüksek mahkeme *Far Eastern Economic Review* dergisinin 2006'da muhalefet lideri Chee Soon Juan hakkında yayınladığı bir makalede, Başbakan Lee Hsieng Loong ve Mentor Bakanı Lee Kuan Yew'a hakaret ettiğine karar verdi. Dergiyi yayınlayan kuruma para cezası ödemesi emredildi. ■ *Wall Street Journal (Asia)* ülkenin yargı kurumunun bağımsız olmadığını öne sürdüğü için kendisine dava açılma ihtimali ile yüz yüze geldi. ■ Eylül ayında internet blogcusu Gopalan Nair, bir yargıçın muhalefet taraftarları içeren bir davayı ele alma biçimini eleştirmesinden dolayı üç ay hapis cezasına mahkum edildi.

■ Ekim ayında iflas etmiş olan Chee Soon Juan ve eylemci Chee Siok Chin'e, hükümet liderlerine hakaret suçundan dolayı S\$610,000 (US\$414,000) ödemeleri emredildi. Ertesinde, kendilerine açılan davayı eleştirdikleri için hapis cezasına mahkum edildiler. Kendileri iflas etmiş oldukları için mecliste yer tutmaktan veya izinsiz ülkeyi terk etmeleri yasaklandı.

İfade ve toplanma özgürlüğü

Hükümet belli bir mekânda toplanma hakkı üzerindeki kısıtlamaları azalttı, ancak medya ve barışçıl gösteriler üzerindeki kısıtlamaları işlemeye devam etti.

■ *One Nation Under Lee* adlı filmin gösterimi yasaklandı. Filmde eski Başbakan çeşitli devlet kuruluşlarını buyruğu altına alıyordu.

■ Geçim maliyetlerindeki pahalılığın artışına karşı izinsiz eylem düzenleyen 18 kişi kendilerine dava açılma ihtimali ile yüz yüze geldi.

Göçmenlerin hakları

Singapur standart iş saatleri ve dinlenme günleri, asgari ücret ve sosyal haklar gibi basit konularda yabancı işçilere koruma sağlamakta sağlamadı. Yabancı İşçilere İş Verme Kanunu, ev işçileri dışlamaya devam etti.

Yargılama olmadan gözaltılar

ISA altında 23 kadar şüpheli İslamcı militan gözaltında tutuldu. İşkence ve kötü muamele görme endişeleri vardı. Sınırlı düzenlemeler sonucu beş mahkûm serbest bırakıldı.

Ölüm cezası

Cinayetle suçlanan en az beş kişi yakın zamanlı ölüm cezası ile yüz yüze kaldı.

Hükümet infaz edilmiş ölüm cezalarının sayısı, vatandaşlık, yaş ve infaz edilen kişilerin arka plan bilgilerini kamuoyuna sunmadı.

Şubat 2008'de Singapur, ölüm cezası üzerine küresel moratoryum çağrısında bulunan Birleşmiş Milletler Genel Konseyi önergesine itiraz eden bir bildiriyi sundu ve imzaladı.

Aralıkta hükümet ölüm cezası üzerine küresel bir moratoryum çağrısında bulunan ikinci bir Birleşmiş Milletler Genel Konseyi önergesine çekimser oyu kullandı.

İnanç özgürlüğü

Zorunlu askerlik yapmayı reddeden 26 Yehova Şahidi gözaltında tutulmaya devam edildi. Yıl boyunca askerliğe karşı çıkan beş kişi daha gözaltına alındı.

SLOVAKYA

SLOVAK CUMHURİYETİ

Devlet başkanı: **Ivan Gašparovič**
Hükümet başkanı: **Robert Fico**
Ölüm cezası: **tüm suçlar için kaldırıldı**
Nüfus: **5.4 milyon**
Ortalama yaşam süresi beklentisi: **74.2 yıl**
5 yaş altı ölüm oranı (e/k): **binde 9/8**

Romanlar eğitim, barınma ve sağlık alanlarında ayrımcılığa maruz kalmaya devam etti. İşkence ve kötü muameleyle karşı üstü örtülü diplomatik güvence verilmesi de endişe kaynağı olmaya devam etti.

Siyasi gelişmeler

Şubat ayında, Başbakan'ın vermiş olduğu azınlık haklarını iyileştirme amaçlı bir taahhüdün ertesinde Avrupa Parlamentosu Avrupa Sosyalist Partisi, Slovakya hükümeti koalisyonunun büyük ortağı olan Yön – Sosyal Demokrasi (Smer-SD)'nin üzerindeki yasağı kaldırdı. Haziran 2006'da gerçekleştirilen seçimlerin akabinde, Smer-SD; Slovak Ulusal Partisi (SNS) ve Halk Partisi-Demokratik Slovakya Hareketi (LS – HZDS) ile birlikte üç partili bir koalisyon hükümeti kurmuştu.

Ayrımcılık - Romanlar

Eğitim

Hükümet Roman çocukların eğitime erişimini iyileştirmek adına birçok önlem aldığını halka ilan ettiyse de okul tecritlerini tersine çevirmede pratikte hiçbir taahhüt gözlenmedi. Yetkililer, zihinsel özürli çocuklara yönelik özel eğitim veren okullara oldukça fazla sayıda Roman çocuğunun devam etmesini, bu çocukların toplumsal olarak dezavantajlı altyapısından kaynaklandığını iddia etmeyi sürdürdü.

Mart ayında, hükümet, geniş Roman azınlığın geri kalmış yaşam ve eğitim standartlarını iyileştirmeye yönelik beş yıllık bir programı kabul etti. Önlemler,

Roman dilinde okul kitapları ve Roman çocuklarının özel eğitim verilen okullara yerleştirilmesinin yönetiminde daha sıkı kurallar uygulanmasını sağlayarak, 2013 yılından önce beş yaşındaki bütün çocuklara zorunlu olarak ana sınıfı eğitimi verilmesini içermektedir.

Mayıs ayında, Slovak Parlamentosu (Ulusal Meclis) 2008/2009 öğretim yılı için geçerli olmak üzere Yetiştirme ve Eğitim Hakkında Yeni Yasa'yı (Okullar Yasası) onayladı. Yasa, tecrit de dâhil olmak üzere ayrımcılığın bütün şekillerini yasaklamaktadır. Sıklıkla keyfi yerleştirmeler ile sonuçlanan ve küçük çocukların, yapılan yetersiz değerlendirmeler sonucunda özel eğitim veren okullara geçici olarak yerleştirilmesine (*teşhise dayalı olarak*) olanak tanıyan hüküm yasadan çıkarıldı. Eylül ayında, hükümet, sosyal yardım yasasındaki motive edici burs hükmünü ilga etti. Küçük çocukların başarısına dayandırılan hüküm, Roman ailelere çocuklarını özel eğitim veren okullara kaydettirmeleri için mali bir teşvik sağladı. Bunun yerini malzeme ihtiyacı olan ailelerin üyesi bütün küçük çocukların okula devamlılık şartına bağlı olan evrensel bir maddi yardım alacaktır.

Bununla beraber, Okullar Yasası Romanların karşılaştığı ayrımcılığı ortadan kaldırmakla ilgili etkin önlemleri kapsamıyor. Uluslararası ve ulusal STK'lar hazırlık sınıflarında eşyaların zorunlu olarak tedarik edilmesi ve öğretim asistanlarının dikkate alınması ile ilgili önlemler ile çocukların özel eğitim kurumuna yerleştirilmesi hakkındaki ölçüt ve yöntemlere dair tanımların açıklığa kavuşturulması çağrısında bulundu.

“Toplumsal olarak dezavantajlı çocuklar” kategorisi, Okullar Yasası'ndaki özel eğitim ihtiyaçlarını tanımlayan listedeki yerini korudu. Sonuç olarak, zihinsel özürle toplumsal dezavantajlılık arasındaki ilişki de uygulamada yerini korumuş oldu.

Pavlovce nad Uhom'daki özel eğitim veren okulda öğrenim gören yaklaşık 200 küçük çocuğun yüzde 99.5'i Romandır. Bu çocuklar sayıca kentteki ilköğretim okuluna devam eden Roman çocukların yarısından fazlasına karşılık gelmekteydi. 2007 yılında yapılan denetlemeler sonucunda özel eğitim veren okullarda öğrenim gören küçük çocuklardan 17'sinin yanlış değerlendirilmeye tabi tutulduğu resmen kabul edilerek bu çocuklar normal eğitim veren okullara nakledildi. Resmî olarak, çocuklar özel eğitim veren okullara sadece bir zihinsel özre sahip olduklarının tespit edilmesinin sonrasında ve ebeveyninin koşulsuz

rızasıyla yerleştirilebilmektedir. Bununla beraber, birçok çocuk hiçbir şekilde değerlendirilmeye tabi tutulmadı ve çoğunlukla ebeveyninin rızası da alınmadı veya ailelere herhangi bir bilgi verilmedi. 2008-2009 öğretim yılının başında Pavlovca nad Uhom'daki özel eğitim veren ilköğretim okulu uygulamada tecrit edilmiş bir okul olmaya devam etti.

Barınma

Ocak ayında, Slovak Parlamentosu İnsan Hakları, Ulusları ve Kadının Statüsü Komitesi, Romanlar'ı etkileyen ve kira gecikmelerinden kaynaklanan zorla tahliyeler hakkında bir yasa çıkarttı. Yasaya göre, hükümet fakirliğe ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkını güvence altına almak ve barınmayı elverişli hale getirmek adına bir dizi önlem almak durumunda.

Haziran ayında, Milan Šimečka Vakfı, Roman yerleşimlerdeki sakinlere yönelik 57 toplumsal konut projesi ile ilgili bir değerlendirme raporu yayınladı. İnceleme yapılan yerlerin yüzde 91'inde yeni konutların, Roman hak sahiplerinin maruz kaldıkları mevcut coğrafi tecridin devamlılığını sağladığı ve hatta bunu artırdığı saptandı.

Roman kadınların zorla kısırlaştırılmaları

Şubat ayında, Košice Bölge Savcılığı Doğu Slovakya'da sırasıyla 1999, 2000 ve 2002 yıllarında üç Roman kadının yasadışı olarak kısırlaştırılması iddiasına dayanan soruşturmayı durdurdu. Savcılık, kısırlaştırmaların kadınların özgür ve bilgilendirilmiş rızası ile yerine getirilmiş olduğuna hükmetti. 2003 yılında başlayan cezai soruşturma üç kere durdurulmakla beraber Anayasa Mahkemesi'ne açılan davaların ertesinde yeniden açılmış, sonuçta olarak hiçbir etkin soruşturma yürütülmemişti. Nisan ayında, Medeni Haklar ve İnsan Hakları Merkezi adlı STK tarafından söz konusu üç kadın adına yeni bir dava açıldı ise de bu dava Temmuz ayında reddedildi.

Temmuz ayında BM Kadına Yönelik Ayrımcılığı Önleme Komitesi, Slovakya'ya “kadınların kısırlaştırılmaya zorlanmasına dayanarak Roman kadınlarca açılan davaları güvence altına almak adına bütün gerekli önlemleri usulüne uygun olarak onaylamasını ve bu muameleyle maruz kalan kadınların sıkıntılarının etkin çözümlerle giderilmesini” tavsiye etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

■ Mart ayında, Banská Bystrica Asliye Mahkemesi, 51 yaşında bir Roman erkek olan Karol Sendrei'nin

2001 yılında polis gözetiminde iken kötü muamele sonucu hayatını kaybetmesi üzerine yedi polis memurunu cezaya mahkum etti. Memurlardan ikisi olan Ján K. ve Miroslav S.'nin başlıca sorumlular olduğu tespit edildi, işkence yapma ve zalimane muamelede bulunma suçlarından sekiz buçukar yıl hapis cezasına mahkum edildiler. Karol Sendrei'nin gırtlığına sarılan memur Ladislav K. ise aynı suçlar sebebiyle yedi yıl cezaya mahkum edildi. Görevli memur Roman R. ise işkence yapmak suçundan dört yıla mahkûm oldu. Mahkeme onun Karol Sendrei'ye işkence yapılmasına karışmadığını fakat olayı önlemede yetersiz kaldığını saptadı. Diğer üç memur da tecil edilmekle beraber bir ila iki yıl arası cezaya mahkum edildiler. Davalıların hepsi giydikleri hükümler dolayısıyla Yargıtay'a başvurdu.

Terörle mücadele ve güvenlik

Geri gönderme

■ 26 Haziran tarihinde, Anayasa Mahkemesi, esasen Cezayir tarafından bulunulan bir iade talebine dayanarak, Slovakya'da bulunan bir Cezayir vatandaşı olan Mustapha Labsi'nin davası ile ilgili karar çıkardı. Mahkeme, Mustapha Labsi'nin Cezayir'e iadesine izin veren 22 Ocak tarihli kararının, anılan kişinin adli korunma hakkını ihlal ettiğini ve Cezayir'de insan hakları ile ilgili durumu tam anlamıyla göz önünde bulundurmakta yetersiz kalmış olduğunu karara bağladı.

Mahkeme, insanları işkence ve diğer kötü muameleler hususunda ciddi risklerle karşılaştıkları yerlere geri göndermemenin yetkililerin asli görevi olduğunu da tekrar doğruladı. Ayrıca, Slovakya'nın diplomatik güvencelere itibar etmeme yükümlülüğü, Asliye Mahkemesi ve Yargıtay kararları ile ilgili hüküm eleştirisinde üstü kapalı olarak kaldı.

Sonradan, Yargıtay, Mustapha Labsi'nin davasını yeniden inceledi ve 7 Ağustos tarihinde, onun işkence ve kötü muamele de dâhil olmak üzere ciddi insan hakları ihlalleri ile karşılaştığı Cezayir'e geri gönderilemeyeceğine hükmetti. Labsi serbest bırakılmakla beraber 2006 yılına ait bir sınır dışı etme kararına istinaden yeniden gözaltına alındı. Yeniden sığınma başvurusunda bulunan Mustapha Labsi'nin bu başvurusu 6 Ekim tarihinde reddedildi. Yılsonu itibarıyla, sığınma başvurusunun reddi hakkındaki temyiz davası ile gözaltına alınması hakkındaki adli dava görülmeye devam etti.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🇸🇰 Uluslararası Af Örgütü Mart ve Nisan aylarında Slovakya'yı ziyaret etti.

🇸🇰 Uluslararası Roman Günü'nde, Romanların eğitimde ayrımcılığa tabi tutulduğunu dile getirmek adına STK'ların Slovakya'ya yaptığı çağrı (EUR 72/003/2008)

🇸🇰 Slovakya: Yeni Okullar Yasa Taslağı'nın Slovak Ulusal Meclisi'ndeki ikinci okuması sebebiyle STK'ların ortak açık mektup sunması (EUR 72/004/2008)

🇸🇰 Slovakya: Anayasa Mahkemesi'nin işkencenin tamamen yasaklanmasını onaylaması (EUR 72/005/2008)

🇸🇰 İki okulun hikayesi: Slovakya'da Romanlar'ın özel eğitim yolu ile tecrit edilmesi (EUR 72/007/2008)

🇸🇰 Slovakya: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu Sunumu – BM İnsan Hakları Konseyi Evrensel Periyodik Özetleme Çalışma Grubu beşinci oturumu – Mayıs 2009 (EUR 72/003/2008)

SLOVENYA

SLOVENYA CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Danilo Türk
Hükümet başkanı:	Borut Pahor
(Kasım ayında Janez Janša'nın yerine geçti)	
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	77.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.7

1992 yılında, kalıcı oturma iznine sahip olanlar kütüğünden çıkarılan binlerce kişinin (“silinenler” olarak biliniyor) hakları ihlal edilmeye devam etti. Roman topluluklarının üyeleri, eğitime erişim de dâhil olmak üzere ayrımcılıkla karşılaşmaya devam etti.

Arka plan

Sosyal Demokratlar, Eylül ayındaki parlamento seçimlerini kazanarak, kendi partilerinin yanı sıra Zares Partisi, Slovenya Demokratik Emekliler Partisi ve Slovenya Liberal Demokrasi Partisi üyelerini kapsayan bir koalisyon hükümeti kurdu. Sosyal Demokratlar'dan Borut Pahor Başbakan seçildi.

Ayrımcılık – ‘silinenler’

Yetkililer “silinenler” olarak bilinen kalıcı oturma iznine sahip grubun haklarını güvence altına almamaya devam etti. Slovenya'nın 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmesinden bir yıl sonra 18,000 kişinin bilgileri, kalıcı oturma iznine sahip kişiler kütüğünden yasadışı olarak çıkarıldı. Bu kişiler, çoğu Slovenya'da yaşamakta olan fakat Slovenya'nın bağımsızlığından sonra Slovenya vatandaşlığını alamamış, birçok Roman olan eski Yugoslav cumhuriyeti kökenli insanlardı. Diğer yabancı uyruklulara kalıcı oturma izni otomatik olarak verildiğinden eski Yugoslav cumhuriyeti vatandaşlarına onlardan daha az itibar edilmesi ayrımcı bir hareketti.

Silinmenin sonucu olarak, birçok kalıcı oturma iznine sahip kişi Slovenya'dan sınır dışı edildi. Diğer birçokları ise işlerini kaybetti, eğitim ve kapsamlı sağlık hizmetlerinden yararlanma haklarından mahrum edildi.

“Silinenler” meselesi, Eylül ayındaki parlamento seçimleri sürecinde birçok siyasi tartışmayı hararetlendirme konusu oldu.

Anayasal Parlamento Komitesi, “silinenler” hakkındaki anayasa taslağı üzerinde bir tartışma başlattı. 2007 yılında hükümetçe sunulmuş olan yasa taslağı, “silinenler” ile ilgili ayrımcı anlaşmayı korudu. Bu anlaşma, kalıcı oturma iznini yeniden düzenlemek adına bireysel kararları tersine çevirme olasılığını da kapsamak üzere yetkililerin ayrımcı eylemleri için yeni yasaya uygun müstenidat sağladı. Söz konusu anlaşma, “silinenler”in kalıcı oturma durumunu düzeltmemekte, devletin “silinme” ile ilgili sorumluluğunu reddetmekte ve “silinenler”in maruz kaldığı insan hakları ihlalleri ile ilgili tazminatlar da dâhil olmak üzere, açıkça yaşanmış olanlardan dolayı özür dileme olasılığını gündem dışı bırakıyor.

Yıl boyunca “silinen” bireylere yönelik olarak sınır dışı usulleri ile ilgili girişimlerde bulunuldu; bununla beraber, hiçbir sınır dışı vakası işleme konulmadı.

Yetkililer, “silinmenin” ayrımcı doğasını kabul etmedi ve “silinmeyi” yasadışı ve anayasaya aykırı bulan, daha önceki iki Anayasa Mahkemesi kararını uygulamadı.

Ayrımcılık - Romanlar

Yetkililer, özel eğitime ihtiyaç duyan küçük çocukların normal sınıflara yetişmesi ve oraya geri dönmesine olanak tanımak amacıyla tasarlanan sözde “Brşljin modeli” konusunda bağımsız ve etraflı bir

değerlendirme yürütemedi. Açıklanan amaca rağmen, bazı yetiştirme sınıfları sadece Romanlardan oluştuğundan, model tecridi teşvik etti. Yetkililer, Roman çocukların gerçekten de normal eğitime yetiştirme sınıflarından yararlandığına dair bir kanıt sunamadılar.

Ayrıca, yetkililer, Roman toplulukları da dâhil olmak üzere, “Brşljin modeli” ile ilgili halk müzakeresi gelişmeleri hususundaki planlarını sunmadı. Uluslararası Af Örgütü, ancak basın ve halkla ilişkilerden sorumlu bir resmi hükümet temsilcisine idari şikâyetle bulunmasının sonucunda modelin değerlendirilmesi hakkında özel bilgi edinebildi.

2008 yılı içerisinde küçük çocuklar ne Roman dilinde okul müfredatı ve öğretim materyallerinden yararlanabildi ne de Roman kültürü öğretim materyallerinde kapsamlı olarak yansıtılabildi.

Uluslararası Af Örgütü raporu

🇸🇰 Slovenya: Uluslararası Af Örgütü'nün Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'ne verdiği brifing – 9. Oturum – Eylül 2008 (EUR 68/001/2008)

SOLOMON ADALARI

SOLOMON ADALARI

Devlet başkanı:	Kraliçe Elizabeth II
Nathaniel Waena tarafından temsil edilmektedir	
Hükümet başkanı:	Derek Sikua
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	507,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	63 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 72/71
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%76.6

Honiara ve etrafındaki gayri resmi yerleşimlerin artması kentte sefaletin artışını da yansıtmaktadır. Şehirdeki ekonomik barınma seçeneklerine erişememe, yetersiz barınma yasaları, devlet planlamasındaki zayıflık ve altyapı teminindeki aksaklıklar gayri resmi yerleşimlerde yaşayan binlerce kişinin su, çevre temizlik ve sağlık hizmetlerine erişiminin yetersiz kalması sonuçlarını doğurdu. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet yaygın olarak görülmeye devam etti.

Barınma hakkı

Son on yılda başkent Honiara ve etrafındaki gayri resmi yerleşimlerde hızlı bir artış yaşandı. Bu durum ağırlıklı olarak güvensiz yapı inşaatını engelleyen düzenlemelerin olmaması ve mülkiyet güvenliğini sağlayan yasaların eksikliği de dâhil olmak üzere kırdan kente göçü ve zayıf kent planlamasını artırdı.

Hükümet, gayri resmi yerleşimlerde yaşayanlara yeterli sağlık hizmetleri, temiz su, çevre temizlik ve eğitim hizmetinin sağlanmasında başarısız oldu; bu da binlerce kişinin temel hizmetlere erişememesine yol açtı. Hükümet ayrıca, kalabalıklaşmayı azaltmak ve güvenli mülkiyet eksikliğine çare bulmak amacıyla Honiara'da düşük maliyetli konut temin etmede de başarısız oldu.

Honiara Belediye Meclisi, Ağustos ayında, gayri resmi yerleşimlerdeki artışın ve bunun sonucunda ortaya çıkan aşırı kalabalıklaşmanın, sonrasında yerleşimlerin birçoğunda yaşayanların sağlık hizmetlerine yeterince erişememesini kronikleştiren diyare, dizanteri ve kancalı kurt gibi ciddi çevre temizlik ve sağlık sorunlarının başlıca nedeni olduğunu kabul etti.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadınlara yönelik şiddet vakalarının artmaya devam ettiği bildirildi.

Bölgesel bir hükümetlerarası teşkilat olan Pasifik Topluluğu Sekreteryası'nca yürütülen ve hükümetçe desteklenen çalışmanın ilk bulgularına göre, eşlerce uygulanan şiddette dünyanın en yüksek oranlarından biri olmak üzere, kadınların eşlerinden şiddet görme oranı yüzde yetmiş vardi.

Çalışmaya yönelik olarak harekete geçmek adına, Kasım ayında, Başbakan Derek Sikua, hükümete cinsiyete dayalı şiddete etkin şekilde çare bulmak üzere elindeki bütün olanakları kullanma yetkisi verdi. Bununla beraber, yılsonu itibarıyla, hükümetin bunun planlamasını ne şekilde yaptığı ile ilgili hiçbir ayrıntılı yol haritası kamuoyuna sunulmadı.

Ölüm cezası

Aralık ayında hükümet, tüm suçlar için ölüm cezasının kaldırılmasını ve yaşam hakkının güvence altına alınmasını Anayasa'sında zikretmiş olsa da dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

SOMALİ

SOMALİ CUMHURİYETİ

Geçici federal hükümetin devlet başkanı:	Geçici Cumhurbaşkanı Adan Mohamed Nuur Madobe (Aralık ayında Abdullahi Yusuf Ahmed'in yerini aldı)
Geçici federal hükümet başkanı:	Nur Hassan Hussein
Somaliland cumhurbaşkanı:	Dahir Riyale Kahin
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	47.1 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 196/186

Birbiriyle bağlantılı olarak insan hakları ve insanlık krizleri vahimleşmeye devam etti. 2007 yılı Ocak ayından beri silahlı çatışma sonucu öldürülen sivillerin toplam sayısı 16000'e çıkmasıyla birlikte binlerce sivil daha öldürüldü. Geçici Federal Hükümet (TFG) ve Etiyopyalı silahlı güçler, eski İslami Mahkemeler Birliği'nden (ICU) doğan ve çok belirgin bir şekilde El-Şebab ("gençlik") milislerinden oluşan muhalif aşirete dayalı gruplar ve milislere karşı savaştı. Güney ve Orta Somali'de 1.2 milyondan fazla sivil yerinden edildi. Yılsonu itibarıyla, tahminen 3.25 milyon kişi yaygın güvensizlik sebebiyle sekteye uğrayan ve bağışçı hükümetlerin yetersiz katkılarından etkilenen acil gıda yardımına muhtaç duruma geldi.

Kuzeybatı'da, bağımsızlığını ilan eden ve bağımsızlığı uluslararası organlarca tanınmamış olan Somaliland Cumhuriyeti, 29 Ekim tarihinde başkent Hargeisa'da patlak veren bir dizi bombalı saldırıya kadar göreceli barış ve güvenlikten yararlanmaktaydı. Somali'nin kuzeydoğu'daki yarı özerk Puntland Bölgesi'nde bulunan Bossaso'da eşzamanlı saldırılar gerçekleştirildi.

Arka plan

Baidoa merkezli, Geçici Federal Hükümet'e yönelik devrimci güçler ile Etiyopyalı müttefik güçlere yönelik devrimci şiddet 2006 yılında başlayarak 2008 yılı boyunca devam etti. Hem devrimci saldırılar hem de Geçici Federal Hükümet ve Etiyopyalı karşı-devrimci operasyonlar, sivillere karşı geniş çaplı ve yaygın insan hakları ihlallerinin yaşanmasına neden oldu. İhlaller keyfi gözaltına alma, tecavüz ve işkencenin diğer

şekilleri ile ayırım gözetmeksizin ve ölçüsüz şekilde sivil nüfusun yaşadığı bölgelere saldırılar yapılmasını içermektedir. Geçici Federal Hükümet, yönetim yapılarını kurmada başarısız oldu, Mogadişu'daki sivilleri koruyamadı. Kismayo ve Beletweyne ile Merka ve Barawa limanları da dâhil olmak üzere Güney ve Orta Somali'deki denetimini kaybetti.

2007 yılında Eritre'de eski İslami Mahkemeler Birliği, eski Geçici Federal Parlamento üyeleri ve diğer Geçici Federal Hükümet muhaliflerince kurulan Somali'nin Yeniden Özgürlüğüne Kavuşma İttifakı (ARS), bir ayağı Cibuti'ye taşınırken diğer ayağı Eritre'de kalarak iki fraksiyona ayrıldı. Her iki fraksiyon da Etiyopyalı askeri birliklerin Somali'den çekilmesinde ısrar etmekteydi.

Mayıs ayında, Somali'nin güneyindeki Duşamareb'te gerçekleştirilen ve 2007 yılının başından beri ülkeye ABD tarafından yapıldığı bildirilen beşinci hava saldırısında, el-Şebab lideri Aden Hashi Ayro'nun öldürülmesinin yanı sıra hem bilinmeyen sayıda sivil hayatını kaybetti hem de sivillerin malları hasar gördü.

2007 yılının sonunda Mohamed Gedi'den görevi devralan Nur Hassan Hussein'in Başbakan olması ve Ahmedou Ould-Abdullah'ın yeni BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak atanması ile çatışmaların sona ermesi ve ortaya çıkan yönetişimin sağlanacağı yolunda ilerleme kaydedileceğine dair umutlar süregelen silahlı çatışmalara rağmen arttı. Nisan ayında, Geçici Federal Hükümet ile Somali'nin Yeniden Özgürlüğü'ne Kavuşması (Cibuti) müzakerelere başladı. Ekim ayında, ateşkes, iktidar paylaşımı ve Kasım ayından başlamak üzere Etiyopyalı birliğin kademeli olarak çekilmesi planlarını içeren resmi bir anlaşma imzalandı. Ayrıca, Ekim ayında Cibuti'de yapılan görüşmede, Geçici Federal Hükümet ve Somali'nin Yeniden Özgürlüğü'ne Kavuşması temsilcileri, Somali'de yapılan insan hakları ihlalleri ile ilgili bir Soruşturma Komisyonu kurulması için de ortak bir çağrıda bulundu.

Aralık ayında, halkın cepheleşmesine neden olan bir dizi eylem ve Başbakan'ı devre dışı bırakmak amacıyla yapılan başarısız bir girişimin ertesinde, Cumhurbaşkanı Abdullahi Yusuf istifasını sundu. Parlamento Sözcüsü Adan Mohamed Nuur Madobe Geçici Cumhurbaşkanı oldu.

Puntland'dan ve Somali'nin diğer bölgelerinden silahlı gruplar, 33 zırhlı tank ve hafif silah taşıyan Ukrayna bandıralı bir gemi de dâhil olmak üzere

40'tan fazla gemiyi açık denizde kaçırdı. Yılsonu itibarıyla, 15 gemi ile yüzlerce kişilik mürettebat, ciddi fidyeler isteyen korsanların elinde bulunuyordu. BM Güvenlik Konseyi ve AB korsanlığı önleyici operasyonları ilerletmek adına harekete geçti.

2008 sonu itibarıyla, birbirine denk miktardaki Ugandalı ve Burundili arabulucular, Somali'deki Afrika Birliği Barış Gücü (AMISOM), asker sayısını Afrika Birliği (AU) ve BM tarafından izin verilen 8,000 kişiden 3,200 civarına düşürdü. Gana ve Güney Afrika, Afrika Birliği Barış Gücü için taahhüt etmiş oldukları birlikleri tahsis etmediler. Bu güç hayli başarısız oldu ve sivilleri korumada bir yetkiye sahip değildi. Etiyopyalı birlikler Somali'den çekilmeye başladığı sırada, ABD ve diğer BM Güvenlik Konseyi üyelerinin, Somali'de olası bir BM barış gücü bulundurulması ile ilgili çağrılarını süregelmekteydi.

Bildirilene göre, Somali'deki çatışmanın bütün tarafları ve birçok komşu ülke ile diğer aktörler BM'nin savaş ambargosunu deldi.

Silahlı çatışmalar

Geçici Federal Hükümet güçleri ve devrimci el-Şebab ile diğer milislere karşı Etiyopyalı müttefik güçler, 2007 yılı Ocak ayından beri 16,000'den fazla insanı öldürerek ağır sivil kayıplara neden olmaya devam etti. Kenya da dâhil olmak üzere komşu ülkelerdeki yüz binlerce mülteci ile birlikte 1.2 milyondan fazla insan Güney ve Orta Somali'de ülke içinde yerlerinden edildi. Çatışmanın bütün tarafları, sivillerin taammüden öldürülmesi, sivil nüfusun yaşadığı yerlere ayırım ile ölçü gözetmeden yapılan saldırıları kapsayan savaş suçlarını işleyerek uluslararası savaş hukukunu ihlal etti. 19 Nisan tarihinde, Etiyopyalı güçler, Mogadişu'daki Hidayat Cami'sine bir baskın düzenleyerek 21 kişiyi öldürdü ve 40 çocuğu da günlerce alıkoymdu. 2008 yılında, Etiyopyalı güçler sivillere yönelik ihlallere karışmaya devam ederken, el-Şebab ve diğer milislerin insani yardım görevlileri ile yerel insan hakları koruyucularına yönelik planlı saldırıları gözle görülür şekilde arttı.

İfade özgürlüğü

İnsan hakları savunucuları, insani yardım görevlileri ve gazeteciler, çoğu silahlı milisleri içermek üzere çatışmaların bütün taraflarının saldırısına uğrama tehdidi altında kalmaya devam etti. Bu kişiler, düzenli olarak yıldırıldı, kendilerine ateş açıldı, kaçırıldı ve öldürüldü. Somali'de yalnızca Ocak ile Eylül 2008

arasında öldürülen insan hakları savunucuları ile insani yardım görevlilerinin sayısı 40'tan fazlaydı. Bölgedeki aşiretin sözü sayılan kişileri ile dini liderlerinin uzlaştırma çabalarına rağmen silahlı çatışmaları eleştiren bütün kesimler had safhada tehlike altında kaldı.

İnsan hakları savunucuları ve sivil toplum temsilcileri

Çatışma ve kanunsuzluk büyük riskler yaratsa da sağlam şekilde tesis edilmiş sivil toplum grupları insan hakları, kalkınma, barış ve demokratikleşme adına çalışmaya devam etti.

■ 14 Nisan'da, İngilizce öğretmenleri Daud Hassan Ali ve Rehana Ahmed ile Beletweyne'deki Hiran Yöresi Eğitim Okulu'nun Kenyalı öğretmenleri Gilford Koech ve Andrew Kibet bir el-Şebab milisince yapılan saldırıda hayatlarını kaybetti.

■ 22 Haziran'da, bir Araştırma ve Geliştirme Merkezi aktivisti olan Mohamed Hassan Kulmiye, Beletweyne'de kimliği belirsiz silahlı kişilerce öldürüldü. Ölüm sebebi başına çok sayıda kurşunun isabet etmesiydi.

■ 9 Temmuz'da, bir barış aktivisti olan ve Darod ile Hawiye aşiret milisleri arasında arabuluculuk yapan Ali Jama Bihi öldürüldü. Bihi, Galkayo'da sabah namazı çıkışında silahlı iki kişi tarafından vuruldu.

Güvensizlik – insani yardım görevlileri

Siad Barre hükümetinin 1990'ların başında devrilmesinden bu yana uluslararası ve yerel insani yardım görevlileri şiddetin en ağırlıya karşı karşıya kaldı. Failleri tespit etmek çoğunlukla güçtü ve mağdurlar da kendilerinden ölç alınacağı korkusuyla ihlalleri bildirmeye istekli değildi. Kuruluşlar, yerinden edilen kişiler ile yaşamsal yardıma ihtiyaç duyan zor durumdaki diğer kitlelere erişimlerinin kesileceği endişesiyle karşı karşıya kaldıkları koşullar hakkında konuşmaktan kaçınmaktaydı.

■ Zemzem Vakfı'nın bir çalışanı olan Isse Abdulkadir Haji 7 Ocak tarihinde öldürüldü. Mağdur, Mogadişu'da bulunan Yaaqshid bölgesinde kimliği belirsiz silahlı kişilerce vurularak öldürüldü.

■ Cerrah Victor Okumu, lojistik memuru Damien Lehalle ve şoförleri Abdi Ali Bidhaan, 28 Ocak tarihinde, yol kenarında bulunan Médecins sans Frontières – Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) ibareli araçlarına nişan alınması nedeniyle Kismayo yakınlarındaki hastanede hayatını kaybetti.

■ 17 Mayıs'ta, Horn Relief'in (Afrika'da sürdürülebilir barış ve kalkınmayı destekleyen bir STK) müdürü Ahmed Moalim Bario, Kismayo'daki evine vardığı sırada maskeli ve silahlı kişilerce öldürüldü.

■ 2 Temmuz'da, Somalili Yetimlere Yardım Komitesi Başkanı Abdülkerim Şeyh İbrahim, Mogadişu'daki Bakara pazarından evine dönmekte iken silahlı kişilerce vurularak öldürüldü.

■ 6 Temmuz'da, Somali'deki BM Kalkınma Programı (UNDP) başkanı Osman Ali Ahmet öldürüldü. Vurulduğunda Mogadişu'da akşam namazını kıldığı camiden çıkmaktaydı. Mağdurun erkek kardeşi de vuruldu ve yaralandı.

■ 15 Ağustos'ta, Dünya Gıda Programı (WFP) çalışanı olan Abdülkadir Diad Mohamed ile şoförü Somali'nin güneyindeki Dinsur'da öldürüldü.

■ 5 Kasım'da, uluslararası bir STK olan Action Contre la Faim'in (Açlıkla Mücadeleyi Önleme) dört personeli ile iki pilot Somali'nin güneyindeki Duşamareb'te kimliği belirsiz silahlı kişilerce kaçırıldı.

■ 9 Kasım'da, Mercy Corps'un (Amerikan-İskoç Sivil Yardım Örgütü) program görevlisi Mohamed Osman, Aşağı Juba'da bulunan Jamame'de öldürüldü.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

2008 yılında, gazetecilerin gözaltına alınma vakaları ile gözaltı sürelerinde azalma bildirildi ise de bu, Ulusal Güvenlik Dairesi'ni kapsamak üzere Geçici Federal Hükümet'in tutuklama yetkilerinin azalmasını da içeren birçok nedenin bir araya gelmesinin sonucu gibi görünmektedir; ayrıca, gazetecilerin uyguladıkları otosansürde de artış görüldü. Bazı İslami grupların basınla ilişkileri iyileştirme çabaları olmasına rağmen, Somali'de aktif görevlerini devam ettiren bu gazetecilerin çatışmanın bütün tarafları ve silahlı çetelerce yıldırma, ölüm tehdidi ile keyfi olarak gözaltına alınmaya maruz kaldıkları bildirildi. 2008 yılında, Somali'li gazeteciler (süreleri dört ila 115 gün arasında değişmek üzere) 30 gözaltına alınma ile 30'dan fazla ölüm tehdidi, iki cinayet ve birçok kez yaralanmaya maruz kaldı; failer ise hiçbir şekilde adalet önüne çıkarılmadı.

■ 10 Ocak tarihinde, Puntland'da, Radyo Galkayo'da sunucu olan Mohamed Jama, silahlı kişilerce ağzına ateş edilmek suretiyle saldırıya uğradı.

■ 7 Temmuz tarihinde, Kismayo'da, BBC muhabiri ve Somali Ulusal Gazeteciler Birliği yetkilisi olan Nasteh Dahir Farah, vurularak öldürüldü.

Mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

2008 yılının sonuna gelindiğinde, 870,000'i 2007 yılının başından kalmak üzere, 1.2 milyon Somalili ülke içinde yerlerinden edildiler. Azınlık gruplarının mensuplarını içine alan diğerleri uzun süre önce yerlerinden edilmişti. Yerlerinden edilen yüz binlerce kişi, Mogadişu'ya kaçtıktan sonra Afgooye Yolu koridoruna akın etmeye devam ettiler.

Ayrıca, 2008 yılı sonlarında, yüz binlerce Somalili mülteci diğer yerlerle birlikte Kenya, Cibuti, Somaliland ve Yemen'de güvenlik (ve bazıları da sığınma) arayışına girmişti. Kenya sınırı Somalili mültecilere resmen kapalı kalmaya devam etti, bununla birlikte Kenya'da sınır ötesinde bulunan Dadaab kampları ciddi şekilde kalabalık hale geldi.

Somaliland'daki yerinden edilen Güney Somalili insanların durumu, uluslararası kuruluşlar onları ülke içinde yerinden edilen insanlar; Somaliland hükümeti ise mülteciler olarak tanımladığı için muğlaklığını sürdürdü. Hiçbir grup ise bu kişilerin temel ihtiyaçlarını karşılamada yeterli desteği sağlayamadı.

Yemen'deki deniz yolculuğundan medet uman mülteciler ve göçmenler tehlikeli durumlarla karşı karşıya kaldı ve insan tacirlerinin Yemen Emniyet Teşkilatı yetkililerini atlatmak için sıklıkla insanları gemiden denize attığı bildirildi. Yüzlerce Somalili ve Etiyopyalı, Puntland üzerinden Somali'ye kaçtıkları sırada, Aden Körfezi'nde hayatını kaybetti.

Adalet sistemi ve hukukun üstünlüğü

Somali'de hiçbir etkin ulusal yönetim veya işleyen bir adalet sistemi bulunmamaktaydı. BM Kalkınma Programı'nın hukukun üstünlüğü programı, gözaltı merkezleri, mahkemeler ve polis yetkilerini geliştirmek için yeterli desteği sağlamadı. Bunun sonucu olarak, ne insan hakları koşullarında gözle görülür bir iyileşme ne de yeterli denetim sağlandı.

Somaliland ve Puntland makamları, Ekim ayındaki intihar bombalarını müteakip, birtakım tutuklamalar gerçekleştirdi. Güney Somali'den misafir bir insan hakları aktivisti ile ünlü bir bölge gazetecisi Somaliland'de tutuklandı, fakat birkaç gün içinde serbest bırakıldı.

Ölüm cezası ve yargısız infazlar

22 Nisan'da, Kismayo'da ölüm cezalarının, cinayet zanlısı bir erkeğin vurularak infaz edilmesi de dahil olmak üzere, buna karar verme yetkisini kendilerinde

gören yerel yönetimlerce infaz edildiği bildirildi. Yine bildirildiğine göre, el-Şebab fraksiyonları cinayet zanlısı diğer birçok erkeği de yasadışı olarak öldürdü.

26 Kasım tarihinde, Geçici Federal Hükümet'ten bir askeri memur da dâhil olmak üzere 10 kişinin öldüğü bombalı saldırının ertesinde iki erkek yargılanmadan, üçüncüsü ise polis gözetiminde iken infaz edildi.

■ 27 Ekim tarihinde, 13 yaşındaki Aisha İbrahim Duholow, Kismayo'da, 50 kadar erkek tarafından herkesin önünde taşlanarak öldürüldü. Yerel yönetim yetkililerine üç erkeğin tecavüzüne uğradığını bildirmesinin ertesinde, hiçbir yasal savunmadan yararlanmaksızın, Şeriye mahkemesince “zina” ile suçlandı. Failer yargılanmadı.

Puntland makamları, bölgede korsanlık yapılması durumunda ölüm cezasını uygulayabileceklerini ilan ettilerse de hiçbir infaz bildirilmedi.

Somaliland

1991 yılında Somali'den ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Somaliland Cumhuriyeti uluslararası arenada tanınmaya yönelik çabalarını sürdürdü. 2007 yılı sonlarında Somaliland hükümeti yetkilileri, Mogadişu'dan Hargeisa'nın güvenli kesimine kaçan 24 gazeteciyi sınır dışı etmekle tehdit ettilerse de bu emir uygulanmadı. Somaliland, Somali'nin Güney ve Orta kesimindeki şiddetten kaçan, yerlerinden edilmiş on binlerce kişiyi barındırmaya devam etti.

Ekim ayında, Somaliland'deki göreceli huzurlu ve güvenli ortam, Hargeisa'da bulunan bir BM üssüne, Cumhurbaşkanı konutuna ve Etiyopya ticaret heyetine yapılan bombalı saldırılarla bozuldu. Saldırılarda 20'den fazla kişi katledildi; 30'dan fazla kişi ise yaralandı.

Yerel seçimlerden önce planlanan cumhurbaşkanlığı seçimleri ile birlikte, ilk olarak 2008 yılında yapılması planlanan ulusal seçimler 2009 yılı Mart ayına kadar ertelendi.

Somaliland hükümeti, yasadışı tutuklama ile gözaltıları yürüttüğü bildirilen ulusal ve bölgesel güvenlik komitelerinin varlığını devam ettirdi. İnsan hakları savunucuları da, ifade ve toplanma özgürlüğü ile ilgili ihlallerin yaşanmasına sebep olan ve hükümetçe engellenen sivil toplum etkinlikleri vakalarını bildirmeye devam etti.

Somali'deki yarı özerk Puntland Bölgesi'nin üstlendiği, sınır geçişleri ile ilgili gerilimler varlığını devam ettirdi. 2007 yılı sonlarında, ihtilafı Las Anod kentinden gelen binlerce sivil, Somaliland ve Puntland

arasında süregelen yoğun savaşların ardından yerinden edilmeye devam etti; durum, Somaliland'ın bölgeyi denetim altına almasıyla sonuçlandı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

■ Somali: Gazeteciler saldırı tehdidi altında (AFR 52/001/2008)

■ Somali: Somali'de sivilere yönelik yapılan saldırılar: İnsanların hedef tahtası haline gelmesi rutine oturdu. (AFR 52/009/2008)

■ Güvensizliğin Son Durağı: Ölüm – Somali'deki yardım görevlileri ve hak savunucularına yönelik yapılan saldırılar (AFR 52/016/2008)

■ Somali (Somaliland/Puntland): Uluslararası Af Örgütü Hargeisa ve Bossaso'daki bombalı saldırıları kınıyor (AFR 52/018/2008)

■ Somali/Etiyopya: Hidayat camiindeki saldırıda alıkonulan çocukları serbest bırakın, 23 Nisan 2008

■ Somali: 13 yaşında bir kız çocuğu taşlandı. 31 Ekim 2008

■ Somali: Uluslararası toplum hesap verebilirlik ve adalet fırsatını yakalamalıdır (AFR 52/019/2008)

SRİ LANKA

SRİ LANKA DEMOKRATİK SOSYALİST CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Mahinda Rajapaksa
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	19.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 14/12

Kuzey ve Doğu'da çatışmalar nedeniyle yüz binlerce sivil yerinden edildi. Kasım ayı itibarıyla hükümet BM ve diğer insani yardım çalışanlarını engellediğinden, Wannı bölgesinde on binlerce aile yetersiz gıda, barınma, sağlık hizmeti ve tıbbi bakım ile karşı karşıya kaldı. Hükümet destekli silahlı gruplar yasadışı öldürmeler gerçekleştirdi ve zorla kaybedilmelere neden oldu. Tamil Eelam Özgürlük Kaplanları (LTTE) yıl boyunca saldırı dizisinde, Güney'deki sivilere kasten hedef aldı. Hükümet geçmiş insan hakları ihlalleri için cezasızlığı ele almadı ve zorla kaybedilmeleri uygulamaya devam etti. Hükümet artan sayıda Tamil'i, suçlama olmaksızın tutukladı ve gözaltına aldı. Ülke genelinde insan hakları savunucuları ve gazetecilere yönelik ölüm tehditleri dâhil olmak üzere artan sayıda saldırılar bildirildi.

Arka plan

Ocak ayında hükümet, LTTE ve Sri Lanka İzleme Misyonu'nun ayrılmasıyla 2002 Ateşkes Anlaşması'ndan resmen geri çekildi. Çatışma alanlarında duruma dair bağımsız açıklamalar, basın, BM ve insani temsilciliklerin erişimi kısıtlandığından nadirdi.

Sri Lanka, Mayıs 2008'de İnsan Hakları Konseyi'ne tekrar seçildi.

Silahlı çatışma

Temmuz ayında, çatışma hareket kabiliyetlerini kısıtlayan, gönülsüz er ve işçi olarak kullanılan yaklaşan Sri Lanka güvenlik güçleri ve LTTE arasında sıkışan 30,000 çocuk dâhil olmak üzere çoğu Tamil 300,000 kişiyi yerinden çıkararak kuzeydoğu Wannı bölgesine döndü.

9 Eylül tarihinde, hükümet, BM ve sivil toplum örgütlerinin Wannı bölgesinden ayrılmasını emretti. Bununla birlikte 29 Eylül tarihinden itibaren hükümet bazı uluslararası BM işçilerinin Wannı bölgesinde gıda konvoylarına eşlik etmesine geçit vermedi, fakat insani erişim oldukça sınırlı şekilde sürdü. Bu kısıtlamalara bağlı olarak yerinden edilen nüfus, barınma eksikliği ve gıda ve ilaca kısıtlı erişim dâhil olmak üzere muazzam zorlukla karşılaştı. On binlerce aile, Kasım ayındaki yağmurlu dönemde, açık alanda yaşamaya zorlandı.

Hükümet aynı zamanda Jaffna Yarım Adası'na tek kara yolu olan A9 karayolunun kapanmasını sağladı. Kapanma, Jaffna'da yaşayan sivillerin insani kaynaklara erişimini ağır şekilde biçimde.

Hükümete bağlı silahlı gruplar tarafından ihlaller

Hükümet ayaklanmaya karşı koyma stratejisini yürütmek için kendisine bağlı silahlı grupları artan oranda kullandı. Haziran ayında İnsan Hakları Konseyi oturumunda, hukuk dışı, seri veya keyfi infazlar üzerine BM Özel Raportörü, hükümetin Doğu'da kontrolü sağlamak için geniş ve daha az ölçüde Jaffna'da yarı askeri gruplara dayanması konusundaki endişelerini, bu grupların hukuk dışı infazlar uyguladığına dair delil bulunduğunu kaydederek ifade etti.

Doğu illerinde faaliyette olan Tamil Makkal Vidulthalai Pulikal (TMVP) kanunsuz cinayetler, fidye için rehine alımı, çocuk askerlerin istihdamı ve zorla kaybedilmeleri sürdürmeye devam etti.

Jaffna Yarım Adası'nda faaliyette olan Eelam İnsanların Demokratik Partisi (EPDP) ve Vavuniya Bölgesinde faaliyette olan Tamil Eelam İnsanların Özgürlük Örgütü, raporlara göre yasadışı öldürmelerden ve zorla kaybedilmelerden sorumluydu.

LTTE tarafından yapılan ihlaller

LTTE siviller üzerinde hedeflenmiş saldırıları artan derecede sürdürdü. Kızıl Haç Uluslararası Komitesi'ne göre 2008'in ilk altı haftasında sivil otobüslerine, demiryolu istasyonlarına ve Colombo, Dambulla, Kebhitigollewa, Madhu, Okkampitiya, Welli Oya ve Anuradhapura'daki bireylere yönelik bir dizi saldırıda 180 sivil öldürüldü ve yaklaşık 270 kişi yaralandı.

LTTE, Wannı bölgesinden binlerce ailenin daha güvenli bölgelere gitmesini engelleyen katı bir geçiş sistemi koydu. Aynı zamanda LTTE kontrollü bölgelere ailelerin dönmesini, bazı aile üyelerini geride bırakarak, sağlamaya çalıştı.

LTTE, kendi bünyesinde zorla istihdama direnenleri, gözaltında bulundurma merkezlerinde tutarak cezalandırdı. Wannı bölgesinin LTTE kontrollü alanlarında çocuk istihdamı arttı.

Zorla kaybedilmeler

Zorla kaybedilmeler hükümetin ayaklanmaya karşı koyma stratejisi ile açıkça bağlantılı ihlal düzeninin parçası olmaya devam etti. Zorla kaybedilmeler Colombo ve Güney dâhil olmak üzere ülkenin önceden etkilenmeyen bölgelerinin yanı sıra Kuzey'de ve Doğu'da da rapor edildi. Birçok zorla kaybedilme yüksek güvenlik alanları içinde ve sokağa çıkma yasağı saatlerinde gerçekleşti.

■ Yardım kuruluşu Norveç Mülteci Konseyi'nin şöförü Sebastian Goodfellow en son 15 Mayıs 2008 tarihinde görülmüştü. Hükümet ve güvenlik güçlerinin örtük desteği ile faaliyette bulunan bir silahlı grubun kendisini kaçırdığından şüphelenilmişti.

Haziran ve Aralık aylarında, Zorla veya Gönülsüz Kaybedilme üzerine BM Çalışma Grubu, son dönemde yüksek sayıda zorla kaybedilme olayları hakkında endişesini ifade etti.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Colombo'daki güvenlik güçleri artan sayıda Tamili acil durum düzenlemeleri altında askeri kordon ve araştırma operasyonlarında tutukladı. 1,000'den fazla Tamil suçlama olmaksızın gözaltındaydı; bazıları

yıllardır gözaltında bulunuyordu. Eylül ayında, polis, son beş yıl içinde tüm Kuzey ve Doğu'dan gelen Tamillerin yetkililere kaydolmasını emretti. Kuzey ve Doğu'dan gelen Ulusal Kimlik Kartı sahibi Tamiller büyük ihtimalle tutuklanıyordu.

Cezasızlık

Ordu ve polis tarafından yapılan insan hakları ihlalleri üzerine soruşturmalar gecikti. Duruşmalar, şahitler misillemeden korktuğu için gelmeyi reddettiğinden ilerlemedi.

Nisan ayında, 16 ciddi insan hakları ihlali davası konusunda Sorgu Başkanlık Komisyonu'nu (COI) denetlemekle görevlendirilen Yüksek Rütbeli Kişiler Uluslararası Bağımsız Grubu COI'nin, davaları uluslararası standartlar uyarınca etkin ve bağımsız bir şekilde soruşturmadığını belirterek misyonlarını sonlandırdı. İşleyen bir tanık koruma programının eksikliği COI tarafından vurgulanmıştı.

Temmuz ayında Sri Lanka, BM İnsan Hakları Konseyi'nin Evrensel Periyodik Değerlendirmesi sırasında, İnsan Hakları için BM Yüksek Komiseri ile işbirliğinde bağımsız insan hakları izleme mekanizması kurmak için en az 10 devlet tarafından yapılan tavsiyeyi, düzensiz işleyen yerel cezai adalet sistemine rağmen reddetti.

■ 7 Ekim tarihinde Karuna olarak da bilinen Vinayagamoorthi Muralitharan Parlamento'ya katılım yemini etti. TMVP'nin askeri kumandanı ve önceden LTTE'de bir askeri kumandan olan Karuna, yüzlerce gencin çocuk asker olarak çalıştırmak için kaçırılması dâhil olmak üzere ciddi insan hakları ihlallerinin ve savaş suçlarının, işkencenin, rehine olarak tutmanın ve yüzlerce sivilin öldürülmesinin şüphelisiydi. Bu iddialarla ilgili hiçbir resmi soruşturma yapılmadı.

İnsan hakları savunucuları ve gazeteciler

Gazeteciler, hem hükümet personeli ve hem de silahlı grupların üyeleri tarafından fiziksel saldırılar, kaçırılmalar, korkutma, taciz ve vurulmakla karşılaştı. Kuzey ve Doğu'daki gazeteciler ve medya çalışanları özellikle risk altındaydı. 2006'dan beri Jaffna'da dokuz gazeteci ve medya çalışanı öldürüldü.

■ 23 Mayıs'ta *Nation*'ın editörü Keith Noyar, Colombo'daki evinden kaçırıldı ve ertesi gün dövülmüş olarak döndü. Kaçırılması sırasında ne olduğu hakkında açıkça konuşmadı.

■ 28 Mayıs'ta 36 yaşındaki gazeteci Paranirupasingam Devakumar, Vaddukoddai'da, Jaffna'dan Jaffna

kasabasında evine dönerken tanımlanmayan saldırganlar tarafından öldürüsiye bıçaklandı. Paranirupasingam Devakumar EPDP tarafından ihlalleri raporluyordu; Jaffna'da televizyon haberleri yapan son muhabirdi.

■ Gazeteci ve düşünce mahkûmu Jayaprakash Sittampalam Tissainayagam, 7 Mart'tan beri Colombo'da gözaltında tutuluyordu. Doğu llindeki insan hakları durumu hakkında yazdığı makale ile bağlantılı olarak tutulduğuna inanılıyordu. Her ne kadar başta herhangi bir suç ile suçlanmamışsa da, Ağustos ayında Colombo Yüksek Mahkemesi'nde ırkçı nefreti kışkırtma nedeniyle terörizm yönetmeliği altında resmen suçlandı. Aralık ayında Yüce Divan, gözaltında tutulurken Terörizm Soruşturma Bölümü tarafından elde edilen itirafın işkence ve diğer kötü muameleyi takiben yapılmasına rağmen yargılanmasında ihtiyari ve geçerli delil olduğuna hükmetti.

İnsan hakları savunucuları saldırılmaya ve tehdit edilmeye devam etti. Yerel insan hakları grupları özellikle Kuzey ve Doğu'da çalışan kadrolarına yönelik tehditlerde bir artış olduğunu raporladı.

■ 27 Eylül tarihinde, insan hakları avukatı J.C. Weliamuna ve ailesi Colombo'daki evlerine bir el bombası saldırısından sağ olarak çıktı.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporları

- 🚗 Ülkeyi ziyaret etmek için hiçbir delege resmi izin alamadı.
- 📄 Sri Lanka: Muhalifleri Susturma (ASA 37/001/2008)
- 📄 Sri Lanka: BM Evresel Periyodik Tarama Raporu Sunumu – UPR Çalışma Grubunun ikinci oturumu, 5-16 Mayıs 2008 (ASA 37/003/2008)
- 📄 Sri Lanka: Keyfi gözaltına alma üzerine diğer bilgi: Jayaprakash Sittampalam Tissainayagam (ASA 37/019/2008)
- 📄 Sri Lanka: LTTE, hükümet Wannı civarında yeni yerinden çıkarılan on binlerce kişinin yaşamını tehlikeye atıyor, 14 Ağustos 2008
- 📄 Sri Lanka: Karuna'nın Parlamentodaki varlığı adaletsizlik – 7 Ekim 2008
- 📄 Sri Lanka: Sri Lanka hükümeti şimdi 300,000 yerinden çıkarılan kişiyi koruma için hareket etmelidir, 19 Kasım 2008

SUDAN

SUDAN CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Omar Hassan Ahmed Al Bashir
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	39.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	57.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 110/96
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%60.9

Darfur'daki çatışma, saldırılardaki artış ve uluslararası insani kanunun çatışmanın tüm taraflarınca ihlal edilmesi sonucu tüm şiddetle devam etti. Mayıs ayında Darfur merkezli bir silahlı muhalif grup tarafından Omdurman üzerine bir saldırı, Ulusal İstihbarat ve Güvenlik Servisi (NISS) ve polis tarafından esasen Darfurluları ve Zaghawa etnik grubu üyelerini hedef alan hukuk dışı infazlar, keyfi tutuklamalar ve hukuka aykırı gözaltılar, işkence ve diğer kötü muamele dalgasını hızlandırdı. Aynı zamanda Mayıs ayında, Kuzey ve Güney Sudan arasında sınırdaki Abyei'deki silahlı saldırılar sonucu 50,000'den fazla insanın yerinden edilmesine ve kasabanın tamamen tahrip olmasına neden oldu. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (UCM) savcısı savaş suçları, insanlık ve soykırma yönelik suçlar nedeniyle Başkan Omar Al Bashir için tutuklama emri çıkarılması için başvurdu.

Ölüm cezası uygulanmaya devam etti. Mahkemeler, erkeklere, kadınlara ve 18 yaş altı çocuklara ölüm cezası verdi. Güvenlik servisleri basın ve gazeteciler üzerinde sıkı kısıtlamalar uyguladı.

Arka plan

Ocak ayında, BM-AU (Afrika Birliği) Karma Misyonu'nun Darfur'a (UNAMID) yerleştirilmesi başladı, fakat yılsonu itibarıyla söz verilen 26,000 kişilik barışı koruma gücünün sadece yarıya yakınına ulaştı ve yetersiz güçle donanımlıydı.

Nisan ayında 20 yıldan fazladır ilk nüfus sayımı gerçekleştirildi. Güney Sudan'da on yıllardır süren çatışmayı sonlandıran Kapsamlı Barış Anlaşmasının (CPA) şartlarından biri olan ve 2011 yılında Güney Sudan için bağımsızlık üzerine bir referanduma kritik bir adım olan nüfus sayımı oldukça ihtilaflydı. Darfurlular ve Güneyliler dâhil tüm Sudanlı toplulukların temsiline geçit vermedi.

10 Mayıs'ta Darfur merkezli bir silahlı muhalif grup olan Adalet ve Eşitlik Hareketi (JEM) başkentin ikiz şehri Omdurman'a bir saldırı başlatarak Darfur çatışmasını Khartoum'a taşıdı. Atak, Sudanlı güçler tarafından geri püskürtüldü.

Haziran ayında Djibril Yipènè Bassolé, Darfur için BM ve AU (Afrika Birliği) Özel Delegeleleri Jan Eliasson ve Salim Ahmed Salim'in yerini alarak, Darfur için yeni müşterek BM-AU (Afrika Birliği) aracısı olarak atandı.

Temmuz ayında hükümet seçimle ilgili yeni bir kanun benimsedi. Hükümet aynı zamanda 2011'deki referanduma doğru bir diğer ana adım olarak, sonraki başkanlık seçimlerinin Temmuz 2009'da yapılacağını duyurdu.

Sudan Parlamentosu, taslak üzerinde uluslararası kanun altındaki suçları da içeren yeni bir Ceza Kanunu'nu müzakere etti. Fakat 2008 sonu itibarıyla kanunlaşmadı.

Ekim sonlarında Başkan ve yönetimde olan Ulusal Kongre Partisi (NCP) Darfur çatışması için çözüm başlatma amaçlı bir toplantı organize etti. Sudan İnsanları Girişimi, oldukça ihtilaflydı ve 13 muhalif grup tarafından boykot edildi. Sonuçları Katar tarafından teklif edilen Doha'da barış müzakereleri için yol açmaktı. 2008 sonunda JEM gibi ana silahlı grupları katılmaları için ikna etmek amacıyla müzakereler devam ediyordu.

Uluslararası adalet

14 Temmuz'da UCM Savcısı Luis Moreno Ocampo, UCM'nin yargılama öncesi Dairesi'ne Omar Al Bashir hakkında tutuklama emrinin çıkarılması için başvurdu. Başvuru, iddia edildiğine göre, Başkan Al Bashir'in "direkt emirleri" ile yürütülmüş 10 savaş suçu, insanlığa ve soykırma yönelik suçu içeriyordu.

Başvurunun duyurusu UNAMID arabulucuları yönelik bir saldırı ile çakişti, silahlı gücün yüksek alarma geçmesine ve Darfur'da görev yapan BM ve sivil toplum örgütlerinin gerekli olmayan kadrosunun geçici yeniden konulanmasına neden oldu.

Başvuru AU (Afrika Birliği) devletleri, Arap Devletleri Birliği ve İslam Konferansı Organizasyonu tarafından UCM'nin Roma Kanunu madde 16 kapsamındaki davayı erteleme çağrılarını tetikledi.

Ekim ayında hükümet, 2007 yılında UCM tarafından suçlanan önceki Janjaweed lideri Ali Kushayb'ı gözaltına aldığını, Batı Darfur'da El Geneina'da özel bir mahkeme tarafından davasını beklediğini duyurdu. Ali Kushayb'ın yargılamasının

Ekim ayında başlayacağına dair bir duyuruya rağmen, yılsonu itibarıyla dava başlamamıştı. Darfur eyaletleri arasında serbest seyahat hakkına sahip olduğuna dair onaylanmamış raporlar bulunuyordu.

Yine UCM tarafından 2007'de suçlanan Ahmed Haroun, İnsani İşler için Devlet Bakanı olarak pozisyonunda kaldı.

20 Kasım'da Savcı Darfur'da faaliyet gösteren silahlı muhalefet gruplarının üç komutanı için tutuklama emirlerinin çıkarılması için başvurdu. Savcı isimlerini açıklamadı. Komutanlar, 12 arabulucunun öldürüldüğü Aralık 2007'de Sudan'da AU (Afrika Birliği) (AMIS) Misyonu'na bir saldırıdan meydana gelen savaş suçlarından dolayı suçlanmıştı.

Silahlı çatışma - Darfur

Darfur'daki çatışma saldırılarda artış ve çatışmanın tüm taraflarınca uluslararası insani kanunun ihlalleriyle şiddetlendi.

Köylere yönelik saldırılar, 2008 yılında belirgin ölçüde arttı. Yıl boyunca 270,000 ve 300,000 arasında kişinin yerinden çıkarılmasına neden oldu. UNAMID'in yerleşmesine rağmen yaygın insan hakları ihlalleri devam etti.

UNAMID gücü, yetersiz birlik sayısı ve yetersiz askeri donanımla, mahrum bırakıldı. 31 Ekim itibarıyla 721 uluslararası sivil personel, 1,393 yerel sivil kadro ve 246 BM Gönüllüsü tarafından desteklenen, sadece 11,415 düzenli personeli ile UNAMID, Darfur'daki yetkisini etkin olarak gösteremiyordu. Saldırı helikopterlerinin ve ağır yer naklinin eksikliği, sivilleri koruma yeteneğini ve kendi birliklerini baltaladı. Yıl boyunca gücün 17 üyesi çeşitli saldırılarda öldürüldü. UNAMID, Darfur'daki sivillerin saldırı altında olduğu birçok durumda müdahale edemedi.

İnsani yardım konvoyuna saldırılar 2008 yılında doruğa ulaştı, Dünya Gıda Programı'nın Darfur'a yardım teslimatında yarı yarıya azalmaya yol açtı. Ocak ve Ekim ayları arasında on bir insani kadro üyesi öldürüldü. İnsani çalışanların hedef alınmasındaki bu ani artış, araçların gaspı ve kaçırımlarla birlikte yardım temsilcilerinin ve sivil toplum örgütlerinin daha ileri gitmesini ve Darfur'daki en hassas topluluklara erişimini sınırlandırdı.

■ Ocak ayında, Sudanlı Silahlı Güçler Batı Darfur'un Kuzey koridorunun kontrolünü JEM'den tekrar almaya çalıştı. Girişim Batı Darfur'da Abu Suruj, Saraf Jidad, Silea ve Sirba köylerine saldırılarla sonuçlandı. Janjaweed milisleri tarafından desteklenen ordu, yer

saldırıları desteğiyle hava bombardımanlarından yararlandı. Aralık ayı ortasından Mart 2008'e kadar tüm alana, insani örgütler ve BM tarafından erişilemiyordu. Saldırıları yaklaşık 30,000 kişiyi yerinden çıkardı, çoğu yardım temsilcilerine kolayca erişilemeyen alanlara gitti. Saldırıları rastgeleydi, hükümet güçleri ile güvenlik servisleri yollarındaki köyleri yağmaladı ve yaktı. Sivil mülke hasar yaygındı ve en az 115 sivil öldürüldü. Sirba'da saldırılar sırasında ve sonrasında bazı tecavüz davaları rapor edildi.

■ 25 Ağustos'ta NISS, yasa dışı silah ve ilaç araştırmak için Güney Darfur'da Kalma Kampı'na girmeye çalıştı. Kalma kampı 90,000'den fazla ülke içinden yerinden edilmiş kişinin (IDPler) evidir, Darfur'daki en büyük IDP kampıdır. Orada yaşayanlar NISS'nin kampa girmesine izin vermediğinde, NISS kampı sardı, ateş açtı ve bildirildiğine göre kampı bombaladı. Kampa giriş çıkış ve yaralıları erişim, insani temsilciler dâhil reddediliyordu. 47 sivilden fazlası öldürüldü. UNAMID müdahale etmedi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Tecavüz ve diğer cinsel şiddet formları dâhil cinsiyet temelli şiddet olayları devam etti.

Kadınlara yönelik şiddeti ele almaya adanmış çok sayıda uluslararası sivil toplum örgütünün işlemleri hükümet tarafından kısıtlanmaya devam etti. Hükümetin Darfur'daki insani çalışmayı izleyen ve koordine eden İnsani Yardım Komisyonu ile etkileşimin 2008'de arttığı bildirildi. Uluslararası Af Örgütü, aynı zamanda cinsiyet temelli cinsel şiddete karşı çıkan organizasyonlarda çalışanların, yıl boyunca NISS tarafından taciz edildiğine dair güvenilir raporlar aldı.

Onları çatışmadan kurtarmaya dönük çaresiz girişimlerinde, kadın ve çocuklar eşleri tarafından sonunda IDP kamplarından aşırı yoksulluk içinde yaşadıkları başkente gönderilmeye devam etti.

Abyei, Güney Sudan

CPA'nın uygulanması, NCP ve Sudan İnsanların Özgürlük Hareketi (SPLM) arasındaki problemler ile sıkıştırıldı. Kuzey-Güney sınırının belirtilmesi, nüfus sayımı ve Güneylileri Khartoum'dan Güney Sudan'a iade etme gibi konular üzerinde yüzleşmeler meydana geldi.

Mayıs'tan önceki aylarda, Güney Sudan Hükümeti'nin güçleri ve Sudan Silahlı Güçleri, Kuzey ve Güney sınırında petrol zengini olan bir bölgede bulunan Abyei civarında birlikler oluşturdu.

Mayıs ayında, güçler çarpıştı, 50,000'den fazla kişinin yerinden çıkarılmasına ve kasabanın tamamen tahrip olmasına neden oldu.

8 Haziran'da, NCP ve SPLM, Abyei krizini çözmek için Abyei Yol Haritası Anlaşması'na vardı.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

10 Mayıs'ta hükümet güçleri tarafından püskürtülen Omdurman'daki JEM saldırısı, görevlilere göre 220'den fazla kayba neden oldu. Hükümet güçleri daha sonra Omdurman'ı taradı, muhalif grupları ve özellikle Zaghawas'ı desteklediğinden şüphelenilen Darfurlu görünümlü erkek, kadın, çocuk tüm bireyleri tutukladı ve gözaltına aldı. Yargısız infazlar, işkence ve diğer kötü muamele biçimleri sonucunda yüzlerce sivil tutuklandı. Birçok kişi resmi olmayan gözaltında bulundurma yerlerinde kimseyle görüştürülmeksizin tutuldu. Bu gibi bir gözaltına almanın en genç mağduru, annesiyle birlikte gözaltı merkezinde iki ay gizli olarak tutulan dokuz aylık bir bebektir. Tutuklama sonrası ilk iki hafta süresince gözaltında kötü muamele sonucu en az bir kişi öldü.

Saldırının ertesinde hükümet, ulusal televizyonda, Omdurman'daki sıkı güvenlik önlemi sırasında tutuklanan 80 çocuktan fazlasının sosyal rehabilitasyon merkezinde gözaltında tuttuğunu duyurdu. Hükümet bazıları 11 yaşında olan çocukların üniforma giyerek ve silah taşıyarak yakalandığını iddia etti. Çocuklar bildirildiğine göre, gözaltına alınmalarının ilk günlerinde kötü muamele gördü, fakat ziyaretlere izin verildi ve daha sonra hükümet tarafından tahliye edildiler.

Her ne kadar tutuklanan bireylerin çoğu tahliye edilmiş olsa da, çoğunun da nerede olduğu açıklanmadı ve akıbeti bilinmiyordu.

Adil olmayan yargılamalar – ölüm cezası

Mahkemeler, kadınlar ve 19 yaş altındaki çocuklar dâhil ölüm cezası vermeye devam etti.

2004 Çocuk Kanunu, yasal reform komitesi tarafından revize edildi ve sonraki revizyon için Bakanlar Kabinesi'ne gönderildi. Değiştirilen kanun, bir çocuğu 18 yaş altı birey olarak yeniden tanımlamaktadır ve cezaî sorumluluk yaşını 18'e yükseltmektedir. Bununla birlikte kanunlaştırılmasının bekleme döneminde, 2004 Çocuk Kanunu, 18 yaş altı çocukları aşığılama ve suç işlediklerinde fiziksel “ergenlik belirtileri” gösterirlerse ölüm cezasını da içeren insani olmayan cezalar riskine sokarak yerinde kaldı.

Omdurman üzerine JEM saldırısını takiben, Danıştay Başkanı 2001'de yayımlanan Terörizmle Mücadele Kanunu'nun ilk uygulamasında beş özel

terörle mücadele mahkemesi kurdu. Özel mahkemeler başlangıçta 37 bireyin yargılamasını gerçekleştirdi. 50 davalıdan fazlası Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında bu mahkemeler önüne çıktı. Sonuçta toplam 109 birey, özel mahkemeler önünde yargılamaya tabi tutuldu.

Ağustos sonu itibarıyla, 50 kişi, bu mahkemeler tarafından adil olmayan yargılamalar sonucunda ölüme mahkûm edildi. Yargılamalar birçok açıdan uluslararası adalet standartlarını karşılayamadı. Bazı davalıların yargılamaları başladıktan sonrasında ilk kez sadece avukatları ile görüşmesine geçit verildi ve diğerleri işkence altında alınan itiraflar temelinde suçlanmıştı.

Birçok avukat, esasen Darfur Baro Birliği üyeleri, bir savunma komitesi organize etti ve özel mahkemeler önünde yargılamada olanları savunmaya gönüllü oldu. Bu avukatlar Anayasa Mahkemesi'ne, terörle mücadele mahkemelerinin anayasallığına itiraz eden bir başvuru verdi. Başvuru reddedildi.

Ölüm cezaları geçirildikten sonra, avukatlar hükümlere ve mahkûmiyetlere karşı temyize gitti. Temyiz Mahkemesi, 2008 sonu itibarıyla temyiz başvurularına karar vermemişti.

■ 22 Mayıs'ta Al Tayeb Ali Ahmed Abdel, Rahman ailesi ve avukatları infaz edileceğini öğrendikten üç saat sonra, Anayasa Mahkemesi emirleri ile infaz edildi. Al Tayeb, herhangi bir yasal temsile izin verilmeyen, adil olmayan bir yargılamayı takiben 27 Ocak 2004'de El Fasher'de özel bir mahkeme tarafından ölüm cezasına mahkûm edilmişti. Bununla birlikte ölüm cezası Anayasa Mahkemesi tarafından onaylandı. Sudan Özgürlük Ordusu'nun (SLA- Mini Minawi grubu) eski bir üyesi, 2003 yılında El Fasher Havalimanı'ndaki bir saldırıyı da içeren, SLA saldırılarında bulunmakla suçlanmıştı. Anayasa Mahkemesi infazından saatlerce önce verilen bir temyizi reddetti. Şu an başkanlık danışmanı olan Mini Minawi, Darfur Barış Anlaşması şartları altında Al Tayeb için af çağrısında bulundu, fakat kabul edilmedi.

Aralık ayında, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

Güvenlik servisleri tarafından, basın ve gazeteciler üzerinde bir önlem olarak CPA'nın uygulanaışı, Geçici Ulusal Anayasa'nın benimsendiği 2005 yılından beri en ağırıydı, ifade ve basın özgürlüğünü korumak için hükümler koyuyordu.

Özel gazetelere yönelik denetim önlemlerinin yeniden sunumu Şubat ayında başladı. O dönem birçok yerel gazete, Sudan hükümeti ve Çad başkenti N'Djamena'ya saldırıda bulunan Çad muhalif grupları arasındaki bağları rapor etmişti. Karşılığında NISS temsilcileri, gazete bürolarının ve basım evlerinin günlük denetimini sürdürdü. Mayıs ayında Omdurman üzerine JEM saldırısı basın üzerinde kısıtlamaların daha da sıkılaşmasına neden oldu. Gazeteciler NISS tarafından geniş çapta hedef alındı, bazıları korkutuldu ve taciz edildi; diğerleri özellikle saldırının ertesinde tutuklandı ve gözaltına alındı.

Şubat ayında yeniden kurulan denetim önlemleri 2008 sonunda olduğu gibi kaldı. 4 Kasım'da 100'den fazla gazeteci, basına yönelik baskıyı ve hükümetin devam eden ifade özgürlüğü ihlalini protesto ederek bir günlük açlık grevi yaptı. Üç gazete dayanışma için üç gün yayınlanmadı. Protestolarına karşılık bir gün sansüre uğradılar.

Uluslararası Af Örgütü, Omdurman'a yönelik Mayıs saldırısı sonucunda NISS tarafından tutuklanan bir gazetecinin gözaltına alınmasını belgeledi. İşkence gördüğü iki aydan fazla kimseyle görüştürülmeksizin gözaltında tutuldu. Avukata erişimine izin verilmedi ve ailesine kendisini ziyaret etmesi veya nerede olduğunun bildirilmesi için geçit verilmedi. Gözaltında tutulması süresince kendisine yönelik hiçbir suçlama getirilmedi.

İnsan hakları savunucuları

24 Kasım'da, üç önde gelen insan hakları savunucusu Khartoum'da NISS tarafından tutuklandı. Amir Suleiman, Abdel Monim Elgag ve Osman Humeida tutuklandı ve tahliye edilmeden önce işkence gördü. Uluslararası Af Örgütü ifade ve örgütlenme özgürlüğü hakları için ayrı ayrı yürüttükleri barışçıl çalışmalar nedeniyle gözaltında tutulan üç bireyi, düşünce suçlusu olarak değerlendirdi.

Uluslararası Af Örgütü raporı

📄 Sudan: Darfur'da yerinden çıkarılanlar – Öfke nesli (AFR 54/001/2008)

SURİNAM

SURİNAM CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Ronaldo Ronald Venetiaan
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	461,000
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	69.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 40/29
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%89.6

1982 yılı Aralık ayında yargısız infazda bulunmakla suçlananların duruşmaları devam etti. Saramaka Halkı'nın toprak hakları çözümsüzlüğünü korudu.

Arka Plan

Surinam, 2008 yılı Temmuz ayında, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kurucu sözleşmesi olan Roma Statüsü'nü kabul etti.

Toprak hakları

Ağustos ayında, Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi, Surinam'ın Saramaka Halkı bölgesindeki ağaç kesme ve madencilik hakları ile ilgili olarak mahkemenin 2007 yılı Kasım ayında aldığı kararın açıklığa kavuşturulması talebini karara bağladı.

Saramaka Halkı 17. ve 18. yüzyılda Surinam yağmur ormanının içindeki yerleşimleri kuran, firar etmiş Afrikalı esirlerin soyundan gelen kişilerdir. Mahkemenin kararı şöyle idi: “Devlet, Saramaka halkı üyelerine zarar vererek mülkiyet haklarını ihlal etti.” Yılsonu itibarıyla, Surinam, mahkemenin verdiği kararlara uymamıştı.

Cezasızlık – dava ile ilgili gelişmeler

17 eski silahlı kuvvetler üyesi de dâhil olmak üzere, 25 kişinin davası başkent Paramaribo'da devam etti. Anılan kişiler, 1982 yılı Aralık ayında, darbe girişimi düzenleme şüphesi üzerine, 13 sivil ile iki subayı yakalayıp işkence yapma ve Paramaribo'da bulunan Fort Zeelandia Kışlası'nda yargısız infaza uğratma ile suçlanmaktaydı.

Zanlılardan biri olan eski Cumhurbaşkanı Yarbay Désiré (Desi) Delano Bouterse, televizyonda yayınlanan açıklamasında, o zaman 15 tutuklunun kaçma girişiminde bulunduğu sırada öldürülmüş olduğunu ifade etti. Raporların sonucunda mağdurlarda çene patlaması, diş kırılması, bacak kemiğinde kırık ile yüzde, göğüste veya batında çok

sayıda mermi yarası izi gibi işkence izlerine rastlandığı saptandı. Mağdurların arasında gazeteciler, avukatlar, üniversite öğretim görevlileri, işadamları ve bir sendika lideri bulunmaktaydı.

2007 yılı Kasım ayında başlayan dava, adi ceza muhakemeleri usulüne göre, uluslararası hukuk nezdindeki insan hakları ihlalleri ve suçları da dâhil olmak üzere askeri personelce işlenmiş bütün adi suçların davalarının sivil mahkemelerde görülmesinin gerektiği olgusuna rağmen, bir sivil mahkeme yerine askeri bir mahkeme huzurunda görülmekteydi. Zanlılara isnat edilen suçlar, işkence suçunu kapsamamaktaydı.

Temmuz ve Ağustos aylarında yapılan duruşmalar sırasında, savunma makamı, çıkar çatışmasını gerekçe göstererek reddi hâkim talebinde bulundu. Kasım ayında mahkeme, savunma makamının hâkimlerden biri ile ilgili itirazını reddetti. Aralık ayında, askeri mahkeme başkanı Cynthia Valstein-Montnor aleyhine sunulan önerge reddedildi.

SURİYE

SURİYE ARAP CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Bashar al-Assad
Hükümet başkanı:	Muhammad Naji al-'Otri
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	20.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 20/15
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%80.8

1963'den beri geçerli olan 'acil durum' güvenlik güçlerine çok kapsamlı tutuklama ve gözaltına alma yetkisi vermeye devam etti. İfade ve örgütlenme özgürlüğü sıkı bir şekilde kontrol altında tutuldu. Yüzlerce kişi tutuklanmış, düşünce mahkûmları ve adil olamayan yargılamalar sonucu mahkûm edilmişlerin de dâhil olduğu yüzlercesi politik nedenlerle cezaevinde kaldı. İşkence ve diğer kötü muameleler, cezasızlıkla karşılandı; sonuç olarak yedi ölüm rapor edildi. Askeri polisin gözaltında en az 17 kişiyi öldürdüğü rapor edildi. İnsan hakları savunucuları taciz edildi ve baskıya uğradı. Kürt azınlık üyeleri ayrımcılıkla karşılaştı; çoğu aktif bir

şekilde yurtsuzdu, sosyal ve ekonomik haklara eşit erişimleri reddedildi. Kadınlar, ayrımcılık ve cinsiyet tabanlı işkenceye maruz kaldı. Devlet basınının, silahlı bir gruba bağladığı bir bombalı saldırıda, on altı sivil öldürüldü.

Arka plan

Fransa ve AB ile diplomatik ilişkiler gelişti. Suriye ve Lübnan yeniden diplomatik ilişkiler kurmayı kabul etti. Hükümet, İsrail ile yeni dolaylı temaslara başladı.

26 Ekim'de, ABD güçleri Suriye'nin Irak sınırına yakın al-Sukkariyah'da bir binaya saldırdı. Suriyeli yetkililer sekiz sivilin öldüğünü bildirdi. ABD askeri sözcüsü bir araştırmanın yürütüldüğünü, fakat bulgularının kamuoyuna duyurulmadığını söyledi.

19 Kasım'da Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) tarafından yayınlanan bir rapor, Eylül 2007'de İsrail saldırısında tahrip edilen Suriye'de bir alanın yapısını belirlemediğini bildirdi.

Siyasi mahkûmlar ve düşünce mahkûmları

Birçok düşünce mahkûmu dâhil olmak üzere yüzlerce kişi siyasi nedenlerle tutuklandı. Düşünce mahkûmları ve gözaltında bulundurulanan en az iki kişi, 2005'den beri yargılama olmadan tutulan Ziad Ramadan ve Bahaa' Mustafa Joughel dâhil olmak üzere, yüzlerce politik mahkûm cezaevinde kaldı. Birçok kişi Yüksek Devlet Güvenlik Mahkemesi (SSSC), Ceza Mahkemesi veya Askeri Mahkeme önünde yargılandı, tamamı adil yargılamalar için uluslararası standartlara uymadı.

■ Bir düşünce suçlusunu olan, 12 yıllık hapis cezasını çeken Kamal al-Labwani, iddialara göre 23 Nisan'da Damascus Askeri Mahkemesi tarafından cezaevinde yaptığı yorumlardan dolayı "ülkenin ahlakını etkileyebilecek yanlış veya abartılı haber yayınlamak" suçlarından ek olarak üç yıla mahkûm edildi.

■ Ağustos ayında Nabil Khlioui ve çoğu Deir al-Zour'dan İslamcı olduğu iddia edilen en az 12 diğer kişi tutuklandı. En az 10'u kimseyle görüştürülmeksizin suçlama veya yargılama olmadan yılsonunda gözaltında kaldı.

■ 15 Ağustos'ta Mesh'al al-Tammo, izinsiz Kürt Gelecek Akım grubu sözcüsü olarak faaliyetleri nedeniyle tutuklandı. 12 gün kimseyle görüştürülmeksizin tutuldu ve "sivil savaşı veya hizipçi savaşı provoke etmeyi amaçlama", "komplo" ve Kürt aktivistlerinin genelde suçlandığı üç başka suçlamayla itham edildi. Suçlu bulunursa, ölüm cezasıyla karşılaşılabildi.

■ 29 Ekim'de, Damascus Ceza Mahkemesi 12 demokrasi yandaşı aktivisti "ulusal duyarlılığı zayıflatmak" ve "ülkenin ahlakını etkileyebilecek yanlış veya abartılı haberler yayınlamak" nedeniyle suçlu buldu. Her biri izinsiz politik partilerin, insan hakları organizasyonlarının ve politik yelpazede demokrasi yandaşı aktivistlerin koalisyonu olan Demokratik Ulusal Değişim için Damascus Bildirisi'nde bulunmaları nedeniyle 30 ay hapis cezası aldı. Dr Feda'a al-Horani, önceki düşünce mahkûmları Akram al-Bunni ve Riad Seif ile diğer dokuz 9 Aralık 2007 ve 20 Ocak arasında tutuklandı. Öncelikle kimseyle görüştürülmeksizin tutuldular, en az sekizine yumruk, tekme, tokat atıldı ve sahte itirafları imzalamaya zorlandı.

■ 7 Ağustos'ta önceden bir üniversite ekonomisti olan Aref Dailah başkanlık affı sonucu beklenmedik bir şekilde tahliye edildi. "Damascus Baharı" diye adlandırılan barışçıl ve demokrasi yanlısı harekette yer almak nedeniyle aldığı 10 yıllık hapis cezasının (çoğu hücre hapsinde olmak üzere) yedi yılını tamamlamıştı. Sağlığı gittikçe bozulmuştu.

Keyfi Gözaltı üzerine BM Çalışma Grubu, Mayıs ayında Mus'ab al-Hariri'nin gözaltına alınmasının keyfi olduğunu, çünkü yargılamasının esasen uluslararası adil yargılama standartlarını karşılamadığını duyurdu. 15 yaşındayken tutuklanmıştı, iki yıldan fazla kimseyle görüştürülmeksizin tutuldu ve işkence gördüğü bildirildi. Daha sonra Haziran 2005'de SSSC tarafından hiçbir doğrulayıcı delil olmamasına rağmen yasaklı Müslüman Kardeşliği üyesi olması nedeniyle altı yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Çalışma Grubu'nun bulgusuna rağmen, yetkililer Mus'ab al-Hariri'nin durumunu çözmek için hiçbir adım atmadı.

Yine Mayıs ayında Çalışma Grubu, Anwar al-Bunni, Michel Kilo ve Mahmoud 'Issa'nın hapis cezasının keyfi olduğunu, çünkü açıkça adil olamayan bir yargılama sonrası ifade özgürlüğü haklarını kanunlara uygun şekilde kullanmaları nedeniyle suçlu bulduklarını ve yargılamalarının uluslararası adil yargılama standartlarını karşılamadığını duyurdu. Michel Kilo ve Mahmoud 'Issa Mayıs 2007'de, ülkeleri arasındaki ilişkilerin düzelmesi çağrısında bulunan 300 Suriye ve Lübnan vatandaşı tarafından imzalanan bir dilekçe olan Beyrut-Damascus Bildirisi'yle ilişkili olmaları nedeniyle üç yıl, Nisan 2007'de ise Avukat Anwar al-Bunni insani haklarını savunma konusunda kanuni çalışması nedeniyle beş yıl hapis cezasına

mahkûm edilmişti. 15 Aralık'ta, Temyiz Mahkemesi Michel Kilo ve Mahmoud 'Issa'yı tahliye etmeye dair Kasım ayındaki önceki kararını bozdu.

Yine Mayıs ayında Çalışma Grubu, yedi adamın mahkûmiyetlerini adil olmayan yargılamalarda, kanunlara uygun olarak ifade özgürlüklerini kullandıkları için suçlu bulunmaları yüzünden keyfi bulduğunu ilan etti. Haziran 2007'de bir gençlik tartışma grubunda yer almaları ve internette demokrasi yanlısı makaleler yayınlamaları nedeniyle Maher Isber Ibrahim ve Tareq al-Ghorani yedi yıl hapis cezasına, diğer beş kişiye beşer yıl hapis cezasına mahkûm edildi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Terörist faaliyetlerde bulunmaktan suçsuz bulunan bireyler veya bu gibi faaliyetlerde bulunan kişilerle ilişkili olanlar keyfi ve kimseyle görüştürülmeksizin gözaltında tutuldu.

■ İspanya Yüksek Mahkemesi Madrid'deki trenlerde 2004'teki bombalı saldırılarla ilişkili davadan beraat ettirdikten sonra, İspanyol yetkililer tarafından Suriye'ye zorla iade edilen Basel Ghalyoun, 22 Temmuz'da ulaşmasıyla birlikte gözaltına alındı. Yılsonunda kimseyle görüştürülmekten tutulmaya devam etti.

■ ABD yetkilileri tarafından Suriye'ye yasadışı gözaltı uçuşu mağduru olduğu düşünülen Muhammad Zammam, BM Çalışma Grubu'nun Haziran 2007'de gözaltına alınmasının keyfi olduğu duyurusuna rağmen SSSC tarafından konulan 12 yıllık hapis cezası aralık cezaevinde kaldı.

■ İki kadın Usra al-Hussein ve Bayan Saleh 'Ali sırasıyla 31 Temmuz ve 4 Ağustos'ta Damascus'un doğusunda al-'Otayba'da tutuklanmışlardı ve 2008 sonunda hala tutuluyorlardı. Yetkililer tutuklanmaları için hiçbir neden açıklamadı, fakat bazı kaynaklar Usra al-Hussein'in kocası Jihad Diab'ın ABD askeri üssü Guantánamo'da gözaltı koşullarına dair bir uluslararası organizasyonla haberleşme çabaları ile ilintili olduğunu iddia etti.

Zorla kaybedilmeler ve cezasızlık

1970'lerin sonunda ve 1980'lerin başında zorla kaybedilme mağduru Çoğu İslamcı olan 17,000 kadar insanın başına ne geldiği, Suriye'de gözaltına alınan veya Suriye güçleri, Lübnan ve Filistin milisleri tarafından Lübnan'dan kaçırılan yüzlerce Lübnanlı ve Filistinlinin akıbeti bilinmiyordu. Ağustos ayında Lübnanlı ve Suriyeli başkanlar, Suriye ve Lübnan'da

kaybolan kişilerin akıbetlerini inceleme güvencesi veren bir ortak açıklama yayınladı.

■ Mart ayında Suriye’de 16 yıl ile mahkum edilmiş Lübnanlı bir adam olan Milad Barakat, açıkça travma geçirmiş bir durumda Lübnan’a iade edildi. Lübnanlı güvenlik görevlileri, onu 1992 tarihinde alıkoydu ve Suriye ordusuna karşı savaşması nedeniyle kendisini 15 yıl hapis cezasına mahkûm eden Suriye yetkililerine teslim etti.

30 Eylül’de hükümet, Kanun Hükmünde Kararname No:69’u yayınladı. Bu politik güvenliği, polis ve gümrük memurlarını görev sırasında işlenen suçlarda ordu ve askeri güçlerin genel kumandanlığı tarafından bir emrin yayınlanmış olması haricinde takibata karşı cezasızlık verdi.

Yasadışı öldürmeler

Tanımlanamayan kişilerce saldırılar sürdü. 12 Şubat tarihinde şüpheli kıdemli Lübnanlı Hizbullah komutanı ‘Imad Mughniyah Damascus’da bir otomobil bombalaması sonucu öldürüldü. 2 Ağustos tarihinde IAEA’nin ana Suriye muhatabı olduğu raporlanan kıdemli bir güvenlik memuru Brigadier General Mohammad Suleiman Tartous’da vurularak öldürüldü.

27 Eylül tarihinde Damascus’da bir güvenlik gücünün binasının yakınında Bir otomobil bombası 16’sı sivil 17 kişiyi öldürdü. Devlet televizyonu 6 Kasım tarihinde suçlu işlediği iddia edilenlerin “itiraflarını” yayınladı. 2008 sonu itibarıyla yargılanmamışlardı.

Damascus yakınında Sednaya Askeri Cezaevi’nde 5 Temmuz’da başlayan karışıklık sırasında Askeri Polis’in gözaltında bulunan en az 17 kişiyi ve beş diğer kişiyi öldürdüğü rapor edildi. Şiddet ortamı ve tüm mahkûmların akıbeti, yetkililer cinayetleri soruşturup soruşturmadıklarını duyurmadığından, öldürülen veya yaralanan kişilerle ilgili hiçbir detay açıklanmadığından ve daha sonra cezaevine ya da mahkûmlara herhangi bir ziyarete izin vermediğinden netleşmedi.

14 Ekim’de güvenlik görevlileri Homs yakınında al-Mishrefeh’de silahsız kişilere ateş açtı, Sami Ma’touq ve Joni Suleiman’ı öldürdü. Askeri Savcı bir soruşturmayı açıkladı, fakat sonucu yılsonu itibarıyla kamuoyuna duyurulmadı. Kimliği belirsiz bireylerin 20 Ekim’deki cinayetlere karıştığı delille rapor edildi, soruşturma eksikliği konusunda endişeler bulunuyordu.

İfade özgürlüğü

İfade özgürlüğü ve tüm basın biçimleri devlet tarafından sıkı kontrol altında kaldı. Muhafif olduğunu belirtenlere yönelik cezalandırıcı kanunlar kullanıldı.

■ Bir blog yazarı olan Tariq Biasi, 11 Mayıs’ta SSSC tarafından “ulusal duyarlılığı zayıflatmak” ve “yanlış haber yaymak” suçlamaları nedeniyle üç yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Bir internet sitesinde güvenlik hizmetleri hakkında kritik yorumlar yayınladı. Temmuz 2007’de tutuklandı, 10 ay yargılama öncesi gözaltında tutuldu.

■ Bir reform yanlısı aktivist ve önceki düşünce suçlusı Habib Saleh, Mayıs ayında tutuklandı ve üç ay kimseyle görüştürülmeksizin tutuldu, daha sonra Damascus Ceza Mahkemesi önünde “ulusal duyarlılığı zayıflatma” ve “sivil savaşı veya hizipçi savaşı provoke etmeyi amaçlama” suçlamalarından yargılama önüne getirildi. Suçlamalar hükümet reformu ve demokrasi çağrısında bulunan internetteki makaleler nedeniyle oluştu. Suçlu bulunursa ölüm cezasıyla karşılaşabilirdi.

■ Bir blog yazarı olan Karim ‘Arabji “yanlış haber yayma” suçundan SSSC önünde yargılanıyordu. İnternet gençlik forumu www.akhawia.net’i yönettiği iddia ediliyordu. Haziran 2007’de tutuklanmasını takiben Karim Arabji’nin uzun süre kimseyle görüştürülmeksizin gözaltında tutulduğu, işkence ve diğer kötü muamelelere maruz kaldığı bildirildi. ■ 8 Aralık’ta küçük bir özel televizyon istasyonunun baş editörü Fu’ad Shurbaji’nin bir devlet basın görevlisini “karalama” ve “iftira” ile suçlu bulunduğu ve üç yıl hapis cezasına mahkûm edildiği bildirildi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Gözaltında bulundurulanlar işkence ve diğer kötü muamelelere maruz kalmaya devam etti. Baskı altında alınan itiraflar mahkemede delil olarak kullanıldı. Gözetimdeki ihlallerin muhtemel sonucu olarak yedi ölümün meydana geldiği rapor edildi. Yetkililer işkence iddialarını soruşturmak için harekete geçmedi.

Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık

Bildirildiğine göre en az 29 kadın “onur” adı altında öldürüldü ve bu gibi cinayetleri işleyenler takibat sonrası Ceza Kanunu altında hafif cezalar almaya devam etti. Kadın hakları savunucuları cinsiyet temelli şiddete karşı daha iyi koruma ve kadınlara yönelik yasal ayrımcılığın son bulması için kampanya yaptı. Temmuz ayında, yetkililer kaçakçılık karşıtı kanunu

tasarlamak için bir komitenin oluşturulduğunu belirtti.

Ayrımcılık - Kürtler

Nüfusun yaklaşık %10’unu oluşturan Kürt azınlığın üyeleri, Kürt dilinin ve kültürünün kullanımındaki kısıtlamalar dâhil olmak üzere kimlik temelli ayrımcılığın mağduru olmaya devam etti. On binlerce Suriyeli Kürt etkin olarak uyuksuz kaldı, böylece sosyal ve ekonomik haklara eşit erişimleri reddedildi.

10 Eylül’de yetkililer Kanun Hükmünde Kararname No.49’u yayınladı. Bu, ağırlıklı olarak Kürt nüfusun yaşadığı Kuzey Doğu sınır bölgeleri dâhil olmak üzere, sınır bölgelerinde yerleşim ve mülkiyet haklarını daha da kısıtladı.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları sivil toplum örgütleri, resmi olarak izin verilme de aktif olarak kaldı. İnsan hakları savunucuları taciz ile karşılaşmaya devam etti. Avukatlar Muhannad al-Hassani ve Razan Zeitouneh yurtdışına çıkması yasaklanan en az 20 insan hakları savunucusunun arasındaydı.

Ölüm cezası

Ölüm cezası bir dizi suç için geçerli kaldı. Cinayetten suçlu bulunan en az bir kişi infaz edildi ve 1 Nisan’da 7 kişi uyuşturucu kaçakçılığı nedeniyle ölüm cezasına mahkûm edildi.

Aralık ayında hükümet, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Suriye yaklaşık 1 milyon Iraklı mülteciyi ağırlamaya devam etti. Bazı Iraklı mülteciler yanlış ikamet veya çalışma iznine sahip olmaları ya da uluslararası örgütlerle çalışmalarından şüphelenilmesi nedeniyle tutuklandı ve zorla iade edildi. Suriye, aynı zamanda, uzun dönemde burada yaşayan yaklaşık 500,000 Filistinli mülteciyi ağırladı. On binlerce Suriyeli, İsrail’in devam eden Golan işgaline bağlı olarak ülke için yerinden edilmiş olarak kaldı.

Ahwazi (İranlı Arap) sığınmacılar İran’a zorla iade riski altında kalmaya devam etti.

■ 27 Eylül’de Ma’soumeah Ka’bi ile yaşları dört ve on dört arasında değişen beş çocuk gözaltına alındıktan hemen sonra İran’a zorla iade edildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/ raporları

■ Bir Uluslararası Af Örgütü heyeti Şubat/Mart aylarında Iraklı mültecilerin durumunu incelemek ve Irak’taki insan hakları ihlalleri hakkında bilgi toplamak üzere Suriye’yi ziyaret etti.

■ Irak: Retorik ve gerçeklik – Iraklı mülteciler krizi (MDE 14/011/2008)

■ Suriye: Suriye’de yargılamada olan muhalefeti – demokrasi yanlısı aktivistleri bastırıyor (MDE 24/024/2008)

SUUDİ ARABİSTAN

SUUDİ ARABİSTAN KRALLIĞI

Devlet ve hükümet başkanı:	Kral Abdullah Bin ‘Abdul ‘Aziz Al-Saud
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	25.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 26/17
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%82.9

Binlerce insan yargılama olmadan terörizm şüphelisi olarak gözaltında tutulmaya devam ederken yüzlercesi tutuklandı. Ekim ayında hükümet 900’den fazlasının duruşmaya çıkartılacağını duyurdu. İnsan hakları aktivistleri ve hükümetin barışçıl eleştirmenleri gözaltına alındı ya da düşünce mahkûmları olarak cezaevinde kaldı. İfade, din, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü sıkı bir şekilde kısıtlanmış olarak kaldı. Kadınlar, kanun ve uygulamada, ağır ayrımcılıkla karşılaşmaya devam etti. Göçmen işçiler çok az çözüm olasılığıyla istismar ve ihlal mağduru oldu. Mülteciler ve sığınmacılar yeterince korunmuyordu. Adalet yönetimi gizlilik içinde örtülü kaldı ve yapı olarak güdüktü. Gözaltında bulundurulanlara yönelik işkence ve diğer kötü muamele yaygın ve sistematik olarak cezasızlıkla birlikte yürütüldü. Kırbaç esas ve ek ceza olarak yaygın kullanılıyordu. Ölüm cezası, geniş ölçüde ve gelişmekte olan ülkelerden göçmen işçilere, kadın ve yoksul insanlara karşı ayrımcı bir şekilde kullanılmaya devam etti. En az 102 kişi infaz edildi.

Arka plan

Hükümet BM insan hakları mekanizması ile işbirliğini artırdı. Ocak ayında Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin (CEDAW) uygulanması üzerine Suudi Arabistan'ın ilk raporunu dikkate alan BM Komitesi önüne ilk kez bir hükümet delegasyonu geldi. Şubat ayında kadınlara yönelik şiddet üzerine BM Özel Raportörü Suudi Arabistan'a ilk ziyaretini gerçekleştirdi.

Düşünce mahkûmları

İnsan hakları aktivistleri ile devletin barışçıl muhalifleri tutuklandı ve hapis cezasına mahkûm edildi. Önceki yıllarda gözaltına alınan diğerleri cezaevinde kaldı. ■ Bir akademisyen ve insan hakları aktivisti olan Dr Matrouk al-Faleh, Riyad'da al-Ha'ir Cezaevi'nde suçlanmaksızın veya yargılanmaksızın gözaltında tutuldu ve Mayıs ayında tutuklanmasını takiben avukata erişimi reddedildi. Yetkililer tutuklanması konusunda hiçbir neden sunmadı. Fakat tutuklama düşünce mahkumu olarak Buraida Cezaevi'nde tutulan iki kardeş, Dr Abdullah al-Hamid ve Issa al-Hamid'in bulunduğu acımasız koşulları eleştiren bir makale yazmasından kısa bir süre sonra meydana geldi. Al-Hamid kardeşler, Buraida Cezaevi dışındaki yargıya çıkarılmadan politik olarak gözaltında tutulanların akrabalarıya barışçıl bir protestoyu destekledikleri için 2007 yılında “protestoyu teşvik” ile suçlandıktan sonra, maruz kaldıkları altı ve dört ay hapis cezalarını çekiyordu. Her ikisi de cezalarını tamamladıktan sonra tahliye edildi. ■ 2004 veya 2005'de Buraida'da, anlatıldığına göre bir bildiriye yayınlamayı reddettiği için tutuklanan Shaikh Nasser al-'Ulwan suçlanmaksızın veya yargılanmaksızın ya da herhangi etkin çözüm yolu olmaksızın gözaltında tutulmaya devam etti. Kimseyle görüştürülmeden ve zamanın çoğunda hücre hapsinde tutulduğu rapor edildi. ■ Bir internet blog yazarı olan düşünce mahkûmu Fouad Ahmad al-Farhan, açıkça hükümeti eleştirdiği için Aralık 2007'de tutuklandı, Cidde'de Dhahban Cezaevi'nde Nisan ayında tahliyesine kadar, kimseyle görüştürülmeden tutuldu.

Terörle mücadele ve güvenlik

Yetkililer güvenlik ve terörle savaş adı altında çok çeşitli baskıcı önlemler başlattı. Kanun, terörizm ile bağlantılı suçlar için ifade özgürlüğünün barışçıl uygulamasını ve diğer geçerli faaliyetleri kapsayan

sert, ancak belirsiz ve geniş çerçeveli cezalar öngörüyor. Bu gerçeklik insan hakları ihlallerini işleyenler için cezasızlığı besleyen gizli adli sistem ile şiddetlendirilmişti.

Yetkililer güvenlik temelinde Irak, Pakistan ve Yemen'den zorla iade edilen insanlar dâhil olmak üzere yüzlerce kişiyi gözaltına aldı. Önceki yıllarda gözaltına alınan binlerce diğeri fiili gizlilik koşulları altında cezaevinde kaldı. Çoğu sorgulamada uzun dönemler için kimseyle görüştürülmeden tutuldu ve avukatlara, tıbbi yardıma ve aile ziyaretlerine erişimleri aylarca ya da yıllarca reddedildi. Hiçbirinin gözaltına alınmalarının meşruiyetini sorgulamasına geçit verilmedi. Hükümet gözaltına alınanların çoğunun “yeniden eğitim” için tutulduğunu belirtti. Nisan ayında yetkililer Guantánamo Üssü'nden 2007 yılında ABD yetkilileri tarafından Suudi Arabistan'a iade edilen ve ev hapsine alınan 32 tutukluyu tahliye etti; en az 24'ü yıl sonunda hala tutuluyordu. ■ 29 Şubat'ta bir kontrol noktasında Suudi Arabistan'a ziyaret eden sekiz Bahreyn vatandaşı tutuklandı. Suçlama veya yargılama olmadan tahliye edildikleri 12 Temmuz'a kadar kimseyle görüştürülmeden ve hücre hapsinde tutuldular.

Yargılamaya çıkarılanlar gözaltında bulundurulmaların küçük bir azınlığıydı, oldukça adaletsiz ve gizli işlemlerle karşılaştılar. Bunlara hâkim olmayabilecek olan, gözaltında bulundurulmaları tecrit altındayken yapılan sorgulamada verdikleri itiraflar veya diğer beyanlar hakkında sorgulayan üç mahkeme üyesinden oluşan bir panel önünde kısa oturumlar dâhildi. Suçlu bulunanların hapis cezasının yanı sıra kırbaç cezasına mahkûm edildiği bildirildi.

Ekim ayında hükümet, cinayet ve bombalamayı da içeren ana suçlarla gözaltında tutulanı 900'den fazla kişiyi yargılamak için Özel bir Ceza Mahkemesinin (SCC) kurulduğunu duyurdu, fakat başka detay vermedi. Davalıların 2007'de Suudi Arabistan televizyonunda gösterilen, ana suç olan terörist saldırı planladıklarını “itiraf eden” sekiz adamı içermesi bekleniyordu. Sekizi de uzun bir süre için kimseyle görüştürülmeden gözaltında tutuldu ve işkence görmüş olabilirlerdi. Beşi Suudi Arabistan vatandaşıydı: Abdullah and Ahmed Abdel Aziz al-Migrin, Khaled al-Kurdi, Mohamed Ali Hassan Zein and 'Amir Abdul Hamid Al-Sa'di; ikisi Çad vatandaşıydı, Ali Issa Umar ve Khalid Ali Tahir; ve biri Muhammad Fatehi Al-Sayyid Mısır vatandaşıydı. Yılsonunda SCC önünde herhangi bir yargılamanın

başlayıp başlamadığı açık değildi.

Güvenlik suçlarından suçlu bulunan bazı mahkûmlar cezaları tamamlandıktan sonra tutulmaya devam etti.

■ Majed Nasser al-Shummari 2005 yılında üç yıllık hapis cezasını tamamladı, fakat cezaevinde kaldı. Riyad'da hiçbir yasal yardıma sahip olmadığı gizli bir yargılama sonrasında Afganistan'a yaptığı bir ziyaretle ilgili suçlamalardan dolayı suçlu bulunmuştu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet ve ayrımcılık

Kadınlar, kanunda ve uygulamada ağır ayrımcılıkla karşılaşmaya devam etti ve hükümetin kadın haklarıyla ilgili uluslararası birimlerle daha fazla işbirliğine rağmen, aile içi ve uğradıkları diğer şiddete karşı yetersiz şekilde korunuyorlardı. Diğer endişelerin arasında, kadınlar aile kanunu altında erkeklerle bağımlı kaldı, erkeklerle eşit istihdam fırsatları reddediildi, araç kullanmaları ve yalnız seyahat etmeleri yasaklı kaldı ve Suudi olmayan vatandaşlarla evlenen Suudi Arabistanlı kadınlar Suudi Arabistanlı erkeklerin aksine vatandaşlıklarını çocuklarına geçiremiyorlardı.

Ziyaretini takiben kadına yönelik şiddet üzerine BM Özel Raportörü, kadınların eğitime erişiminde ilerleme kaydetti, fakat dini polis dahil olmak üzere kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddet hakkında birçok şikayet aldığını söyledi.

Suudi Arabistan'ın anlaşmayı uygulamasını inceleyen CEDAW Komitesi, kadınlar üzerinde uygulanan erkek himayesi kavramının (mahrem) kadınların haklarını özellikle evlilik, boşanma, çocuk velayeti, miras, mülkiyet sahipliği ve ikamet, eğitim ve istihdam hakkında seçimlerle ilgili olarak ağır şekilde sınırlandırdığı konusunda endişelerini ifade etti. Aynı zamanda yüksek oranda aile içi şiddet ve soruşturma eksikliği kaydetti. Hükümet aile içi şiddete yönelik bir kanunun tasarlandığı söyledi.

Ağustos ayında resmi bir birim olan Ulusal İnsan Hakları Komisyonu, hükümeti çocuk evliliği uygulamasını sonlandırmak için önlem almaya zorladı. Eylül ayında kadınlara ve çocuklara yönelik ihlalleri incelemek için Riyad'da bir kadınlar şubesi açtığını duyurdu.

Göçmenlerin hakları

Göçmen işçilerin hakları yaygın olarak cezasızlıkla ihlal edildi. Bazı işçiler ödenmeyen maaşlar, zayıf

yaşam ve çalışma koşulları ile işverenlerin vizeleri yenilemede hataları üzerine protestolar düzenledi.

Çoğunluğu kadın birçok göçmen ev işçisi yüksek derecede bozuk koşullarda tutuluyordu. Her gün 18 saate yakın çalıştırılıyorlardı, bazı durumlarda çok az ya da hiçbir ödeme olmaksızın çalışıyorlardı. Ev işçilerinin Suudi Arabistan İş Hukuku altında hiçbir koruması bulunmuyordu ve uygulamada kötü ve sömürücü işverenlere karşı çözüm elde etmek için çok az ihtimal bulunuyordu.

■ Temmuz ayında havalimanı görevlilerinin Endonezyalı ev işçisi olan Ela Adoul Madouky'nin işverenini, kendi ülkesine dönmesi için onu bir uçığa binmeye zorladığından, kadının açıkça hasta olmasından ve hastane tedavisine ihtiyacı olduğundan dolayı önedikleri rapor edildi. Doktorlar daha önce kendisini ağır kötü beslenme, yanıklar ve kesikler dahil harici yaralanmalar nedeniyle tedavi ettiklerini söyledi. Kadın işverenlerinin onu dövdüğünü ve yemesi için sadece ekme verdiklerini söyledi.

Mülteciler ve sığınmacılar

Yetkililer sığınmacıların ve mültecilerin haklarını ihlal etti. Bazıları fiili mahkûm olarak tutuldu. Diğerleri ciddi insan hakları ihlali riski altında oldukları ülkelere zorla iade edildi.

■ Yaklaşık 80 Iraklı Rafha yakınında çitle çevrili ve korunan bir kampta kaldı; 1991 yılında Irak'tan kaçmışlardı. Hiçbirine sığınma veya Suudi Arabistan'da normal bir hayat yaşama şansı verilmedi. ■ 2002 yılında Suudi Arabistan'da sığınma isteyen 28 kadar Eritreli, Jizan şehri yakınında gözaltında kaldı. Mahkemelere erişimleri reddedilmeye devam etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İşkence ve diğer kötü muamele yaygın olarak devam etti ve cezasızlıkla uygulandı. Genel olarak dile getirilen yöntemlere, sopalarla ağır dayak, elektrik şokları, tavandan asılma, delme, uyku yoksunluğu ve aşağılamalar dahildi.

■ Mart ayında üç Çadlı'nın, Muhammad Hamid, İbrahim Sulayman, Hassan Bashir sağ ellerinin kesilmesi cezasına mahkûm edildikleri rapor edildi. Muhammad Salih'in hırsızlık nedeniyle suçlu bulunduğu ve kimseyle görüştürülmeden uzun süre gözaltında tutulurken dövüldükten sonra alınan itiraflar temelinde bu kararın alındığı iddia edildi.

■ 2003 ve 2006 yılları arasında suçlama olmaksızın çeşitli cezaevlerinde tutulan gözaltında

bulundurulanlardan biri, 2008 yılında Uluslararası Af Örgütü'ne elektrik şok uygulandığını, dört ay hücre hapsinde tutulduğunu ve oldukça sıcak havada havalandırma olmaksızın küçük bir hücrede üç hafta zincirlendiğini söyledi.

Zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı cezalar

Birçok suç için kırbaçlama zorunluuydu, ana ve ek ceza olarak mahkemeler tarafından kullanılmaya devam etti. Organ kesme cezaları, hırsızlık için uygulandı.

- Ocak ayında yaygın yerel ve uluslararası kampanyaları takiben “al-Qatif'den kız” denilen tecavüz mağduruna ve erkek eşine verilen kırbaçlama cezaları kraliyet affı sonucu düşürüldü.
- Şubat ayında suç zamanında, 15 ve 13 yaşlarında olan Bilal Bin Muslih Bin Jabir al-Muwallad ve Ahmad Hamid Muhammad Sabir, 1,500 ve 1,250 kere kamçılama cezası aldı. Hırsızlıktan ve Medine'de saldırılardan suçlu bulunan yedi erkek arasındaydı; diğer beşi ölüme cezasına mahkûm edildi. Dava yılsonunda Makkah'da Temyiz Mahkemesi önünde incelenmek üzere kaldı.

Ölüm cezası

Ölüm cezası özet ve gizli duruşmalar sonrasında geniş ölçüde uygulanmaya devam etti. Davalıların yasal yardım almasına nadiren izin verildi. Sadece baskı ve düzenbazlık altında elde edilen itiraflar temelinde suçlu bulundular. Önceki yıllarda olduğu gibi, ana ceza Asya ve Afrika'dan birçok göçmen işçi ve kadınlar dâhil olmak üzere yoksullara karşı oransız olarak kullanıldı. Nisan ayında Uluslararası Af Örgütü, uyuşturucu suçlarından dolayı suçlu bulunan Ürdünlü bir erkeğin başının kamuya açık bir ortamda kesilmesinin gizlice filme alınmış çekimini elde etti.

2008 yılında 39'u yabancı en az 102 erkek ile kadın infaz edildi. Çoğu uyuşturucu suçları, “homoseksüellik”, dine küfür etme ve din değiştirme dâhil olmak üzere pasif suçlar nedeniyle infaz edildi. Çoğu infaz kamuya açık gerçekleştirildi.

- Ocak ayında, 2007 yılında başı kesilen Moeid bin Hussein Hakami'in ebeveynleri, oğullarının infazı hakkında yetkililere şikâyet başvurusuyla olağandışı ve cesur bir adım attı. Suç zamanında 13 ve başı kesildiğinde 16 yaşındaydı. Ebeveynlere infazı önceden söylenmemişti ve raporlara göre gömüldüğü yer de kendilerine bildirilmemişti.

- Şubat ayında beş genç erkek hırsızlık ve saldırı suçları nedeniyle Medine'de ölüm cezasına mahkum edildi, hakim “dünyada çöküş” olarak yorumladı. Tamamı 2004'deki tutuklanmalarından sonra kimseyle görüştürülmedi yapıldı ve iddialara göre dövülerek itiraf etmeye zorlandılar. İkisi, Suudi Arabistan vatandaşı Sultan Bin Sulayman, Bin Muslim al-Muwallad ve Çad vatandaşı Issa Bin Muhammad ‘Umar Muhammad suçlar iddia edildiği zaman 17 yaşındaydı.
- Şubat ayında bir mahkeme 17 yaşındayken işlenen bir cinayet nedeniyle, 2007 yılında ölüme mahkûm edilen genç Sri Lankalı ev işçisi Rizana Nafeek'in başvurusunu değerlendirdi. Başvurunun sonucu bilinmiyor.

- Nisan ayında, 17 yaşındaki Sultan Kohail, bir mahkeme tarafından ölüm cezası uygulama yargısı olmaksızın, 200 kırbaça ve bir yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Ceza, okulda dövüşme sonucu bir çocuğun ölümüne ilişkindi. Bir başvuruyu takiben dava bir diğer mahkeme önünde yeniden yargılamaya gönderildi, aynı suçtan büyük erkek kardeşini yargıladı ve ölüme mahkûm etti. Bu aynı zamanda suç zamanında 18 yaşın altında olsa da Sultan Kohail'in de ölüme mahkum edilmiş olabileceği ihtimalini gündeme getirdi.

Aralık ayında, Suudi Arabistan dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

Uluslararası Af Örgütü insan haklarını incelemek amacıyla Suudi

Arabistan'ı ziyaret etmek için tekrar erişim aramaya çalıştı, fakat hükümet izin vermedi.

Adaletle hakaret: Suudi Arabistan'da ölüm cezası (MDE 23/027/2008)

Suudi Arabistan: Uluslararası Af Örgütü BM Evrensel Periyodik

Araştırmasına İbraz (MDE 23/029/2008)

SVAZİLAND

SVAZİLAND KRALLIĞI

Devlet başkanı:	Kral III.Msvati
Hükümet başkanı:	Barnabas Sibusiso Dlamini
(Ekim ayında Absalom Themba Dlamini'nin yerine geçti)	
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırdıldı
Nüfus:	1.1 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	40.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 121/103
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%79.6

Politik şiddet ve eylemler, yeni Terörle Mücadele Yasasını uygulayan hükümeti eleştirenlere yönelik baskıya yol açtı. Svaziland nüfusunun üçte ikisinden fazlası yoksulluk içinde yaşıyor, beşte üçünün gıda yardımına ihtiyacı var. Kadınlar ve kız çocukları ülkenin HIV salgınından ve cinsel şiddetten orantsız olarak etkilenmeye devam etti. Polis, barışçıl gösterilere ve grevdeki işçilere yönelik aşırı güç kullanmaya devam etti. İşkence, diğer kötü muameleler ve kolluk kuvvetlerinin gayri meşru öldürücü güç kullanımı bildirildi.

Arka plan

Terörle Mücadele Yasası (STA), kamu katkısının az olduğu bir parlamento sürecinden sonra Ağustos ayında Kralın imzasıyla yasalaştı. STA'daki "terörist eylem"in geniş tanımı, meşruiyet gerekliliklerini yerine getirmedir. Yasa çerçevesindeki kanun ihlalleri, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü, ifade özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünü içeren çok kapsamlı insan haklarını aşırı bir şekilde kısıtladı. STA mahkemelerin rolünü sınırlandırmakta ve hükümsüz ya da davasız yedi gün hücre hapsinde tutulmaya izin vermektedir.

19 Eylül'de geleneksel *tinkhundla* sistemine göre ulusal meclis seçimi yapıldı. Seçim gözlemcileri, sürecin güvenilirliğine dair kaygılarını vurguladı; siyasi partilerin resmi kabul görme ve seçimlere katılma hakkı tanınmamıştır. İlgili Sivil Kuruluşlar Koalisyonu'nun seçmen eğitiminde kendilerinin hariç bırakılmasına karşı açtığı dava hala devam etmektedir. Sendika hareketi önderliğinde yapılan çeşitli geniş katılımlı protesto gösterileri seçimlerden önce meydana geldi. Seçimlerden sonra, Kral Barnabus, Sibusiso Dlamini'nin Başbakanlığı'nda yeni hükümeti atadı.

Adil olmayan yargılamalar

20 Eylül'de Musa Dlamini ve Güney Afrika vatandaşı Jack Govender, Kral'ın konutlarından birinin yakınına bomba yerleştirirken öldürüldü. Üçüncü bir kişi, Güney Afrika vatandaşı Amos Mbedzi yaralandı ve gözaltına alındı. Amos Mbedzi'nin işkenceye maruz kaldığı iddia edildi ve ertesinde polis gözetiminde avukatından destek almaksızın hâkime ifade verdi. 24 Eylül'de İsyân ve Yıkıcı Faaliyetler Yasası çerçevesinde ve diğer iki ithamdan suçlu bulundu, Matsapha Maximum Cezaevi'ne gönderildi. Daha sonraki duruşmalar, halka açık mahkemede değil cezaevinde yapıldı. Kendisine ancak tutukluluk kararından sonra konsolosluk, yasal destek ve aileyle görüşme hakkı verildi.

15 Kasım'da, muhalif Halkın Birleşik Demokratik Hareketi'nin Başkanı Mario Masuku, Musa Dlamini'nin cenaze töreninde yaptığı iddia edilen bir konuşmayla ilgili olarak tutuklandı, gözaltına alındı ve suçlu bulundu. Suçlu bulunduğu hüküm, meşruiyet ilkesini ihlal etti. Aralık ayında, savcılık ayrı bir isyana teşvik cezası daha verdi. Duruşması yılsonuna kadar başlamadı.

Yılsonuna doğru, 2006 yılında 16 davalı suçlu bulundu ve vatan hainliği mahkemeye intikal ettirilmedi. 2008'in sonlarına doğru, hükümet dava öncesi gözaltında tutulurken 16 kişiye işkence yapıldığı iddialarına dair soruşturma komisyonunun bulgularını hala yayınlamamıştı.

İfade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

14 Kasım'da Başbakan STA çerçevesinde dört örgütü “terörist kuruluşlar” olarak deklare etmiştir. PUDEMO; Svaziland Gençlik Kongresi (SWAYOCO); Güney Afrika Svalizand Dayanışma Ağı (SSN); ve Svaziland Halkın Kurtuluş Ordusu (Umbane). STA, mahkemelerinin yasaklama direktiflerini gözden geçirmedeki rolünü sınırlamaktadır.

Takip eden haftalarda, sivil toplum örgütleri ve medya çalışanlarının faaliyetleri, gözetim, taciz ve engellemeye maruz kaldı.

STA çerçevesindeki güçlerini kullanarak, polis siyasi partilerin ve sivil toplum örgütlerinin diğer üyelerini uzun süren sorgulamalara çekti. Suçlu bulunmadan serbest bırakıldılar, ancak başka sorgulamalara ve olası suçlamalara maruz kalabilecekleri konusunda uyarıldılar.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis ve diğer güvenlik güçleri, zanlılara ve tanınmayan polis sendikası üyeleri, grev yapan kadın

tekstil çalışanları ve siyasi örgütler, sendikacılar dâhil olmak üzere silahsız göstericilere karşı aşırı güç kullanmaya devam etti.

Özellikle belirli polis karakollarında zanlılara işkence yapıldığına dair sürekli raporlar düzenlenmektedir. Soruşturmalar failerin yargı önüne getirilmesiyle sonuçlanmadı.

■ 8 Ağustos'ta Musa Gamedze, eSitjeni'de evinin yakınlarındaki Big Game Parks'ın sahibi olduğu Mkhata Doğal Hayatı Koruma Alanı'nda, Av Bekçisi tarafından yüksek hızlı bir silahla sırtından vuruldu. Ölümü üzerinde yürütülen polis soruşturması, iddia edilen faile yönelik herhangi bir davanın açılmasına yol açmadı. Av Yasası, av bekçilerinin şüpheli kaçak avcıları yakalamak için “makul güç” kullanmalarına izin vermekte ve av bekçilerinin Yasa çerçevesindeki eylemlerinden dolayı yargılanma muafiyetleri bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları av bekçilerinin muafiyetlerine son vermek ve kırsal kesimde yaşayan insanların yaşamlarını sürdürmek için kaçak avlanmaya zorlayan eşitsizliğe işaret etmek için temyize başvurdu.

Sağlık hakkı – HIV ve AIDS ile yaşayan bireyler

HIV'in yaygınlığı özellikle kadınlar arasında olmak üzere yüksek düzeyde oldu. Ulusal HIV/AIDS Acil Durum Müdahalesi Konseyi (NERCHA) doğum öncesi kliniklere katılan genç kadınlardan yüzde 34.6'sının HIV pozitif olduğuna dikkat çekti. UNAIDS/WHO ise 15-24 yaş arası erkeklerde yaygınlığın yüzde 5.9, kadınlarda ise yüzde 22.6 olduğu tahmininde bulundu.

Hayat kurtarıcı antiretroviral terapiye (ART) ihtiyacı olanlardan sadece yüzde 40'ı gerçekten tedavi görmektedir. Ancak, UNAID/WHO anneden çocuğa bulaşmasını önlemek amacıyla ART tedavisi gören HIV ile yaşayan hamile kadınların sayısının 2004 yılında yaklaşık 600'den 8,772'ye çıktığını, tedavi ihtiyacı olanların yaklaşık beşte üçüne kadar arttığını bildirdi.

Svaziland nüfusunun yüzde 40'dan fazlasının gıda yardımına ihtiyacı olup, insanların yaklaşık yüzde 69'u günlük bir Doların altında kazanmaktadır. Yoksulluk ve beslenme yetersizliği, HIV ve AIDS ile birlikte yaşayan insanların sağlık hizmetlerini almalarını ve tedaviye bağlı kalabilmelerini engellemeye devam etti.

Kadın ve kız çocuklara yönelik şiddet

Ocak ayında Aile içi Şiddet, Cinsel Taciz ve Çocuk İstismarı Bölümü polis müdürü, bölümün geçen iki yılda 700'den fazla çocuğa yönelik tecavüz davasını

ve 460'dan fazla kadına yönelik tecavüz davasını soruşturduğunu ifade etti. Nisan ayında, UNICEF kız çocuklarına ve genç kızlara yönelik şiddet üzerine bir çalışma yayınladı, çalışma görüşme yapılan kadınların üçte birinin çocuk iken cinsel istismara maruz kaldığını ve dörtte birinin ise fiziksel şiddet yaşadıklarını ortaya koydu. Mağdur vakaların yüzde 75'inin faili bilinmemektedir. Vakalardan yarısından azı yetkili makamlara bildirildi.

Hükümet evlilik ve mal varlığı kanunlarının reformunu tamamlamadı. 2006 yılından beri taslak halinde olan Cinsel Tacizler ve Aile içi Şiddet Beyanamesi, yılsonunda hala yürürlüğe girmedi. Polis, yasaların yürürlüğe girmesindeki gecikmenin, cinsel şiddet vakalarında korunmasız şahitlerin tanıklığını yapabilmesi için mahkemelerin imkânlarını kullanmasını engellediğinden şikâyet etti.

Ölüm cezası

Aralık ayında Svaziland, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

2006 Anayasası ölüm cezasının kullanımına izin vermesine rağmen, 1983 yılından bugüne kadar herhangi bir infaz gerçekleştirilmedi. 2008 yılında herhangi bir ölüm cezası verilmedi.

İki kişinin ölüm cezası devam etti.

ŞİLİ	
ŞİLİ CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Michelle Bachelet
Ölüm cezası:	adi suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	16.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	78.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 10/8
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%95.7

İnsan haklarını ihlal eden suçluları, adaletin karşısına çıkarma sürecinde bazı ilerlemeler kaydedildi. Yerli Halklar ve onların haklarını savunan insanlar, insan hakları ihlalleriyle karşı karşıya kalmaya devam etti. Toplumsal gösterilerde suç teşkil eden unsurlar genişletildi, polis zaman zaman göstericilere karşı aşırı güç kullanmakla suçlandı.

Arka plan

Yıl boyunca eğitim, Yerli Halkların hakları ve artan yaşam pahalılığı gibi sorunlarla ilgili olarak, yer yer şiddete sahne olan gösteriler gerçekleşti.

Ülke mevzuatını, Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Tüzüğü ile uyumlu hale getirmeye yönelik bir yasa tasarısı yılsonu itibariyle Kongre'ye sunuldu.

Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Komisyonu'nun, Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan İnsanların Hakları konusunda çalışma yapan Özel Sözcüsü, Ağustos ayında Şili'deki cezaevlerini gezdi. Sözcü, bazı iyi uygulamalarla karşılaşsa da, ceza mekanizmalarında aşırı güç kullanımını, devlet cezaevlerinde eşi benzeri görülmemiş düzeydeki aşırı kalabalığı ve gençlerin tutulduğu gözaltı merkezlerinde temel hizmetlerin yeterli düzeyde verilmemesini kınadı.

15 Eylül tarihinde Şili, yoruma açık ve tartışmalı bir deklarasyonu geri çekerek Yerli Halklarla ilgili 169 no'lu Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ni kabul etti.

Yerli Halkların hakları

Mapuçeler başta olmak üzere Yerli Halklar ile yetkililer arasındaki gerilim yüksek düzeyde sürdü. Maden işleme ve ormancılık endüstrilerinin yayılması devam etti. Toprak hakkı taleplerini çözüme kavuşturma süreci yavaş ilerledi. İnsan hakları ihlallerine yönelik iddialar devam etti. Nisan ayında hükümet, Yerli Halkların haklarına ilişkin bir tedbir tasarısı ortaya attı. ■ 3 Ocak'ta, 23 yaşındaki Mapuçe öğrenci Matias Valentin Catrielo Quezada, Araucania bölgesindeki Vilcun köyünde toprak hakları ile ilgili yapılan bir gösteri sırasında vurularak öldürüldü. Otopside ve adli incelemede ortaya konan tutarsız açıklamalardan sonra Quezada'nın sırtından vurulduğu teyit edildi. Özel Polis Gücü (Fuerzas especiales de carabineros) mensuplarından biri, bu vurma olayından ötürü suçlu bulundu ve yılsonu itibariyle “gereksiz yere ölüme sebebiyet verecek düzeyde şiddet uygulama” suçundan yargılanmayı beklerken kefaletle serbest kaldı.

■ Kasım ayında Temuco Bölge Savcısı, Augusto Pinochet askeri hükümetinden kalma bir terörle mücadele yasası kapsamında, Mapuçe vakasıyla ilişkisi olan, biri 16 yaşında üç öğrenci hakkında suç duyurusunda bulundu. Suçlama, öğrencilerin polise yapılan molotof kokteylli saldırıya karışmış olmalarıyla gerekçelendirildi. Hükümet, Yerli Halkların gösterileriyle ilgili davalarda, terörle mücadele mevzuatının uygulanmasını desteklemeyeceğine dair çeşitli güvenceler vermişti.

Adalet ve cezasızlık

Resmi rakamlara göre, Augusto Pinochet askeri hükümeti döneminde (1973-1990) insan haklarının ihlal edildiği 1,125 dava halen sonuçlandırılmadı; 3,195 olay içerse soruşturma açıldı. 2008 yılsonu itibariyle, 115 vaka ile bağlantılı olarak 245 güvenlik gücü üyesi mahkûm edilmişti.

Göz önünde olan birkaç önemli davada önemli kararlar verildi ve ciddi ilerlemeler kaydedildi.

■ Mart ayında 24 emekli üst düzey askeri polis görevlisi, 1973 yılının Ekim ve Kasım aylarında Osorno'da 31 kişinin kaçırılmasından, öldürülmesinden ve bu kişilere işkence yapılmasından dolayı suçlu bulundu. Emekli devlet görevlilerine, dört yıl ile ömür boyu hapis cezası arasında değişen cezalar verildi.

■ Haziran ayında, eski Ulusal İstihbarat Dairesi (DINA) şefi Manuel Contreras, eski Ordu Başkomutanı Carlos Prats Gonzales ile eşinin 1974 yılında Arjantin'de arabalarına bomba konularak öldürülmesinden suçlu bulundu. Hâkim, Manuel Contreras'ın cezaevinde geçirdiği süreye 20 yıl ve iki ömür boyu hapis cezası daha ekledi. Yedi eski DINA ajanı ile iki sivil de 20 yıla kadar - hapis cezası verildi.

■ Ekim ayında, emekli General Arellano Stark, Ölüm Karavanı adlı örgütün başı olarak, 1973 yılında dört siyasi mahkûmun öldürülmesinde üstlendiği rolden dolayı altı yıl hapse mahkûm edildi. Dört başka görevliye de dört ile altı yıl arası değişen hapis cezaları verildi. Bu, Ölüm Karavanı örgütünün Kuzey Şili'de gerçekleştirdiği 72 ölüm vakasına ilişkin verilen ilk mahkûmiyet oldu. Kasım ayında Arellano Stark'ın sağlık nedenlerinden ötürü hapse alınmayacağı açıklandı.

■ İçlerinden bazıları halen aktif görevde bulunan on dokuz donanma görevlisi, rahip Miguel Woodward'ın kaçırılmasıyla bağlantılı olarak suçlandı. Görevlilerin tümü kefaletle serbest bırakıldı. Yapılan soruşturmalar, Miguel Woodward'ın 1973 yılında, donanma filosunun halen aktif bir gemisi olan *Esmeralda* adlı gemide işkence gördükten sonra yaşamını yitirdiğini doğruladı. Dava hâkimi tehdit edildi, görgü tanıkları mahkemeye girerken taciz edildi.

■ Temmuz ayında, eski Temuco askeri savcısı Alfonso Podlech, İspanya'da gözaltına alındı. 1973 yılında rahip Omar Venturelli dâhil olmak üzere dört İtalyan-Şili vatandaşının ortadan kaybolması olayında üstlendiği rol ile bağlantılı olarak hakkında uluslararası yakalama emri çıkarılmıştı. Alfonso Podlech, daha sonra İtalya'ya iade edildi ve yılsonu itibariyle burada ihtiyati gözaltında tutuluyordu.

Polis ve güvenlik güçleri

Polis, gözaltı mahkûmlarına kötü muamele etmekten ve göstericilere karşı aşırı güç kullanmakla suçlandı.

■ 21 Mayıs'ta Valparaiso'da yapılan bir gösteride, atlı bir polis memuru fotoğrafçı Victor Salas'ın yüzüne metal bir copla vurdu. Victor Salas, uzun vadeli sonuçları olan, ciddi görme kaybına uğradı. Yapılan iç soruşturmada failin kimliği tespit edilemedi, sonraki soruşturmalarda da herhangi bir sonuca ulaşamadı.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporları

🇧🇪 Kasım ayında Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Şili'ye giderek Devlet Başkanı Bachelet ve diğer üst düzey hükümet görevlileriyle bir araya geldi.

🇧🇪 Şili Hükûmetine Memorandum (AMR 22/009/2008)

🇧🇪 Şili: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) - İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun beşinci oturumu, Mayıs 2009(AMR 22/010/2008)

🇧🇪 Şili: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) - İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun beşinci oturumu, Mayıs 2009(AMR 22/010/2008)

<p>TACİKİSTAN</p>	
TACİKİSTAN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	İmomali Rakhmon
Hükümet başkanı:	Okil Okilov
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	6.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	66.3 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 81/72
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.5

🇧🇪 Şili: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) - İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun beşinci oturumu, Mayıs 2009(AMR 22/010/2008)

Yetkililer süregelen aile içi şiddet ve cinsel taciz sorunlarına çözüm bulmayı başaramadı. Dini azınlık üyeleri yetkililer tarafından artan baskıya maruz kaldı. Yüzlerce insan zorlu tahliye ve yer değiştirme ile yüz yüze geldi.

Arka plan

Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı Ağustos'ta ülkedeki kıtlığı engellemek için 10 milyon dolar yardım taahhüdünde bulundu. Karar Orta Asya'nın son yıllar içerisinde yüzleştiği en şiddetli kış sebebiyle alındı. Tacikistan ciddi enerji sorunu yaşadı ve bu sorunlar ülkenin temel altyapısını etkiledi. Birçok insan ısıtma ve elektrik olanaklarından mahrum kaldı ve beslenme sıkıntıları yaşadı. Dünya'nın en fakir ülkelerinden biri olan Tacikistan'ın bu zor durumu kuraklık ve çekirge istilası sonucu kötüleşti.

Kadına yönelik şiddet

Kadınlara karşı aile içi şiddet ve cinsel taciz ciddi bir problem olmayı sürdürdü. Ailece içi şiddet durumlarında polis sadece mağdur tarafından yazılı izin verildiği zaman araştırma yapabildi. Pek çok kadın eşlerinden ya da ailelerinden çekinerek yazılı başvuruda bulunmadı. “Aile içi şiddete karşı sosyal ve yasal koruma” üzerine bir yasa tasarısı uzun yıllardır hazırlanma sürecinde olmasına rağmen parlamentoya sunulmadı. Yoksulluk ve işsizlik kadınları orantısız olarak etkiledi ve onları insan hakkı ihlallerine daha hassas duruma getirdi. Gayri resmi evlilikler, çok eşlilik ve zorlama evlilikler arttı. Kadın intiharlarında artış görüldü.

Zorla tahliyeler

Yetkililer şehir yenilenmesi amacıyla seçilen alanlardan insanları zorla tahliye etmeyi sürdürdü. Bu durumdan etkilenen yerlilere bazen hiç maddi tazminat ödenmedi; ödendiği durumlarda ise tazminat miktarı yeterli değildi. Kendilerine yeni yerleşim alanı bulmaları için devlet yardımı yapılmadı. Başkent Duşanbe'de bulunan ülkenin tek sinagogu Haziran ayında tahrip edildi. Bir ay sonra ise Protestan kilisesi yıkıldı.

■ Nisan ayında Duşanbe'de tahrip edilen alanın yerlileri küçük çaplı barışçıl gösterilerde bulundu. Polis yetkilileri göstericileri zorla dağıttı ve 20 kadın göstericiyi tutukladı. Kadınlar bir daha bu tür gösterilere katılmama sözü verdirilerek serbest bırakıldı.

İnanç özgürlüğü

Din üzerine kısıtlamalar getiren yeni bir kanun tasarısı üzerine tartışmalar sürdü. Dini kurumlardan gelen hiçbir yasal statü başvurusu yeni yasa sebebiyle kabul edilmedi. Ehio Kilisesi ve Bereketli Hayat Hıristiyan Merkezi isimli iki Protestan grubun faaliyetleri Kasım 2007'de durduruldu. Diğer bir Protestan cemiyet Ağustos ayında Duşanbe'deki ibadet yerlerini kaybetti. Bu karar Ekim ayında temyiz edildi. Kilisenin Amerikan vatandaşı olan başrahibi yetkililer tarafından vizesini kaybetmekle tehdit edildi.

■ Eylül'de Duşanbe'de bir mahkeme hükümetin Ekim 2007'de aldığı Yehova Şahitleri isimli azınlığın yasal konumunu feshetme ve bu azınlığın ülke çapındaki tüm dini aktivitelerini durdurma kararını uygun buldu. Sene sonunda Yüksek Mahkeme'ye yapılan temyiz başvurusu henüz askıntıya alındı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri /raporu

🇧🇪 Uluslararası Af Örgütü temsilcileri Ekim ve Kasım'da Tacikistan'ı ziyaret etti.

🇧🇪 Orta Asya: İnsan Hakları ile ilgili endişelerin özeti Mart 2007-Mart 2008 (EUR 04/001/2008)

TANZANYA

TANZANYA BİRLEŞİK CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Jakaya Kikwete
Hükümet başkanı:	Mizengo Pinda
(Şubat ayında Edward Lowassa'nın yerine geçti)	
Zanzibar hükûmeti başkanı:	Amani Abeid Karume
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	41.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	51 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 123/110
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%69.4

🇧🇪 Şili: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) - İnsan Hakları Konseyi UPR Çalışma Grubunun beşinci oturumu, Mayıs 2009(AMR 22/010/2008)

Ekonomik büyümeye rağmen Tanzanya'nın önemli bir bölümü yoksulluk içinde yaşamaya devam etti. Albinolar ülkenin bazı yerlerinde öldürüldü ve hükümetin buna yanıtı yetersizdi. İfade özgürlüğü saldırıya uğradı. Kadına yönelik şiddet ile ilgili raporlar kaydedilmeye devam etti.

Arka Plan

Hükümet, Chama Cha Mapinduzi (CCM) ve muhalefet partisi Birleşmiş Sivil Cephe (CUF) arasında, güç paylaşımı ve yarı-özerk Zanzibar bölgesindeki yasal ve seçim reformuna ilişkin tartışmalar ortaya çıktı.

Ayrımcılık- Albinoların öldürülmesi

Ayrımcılığa dayalı zararlı kültürel pratikler sonucu en az 28 Albinolu, Tabora, Arusha, Mara, Shiela ve Shinyanga gibi inanç ritüelleri gereği ülkenin farklı yerlerinde öldürüldü. İddiaya göre, bu cinayetler vücut parçalarının büyü yapımında kullanılmasının insanları zenginleştireceği inancı ile gerçekleşti. Bazı kişiler sakat bırakıldı. Cumhurbaşkanı bu cinayetleri kınayarak faillerinin tutuklanıp yargılanması ve aynı zamanda Albinoların merkezi kayıt altına alınarak polis koruması sağlanması için çağrıda bulundu. Polis cinayeti işleyen 47 şüpheliyi tutukladığını açıkladı. Fakat 2008 yılı sonunda davalarla ilgili herhangi bir kayda rastlanmadı.

Bir sivil toplum kuruluşu olan Tanzanya Albino Toplumu, davaların gerçekleşmediğini, şüpheli faillere yönelik tutuklama oranlarının düşük olduğunu ve bu cinayetleri önleyen uzun vadeli kapsayıcı bir hükümet planının olmadığını dile getirdi.

İfade özgürlüğü

Hükümet, Medya Hizmetleri Yasa Tasarısını geri çekerek yeniden tasarlanacağını açıkladı. Tasarı, yasa olarak geçmesi halinde ifade özgürlüğünü şiddetli bir biçimde kısıtlayacağı nedeniyle, yerelde ve uluslararası alanda eleştirilere maruz kaldı. Ekim ayında, yerel medya sivil toplum örgütleri hükümete, tasarının yeniden hazırlanmasını göz önünde bulundurması için, gözden geçirilmiş bir halini sundular. Yılsonunda tasarının yeniden düzenlenmiş hali yayınlanmadı. ■ Ekim ayında, hükümet haftalık *MwanaHALISI* gazetesine üç ay süreli yasak getirdi. Yasağın nedeni, gazetede çıkan, Cumhurbaşkanı'nın ikinci dönem de göreve gelmesine ilişkin çabalarına mani olmaya çalışan kişileri tanımlayan bir yazıydı. Enformasyon Bakanı “halkın çıkarları ile uyuşmaması halinde” ya da “barış ve düzeni korumak için” hükümetin yayını durdurma emri verebilmesini sağlayan Gazeteler Kanunu'ndaki kanun hükmünden bahsetti. Yılsonuna doğru gazeteye karşı yasak hala yürürlükteydi.

Kadına yönelik şiddet

Aile içi şiddet, evlilik içi cinsel taciz ve kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi gibi kadına yönelik şiddet eylemlerinin yaygınlığı sürdü. Kadın sünneti (FGM) kırsal alanlarda uygulanmaya devam etti. Hükümet ve STK koalisyonu kadın sünnetinin yaygın olduğu bölgelerde buna karşı kampanya yürütmeyi sürdürdü. FGM'nin yasa dışı ilan edilmesi için Cinsel Suçlar (Özel Hükümler) Kanunu'nun (1998) yasalaştırılması üzerinden yaklaşık 10 yıl geçmesine rağmen, hükümetin yasalaştırma çabaları yetersiz kaldı. Yasanın uygulanması çok yavaş ilerliyordu ve failler nadiren adalete teslim ediliyordu. Sünnetin uygulanmasına karşı çalışan yerel örgütler, 1998 kanununun sadece 18 yaş altına uygulanmasının yasaklaması sonucu 18 yaş üstündeki kadın ve kız çocuklarının (genç yaşta kaçabilmiş olsalar bile) FGM'ye zorlanmaları eğiliminin yaygınlaştığını bildirdi.

Cezaevi koşulları

Anakarada ve Zanzibar'daki ağır cezaevi koşulları sebebiyle tutuklular yetersiz yiyecek ve kötü sağlık

hizmetlerinden şikâyet ettiler. Yasal İnsan Hakları Merkezi ve Zanzibar Yasal Hizmetler Merkezi iki insan hakları örgütü tarafından yayınlanan bir rapora göre Tanzania anakarada %193'ü geçen aşırı kalabalık buldu ve mahkemelerdeki davaların gecikmesi de buna dayandırıldı.

 Cezaevlerinin birçoğunda uluslararası standartlar ihlal edilerek çocuklar yetişkin tutuklularla birlikte kalyorlardı.

Ölüm cezası

Ölüm cezaları infaz edilmiyor olmasına rağmen mahkemeler ölüm cezası hükmü vermeyi sürdürdüler. 2006 yılında ölüm cezası müebbet hapse çevrilmiş olmasına rağmen hükümet ölüm cezasını kaldırmaya yönelik herhangi bir yasal işlem gerçekleştirmedi.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti

🇳🇵 Bir Uluslararası Af Örgütü delegesi Ekim ayında Tanzania'yı ziyaret etti.

TAYLAND	
	
TAYLAND KRALLIĞI	
Devlet başkanı:	Kral Bhumibol Adulyadej
Hükümet başkanı:	Abhisit Vejjajiva
(Ocak ayında General Surayud Chulanont; Eylül ayında Samak Sundaravej ; 2 Aralık'ta Somchai Wongsawat;	
15 Aralık'ta Başbakan vekili Chaovarat Chanweerakul'un yerine geçti) sürdürülüyor	
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	64.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	69.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 17/13
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%92.6

Medeni kanun ve acil kararnamenin yürürlükte olduğu Güney'de ayaklanmalar devam etti. Ölü sayısı Ocak 2004'ten itibaren 3,500'e ulaştı. Güvenlik güçleri, işkence, keyfi tutuklama ve gözaltı gibi insan hakkı ihlallerin sorumlusuydu. Silahlı isyancılar sivillere yönelik kasıtlı saldırılar düzenleyerek ciddi suçlar işledi. Bangkok'ta ifade ve toplanma özgürlüğüne, gösteriler sonrasında çıkarılan iki acil kararname gölge düşürdü. Medya üzerindeki sınırlamalar arttı. İç Güvenlik Kanunu, geniş ve

muğlâk uygulama ile yürürlüğe girdi. Hükümet, Burmese ve Lao Hmong'dan birçok sığınmacı grubu zorla geri gönderdi.

Arka plan

Ocak ayında, Başbakan Samak Sundaravej tarafından yönetilen Halk İktidar Partisi bir koalisyon hükümeti kurdu. Parti ve partinin lideri görevden alınan ve sürgüne gönderilen Başbakan Thaksin Shinawatra ile aynı konuma sahip oldu. Halk Demokrasi İttifakı Partisi (PAD) tarafından yönlendirilen hükümet karşıtı protestocular Mayıs ayında sokakları ele geçirip, Ağustos ayında Hükümet Binasını ve Başkanın ofisini bastılar. Samak Sundaravej, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen menfaat kurallarının çatışmasına sebep olduğu kararından sonraki ay istifa etmeye zorlandı. PAD, hükümet yanlısı göstericiler ve polis arasında birçok kişinin ölümüne, yüzlerce kişinin yaralanmasına sebep olan şiddetli çatışmalar ortaya çıktı. Eylül ayında, önceki Başbakan Thaksin Shinawatra'ın kayınbiraderi Somchai Wongsawat'ın Başbakan olması, çok sayıda ölümün yaşandığı gösterilerin ve şiddet eylemlerinin artmasına neden oldu. Kasım sonunda PAD, Bangkok'un iki havalimanını ele geçirdi. Aralık başında, Somchai Wongsawat, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen partisinin seçim kanununu ihlal ettiği yönündeki kararı ile istifaya zorlandı. Abhisit Vejjajiva, muhalefet partisi Demokrat Parti'nin lideri, Aralık ayında Başbakan olarak göreve geldi.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Ocak ayında, Yala Bölgesinde isyancılar tarafından markete yerleştirilen bombanın patlaması en az 44 kişinin ölümüne sebep oldu. Mart ayında, Pattani Bölgesi'nde Güney'deki en güvenli otellerden biri olarak bilinen CS Pattani Oteli'nde, isyancılar tarafından arabaya yerleştirilen bomba nedeniyle iki kişi öldü. Mart ve Nisan aylarında, Yala Bölgesinde 15 çocuk patlayan bombalar yüzünden yaralandı. İsyancılar 3 yaşındaki bir erkek çocuğunu ve babasını, Narathiwat'ta 9 yaşındaki bir kız çocuğunu, erkek kardeşini ve babalarını vurarak öldürdü. Eylül ayında, isyancılar Pattani'de hükümet görevlisini başı kesilmeden önce vurarak öldürdü. Ocak 2004'ten beri başı kesilerek öldürülen 41. kişiydi. Kasım ayında, Narathiwat'ta aynı gün patlayan iki bomba en az 75 kişinin yaralanmasına neden oldu.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Güvenlik güçleri, Güney'de siyasi olarak aktif olan Malezyalı Müslüman genci, istihbarat toplama amacı sebebiyle keyfi olarak tutuklayıp gözaltında tutmaya devam etti. Bu tutuklamalar, çoğunlukla Malezyalı Müslümanların köylerinde düzenlenen operasyonlarda köyü tarayarak bu amaçla oluşturdukları “şüpheliler” listesi üzerinden yürütüldü.

Polis ve güvenlik güçleri

Ocak ayında, 41. Sınır Devriye Polisi biriminden bir polis şefi ve diğer yedi üyesi yetkiyi kötüye kullanma, yolsuzluk ve uyuşturucu karşıtı operasyonlarda uyguladığı vahşet sebebiyle tutuklandı. İnsan kaçırdıkları, komplo kurdukları, itiraf ve fidye için insanlara [yaklaşık 100 kişi] işkence yaptıkları iddia edildi. Karşılığında, Polis Generali Seriphisut Temiyavej, emniyet polis görevlileri ile ilgili yanlış bilgi verenleri, yasal işlem uygulamakla ile tehdit etti.
■ 7 Ekim'de, Angkana Pradubpanya, Bangkok'da hükümet karşıtı PAD göstericilerinin şiddetli çatışmasında Thai çevik polisinin sıktığı göz yaşartıcı gazın doğrudan göğsüne isabet etmesi sonucu öldü. İçlerinde polisin de olduğu en az 440 kişi bu şiddet eylemlerinde yaralandı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Güneyde isyancılara karşı düzenlenen operasyonlarda güvenlik güçlerinin işkence ve kötü muamele uyguladığıyla ilgili bilgiler kaydedildi. Güneyde dört bölgede, gözaltı tutukluları söylendiğine göre, işkence ve diğer kötü muamelelere maruz kaldılar. Bazıları gözaltında öldü.
■ 42 yaşında Pattanili bir adam, üç askerin onu tutarken, diğer askerin ayağını benzinle yaktığını anlattı. Askerler açtıkları çukuru pisliklerle doldurarak adamı boynuna kadar çukura gömdü.
■ Narathiwat bölgesinden 22 yaşında bir öğrenci suya batırıldığını ve ayaklarına elektrik şoku verildiğini söyledi. Yılsonunda hiç kimse bu eylemlerden dolayı sorumlu tutulmadı.

İfade özgürlüğü

Hakaret, küçümseme, krallık ailesini tehdit eden herhangi bir kelime ya da eylemi yasaklayan bir kanun nedeniyle krala (lése-majesté) ihanet etmekle suçlanan insanların sayısı büyük oranda arttı.
■ Ocak ayında, 2006 yılında Tayland'daki askeri darbeyi eleştiren ve krallık sisteminin siyasi rolü

üzerinde sorular sorduran bir kitap yasaklandı ve yazarı soruşturmaya alındı.

■ Nisan ayında, iki Taylandlı sinemada milli marş gösterilirken ayağa kalkmadıkları için suçlandı.
■ Mart ve Ağustos aylarında, Enformasyon ve İletişim Teknolojisi Bakanı, internet hizmeti sağlayıcılarına en az 340 sitenin içeriklerinin krallık sistemine hakaret ettiği gerekçesiyle kapatılması emrini verdi. Kasım ayında, muhalefet partisi lése-majesté vakalarında kanıtlama yükünün sanıkların üzerinden alınmasını önerdi. Şubat ayında, hükümet bir radyo istasyonuna, bir programı canlı yayından kaldırması için baskı yaptı. Program, Başbakan Samak'ın Tayland'da 1976 ayaklanması ile ilgili CNN'e verdiği demeçteki bilgileri yalanlıyordu. Eylül ayında, hükümet Bangkok'ta ifade özgürlüğünü şiddetli bir biçimde kısıtlayan on iki günlük bir acil kararname yayınladı. Aynı kararname 13 günlüğüne Kasım ve Aralık aylarında da yayınlandı.

Cezasızlık

Ocak ayında, bağımsız bir komite 2003 yılında eski Başbakan Thaksin'in “uyuşturucuya karşı savaş” açtığı dönemde hükümet görevlilerinin yargısız infazlarla bağlantısı ile ilgili bir kanıta rastlanmadı. Bu olay, komisyonun cinayetler yüzünden adalete teslim edilmesi gereken kişilerin ortaya çıkarılması amacı ile uyuşmuyordu. Ancak, bulgular Thaksin'in yaygın bir biçimde uygulanan vur emri verdiğine ve İçişleri Bakanlığı'nın kara liste oluşturulması emri verdiğini gösteriyordu.

Bir rapora göre, 2003 yılında Şubat ve Nisan aylarında 2,819 kişi – 54 kişi polis çatışmasında öldürüldü. Yalnız 1,370 kişinin uyuşturucu ticareti ile ilgisi bulunuyordu.
■ 19 Mart'ta Rueso Bölgesi Polis Karakolu'nun polisi ve Narathiwat bölgesi 39. Özel Görev Gücü Birimi'ne ait askeri personel, imam Yapha Kaseng'i tutukladı. İmam iki gün sonra gözaltında öldü. Aralık ayında, otopsi incelemesinde gözaltında tutulduğu sürede uğradığı muameleler sonucu öldüğü ortaya çıktı.
■ Bir müslüman avukat olan 2004 yılında zorla kaybedilen Somchai Neelapaijit'in vakası da dahil olmak üzere zorla kaybedilmelerden sorumlu olanlar cezasız kalmaya devam etti.

Mülteciler ve sığınmacılar

Yetkililer 1,700 kadar Lao Hmong'luyu Laos'a geri gönderdi. Sayısı bilinmeyen birçok sığınmacı zorla geri gönderildi.

Şubat ayında, Mae Hong Son bölgesi yöneticisi, Myanmar'lı Padaung etnik grubu Mae Hong Son'dan ayrılmak isteyen “uzun boyunlu” en az 20 kişinin sığınmacılığı kabul edildi ve başka ülkelerde yerleşme izinleri olmasına rağmen, turistlerin ilgisini çekmeleri sebebiyle izinlerini geri çevirdi.

Yasal, yapısal ve kurumsal gelişmeler

2008 yılı İç Güvenlik Kanunu Şubat ayında yürürlüğe girdi. Bu kanun Tayland askeri ve güvenlik güçlerine iç güvenlikle ilgili “engel olma, bastırma, erteleme, mani olma ve durumun üstesinden gelme ya da hafifletme” gücü veren geniş yetkiler veriyordu. Tayland'ın güneyindeki isyancılara uygulanıp uygulanmadığı bilinmiyor.

2008 yılı İnsan Ticareti Karştı Kanun Haziran ayında yürürlüğe girdi.

Ölüm Cezası

En az üç kişi ölüm cezasına mahkûm edildi; 2008 yılında hiçbir infaz gerçekleştirilmedi. Aralık ayında, Tayland, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri

Uluslararası Af Örgütü delegeleri Haziran ve Kasım aylarında Güney Tayland'ı ziyaret ettiler.

TAYVAN

TAYVAN	
Devlet başkanı:	Ma Ying-jeou
	(Mayıs ayında Chen Shui-bian'ın yerine geçti)
Hükümet başkanı:	Liu Chao-shiuan
	(Mayıs ayında Chang Chun-hsiung'ın yerine geçti)
Ölüm cezası:	sürdürülüyor

En az sekiz kişi ölüm cezasına mahkûm edildi, fakat infazların hiçbiri gerçekleşmedi. Kısıtlayıcı yasalar, ifade ve toplanma özgürlüğünü sınırlamaya devam etti. Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Kanunu etkili bir biçimde uygulanmadı.

Ölüm Cezası

En az sekiz kişi ölüm cezasına mahkûm edildi ve yılsonunda tahminen 82 kişi infaz sırasında bekliyordu. 26 Aralık 2005'ten beri hiçbir infaz gerçekleştirilmedi.

Haziran ayında, cezanın kaldırılması için yürütülen kampanyaya karşılık olarak Cumhurbaşkanı ölüm cezasına ilişkin yüksek oranlardaki halk desteğini gösteren araştırmadan alıntılar yaparak halkın ortak fikrinin öneminden bahsetti. 9 Ağustos'ta yeni Adalet Bakanı yasanın kaldırılması ile ilgili hedefini açıkladı. Bir gün sonra hükûmetin yasama organı, ölüm cezasının caydırıcı rolüne değinerek kaldırılmasına karşı olduğunu bildirdi.

İfade ve toplanma özgürlüğü

Kasım ayında, polis yarı-resmi Çin delegasyonunun geçidini Tayvan ve Tibet bayraklı anti-Çin sloganları atan grupların girişine kapattı.

Delegasyonun ziyareti sonrasında Toplanma ve Gösteri Yasası'nda yenileşme talep eden öğrenciler, ülkenin her yerinde oturma eylemi gerçekleştirdi. Aralık ayında, hükümet gösterilerin öncelikle polis onayından geçmesi gerekliliğinin kaldırılmasına ilişkin teklif götürdü. Fakat planlı gösterilerin milli güvenlik ve halkın menfaati için polis bildirim ve polis güçlerinin önceliği kuralı korundu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Güçlendirilen Aile içi Şiddetin Önlenmesi Kanunu'nun etkili bir biçimde uygulanmaması yüzünden kurbanlara gerekli koruma sağlanamadı. Haziran ayında, yüksek mahkeme savcısı acil koruma emrinin

yayınlanmasının, yasanın gerektirdiği dört saatlik sınırdan da fazla, hatta günler alabileceğini ortaya koydu. Kadın grupları savcıyı toplumsal cinsiyet bilincine sahip olmamakla eleştirmeyi sürdürdü.

Tayvan'da kadın ticareti devam etti. Kasım ayında, Bakanlar Kurulu İnsan Ticaretine Karşı Yasa Tasarısı'nı onayladı.

Kasım ayında, yasama organı İkinci Dünya Savaşı sırasında Japonya ordusu tarafından uygulanan cinsel kölelik sisteminden kurtulanlara tazminat ödenmesi ve Japonya hükûmetinin özür dilemesi ile ilgili çağrıda bulunan bir önerge geçirdi.

Mülteciler ve Sığınmacılar

İnsan hakları örgütleri mültecilerin korunması ile ilgili kanun çıkarılması ve yasama organı tarafından gözden geçiriliyor olan yasa tasarısına ilişkin kampanyalarına devam ettiler.

Uluslararası Af Örgütü raporu

Tayvan: Polis yapılacak olan protestolarda aşırı güç kullanımından vazgeçmesi gerekiyor. (ASA 38/001/2008)

TOGO

TOGO CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Faure Gnassingbé
Hükümet başkanı:	Gilbert Fossoun Houngbo
	(Eylül ayında Komlan Mally'in yerine geçti)
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	6.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	57.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 134/116
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%53.2

Gözetli mahkûmlarına kötü muamele uygulanması ve insanlık dışı cezaevi koşulları ile ilgili bilgiler kaydedildi. İfade özgürlüğü kısıtlandı.

Arka Plan

Ağustos ayında, başkent Lomé'un yakınındaki bir kumsalda, eski İletişim Bakanı ve Afrika Birliği Örgütü'nün siyasi departman başkanı Atsutse Kokouvi Agbobli'nin cesedi bulundu. Ölüm nedeni saptanamadı.

Uluslararası soruşturma

Ocak ayında, işkencelerle ilgili Özel Raportör bir raporunda, Togolu yetkililerin işkence ile mücadelede sorumluluklarına değindi. Ancak, Özel Raportör ziyaret ettiği birçok polis karakolunda ve Jandarma'da sorguları sırasında gözaltındakilerin kolluk kuvvetleri tarafından kötü muameleye maruz kaldıkları ile ilgili ve mahkûmları dayakla cezalandıran cezaevi gardiyanları tarafından uygulanan kötü muamelelerle ilgili kanıtlara rastladı.

Özel Raportör, gözaltıları sırasında gençlere ve çocuklara uygulanan bedensel cezalar ve insanlık dışı muamelelerin arttığı cezaevi koşulları ile ilgili kaygılarını belirtti.

Ağustos ayında, BM ve insan hakkı savunucuları üzerine Afrika Birliği Özel Raportörleri Togo'da ortak bir görev yürüttü. Toplantılar sırasında hükümet, geçmiş insan hakkı ihlallerinin onlara yol göstereceğini kabul etti. Raportörler, insan hakkı savunucularına karşı düzenlenen saldırıların ve yıldırma eylemlerinin sayısının düşmüş olduğunu kabul etmelerine rağmen, siyasal muhalif olarak görülen insan hakları savunucularına karşı düzenlenen damgalama kampanyaları ile ilgili kaygılarını belirtti. Raportörler, insan hakları savunucularına karşı cezasızlıklara son verilmesine öncelik tanınmasını tavsiye etti.

İfade özgürlüğü

Temmuz ayında, Togo İnsan Hakları Savunucuları Koalisyonu, Görsel ve İletişim Komisyonu (HAAC) Yüksek Otoritesi'nin yetkisini kötüye kullanması ve ifade özgürlüğünü engellemesi ile ilgili kaygılarını ifade etti. HAAC, yetkilileri eleştirdikleri radyo istasyonlarının yayınlarını durdurarak gazetecileri görevden uzaklaştırdı.

■ Ocak ayında, Victoire Radyosu, HAAC'ın radyoda bir spor programındaki tartışmaya katılıp Togo Futbol Konfederasyonu'nu eleştiren gazetecinin görevden alınması talimatına boyun eğdi.

■ Şubat ayında, Nana FM radyosunun gazetecisi Daniel Lawson-Drackey yetkilileri eleştirdiği için HAAC tarafından verilen bir kararla “süresiz olarak görevden uzaklaştırıldı”. Ulusal İnsan Hakları Komisyonu bu kararı “kötüye kullanma, bilgi ve basın özgürlüğü hakkının ihlal edilmesi” olarak nitelendirdi.

■ Temmuz ayında, HAAC Togo'nun güneyindeki Aného'da radyo istasyonu Radio Lumière'nin interaktif yayını durdurdu.

Cezasızlık

Eylül ayında, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ulusal müzakereler için kurulacak olan Doğruluk ve Uzlaştırma Komisyonu (TRC) ile ilgili nihai raporunu Cumhurbaşkanı Faure Gnassingbé'e sundu. Müzakereciler, Togo'daki siyasal şiddeti aydınlatmak için kurulmuş olan TRC'nin niteliği ve kimin vekâlet edeceği ile ilgili Togo'luların görüşlerinin bir araya getirilmesine yardımcı oldular. Rapor, Togo'lu yetkililerden tanıkların, mağdurların ve suçlu olduğu iddia edilen kişilerin güvenliğinin güvence altına alınması için uygun adımlar atması gerektiği çağrısında bulundu.

2005 yılı seçim ihlallerinin mağdurları tarafından dile getirilen şikâyetlerin incelenmesinde hiçbir aşama kaydedilmedi.

TONGA

TONGA KRALLIĞI	
Devlet başkanı:	Kral George Tupou V
Hükümet başkanı:	Feleti Savele
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	72.8 yıl
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.9

Hükümet, Kral'ın idari yetkisini devrettiği yeni bir yönetim sistemi önerisinde bulunmak üzere bir Anayasa ve Seçim Komisyonu kurdu. Ulusal seçimler arifesinde ifade özgürlüğü hükümet tarafından kısıtlandı. Kadınların toprak mülkiyeti üzerindeki eşit hak talebi reddedilmeye devam etti

Yasal gelişmeler

Temmuz ayında Anayasa ve Seçim Komisyonu Kanunu yürürlüğe girdi; kısa süre sonra Kral George Tupou V' tarafından onaylandı. Kanun 2010 yılında hayata geçecek olan yeni yönetim sistemi için önerilerde bulunacak komisyonun kurulmasını sağlıyor yeni yönetim sistemi parlamento temsilcilerinin (genel oy kullanma hakkı yoluyla) sayısının 21'den 30'a çıkması ihtimalini içeriyordu.

2006 yılı Kasım ayında çıkan ayaklanmalar sonrasında Nukualofa'da ilan edilen, her ay uzatılmak suretiyle uygulanan ve güvenlik güçlerine fazladan

yetki veren olağanüstü hal durumu Ağustos ayında nihai olarak kaldırıldı.

İfade özgürlüğü

Nisan ayındaki ulusal seçimler öncesinde hükümet, kendi mülkiyetinde olan Tonga Yayın Kurumu'nun (TBC) siyasi içerikli programlarını ve kampanya yayınlarının kapsamalarını etkin şekilde sansürleyerek ve gazetecilerin basın konferanslarınakatılmalarını engelledi. Hükümet, aynı zamanda seçime iki haftadan az kala TBC'yi ödemesi yapılmış olan siyasi duyuruları programından kaldırmaya zorladı. Seçimlerden sonra sansürler kaldırıldı.

Kadın hakları

Kadının toprak mülkiyeti üzerindeki eşit hak talepleri var olan anayasal düzenlemeler yüzünden reddedilmeye devam etti.

TRİNİDAD VE TOBAGO

TRİNİDAD VE TOBAGO CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	George Maxwell Richards
Hükümet başkanı:	Patrick Manning
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	1.3 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	69.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 20/15
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.4

Polisin uyguladığı yasadışı ölümler ve kötü muamelelerle ilgili daha fazla bilgi kaydedildi. Mahkemeler ölüm cezası kararı vermeye devam etti fakat hiçbir infazlar gerçekleşmedi.

Arka Plan

Eylül ayında, Başbakan güvensizlik oyu almaktan kurtuldu. Basına göre bu tavır, artan suç oranı ve Başbakanın iddia edildiği üzere devlet mülkiyeti olan ve yolsuzluk yaptığı söylenen Trinidad ve Tobago Kent Gelişim Kurumu'nun (UDeCOTT) operasyonları ile ilgili yürütülen soruşturmayı yavaşlatması ve kesintiye uğratmasına karşılık olarak gerçekleşti.

Basın raporlarına göre 2008 yılı içinde 2007 yılındaki rakama göre beri %39luk bir artış ile 545 cinayet vakası kaydedildi.

Şiddet içeren suçların sıklığının artması ve görevini kötüye kullanmaktan sorumlu tutulan polis görevlilerinin adalete teslim edilememesi Trinidad ve Tobago'da Polis Servisi'ne karşı güveni sarsmaya devam etti. Temmuz ayında, Emniyet Müdürü James Philbert yıllar içinde toplumun bazı kısımlarında tecrübe edilen düşük vasıflardaki polislik hizmeti yüzünden Polis Servisi'nin ulusa bir özür borçlu olduğunu kabul etti.

Polis ve güvenlik güçleri

Yıl içinde en az 40 kişinin polis tarafından öldürüldüğü bildirildi. Vakaların çoğunda öldürme olayına karışan polis memurları meşru müdafa amaçlı hareket ettiklerini öne sürdü. Ancak bazı vakalarda tanık ifadelerine göre öldürmeler kanunsuzdu. ■ 8 Ekim'de Russel Samuel, Aşağı Santa Cruz, La Canoa Road'da bir polis memuru tarafından vuruldu. Öldürülmesine şahit olan bölge sakinleri Russel Samuel'in çimlerini biçerken arkasından vurulduğunu ve polis aracına bindirilerek karnına üç kere daha ateş edildiğini ileri sürdüler. Polis memurları Russel Samuel'in bir polis operasyonu sırasında silahını çıkardığını ve silahını bırakması emri verildiğinde onlara doğru ateş ettiği için yakalandığını iddia ettiler. Olay bölge sakinlerini kızdırdı ve protesto etmelerine yol açtı. Olayla ilgili soruşturma yılsonunda hala devam ediyordu.

Polisin ve askerın uyguladığı işkence ve kötü muamelelerle ilgili iddialar kaydedildi.

■ Diego Martin'in komşusu Richplain'de Haziran ayında askerler tarafından yürütölen "tecrit operasyonları" sonrasında bölge sakinlerinin dövölmesi ve kanunsuz gözaltılar ilgili birçok suçlama bulunuyordu. Operasyonun yasallığı sorgulandı zira askerın hangi yetkiye dayanarak bu operasyonu gerçekleştirdiğiaçık değildi.

Polis Şikâyet Makamı, Nisan ayında Senato'ya sunduğu yıllık raporunda kendi yetkilerini açıklığa kavuşturmak içinPolis Şikâyet MakamıKanununda değişiklik önerisinde bulundu. Yılsonuna kadar bu konuyla ilgili harekete geçilmedi.

Adalet sistemi

Yargıç ve avukat yetersizliği olduğubildiriliyordu. Sistematik yıldırma ve tanıkların çoğu kez öldürölmesi

şiddet içeren suçların düşük tespit oranıyla birleşerekarygıya ulaşan vakaların sayısı düşmesine katkıda bulundu. Yıl içinde en az altı devlet tanığının öldürüldüğünün bildirilmesitanık koruma programının yeterliliği ile ilgili endişeleri arttırdı.

Ölüm cezası

On kişi ölüm cezasına mahküm edildi. İngiltere'de bulunan Kraliyet Danışma Meclisi Adli Komitesi'nin ölüm cezasına mahküm edilip beş yıldan fazla infazını bekleyen kişilerin infazlarının gerçekleştirilmemesi kararına dayanarak Ağustos ayında, Yüksek Mahkeme 52 mahkûmun ölüm cezasını ömür boyu hapis cezasınaçevirdi Aralık ayında Trinidad ve Tobago, dünya genelinde ölüm cezalarının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi alyhinde oy kullandı.

TUNUS

TUNUS CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Zine El 'Abidine Ben 'Ali
Hükümet başkanı:	Mohamed Ghannouchi
Ölüm cezası:	uygulamada kaldırıldı
Nüfus:	10.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 23/21
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%74.3

Güvenlik güçleri Gafsa'da göstericilere karşı orantısız güç kullandı. Bu gösterilerde polis iki kişinin ölümüne sebep olurken, aralarında insan hakları savunucuları ve sendikacıların olduğu en az 200 kişi gözaltına alındı ve haklarında kovuşturma başlatıldı. İfade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakkı kısıtlanarak avukatlar ve insan hakları aktivistleri taciz edildi ve hakkında dava açıldı. Gözaltı tutuklularına karşı işkence ve kötü muamelelerle ilgili bilgiler mevcuttu. En az 450 kişi terörlle bağlantılı suçlar nedeniyle adil olmayanbir şekilde yargılanarak cezaevine gönderildi. Ölüm cezası infazlarıyla ilgili moratoryum devam etti.

Gafsa Huzursuzluğu

Güney-doğu Gafsa maden bölgesi, Ocak ayından beri

işsizlik, yoksulluk, yükselen hayat pahalılığı ve bölgesel işveren Gafsa Fosfat Firmasının işe alım uygulamalarına karşı protestolarla gerildi. Buna karşılık, yetkililer Redeyef’e ve diğer kentlere güvenlik güçlerini yerleştirdi, bunlar gösterileri dağıtırken orantısız güç kullanıp iki kişinin ölümüne ve birçok kişinin yaralanmasına sebep oldu. Gösterileri organize eden ya da destek vermekle suçlanan yüzlerce protestocu ve diğer kişiler gözaltına alındı, en az 200 kişi hakkında dava açıldı. Bazıları suçlu bulundu ve 10 yıla varan hapis cezalarına mahkûm edildi. ■ Hafnaoui Maghzaoui 6 Haziran’da güvenlik güçlerinin Redeyef’de protestocuları dağıtmak için açtığı ateşte vurularak öldürüldü. Bazı resmi olmayan kaynaklara göre 26 kişi yaralandı; yetkililer toplam sayıyı sekiz olarak açıkladılar. Yaralılardan Abdelkhalek Amaidi Eylül ayında öldü. Görgü tanıkları polislin uyarıda bulunmadan ateş açtığını ve birçok kişinin sırtlarından ve bacaklarından kurşunla yaralandığını bildirdiler. Adalet Bakanı Hafnaoui Maghzaoui’nin ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirdi ancak güvenlik güçlerinin olayla ilgili herhangi bir hatası bulunduğunu reddetti. ■ Tunus İşçileri Genel Sendikası yerelofisi Genel Sekreteri Adnan Hajji Haziran ayında tutuklandı. Yetkililerin protestolarda liderlik yapmakla suçladığı diğer 37 kişi ile birlikte suç çetesi kurmak, mülkiyete zarar vermeyi amaçlayan bir gruba üye olmak ve diğer suçlardan sorumlu tuttu. Aralık ayında mahkemeye çıkarıldılar, aralarından 33 kişi 10 yıla varan hapis cezalarına mahkum edildi, diğer beş kişi beraat etti.

Yasal ve yapısal gelişmeler

Anayasa, Temmuz ayında oy kullanma yaşını 20’den 18’e düşürmek ve 2009 yılı cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin istisnai hükümler getirmek için değiştirildi. Yürürlükteki istisnai hükümler en az iki yıl için görev yapmış olan seçilmiş siyasi parti liderleri dışındaki kişilerin adaylığını engelliyor. Aralık ayında, yetkililer parlamento ve yerel konseylerde muhalefet partilerinin koltuk sayısını 37’den 50’ye çıkarmak için seçim kanunu değişiklik taslağını açıkladılar.

Ceza Muhakemesi Kanunu Mart ayında değiştirildi. Bu kanun, polislin mahkeme öncesi polis gözaltısında üç günlük süreyi aşmasını sağlayan izni için hâkimlerin sebep göstermesini gerektiren usule ilişkin garantileri güçlendirdi. Temmuz ayında yeni mevzuat, hükümet tarafından kurulmuş olan İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler için Yüksek Konsey’in

bağımsızlığını geliştirmek amacıyla Paris İlkelerine uygun hale getirdi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Terörle bağlantılı suçlarla ilgili davalar adil değildi ve sanıklarınbirçoğu uzun süreli hapis cezasına mahkum edildiler. Yargılananlar arasında Tunus’ta tutuklananların yanı sıra işkence görmeleri riskinin bilinmesine rağmen başka ülkelerden zorla geri gönderilen Tunuslular bulunuyordu. Mahkûmiyet kararları çoğunlukla “itiraflar”a dayanarak verildi. İtiraflar mahkûmlardan mahkemeye çıkarılmadan önce tecrit gözaltısında alındı, ancak mahkûmlar itirafların işkence ile alındığınısöyleyerek mahkemede ifadelerini kabul etmediler. Hâkim ve savcı sorgulaması her zaman olduğu gibi soruşturmada başarısız oldu. Yaklaşık 450 kişi yıl içinde terörle bağlantılı suçlardan mahkûm edildi.

Haziran ayında, İtalyan yetkilileri Sami Ben Khemais Essid’i güvenliği ile ilgili korkularına rağmen zorla Tunus’a geri gönderdi. 2000-2007 yılları arasında gıyabında yargılandığı çok sayıdaki terörle bağlantılı davada askeri mahkeme de dahil verilen kararlarda toplam 100 yıldan fazla hapis cezasına mahkum edilmiş olduğundan Tunus’a vardığında tutuklandı. Hakkında verilen kararlara itiraz etti, Temmuz ve Kasım ayında davasına yeniden bakıldı ve iki ayrı suçtan 8 ve 11 yıllık cezaya mahkum edildi.

2005 yılında Tunus Güvenlik Birimi’nde tecrit altında tutulurken işkence gördüğünü iddia eden Ziad Fakraoui, Mayıs ayında serbest bırakıldı fakat 25 Haziran’da, Uluslararası Af Örgütü’nün insan hakkı ihlalleri ile ilgili Tunus raporunda onun durumuna yer vermesinden iki gün sonra, devlet güvenlik görevlileri tarafından tekrar tutuklandı. Savcı sorgusuna çıkarılmadan yedi gün boyunca tecrit gözaltısında tutulup terörist örgüte katılmak ve teröre teşvik etmekten sorumlu tutuldu. Aynı suçlardan 2005 yılında tutuklanıp hapis cezasına mahkum edilmişş. 25 Kasım’da bütün suçlardan beraat edip serbest bırakıldı.

Siyasi mahkûmlar- serbest bırakılanlar

Kasım ayında, 44 siyasi mahkûm Cumhurbaşkanı Ben Ali’nin iktidara gelişinin 21. yıl dönümünedeniyle şartlı olarak bırakıldı. İçlerinden 21 mahkûm yasaklanmış İslamcı örgüt Ennahda’ya üye olmaktan dolayı hüküm giydikten sonra uzun hapis cezalarına mahkum edilmişti. Ennahda liderlerinin en sonuncusu hala tutuklu ve bu kişilerin birçoğu 15

yıldan beri cezaevindeydi. İçlerinden bazılarının kötü muamele ve uzun süreli tecrit dahil ağır koşullar sebebiyle acil tıbbi tedaviye ihtiyaç duydukları kaydedildi.

Bırakılan diğer siyasi mahkûmlar gibi birçoğunun 1992 yılındaki yargılanmaları sırasında “idari denetim” düzenine maruz kalmış oldukları kaydedildi. Bu sebeple sık aralıklarla belli bir polis karakoluna gidip rapor vermeleri gerekiyordu. Bu kısıtlamalar seyahat özgürlüklerini kısıtlayıp işe girmelerini ve tıbbi yardım almalarını engelledi. Bazı durumlarda ise en yakın aile üyelerinin pasaport talepleri reddedildi. Kasım ayında serbest bırakılanlar arasında olan Enhanda eski lideri Sadok Chourou 3 Aralık’ta evinde yeniden gözaltına alındı. Üç gün sonra Enhandayı kastederek “yasaklı bir organizasyonu korumaktan” suçlanarak bir yıl hapis cezasına mahkum edildi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Polis karakollarında ve Devlet Güvenlik Birimi tarafından yönetilen gözaltı merkezlerinde kötü muamele ve işkence uygulandığı ile ilgili bilgiler kaydedildi. Tutuklular tecritte olduklarında özellikle risk altındaydılar. ■ Jaber Tabbabi 5 Haziran’da Gafsa protestoları ile bağlantısından dolayı gözaltına alındı. Polis tarafından Redeyef’de işkence gördüğünü söylediği polis karakoluna sürüklenerek götürüldü ve kıyafetleri yırtılarak sürekli olarak dövüldü. Oradan götürüldüğü Metlaoui’deki polis karakolunda gözleri bağlanarak çömelmiş bir pozisyonda makatına cop sokuldu. Başındaki kesiğe 16 dikeş atılması gerekti. Gafsa’da ilk derece mahkemesde sorgu yargııcı önüne çıkıncaya kadar çıplak bir biçimde tutulduğunu ifade etti. Hâkim, avukatının işkencenin kanıtlanması amacıyla tıbbi tetkik talebini reddetti ancak hemen serbest bırakılması kararını verdi. 9 Haziran’da herhangi bir suçlama olmaksızın serbest bırakıldı.

İfade özgürlüğü

Hükümet medya üzerindeki sıkı kısıtlamaları korudu ve birçok gazeteci mesleki eylemlerinden dolayı ilgisiz görünen suçlar nedeniyle kovuşturuldu.

Al-Hiwar Ettounsi adlı bir Tunus televizyon kanalı için çalışan gazeteci Fahem Boukadous, Gafsa protestoları ve güvenlik güçlerinin insan hakkı ihlalleri ile ilgili yayın yaptığı için “suç örgütüne üye olmak” ve “kamu düzenini bozan yalan bilgiler yaymakla” suçlandı. Gazeteci kaçarak saklandı, 12 Aralık’ta diğer

37 kişi (yukarıda belirtilen) ile birlikte gıyabında yargılandı ve altı yılhapis cezasına mahkum edildi. Naziha Rjiba Ekim ayında Savcı tarafından mahkemeye çağrıldı ve muhalif bir gazete olan *al-Mouatinoun*’da yazdığı bir makalesi nedeniyle sorguya alındı. Makale hükümeti, 1998 yılında yayınlanması izni verilmemesinedeniyle kurduğu internet haber magazini Kalima sitesiniortadan kaldırmakla suçluyordu. Birkaç gün önce, İçişleri Bakanlığı, *al-Mouatinoun* gazetesinin söz konusu makalenin yayımlandığı nüshasına el koymuştu.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları aktivistleri ve savunucuları, kapalı ve ağır gözetimemaruz bırakan, insan hakları STK’larının yasal olarak kayıt edilmelerini engelleyen, etkinliklerine mani olan, telefon hatlarını ve internet bağlantılarını kesip iletişim kanallarına müdahale eden yetkililer tarafından taciz edilip, korkutuldu. ■ Haziran ayında, Uluslararası Af Örgütü’nün Paris’teki basın toplantısında Tunus’taki insan hakkı ihlalleri ile ilgili konuşma yapan iki avukat ve insan hakkı savunucusu Tunus’a döndüklerinde güvenlik görevlileri tarafından taciz edildi. Samir Dilou ve Anouar Kousri, basın toplantısıyla ilgili sorgulayan ve Tunus’un itibarını zedeleyerek yanlış bilgiler yaymakla suçlayan polise rapor vermeleri istenerek hava alanında kısa bir süre tutuldular. Samir Dilou’e bu tarz eylemleri bırakmaması halinde hakkında kovuşturma başlatılacağı söylendi.

Kadına yönelik şiddet

Eylül ayında, Tunus Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesi Antlaşması ile ilgili BM Seçmeli Protokolünü kabul etti. Kasım ayında, yetkililer aile içi şiddet mağduru kadınlar için “yardım hattı” başlattı.

Ölüm cezası

Hükümet infazlarla ilgili fiili moratoryumu korudu ancak birçok mahkûm ölüm cezası için sırada bekliyordu. Şubat ayında, Tunus Temyiz Mahkemesi Aralık 2007’deki Soliman davasında verilmiş olan iki ölüm cezası hükmünden birini hafifletti fakat diğerini onayladı. İmed Ben Amar’ın mahkûmiyeti müebbet hapse çevrildi fakat Saber Ragoubi’nin ölüm cezası onaylandı.

2008 yılı Mart ayında, Parlamento’nun farklı partilerden 25 üyesi ölüm cezasının kaldırılması ile ilgili bir yasa tasarısı sundular ancak yılsonuna kadar tam olarak dikkate alınmadı.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporları

🇺🇸 Uluslararası Af Örgütü'nün bir temsilcisi Şubat ayında Soliman davasındaki ilerlemeleri gözlemek için Tunus'a gitti.

🇹🇺 Tunus: Mahkemenin ölüm hükmünü destekleyen kararı adaletin yerine getirilmesi için bir başarısızlığı (21 Şubat 2008).

🇹🇺 Güvenlik adına: Tunus'ta her zamanki ihlaller (MDE 30/007/2008)

🇹🇺 Tunus: Artan fiyatlara karşı çıkan göstericinin ölümü ile ilgili açık soruşturması (MDE 30/008/2008)

🇹🇺 Tunus: Resmi yalanlamalara rağmen ihlaller devam ediyor. (MDE 30/010/2008)

🇹🇺 Tunus: Eski siyasi suçlular tacize uğruyor. (MDE 30/012/2008)

🇹🇺 Tunus: Bir adaletsizlik olarak sendika liderlerinin davası 12 Aralık 2008

TÜRKİYE

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Abdullah Gül
Hükümet başkanı:	Recep Tayyip Erdoğan
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	75.8 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.4 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 35/26
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%87,4

Siyasi istikrarsızlık ve askeri çatışmalar ortamında, insan hakları zarar gördü. Muhalif görüşler tehditlerle ve kovuşturmalarla karşılanırken, işkence ve diğer kötü muamele hakkında gelen haberler arttı. Barışçıl toplanma özgürlüğü hakkı reddedildi ve kolluk kuvvetleri gösterileri dağıtmak için aşırı güç kullandı. İfade özgürlüğünü kısıtlamak için terörle mücadele kanunları da kullanıldı. Kolluk kuvvetlerini insan hakları ihlalleri için adalet önüne çıkarmaya yönelik engellerin varlığı sürerken, başta terörle mücadele mevzuatına dayanarak açılan davalar olmak üzere adil olmayan yargılamalar devam etti. Askerlik hizmetine karşı vicdani ret hakkının tanınması konusunda hiçbir ilerleme kaydedilmedi. Mültecilerin zorla geri gönderilmelerinde artış gözlemlendi. Cinsel yönelimlere ve toplumsal cinsiyet kimliğine dayanan ayrımcılık sürdü. Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddeti önlemeyi amaçlayan kanunların uygulanmasında yavaş kalındı.

Arka plan

Anayasa Mahkemesi'ndekiler dâhil olmak üzere toplumu kutuplaştıran hukuk savaşları ve Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ile Türk Silahlı Kuvvetleri arasındaki silahlı çatışmalar; siyasi gerilim ve istikrarsızlığın artmasına sebep oldu.

Örgütlenme özgürlüğü hakkını tehdit eden davalarda; laiklik karşıtı faaliyetlerin odağı olduğu gerekçesiyle Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ile ülkenin birlik ve bütünlüğüne karşı faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle Demokratik Toplum Partisi (DTP) kapatılma riski ile karşı karşıya geldi. Anayasa Mahkemesi Temmuz ayında AKP'nin kapatılması talebini reddetti, yılsonuna gelindiğinde DTP'ye yönelik dava devam ediyordu.

Kadınların üniversitelerde başörtüsü takmalarını engelleyen yasağı kaldırmaya yönelik anayasal değişiklikler Şubat ayında parlamento tarafından kabul edildi, fakat Haziran ayında Anayasa Mahkemesi devletin laiklik ilkelerini ihlal ettikleri gerekçesiyle değişiklikleri iptal etti. Bununla birlikte karar, başkalarının insan haklarına dayanarak inanç ve vicdan özgürlüğüne getirilen bu sınırlandırılmanın gerekliliğini yeterli bir şekilde ortaya koymadı.

Temmuz ayında; aşırı milliyetçi ve devlet kurumları ile bağlantılı olduğu iddia edilen Ergenekon adlı bir şebekeye yönelik çığır açan kovuşturmanın iddianamesi sunuldu. Seçimle göreve gelmiş hükümeti siyasi suikastlar ve şiddetli kışkırtma yoluyla şiddet kullanarak devirmeye yönelik bir komplo iddiası ile ilişkili olarak, aralarında emekli üst düzey ordu mensuplarının da bulunduğu 86 kişi hakkında birçok suçlamada bulunuldu. Yılsonu itibariyle dava devam ediyordu.

Ordu ve PKK arasındaki silahlı çatışmalar devam etti ve doğu ve güneydoğu illerinde geçici güvenlik bölgelerinin kullanımı arttı. Genellikle kimliği belirsiz bireyler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen bombalı saldırılar sivillerin ölümüne ve yaralanmasına yol açtı. Ordu, Kuzey Irak'taki PKK üslerini hedef alan askeri müdahalelerde bulundu. Ekim ayında parlamento, silahlı kuvvetlere Kuzey Irak'a daha fazla askeri müdahale yapabilmesi için yetki verdi.

Çatışmalar ortamında, Kürt kökenli Türkiye vatandaşları kimliği belirsiz bireyler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen taciz, saldırı ve mülke zarar verme gibi artan düşmanlık olaylarına maruz kaldılar. Eylül ayında, bu gibi saldırılar Türkiye'nin batısında bulunan Altınova ilçesinde birkaç günden fazla sürdü.

İfade özgürlüğü

İnsan hakları savunucuları, yazarlar, gazeteciler ve diğerleri adil olmayan kanunlara dayanarak haksız yere yargılandılar ve hâkimler ve savcıların keyfi kararlarına maruz kaldılar. Ceza Kanunu'nun 301. maddesi Nisan ayında meclis tarafından değiştirildi fakat ifade özgürlüğüne adil olmayan bir sınırlama getirmeye devam etti. Değişikliklerin gerektirdiği gibi; Adalet Bakanı'nın izniyle 301. madde kapsamındaki soruşturmalar devam etti. Diğer maddeler ve kanunlar ifade özgürlüğünü sınırlandırmaya yönelik olarak kullanılmaya devam etti. Mahkemeler, gönderilen ögeler gerekçesiyle internet sitelerini kapatırken de orantısız şekilde hareket etti.

Muhalif görüşlerini ifade eden kişiler, kimliği belirsiz kişiler veya gruplar tarafından şiddet ile tehdit edilerek risk altında kalmaya devam etti. Birkaç vakada polis koruması sağlandı.

■ Ağustos ayında Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin, yazar ve insan hakları savunucusu Hrant Dink'in 2007 yılında gerçekleşen cinayetinde devletin sorumluluğu olduğunu iddia eden açıklamaları nedeniyle yazar Temel Demire' e 301. madde kapsamında dava açılmasına izin verdi.

■ Tamamı Diyarbakır Yenişehir Belediye Çocuk Korosu üyesi dokuz çocuk, bir kültür festivalinde diğer şarkıların yanı sıra bir Kürtçe marş söylemeleri nedeniyle Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2 maddesi uyarınca yargılandı. İlk duruşmada beraat ettiler, fakat koro şefi Duygu Özge Bayar için çıkarılmış olan tutuklama emri yürürlükte kaldı.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucularının çalışmaları gayri meşru kovuşturmalarla engellendi ve yüksek profilli bazı insan hakları savunucuları sürekli cezai kovuşturmalara maruz kaldı. İnsan hakları Sivil Toplum Örgütleri çalışmaları konusunda aşırı idari denetime tabi tutuldu. İnsan hakları savunucuları, çalışmaları sebebiyle kimliği belirsiz bireyler veya gruplar tarafından tehdit edildi.

■ Orhan Kemal Cengiz, 2007 yılında Malatya'daki bir Hıristiyan yayınevine düzenlenen saldırıda öldürülen üç kişinin ailelerini temsilen yürüttüğü hukuksal çalışmaları nedeniyle tehditler aldı. Yetkililer kendisine bir koruma sağladı ve tehditleri soruşturdu. ■ Ocak ayında İnsan Hakları Derneği (İHD) Adana Şubesi başkanı Ethem Açıkalin yargısız infaz olduğu iddia edilen bir olay hakkındaki basın konferansına

katıldıktan sonra Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2 maddesi uyarınca yargılandı. Ağustos ayında, Ethem Açıkalin ve bir diğer İHD üyesi Hüseyin Beyaz, DTP üyelerinin tutuklanmasını soruştururken polis tarafından kötü muameleye tabi tutulduklarını söylediler. Hüseyin Beyaz'ın kolu kırılmıştı. Ethem Açıkalin ve Hüseyin Beyaz'a “Polis memuruna mukavemet” gerekçesi ile soruşturma açıldı.

Toplanma özgürlüğü

Meşru neden olmaksızın bazı gösteriler yasaklandı ve Kürt nüfusunun yoğun yaşadığı güneydoğu bölgesi başta olmak üzere izinsiz yapılan gösteriler sıklıkla barışçıl yöntemler denenmeden, aşırı güç kullanılarak dağıtıldı. Çatışmalar sırasında polis, ölümler ve yaralanmalara neden olacak şekilde plastik mermi ve hakiki mühimmat kullandı. Göstericiler tutuklandı ve kötü muameleye maruz kaldı. Bazı durumlarda çocuklar, yetişkin gözaltı merkezlerinde tutuldu. Geçmişteki gösteriler sırasında güvenlik güçleri tarafından kötü muamelede bulunduğu iddiaları yeterince soruşturulmadı.

■ Özellikle Kürt toplumu tarafından kutlanan, 21 Mart gündönümünden sonraki geleneksel Newroz/Nevruz kutlamalarına Türkiye'nin güneydoğusunda izin verilmedi. Televizyon görüntüleri kolluk kuvvetlerini, izinsiz gelişen gösterilerden sonra, insanları döverken gösterdi.

■ Kolluk kuvvetleri, Hakkâri'de bir gösteride tutuklanan 15 yaşındaki C.E.'ye kötü muamele yaparken kamera ile görüntülendi, ancak savcı suçlamayı reddetti. Bununla birlikte C.E. gösteriye katılması sebebiyle yargılandı.

■ İstanbul'daki Taksim Meydanı'nda İşçi Bayramı gösterileri için izin; güvenliğe yönelik tehdit oluşturacağı gibi temellendirilmemiş bir gerekçeyle yeniden verilmedi. 1 Mayıs'ta İstanbul'da izinsiz gösteri yaptıkları gerekçesiyle 530 civarında kişi gözaltına alındı.

■ Ekim ayında Türkiye'nin güney ve doğu illerinde, hapisteki PKK lideri Abdullah Öcalan'ın kötü muameleye maruz kaldığı iddialarını protesto için gösteriler yapıldı. Yüzden fazla çocuğun gösteriler ile bağlantılı olarak 20 yıldan fazla hapis cezası öngören suçlarla itham edildiği bildirildi. Bunlara ek olarak, Adana Valisi, gösterilere katılan çocukların ailelerine sağlık hizmetleri ve tedaviye erişim imkânı veren yardımları geri çekme tehdidinde bulundu. Toplu cezalandırmanın bir şekli olan bu hareket, herkesin

ayırım yapılmaksızın sağlık hizmeti alma ve uygun hayat standartlarında yaşama hakkına yönelik bir tehdit teşkil etti. Polis ile bazen şiddet içeren düzeyde karşı karşıya gelen yetişkin ve çocuklar terörle mücadele kanunlarına dayanarak yargılandı.

Aşırı güç kullanımı

Dur emrine uymadığı iddia edilen kişilerin polis tarafından vurulması konusunda gelen bilgiler arttı. Birçok vakada ölüm veya ciddi yaralanma tehdidi dolayısı ile ölümcül güç kullanımının zorunlu hale geldiği ispatlanamadı.

■ Kasım ayında, 14 yaşındaki Ahmet Yıldırım polis memurları tarafından yakın mesafeden vuruldu ve belden aşağısı felç oldu. Polis, Ahmet Yıldırım'ın kullanmakta olduğu motosikleti çalmış olmasından şüphelendiklerini ve dur ihtarına uymadığı için lastiklere ateş ettiklerini açıkladı. Görgü tanıkları herhangi bir dur ihtarı yapılmadığını belirtti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İşkence ve diğer kötü muamele haberleri 2008 süresince, özellikle resmi gözaltı mahalleri dışında ve ayrıca karakol ve cezaevlerinde arttı. Siyasi suçların yanı sıra adli suçlarla itham edilen kişiler de kötü muameleye maruz kaldı. Kolluk kuvvetleri tarafından kötü muamele gördüğünü açıklayan bireylere yönelik genellikle karşı suçlamalar getirildi.

■ Ekim ayında Engin Çeber İstinye polis karakolunda ve İstanbul Metris cezaevinde alıkonulduktan sonra hastanede öldü. Yapılan otopsi, ölüme kafaya yönelik darbelerin yol açtığı travmaya bağlı beyin kanamasının sebep olduğunu gösterdi. 19 kolluk memuru açığa alındı ve 60 devlet memuruna yönelik bir iddianame hazırlandı; bunlardan bazıları işkence yapmakla suçlandı. Kendi türünde ilk olan bir beyanla, Adalet Bakanı Engin Çeber'in ailesinden özür diledi ve ölümün işkenceye bağlı olabileceğini kabul etti.

Cezaevi koşulları

Yüksek güvenikli “F tipi” cezaevlerinde mahkûmlara tanınan bir araya gelme zamanını geliştirmeyi amaçlayan 2007 tarihli hükümet genelgesinin uygulamaya geçirilmesinde hiçbir ilerleme kaydedilmedi. Cezaevlerinde ve nakil sırasında kötü muameleye ilişkin iddialar hiç kesilmedi. Mahkûmlar hücreye kapatılma da dâhil çeşitli cezalarla keyfi olarak istismar edildi. Siyasi kökenli suçlarla itham edilen veya suçlu bulunan kişiler için küçük grup

tecridi, cezaevi sistemi içerisinde bir sorun olarak kalmaya devam etti.

■ İşkencenin Önlenmesi için Avrupa Komitesi, Mart ayında PKK lideri Abdullah Öcalan'ın cezaevi koşullarıyla ilgili olarak; belirli tıbbi testlere tabi tutulmasını, fiziki koşullarının geliştirilmesini ve dış dünya ile temasını arttırmak için Türk yetkililerin adım atmasını tavsiye eden bir rapor yayımlandı.

Adil olmayan yargılamalar

Özellikle terörle mücadele mevzuatı kapsamında yargılanan kişiler için uzun süren ve adil olmayan yargılamalar sürdü. Terörle mücadele kanunlarına dayalı mahkûmiyetler sıkça temelsiz veya güvenilir delillere dayanmaktaydı.

■ Haziran ayında, Murat Işıkkırık, bir PKK üyesinin cenazesine katılması ve eliyle “V” şeklindeki zafer işaretini yaparken görüntülenmesi deliline dayanarak “terörist bir örgütün üyesi olma” nedeniyle yedi yıl hapis cezasına mahkûm edildi.

■ Eylül ayında, Selahattin Ökten, PKK için silahlı faaliyetlerde bulunması nedeniyle ömür boyu hapis cezasına mahkûm edildi. İşkence altında alındığı iddia edilen temelsiz bir tanık beyanına dayanılarak suçlu bulunmuştu.

Cezasızlık

Kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlalleri konusundaki soruşturmalar eksik, yargılamalar da yetersiz kaldı. Resmi insan hakları mekanizmaları etkisizdi.

■ 2007 yılında gerçekleşen Hrant Dink cinayeti ile ilişkili oldukları gerekçesi ile yargılanan kişilerin davasına devam edildi. Ayrı bir soruşturmada, cinayeti engelleyebilecek bir istihbarat aldıkları halde harekete geçemedikleri iddia edilen sekiz jandarma mensubu görevi ihmal ile suçlandı.

■ Kasım ayında Yargıtay, Alpaslan Yelden'in 1999 yılında İzmir'de gözaltında ölümü nedeniyle suçlu bulunan sekiz polis memurunun mahkûmiyet kararını bozdu. Yargıtay, polis memurlarının işkenceye katıldığına dair delillerin yetersiz olduğu hükmüne vardı.

■ Aralık ayında, Haziran 2007'de gözaltında ölen Mustafa Kükçe'nin ailesi tarafından polis memurlarına yönelik yapılan suç duyurusu savcılık tarafından reddedildi. Savcı, beyin kanaması sonucu gerçekleşen ölümün gözaltına alınmadan önceki bir düşme nedeniyle olabileceği sonucuna vardı. Gözaltındaki son

tıbbi rapor; Kükçe'nin yaralarının kötü muamelelerin yol açtığı yaralarla örtüştüğü tespitini içeriyordu. Bu soruşturma aynı zamanda Mustafa Kükçe'nin gözaltı işlemine dair hiç bir kayıt tutulmadığını ve kameraların hizmet dışı olması sebebiyle olayın gerçekleştiği polis karakolundan hiç bir görüntü kaydının alınmadığını ortaya çıkardı.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Kimliği belirsiz gruplar veya bireylerce düzenlenen ve sivilleri hedef alan bombalı saldırılar devam etti. Örneğin Temmuz ayında İstanbul Güngören'de bir bombanın patlaması sonucunda 17 kişi öldü. ■ Ocak ayında Diyarbakır'da, askeri personeli hedef alan ve PKK tarafından düzenlendiği açık olan bir saldırı sonucu dokuz sivil öldü.

Düşünce mahkumları – vicdani retçiler

Zorunlu askerlik hizmeti için hiçbir sivil alternatif yok ve vicdani retçilerin askeri hizmetten kaçınmaları nedeniyle tekrar tekrar yargılanmalarının önlenmesi için yapılacağı vaat edilen yasal reformlar başlatılmadı. Hem vicdani retçiler, hem de destekçileri “halkı askerlikten soğutmak” gerekçesiyle Ceza Kanunu'nun 318. Maddesi uyarınca yargılandı.

■ Halil Savda askerlik hizmetine karşı vicdani reddi nedeniyle Mart ayında yeniden hapsedildi. Haziran ayında, İsraili vicdani retçileri desteklemek için 2006 yılında yapılan bir basın toplantısına katılmasından dolayı Ceza Kanunu'nun 318. maddesi uyarınca ek 5 ay hapis cezasına mahkûm edildi.

■ Haziran ayında vicdani retçi Mehmet Bal askerlik hizmetinden kaçtığı gerekçesiyle alıkondu. Bal, askeri gözaltında defalarca dövüldüğünü belirtti.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Yasalar, cinsel yönelimler ve toplumsal cinsiyet kimliklerine dayalı ayrımcılığa yol açacak şekilde yorumlanmaya devam etti. Kolluk kuvvetlerinin transgender bireylere şiddet uyguladığı iddiaları sürdü.

■ Mayıs ayında İstanbul'daki yerel bir mahkeme, amaçlarının “ahlaki değerlere ve aile yapısına aykırı” olduğu gerekçesiyle İstanbul Valiliği'nin yaptığı suç duyurusu neticesinde açılan davada lezbiyen, gey, biseksüel, travesti ve transseksüel bireyleri destekleyen bir dernek olan Lambda İstanbul'un kapatılması hükmüne vardı.

■ Travesti bir birey, Uluslararası Af Örgütü'ne; Şubat

ayında sokaktan alındığını, Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğünü, burada polis tarafından aşağılandığını ve dövüldüğünü söyledi. Altı saatın sonunda para cezası ödeyip serbest bırakıldı.

■ Temmuz ayında Ahmet Yıldız İstanbul'da apartmanının önünde vurularak öldürüldü; eşcinsel “namus” cinayeti olduğundan şüpheleniliyor. Yıldız, akrabalarından aldığı tehditler nedeniyle savcılığa suç duyurusunda bulunmuştu.

Mülteciler ve sığınmacılar

Mültecilerin ve sığınmacıların ciddi insan hakları ihlalleri riski altında oldukları ülkelere zorla geri gönderilmelerinde artış yaşandı. Sığınmacıların ölümleri veya yaralanmaları ile sonuçlanan usulsüz sınır dışı etme olaylarına dair raporlar da mevcuttu.

■ Bir grup Özbek mülteci ilki Eylül, diğeri Ekim ayında olmak üzere iki kere İran'a zorla geri gönderildi. İlk zorla geri gönderme sırasında grup üyelerinin dövüldükleri ve İran'a dönmezlerse tecavüze uğrayacakları yönünde tehdit edildikleri belirtildi.

■ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne göre, Nisan ayında, Türk polisinin mülteci ve sığınmacılardan oluşan 18 kişilik bir grubu Türkiye-İrak sınırındaki hızla akan bir nehri geçmeye zorlaması sonucu dört kişi boğuldu.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadın ve kız çocuklarını şiddete karşı korumak üzere tasarlanmış kanun ve yönetmelikler eksik bir şekilde uygulandı. Yetersiz kaynaklar ve hükümet kurumlarının harekete geçmemesi, Başbakan tarafından 2006 yılında çıkarılan ve aile içi şiddet ile “namus” cinayetlerinin önlenmesini amaçlayan genelgeyi zayıflattı. Kadın şiddet mağdurlarına koruma sağlanması için, nüfusu 50,000'in üzerinde olan her bir yerleşim birimi için en az bir sığınma evi öngören 2004 tarihli Belediye Kanunu kapsamındaki ilerlemeler sınırlıydı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🗺️ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında Türkiye'yi ziyaret etti.

📄 Türkiye: Türk Hükümeti'ne Memorandum(EUR 44/001/2008)

📄 Türkiye: UAÖ Bombalı Saldırıları Kınadı (EUR 44/014/2008)

📄 Türkiye: Göstericilerin haklarına ve güvenliğine saygı duyulmalı, 30 Nisan 2008

📄 Türkiye: Vali göstericiler ve ailelerinin sağlık hizmetlerine ulaşma hakkını dondurmakla tehdit etti, 29 Ekim 2008

TÜRKMENİSTAN

TÜRKMENİSTAN

Devlet ve hükümet başkanı:	Gurbanguly Berdymukhamedov
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	62.6 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 104/84
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%98.8

Bağımsız gazeteciler ve aileleri tehdit edildi ve işlerini yapmaktan alıkonuldu. Birçok sivil toplum aktivisti adil olmayan yargılamalar sonrasında mahkum edildi ve tecritte tutuldu. Polis, güvenlik güçleri ve diğer hükümet yetkilileri için yayılmış cezasızlık söz konusuydu. Etnik azınlıklara karşı ayrımcılık devam etti.

Arka Plan

AB'den temsilciler Nisan ayında ve tekrar Haziran ayında hükümet ile “insan hakları diyaloglarının” ilk serisi için başkent Aşkabat'ı ziyaret etti. Nisan ayında, sürgündeki Türkmenistan aktivistleri dahil olmak üzere insan hakları aktivistleri üzerindeki baskı yoğunlaştı. Uluslararası Kızıl Haç Komitesi(ICRC) gibi bağımsız gözlemcilerin mahkumlara ve mahkum ailelerine erişimi reddedilmeye devam etti.

Eylül ayında, Cumhurbaşkanı'nın yetkisini artıran fakat aynı zamanda parlamentonun rolünü de genişlettiği söylenen yeni bir Anayasa Halk Konseyi tarafından onaylandı.

Muhalefet baskısı

■ Sosyal aktivist ve muhtemel düşünce mahkumu Valeri Pal işyerinden eşya çalma suçundan Şubat ayında 12 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Destekçileri ona karşı bu davanın yurt dışındaki insan hakları savunucuları ile temasları nedeniyle cezalandırmak için uydurulduğuna ve yargılamanın adil olmadığına inanmaktaydı. 2004 yılında kısmi felç geçirdi ve diğer ciddi sağlık problemleri söz konusuydu. Eylül ayında, cezaevinde kalp krizi geçirdi. Daha sonra eşi ciddi konuşma problemi yaşadığını söyledi. Tıbbi tedaviye erişimi konusunda ciddi endişe bulunuyordu. Valeri Pal 7 Aralık tarihinde başkanlık affı ile Mary şehrindeki cezaevinden tahliye edildi. ■ Eski politik muhalif Gulgelder Annaniyazov Aşkabat'ta bir mahkemedeki kapalı yargılama sonrasında 7 Ekim

tarihinde 11 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Hangi hükümler altında suçlandığı bilinmiyordu. Gulgelder Annaniyazov 1999 yılında ülkesinden ayrılmış ve mülteci statüsünün verildiği Norveç'te yaşamıştı. Haziran 2008'de Türkmenistan'a geri döndü ve 24 Haziran tarihinde tutuklandı. Yıl sonitibariyle tecritte tutulmaya devam ediliyordu.

Zorla kaybedilmeler

■ Önceki Cumhurbaşkanı Niyazov'un yönetimi sırasında Dışişleri Bakanı olan Boris Shikhmuradov'un ailesi Aralık 2002 sonlarından bu yana kendisiyle temasa geçemedi ve Shikhmuradov'un o tarihten bu yana nerede olduğu bilinmiyor. Boris Shikhmuradov Aralık 2002 başlarında kapalı bir yargılama ile 25 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Halk Konseyi ertesi gün mahkumiyetini ömür boyu hapis cezasına artırdı.

Düşünce mahkumları

■ İnsan hakları savunucuları Annakurban Amanklychev ve Sapardurdy Khadzhiiev “yasadışı kazanç, mühimmat veya ateşli silahlarbulundurma veya satışı” nedeniyle adil olmayan bir yargılama sonrası Ağustos 2006'da verilen yedi yıl hapis cezasını çekmeye devam etti. Her ikisi de Sivil Toplum Örgütü olan Türkmenistan Helsinki Vakfı ile ilişkilendirildi. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (OSCE) Ağustos ayında hükümet kaynaklarının OSCE'ye Annakurban Amanklychev'in “kamu memnuniyetsizliğini desteklemek için bilginin yasal olmayan yollarla toplanması” ve “materyalleri yabancı vatandaşlara iletmek” nedeniyle gözaltına alındığını söylediğini raporladı. Annakurban Amanklychev ve Sapardurdy Khadzhiiev *Radio Free Europe/Radio Liberty* muhabiri Ogulsapar Muradova ile birlikte yargılandılar. Muradova tartışmalı koşullar altında Eylül 2006'da gözetim altındayken öldü.

İfade özgürlüğü

Yetkililer internete erişimi artırdılar fakat insan hakları ihlalleri hakkında makale yayınlayan ve hükümet politikalarını eleştiren internet sitelerini daha etkin şekilde bloke etmek için adımlar attılar.

Yetkililer Nisan ayında bağımsız sivil toplum aktivistleri ve gazetecilee yönelik bu kişileri ve ailelerini tehdit eden yeni bir baskı dalgası başlattılar. Yetkililer yabancı basın kuruluşları ve yurtdışı merkezli Sivil Toplum Örgütlerine bazıları takma ad kullanarak katkı sağlayan kişileri belirlemek istediklerini söylediler.

Kasım ayında *Radio Free Europe/Radio Liberty* katılımcılarının tüm cep telefonları bloke edildi. ■ 3 Nisan tarihinde Gurbansultan Achilova Aşkabat'taki Ulusal Güvenlik Bakanlığı'na davet edildi. Yetkililer kendisine akreditasyon belgesi verene kadar *Radio Free Europe/Radio Liberty* için çalışmayı durduracağını belirten bir mektup imzalaması gerektiği söyledi. Radyo istasyonu Achilova'nın akreditasyon belgesini onaylatmayı başaramadı. Akreditasyon belgesi olmaksızın Gurbansultan Achilova gazeteci olarak çalışmaya devam ettiği takdirde tutuklanması söz konusu olacak.

■ Bir *Radio Free Europe/Radio Liberty* katılımcısı olan Gurbandurdy Durdykuliev Mayıs ayında 2006'dan beri Balkan bölgesi psikoloji hastanesi doktorları ve Ulusal Güvenlik Bakanlığı memurları tarafından birçok kez ziyaret edildiğini, psikiyatrik kontrol için hastaneye gitmesinin istendiğini raporladı. Durdykuliev 2004'den 2006'ya kadar psikiyatri hastanelerinde zorla kapatılmıştı. Nisan 2008'de evi tehdit edici grafiti ile boyandı ve verandasına yanan şişeler atıldı. Amaçlananın *Radio Free Europe/Radio Liberty* ile işbirliği yapma konusunda cesaretini kırmak olduğuna ve yerel sosyal ve ekonomik problemler hakkında yetkililere şikayet etmesinden vazgeçirilmeye çalışıldığına inanmaktadır.

Yıl boyunca İnsan Hakları için Türkmen Girişimi internet sitesinde Cumhurbaşkanı Berdymukhamedov'u adam kayırma ile suçlayan bir dizi makale yayınladı. İnternet sitesi aynı zamanda Türkmenistan'daki insan hakları ihlalleri konusunda raporlar ve makaleler yayınladı ve hükümet politikaları ve uygulamaları hakkında kritik yorum sundu. Cumhurbaşkanı'nın bu internet sitesine Türkmenistan'da erişimin bloke edilmesini ve internet sitesine katkıda bulunanların belirlenmesini emrettiği bildirildi.

Barınma hakkı – ‘propiska’

“*Propiska*” – daimi ikametgah adresini kaydettirme sistemi insanların yerleşime, istihdama, sosyal faydalara, sağlık hizmetlerine ve eğitime erişim haklarını kısıtlamaya devam etti. Sistem aynı zamanda birçok düzenlemesinin rüşvet ödeyerek bypass edilebilmesiyle yolsuzluğun geliştiği bir alan haline geldi. “*Propiska*” yetkililer tarafından insanları ülke içinde hareket etmek özellikle iş bulmak için başkente gelmekten alıkoymak için kullanılmaya devam etti. Konaklamayı paylaşmak üzere ailenin diğer bir üyesiyle yaşamak için “*propiska*” olmaksızın hareket

etmek istihdama veya emeklilik ödemeleri gibi sosyal faydalara erişim hakkını kaybetme sonucu doğurabilecekti. Bir “*propiska*”yı kaybetme tehdidi polis ve güvenlik güçleri tarafından insanların polis tarafından kötü muameleye dair şikayet etmesini önlemek için kullanıldı.

Ayrımcılık

Etnik azınlıklara karşı ayrımcılık devam etti ve çalışma ve yüksek eğitime erişimin kısıtlanması şeklinde açıkça ortaya çıktı. İnsanların Türkmen kökenini üçüncü nesle kadar kontrol etme politikası devam etti ve bu bakanlar, direktörler veya bölgesel yönetim temsilcileri arasında hiçbir etnik azınlık mensubunun olmadığı anlamına gelmekteydi. Üç nesil kontrolü aynı zamanda yüksek öğretim kurumlarına başvuranlara da uygulandı. Etnik azınlık üyelerinin veya Türkmen olmayan akrabası olanların üniversiteye kabul edilmesine dair çok az istisnai vaka söz konusuydu, fakat bunlar bildirildiğine göre sadece rüşvet ödenmesi veya kişinin iyi bağlantıları olması halinde mümkün olabiliyordu.

Uluslararası Af Örgütü raporları

- Orta Asya: İnsan hakları endişeleri özeti, Mart 2007-Mart2008 (EUR 04/001/2008)
- Türkmenistan: Hiçbir etkin insan hakları reformu yok (EUR 61/004/2008)

UGANDA

UGANDA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Yoweri Kaguta Museveni
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	31.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	49.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 132/119
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%66.8

Hükümet ve silahlı grup, Tanrının Direniş Ordusu (LRA) arasında Kuzey Uganda'da 20 yıldır devam eden çatışmayı sonlandırmayı amaçlayan barış görüşmelerinde ilerleme kaydedildikten sonra kuzeyde güvenlik arttı. Bununla birlikte, 2008 sonu itibariyle nihai barış anlaşması imzalanmamıştı.

Hükümet ifade özgürlüğünü ve basın özgürlüğünü baltalamaya devam etti. Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet ülke genelinde sürdü. Devletgüvenlik yetkililerinin gözaltında bulunduranlara yaptıkları işkence veya kötü muamele cezasız kaldı.

Arka Plan

Büyük bir yolsuzluk davası devam etti. Eski bir sağlık bakanı, iki yardımcısı ve bir hükümet görevlisi HIV/AIDS, Tüberküloz ve Sıtmaya yönelik Küresel Fon ile bağlantılı olarak zimmete para geçirme ve görevin kötüy kullanılmasıyla suçlandı.

Silahlı çatışma

Hükümet ve LRA arasında bir dizi anlaşmaya neden olan barış müzakereleri sonuçlandı fakat 2008 sonu itibariyle nihai bir anlaşma imzalanmamıştı.

Şubat ayında, hükümet ve LRA Haziran 2007'de imzalanan Hesap Verilebilirlikve Uzlaşma Anlaşmasına bir Ek belge imzaladı. Anlaşma ve Ek uyarınca insanlığa karşısuçlardan ve savaş suçlarıyla suçlanan LRA liderleri Yüksek Mahkeme'nin Özel bir Bölümü tarafından yargılanacaklar. Teklif edilen çerçeve gerçeğiniifade edilmesini, adaletin yerine getirilmesini ve çatışma mağdurlarının tümü için onarımın sağlanmasını sağlamak için kapsamlı plan sağlamak açısından yetersiz kaldı. Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından LRA lideri Joseph Kony ve üç LRA savaşçısı için 2005 yılında çıkartılan tutuklama emirleri geçerliğini korudu fakat Ugandalı ulusal veya bölgesel yönetimler tarafındanuygulanmadı.

Şubat ayında, taraflar her iki tarafa da ulusal politikalar ve uluslararası standartlara uyan düzenli bir silahsızlanma, seferberliğin sona erdirilmesi ve yeniden entegrasyon (DDR) süreci taahhüt eden DDR Anlaşması imzaladılar. Anlaşmada mağdurların hayatlarını yeniden inşa etmelerine yardım edecek önlemler açısından önemli eksiklikler söz konusuydu. Kuzey Uganda'da 20 yıl devam eden çatışmalardaki ihlallerden mağdur binlerceerkek, kadın ve çocuk hükümetin kapsamlı bir onarım programı uygulamaması nedeniyle muhtaç, fiziksel ve psikolojik olarak travma etkisinde kaldı.

Uganda dışındaki LRA güçlerinin 2008 boyunca çocuklar dâhil yüzlerce kişiyi kaçırdığına ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DRC), Güney Sudan ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde hukuka aykırı öldürmelerdâhil olmak üzere bir dizi diğer insan hakları ihlalleri işlediğine inanılıyordu. Aralık ayında,

Uganda hükümeti silahlı kuvvetleri Güney Sudan ve DRC'den birliklerle LRA'ya yönelik askeri ortak operasyona katıldı.

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

2008 yılı sonu itibariyle kuzey Uganda'da ülke içinde yerinden edilmiş insanların (IDPler) yarısından çoğu (yaklaşık 900,000) IDP kamplarından ayrıldı. Çoğu transit alanlarına, evlerine daha yakın daha küçük kamplara taşındı ve bazıları da orijinal köyerine geri döndü. Bununla birlikte, çatışmadan en çok etkilenen alan olan Acholiland'de insanların sadece yüzde 24'ünün köyerine geri döndüğü bildirildi.

Sağlık hakkı

Mart ayında, BM Sağlık Hakkı Özel Raportörü tarafından hazırlanan raporda cinsellik ve üreme sağlığı hakkı gibi sağlık konularındaki önemli hakların hükümet politikalarında tam olarak ele alınmadığı kaydedildi. Bu ihmal düzenli olarak bildirilen anne ölümü vakalarında açıldı. HIV/AIDS'in önlenmesini ve tedavisini amaçlayan hükümet sağlık programları belirli kategorideki hassas kişileri kapsam dışında bıraktı.

Kizza Besigye'nin yargılanması

Vatan hainliği ile suçlanan muhalefet lideri Dr Kizza Besigye ve altı diğer kişinin davası Kampala'da Yüksek Mahkeme'dedevam etti. Yılsonu itibariyle Anayasa Mahkemesi'ne yapılan ve davanın sürdürülmesini sorgulayan başvuru hakkında karar verilmedi.

Dr Besigye ile birlikte suçlanan altı kişiye yönelik iki cinayet davası dadevam etti. 2008 yılı sonunda altı kişinin tamamı kefalet ile serbest kaldı.

İfade özgürlüğü

İfade özgürlüğü ve basın özgürlüğüne yönelik saldırılar devam etti.

Nisan ayında yönetimde olan Ulusal Direniş Hareketi partisi parlamento toplantısı, geçtiği takdirde Uganda'da ifade özgürlüğünü önemli derecede engelleyebilecek bir yasa önergesi için desteğini duyurdu. Yasa önergesi yılsonu itibariyle tartışılmamıştı.

■ *Monitor gazetesi* için çalışan beş gazetecinin 2007 yılında cezai karalama ve isyan ile suçlandığı iki cezai dava mahkemededevam etti. Suçlamalar askerlerin polis olarak gizli eğitimi hakkında makalelere ve

Hükümet Genel Müfettişi'nin kamu hizmeti düzenlemelerinin ihlaliyle emeklilik sonrası hükümet bordrosunda eski görevine getirilmesine ilişkin.

■ Nisan ayında iki ayda bir çıkan bir dergi olan *The Independent*'ın şef editörü Andrew Mwenda ve derginin iki çalışanı hükümet denetimindeki gizli gözaltı merkezlerindeki işkence iddialarına ilişkin bir haber ile bağlantılı olarak tutukladı ve sorgulandı. Polis derginin ofisini bastı ve malzemeleri aldı. Mayıs ayında bu üç kişi isyana teşvik ve “yanlış haberlerin yayını” ile suçlandı.

Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

Mayıs ayında Anayasa Mahkemesi Polis Kanunu 32. Bölüm'ün Uganda Anayasası'nda güvence altına alınmış olan toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakları üzerinde haksız sınırlandırma getirdiğine hükmetti. Polis Kanunu 32.Bölüm Polis Genel Müfettişi'ne (IGP) huzuru bozacağına inanmak için makul dayanağa sahip olduğu herhangi bir toplantı veya yürüyüşüyasaklamak için tek taraflı yetkiler vermektedir. Mahkeme kararı, İçişleri Bakanı'na ülkenin herhangi bir bölümünü, gösteri yapmak veya 25'den fazla kişinin katıldığı toplantı düzenlemenin kanuna aykırı olduğu koruma altında alan ilan etmek yönünde yetki veren Polis Kanunu 35.bölümünü ele almamıştır.

Hükümet bu kararın temyizi için Uganda'nın en yüksek mahkemesi olan Yüce Divan'abaşvurdu. Yılsonu itibariyle başvuru halen sonuçlanmamıştı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Ağustos başından itibaren mülteciler ve sığınmacılar doğu DRC'de çatışmanın yeniden başlaması ve tırmanmasını takiben DRC'den kaçtı. Kasım ortalarından itibaren 13,000'den fazla kişi Uganda'ya ulaşmıştı.

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne göre Ekim sonu itibariyle Uganda, çoğu Great Lakes ve Doğu ve Horn of Africa bölgelerinden 140,000'den fazla mülteciye ev sahipliği yaptı. Bunların 48,000'den fazlası Kongoluydu.

Güney Sudanlı mültecilerin ülkesine geri dönüşü devam etti. Bu süreç 2005 yılında başlamıştı.

Özellikle Etiyopya, Eritre ve DRC'den bir dizi şehirlî mülteci ve sığınmacı polis ve diğer devlet güvenlik görevlileri tarafından kanunsuz ve keyfi tutuklamalar, taciz ve gasptan şikâyet etti.

İşkence ve kötü muameleler

Gizli gözaltı merkezlerinde gerçekleştirilenler de dahil, polis ve diğer devlet güvenlik görevlileri tarafından yapılan işkence ve kötü muamele devam etti. Uganda İnsan Hakları Komisyonu onuncu yıllık raporunda gözaltı yerlerinde tutulan kişilerin ciddi yaralara sebep olacak derecedeişkence gördüğünü kaydetti. İşkence ve diğer kötü muamele yaptığı iddia edilenler hakkında hiçbir koğuşurma gerçekleştirilmedi ve Komisyon'un işkence mağdurlarına ödenmesini öngördüğü tazminatlarının önemli bir bölümü devlet tarafından ödenmedi.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet, tecavüz, evlilik içi tecavüz, aile içi şiddet, zorla ve erken evlilikler ülkenin birçok bölümünde yaygın olarak devam etti. Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet fiilen hiçbir zaman suç oluşturan bir fiil olarak ele alınmadı. Kadın ve kız çocuklarına yönelik bazı şiddet şekilleriniiele almak üzere teklif edilen birçok kanun beklemede kaldı. Bunlara Aile İçi Şiddet, Aile İçi İlişkiler, Cinsel Şiddet ve İnsan Ticareti üzerine yasalar dâhildi.

Ayrımcılık – lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender bireyler

Lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender (LGBTT) bireylere ve LGBTT hakları üzerine çalışan insan hakları savunucularına yönelik devam eden saldırılar söz konusuydu.

Ekim ayında, hükümetten birbakan homoseksüelliği ve lezbiyenliği açıkça bir hastalık olarak nitelendirdive Uganda'nın homoseksüelliği cezalandıran mevzuatının kapsamını genişletmeyi amaçlayacağını bildirdi. Bu beyanitakip eden ay, bir çok LGBTT aktivisti ve LGBTT bireyler tutuklandı ve gözaltında iken polis ve güvenlik görevlileritarafından cinsel saldırı ve diğer kötü muamele dahil olmak üzere işkenceye maruz kaldı.

■ Haziran ayında, üç LGBTT insan hakları savunucusu Kampala'da HIV/AIDS politika uygulaması hakkında bir konferansa katılan kişilere bir basın bülteni dağıtmalarının ardından polis tarafından keyfi olarak tutuldu ve gözaltına alındı. Ceza yasasını ihlal ile suçlandılar. Basın bülteni LGBTT bireylerin HIV/AIDS için tedavisi ve korunma önlemleri için haklarını vurgulamaktaydı.

Ölüm cezası

Sivil mahkemeler ölüm cezası vermeye devam etti fakat hiçbir infazgerçekleştirilmedi. Askeri mahkemeler Uganda silahlı kuvvetlerinde ölüm cezası vermeye ve askerlerin infazını emretmeye devam etti; herhangi bir infaz gerçekleşip gerçekleşmediği açık değildi.

Aralık ayında Uganda, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesi aleyhinde oy kullandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🇺🇦 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Nisan ve Kasım aylarında batı Uganda'yı ve Mayıs ve Ağustos aylarında kuzey Uganda ve Kampalayı ziyaret etti.

🇺🇦 Uganda: Hükümet çatışma mağdurlarıyla ilgilenme konusunda korkunç derecedebaşarısız, 17 Kasım 2008 (AFR 59/010/2008)

🇺🇦 Uganda: Kendi hallerinebırakıldılar: Kuzey Uganda'da çatışma mağdurlarının devam eden mağduriyeti ve tazminatihtiyacı (AFR 59/009/2008)

🇺🇦 Uganda: Uluslararası Af Örgütü Mahremiyet KarşıtıYasa Önergesinin ya ciddibir biçimde değiştirilmesi veya geri çekilmesi gerektiğini söylüyor (AFR 59/006/2008)

🇺🇦 Uganda: Uluslararası Af Örgütü'nün İletişimin Dinlenmesi Düzenlenmesi Yasası ile ilgili Endişeleri, 2007 (AFR 59/005/2008)

🇺🇦 Uganda: Uluslararası Af Örgütü lezbiyen, gey, biseksüel, travesti ve transseksüel bireylere yönelik saldırıları kınıyor (AFR 59/004/2008)

🇺🇦 Uganda: Hükümet LRA için Uluslararası Ceza Mahkemesi tutuklama emirlerini göz ardı emedez.20 Şubat 2008

🇺🇦 Uganda: Hesap Verilebilirlik ve Uzlaşma Anlaşması cezasızlığın sağlamak için kapsamlı plan sağlamak açısından yetersiz kalmıştır (AFR 59/001/2008)

UKRAYNA

UKRAYNA	
Devlet başkanı:	Viktor Yushchenko
Hükümet başkanı:	Yuliya Timoshenko
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	45.9 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	67.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 18/13
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%99.4

Ukrayna'nın 2008'de NATO'ya katılmasıyla, NATO'nun güneybatıya genişlemesi.

Yetkililer artan ırkçı saldırılara yeterli derecede yanıt veremedi. Mülteciler ve sığınmacılar zorla iade riski altındaydı. Polis gözetiminde işkence ve diğer kötü muamele devam etti, insan hakları ihlali uygulayıcıları cezasızlıktan yararlandı.

Arka plan

Politik istikrarsızlık devam etti. Yönetimde olan koalisyon üyeleri arasındaki sürtüşmeden sonra Başkan Viktor Yushchenko, 8 Ekim'de parlamentoyu dağıttı ve7 Aralık'ta seçimleri öngören bir karar yayınladı. Yıl sonunda kararın geçerliliği mahkemede tartışıldı. Nisan ayında, NATO Ukrayna'ya üyelik teklif etmemeye karar verdi, fakat Aralık ayında Ukrayna'nın Üyelik Eylem Planına doğru ilerlemesini incelemek için NATO-Ukrayna Komisyonu mevcut çerçevesini kullanarak işbirliğini artırmayı kabul etti. Haziran ayında Rus Başkan Dmitry Medvedev, NATO'ya katılırsa “ciddi sonuçları” olacağı konusunda Ukrayna'yı uyardı. Eylül ayında bir AB-Ukrayna zirvesi Ukrayna ve AB arasında daha yakın bağların oluşması için bir çerçeve ile sonuçlandı, fakat üyelik beklentisi haricinde teklifte bulunmayı durdurdu.

İrkçılık

Ukrayna'da ikamet eden yabancılara karşı şiddetli ırkçı saldırılarda son yıllarda kaydedilen korkutucu artış devam etti. Kanundaki yetersiz hükümler, zayıf polis açıklamaları ve ırkçı nedenli suçların büyüklüğünü kabul etmede hata suç işleyenlerin fiili cezasızlığı sonucunu doğurdu. Bazı görevliler durumun ciddiyetine karşı anlayış eksikliği, ırkçılık ile mücadelede politik istek eksikliği ve problemin mevcudiyetine karşı yadsıma gösterdi. Ağustos ayında, yabancı düşmanlığı ve ırkçı hoşgörüsüzlük ile savaşmak için bakanlar arası bir çalışma grubu için görev tanımı Başbakan yardımcısı tarafından

onaylandı, fakat bu grubun etkin olabilmesi için yeterince yüksek seviyede yetkiye sahip olup olmadığı açık değildi.

İrkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu, doğrudan ırkçı suçlara değinen sadece iki maddeden biri olan Ceza Kanunu Madde 161'in ırkçı nefreti teşvik eden herhangi birinin takibatını kolaylaştırmak için değiştirilmesi gerektiğini ve Madde 161'in kapsamının sadece vatandaşlar değil, Ukrayna yetki alanındaki tüm insanları kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiğini tavsiye etti.

■ 23 Nisan tarihinde, biri daha küçük dört genç adamın her biri Jeong Kwon Kang'in cinayeti nedeniyle 13 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Güney Kore vatandaşı Jeong Kwon Kang'a Nisan 2007'de saldırılmıştı. Kore Cumhuriyeti Büyükelçilik Konseyi bu saldırganların çivili botlar giydiğini ve Jeong Kwon Kang'in kafasına "beyni dışarı çıkana kadar" vurduklarını söyledi. Savcının beyanına göre saldırganlardan biri Jeong Kwon Kang'u uyuğu nedeniyle öldürmek istediğini belirtmişti. Jeong Kwon Kang, 17 Mayıs 2007 günü saldırı sırasından oluşan ağır kafa yaralanması sonucu öldü. Mayıs 2007'de dört genç adam, feci bedensel yaralama ve holiganizm ile suçlandı. Kasım 2007'de Büyükelçilik tarafından sürekli lobi faaliyeti sonrasında şüpheliler, cinayet ve Madde 161 altında “bir insanın ulusal onurunu ve itibarını aşağılamayı amaçlayan nefret” ile suçlandı. Bununla birlikte Başsavcı Bürosu suçun ırkçı elemanının düşürülmesi için başvurdu. Ekim ayında büyükelçiliğe bir mektupta Madde 161'in ırkçı nefreti yaymaya değindiğini ve suçlananların propaganda, ajitasyon veya ırkçı nefret gösterisi olarak sınıflandırılablecek herhangi bir fiil işlemediğini açıkladı. Başvuru Yüksek Mahkeme tarafından reddedildi.

■ Kasım 2006'da Ermeni etnik kökenli bir Ukraynalı olan Vyacheslav Manukyan ayrımcılığa tabi tutulduğuna dayanarak polise karşı bir hukuk davası açtı. Polis yetkilileri tarafından belge kontrolü için sıkça durdurulmasının nedeninin “Ukrayna topraklarında bulunmasının yasallığını kontrol etmelerini gerektiren” “karakteristik görünümü” nedeniyle olduğu söylenmişti. 27 Mart 2008 tarihinde Kharkiv Bölge İdari Mahkemesi polisın “herhangi bir adil olmayan ayrımcılığı önleyerek kanun önünde eşitlik ilkesi uyarınca tarafsızca, insafıca ve düşünceli” hareket ettiğine hükmetti. Vyacheslav Manukyan bu karara karşı temyize gitti ve 29 Temmuz tarihinde Temyiz

Mahkemesi polis memurunun Vyacheslav Manukyan'a haklarını bildirmede başarısız olduğunu ilan etti. Fakat polisın davranışının ayrımcı olmadığına dair ilk mahkemenin hükmünü destekledi. Mahkeme “karakteristik görünüm” deyişinin sadece etnik köken anlamına gelmediği, fakat dış görünümü ile ilgili her şey olduğuna hükmetti.

Mülteciler ve sığınmacılar

Ukrayna yetkilileri sığınmacıları ciddi insan hakları riski altında olacakları ülkelere zorla iade etmeye ve sığınma prosedürlerini hiçe saymaya devam etti.

■ 4 ve 5 Mart 2008 tarihlerinde yetkililer 11 etnik Tamil sığınmacıyı işkence ve diğer kötü muamele dahil ciddi insan hakları ihlali riski altında oldukları Sri Lanka'ya zorla iade etti. Tüm 11 sığınmacı Kiev'de BM mülteci temsilciliği BMMYK ile kayıtlıydı, altısı Ukrayna yetkililerine mülteci statüsü için başvurmuştu. 27 Şubat tarihinde altı başvuru Khmelniitskiy Göçmen Hizmetleri tarafından prosedür ile ilgili nedenlerle reddedildi. Temyiz hakkı verilmedi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Yerel insan hakları grupları polis gözaltı merkezlerinde ve cezaevlerinde işkence ve diğer kötü muamele şikayeti almaya devam etti. 2008 yılında, Kharkiv İnsan Hakları Grubu, 197 işkence ve kötü muamele şikayeti kaydetti; bu şikayetlerin 136'sı polis tarafından ve 49'u cezaevi çalışanları tarafından kötü muamele ile ilgiliydi.

■ Sergei Ushakov, eşi Anna ve annesi, Kharkiv'de Frunzenskiy bölgesinde 27 Haziran tarihinde 26/27 Haziran gecesi gerçekleşen Anatoliy Logvinenko cinayeti ile bağlantılı olarak polis tarafından gözaltına alındı. Sergei ve Anna Ushakov avukata veya gözaltına alınmaları ile ilgili herhangi resmi kayda erişime sahip olmaksızın alıkonuldular. Anna Ushakova tehdit edildiğini ve dövüldüğünü, kocasının cinayette bulunduğunu içeren bir beyan imzalamaya zorlandığını belirtti. Sergei Ushakov da dövüldüğünü ve bir itiraf imzalamaya zorlandığını söyledi. Avukatı bileklerinde normal kelepçe kullanımı ile tutarlı görünmeyen yaralar olduğunu gözlemledi. Anna Ushakov, 28 Haziran'da serbest bırakıldı ve Sergei Ushakov savcı tarafından 1 Temmuz tarihinde cinayet ile bağlantısını kuran delil eksikliği nedeniyle serbest bırakıldı. Her ikisi de 1 Temmuz tarihinde kötü muamele şikayetinde bulundu. Bununla birlikte Yardımcı Savcı Bürosu'nda ifadelerini verirken bir grup polis büroya geldi ve onları zorla

Frunzenskiy bölgesi polis karakoluna geri götürdü. Çift yeniden nasıl yanlış itiraf imzalamaya zorlandıklarını açıkladı. Anna Ushakov aynı gün ve Sergei Ushakov sonraki gün bırakıldı. Polis karakolundayken her ikisi de Savcı'dan gizlendi ve bir noktada Sergei Ushakov pencere yoluyla binadan ayrılmaya zorlandı, nerede olduğunu gizlemek için birkaç saat Kharkiv civarında gezdirildi. Sergei Ushakov 4 Temmuz'da cinayet ile suçlandı ve 21 Temmuz'da gözaltına geri gönderildi. Dava yıl sonunda devam ediyordu.

Cezasızlık

15 Mart tarihinde Kiev Temyiz Mahkemesi gazeteci Heorhiy Gongadze'nin cinyeti nedeniyle Mykola Protasov'ı 13 yıl hapis cezasına, Oleksandr Popovych ve Valeriy Kostenko'yu 12 yıl hapis cezasına mahkum etti. Heorhiy Gongadze 16 Eylül 2000 tarihinde kayboldu ve kafasız cesedi iki ay sonra Kiev dışında bir ormanda bulundu. Dul eşi Myroslava Gongadze, cinyeti örgütleyenlerin ve emir verenlerin yargılanması gerektiğini belirtti. Haziran ayında, Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi soruşturmanın sadece işleyenleri adalet önüne getirecek şekilde sınırlandırıldığına ve cinyeti emreden görevlilerin soruşturması ile ilgili hiçbir ilerleme kaydedilmediğine dair endişesini ifade etti. Ukrayna yetkililerine araştırmacı birimlerin, özellikle takibat servisinin bağımsızlığını güçlendirmek için çabalarını artırmaları için çağrıda bulundu ve davanın göz önünde tutulmasını sürdürmeye karar verdi.
■ Temmuz ayında Başsavcı Bürosu Aleksandr Rafalskiy'in 2001 yılında birkaç durumda polis memurları tarafından işkence gördüğü iddiaları için bir cezai soruşturma açmayı tekrar reddetti. Aleksandr Rafalskiy'nin ailesine yazılan bir mektupta Başsavcı bu gibi “küçük ihlaller” için bir soruşturma açmaya gerek olmadığını belirtti. Polis, Aleksandr Rafalskiy'i Kiev'de 13 Haziran 2001 tarihinde bir cinayet soruşturması ile bağlantılı olarak gözaltına aldı. Polis memurlarının, tutuklandığında ve ertesinde Kiev'de Vladimirska caddesindeki polis istasyonunda kafasına plastik torba geçirip boynu çevresinde kemer ile sıkıştırarak neredeyse tekrar tekrar boğarak kendisini dövdüklerini belirtti. Daha sonra yüzündeki torbanın üstüne bir gaz maskesi yerleştirdiler. 16 Temmuz 2001'de Kiev bölgesinde Stavishche'de, anlatıldığına göre, vücudunun çeşitli bölgelerine elektrik tellerinin yerleştirildiği ve elektrik şoku verildiği polis hücrelerine götürüldü. 30 Haziran 2004 tarihinde Aleksandr

Rafalskiy cinayet nedeniyle ömür boyu hapis cezasına mahkum edildi. İşkence iddialarına yönelik soruşturma çağrısında bulunan yetkililere yapılan tüm şikayetler başarısızdı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/raporu

🇺🇦 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Şubat, Temmuz ve Eylül aylarında Ukrayna'yı ziyaret etti.

🇺🇦 Ukrayna: Hükümet ırkçı ayrımcılığı durdurmak için hareket etmelidir (EUR 50/005/2008)

UMMAN

UMMAN SALTANATI	
Devlet ve hükümet başkanı:	Sultan Qaboos bin Said
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	2.7 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 14/13
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%81.4

İki aşiretin üyelerinin, ekonomik ve sosyal haklara eşit erişimi reddedilmeye devam etti. İfade özgürlüğüne getirilen yeni kısıtlamalar açıklandı, birçok gazeteci ve yazar yetkililer tarafından tutuklandı. Kadınlar kanun ve uygulamalar karşısında ayrımcılığa maruz kalmaya devam etti.

Arka plan

Kasım ayında Sultan Qaboos, Ulusal bir İnsan Hakları Komisyonu kurulmasına dair 124/2008 sayılı bir ferman yayınladı, buna göre komisyon bağımsız bir fonksiyona sahip olacak, ancak bir üst yasama organı olan Majlis al-Dawla'ya bağlı olacaktı. Komisyon yılsonuna kadar yürürlüğe girmedi.

Aralık ayında Umman, dünya genelinde ölüm cezasına moratoryum talep eden BM Genel Kurul kararına muhalif oy kullandı.

Ayrımcılık – Aal Tawayya ve Aal Khalifayn Aşiretleri

Aal Tawayya ve Aal Khalifayn aşiretlerine bağlı insanlar, 2006 yılında İçişleri Bakanlığı'nın aşiretin isminin değiştirerek onları başka bir aşiret olan al-Harithi aşiretine bağlama kararının - bu onların statülerini

Akhdam olarak düşürmek, asil aşiret karşısında köleleştirmek anlamına geliyordu - ekonomik ve sosyal sonuçlarına karşısında zarar görmeye devam etti. İki kabile, bakanın kararını geri çevirmeye çalıştı. Ancak İdare Mahkemesi, kararın mahkemenin seçim kontrolünün dışında bağımsız bir kanun olduğuna hükmetti. Ekim ayında hükümet, aşiretler tarafından şikâyetlerin dile getirildiğini bildirdi, ancak bu konuda bilinen herhangi bir değişiklik yapılmadı. Her iki aşiretin üyeleri kimlik kartlarını yenileme sırasında problemlerle karşılaştı. Kimlik kartları işe girerken, seyahat kâğıtlarını alırken ve miras ve boşanma işlemleri sırasında büyük önem taşıyordu.

İfade özgürlüğü

İfade özgürlüğünü kısıtlayıcı yeni ölçülerin getirildiği bildirildi. Pek çok gazeteci ve yazar hükümet politikalarını ve sivil hizmetleri eleştirdikleri gerekçesiyle tutuklandı. İletişim Kanunu'nun 61 sayılı maddesi, daha önce 2007 yılında değişikliğe uğramıştı. Nisan ayında yine değiştirilerek iletişim araçlarının belli başlı eylemler için kullarılarına kısıtlamalar getirdi, bunlardan bazıları ifade özgürlüğünü meşru bir zemine taşıyabiliyordu. Yeni değişiklikler aynı zamanda, internet siteleri gibi iletişim imkânları ve servislerini yönetenlerin, cezai ve hukuki mesuliyetlerini artırdı.

Telefonla canlı yayına katılımın sağlandığı bir radyo programına ilişkin, hükümetin gizli direktifleri basına sızarak geniş ölçüde yayınlandı. Direktifler arasında, programın canlı yayından banttan yayına geçmesi ile Ordu, güvenlik, mahkeme ve hükümet başkanı konularındaki telefonları yayın dışında bırakmaları gerektiği de vardı.

Pek çok gazeteci ve yazar Kamu Davası'nda sorgulandı ya da hükümeti eleştirmekten tutuklandı. Dava konuları arasında Salala Limanı'nda çalışan işçilerin kötü koşulları ve ödeneklerini kesmenin yolunu arayan Çalışma Bakanlığı'nın rolünün gündeme getirilmesi de bulunuyordu.
■ 'Ali al-Zuwaydi Sublat, Umman forum haber sitesi yazarı, devletin sahip olduğu telekomünikasyon şirketini idari ve finansal kötü yönetimle suçlayan bir makaleden dolayı Kamu Davası'nda sorgulandı. Sorgulamanın ardından serbest bırakıldı.

Kadın hakları

Kadınlar, kişisel statüleri, çalışma hayatı ve erkek görevliler karşısında ikinci konumda olmalarını da

barındıran kanun ve uygulamalar karşısında ayrımcılığa maruz kalmaya devam etti. Kasım ayında hükümet, devletin sahip olduğu arazilerde barınmaları için kadınlara erkeklerle eşit haklar tanıdığına dair kanunda değişiklikler yapacağını duyurdu.

URUGUAY

URUGUAY DOĞU CUMHURİYETİ	
Devlet ve hükümet başkanı:	Tabaré Vázquez Rosas
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	3.4 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	75.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 17/14
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96.8

Geçmişte insan hakları ihlalleri işleyenleri adalet önüne getirmede çok az ilerleme kaydedildi ve Zaman Aşımı Kanunu'nu bozmak için çabalar devam etti. Bazı gazeteciler insan hakları ihlalleri için cezasızlık üzerine raporlama yaptıktan sonra karalama ile suçlandı.

Arka plan

1986 Zaman Aşımı Kanunu yürürlükte kaldı. Bu güvenlik gücü üyelerine askeri hükümet (1973–1985) sırasında işlenen suçlar için soruşturulmaktan muafiyet verdi. Bununla birlikte Yönetim, daha önce kanun tarafından kapsanan bazı davaları, soruşturmaların ilerlemesine geçit vererek hariç bıraktı.

Eylül ayında, Uruguay, Tüm İnsanların Zorla Kaybedilmeden Korunması için Uluslararası Konvansiyonu onayladı.

Adalet sistemi - Geçmiş ihlaller için cezasızlık

Birçok önceki askeri görevli, askeri hükümetin önceki başkanı General Gregorio Alvarez (1981-1985) ve emekli denizci memur Juan Larcebeau'ya yönelik davada şahitlik etmek için çağrıldı. Her ikisi de 30'dan fazla kişinin zorla kaybedilmesinin yardımcısı olmakla suçlandı. Ekim ayında Temyiz Mahkemesi suçlamayı zorla kaybedilmelerden “ağırlaştırılmış cinayete” değiştirdi.

Soruşturma 1976'daki kaçırma ve Arjantin'den Uruguay'a Uruguay Hava Kuvveti uçağı ile iade edilen 22 kişinin zorla kaybedilmesine doğru devam etti.

Maria Claudia García de Gelman'in zorla kaybedilmesi ile ilgili soruşturma, başlangıçta Zaman Aşımı Kanunu altında kapatıldı, fakat Ağustos ayında tekrar açıldı. Girişim, kızı María Macarena'nın, 1976 Uruguay Hava Gücü uçağında olduğuna dair yeni bir delile dayanan dilekçesi ile teşvik edildi. María Macarena gözaltında doğmuştu ve kendi kimliğini bilmeksizin bir diğer ailede büyümüştü.

İtalya, muhalifleri bertaraf etmek için 1970 ve 1980'lerde Güney Konisi askeri hükümetleri ile ortak bir plan olan Condor Operasyonu kapsamında Uruguay-İtalyan vatandaşlarını kaçırmak ve işkence yapmak ile suçlanan Uruguay askeri görevlilerini yargılama çabalarına devam etti. Antranig Ohannessian, Uruguay iadesini zamanında talep edemeyince, Jorge Tróccoli'nin tahliye edilmesinden kısa bir süre önce Mart'ta Arjantin'de tutuklandı.

İfade özgürlüğü - gazeteciler

Bazı gazeteciler raporlarında isimleri bulunan önceki askeri görevliler tarafından getirilen karalama suçlarından aklandı. Şubat ayında emekli bir Binbaşı *La República* gazetesinden Roger Rodríguez'e iftira ve kötüleme nedeniyle dava açtı. Dava, emekli binbaşısı, 1972 yılında başkent Montevideo'da Liceo N° 8 okulunda öğrenci, profesör ve aileler toplantısı sırasında düzenlenen saldırı sonucu vurularak öldürülen Santiago Rodríguez Muela adlı öğrencinin ölümüne bağlayan makalelerle ilgiliydi. Nisan ayında mahkeme davayı düşürdü, fakat yılsonunda bir temyiz beklemedeydi.

Kadın hakları

Kasım ayında Başkan President Tabaré Vázquez, Kongre tarafından daha önce onaylanmış olan cinsel ve üremeyle ilgili haklar üzerine bir yasa önermesini veto etti. Bu yasa önergesi hamileliğin ilk 12 haftasında, tecavüz durumunda ve kadının hayatı risk altında olduğunda kürtaja geçit veriyordu. Bir aydan daha az bir süre önce Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Üzerine BM Komitesi, güvensiz kürtajın önde gelen sonucu olan anne ölümlerinin yüksek oranı konusunda endişesini ifade etti.

Komite aynı zamanda Uruguay'ı ceza kanunundaki ayrımcı hükümler yanı sıra yönetmeliğinde kadınlara yönelik ayrımcılığın direkt ve açık tanımının eksikliği

konusunda eleştirdi. Ceza kanununu geliştirmek için bir teklif 2005 yılında Senatoya sunulmuştu.

ÜRDÜN

ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI

Devlet başkanı:	Kral II. Abdullah bin el-Hüseyin
Hükümet başkanı:	Nadir el-Dahabi
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	6.1 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	71.9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 23/19
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%91.1

Mahkûmların işkence gördüğü ve kötü muameleye maruz kaldığı bildirildi. Binlerce insan, idari tutuklamaya geçit veren genel bir kanun hükmüne binaen haklarında soruşturma açılmadan veya mahkemeye sevk edilmeden gözaltında kaldı. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde görülen davalardaki yargılama usûlleri, uluslararası standartları ihlâl etti. İfade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğünde yeni kısıtlamalar parlamento tarafından kabul edildi. Kadınlar ayrımcılıkla karşı karşıya kaldı ve aile içi şiddete karşı koruma yetersiz kaldı. Göçmen ev işçileri sömürüldü, istismar edildi ve kanuni açıdan kendilerine eşit davranılmadı. En az 14 kişi ölüm cezasına mahkûm edildi, fakat hiçbir infaz olmadı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Güvenlik açısından şüpheli olduğu düşünülen iki kişi, mahkemeye sevk edilmeksizin Amman'daki Genel İstihbarat Servisi'nde uzatmalı bir tutukluluğun ardından serbest bırakıldı.

■ Şeyh Ebu Muhammed el-Makdusi olarak da tanınan 'İsam al-'Utaibi yaklaşık üç yıl hücre hapsinden sonra 12 Mart'ta serbest bırakıldı. Ocak ayında BM Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu, tutuklanmasının keyfi olduğunu beyan etti.

■ Ekim 2003'te ABD yetkilileri tarafından hukuka aykırı olarak Ürdün'e iade edilmesinden beri gözaltında tutulan Samer Helmi el-Barq ocak ayında serbest bırakılmıştı. El-Barq Pakistan'da tutuklanmış, orada 14 gün gözaltında tutulduktan sonra, kendisini Ürdün'e iade edene kadar hapis tutan ABD yetkililerine teslim edilmişti.

Adalet Sistemi – idari gözaltı

Binlerce kişi, mülki idare amirine suç işlediğinden şüphelenilen veya “toplum için tehlike yarattığı düşünülen” birini suçlama yapılmaksızın veya mahkemeye sevk edilmeksizin gözaltında alıkoyma yetkisini vermek için güçlendirilen 1954 tarihli Suçu Önleme Üzerine Kanun'a binaen tutuklu bırakıldı. Bu gibi gözaltı kararları bir yıl için alınabiliyor ve her sene yenilenebiliyor. Mart ayında hükümet güdümlü İnsan Hakları Ulusal Merkezi kanunun feshini istedi ve 2007'de 12,178 civarında erkek ve 81 kadının kanuna binaen gözaltında tutulduğunu kaydetti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Mahkûmlara karşı yeni işkence ve diğer kötü muamele raporları bildirildi. Ekim ayında Human Rights Watch (İnsan Hakları İzleme Örgütü), yedi cezaevine yapılan ziyaretler sırasında gördüğü 110 mahkûmun yarısından çoğunun işkenceye veya kötü muameleye maruz kaldığını, bazılarının cezaevi müdürlerini işaret ettiğini raporunda belirtti. Yetkili makamlar, kuruluşun bulgularını reddetti.

■ Firas al-'Utti, Hazım Ziyada ve İbrahim el-'Ulayan'ın 14 Nisan'da Muvaqqar cezaevinde çıkan bir yangında gardiyanların hücrelerinde kalmaya zorlamaları sonucunda öldüğü bildirildi. Söz konusu iki kişi, iddia edildiğine göre, dövülerek ve elleri arkalarından bağlı şekilde duvara asılarak işkence görmüştü. Kamu Güvenliği Birimi'nin ölümlerle ilgili bir soruşturma yürütmüş olduğu bildirilmiş, fakat sonucu açıklanmamıştı ve herhangi bir takibatın başlatılıp başlatılmadığı bilinmemekteydi.

■ İki cezaevi memuru, Firas Zaidan'ı Mayıs 2007'de Aqaba cezaevinde döverek öldürmek nedeniyle polis mahkemesi tarafından otuz ay ceza aldı. Üçüncü bir cezaevi memuru beraat etti.

Şubat ayında, BM İşkence Özel Raportörü 2006 yılında Ürdün'e ziyareti sonrasında yetkili makamların işkenceyi ve diğer kötü muameleleri önlemek veya suçluların takibatını sağlamakta “etkili mekanizma” uygulamada başarısız olduğunu raporunda bildirdi.

Adil olmayan yargılamalar – Devlet Güvenlik Mahkemesi

DGM'de görülen davalardaki yargı usûlleri, uluslararası standartların altında kalmaya devam etti. Özellikle isyana teşvik ve silahlı ayaklanma, malî ve uyuşturucu bağlantılı suçlar dâhil olmak üzere ülke güvenliğine karşı suçları içeren davaları görme

yetkisine sahip mahkeme, iddia edildiğine göre, gözaltı süresinde işkence altında elde edilen “itirafları” yeterli soruşturma yapmadan sanıklara karşı delil olarak kabul etmeye başladı.

■ Mayıs ayında DGM, Nidal Momani, Saddam Zawahra ve Tharwat 'Ali Draz'ı ölüme mahkûm etti ve daha sonra hemen ABD Başkanı George W. Bush'a 2006 yılında Ürdün ziyaretinde saldırı planlamaktan suçlu bulduktan sonra cezalarını 15 yıl hapse indirdi. Sanıklar suçlamaları reddetti ve "itiraflarının" yanlış olduğunu, işkence altında alındığını iddia ettiler.

İfade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü

İfade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü haklarını kısıtlayacak yeni bir kanun tasarısı düzenlendi. Dernekler Kanunu ve Kamusal Toplantıları Hakkında Kanun parlamentodan geçti, kralın onayın bekliyordu. Dernekler Kanunu, sivil toplum kuruluşları üzerindeki devlet kontrolünü artıracak, çalışma planlarını talep üzerine vermeleri mecbur tutulacak, yurtdışından fon sağlamadan önce resmî onay almaları gerekecek. Aynı zamanda, en küçük ihlâl anında kapanmaları için emir çıkarılarak yahut geçici başkan olarak bir devlet memuru atanarak devlet otoritesi de güçlendirecek. İkinci kanun, sivil toplum örgütlerinin önceden izin almaksızın genel kurul toplantılarını yapmalarına geçit vererek bazı denetimi biraz rahatlatacak, fakat bir kamusal gösteri düzenlenmeye kalkıldığında, üzerinde anlaşmaya varılan amaca uyulmadığı takdir edilirse gösterileri veya mitingleri zor yoluyla sonlandırmak yahut dağıtmak yetkisini elinde bulunduran mülki amirinin onayının alınması mecbur kılınacak.

Gazeteciler ve diğerleri ifade özgürlüğü haklarını kullanırken takibata uğramaya devam etti.

■ Haftalık gazete *El-Ekhabariya*'nın editörü Fayez el-Ajrashi tutuklandı ve “mezhepsel ayrılıkları kışkırtmak” ve “kamu huzurunu bozmak” suçlamalarıyla mahkemeye sevk edilmeden önce birkaç gün gözaltında kaldı. Dava, Amman valisini eleştirdiği ve başkentteki yolsuzlukları ele aldığı makalesi sebebiyle açılmıştı. El-Ajrashi kefaletle serbest bırakıldı. Yargılansaydı DGM'ye çıkacak, suçlu bulunsduğu takdirde üç yıl hapis cezasına mahkûm edilebilecekti.

Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık

Ocak ayında Aile İçi Şiddetten Korunma Kanunu parlamento tarafından onaylandı. Kanun, cinsel şiddet ve taciz dâhil olmak üzere aile içi şiddetin bildirilmesi

ve mağdura tazminat verilmesi gibi için önlemleri içeriyor. Yeni kanun, aile içi şiddetin açıkça yasadışı olduğunu beyan etmekte veya bunu yapanların takibatını yeterince sağlamıyor.

Kadınlara eşlerinin onayı olmaksızın boşanma hakkını verecek ve aile içi cinayetin failleri için cezaları düzenleyecek olan geçici düzenlemeler, yedinci yılda da hâlâ parlamentoda tartışılmayı bekliyordu.

Yıl boyunca en az 16 kadın namus cinayeti denilen şekilde öldürüldü. Ceza Hukuku'nun 98. maddesi, kadın akrabalarını öldüren erkeklerin savunmasında geçerli olmaya devam etti. Kanun, cinapetin “mağdurun kanunsuz veya tehlikeli edimi nedeniyle oluşan öfke” dolayısıyla işlendiğinin düşünülmediği durumlarda ceza indirimine geçit veriyor.

■ Mart ayında Ağır Ceza Mahkemesi, 2007 yılında eşinin onayı olmaksızın evden ayrılma ve cep telefonunda diğer erkeklerle konuşma dâhil olmak üzere kendince “iffetsiz davranışta” bulunan evli kızkardeşini öldüren bir adama üç aylık hapis cezası verdi.

Onlarca kadının haklarında suç isnat edilmeden veya mahkemeye sevk edilmeden idarî gözaltında tutulduğu bildirildi. Tecavüz mağdurları dâhil evlilik dışı hamile kalan bazı kadınlar ve evlilik dışı cinsel ilişkiler nedeniyle tutuklanan veya fahişe olmakla suçlanan kadınların aile ve toplum üyelerinden korunmak amacıyla gözaltında tutulması gerektiğine inanılıyordu. Aile içi şiddete karşı korunmaya ihtiyacı olan kadınlar için devlet tarafından kurulan sığınma evi işler hale geldi, fakat yılsonu itibarıyla az sayıda kadın burada barınmaktaydı.

Göçmenlerin hakları –ev işçileri

Onbinlerce göçmen ev işçisi kadın devletten çok az veya hiçbir koruma almaksızın ekonomik, fiziksel ve psikolojik istismarla karşı karşıya kaldı. Pek çoğu hiç izin kullanmadan günde 19 saat çalıştı ve ücretlerinin bir kısmı veya tamamı verilmedi. Birçoğu işverenlerinin evinde fiili olarak hapsedildi. Birçoğu işverenlerince ve işe alım ajanslarının görevlilerince dövüldü. İstismara teşebbüs eden birkaç kişi hakkında soruşturma açıldı veya cezaya mahkum edildi.

Temmuz ayında, parlamento, ev işçilerinin kapsam haricinde tutulamayacağını açıkça görüldüğü gerekçesiyle Çalışma Kanunu'nda çeşitli değişiklikleri onayladı. Göçmen ev işçilerinin istihdam koşullarını düzenlemek için ayrı bir düzenleme çıkarılacak.

■ 22 yaşında Endonezyalı bir işçi, işverenin oğlu tarafından üç kez tecavüze ve işvereni tarafından iki kez

cinsel tacize uğradıktan sonra intihara teşebbüs etti. İşverenin karısı, durumu öğrendiğinde, genç kadını dövdü.

Mülteciler ve sığınmacılar

Ürdün, çoğu 2003 yılında ABD işgali sonrasında Irak'tan kaçmış olan yaklaşık 500,000 Iraklı sığınmacıyı ağırlamaya devam etti. Oturma izni almak için sınırlı kriterleri karşılayamayan çoğunun hiçbir yasal statüsü bulunmamaktaydı ve bu nedenle resmen çalışma izinleri de yoktu. Uluslararası koruma arayan Iraklılar için Ürdün'e giriş oldukça kısıtlı kaldı ve mayıs ayında hükümet, Iraklıların Ürdün'e girmeden önce Irak'ta vize almalarını gerektiren yeni vize koşulları talep etti.

Ölüm cezası

En az 14 kişi ölüme mahkûm edildi, fakat hiçbir infaz gerçekleşmedi. 2006 yılında büyük suçların sayısını azaltacak kanun değişiklikleri parlamentoda görüşülmeden kaldı.

Aralık ayında Ürdün, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önermesine çekimser kaldı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri / raporları

🚗 Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart ve Ekim aylarında Ürdün'ü ziyaret etti.

📄 Tecrit ve taciz – Ürdün'deki kadın göçmen ev işçileri haklarından yoksun bırakıldı (MDE 16/002/2008)

📄 "Namus cinayeti" işleyenler için hafif cezalar Ürdün'deki kadınların korunması için geri adımdır (MDE 16/001/2008)

VENEZUELA

BOLİVARCİ VENEZUELA CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:	Hugo Chávez Frías
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	28.1 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 24/19
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%93

Gazetecilere yönelik saldırılar yaygındı. İnsan hakları savunucuları taciz mağduru olmaya devam etti.

Cezaevi koşulları, ülke genelindeki tesislerdeki açık grevlerini teşvik etti. Kadınlara yönelik şiddet üzerine 2007 kanununu uygulamak için bazı önemli adımlar atıldı, fakat sorumlu birçok yetkilide güvence eksikliği bulunuyordu. Silah kontrolü eksikliği, yüksek seviyede şiddete ve kamu güvensizliğine katkıda bulundu.

Arka plan

31 Temmuz'da Başkan Hugo Chávez Frías'ı, kamu güvenliği ve kurumsal reform dâhil birçok konuyu içeren bir kararla yönetmeliği geçirmesi için güçlendiren kanun, yasama gücünün bütünlüğünü Ulusal Asambleye iade etmesi ile sona erdi. 18 ay süresince kanun yürürlükteydi, Başkan Chávez bir dizi konuyu kapsayan toplam 66 karar yayınladı.

Mayıs ayında başkanlık kararı ile geçirilen ulusal istihbarat ve güvenlik üzerine bir kanun, insanları birbirini ihbar etmeleri veya yargılanmakla mükellef tutan bir hüküm içeren bazı yönlerine karşı protestoları izleyen sonraki ay, geri çekildi.

Gazetecilere yönelik, hem güvenlik güçleri hem de siviller tarafından fiziksel saldırı raporları bulunuyordu. Kamu güvensizliği, çok sayıda küçük silahın cezaevi sistemi içinde dâhi dolaşımında olmasıyla, bir konu olarak kaldı.

Belediye başkanları ve valiler için yerel seçimler Kasım ayında gerçekleşti. Bir dizi kamu görevlisine yönelik anti-yozlaşma emirlerinin uygulanması, seçim için beklentilerini etkin şekilde önledi. Yüksek Adalet Mahkemesi, Ağustos ayında bu emirlerin anayasallığını destekledi.

Aralık ayında, Yüksek Mahkeme, İnsan Hakları Amerika Ülkeleri Mahkemesi tarafından üç hâkimin yeniden göreve getirilmesi ve görevlerin çıkarılmalarının tazmini için bir kararın “uygulanamaz” olduğuna hükmetti. Hâkimler 2003 yılında çıkarılmışlardı. Yüksek Mahkeme kararının, hükümlerin uluslararası birimler tarafından uygulanmasını garanti eden Anayasa'daki hükümleri baltalayabileceğine dair kaygılar vardı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Yıl boyunca kamu savcılarının eğitimi ve uzman mahkemelerin kurulması dahil bazı ilerlemeler tespit edildi. Bununla birlikte Kadınların Şiddet İçermeyen Bir Hayat Yaşama Hakları için 2007 kanunu doğrultusunda görevleri ve sorumlulukları olan Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve bölgesel yetkililer gibi

bazı yetkililer bu sorumluluklarını yerine getiremedi. Yılsonunda ülkenin büyük kısmında hala hiçbir sığınma evi bulunmuyordu ve polis memurlarına kanunu etkin olarak sağlayabilmesi için yetersiz eğitim verilmişti. Ek olarak, 2007 kanunu öncesindeki davalarda suç işleyenler, suçları için cezasızlığa sahip olmaya devam etti.

■ Alexandra Hidalgo kaçırıldı, Mayıs 2004'de bir grup adam tarafından tecavüz edildiği ve işkence gördüğü zaman yedi saat işkence ile sorgulamaya tabi tutuldu. 2008 sonu itibarıyla sadece iki saldırgan yargı önüne getirildi. İsimsiz tehditler almasına ve saldırganlar arasında olmakla suçladığı önceki kocasının intikam aldığı korkusuna rağmen, yeterli koruma sağlanmamıştı. Her ne kadar kocası için bir tutuklama kararı çıkarılmış olsa da, yılsonunda serbestti.

İnsan hakları savunucuları

Hükümet yetkilileri, yasal insan hakları çalışmasını, insan hakları örgütlerine yönelik temelsiz suçlamalarda bulunarak baltalamaya kalkıştı.

Zulia Eyaleti'nde Machiques'de toprak hakları üzerine yerel arazi sahipleri ile anlaşmazlık içinde olan Yukpa Yerli topluluğunu destekleyen yerel insan hakları aktivistleri taciz edildi ve Ağustos ayında gözaltına alındı. Topluluk liderlerinden biri olan Sabino Romero Izarra'nın yaşlı babasının Temmuz ayında ölümünün ardından resmi soruşturma başlatıldı; iddialara göre silahlı adamlar tarafından öldürüsiye dövlülmüştü.

Eylül ayında, uluslararası sivil toplum örgütleri, İnsan Hakları İzleme Komitesi'nin iki kademli görevlisinin hükümetin insan hakları karnesini eleştiren bir raporun çıkışını ardından ülkeden kovuldu.

■ İnsan hakları savunucusu José Luis Urbano, Eğitim Hakkının Savunulması Vakfı (Fundación Pro-Defensa del Derecho a la Educación) Başkanı olarak çalışması nedeniyle tekrar tekrar tehdit edildi. Mayıs ayında, düzensizliklerini ortaya çıkardığı bir okulun müdürü onu tehdit etti ve saldırı çağrısında bulundu. Yine Mayıs ayında telefon ile isimsiz ölüm tehditleri aldı. Eylül ayında, devlet polisi, erkek kardeşine tehditler savurarak kız kardeşinin evine zorla girmeye çalıştı. Bunun aynı polis gücünün bir üyesinin tacizini bildiren José Luis Urbano'ye misilleme olduğuna inanılıyordu. Her ne kadar tehditler yetkililere bildirilmiş olsa da yılsonunda herhangi bir soruşturmanın başlatılıp başlatılmadığı bilinmiyordu.

Cezaevi koşulları

Şubat ayında, Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi yetkililere Miranda eyaletinde Rodeo cezaevindeki mahkûmları korumak için önlem almasını emretti. Cezaevlerindeki koşullar 2008 yılı süresince birçok açlık grevine ve ülke genelindeki cezaevlerinde diğer protestolara neden oldu.

Polis ve güvenlik güçleri

Nisan ayında, Başkan Chávez Ulusal Polis Reform Komisyonu tarafından hazırlanan yeni bir Polis Kanunu'nu onayladı. Komisyon tarafından vurgulanan konular arasında polisin silah kullanımının kontrolü ihtiyacı ve polis uygulaması prensiplerini düzenlemek ile uygulamak bulunuyordu.

Başsavcı Bürosu, 2000 ve 2007 arasında insanların polis ile karşı karşıya gelmesi sonucu öldürüldüğü, rapor edilen 6,000 kanunsuz infaz davasından fazlasını incelemek için 2009 yılında atanmış bir soruşturma komisyonu oluşturacağını duyurdu.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporu

🗉 Bir Uluslararası Af Örgütü delegesi, aile içinde kadına yönelik şiddet üzerine bir raporu duyurmak üzere Temmuz ayında Venezuela'yı ziyaret etti.

🗉 “Kanun orada, kullanalım” – Venezuela’da aile içi şiddeti sona erdirmeye (AMR 53/001/2008)

VIETNAM

VIETNAM SOSYALİST CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Nguyen Minh Triet
Hükümet başkanı:	Nguyen Tan Dung
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	88.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.7 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 26/29
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%90.3

Muhafifler üzerindeki baskı ifade, örgütlenme ve toplanma üzerindeki ağır kısıtlamalarla devam etti. Politik aktivistler tutuklandı ve gözaltına alındı; diğerleri ulusal güvenlik yönetmeliği altında mahkûm edildikten sonra cezaevinde kaldı. Devlet ile bir arazi anlaşmazlığı üzerine barış amaçlı

protesto yapan Katoliklere yönelik saldırılar dâhil olmak üzere dini gruplara ayrımcılık yapılıyordu. 200 etnik azınlıktan fazla Montagnard, zulümden kaçmak için komşu Kamboçya'ya sığınma amacıyla gitti. Ulusal Asamble ölüm cezasının kapsamını sınırlandırmak için Hükümet tekliflerini reddetti.

İfade özgürlüğü

En az 11 barışçıl aktivist hapis cezasına mahkûm edildi, Kasım 2006'da baskı başladığından beri mahkûm edilen muhaliflerin sayısı 30 oldu. Çoğu internet tabanlı bir demokrasi öncesi hareketi olan Bloc 8406'nın veya demokrasi ve insan hakları çağrısında bulunan diğer izinsiz grupların destekçisiydi. Çoğunluk tahliye sonrası beş yıla kadar ev hapsi gibi ek mahkûmiyetlerle birlikte, uzun hapis cezaları bulunduran 1999 Ceza Kanunu'nun ulusal güvenlik bölümü altındaki suçlarla itham edildi. Bilinmeyen sayıda muhalif yargılama öncesi gözaltında kaldı.

■ Ocak ayında Truong Quoc Huy, Ceza Kanunu Madde 88 altında “Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'ne yönelik propaganda yapmak” nedeniyle altı yıl hapis cezasına ve tahliye sonrası üç yıl ev hapsine mahkûm edildi. İlk olarak Ekim 2005 tarihinde tutuklanmıştı, suçlama veya yargılama olmadan Ağustos 2006'daki tahliyesine kadar tutuldu; altı hafta sonra Bloc 8406 için desteğini açıkça duyurmasıyla tekrar tutuklandı. Her iki tutuklama öncesinde bir internet sohbet odası sitesinde aktifti, Vietnam'daki politik durumu tartışıyordu.

■ Mayıs ayında, gazeteciler Nguyen Viet Chien ve Nguyen Van Hai tutuklandı. Ekim ayında, her ikisi de 2005'den beri Ulaştırma Bakanlığından görevlileri içeren önemli bir yozlaşma skandalını bildirmeleri nedeniyle “devletin çıkarlarını bozmak için demokratik özgürlükleri ihlal etmek” ile suçlu bulundu. Nguyen Viet Chien iki yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Nguyen Van Hai suçlamaları itiraf ettikten sonra hapis dışı bir ceza olarak iki yıl tekrar eğitim cezasına mahkûm edildi.

Toplanma özgürlüğü

Aralık 2007'den beri Ha Noi'deki Katolik Kilisesi üyeleri, hükümetin devletin mülkiyeti olduğunu iddia ettiği iki bölüm arazi üzerinde kilisenin sahipliğini desteklemek için benzersiz bir katılımla gösteri yaptı. Eylül ayında, polis geniş barışçıl protestoları şiddetli bir şekilde kırdı. Bazı insanlar sopalarla yaralandı ve 20 kişi göz yaşartıcı gaz kullanıldıktan sonra

hastaneye kaldırıldı. Neticesinde Katoliklerin güvenlik güçleri ve devlet destekli çeteler tarafından korkutulması ve tacizi arttı.

Ağustos sonunda tutuklanan en az sekiz protestocu “kamu düzensizliğine neden olmak” ve “mülkiyete hasar vermek” nedeniyle 8 Aralık'ta yargılandı. Gözetim olmayan cezalar aldılar.

Nisan ayında, polis, Olimpik Meşale Ho Chi Minh Şehri boyunca geçirildiğinde barışçıl gösteri yapan en az 14 kişiyi tutukladı; bazıları birkaç gün sonra tahliye edildi. Tutuklanana Çin'in dış politikasını eleştiren ve Vietnam'daki insan haklarını savunan makaleler yazmış olan Dieu Cay olarak bilinen blog yazarı Nguyen Hoang Hai dâhildi. Eylül ayında politik nedenli bir suç olduğuna inanılan vergi kaçırma nedeniyle iki buçuk yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Nisan ayında tutuklananlar arasında olan yazar Nguyen Xuan Nghia dâhil olmak üzere Dieu Cay'ın yargılanmasını takiben en az dokuz muhalif gözaltına alındı. Yargılama öncesi gözaltında kaldılar, bildirildiğine göre Ceza Kanunu Madde 88 altında suçlandılar.

Ayrımcılık – dini ve etnik gruplar

Devlet tarafından tasdik edilmemiş kilise üyeleri tehditler, taciz, inançlarını zorla bırakma, keyfi gözaltı ve hapis cezası ile karşılaşmaya devam etti.

■ Venerable Thich Huyen Quang, 87, yasaklı Vietnam Birleşmiş Budist Kilisesi'nin (UBCV) Yüce Psikoposu yetkililer tarafından uygulanan kısıtlamalar altında yaşarken Temmuz ayında öldü. 30 yıldan fazlasını cezaevinde veya ev hapsinde geçirmiş inanç mahkûmuydu. Halen ev hapsinde olan yardımcısı Thich Quang Do UBCV'nin başına geçti.

Merkez dağlık arazilerdeki etnik azınlık Montagnardlara taciz ve kötü muamele bildirilmeye devam etti. 200'den fazlası, komşu Kamboçya'da sığınma aradı. Bilinmeyen sayıda Montagnard hala 2001 ve 2004'deki protestolar ile bağlantılı uzun hapis cezalarını çekiyordu.

Ölüm cezası

Kasım ayında, Adalet Bakanı, cezası ölüm olan suçların 29'dan 12'ye azaltılması için Ceza Kanunu'nda değişiklikler teklif etti. Bununla birlikte Ulusal Asamble ölüm cezasının ciddi yaygın suçla savaşmak için gerekli olduğunda ısrar ederek teklifi reddetti.

Basın kaynaklarına göre, en az 19 infaz uygulandı

ve 50 kişi ölüm cezasına mahkûm edildi. Gerçek sayıların daha yüksek olduğuna inanılıyordu.

■ Nguyen Minh Hung, uyuşturucu kaçakçılığından ölüm cezası aralık cezaevinde 5 yıldan fazla kaldıktan sonra Haziran ayında tahliye edildi. Nguyen Minh Hung, ilk olarak Haziran 2004'de Tay Ninh İl Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi, fakat Yüksek Mahkeme (SPC) mahkûmiyeti bozdu ve soruşturma emri verdi. Tay Ninh Mahkemesi tarafından tekrar yargılandı ve ikinci kez ölüm cezasına mahkûm edildi. Nisan 2007'de, SPC tekrar soruşturma istedi. Dava sonunda delil eksikliğinden düşürüldü. Davada bir şahit Nguyen Minh Hung'ı suç ortağı olarak tanımlarken polis tarafından aşırı baskı nedeniyle yalan söylediğini açıkladı.

Aralık ayında Vietnam, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanması moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önermesine çekimser kaldı.

Uluslararası Af Örgütü raporları

🗉 Vietnam: İnsan hakları taahhüdüne göre yaşama zamanı (ASA 41/001/2008)

🗉 Vietnam: Yüce Psikopos Thich Huyen Quang, insan haklarına adanmış bir yaşam (ASA 41/002/2008)

🗉 Vietnam'da insan haklarını bağlamak (ASA 41/003/2008)

🗉 Vietnam: Baskı sonrasında: Saldırıları ve korkutma (ASA 41/004/2008)

🗉 Vietnam: Mahkum edilen gazeteci tahliye edilmelidir (ASA 41/006/2008)

🗉 Vietnam: BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Raporu Sunumu (ASA 41/007/2008)

YEMEN

YEMEN CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	‘Ali Abdullah Saleh
Hükümet başkanı:	Ali Mohammed Megawar
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	23.1 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	61.5 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 83/72
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%54.1

Yüzlerce politik mahkûm, düşüncü mahkûmları dâhil olmak üzere tahliye edildi. Bazıları Sa'da bölgesinde silahlı saldırıların bittiğini bildiren bir başkanlık emri

sonrasında özgür bırakıldı; diğerleri Güney'deki protestolarla bağlantılı olarak gözaltında tutuldu. Yüzlerce yeni tutuklama yapıldı ve önceki yıllarda gözaltına alınan bilinmeyen sayıda kişi alıkonulmaya devam etti. Düzinelerce mahkûm Uzman Ceza Mahkemesi'nde (SCC), adil olmayan yargılamalar sonucu mahkûm edildi. Yetkililer muhtemel hukuk dışı infazları ve güvenlik güçleri tarafından işlenen diğer cinayetleri soruşturmadı. Polis tarafından barbarlık, işkence veya diğer kötü muamele iddiaları yaygındı. Kırbaç cezaları konuldu ve uygulandı. En az 13 kişi infaz edildi ve yüzlerce mahkûm ergin olmayanlar dâhil ölüm hüccresinde kaldı.

Arka Plan

Eylül ayında, Sana'a'da ABD elçiliğinin yakınında siviller dahil 16 kişiyi öldüren bir bombalı saldırının da aralarında bulunduğu bazı saldırılar El Kaide'ye ve destekçilerine bağlandı. Aralık ayında, azınlık Yahudi toplumunun bir üyesi Amran Valliliği'nde öldürüldü ve diğerleri İslam'a dönmelerini ya da Yemen'den ayrılmalarını talep eden isimsiz tehditler aldı. Yabancı turistlere de saldırı düzenlendi: İki Belçikalı ve onlara eşlik eden iki Yemenli Ocak ayında öldürüldü. İki Japon kadın ve bir Alman çift ve kızları kaçırıldı ve akrabalarının yetkililer tarafından gözaltında tutulmasını protesto eden kabile üyeleri tarafından kısa bir süre tutuldular.

Ağustos ayında hükümet, güvenlik güçleri ve Shi'a Zaidi azınlığından önemli bir din adamı olan son Hussain Badr al-Din al-Huthi'nin takipçileri arasındaki 2004 yılından beri Sa'da Valliliği'nde aralıklı olarak gerçekleşen silahlı çarpışmaların sona erdiğini duyurdu. Hussain Badr al-Din al-Huthi'nin destekçileri aynı zamanda anlaşmazlığın bittiğini duyurdu. Hussain Badr al-Din al-Huthi'nin takipçileri tarafından mahkûm olarak alınan hükümet destekçilerinin yanı sıra yetkililer ve güvenlik güçleri tarafından yargılanmadan önce ve sonra tutulanlar dâhil olmak üzere yüzlerce mahkûm daha sonra iki tarafça tahliye edildi. Daha kaç kişinin geride kaldığı açıklanmadı. Başkan aynı zamanda özellikle Güney'de meydana gelen barışçıl protestolarla bağlantılı olarak tutulan düşünce mahkûmları dâhil olmak üzere mahkûmların bırakılmasını emretti.

Hükümet fiziksel ceza, kadınlara yönelik ayrımcılık ve dini eleştirmenin suç olarak kabul edilmesi üzerine Ceza Kanunu'nda olumsuz değişiklikler teklif etti. Hükümet, aynı zamanda her ikisi de terörizmi belirsiz

bir şekilde tanımlayan, şüphelilerin korunması için güvenceleri zayıflatacak ve ifade, örgütlenme, toplanma özgürlüğü haklarının kanuni uygulaması için hiçbir güvence barındırmayan Terörle Mücadele Kanunu ile Para Aklama ve Terör Kanunu'nun finansmanını teklif etti.

Temmuz ayında Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Üzerine Komite, BM Kadınlar Konvansiyonu'nun uygulanması üzerine Yemen'in altıncı periyodik raporunu değerlendirdi. Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddetin kanunlarda ve toplum geleneğinde sağlaştırıldığını tespit etti. Hükümeti bu gibi bir ayrımcılığın 2013'ten sonraki periyodik inceleme zamanına kadar ortadan kaldırılması için gereken tüm önlemleri almaya doğru hareket etmesi için teşvik etti

İfade özgürlüğü

Düşünce mahkûmlarının serbest bırakılmasına rağmen 2008 yılında yüzlerce kişi barışçıl protesto nedeniyle tutuklandı, Hussain Badr al-Din al-Huthi'nin destekçileri, El Kaide'nin destekçileri veya üyeleri, din değiştiren veya casus olmalarından şüphelenilmişti. Bazıları düşünce suçlusuydu.

■ Bir avukat ve üniversite eğitim görevlisi olan Dr Mohamed al-Saqaf, Ulusal Güvenlik tarafından 11 Ağustos tarihinde Sana'a'da tatilde ailesi ile birlikte ülkeden ayrılacakken gözaltına alındı. Birkaç gün Cezai Soruşturma Cezaevi'nde tutuldu, daha sonra yargılanmak üzere kefalet ile tahliye edildi. Hükümetin ülkenin Güney'inde emekli askerler tarafından yapılan barışçıl protestoları bastırmasını eleştirdiğinden “ulusal birliği baltalamak” ile suçlanıyordu. Aynı zamanda suçlama veya yargılama olmadan tekrar tekrar tutuklanan ve kısa süreli gözaltına alınan bir Sosyalist Parti aktivisti olan Hassan Ba'oom için savunma avukatı olarak çalışıyordu.

■ Haitham bin Sa'ad bildirildiğine göre Temmuz ayında Hadhramout'da Güney Doğu Yemen'deki şiddetli saldırılar nedeniyle dört kişi ile birlikte tutuklandı. Tüm beşinin el Kaide destekçisi olduğundan şüpheleniliyordu.

Serbest bırakılan mahkûmlar

Düşünce suçluları yıl boyunca tahliye edilen politik mahkûmlar arasındaydı.

■ Başkanı eleştirdikten ve hükümetin Güney'de protestolar üzerindeki baskısını eleştirdikten sonra Başkanı aşağılamak suçundan 18 ay hapis cezasına mahkûm edilen sanatçı Fahd al-Qirni Eylül ayında

serbest bırakıldı. 18 ay hapis cezasına ve para cezasına mahkûm edilmişti.

Adil olmayan yargılamalar

Hussain Badr al-Din al-Huthi'nin veya el Kaide'nin şüphelenilen casusları ve iddia edilen destekçileri SCC önünde adaletsiz bir şekilde yargılandı veya mahkûmiyetleri Temyiz Uzman Mahkemesi (ASC) tarafından onaylandı. Savunma avukatları müşterilerinin dosyalarına tam erişime izin verilmediğine dair şikâyet etti ve davalılar uzun yargılama öncesi kimseyle görüştürülmeksizin gözaltında sırasında yaptıkları “itirafların” işkence veya diğer kötü muamele altında alındığını iddia etti. ■ Sana'a Hüccresi 2 davasında, Hussain Badr al-Din al-Huthi'nin iddia edilen 14 destekçisi şiddet suçlarından ve 2007'de Sa'da'daki sivil itaatsizlik ile bağlantılı diğer suçlardan suçlu bulundu. Bazıları hapis cezasına mahkûm edildi ve bir davalı ölüm cezasına mahkûm edildi. Suçlu bulunanlar arasında altı yıl hapis cezasına mahkûm edilen düşünce mahkûmu gazeteci Abdul Karim al-Khaiwani bulunuyordu, Eylül bir başkanlık affı altında tahliye edildi.

■ Şubat ayında Hamad 'Ali al-Dahouk and 'Abdul 'Aziz al-Hatbani casus olarak ölüm cezasına mahkûm edildi. Her iki adam, Suudi Arabistan ve Kuveyt hükümetlerinin Yemenli yetkililerin bilgisi dâhilinde, Yemen'deki silahlı grupları Mısır'da yabancı turistlere karşı saldırılar başlatmaları için finanse ettiklerine dair Mısırlı yetkilileri bilgilendirmekle suçlanmıştı. Ekim ayında ASC Hamad 'Ali al-Dahouk'a yönelik ölüm cezasını onayladı, fakat Abdul 'Aziz al-Hatbani'yi beraat ettirdi. Dava son olarak Yüksek Mahkeme tarafından muhakeme edilecekti.

■ İran için casusluk ile suçlanan üç kişi Ekim ayında SC önüne çıktı. Daha önce iki ay gözaltında tutulmuş oldukları, kimseyle görüştürülmeden tutuldukları ve dövüldükleri raporlandı. Yıllarca açık olarak işlemiş Aden'de yasal bir Şii örgütü ile bağlantılıydılar. Yılsonunda dava devam ediyordu.

■ El Kaide'nin en az 37 iddia edilen üyesi veya destekçisi SCC önünde yargılandı veya ASC önünde temyizleri görüşüldü. Şubat ayında Bashir Rawah Nnu'man bir çatışmaya katılmak üzere Irak'a seyahati için sahte belgeye sahip olması nedeniyle beş yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Ekim ayında, Kasım 2007'de SCC tarafından hüküm verilen 36 davalının ASC mahkumiyetleri destekledi; 33'ü 3-15 yıl arasında değişen hapis cezası aldı ve 3'ü giyaplarında ölüm

cezasına mahkum edildi. Tümü silahlı bir gruba bağlı olmakla ve petrol tesislerine saldırıda bulunmakla suçlu bulunmuştu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Polisin sıradan cezai şüpheliler yanı sıra politik nedenli eylemler veya protestolar ile bağlantılı olarak gözaltında tutulanlara barbarca tutumu, işkencesinin yaygınlığı ve cezasızlık ile sürdüğü rapor edildi. İddia edildiğine göre işkence veya diğer baskı altında alınan itiraflar, mahkemeler tarafından mümkünse yeterince soruşturulmadan delil olarak kabul edildi. Raporlanan işkence yöntemlerine sopalar ile dövme, delme, tekmeleme, el ve ayak bileklerinden uzun süre asılı tutma, sigara ile yakma, çıplak soyulma, gıda ve tıbbi yardıma acil erişimin reddi ve cinsel taciz tehditleri dâhildi.

■ SCC tarafından Ocak ayında 17 yaşındayken işlenen bir cinayet nedeniyle ölüm cezasına mahkûm edilen Tawfiq al-Masouri bildirildiğine göre Sana'a'da 3 ay boyunca kimseyle görüştürülmeden tutulurken polis tarafından işkence gördü. İşkence sonucu itiraf ettiğini söyledi ve avukatının talebi ile yapılan tıbbi inceleme bu iddialarla tutarlı işaretler tespit etti. Bununla birlikte diğer hiçbir soruşturma otoriteler tarafından üstlenilmedi.

Zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı cezalar

Mahkemeler tarafından cinsel ve alkol suçları nedeniyle karar verildikten sonra kırbaçlama cezaları sıklıkla uygulandı.

Yasadışı öldürmeler

Bazı protestocular kasten öldürüldü veya barışçıl protestolar sırasında güvenlik güçleri tarafından aşırı güç kullanımı sonucu öldü. Yürütülen hiçbir bağımsız soruşturma bilinmiyordu ve kimse adalet önüne getirilmedi.

■ Mayıs ayında Sheikh Yahya Muhammad Hassan al-Sawmali bildirildiğine göre dövüldü ve daha sonra vuruldu, Güney'de Lejh Valliliği'nde Tor al-Baha Kasabası'nda askerler tarafından ölüme terk edildi. Silahsız olduğu ve askerler için tehdit oluşturmadığı bildirildi. Bildirildiğine göre bazı askerler, ölümü ile bağlantılı olarak tutuklandı, fakat hiçbir bağımsız soruşturma bulunmuyordu ve sorumlular yılsonu itibarıyla yargılanmadı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Hükümet bir mülteci kanunu tasarladığını söyledi, fakat hiçbir detay vermedi. Teklif edilen kanunun yetkililerin ihlal etmeye devam ettiği mültecilerin korunması için uluslararası standartlara uyup uymayacağı belirsizdi. Raporlara göre, Ağustos ayında en az sekiz kişi işkence ve infaz riski altında olabileceklerine dair korkulara rağmen Suudi Arabistan'a zorla iade edildi.

Yemen, Aden Körfezi'nden tehlikeli geçiş sonrası hayatta kalan 40,000'den fazla Somalili mülteciye ev sahipliği yaptı; diğer bir çok kişinin boğulduğuna veya insan kaçakçıları tarafından öldürüldüğüne inanılıyordu. Hükümet istatistiklerine göre 1,300 kadar sığınmacı ülkelerine gönülsüz olarak iade edildi. Zorla iade riski altında olanlar arasında, Darfur Bölgesi'nden Sudan vatandaşı olan, Sudan'a iade edilirse işkence ve diğer kötü muamele riski altında olan Mohamadain 'Abdel Hameed Haroun da bulunuyordu.

Kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet

Kadınlar kanun ve uygulamada ayrımcılık ile karşı karşıya kalmaya devam etti, aile içi ve diğer şiddete karşı yetersiz şekilde korunuyorlardı.

Nisan ayında, parlamento bildirildiğine göre sosyal güvenlik, emeklilik ve tatil izinlerinde kadınlara fayda sağlayan yasal değişiklikler kabul etti. Bununla birlikte hükümet daha geniş olan kadınlara yönelik ayrımcılık problemini ele almada başarısız oldu.

Yemen'in BM Kadınlar Konvansiyonu'na başvurusunun Temmuz değerlendirmesi öncesinde, Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Üzerine BM Komitesi'ne bir "gölge" raporunda, Yemenli kadın hakları organizasyonları sekiz kadar erken yaşta kızların evlendirilmesi gibi ihlaller dâhil kadınlara yönelik çeşitli ayrımcılık ve şiddet şekillerini vurguladı.

■ 2002 yılında Sana'a'da Cezai Soruşturma Departmanı'nda gözaltında tutulurken Anissa al-Shu'aybi'ye tecavüz etmekle yargılanan iki polis memuruna karşı dava sonuçlandı. Nisan ayında Sana'a'daki Sulh Mahkemesi, polis memurlarından birini beraat ettirdi, fakat diğerini üç ay ertelenmiş hapis cezasına mahkûm ederek suçlu buldu. Mahkeme aynı zamanda Anissa al-Shu'aybi'ye 1 milyon Yemen riyali (yaklaşık 5,000\$) verilmesine karar verdi. Ertesinde Temyiz Mahkemesi her iki polis memurunu da beraat ettirdi, fakat tazminat hükmünü destekledi.

Ölüm cezası

En az 13 kişi infaz edildi ve yüzlerce mahkûm ölüm hücresinde kaldı. Ölüm hücresi mahkûmlarına akli veya diğer özürleri olan ve ergin olmayan bireyler dâhildi. Duyma engelli davalılar, tercüme imkânları reddedildikten sonra mahkûm edildi.

■ 16 yaşındayken işlenen bir cinayet nedeniyle ölüme mahkûm edilen Walid Haykal ölüm hücresinde kaldı. Cezası birçok başvuruya neden oldu ve Başkan tarafından onay bekliyordu.

Uluslararası Af Örgütü ziyareti/raporu

🇺🇸 Bir Uluslararası Af Örgütü delegesi Ocak ayında, Guantánamo Üssü'nde ABD gözetiminde olan ve ABD hükümeti tarafından işletilen gizli gözaltında bulundurma alanlarında olan Yemen vatandaşlarıyla ilgili bir konferansa katılmak için Yemen'i ziyaret etti.

🇺🇸 Yemen: Uluslararası Af Örgütü, BM Evrensel Periyodik Özetleme (UPR) Sunumu, Mayıs 2009 (MDE 31/012/2008)

YENİ ZELANDA

YENİ ZELANDA	
Devlet başkanı:	Kraliçe II. Elizabeth
Hükümet başkanı:	Anand Satyanand tarafından temsil ediliyor John Key (Kasım ayında Helen Clark yerine getirildi)
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	4.2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	79.8 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 6/6

Ağustos ayında, kullanımına karşı artan muhalefete rağmen, polis Taser şok tabancalarını tanıttı. Hükümet, sığınmacıları tehlikeye maruz bırakan, uzatılmış ve keyfi gözaltının artması endişelerine neden olan göçmenlik düzenlemesini sunma girişiminde bulundu. Başsavcı yerel terörizm şüphelilerinin soruşturmasının, yeni anti-terör kanunu ile yürütülmesine izin vermedi. Bunun yerine şüpheliler olağan ceza kanunu altında suçlandı.

Taser şok tabancaları

Ağustos ayında, polis müdürü, kendileri veya diğerleri için fiziksel yaralanma korkusu olduğu durumlarda Taser şok tabancalarının kullanılmasını onayladı. Bu

onay, bağımsız ve tarafsız bir araştırma olmaksızın, sivil toplum örgütleri tarafından artan endişelere ve İşkenceye Karşı BM Komitesinin Taser şok tabancalarının kullanımına itirazına rağmen verildi. Ağustos ayında, Yeni Zelanda Akıl Sağlığı Kurumu Taserlerin kullanımının “zihinsel sağlık krizinde olan insanlarda ilave travma yaratma ihtimalini artıracığını” belirtti. Kurumun Eylül 2006 – Ağustos 2007 arasında yaptığı Taser silahlarının kullanımı analizine göre, Taserler akıl sağlığı nedeniyle acil durumu içeren olayların %50'sinde ateşlenirken, ceza davalarının yalnız %11'inde kullanıldı.

Mülteciler ve sığınmacılar

Temmuz ayında, hükümet Yeni Zelanda'ya doğru çıkış noktasında yolcu görüntüleme için hükümler içeren bir Göçmen Yasa Önergesi oluşturdu. Yasa Önergesi girişin reddine dair nedenlerin saklanmasına izin verirken, adli incelemeye başvurma erişimini reddedecekti.

Yasa Önergesinde belirtilen yolcu görüntüleme sürecinde, kendi ülkelerinde işkence veya ölüm dâhil olmak üzere baskı ile karşı karşıya olduklarında uçağa binmelerine izin verilmemesinin sığınmacıları zarara maruz bırakabileceği endişeleri ifade edildi. Yasa Önergesi aynı zamanda uzatılmış ve keyfi gözaltı hakkında kaygıları artıran hükümler içermekteydi.

Terörle mücadele ve güvenlik

Ekim ayında, Terörizm Bastırma Kanunu doğrultusundaki soruşturmalara yetki vermesi beklenen Başsavcı terörizm şüphelisi 12 yerlinin davasında soruşturma için yeterli delil olmadığına karar verdi. 12 şüpheli iele ilişkili olaylardan şüpheli altı kişi daha ceza kanunu tarafından ateşli silah saldırılarından suçlandı. Kasım ayında, beşi aynı zamanda suç çetesinde yer almakla suçlandı.

Yasal gelişmeler

Ağustos ayında hükümet, cinsel saldırıya karşı ceza adaletinin yanıtını geliştirmek için bir cinsel şiddet düzenlemesi incelemesini başlattı. 1997'den 2005'e, kadınların %19'u ve erkeklerin %5'i cinsel şiddete maruz kaldıklarını rapor etti. Maori (yerli) kadınlar Maori olmayan kadınlara göre daha büyük cinsel şiddet riski altındaydı.

YUNANİSTAN

YUNANİSTAN CUMHURİYETİ	
Devlet başkanı:	Karolos Papoulias
Hükümet başkanı:	Kostas Karamanlis
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	11. 2 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	78. 9 yıl
5 yaş altı ölüm oranı (e/k):	binde 8/8
Yetişkin okur yazarlık oranı:	%96

Aralık ayında 15 yaşında bir erkek çocuğunu polis vurarak öldürdükten sonra, şiddetli ayaklanmalar da dahil olmak üzere, tüm ülke çapında yayılan protestolarda polisin göstericilere karşı aşırı güç kullandığı bildirildi. Sığınma süreci ve göçmenlerin ülkeye alınma koşulları ile ilgili yeni uygulamaya konan mevzuata rağmen, düzensiz göçmenler ve sığınmacılara uygulanan muamele uluslararası standartları ihlal etmeye devam etti. Binlerce mahkum, cezaevinde kendilerine yapılan muameleyi protesto etmek amacı ile açlık grevi yaptı. Bir vicdani retçiye hapis cezası verildi.

Alexis Gregoropoulos'un öldürülmesi – aşırı güç kullanımı

6 Aralık tarihinde 15 yaşındaki Alexis Gregoropoulos, Atina'nın merkezinde 'özel muhafız' olarak görev yapan polis tarafından öldürüldü. Ölümle sonlanan olaylarla ilgili anlatımlar farklılık gösterdi. Polise göre, araç içerisinde duran iki polis, 20 ila 30 gençten oluşan grubun saldırısına uğradı. İkinci temasta, bir polis ışık bombası atarken diğeri iki el havaya bir el yere doğru ateş etti. Mermilerden bir tanesi sekti ve Alexis Gregoropoulos'ı ağır bir şekilde yaraladı. Olayın görgü tanıklarına göreyse, akşam dokuz sıralarında araç içerisinde duran iki polis, Alexis Gregoropoulos ve bir grup arkadaşına yaklaştı ve sözlü olarak taciz etti. Polisler onların yanından ayrılırken gruptan biri, polis aracına doğru bir şişe attı. Araç durdu ve görevliler yürüyerek geri döndü ve gençleri sözlü olarak taciz etti. Bu karşılıklı atışma sırasında bir polis, üç el ateş etti ve bunlardan biri Alexis Gregoropoulos'u öldürdü. Birkaç gün içinde polislerin her ikisi de görevden uzaklaştırıldı. Ateş eden polis, yasadışı ateşli silah kullanımı ve kasten adam öldürmekle suçlandı; diğeri ise suç ortaklığıyla suçlandı.

Bu olay, ülke çapında yılın sonuna kadar devam eden hükümet karşıtı protestoların yayılmasına sebep oldu. Polisin, mülkiyete zarar veren isyancıları hedef almak yerine barışçıl göstericilere karşı aşırı güç ve cezalandırıcı şiddet uyguladığı söylendi. Polisin dövdüğü kişiler arasında iki Uluslararası Af Örgütü üyesi de vardı. Polis ayrıca çok sayıda keyfi tutuklama da gerçekleştirdi.

Mülteciler ve sığınmacılar

Temmuz ayında, mülteci statüsünün belirleme ve mülteci olarak nitelendirme kriterleri ile ilgili iki başkanlık kararnamesi ilan edildi. Her ikisi de, insan hakları örgütleri ve diğer örgütler tarafından gündeme getirilen kaygıları tam olarak gidermediler. 90/2008 sayılı başkanlık Kararnamesi, sadece sığınma başvurusu reddedildikten sonraki temyiz aşamasına yönelik adli yardım sunmaktaydı. Reddedilen başvuruların gözden geçirilmesi süreci, Temyiz Komitesi halen İçişleri Bakanı için danışma organı statüsünde olduğu için bağımsız değildir. Ülkede avukatların dava dosyalarına ve müvekkillere erişimi sınırlıdır. Sığınma başvuruları, bazı sığınmacıları yakalanma riski ile karşı karşıya bırakacak şekilde bizzat yapılıyor. Hemen vardıklarında alıkonulan kişilerin usullere erişimini sağlamak yönünde ayrı hükümler bulunmadan, başvurular ülkeye girer girmez hemen yapılmak zorunda. Sığınma başvurusunda bulunanlar 60 güne kadar alıkonulabiliyor. 96/2008 sayılı başkanlık Kararnamesi, insancıl gerekçelere dayalı korumaya ve mülteci korumaya hak kazanılması ile ilgili kriterleri belirliyor. Tamamlayıcı insancıl koruma açısından kapsam dışında bırakılmanın gerekçeleri arasında üç aylık hapis cezası ile cezalandırılan hafif suçlar da bulunuyor.

Nisan ayında BM mülteci örgütü, BMMYK'nın yerel ofisi, reşit olmayanların mülteci korumasına erişiminin keyfi ve sığınma süreci ile ilgili verilen bilgilerin de yetersiz olduğunu bildirdi. Ayrıca ofis, başvuruların öncelik sırasına konmasında yaşın neredeyse hiçbir önemi olmadığını bildirdi. BMMYK raporu, reşit olmayanların idari gözetilmesine son verilmesi çağrısında bulundu.

■ Ekim ayında bir kısmı olasılıkla sığınmacı olmak üzere refakatsiz 160 göçmen çocuğun, onur kırıcı, insanlık dışı ve sağlıksız koşullarda Lesvos adasında Pagani gözetli merkezinde olduğu bildirildi. Tutulanlar, hatalı sıhhi tesisattan dolayı su basan zeminlerde

uyuyorlardı ve egzersiz için nadiren dışarıya çıkmalarına izin veriliyordu. 300 kişi kapasiteli merkez 830 kişiyi barındırıyordu ve buna bebekli anneler ve en az bir hamile kadın dahildi. Avukatlara ve STKlara erişim kısıtlıydı.

İşkence ve diğer kötü muamele

Alıkonulanlara, özellikle marjinalleştirilen grupların mensuplarına ve göçmenlere polis tarafından yapılan kötü muamele vakaları yıl boyunca bildirildi.

■ Sisam adasına varan göçmenlerin 7 Temmuz'da yakalandıktan sonra sahil güvenlik görevlileri tarafından kötü muamele gördükleri bildirildi. Göçmenler, sahil güvenlik botlarında tokatlandıklarını, yumruklandıklarını ve tekmelendiklerini söylediler. Bir güvenlik görevlisinin, bir kişinin boğazından aşağı güneş koruyucu kremi döktüğü ve başka bir göçmeni ise saçlarından tutarak, kafasını geminin yanlarına vurduğu iddia edildi. Bir üçüncü erkek göçmenin tokatlandıktan sonra kulak zarının patladığı bildirildi. İddialarla ilgili inceleme, yılsonuna kadar sonuçlandırılmadı. 2007 yılının Ekim ayında incelenmesine başlanan Sakız adasındaki göçmenlere yapılan kötü muamele konusunda da henüz sonuç yoktu.

■ Atina'da faaliyet gösteren Göçmen ve Mülteci Hakları Avukatları Grubu'na göre, 26 Ekim'de Atina'da Yabancılar Müdürlüğü binası dışında bekleyen polisler, başvurularını vermek için bekleyen sığınmacılara saldırdı ve bir adamı öldürdüler ve birçoğunu da yaraladılar. Müdürlüğün iki aydır yeni başvuruları kabul etmediği söylendi.

■ 19 Haziran'da alıkonulan bir Roman, tutuklandıktan sonra uzun süre Ahornan polis karakolunda dövüldüğünü bildirdi.

■ 17 Kasım 2006 tarihinde Selanik'te Avgoustinos Demetriou isimli Kıbrıslı bir öğrencinin dövülmesi ile ilgili olarak, 16 Ekim tarihinde üç polis, polis Temyiz Disiplin Kurulu tarafından para cezasına mahkum edildi ve altı aya kadar görevden uzaklaştırıldı. Avgoustinos Demetriou dövülmesinden ötürü ciddi bir şekilde yara aldı. Olay mahallinde bulunan ancak dövme eylemine karışmayan dört polis beraat etti.

Şubat ayında İşkencenin Önlenmesi Avrupa Komitesi (CPT)'nin 2007 yılında yapılan ziyaretindeki raporu yayımlandı. Rapor, işkence yasağı ve özel hayatına saygı ile ilgili olan AİHS Madde 3 ve 8'e yönelik ciddi ihlallere dikkat çekti. CPT, bazı sınır koruma karakollarında tespit edilen insanlık dışı ve onur kırıcı koşulları ve birçok kötü

muamele iddiasını rapor etti. CPT, alıkonulan göçmenlerin avukata erişimi ve alıkonulmaları ile ilgili ailelerini bilgilendirme haklarının etkin uygulanmadığını ve tıbbi tedaviye erişimin sınırlı olduğunu dile getirdi. CPT, 23 ila 29 Eylül arasında Yunanistan'a ikinci bir özel ziyaret gerçekleştirdi.

İnsan ticareti

23 Mayıs tarihinde Atina Temyiz Mahkemesi, insan ticareti ve şantaj ile ilgili verilen cezalarını bozarak insan ticareti yapmakla suçlanan bir kişinin insan kaçakçılığı için verilen hapis cezasını 19 yıldan yedi yıla indirdi. Bu, insan ticareti ile ilgili yeni yasa uyarınca başlatılan ilk davalardan biriydi. Duruşma gözlemcileri, özellikle insan ticareti yapan kişiler tarafından uygulanan işkence ile ilgili tanıklıklar dahil olmak üzere, mağdurlar tarafından verilen ifadelerin tercümanlar tarafından doğru aktarılmaması ve savunma avukatı tarafından ifade edilen ırkçı ve küçük düşürücü ifadelerle karşı mahkemenin hoşgörülü olması konusunda kaygılarını dile getirdi. Devletin Avrupa Konseyi İnsan Ticaretini Önleme Konvansiyonu'nu onaylaması için lobicilik ve mağdurların suçlu duruma getirilmemesi için mevzuat değişikliği sağlamak dahil olmak üzere, insan ticareti mağdurlarının haklarını korumaya yönelik yükselen bir kampanya mevcuttu.

İşçi hakları

■ 23 Aralık'ta Attica Temizlik ve Ev İşçileri Sendikası Genel Sekreteri olan Bulgaristan vatandaşı Konstantina Kouneva, Atina'da kimliği belirsiz kişilerce sülfürik asitli saldırıya uğradı. Aldığı birçok ciddi yaradan dolayı yılsonuna kadar yoğun bakım altında hastanede kaldı. Polis soruşturmasının etkili olmadığı, sadece Konstantina Kouneva'nın özel hayatına odaklandığı ve onun sendika faaliyetlerini dikkate almadığı iddia edildi.

Cezaevi koşulları

Ekim ve Kasım aylarında ülke çapında cezaevinde bulunan mahkumlar, aşırı kalabalık, yetersiz sağlık tesisleri, kötü muamele, gözetim altında iken meydana gelen ölümler ile ilgili etkili olmayan soruşturmalar, cezalandırıcı disiplin önlemleri ve ifade ve iletişim özgürlüğü ile ilgili kısıtlamalar dahil olmak üzere cezaevindeki koşulları protesto ettiler. 3 Kasım'da mahkumlar, ülke çapında açlık grevine girdi. Mahkum Hakları İnisyatifi, bir hafta sonra 3,311 mahkumun açlık grevinde olduğunu ve binlerce

kişinin de yemeklerini reddettiklerini bildirdi. Açlık grevi yapan kişilerin arasında çocuk gözetli merkezlerinde tutulan çocukların yanı sıra Trikala kentinde kendi dudaklarını diken 17 mahkum da yer almaktaydı. Mahkum Hakları İnisyatifi, cezaevi gardiyanları tarafından açlık grevi yapanlara yönelik tehdit şikayetleri olduğunu bildirdi.

Askerlik yapmayı reddeden vicdani retçi

■ 20 Mayıs'ta vicdani retçi Lazaros Petromelidis, Piraeus Deniz Kuvvetleri Mahkemesi tarafından emre itaatsizlik sebebiyle iki ayrı suçtan gıyabında üç yıl hapis cezasına mahkum edildi. Bu, aynı suçlamalar ile ilgili 15. duruşma idi. Tutuklama emri çıkarılarak, Petromelidis inançlarından dolayı cezaevine kapatılma tehlikesi ile karşı karşıya bırakıldı.

İfade özgürlüğü

Mart ayında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bir azınlık topluluğu mensupları tarafından kurulan derneklerle ilgili olarak, *Emin ve Diğerleri v Yunanistan* ve *Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri v Yunanistan* olmak üzere iki davada ifade ve örgütlenme özgürlüğü açısından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 11. Maddesine yönelik ihlallerin bulunduğunu saptadı. 'Türk' kelimesini içerdiği için, Rodopi Bölgesi Türk Kadınları Kültür Derneği'nin kaydı reddedildi. Xanthi Türk Derneği, 1986 yılında aynı temellere dayandırılarak kapatılmıştı. Sırasıyla Şubat ve Haziran aylarında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi *Alexandridis v Greece* ve *I Avgi Publishing and Press Agency S.A. & Karis v Yunanistan* davalarında, düşünce, vicdan ve inanç özgürlüğüne (Madde 9) ve ifade özgürlüğüne (Madde 10) yönelik ihlallerin yapıldığını saptadı.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler (LGBTT)

3 Haziran'da, ilk eşcinsel evlilikler Tilos adası Belediye Başkanı tarafından gerçekleştirildi. Söz konusu evlilikler Adalet Bakanı tarafından geçersiz ilan edildi ve hükümet evliliklerin geçersiz sayılması için önerge sundu. Bu olay, Eylül ayında protestolara neden oldu.

Uluslararası Af Örgütü raporları

📄 Yunanistan: Lazaros Petromelidis tekrar tekrar inançları sebebiyle mahkum edildi (EUR 25/003/2008)

📄 Yunanistan: Çöken polis hesap verilebilirliği sistemi, 9 Aralık 2008

📄 Barışçıl göstericilere karşı Yunan polisi cezalandırıcı şiddet kullandı, 11 Aralık 2008

ZİMBABVE

ZİMBABVE CUMHURİYETİ

Devlet ve hükümet başkanı:

Ölüm cezası:

Nüfus:

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

Yetişkin okur yazarlık oranı:

Robert Mugabe

sürdürülüyor

13.5 milyon

40.9 yıl

binde 100/86

%89.4

Zimbabve'de insan hakları durumu Mart ayındaki seçimlerden sonra esasen güvenlik güçleri, savaş gazileri ve Zimbabve Afrika Ulusal Birliği (ZANU-PF) destekçileri tarafından işlenen, benzeri görülmemiş bir devlet destekli insan hakları ihlalleri dalgası ile 2008 yılında ciddi şekilde kötüleşti. Sonuç olarak en az 180 kişi öldü; kırsal alanda on binlerce kişi yerinden edilirken ve kent merkezlerinde sığınma aramak zorundayken, binlerce kişi yaralandı. Birçok insan Haziran ayında başkanlık seçimi öncesinde hedef alındıktan sonra acil barınma, gıda yardımı ve tıbbi tedavi ihtiyacı içinde bırakıldı.

Ekonomi nüfusun geniş bir bölümü için gıda, sağlık hizmetleri ve eğitime erişimi zorlaştırarak gerilemeye devam etti. BM'e göre 2008 sonu itibarıyla, beş milyon insandan fazlası gıda yardımı ihtiyacı içindeydi. 2005'teki kitlesel zorla tahliyelerin mağdurları üzücü koşullarda yaşamaya devam etti.

Arka Plan

29 Mart tarihinde ülke önceki seçimlere göre nispeten barışçıl bir ortamda başkanlık, parlamento ve yerel hükümet seçimlerini yaptı. ZANU-PF ve Demokratik Değişim Hareketi'nin (MDC) iki grubu arasında bir yıllık diyalogu takip eden seçimler Güney Afrika Gelişim Toplumu (SADC) tarafından kolaylaştırıldı. Mart seçimleri ZANU-PF'nin 1980'deki bağımsızlıktan beri parlamentoda çoğunluğu ilk kez kaybettiğini gösterdi.

Başkanlık seçiminin ilk turunda MDC'den Morgan Tsvangirai oyların yüzde 47.8'ini aldı, iki bağımsız aday birlikte yüzde 10'dan az oy alırken ZANU-PF 'den Robert Mugabe yüzde 43.2 elde etti. Morgan Tsvangirai, destekçilerine karşı şiddeti ileri sürerek, 22 Haziran'da seçimin ikinci turundan çekildi. Bununla birlikte, Zimbabve Seçimle İlgili Komisyon seçimin 27 Haziran'da yapılması gerektiğine hükmetti. Haziran seçimi bağımsız yerel ve bölgesel seçim gözlemcileri

tarafından geniş çapta kınandı.

SADC tarafından, ZANU-PF ve MDC'nin iki grubu arasında politik çözüm bulmak için çabalar Eylül ayında imzalanan politik anlaşmayla sonuçlandı. Bununla birlikte, bir birlik hükümet kurmak için müzakereler İçişleri Bakanı dahil olmak üzere ana hükümet bakanlarının atamasını geciktirdi.

Ekonomi birçok hane halkı için gıda, sağlık hizmetleri ve eğitime erişimi artan derecede zorlaştırarak gerilemeye devam etti. İnsani durum, Haziran ayında sivil toplum örgütlerinin tüm alan operasyonlarını askıya almak yönündeki bir hükümet direktifi tarafından şiddetlendirildi. Ek gıda rezervleri, 27 Haziran seçimlerinde, Başkan Mugabe'nin şiddetli seçim kampanyasını gerçekleştirmek için ülke boyunca kamp kuran ZANU-PF destekçilerinin çetelerini beslemek için yağmalandı.

Tarım, çiftçilik mevsimi yaklaşırken ülke ciddi tohum ve gübre kıtlığı yaşadığından, aşırı belirsizlik ile karşılaştı. Sağlık işçileri ve öğretmenler zayıf çalışma koşulları ve düşük ücretler nedeniyle aralıklı grevlere gitti. Su artımı eksikliğine ve toplanmayan çöplere bağlı olarak, ülke genelinde yıl sonu itibarıyla 800 kayıtlı ölüm ve 16,000 rapor edilen durumu yaratan kolera salgını bulunuyordu.

Aralık ayında, Zimbabve, dünya genelinde ölüm cezasının uygulanmasını moratoryumu için çağrı yapan BM Genel Kurul önergesinin aleyhinde oy kullandı.

Cezasızlık

Mart seçimlerini en az 180 ölüm ve esasen güvenlik güçleri, savaş gazileri ve ZANU-PF destekçileri tarafından işlenen işkence, dövülme ve diğer ihlaller ile en az 9,000 yaralı sonucunu doğuran bir insan hakları ihlalleri dalgası izledi. Aynı zamanda parti içi çatışma raporları ve MDC'nin bazı destekçileri tarafından misilleme saldırıları da bulunuyordu. Yaklaşık 28,000 kişi kırsal alanlarda evlerinden çıkarıldı, sığınma ve tıbbi bakım aramak için kentsele bölgelere gittiler.

Polis, 29 Mart seçimlerinde MDC için oy kullandığından şüphelenilen insanlara yönelik, insan hakları ihlallerini kışkırtan ve işleyen sorumlulara karşı hareket edemiyor veya hareket etmek istemiyordu. Yetkililer tarafından ZANU-PF veya güvenlik güçleri üyeleri ile bağlantısı olan insanları adalet önüne getirmede tekrarlanan hata ihlallerin artmasına geçit verdi.

Yargısız infazlar ve yasadışı ölümler

Düzinelerce MDC aktivisti ve destekçisi devlet güvenlik temsilcileri, savaş gazileri veya diğer ZANU-PF destekçileri tarafından kaçırıldıktan sonra öldürüldü. Diğerleri güvenlik güçleri ve ZANU-PF destekçileri tarafından dayakları takiben yaralanmalar nedeniyle öldü.

■ Bir MDC aktivisti olan Tonderai Ndira, 14 Mayıs'ta Mabvuku Harare'deki evinden kaçırıldı. Devlet güvenlik temsilcileri olduğuna inanılan sivil giyimli yaklaşık dokuz silahlı adam beyaz bir Toyota kamyonu binmeye zorladı ve uzaklaştı. Parçalanmış bedeni, anlatıldığına göre bir hafta sonra Goromonzi'de bulundu.

■ Mashonaland Batı ilinden bir MDC sürücüsü olan Joshua Bakacheza ve MDC aktivisti olan Tendai Chidziwo 25 Haziran tarihinde Harare'de üç işaretsiz kamyonadaki silahlı adamlar tarafından kaçırıldı. Joshua Bakacheza ve Tendai Chidziwo, Tonderai Ndira'nin eşine başka bir banliyöye taşınması için yardım ediyorlardı. Vurulmadan önce işkence gördükleri Beatrice yakınlarındaki bir çiftliğe götürüldüler. Joshua Bakacheza'nın bedeni 5 Temmuz'da bulundu. Kafasından vurulmuş olan Tendai Chidziwo hayattaydı ve yaklaşık bir hafta komada kaldı.

■ Bir MDC aktivisti olan Beta Chokururama'nın bedeni, 13 Mayıs'ta Goromonzi'de bulundu. Mayıs başında Murewa'ya giderken, devlet güvenlik temsilcileri olduğundan şüphelenilen kişiler tarafından kaçırılmıştı. Nisan ayında, ZANU-PF destekçileri tarafından saldırıya uğramış ve her iki bacağı da kırılmıştı.

Zorla kaybedilmeler

Önemli insan hakları savunucuları, politik aktivistler ve aile üyeleri Zimbabve yetkilileri adına veya Zimbabve yetkililerinin rızasıyla silahlı gruplar tarafından kaçırıldı. Kaçırılmalar tam cezasızlık ile güpegündüz yapıldı.

Kayıp insanların çoğu, anlatıldığına göre, güvenlik güçlerinin üyesi olan kaçırılan kişiler tarafından polise teslim edilmeleriyle, 23 Aralık 2008 veya civarında Harare'de çeşitli polis karakollarında bulundu. Kaçırılan kadın ve erkekler daha sonra polis gözetiminde tutuldu. Kaçırılanların hiçbirisi polis tarafından tutuklanmadı.

Kaçırılanların bazıları, kendilerinin veya diğer aktivistlerin Botswana'da askeri eğitim almasını veya polis istasyonlarını ve bir demiryolu hattını bombalamaya karıştıklarını söyletme için zorlamaya

çalışanlar tarafından işkence görmüştü. Gözaltında bulunduranların çoğu suçlamaları reddetti.

Yıl sonu itibarıyla tüm gözaltında olanlar halen gözaltındaydı ve yetkililer bırakmalarına dair mahkeme emirlerine uymadı. Polis de gözaltında bulunduranların tıbbi tedavi almasına geçit verilmesine dair emirlere uymadı. Uluslararası Af Örgütü, tüm gözaltında bulunduranların potansiyel düşünce suçlusu olduğunu düşündü.

■ Anlatıldığına göre, MDC'nin on dört üyesi ve iki yaşında bir bebek Ekim sonlarında ve Kasım başında, Mashonaland Batı ilinde ve Harare yakınında Chitungwiz Kasabası'nda polis tarafından tutuklandıktan sonra kayboldu. Daha önceki polis yalanlamasına rağmen gözaltında bulunduranlar Harare'de 23 Aralık ve civarında çeşitli polis karakollarında gözaltında bulundu. 24 Aralık'ta mahkemeye çıkarılmışlardı ve Botswana'da askeri eğitim için insanları istihdam etmekle suçlanmışlardı.

■ 3 Aralık'ta, bir ulusal insan hakları organizasyonu olan Zimbabve Barış Projesi (ZPP) direktörü Jestina Mukoko Norton, Harare'deki evinden zorla alındı. Kendilerini Zimbabve Cumhuriyeti Polisi Kanun ve Düzen bölümü üyeleri olarak tanıtan sivil giyimli, bazıları silahlı, yaklaşık 12 adam tarafından ele geçirildi. Polis, Jestina Mukoko'yu tutukladıklarını reddetti ve nerede olduğu 23 Aralık'ta polis gözetiminde bulunana kadar bilinmiyordu. Botswana'da askeri eğitim için insanları istihdam etmekle suçlanarak, 24 Aralık'ta mahkemeye götürülmüştü, kendisi suçlamayı reddetmişti. Yıl sonunda Jestina Mukoko gözetimde kaldı. Uluslararası Af Örgütü, Jestina Mukoko'nun düşünce mahkumu olarak kabul etti.

■ ZPP kadrosu olan Broderick Takawira ve Pascal Gonzo, 8 Aralık'ta Harare'de organizasyon bürosunda tutuklandı. Kaçırılan kişiler tarafından 23 Aralık ve civarında polise verildiler. Yıl sonunda, her ikisi de düşünce mahkumu olarak gözetimde kaldı. 5 Aralık'ta gece yarısı civarında, Harrison Nkomo'nun kardeşi Jestina Mukoko'nun davasında çalışan bir diğer önde gelen insan hakları avukatı Zacharia Nkomosivil, sivil giyimli dört tanımlanmayan adam tarafından Rujeko Masvingo'daki evinden kaçırıldı. Kaçırılmadan sorumlu olan adamlar iki yeşil ve gri Toyota kamyonunda geziyordu. 23 Aralık'ta polis gözetiminde bulundu.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Muhalefet destekçilerinin işkence ve diğer kötü muamelesi Mashonaland, Midlands, Manicaland ve Masvingo illerinde 29 Mart seçimlerini izleyen günlerde yaygındı. Birçok bölgede savaş gazileri, askerler ve yerel ZANU-PF liderleri geçici işkence kampları kurdu. Kamplar çadırlar içinde, bir topluluk içinde açık alanlarda, sınıflarda veya ZANU-PF görevlilerinin veya yerinden çıkarılmış MDC aktivistlerinin evlerinde kurulmuştu.

Yerli insanlar bu kamplarda gece toplantılarına katılmaya zorlandı. Komşularının dövülmesi izlettiriliyordu ve 27 Haziran'da ZANU-PF için oy kullanmazlarsa benzeriyle karşılaşacakları konusunda uyarıldılar. MDC destekçileri partiyi ihbar etmeye, t-shirtler ve üyelik kartları dahil tüm parti malzemelerini teslim etmeye zorlandı. Düzinelerce MDC destekçisi bu kamplarda dövüldükten sonra öldü. Yerli gençlik, kamp toplantılarına ve dövmeye katılmaya zorlandı.

■ Bir polis memuru olan Kingswell Muteta, 17 Temmuz'da kayınbiraderinin evini ziyaret etmesinden sonra, Mudzi bölgesinde ZANU-PF destekçileri tarafından ölümcül şekilde dövülmüştü. Bir yerli MDC yöneticisi bildirildiğine göre ZANU-PF destekçileri tarafından öldürüsiye dövülmüştü. Şahitler, Kingswell Muteta'nın kıdemli bir polis memurunun yönergesinde olan ZANU-PF gençlik grubuyla karşılaştığını söyledi. ZANU-PF gençleri Kingswell Muteta'yı Kotwa yakınında bir kampa götürdü ve onu "düşmanın" evine gitmekle suçladı. Yaklaşık 20 genç tarafından dövüldü. Esasen kalçasında, gövdesinde ve alt bacaklarında yumuşak doku yaralanmalarına maruz kaldı. 18 Temmuz'da hastaneye götürüldü ve yaraları nedeniyle 25 Temmuz tarihinde öldü.

Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar

Ekonomik, sosyal ve kültürel hakların politik nedenli ihlalleri, ülke genelinde tespit edilen gıda hakkı ihlalleri ile birlikte 2008 boyunca sürdü. Hükümet, muhalif partileri desteklediklerinden şüphe edilenlerin, devlet kontrollü Hububat Pazarlama Birliği'nden ucuz mısır almalarını önlemek için kasti davrandı. Aynı zamanda, 27 Haziran başkanlık seçimi öncesinde, daha fazla ihtiyaç duyulan gıda yardımına etkin şekilde erişimi bloke etti.

4 Haziran'da Kamu Hizmeti, İşçilik ve Sosyal Refah Bakanı, her bir sivil toplum örgütüne ve özel gönüllü organizasyonlara, insani organizasyonlar tarafından tüm alan faaliyetlerinin durdurulmasını duyuran bir

yazı gönderdi. Bakan, organizasyonların kayıt şartları ve koşullarının ihlali içinde olduğunu iddia etti, fakat detay vermedi. Durdurma, iki milyon kişinin acil gıda yardımı ihtiyacında olduğu ülkede gıda güvensizliğini daha da kötüleştirdi. Yasak aynı zamanda AIDS hastaları için anti-retroviraller, tüberküloz tedavisi ve ilacı ile diğer kronik durumlar için bakım gibi sağlık hizmetlerinin hükmünü ağır şekilde bozdu. Haziran ayında UNICEF, durdurmanın net etkisinin 500,000 kadar çocuğun sağlık hizmetine erişimden, HIV/AIDS desteğine, eğitim ve gıda yardımından yoksun bırakılması olduğunu bildirdi. Bu çocukların çoğu yetimdi. Yasak Ağustos sonunda kaldırıldı.

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler

Mart seçimlerinden sonra devlet destekli şiddet dalgası en az 28,000 kişiyi yerinden edilmiş bıraktı. Şiddet mağdurları, barınma ve sağlık hizmeti aramak için kentsel bölgelere taşındı. Muhalif partileri desteklemenin cezası olarak çoğunun evleri tahrip edildi ve gıda stokları çalındı ya da tahrip edildi. Ülke içinde yerinden edilenler acil barınma, gıda ve tıbbi bakım ihtiyacı içindeydi. Aynı zamanda gelecek yıl gıda üretmek için tohum ve gübreye ihtiyaç duydular. ■ 25 Nisan sabahında Harare'de polis MDC ofislerini bastı, ülke içinde yerinden edilmiş ve orada barınan çocuklar da dahil yüzlerce kişiyi tutukladı. Tutuklananların yaklaşık 215'i Harare Merkez Polis Karakolu'na götürüldü. Aralarında en büyüğü 11 yaşında olan 35 çocuk bulunuyordu. MDC, Yüksek Mahkeme'den 28 Nisan'da tahliyeleri için bir emir elde ettikten sonra, bırakıldılar.

İfade özgürlüğü

Yetkililer ifade özgürlüğünü kısıtlamaya devam etti. Bazı yabancı ve yerel basın işçileri, seçimler sırasında tutuklandı. ■ Özel haftalık gazete olan *The Standard*'ın editörü Davison, MDC gruplarından birinin lideri Maruziva Arthur Mutambara'ın görüşünün bir bölümünü yayınlaması üzerine 8 Mayıs'ta Harare'de tutuklandı. "Ülkeye zarar verici ve mahkemeyi küçük gören yanlış beyanlar yayınlamak" ile suçlandı. 20 Nisan'da *The Standard*, Zimbabve Seçim Komisyonu'nu 29 Mart başkanlık seçimlerinin ertelenen sonuçlarını yayınlamaya zorlamak için MDC tarafından yapılan başvuruyu reddeden Yüksek Mahkeme hükmünü eleştiren bir makale yayınladı. Arthur Mutambara, 1 Haziran'da bu makale üzerine tekrar tutuklandı.

İnsan hakları savunucuları

İnsan hakları savunucuları işlerini yürütmelerinde kanunsuz kısıtlamalarla karşılaşmaya devam etti. ■ 25 Nisan'da polis memurları, hükümet dışı Zimbabve Seçim Destek Ağı'nın (ZESN) Harare ofislerini bastı, dosya ve belgeleri götürdü. ZESN ulusal direktörü Rindai Chipfunde-Vava'nın evi basıldı. 28 Nisan'da Rindai Chipfunde-Vava ve organizasyonun başkanı Noel Kututwa, Kanun ve Düzen bölümünden polisler tarafından sorgulandı. 20-30 Nisan tarihlerinde Noel Kututwa ve Rindai Chipfunde-Vava'nın Harare Merkez Polis Karakolu'na rapor edilmesi emri verildi. Polis, ZESN'e 29 Mart seçiminde görevlendirdiği 11,000 yerel gözlemcinin, kurul üyelerinin isimlerinin ve banka hesapları dahil fonlama kaynaklarının bir listesini vermesini de söyledi. ■ Ticaret Birlikleri Zimbabve Kongresi (ZCTU) Başkanı Lovemore Matombo ve ZCTU'nun Genel Sekreteri Wellington Chibebe, Harare'deki 1 Mayıs kutlamalarında yapılan konuşmaları takiben 8 Mayıs'ta "devlete zararlı yalancılığı tebliğ etmek" suçlarından dolayı tutuklandı. 12 Mayıs'ta bir sulh hakimi önüne çıktılar ve kefaletleri reddedildi. Başlangıçtan 23 Mayıs'a kadar, Harare Merkez Mahkeme'ye Kadar Tutulma Cezaevi'nde gözetime geri gönderildi. Bununla birlikte, temyiz sonrasında Yüksek Mahkeme Hakimi tarafından 19 Mayıs'ta kefalet hakkı verildi. ■ 28 Mayıs'ta Harare'de polis, Zimbabve Yükselişi Kadınları (WOZA) aktivist organizasyonunun 14 üyesini Zambiya büyükelçiliğine bir dilekçe vermek için barış amaçlı yürüyüş sırasında tutukladı. Dilekçe, daha sonra SADC'nin başkanlığına gelen Zambiya'ya, devlet destekli şiddete son vermeye yardım etmesi için çağrıda bulundu. Organizasyonun liderleri Jenni Williams ve Magodonga Mahlangu, Chikurubi Kadın Cezaevi'nde 37 gün gözaltına kaldı, diğer 12'si 17 gün gözaltında tutuldu. ■ Jenni Williams ve Magodonga Mahlangu, 16 Ekim'de Bulawayo'da sıradan Zimbabvelilerin mağduriyetine dikkat çeken bir gösteriye katıldıktan sonra tekrar tutuklandı. Polis, barışçıl protestoyu dağıtırken, eylemcileri dövdü. İki kadın aynı gün tahliye edilen yedi diğer WOZA aktivisti ile birlikte tutuklandı. Bununla birlikte, Jenni Williams ve Magodonga Mahlangu'nın kefaleti reddedildi. Yüksek Mahkeme tarafından kefalet verilene kadar üç hafta Mlondolozu cezaevinde kaldılar ve 6 Kasım tarihinde tahliye edildiler. ■ Harare'de 27 Ekim'de Zimbabve Kadınlar Koalisyonu (WCoZ) tarafından organize edilen bir

gösteriye katılan 42 kadın polis tarafından tutuklandı. Polis barışçıl protestoyu dağıtmak için göz yaşartıcı gaz ve sopalar kullandı. Tutuklananlar arasında WCoZ'un Ulusal Koordinatörü Netsai Mushonga da bulunuyordu. Kadınlar, cezalarının giriş ücretini ödedikten sonra tahliye edildi. Yürüyüş Zimbabve'de açlığa ve bölgesel liderlerin çözüm bulmada tekrarlanan hatalarına dikkat çekmek için organize edilmişti. ■ 11 Kasım'da Ulusal Anayasal Asamblesinin (NCA) 29 üyesi, kötüye giden insani durum ve geçici hükümet ile yeni bir anayasa ihtiyacı üzerine gösteriye katıldıktan sonra polis tarafından Bulawayo, Gweru, Harare ve Mutare'de tutuklandı. Aynı gün NCA'nın başkanı Dr Lovemore Madhuku, Harare Merkez Polis Karakolu'nda dört saat gözaltında kaldı. Mutare'de Stewart Muzambi, Never Mujokochi, Louis Dzinokuzara, Trust Zamba, Cynthia Chizaza, Catherine Chanza ve diğer üçü, Mutare Merkez Polis Karakolu'nda gözaltına alındı. Bildirildiğine göre polis gözetimindeyken aşağılandılar. Polis aynı zamanda gösterileri kırmak için aşırı güç kullandı. Harare Merkez polis karakolunda gözaltına alınan sekiz kişiden birinin kafasındaki kesik yüzünden tıbbi tedaviye erişimine izin verilmedi. Gözaltında tutulananların bazıları cezalarına giriş ücretini ödedikten sonra tahliye edildi, Gweru'da gözaltında tutulananlar Kamu Düzeni ve Güvenlik Kanunu altında suçlandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mart ve Temmuz/Ağustos aylarında Zimbabve'yi ziyaret etti. Aralık için planlanan bir misyon, kamuoyunca iyi tanınan insan hakları savunucularının Zimbabve yetkilileri adına veya Zimbabve yetkililerinin onayıyla çalışan kişiler tarafından Güney Afrika'ya kaçırılmaları sonrasında yasaklandı.

■ Zimbabve: Gizli oylama sonrasında şiddet yolu (AFR 46/014/2008)

■ Zimbabve: Sorumluluk için zaman (AFR 46/028/2008)

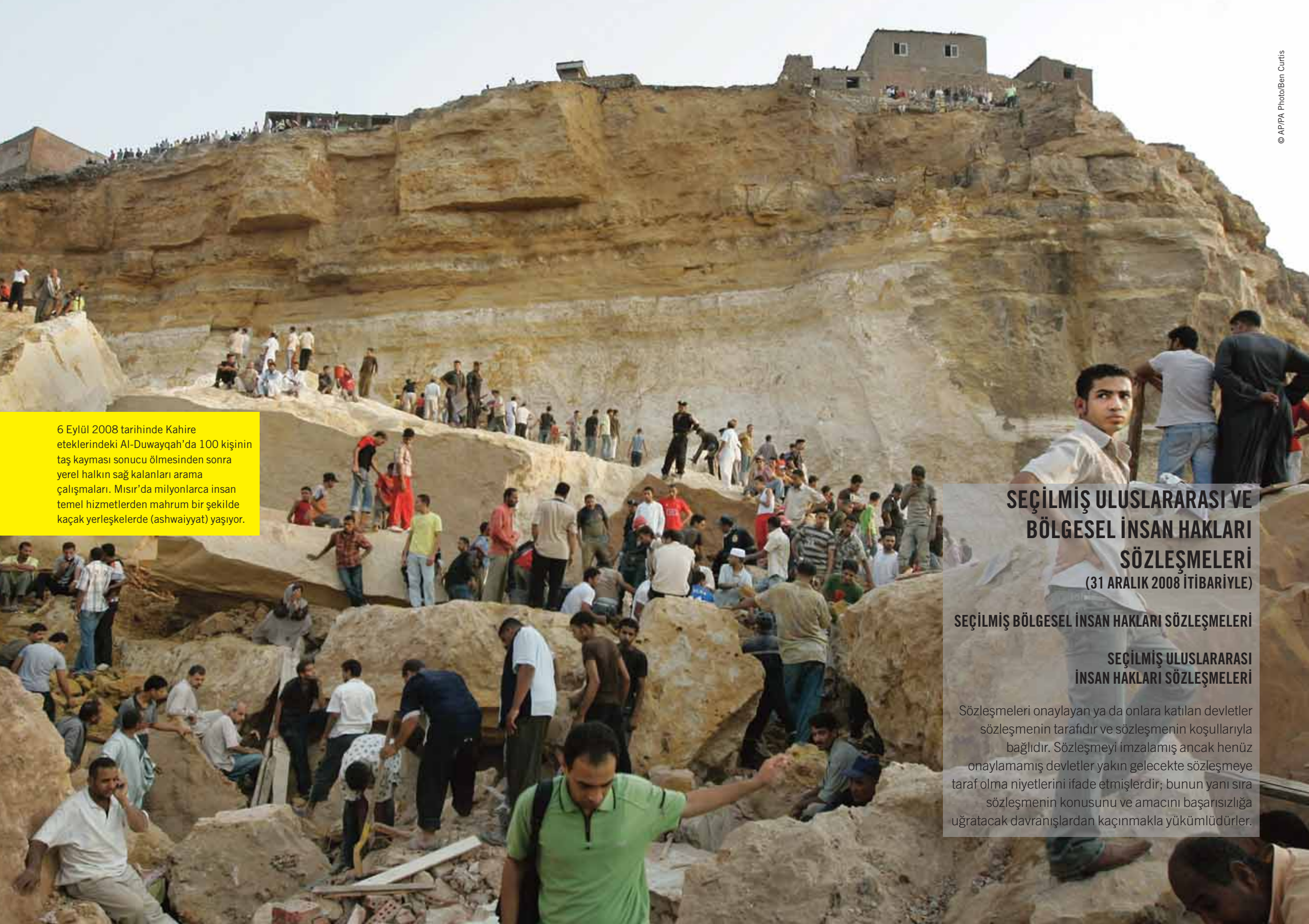

8 Nisan 2008 Dünya Roman Günü'nde Moldova, Chişinău'daki sokaklarda gerçekleşen Roman yürüyüşü. Romanlar Avrupa'da ciddi ayrımcılığa maruz kalan gruplar arasındadır.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009 BÖLÜM ÜÇ: SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

09

6 Eylül 2008 tarihinde Kahire eteklerindeki Al-Duwayqah'da 100 kişinin taş kayması sonucu ölmesinden sonra yerel halkın sağ kalanları arama çalışmaları. Mısır'da milyonlarca insan temel hizmetlerden mahrum bir şekilde kaçak yerleşkelerde (ashwaiyyat) yaşıyor.

SEÇİLMİŞ ULUSLARARASI VE BÖLGESEL İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİ (31 ARALIK 2008 İTİBARIYLA)

SEÇİLMİŞ BÖLGESEL İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİ

SEÇİLMİŞ ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİ

Sözleşmeleri onaylayan ya da onlara katılan devletler sözleşmenin tarafıdır ve sözleşmenin koşullarıyla bağlıdır. Sözleşmeyi imzalamış ancak henüz onaylamamış devletler yakın gelecekte sözleşmeye taraf olma niyetlerini ifade etmişlerdir; bunun yanı sıra sözleşmenin konusunu ve amacını başarısızlığa uğratan davranışlardan kaçınmakla yükümlüdürler.

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

BÖLGESEL AFRİKA BİRLİĞİ

	Afrika İnsan ve Hakların Hakları Şartı (1981)	Afrika İnsan ve Hakların Hakları Mahkemesi Kurulmasına dair Afrika Şartı Protokolü	Çocukların Hakları ve Refahına dair Afrika Beyannamesi, 1990	Afrika'daki Mültecilerin Özel Sorunları Konvansiyonu (1969)	Afrika İnsan ve Hakların Hakları Şartı Kadın Hakları Protokolü (2003)
Angola	●	○	●	●	○
Benin	●	○	●	●	●
Botsvana	●	○	●	●	
Burkina Faso	●	●	●	●	●
Burundi	●	●	●	●	○
Cezayir	●	●	●	●	○
Cibuti	●	○	○	○	●
Çad	●	○	●	●	○
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	●	○		●	○
Ekvator Ginesi	●	○	●	●	○
Eritre	●		●		
Etiyopya	●	○	●	●	○
Fildişi Sahili	●	●	●	●	○
Gabon	●	●	●	●	○
Gambiya	●	●	●	●	●
Gana	●	●	●	●	○
Gine	●	○	●	●	○
Gine-Bissau	●	○	●	●	○
Güney Afrika	●	●	●	●	●
Kamerun	●	○	●	●	○
Kenya	●	●	●	●	○
Komoros	●	●	●	●	●
Kongo (Cumhuriyeti)	●	○	●	●	○
Lesoto	●	●	●	●	●
Liberya	●	○	●	●	●
Libya	●	●	●	●	●
Madagaskar	●	○	●	○	○
Malavi	●	○	●	●	●
Mali	●	●	●	●	●

	Afrika İnsan ve Hakların Hakları Şartı (1981)	Afrika İnsan ve Hakların Hakları Mahkemesi Kurulmasına dair Afrika Şartı Protokolü	Çocukların Hakları ve Refahına dair Afrika Beyannamesi, 1990	Afrika'daki Mültecilerin Özel Sorunları Konvansiyonu (1969)	Afrika İnsan ve Hakların Hakları Şartı Kadın Hakları Protokolü (2003)
Mavritius	●	●	●	○	○
Mısır	●	○	●	●	
Moritanya	●	●	●	●	●
Mozambik	●	●	●	●	●
Namibya	●	○	●		●
Nijer	●	●	●	●	○
Nijerya	●	●	●	●	●
Orta Afrika Cumhuriyeti	●	○	○	●	○
Ruanda	●	●	●	●	●
Sahra Arap Demokratik Cumhuriyeti	●		○		○
Sao Tome ve Principe	●				
Senegal	●	●	●	●	●
Seychelles	●	○	●	●	●
Sierra Leone	●	○	●	●	○
Somali	●	○	○	○	○
Sudan	●	○	●	●	○
Svaiziland	●	○	○	●	○
Tanzanya	●	●	●	●	●
Togo	●	●	○	●	
Tunus	●	●	○	●	
Uganda	●	●	●	●	○
Yeşil Burun Adaları	●		●	●	●
Zambiya	●	○	○	●	●
Zimbabve	●	○	●	●	●

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- imzalamış ancak henüz onaylamamış
- 2008 yılında imzalamış, ancak henüz onaylamamış

Bu tablo 2008 yılı sonunda Afrika Birliği'ne üye ülkelerin listesidir.

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER BÖLGESEL – AMERİKAN DEVLETLERİ ÖRGÜTÜ

	Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi (1969)	Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi Ölümler Cezasının Kaldırılmasına dair Protokol (1990)	Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Ek Protokolü	Amerika Ülkeleri İşkenceyi Önleme ve Cezalandırma Sözleşmesi (1985)	Kişilerin Zorla Kaybedilmesine dair Amerika Ülkeleri Sözleşmesi (1994)	Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına dair Amerika Ülkeleri Sözleşmesi	Engelli Kişilere Yönelik Bütün Ayrımcılığın Kaldırılmasına dair Amerika Ülkeleri Sözleşmesi
Amerika Birleşik Devletleri	○						
Antigua ve Barbuda						●	
Arjantin	● ⁶²	●	●	●	●	●	●
Bahamalar						●	
Barbados	● ⁶²					●	
Beliz						●	
Bolivya	● ⁶²		●	●	●	●	●
Brezilya	● ⁶²	●	●	●	○	●	●
Dominik	●					●	○
Dominik Cumhuriyeti	● ⁶²		○	●		●	●
Ekvador	● ⁶²	●	●	●	●	●	●
El Salvador	● ⁶²		●	●		●	●
Grenada	●					●	
Guatemala	● ⁶²		●	●	●	●	●
Guyana						●	
Haiti	● ⁶²		○	○		●	○
Honduras	● ⁶²			○	●	●	
Jamaika	●					●	○
Kanada							
Kolombiya	● ⁶²		●	●	●	●	●
Kosta Rika	● ⁶²	●	●	●	●	●	●
Küba*							
Meksika	● ⁶²	●	●	●	●	●	●
Nikaragua	● ⁶²	●	○	○	○	●	●
Panama	● ⁶²	●	●	●	●	●	●

	Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi (1969)	Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi Ölümler Cezasının Kaldırılmasına dair Protokol (1990)	Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Ek Protokolü	Amerika Ülkeleri İşkenceyi Önleme ve Cezalandırma Sözleşmesi (1985)	Kişilerin Zorla Kaybedilmesine dair Amerika Ülkeleri Sözleşmesi (1994)	Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına dair Amerika Ülkeleri Sözleşmesi	Engelli Kişilere Yönelik Bütün Ayrımcılığın Kaldırılmasına dair Amerika Ülkeleri Sözleşmesi
Paraguay	● ⁶²	●	●	●	●	●	●
Peru	● ⁶²		●	●	●	●	●
Saint Lucia						●	
St. Kitts ve Nevis						●	
St. Vincent ve Grenadines						●	
Surinam	● ⁶²		●	●		●	
Şili	● ⁶²	●	○	●	○	●	●
Trinidad ve Tobago						●	
Uruguay	● ⁶²	●	●	●	●	●	●
Venezüella	● ⁶²	●	○	●	●	●	●

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- imzalamış ancak henüz onaylamamış
- 2008 yılında imzalamış, ancak henüz onaylamamış

Bu tablo 2008 yılı sonunda Amerikan Devletleri Örgütü'ne üye ülkelerin listesidir.

⁶² 62. Madde kapsamında Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargılamasının bağlayıcılığını beyan eden ülkeler (Amerika Sözleşmesi'nin yorumlanması ya da uygulanması ile ilgili tüm konularda)
* 1962 yılında VIII. Dışişleri Bakanlıkları Müzakere Toplantısı'nda Küba'nın Amerika kıtaları sisteminin dışında tutulmasına karar verildi.

	İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (AHS) (1950)	Barış zamanlarında ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin 6 numaralı AHS Protokolü (1983)	Ayrımcılığın yasaklanmasına ilişkin 12 numaralı AHS Protokolü (2000)	Her koşulda ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan 13 numaralı AHS Protokolü (2002)	Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşme (1995)	Avrupa Konseyi İnsan Ticaretini Önleme Konvansiyonu Sözleşmesi,	Avrupa Sosyal Şartı (revize edilmiş) 1996	Avrupa Sosyal Şartı Toplu Şikayet Usulü Üzerine Protokol (1995)
Almanya	●	●	○	●	●	○	○*	
Andora	●	●	●	●		○	●	
Arnavutluk	●	●	●	●	●	●	●	
Avusturya	●	●	○	●	●	●	○*	○
Azerbaycan	●	●	○		●		●	
Belçika	●	●	○	●	○	○	●	●
Birleşik Krallık	●	●		●	●	●	○*	
Bosna Hersek	●	●	●	●	●	●	●	
Bulgaristan	●	●		●	●	●	●	**
Çek Cumhuriyeti	●	●	○	●	●		○*	○
Danimarka	●	●		●	●	●	○*	○
Ermenistan	●	●	●	○	●	●	●	
Estonya	●	●	○	●	●		●	
Finlandiya	●	●	●	●	●	○	●	●
Fransa	●	●		●		●	●	●
Gürcistan	●	●	●	●	●	●	●	
Hırvatistan	●	●	●	●	●	●	*	●
Hollanda	●	●	●	●	●	○	●	●
İrlanda	●	●	○	●	●	○	●	●
İspanya	●	●	●	○	●	○	○*	
İsveç	●	●		●	●	○	●	●
İsviçre	●	●		●	●	○		
İtalya	●	●	○	○	●	○	●	●
İzlanda	●	●	○	●	○	○	○*	
Karadağ	●	●	●	●	●	●	○	

	İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (ECHR) (1950)	Barış zamanlarında ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin 6 numaralı ECHR Protokolü (1983)	Ayrımcılığın yasaklanmasına ilişkin 12 numaralı ECHR Protokolü (2000)	Her koşulda ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan 13 numaralı ECHR Protokolü (2002)	Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşme (1995)	Avrupa Konseyi İnsan Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi,	Avrupa Sosyal Şartı (revize edilmiş) 1996	Avrupa Sosyal Şartı Toplu Şikayet Usulü Üzerine Protokol (1995)
Kıbrıs	●	●	●	●	●	●	●	●
Letonya	●	●	○	○	●	●	○*	
Lihtenştayn	●	●	○	●	●			
Litvanya	●	●		●	●	○	●	
Lüksemburg	●	●	●	●	○	○	○*	
Macaristan	●	●	○	●	●	○	○*	○
Makedonya	●	●	●	●	●	○	*	
Malta	●	●		●	●	●	●	
Moldova	●	●	○	●	●	●	●	
Monako	●	●		●			○	
Norveç	●	●	○	●	●	●	●	●
Polonya	●	●		○	●	●	○*	
Portekiz	●	●	○	●	●	●	●	●
Romanya	●	●	●	●	●	●	●	
Rusya Federasyonu	●	○	○		●		○	
San Marino	●	●	●	●	●	○	○	
Sırbistan	●	●	●	●	●	○	○	
Slovakya	●	●	○	●	●	●	○*	○
Slovenya	●	●	○	●	●	○	○**	
Türkiye	●	●	○	●			●	
Ukrayna	●	●	●	●	●	○	●	
Yunanistan	●	●	○	●	○	○	○*	●

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

BÖLGESEL AVRUPA KONSEYİ

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- imzalamış ancak henüz onaylamamış
- 2008 yılında imzalamış, ancak henüz onaylamamış

Bu tablo 2008 yılı sonunda Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin listesidir.

- * Devlet, daha sonra Avrupa Sosyal Şartı (revize edilmiş) ile değiştirilen 1961 tarihli Avrupa Sosyal Şartı üyesidir. Revize edilen Şart 1961 tarihli Şartın garanti ettiği tüm hakların temsil edildiği bir hukuki bir belgedir, buna ek olan 1988 tarihli Protokol ile yeni haklar ve değişiklikler eklenmiştir.
- ** Avrupa Sosyal Şartı (revize edilmiş) kapsamındaki D maddesi kapsamında Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'nin toplu şikayetleri göz önünde bulundurma yetkisini tanıma beyanı

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

ULUSLARARASI

	Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)	ICCPR Seçmeli Protokolü (İİK)	Ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan ICCPR İkinci Seçmeli Protokolü	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	CEDAW Seçmeli Protokolü	Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC)	Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmaları Üzerine CRC Seçmeli Protokolü	Her Türü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlı Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
Afganistan	●			●	●		●	●	●	● ²⁸
Almanya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Amerika Birleşik Devletleri	●			○	○		○	●	●	●
Andora	●	●	●		●	●	●	●	●	● ²²
Angola	●	●		●	●	●	●	●		
Antigua ve Barbuda					●	●	●		●	●
Arjantin	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Arnavutluk	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Avustralya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Avusturya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Azerbaycan	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Bahamalar	●			●	●				●	○
Bahreyn	●			●	●		●	●	●	●
Bangladeş	●			●	●	● ¹⁰	●	●	●	●
Barbados	●	●		●	●		●	●		
Belarus	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Belçika	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Beliz	●			○	●	● ¹⁰	●	●	●	●
Benin	●	●		●	●	○	●	●	●	●
Birleşik Arap Emirlikleri					●		●		●	
Birleşik Krallık	●		●	●	●	●	●	●	●	●
Bhutan					●		○	○		
Bolivya	●	●		●	●	●	●	●	●	● ²²
Bosna Hersek	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Botsvana	●				●	●	●	●	●	●
Brezilya	●			●	●	●	●	●	●	● ²²
Brunei Sultanlığı					●					
Bulgaristan	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²

İşkenceye Karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü	Bütün Kişileri Zorla Kaybedilmeden Korumak İçin Uluslararası Sözleşme (henüz yürürlüğe girmedi)	Mütecimlerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)	Mütecimlerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol (1967)	Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954)	Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Sözleşme (1961)	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme	Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü	
		●	●				●	Afganistan
●	○	●	●	●	●		●	Almanya
			●				○*	Amerika Birleşik Devletleri
							●	Andorra
							○	Angola
		●	●				●	Antigua ve Barbuda
●	●	●	●	●			●	Arjantin
●	●	●	●	●	●	●	●	Arnavutluk
		●	●	●	●		●	Avustralya
○	○	●	●	●	●		●	Avusturya
○	○	●	●	●	●	●		Azerbaycan
		●	●				○	Bahamalar
							○	Bahreyn
							○	Bangladeş
				●			●	Barbados
		●	●					Belarus
○	○	●	●	●			●	Belçika
		●	●	●			●	Beliz
●		●	●				○	Benin
							○	Birleşik Arap Emirlikleri
●		●	●	●	●		●	Birleşik Krallık
								Bhutan
●	●	●	●	●	●	●	●	Bolivya
●	○	●	●	●	●	●	●	Bosna Hersek
		●	●	●			●	Botsvana
●	○	●	●	●	●		●	Brezilya
								Brunei Sultanlığı
	○	●	●				●	Bulgaristan

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- İmzalanmış ancak henüz onaylanmamış
- 2008 yılında imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış

- 10 10. Madde kapsamında CEDAW'ın önemli veya sistematik ihlal iddialarına ilişkin gizli soruşturmalara yapma yetkisini tanımama bildirisi
- 22 22. Madde kapsamında İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CAT) kişisel başvurularda yetkisini tanıma bildirisi
- 28 28. Madde kapsamında CAT'in sistematik işkence iddiaları karşısında gizli soruşturmalara yürütme yetkisini tanımama konusunda çekince
- 12 Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin topraklarında gerçekleşen suçlar için yargı yetkisini Madde 12 (3) altında kabul edilmesi beyanı
- 124 124. Madde kapsamında UCM'nin, anlaşmanın onaylanmasından sonraki yedi yıl boyunca savaş suçları üzerindeki yargı yetkisinin kabul edilmemesi bildirisi
- * Bosna Statüsü'nü imzalamış ancak onaylama niyetini henüz resmi olarak henüz açıklamamış devletler
- ** 1962 yılında sözleşmeye katılmış, ancak 1965 yılında sözleşmeden ayrılmış devletler; ayrıca 2 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

ULUSLARARASI

	Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)	ICCPR Seçmeli Protokolü (İlk)	Ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan ICCPR İkinci Seçmeli Protokolü	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	CEDAW Seçmeli Protokolü	Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC)	Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmaları üzerine CRC Seçmeli Protokolü	Her Türü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
Burkina Faso	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Burundi	●			●	●	○	●	●	●	● ²²
Cezayir	●	●		●	●		●		●	● ²²
Cibuti	●	●	●	●	●		●	○	○	●
Cook Adaları					●	●				
Çad	●	●		●	●		●	●	●	●
Çek Cumhuriyeti	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Çin	○			●	●		●	●	●	● ²⁸
Danimarka	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	●	●		●	●		●	●	●	●
Doğu Timor	●		●	●	●	●	●	●	●	●
Dominika	●			●	●		●	●	●	●
Dominik Cumhuriyeti	●	●		●	●	●	●	○	●	○
Ekvador	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Ekvator Ginesi	●	●		●	●		●		●	● ²⁸
El Salvador	●	●		●	●	○	●	●	●	●
Endonezya	●			●	●	○	●	○	●	●
Eritre	●			●	●		●	●	●	●
Ermenistan	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Estonya	●	●	●	●	●		●	○	●	●
Etiyopya	●			●	●		●		●	●
Fas/Batı Sahra	●			●	●		●	●	●	● ²²
Fiji					●		●	○	●	
Fildişi Sahili	●	●		●	●		●		●	●
Filipinler	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Finlandiya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Fransa	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Gabon	●			●	●	●	●	○	●	●

	İşkenceye Karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü	Bütün Kişileri Zorla Kaybedilmeden Korumak İçin Uluslararası Sözleşme (henüz yürürlüğe girmedi)	Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)	Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol (1967)	Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954)	Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Sözleşme (1961)	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme	Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü
Burkina Faso	○	○	●	●			●	●
Burundi		○	●	●				●
Cezayir		○	●	●	●		●	○
Cibuti			●	●				●
Cook Adaları							●	●
Çad		○	●	●	●	●		●
Çek Cumhuriyeti	●		●	●	●	●		○
Çin			●	●				
Danimarka	●	○	●	●	●	●		●
Demokratik Kongo Cumhuriyeti			●	●				●
Doğu Timor	○		●	●			●	●
Dominika			●	●				●
Dominik Cumhuriyeti			●	●		○		●
Ekvador	○	○	●	●	●		●	●
Ekvator Ginesi			●	●				
El Salvador			●	●	○		●	
Endonezya							○	
Eritre								○
Ermenistan	●	○	●	●	●	●		○
Estonya	●		●	●				●
Etiyopya			●	●				
Fas/Batı Sahra		○	●	●			●	○
Fiji			●	●	●			●
Fildişi Sahili			●	●				○ ¹²
Filipinler			●	●	○		●	○
Finlandiya	○	○	●	●	●	●		●
Fransa	●	●	●	●	●	○		● ¹²⁴
Gabon	○	○	●	●			○	●

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- İmzalanmış ancak henüz onaylanmamış
- 2008 yılında imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış

- 10 10. Madde kapsamında CEDAW'ın önemli veya sistematik ihlal iddialarına ilişkin gizli soruşturmalar yapma yetkisini tanımama bildirisi
- 22 22. Madde kapsamında İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CAT) kişisel başvurularda yetkisini tanıma bildirisi
- 28 28. Madde kapsamında CAT'in sistematik işkence iddiaları karşısında gizli soruşturmalar yürütme yetkisini tanımama konusunda çekince
- 12 Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin topraklarında gerçekleşen suçlar için yargı yetkisini Madde 12 (3) altında kabul edilmesi beyanı
- 124 124. Madde kapsamında UCM'nin, antlaşmanın onaylanmasından sonraki yedi yıl boyunca savaş suçları üzerindeki yargı yetkisinin kabul edilmemesi bildirisi
- * 1962 yılında sözleşmeye ancak onaylama niyetini henüz resmi olarak henüz açıklamamış devletler
- ** 1962 yılında sözleşmeye katılmış, ancak 1965 yılında sözleşmeden ayrılmış devletler; ayrıca 2 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

	Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)	ICCPR Seçmeli Protokolü (İk)	Ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan ICCPR İkinci Seçmeli Protokolü	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	CEDAW Seçmeli Protokolü	Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC)	Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmaları üzerine CRC Seçmeli Protokolü	Her Türü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlı Dış veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
Gambiya	●	●		●	●		●	○	●	○
Gana	●	●		●	●	○	●	○	●	● ²²
Gine	●	●		●	●		●		●	●
Gine-Bissau	○	○	○	●	●	○	●	○	○	○
Grenada	●			●	●		●		○	
Guatemala	●	●		●	●	●	●	●	●	● ²²
Guyana	●	●		●	●		●		●	●
Güney Afrika	●	●	●	○	●	●	●	○	●	● ²²
Gürcistan	●	●	●	●	●	●	●		●	● ²²
Haiti	●				●		●	○	●	
Hırvatistan	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Hindistan	●			●	●		●	●	●	○
Hollanda	●	●	●	●	●	●	●	○	●	● ²²
Honduras	●	●	●	●	●		●	●	●	●
Irak	●			●	●		●	●	●	
İran	●			●			●		●	
İrlanda	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
İspanya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
İsrail	●			●	●		●	●	●	● ²⁸
İsveç	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
İsviçre	●		●	●	●	●	●	●	●	● ²²
İtalya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
İzlanda	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Jamaika	●			●	●		●	●	●	
Japonya	●			●	●		●	●	●	●
Kamboçya	●	○		●	●	○	●	●	●	●
Kamerun	●	●		●	●	●	●	○	●	● ²²
Kanada	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²

İşkenceye Karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü	Bütün Kişileri Zorla Kaybedilmeden Korumak İçin Uluslararası Sözleşme (henüz yürürlüğe girmedi)	Mütecillerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)	Mütecillerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol (1967)	Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954)	Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Sözleşme (1961)	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme	Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü	
		●	●				●	Gambiya
○	○	●	●			●	●	Gana
○		●	●	●		●	●	Gine
		●	●			○	○	Gine-Bissau
	○							Grenada
●	○	●	●	●	●	●		Guatemala
						○	●	Guyana
○		●	●				●	Güney Afrika
●		●	●				●	Gürcistan
	○	●	●	●			○	Haiti
●	○	●	●	●			●	Hırvatistan
	○							Hindistan
○	○	●	●	●	●		●	Hollanda
●	●	●	●	○		●	●	Honduras
		●	●					Irak
		●	●				○	İran
○	○	●	●	●	●		●	İrlanda
●	○	●	●	●	○		○*	İspanya
●	○	●	●	●	●		●	İsrail
○		●	●	●	●		●	İsveç
○	○	●	●	●			●	İsviçre
○	○	●	●	●			●	İtalya
○	○	●	●				●	İzlanda
		●	●			●	○	Jamaika
	○	●	●				●	Japonya
●		●	●			○	●	Kamboçya
		●	●				○	Kamerun
		●	●	●			●	Kanada

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

ULUSLARARASI

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- İmzalanmış ancak henüz onaylanmamış
- 2008 yılında imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış

- 10 10. Madde kapsamında CEDAW'ın önemli veya sistematik ihlal iddialarına ilişkin gizli soruşturmalar yapma yetkisini tanımama bildirisi
- 22 22. Madde kapsamında İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CAT) kişisel başvurularda yetkisini tanıma bildirisi
- 28 28. Madde kapsamında CAT'in sistematik işkence iddiaları karşısında gizli soruşturmalar yürütme yetkisini tanımama konusunda çekince
- 12 Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin topraklarında gerçekleşen suçlar için yargı yetkisini Madde 12 (3) altında kabul edilmesi beyanı
- 124 124. Madde kapsamında UCM'nin, antlaşmanın onaylanmasından sonraki yedi yıl boyunca savaş suçları üzerindeki yargı yetkisinin kabul edilmemesi bildirisi
- * ancak onaylama niyetini henüz resmi olarak henüz açıklamamış devletler
- ** 1962 yılında sözleşmeye katılmış, ancak 1965 yılında sözleşmeden ayrılmış devletler; ayrıca 2 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

	Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)	ICCPR Seçmeli Protokolü (İlk)	Ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan ICCPR İkinci Seçmeli Protokolü	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	CEDAW Seçmeli Protokolü	Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC)	Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmaları üzerine CRC Seçmeli Protokolü	Her Türü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
Karadağ	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Katar							●	●	●	●
Kazakistan	●	○		●	●	●	●	●	●	● ²²
Kenya	●			●	●		●	●	●	●
Kıbrıs	●	●	●	●	●	●	●	○	●	● ²²
Kırgızistan	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Kolombiya	●	●	●	●	●	● ¹⁰	●	●	●	●
Komoros	○			○	●		●		●	○
Kongo (Cumhuriyeti)	●	●		●	●	○	●		●	●
Kore (Cumhuriyeti)	●	●		●	●	●	●	●	●	● ²²
Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti)	●			●	●		●			
Kosta Rika	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Kiribati				●			●			
Kuveyt	●			●	●	●	●	●	●	● ²⁸
Küba	○			○	●	○	●	●	●	● ²⁸
Laos	○			●	●		●	●	●	
Lesoto	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Letonya	●	●		●	●		●	●	●	●
Liberya	●	○	●	●	●	○	●	○	●	●
Libya	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Lihtenştayn	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Litvanya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Lübnan	●			●	●		●	○	●	●
Lüksemburg	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Macaristan	●	●	●	●	●	●	●	○	●	● ²²
Madagaskar	●	●		●	●	○	●	●	●	●
Mairitus	●	●		●	●	●	●	○	●	●
Makedonya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

İşkenceye Karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü	Bütün Kişileri Zorla Kaybedilmeden Korumak İçin Uluslararası Sözleşme (henüz yürürlüğe girmedi)	Mütecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)	Mütecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol (1967)	Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954)	Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Sözleşme (1961)	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme	Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü	
○	○	●	●	●		○	●	Karadağ
								Katar
●		●	●					Kazakistan
	○	●	●				●	Kenya
○	○	●	●				●	Kıbrıs
		●	●			●	○	Kırgızistan
	○	●	●	○		●	● ¹²⁴	Kolombiya
	○					○	●	Komoros
○	○	●	●			○	●	Kongo (Cumhuriyeti)
		●	●	●			●	Kore (Cumhuriyeti)
								Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti)
●	○	●	●	●	●		●	Kosta Rika
				●	●			Kiribati
	○						○	Kuveyt
	○							Küba
	○							Laos
		●	●	●	●	●	●	Lesoto
		●	●	●	●	●	●	Letonya
●		●	●	●	●	○	●	Liberya
				●	●	●		Libya
●	○	●	●	○			●	Lihtenştayn
	○	●	●	●			●	Litvanya
●	○							Lübnan
○	○	●	●	●			●	Lüksemburg
		●	●	●			●	Macaristan
○	○	●		**			●	Madagaskar
●							●	Mairitus
○	○	●	●	●			●	Makedonya

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

ULUSLARARASI

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- İmzalanmış ancak henüz onaylanmamış
- 2008 yılında imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış

¹⁰ 10. Madde kapsamında CEDAW'ın önemli veya sistematik ihlal iddialarına ilişkin gizli soruşturmalar yapma yetkisini tanıma bildirisi

²² 22. Madde kapsamında İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CAT) kişisel başvurularda yetkisini tanıma bildirisi

²⁸ 28. Madde kapsamında CAT'in sistematik işkence iddiaları karşısında gizli soruşturmalar yürütme yetkisini tanıma konusunda çekince

¹² Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin topraklarında gerçekleşen suçlar için yargı yetkisini Madde 12 (3) altında kabul edilmesi beyanı

¹²⁴ 124. Madde kapsamında UCM'nin, antlaşmanın onaylanmasından sonraki yedi yıl boyunca savaş suçları üzerindeki yargı yetkisinin kabul edilmemesi bildirisi

* ancak onaylama niyetini henüz resmi olarak henüz açıklamamış devletler

** 1962 yılında sözleşmeye katılmış, ancak 1965 yılında sözleşmeden ayrılmış devletler; ayrıca 2 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

ULUSLARARASI

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- İmzalanmış ancak henüz onaylanmamış
- 2008 yılında imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış

- 10 10. Madde kapsamında CEDAW'nin önemli veya sistematik ihlal iddialarına ilişkin gizli soruşturmalara yapma yetkisini tanımama bildirisi
- 22 22. Madde kapsamında İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CAT) kişisel başvurularda yetkisini tanıma bildirisi
- 28 28. Madde kapsamında CAT'in sistematik işkence iddiaları karşısında gizli soruşturmalara yürütme yetkisini tanımama konusunda çekince
- 12 Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin topraklarında gerçekleşen suçlar için yargı yetkisini Madde 12 (3) altında kabul edilmesi beyanı
- 124 124. Madde kapsamında UCM'nin, anlaşmanın onaylanmasından sonraki yedi yıl boyunca savaş suçları üzerindeki yargı yetkisinin kabul edilmemesi bildirisi
- * ancak onaylama niyetini henüz resmi olarak henüz açıklamamış devletler
- ** 1962 yılında sözleşmeye katılmış, ancak 1965 yılında sözleşmeden ayrılmış devletler; ayrıca 2 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

	Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)	ICCPR Seçmeli Protokolü (İlk)	Ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan ICCPR İkinci Seçmeli Protokolü	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	CEDAW Seçmeli Protokolü	Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC)	Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmaları üzerine CRC Seçmeli Protokolü	Her Türü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
Malavi	●	●		●	●	○	●	○	●	●
Maldivler	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Malezya					●		●			
Mali	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Malta	●	●	●	●	●		●	●	●	● ²²
Marşal Adaları				●			●			
Meksika	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Mısır	●			●	●		●	●	●	●
Mikronezya				●			●	○		
Moğolistan	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Moldovya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Monako	●		●	●	●		●	●	●	● ²²
Moritanya	●			●	●		●		●	● ²⁸
Mozambik	●		●	●	●	●	●	●	●	●
Myanmar				●			●			
Namibya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Nauru	○	○					●	○	○	○
Nepal	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Nijer	●	●		●	●	●	●		●	●
Nijerya	●			●	●	●	●	○	●	●
Nikaragua	●	●	○	●	●		●	●	●	●
Niue							●			
Norveç	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Orta Afrika Cumhuriyeti	●	●		●	●		●		●	
Özbekistan	●	●	●	●	●		●	●	●	●
Pakistan	○			●	●		●	○	●	○
Palau							●			
Panama	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

	İşkenceye Karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü	Bütün Kişileri Zorla Kaybedilmeden Korumak İçin Uluslararası Sözleşme (henüz yürürlüğe girmedi)	Mütecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)	Mütecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol (1967)	Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954)	Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Sözleşme (1961)	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme	Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü
Malavi			●	●				●
Maldivler	●	○						
Malezya								
Mali	●	○	●	●			●	●
Malta	●	○	●	●				●
Marşal Adaları								●
Meksika	●	●	●	●	●		●	●
Mısır			●	●			●	○
Mikronezya								
Moğolistan		○						●
Moldovya	●	○	●	●				○
Monako		○	●					○
Moritanya			●	●			●	
Mozambik		○	●	●				○
Myanmar								
Namibya			●	●				●
Nauru								●
Nepal								
Nijer		○	●	●		●		●
Nijerya			●	●				●
Nikaragua	○		●	●			●	
Niue								
Norveç	○	○	●	●	●	●		●
Orta Afrika Cumhuriyeti			●	●				●
Özbekistan								○
Pakistan								
Palau								
Panama		○	●	●				●

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

ULUSLARARASI

	Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)	ICCPR Seçmeli Protokolü (İlk)	Ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan ICCPR İkinci Seçmeli Protokolü	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	CEDAW Seçmeli Protokolü	Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC)	Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmaları üzerine CRC Seçmeli Protokolü	Her Türü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
Papua Yeni Gine	●			●	●		●		●	
Paraguay	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Peru	●	●		●	●	●	●	●	●	● ²²
Polonya	●	●	○	●	●	●	●	●	●	● ²⁸ ● ²²
Portekiz	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Romanya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Ruanda	●		●	●	●	●	●	●	●	●
Rusya Federasyonu	●	●		●	●	●	●	●	●	● ²²
Saint Kitts ve Nevis					●	●	●		●	
Saint Lucia					●	●	●		●	
Samoa	●				●	●	●			
San Marino	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Sao Tome ve Principe	○	○	○	○	●	○	●		○	○
Senegal	●	●		●	●	●	●	●	●	● ²²
Sejšeller	●	●	●	●	●	○	●	○	●	● ²²
Sırbistan	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Sierra Leone	●	●		●	●	○	●	●	●	●
Singapur					●	●	●	●		
Slovakya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Slovenya	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Solomon Adaları				●	●	●	●		●	
Somali	●	●		●		○	○	●	●	
Sri Lanka	●	●		●	●	●	●	●	●	●
Sudan	●			●		●	●	●	○	
Surinam	●	●		●	●	●	○	●		
Suriye	●			●	●	●	●	●	●	● ²⁸
Suudi Arabistan					●	●		●	●	● ²⁸
Svaziland	●			●	●	●	●	●	●	●

	İşkenceye Karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü	Bütün Kişileri Zorla Kaybedilmeden Korumak İçin Uluslararası Sözleşme (henüz yürürlüğe girmedi)	Mütecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)	Mütecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol (1967)	Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954)	Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Sözleşme (1961)	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme	Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü
Papua Yeni Gine			●	●				
Paraguay	●	○	●	●			●	●
Peru	●		●	●			●	●
Polonya	●		●	●			●	●
Portekiz	○	○	●	●			●	●
Romanya	○	○	●	●	●	●	●	●
Ruanda			●	●	●	●	●	
Rusya Federasyonu			●	●			○	
Saint Kitts ve Nevis			●				●	
Saint Lucia							○	
Samoa		○	●	●			●	●
San Marino			●	●			○	○
Sao Tome ve Principe			●	●			○	○
Senegal	●	●	●	●	●	●	●	●
Sejšeller			●	●			●	○
Sırbistan	●	○	●	●	●		○	●
Sierra Leone	○	○	●	●			○	●
Singapur								
Slovakya		○	●	●	●	●		●
Slovenya	●	○	●	●	●			●
Solomon Adaları			●	●			○	
Somali			●	●				
Sri Lanka							●	
Sudan			●	●			○*	
Surinam			●	●			●	
Suriye							●	○
Suudi Arabistan								
Svaziland		○	●	●	●	●		

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- İmzalanmış ancak henüz onaylanmamış
- 2008 yılında imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış

- 10 10. Madde kapsamında CEDAW'ın önemli veya sistematik ihlal iddialarına ilişkin gizli soruşturmalar yapma yetkisini tanıma bildirisi
- 22 22. Madde kapsamında İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CAT) kişisel başvurularda yetkisini tanıma bildirisi
- 28 28. Madde kapsamında CAT'in sistematik işkence iddiaları karşısında gizli soruşturmalar yürütme yetkisini tanıma konusunda çekince
- 12 Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin topraklarında gerçekleşen suçlar için yargı yetkisini Madde 12 (3) altında kabul edilmesi beyanı
- 124 124. Madde kapsamında UCM'nin, antlaşmanın onaylanmasından sonraki yedi yıl boyunca savaş suçları üzerindeki yargı yetkisinin kabul edilmemesi bildirisi
- * ancak onaylama niyetini henüz resmi olarak henüz açıklamamış devletler
- ** 1962 yılında sözleşmeye katılmış, ancak 1965 yılında sözleşmeden ayrılmış devletler; ayrıca 2 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

SEÇİLMİŞ SÖZLEŞMELER

ULUSLARARASI

	Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)	ICCPR Seçmeli Protokolü (İlk)	Ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan ICCPR İkinci Seçmeli Protokolü	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	CEDAW Seçmeli Protokolü	Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC)	Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmaları üzerine CRC Seçmeli Protokolü	Her Türü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme
Şili	●	●	●	●	●	○	●	●	●	● ²²
Tacikistan	●	●		●	●	○	●	●	●	●
Tanzanya	●			●	●	●	●	●	●	
Tayland	●			●	●	●	●	●	●	●
Togo	●	●		●	●		●	●	●	● ²²
Tonga							●		●	
Trinidad ve Tobago	●			●	●		●		●	
Tunus	●			●	●	●	●	●	●	● ²²
Tuvalu					●		●			
Türkiye	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Türkmenistan	●	●	●	●	●		●	●	●	●
Uganda	●	●		●	●		●	●	●	●
Ukrayna	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Umman					●		●	●	●	
Uruguay	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Ürdün	●			●	●		●	●	●	●
Vanuatu	●				●	●	●	●		
Vatikan							●	●	●	●
Venezuela	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Vietnam	●			●	●		●	●	●	
Vincent ve Grenadines	●	●		●	●		●		●	●
Yemen	●			●	●		●	●	●	●
Yeni Zelanda	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Yeşil Burun Adaları	●	●	●	●	●		●	●	●	●
Yunanistan	●	●	●	●	●	●	●	●	●	● ²²
Zambiya	●	●		●	●	○	●	○	●	●
Zimbabve	●			●	●		●		●	

İşkenceye Karşı Sözleşme Seçmeli Protokolü	Bütün Kişileri Zorla Kaybedilmeden Korumak İçin Uluslararası Sözleşme (henüz yürürlüğe girmedi)	Mütecimlerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)	Mütecimlerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol (1967)	Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954)	Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Sözleşme (1961)	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme	Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü	
●	○	●	●			●	○	Şili
		●	●			●	●	Tacikistan
	○	●	●				●	Tanzanya
							○	Tayland
○		●	●			○		Togo
								Tonga
		●	●	●			●	Trinidad ve Tobago
	○	●	●	●	●			Tunus
		●	●					Tuvalu
○		●	●			●		Türkiye
		●	●					Türkmenistan
	○	●	●	●		●	●	Uganda
●		●	●				○	Ukrayna
							○	Umman
●	○	●	●	●	●	●	●	Uruguay
							●	Ürdün
	○							Vanuatu
		●	●	○				Vatikan
	○		●				●	Venezuela
								Vietnam
		●	●	●			●	Vincent ve Grenadines
		●	●				○	Yemen
●		●	●		●		●	Yeni Zelanda
	○		●			●	○	Yeşil Burun Adaları
	○	●	●	●			●	Yunanistan
		●	●	●			●	Zambiya
		●	●	●			○	Zimbabve

- taraf devlet
- 2008 yılında taraf olmuş devlet
- İmzalanmış ancak henüz onaylanmamış
- 2008 yılında imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış

- 10 10. Madde kapsamında CEDAW'nin önemli veya sistematik ihlal iddialarına ilişkin gizli soruşturmalara yapma yetkisini tanınamama bildirisi
- 22 22. Madde kapsamında İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CAT) kişisel başvurularda yetkisini tanıma bildirisi
- 28 28. Madde kapsamında CAT'in sistematik işkence iddiaları karşısında gizli soruşturmalara yürütme yetkisini tanınamama konusunda çekince
- 12 Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin topraklarında gerçekleşen suçlar için yargı yetkisini Madde 12 (3) altında kabul edilmesi beyanı
- 124 124. Madde kapsamında UCM'nin, antlaşmanın onaylanmasından sonraki yedi yıl boyunca savaş suçları üzerindeki yargı yetkisinin kabul edilmemesi bildirisi
- * 1962 yılında sözleşmeye ancak onaylama niyetini henüz resmi olarak henüz açıklamamış devletler
- ** 1962 yılında sözleşmeye katılmış, ancak 1965 yılında sözleşmeden ayrılmış devletler; ayrılma 2 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yakye Axa ve Sawhoyamaxe toplulukları 10 seneyi aşkın bir süredir Paraguay'da otoyol kenarında yaşıyorlar. Kendi lehlerindeki mahkeme kararına rağmen, halen arazi üzerindeki hak taleplerinin çözüme kavuşturulmasını bekliyorlar.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009
BÖLÜM DÖRT

09

Nargis Hortumu'nun yıktığı bir ev. 2008 yılının Mayıs ayında hortum Güney Myanmar'ın belli bölgelerini enkaz haline getirdi ve 2.4 milyon kişiyi etkiledi.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ ŞUBELERİ

Almanya ❖ Amnesty International,
Heerstrasse 178, 53111 Bonn
email: info@amnesty.de
www.amnesty.de

Amerika Birleşik Devletleri ❖ Amnesty International,
5 Penn Plaza, 16th floor, New York,
NY 10001
email: admin-us@aiusa.org
www.amnestysusa.org

Arjantin ❖ Amnistía Internacional,
Uruguay 775, 4ºB,
C1015AB0 Ciudad de Buenos Aires
email: contacto@amnesty.org.ar
www.amnesty.org.ar

Avustralya ❖ Amnesty International,
Locked Bag 23, Broadway NSW 2007
email: supporter@amnesty.org.au
www.amnesty.org.au

Avusturya ❖ Amnesty International,
Moeringgasse 10,
A-1150 Vienna
email: info@amnesty.at
www.amnesty.at

Belçika ❖
Amnesty International (Flemish-speaking),
Kerkstraat 156, 2060 Antwerpen
email: amnesty@aivl.be
www.aivl.be
Amnesty International (francophone),
Rue Berckmans 9, 1060 Bruxelles
email: aibf@aibf.be
www.aibf.be

Benin ❖ Amnesty International,
Carré 865, Immeuble François Gomez,
Quartier Aidjedo (une rue après le Centre d'Accueil
en venant de la BIBE),
Cotonou
email: amnestymbenin@yahoo.fr

Bermuda ❖ Amnesty International,
PO Box HM 2136, Hamilton HM JX
email: aibda@ibl.bm

Birleşik Krallık ❖ Amnesty International,
The Human Rights Action Centre,
17-25 New Inn Yard,
London EC2A 3EA
email: sct@amnesty.org.uk
www.amnesty.org.uk

Cezayir ❖ Amnesty International,
10, rue Mouloud ZADI (face au 113 rue
Didouche Mourad),
Alger Centre, 16004 Alger
email: amnestyalgeria@hotmail.com
www.amnestyalgeria.org

Danimarka ❖ Amnesty International,
Gammeltorv 8, 5 - 1457 Copenhagen K.
email: amnesty@amnesty.dk
www.amnesty.dk

Faroe Adaları ❖ Amnesty International,
Hoydalsvegur 6, FO-100 Tórshavn
email: amnesty@amnesty.fo
www.amnesty.fo

Fas ❖ Amnesty International,
281 avenue Mohamed V,
Apt. 23, Escalier A,
Rabat
email: amorocco@sections.amnesty.org

Fildişi Sahilleri ❖ Amnesty International,
04 BP 895, Abidjan 04
email: amnesty.ci@aviso.ci

Filipinler ❖ Amnesty International,
18 A Marunong Street,
Barangay Central, Quezon City 1101
email: section@amnesty.org.ph
www.amnesty.org.ph

Finlandiya ❖ Amnesty International,
Ruoholahdenkatu 24, D 00180 Helsinki
email: amnesty@amnesty.fi
www.amnesty.fi

Fransa ❖ Amnesty International,
76 boulevard de la Villette, 75940 Paris, Cédex 19
email: info@amnesty.fr
www.amnesty.fr

Hollanda ❖ Amnesty International,
Keizersgracht 177, 1016 DR Amsterdam
email: amnesty@amnesty.nl
www.amnesty.nl

Hong Kong ❖ Amnesty International,
Unit D, 3/F, Best-O-Best Commercial Centre,
32-36 Ferry Street, Kowloon
email: admin-hk@amnesty.org.hk
www.amnesty.org.hk

İrlanda ❖ Amnesty International,
1st Floor, Ballast House,
18-21 Westmoreland St, Dublin 2
email: info@amnesty.ie
www.amnesty.ie

İspanya ❖ Amnistía Internacional,
Fernando VI, 8, 1º izda, 28004 Madrid
email: info@es.amnesty.org
www.es.amnesty.org

İsrail ❖ Amnesty International,
PO Box 14179, Tel Aviv 61141
email: info@amnesty.org.il
www.amnesty.org.il

İsveç ❖ Amnesty International,
PO Box 4719, 11692 Stockholm
email: info@amnesty.se
www.amnesty.se

İsviçre ❖ Amnesty International,
PO Box, CH-3001 Berne
email: info@amnesty.ch
www.amnesty.ch

İtalya ❖ Amnesty International,
Via Giovanni Battista De Rossi, 10,
00161 Roma
email: info@amnesty.it
www.amnesty.it

İzlanda ❖ Amnesty International,
Þingholtsstræti 27, 101 Reykjavík
email: amnesty@amnesty.is
www.amnesty.is

Japonya ❖ Amnesty International,
4F Kyodo Bldg., 2-2 Kandanishiki-cho,
Chiyoda-ku,
Tokyo 101-0054
email: info@amnesty.or.jp
www.amnesty.or.jp

Kanada ❖
Amnesty International (English-speaking),
312 Laurier Avenue East, Ottawa,
Ontario, K1N 1H9
email: info@amnesty.ca
www.amnesty.ca
Amnistie Internationale (francophone),
6250 boulevard Monk, Montréal,
Québec, H4E 3H7
www.amnistie.ca

Kore Cumhuriyeti ❖ Amnesty International,
Gwanghwamun PO Box 2045, Jongno-gu,
110-620 Seoul,
email: info@amnesty.or.kr
www.amnesty.or.kr

Lüksemburg ❖ Amnesty International,
Boîte Postale 1914, 1019 Luxembourg
email: info@amnesty.lu
www.amnesty.lu

Meksika ❖ Amnistía Internacional,
Tajín No. 389, Col. Narvarte, Del. Benito Juárez,
CP 03020 Mexico DF
email: contacto@amnistia.org.mx
www.amnistia.org.mx

Moritanya ❖ Amnesty International,
BP 69, Rose-Hill
email: amnestymtius@intnet.mu

Nepal ❖ Amnesty International,
PO Box 135, Amnesty Marga,
Basantanagar,
Balaju, Kathmandu
email: info@amnestynepal.org
www.amnestynepal.org

Norveç ❖ Amnesty International,
Tordenskioldsgate 6B,
0106 Oslo
email: info@amnesty.no
www.amnesty.no

Peru ❖ Amnistía Internacional,
Enrique Palacios 735-A, Miraflores, Lima 18
email: amnistia@amnistia.org.pe
www.amnistia.org.pe

Polonya ❖ Amnesty International,
ul. Piękna 66a, lokal 2, I piętro, 00-672, Warszawa
email: amnesty@amnesty.org.pl
www.amnesty.org.pl

Portekiz ❖ Amnistia Internacional,
Av. Infante Santo, 42, 2º, 1350 - 179 Lisboa
email: aiportugal@amnistia-internacional.pt
www.amnistia-internacional.pt

Porto Riko ❖ Amnistia Internacional,
Calle Robles 54, Suite 1, Rio Piedras, 00925
email: amnistia@amnestypr.org
www.amnstiapr.org

Senegal ❖ Amnesty International,
303/GRD Sacré-cœur II, Résidence Arame SIGA,
BP 35269, Dakar Colobane
email: asenegal@sections.amnesty.org
www.amnesty.sn

Sierra Leone ❖ Amnesty International,
PMB 1021, 16 Pademba Road, Freetown
email: amnestysl@gmail.com

Slovenya ❖ Amnesty International,
Beethovnova 7, 1000 Ljubljana
email: amnesty@amnesty.si
www.amnesty.si

Şili ❖ Amnistía Internacional,
Oficina Nacional, Huelén 164 - Planta Baja,
750-0617 Providencia, Santiago
email: info@amnistia.cl
www.amnistia.cl

Tayvan ❖ Amnesty International,
3F, No. 14, Lane 165, Sec. 1,
Sinsheng S. Rd, Da-an District,
Taipei City 106
email: amnesty.taiwan@gmail.com
www.amnesty.tw

Togo ❖ Amnesty International,
2322 avenue du RPT,
Quartier Casablanca,
BP 20013, Lomé
email: aitogo@cafe.tg

Tunus ❖ Amnesty International,
67 rue Oum Kalthoum,
3ème étage, Escalier B,
1000 Tunis
email: admin-tn@amnesty.org

Uruguay ❖ Amnistía Internacional,
Wilson Ferreira Aldunate 1220,
CP 11.100,
Montevideo
email: oficina@amnistia.org.uy
www.amnistia.org.uy

Venezuela ❖ Amnistía Internacional,
Edificio Ateneo de Caracas, piso 6,
Plaza Morelos, Los Caobos,
Caracas 1010A
email: admin-ve@amnesty.org
www.amnistia.org.ve

Yeni Zelanda ❖ Amnesty International,
PO Box 5300, Wellesley Street, Auckland
email: info@amnesty.org.nz
www.amnesty.org.nz

Yunanistan ❖ Amnesty International,
Sina 30, 106 72 Athens
email: info@amnesty.org.gr
www.amnesty.org.gr

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ YAPILARI

Burkina Faso ❖ Amnesty International,
Rue 17.548, 08 BP 11344,
Ouagadougou 08
email: aiburkina@fasonet.bf

Çek Cumhuriyeti ❖ Amnesty International,
Provaznická 3, 110 00, Prague 1
email: amnesty@amnesty.cz
www.amnesty.cz

Macaristan ❖ Amnesty International,
Rózsza u. 44, II/4, 1064 Budapest
email: info@amnesty.hu
www.amnesty.hu

Malezya ❖ Amnesty International,
A-3-3A, 8 Avenue, Jalan Sungai Jernih,
8/1, Section 8, 46050, Petaling Jaya, Selangor
email: amnesty@tm.net.my
www.aimalaysia.org

Moldovya ❖ Amnesty International,
PO Box 209, MD-2012 Chişinău
email: info@amnesty.md
www.amnesty.md

Moğolistan ❖ Amnesty International,
PO Box 180, Ulaanbaatar 210648
email: aimncc@magicnet.mn
www.amnesty.mn

Paraguay ❖ Amnistía Internacional,
Tte. Zotti No. 352 casi Emilio Hassler,
Barrio Villa Morra, Asunción
email: ai-info@py.amnesty.org
www.py.amnesty.org

Türkiye ❖ Amnesty International,
Abdülhakhamid Cd. No. 30/5, Talimhane,
Beyoğlu, İstanbul
email: posta@amnesty.org.tr
www.amnesty.org.tr

Ukrayna ❖ Amnesty International,
vul. Kravchenko, 17, kv.108, Kiev
email: info@amnesty.org.ua
www.amnesty.org.ua

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ YAPI GİRİŞİMLERİ

Hırvatistan ❖ Amnesty International,
Praška 2/III, 10000 Zagreb
email: admin@amnesty.hr
www.amnesty.hr

Mali ❖ Amnesty International,
Badala Sema 1, Immeuble MUTEK
(Ex Jiguissèmè), Rue 84, porte 14, BP E 3885,
Badalabougou, Bamako
email: amnesty.mali@katelnet.net

Slovakya ❖ Amnesty International,
Karpatska 11, 811 05 Bratislava
email: amnesty@amnesty.sk
www.amnesty.sk

Tayland ❖ Amnesty International,
90/24 Lat Phrao Soi 1, Lat Yao, Chatuchak,
Bangkok 10900
email: info@amnesty.or.th
www.amnesty.or.th

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ ÖZEL PROJELERİ

Uluslararası Af Örgütü özel projelerinin yürütüldüğü ülkeler:
Brezilya, Ekvador, Gana, Güney Afrika, Hindistan, Kenya, Zimbabve.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ GRUPLAR

Ayrıca Uluslararası Af Örgütü gruplarının bulunduğu ülkeler:

Angola, Aruba, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Belarus, Botsvana, Çad, Dominik Cumhuriyeti, Estonya, Filistin, Gambia, Guyana, Jamaika, Kamerun, Kırgızistan, Kolombiya, Kurasao, Kuveyt, Liberya, Lübnan, Malta, Mısır, Mozambik, Pakistan, Rusya Federasyonu, Trinidad ve Tobago, Uganda, Ürdün, Yemen, Yeşil Burun Adaları, Zambiya

Uluslararası Af Örgütü grupları ve özel projeleri hakkında daha fazla bilgi için www.amnesty.org adresini ziyaret edebilirsiniz.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ OFİSLERİ

Uluslararası Sekreteryası (US)
Amnesty International,
Peter Benenson House,
1 Easton Street,
London WC1X 0DW,
United Kingdom
email: amnestyis@amnesty.org
www.amnesty.org

Arapça Çeviri Birimi (ARABAI)
c/o International Secretariat,
Peter Benenson House, 1 Easton Street,
London WC1X 0DW,
United Kingdom
email: arabai@amnesty.org
www.amnesty.org/ar

Fransızca Çeviri Birimi (EFAI)
47 rue de Paradis,
75010 Paris,
France
email: ai-efai@amnesty.org
www.amnesty.org/fr

İspanyolca Çeviri Birimi (EDAI)
Calle Valderribas, 13,
28007 Madrid, Spain
email: edai@edai.org
www.amnesty.org/es

Avrupa Birliği (AB) Ofisi
Amnesty International,
Rue de Trèves 35, B-1040 Brussels,
Belgium
email: amnesty-eu@aieu.be
www.amnesty-eu.org

US Beyrut – Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesel Ofisi
Amnesty International,
PO Box 13-5696, Chouran Beirut 1102 - 2060,
Lebanon
email: mena@amnesty.org

US Dakar – Afrika İnsan Hakları Eğitim Ofisi
Amnesty International,
SICAP Sacré Coeur Pyrotechnie Extension,
Villa No. 25, BP 47582, Dakar,
Senegal
email: KGaglo@amnesty.org

US Cenevre – Birleşmiş Milletler Temsilciliği
Amnesty International,
22 rue du Cendrier, 4ème étage, CH-1201 Geneva,
Switzerland
email: gvunpost@amnesty.org

US Hong Kong – Asya Pasifik Bölgesel Ofisi
Amnesty International,
16/F Siu On Centre, 188 Lockhart Rd, Wanchai,
Hong Kong
email: admin-ap@amnesty.org

US Kampala – Afrika Bölgesel Ofisi
Amnesty International,
Plot 20A Kawalya Kagga Close, PO Box 23966, Kampala,
Uganda
email: ai-aro@amnesty.org

US Moskova – Rusya Kaynak Merkezi
Amnesty International,
PO Box 212, Moscow 119019,
Russian Federation
email: msk@amnesty.org
www.amnesty.org.ru

US New York – Birleşmiş Milletler Temsilciliği
Amnesty International,
777 UN Plaza, 6th Floor, New York, NY 10017,
USA
email: aiunyny@amnesty.org

US Paris – Araştırma Ofisi
Amnesty International,
76 boulevard de la Villette, 75940 Paris, Cédex 19,
France
email: pro@amnesty.org

**YARDIM
ETMEK
İSTİYORUM**

İSTER GÜNDEMDEKİ BİR ÇATIŞMADA İSTER DÜNYANIN UNUTULAN BİR KÖŞESİNDE OLSUN, **ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ**, HERKES İÇİN ADALET VE ÖZGÜRLÜK TALEBİYLE KAMPANYA YÜRÜTÜR VE DAHA İYİ BİR DÜNYA YARATMAK İÇİN KAMUOYU DESTEĞİ SAĞLAMAYA ÇALIŞIR

SİZ NE YAPABİLİRSİNİZ?

Dünyanın her yanından aktivistler, insan haklarını hiçe sayan güçlere karşı direnmenin mümkün olduğunu gösterdiler. Siz de bu hareketin bir parçası olun. Korku ve nefret saçanlara karşı mücadele edin.

- Uluslararası Af Örgütü'ne katılın ve dünya çapında insan hakları ihlallerini önleme hareketinin bir parçası olun. Bir fark yaratmak için bize yardım edin.
- Uluslararası Af Örgütü'nü desteklemek için bağış yapın.

Hep birlikte sesimizi duyurabiliriz.

Uluslararası Af Örgütü'ne üyelik konusunda daha fazla bilgi almak istiyorum.

isim

adres

ülke

e-posta

Lütfen bu formu Uluslararası Af Örgütü Türkiye şubesine ulaştırın. Dünyanın her yanındaki Uluslararası Af Örgütü şubeleri için adresimiz: www.amnesty.org/en/worldwide-sites
Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi
Abdülhakhamid Cad. No: 30/5 Talimhane, Beyoğlu, İstanbul, TÜRKİYE

SEÇİLEN BAŞLIKLARIN DİZİNİ*

A

adalet sistemi

(*ayrıca* bakınız uluslararası adalet)

Afganistan 71; Amerika Birleşik Devletleri 76-7; Arnavutluk 84; Avusturya 88; Birleşik Krallık 100; Bosna Hersek 106; Burundi 116; Cezayir 119; Çin 127; Fas/Batı Sahra 154; Filistin Yönetimi 160; Gambiya 166; Gana 167; Haiti 179; Hırvatistan 180; İran 195; İsrail 203; Jamaika 211; Karadağ 219; Küba 240; Liberya 245; Makedonya 253; Malta 260; Meksika 261; Mısır 265; Nijerya 283; Nikaragua 285-6; Ruanda 306; Rusya Federasyonu 311; Sırbistan 315; Sierra Leone 320; Somali 328; Şili 345; Trinidad ve Tobago 353; Uruguay 367; Ürdün 368

adil olmayan yargılamalar

Amerika Birleşik Devletleri 77; Belarus 78; Cezayir 119; Çin 127; Ekvator Ginesi 140-1; Irak 189; İran 194; İtalya 210; Kamerun 217; Liberya 244; Mısır 265; Myanmar 276; Namibya 277; Ruanda 307; Sırbistan 317; Sudan 334; Svaziland 343-4; Türkiye 358; Uganda 363-4; Ürdün 369; Yemen 374-5

aşırı güç kullanımı

Bangladeş 93; Çad 122-3; Ermenistan 146; Estonya 148; Fas/Batı Sahra 153; Fildişi Sahili 156; Filistin Yönetimi 161; Gine 169; Kore (Cumhuriyeti) 235; Lübnan 250; Malezya 257; Mali 259; Mozambik 274; Paraguay 297; Romanya 304-4; Senegal 312-3; Türkiye 357-8; Yunanistan 377

ayrımcılık

Amerika Birleşik Devletleri 79; Dominik Cumhuriyeti 136-7; Hırvatistan 181; İran 193-4; Laos 241-2; Letonya 242; Malezya 258; Namibya 277-8; Papua Yeni Gine 295; Porto Riko 302; Rusya Federasyonu 311; Slovenya 324-5; Suriye 338-9; Tanzanya 347; Vietnam 373

ayrımcılık- azınlıklar

Araplar – İran 194; Azeriler– İran 194; Baluciler – İran 194; Birleşik Arap Emirlikleri 99; Bolivya 104; Bulgaristan 113; Estonya 148; Hindistan 182-3; İran 194, 195; İrlanda 197; İsrail 204; Laos 241-2; Polonya 299-300; Sırbistan 317-8; Türkmenistan 361; Umman 366

ayrımcılık- din

Ermenistan 147; İran 194-5; Mısır 267; Moldova 270-1; Pakistan 294-5; Vietnam 373

ayrımcılık- göçmenler

Dominik Cumhuriyeti 136-7; Estonya 148; Litvanya 248

ayrımcılık- kadınlar

(*ayrıca* bakınız *kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet*)

Afganistan 73; Birleşik Arap Emirlikleri 99; Fas/Batı Sahra 154; İran 193; Katar 221; Lübnan 250; Namibya 277-8; Suriye 338; Suudi Arabistan 341; Ürdün 369-70; Yemen 375-6

ayrımcılık – Roma

Bosna Hersek 107-8; Bulgaristan 113; Çek Cumhuriyeti 124-5; Hırvatistan 181; İsviçre 206; İtalya 207-8; Karadağ 220; Letonya

242; Litvanya 248; Macaristan 251-2; Makedonya 254-5; Romanya 304; Sırbistan 316; Slovakya 322-3; Slovenya 324-5

B

barınma hakkı

(*ayrıca* bakınız *toprak hakları*)

Angola 81; Arnavutluk 86; Brezilya 110; Çek Cumhuriyeti 125; Ekvator Ginesi 139; Gana 168; İsrail 204; Maldivler 256; Mısır 267; Nijerya 284; Slovakya 323; Solomon Adaları 325; Türkmenistan 361

C

cezaevi koşulları

Amerika Birleşik Devletleri 79-80; Arjantin 84; Arnavutluk 86; Benin 97; Burundi 115; Cezayir 118; Ekvator Ginesi 140; Eritre 145-6; Etiyopya 149-50; Filipinler 159; Gana 167-8; Honduras 187-8; İrlanda 197; İsrail 203; Japonya 212; Kamerun 217; Kore (Demokratik Cumhuriyeti) 238; Makedonya 254; Malavi 255; Moritanya 272; Namibya 278; Nijerya 284; Tanzanya 348; Türkiye 358; Venezuela 371; Yunanistan 379

cezasızlık

Afganistan 71-2; Arjantin 83-4; Bangladeş 93; Benin 97-8; Bolivya 104-5; Burkina Faso 115; Burundi 117; Cezayir 120-1; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 134; Doğu Timor 135-6; El Salvador 141; Endonezya 143; Ermenistan 147; Fransa 164; Guatemala 172; Güney Afrika 175; Haiti 179; Hindistan184; Honduras 187; İsrail 204; Kamboçya 214; Kenya 225; Kolombiya 232; Liberya 244-5; Libya 247; Lübnan 249; Meksika 263; Moldova 270; Nepal 279; Orta Afrika Cumhuriyeti 287; Peru 298-9; Ruanda 307; Rusya Federasyonu 308; Sırbistan 317; Sri Lanka 331; Surinam335-6; Suriye 337-8; Şili 345; Tayland 349; Togo 351; Türkiye 358; Ukrayna 365-6; Uruguay 367; Zimbabve 380

Ç

çocuk askerler

Çad 123; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 133; Kolombiya 229; Nepal 279

çocuk hakları

Birleşik Krallık 103; Haiti 178; İrlanda 196-7; Pakistan 295

D

düşünce mahkumları

Angola 82; Belarus 95-6; Eritre 144-5; Etiyopya 149-50; Finlandiya 163; İsrail 204-5; Küba 240; Meksika 262; Moritanya 272; Özbekistan 291; Ruanda 306; Suriye 336-337, 338; Suudi Arabistan 340; Türkiye 359; Türkmenistan 360; Yemen 374

G

Göçmenlerin hakları

Almanya 76; Amerika Birleşik Devletleri 79-80; Avusturya 88; Bahamalar 90; Belçika 97; Birleşik Arap Emirlikleri 98; Cezayir

120; Estonya 148; Fas/Batı Sahra 154; Fransa 164; Güney Afrika 173-4; Hollanda 186; İspanya 200; İsrail 204; İsviçre 207; İtalya 208-9; Katar 221; Kıbrıs 227; Kore (Cumhuriyeti) 235-6; Kore (Demokratik Cumhuriyet) 237-8; Kuveyt 238-9; Letonya 242; Libya 247; Litvanya 248; Malezya 257-8; Malta 260; Meksika 263-4; Mısır 267; Moritanya 272; Singapur 321; Suudi Arabistan 341; Ürdün 370

H

HIV/AIDS

Dominik Cumhuriyeti 136; Güney Afrika 174-5; Papua Yeni Gine 296; Svaziland 344

I

ırkçılık

Çin – Hong Kong 129-30; Estonya 148; İspanya 200; İsviçre 206; İtalya 208; Kıbrıs 227; Letonya 242; Litvanya 248; Malta 260; Portekiz 301; Rusya Federasyonu 311; Ukrayna 364-5

İ

ifade özgürlüğü

(*ayrıca* bakınız *muhalefete baskı*)

Bahreyn 91-2; Bangladeş 93; Belarus 95; Birleşik Arap Emirlikleri 98-9; Burundi 117; Çin 128; Çin – Hong Kong 129; Çin - Makau 130; Ekvador 138; Ekvator Ginesi 141; Endonezya 142; Etiyopya 150; Fas/Batı Sahra 152; Fiji 155; Filipinler 158; Filistin Yönetimi 161; Finlandiya 163; Gine-Bissau 170-71; Gürcistan 177; Irak – Kürdistan 192; İran 193; İsrail 204-5; Kamboçya 214; Kenya 226; Kongo (Cumhuriyeti) 234; Kore (Cumhuriyeti) 236; Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti) 238; Kuveyt 239; Küba 240; Malezya 257; Mısır 266; Moğolistan 269; Moldova 270; Mozambik 274; Myanmar 276; Nijer 281; Nijerya 284; Nikaragua 286; Özbekistan 291; Rusya Federasyonu 310; Senegal 313; Sierra Leone 319; Singapur 321; Somali 327; Suriye 338; Svaziland 343; Tanzanya 347; Tayland 349; Tayvan 350; Tonga 352; Türkiye 356, 358; Türkmenistan 360-61; Uganda 362; Umman 366-7; Ürdün 369; Vietnam 372; Yemen 374; Yunanistan 379; Zimbabve 382

ifade özgürlüğü - gazeteciler

Afganistan 73; Angola 82; Azerbaycan 88-9; Belarus 95; Bolivya 104; Burundi 117; Cezayir 119; Çad 123-4; Çin 128; Dominik Cumhuriyeti 137; Eritre 145; Ermenistan 146-7; Gambiya 166; Gine 169; Hırvatistan 181; Kamerun 216; Karadağ 220; Kırgızistan 228-9; Kore (Cumhuriyeti) 236; Kuveyt 239; Malavi 255; Meksika 263; Mozambik 274; Nikaragua 286; Orta Afrika Cumhuriyeti 288; Özbekistan 291; Peru 298; Ruanda 305-6; Rusya Federasyonu 310; Somali 328; Sri Lanka 331; Sudan 334; Tanzanya 347; Togo 351; Tunus 355; Uganda 362; Uruguay 367-8; Vietnam 372; Zimbabve 382

ifade özgürlüğü – internet

Çin 128; Ermenistan 146-7; Malezya 257; Myanmar 276; Suriye 338; Tayland 349; Türkmenistan 360-61

inanç özgürlüğü

Azerbaycan 89; Cezayir 119-20; Çin 128; Çin – Sincan Uygur 129; Endonezya 142; Eritre 144; İran 195; Kazakistan 223; Kırgızistan 228; Laos 241; Malezya 258; Mısır 267; Özbekistan 291; Singapur 321-2; Tacikistan 346

insan hakları savunucuları

Angola 82; Brezilya 110; Cezayir 119; Çad 124; Çin 127; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 134; Ermenistan 147; Estonya 148; Etiyopya 150; Fransa 165; Guatemala 171; Hindistan 184; Honduras 186-7; İran 192-3; Kamerun 216; Kolombiya 232; Lübnan 251; Meksika 261-2; Mısır 266; Orta Afrika Cumhuriyeti 288; Özbekistan 290-1; Peru 298; Ruanda 306; Rusya Federasyonu 309-10; Sırbistan 316; Somali 327; Sri Lanka 331; Sudan 335; Suriye 339; Tunus 355; Türkiye 357; Venezuela 371; Zimbabve 382-3

insan ticareti

Arnavutluk 85; Birleşik Krallık 103; Dominik Cumhuriyeti 137; Gine-Bissau 171; Haiti 179; İrlanda 198; Yunanistan 378-9

işçi hakları

Birleşik Arap Emirlikleri 98; Ekvador 138; Guatemala 171; Honduras 187; Kolombiya 232; Yunanistan 379

işkence ve diğer kötü muameleler

Afganistan 71; Amerika Birleşik Devletleri 78-9; Arnavutluk 85-6; Avustralya 87; Avusturya 87-8; Azerbaycan 89; Bahreyn 91; Belçika 96-7; Birleşik Arap Emirlikleri 98; Birleşik Krallık 100-1; Bosna Hersek 107; Brezilya 111-2; Bulgaristan 113-4; Burundi 116; Cezayir 118-9; Çek Cumhuriyeti 126; Çin 127; Danimarka 130-1; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 134-5; Ekvator Ginesi 140; Eritre 145-6; Etiyopya 151; Fiji 155; Filistin Yönetimi 160-1; Gine 169; Güney Afrika 175; Irak - Kürdistan 191; İran 195; İspanya 198-9; İsrail 204; İtalya 209-10; Karadağ 220; Kazakistan 222-3; Letonya 242-3; Lübnan 250; Makedonya 254; Mali 259; Meksika 262; Mısır 265-6; Moldova 269; Moritanya 272; Nepal 279; Nijer 281; Nijerya 283; Orta Afrika Cumhuriyeti 288; Özbekistan 291; Pakistan 293; Paraguay 297; Portekiz 301; Romanya 303-4; Rusya Federasyonu 310; Sırbistan 316; Slovakya 323; Suriye 338; Suudi Arabistan 341; Tayland 349; Tunus 354-5; Türkiye 358; Uganda 363; Ukrayna 365; Ürdün 368-9; Yemen 375; Yeni Zelanda 376; Yunanistan 378; Zimbabve 381-2

K

kadın hakları

(*ayrıca* bakınız *kadın ve kızlara yönelik şiddet*)

Afganistan 73; Brezilya 112; İran 193; Kanada 218; Papua Yeni Gine 295; Sierra Leone 320; Tonga 352; Umman 367; Uruguay 368

kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Afganistan 73; Amerika Birleşik Devletleri 79;Arnavutluk 85; Avustralya 87; Bahamalar 90; Birleşik Arap Emirlikleri 99; Burundi 116-7; Cezayir 121; Çad 123; Çek Cumhuriyeti 125-6; Çin-Hong Kong 130; Danimarka 131; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 133; Dominik Cumhuriyeti 137; Ekvador 138; El Salvador 141-142; Ermenistan 147; Fas/Batı Sahara 154; Fiji 155; Fildişi Sahili 156-7; Filistin Yönetimi 162; Finlandiya 162; Gana 168; Guatemala 172; Güney Afrika 174; Haiti 178; Hırvatistan 181; Honduras 187; Irak- Kürdistan bölgesi 191; İrlanda 198; İspanya 200; İsveç 206; İsviçre 207; Jamaika 211;

Japonya 213; Karadağ 220; Katar 221; Kenya 225; Kıbrıs 227; Kolombiya 232; Kore (Cumhuriyeti) 236; Liberya 245; Litvanya 248; Lübnan 250; Macaristan 252; Makedonya 255; Meksika 263; Mısır 266; Nepal 279-80; Nijerya 284; Nikaragua 286; Pakistan 294; Papua Yeni Gine 295; Polonya 300; Portekiz 301; Rusya Federasyonu 311; Sırbistan 316; Solomon Adaları 325; Sudan 333; Suriye 338; Suudi Arabistan 341; Svaziland 344; Tacikistan 346; Tanzanya 347; Tayvan 350; Tunus 355; Türkiye 359; Uganda 363; Ürdün 369; Venezuela 371; Yemen 375-6

keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Afganistan 72; Angola 82; Birleşik Arap Emirlikleri 98; Burkina Faso 114; Burundi 116; Çad 122; Çin 127; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 134; Ekvator Ginesi 139; Ermenistan 146; Fas/Batı Sahara 153; Filistin Yönetimi 160; Fransa 165; Gine 169; Haiti 179; Irak 190; İsrail 203; İsviçre 206-7; Kamerun 216; Kongo (Cumhuriyeti) 234-5; Kore (Cumhuriyeti) 236; Lübnan 251; Meksika 261; Moritanya 271; Nijer 281; Orta Afrika Cumhuriyeti 288; Pakistan 293; Sri Lanka 330-1; Sudan 334; Tayland 348-9; Uganda 363; Yunanistan 377

L

lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender bireyler

Belarus 95; Bosna Hersek 108; Bulgaristan 113; Çek Cumhuriyeti 126; Fas/Batı Sahara 154; Gambia 167; Jamaika 211; Kamerun 217; Letonya 242; Litvanya 248; Macaristan 252; Mısır 266-7; Moldova 270; Nepal 280; Nijerya 284-5; Romanya 304; Ruanda 307; Senegal 313; Türkiye 359; Uganda 363; Yunanistan 379

M

mülteciler ve sığınmacılar

Almanya 75; Avustralya 87; Avusturya 88; Bahamalar 90; Belçika 97; Birleşik Krallık 102-03; Bosna Hersek 107; Bulgaristan 113; Burundi 118; Çad 123; Çin – Hong Kong 129; Danimarka 131; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 133-4; Eritre 145; Fas/Batı Sahara 154; Finlandiya 162-3; Fransa 164; Güney Afrika 173-4; Hollanda 185; Irak 191; İran 196; İrlanda 197; İspanya 200; İsrail 204; İsveç 205-6; İsviçre 207; İtalya 208-9; Japonya 213; Kanada 218; Karadağ 220; Kazakistan 223; Kenya 226; Kıbrıs 227; Kırgızistan 228; Kongo (Cumhuriyeti) 235; Kore (Cumhuriyeti) 236; Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti) 237-8; Libya 247; Lübnan 250-51; Makedonya 254-5; Malezya 257-8; Malta 260; Mısır 267; Polonya 300; Romanya 302; Rusya Federasyonu 311; Sırbistan 318; Slovakya 323; Somali 328; Suriye 339; Suudi Arabistan 341; Tayland 349-50; Tayvan 350; Türkiye 359; Uganda 363 Ukrayna 365; Ürdün 370; Yemen 375; Yeni Zelanda 376; Yunanistan 377-8

muhalefete baskı

(ayrıca bakınız ifade özgürlüğü)

Fas/Batı Sahara 152-3; Gürcistan 177; Libya 246; Moğolistan 268; Singapur 321; Türkmenistan 360

Ö

ölüm cezası

Afganistan 72; Amerika Birleşik Devletleri 80; Arjantin 83; Bahamalar 90; Bahreyn 92; Bangladeş 93; Belarus 96; Benin

98; Birleşik Arap Emirlikleri 99; Burkina Faso 115; Cezayir 121; Çad 123; Çin 127-8; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 135; Endonezya 143; Etiyopya 151; Filistin Yönetimi 161; Gambia 167; Gana 168; Gine 169; Guatemala 172; Hindistan 185; Irak 189; Irak - Kürdistan 191-2; İran 196; Jamaika 211; Japonya 212; Kamerun 217; Kanada 219; Katar 221-2; Kenya 226; Kore (Cumhuriyeti) 236; Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti) 238; Kuveyt 239; Küba 240-41; Laos 241; Letonya 243; Liberya 244; Lübnan 251; Malezya 258; Mali 259; Mısır 267; Moğolistan 269; Moritanya 272; Nijerya 283-4; Özbekistan 292; Pakistan 295; Saint Kitts ve Nevis 312; Sierra Leone 320; Singapur 321; Solomon Adaları 325; Somali 328-9; Sudan 334; Suriye 339; Suudi Arabistan 342; Tanzanya 348; Tayland 350; Tayvan 350; Trinidad ve Tobago 353; Tunus 355; Uganda 363; Ürdün 370; Vietnam 373; Yemen 376

örgütlenme özgürlüğü

Arjantin 83; Bangladeş 93; Birleşik Arap Emirlikleri 98-9; İran 193; İsviçre 206; Kongo (Cumhuriyeti) 234; Kore (Cumhuriyeti) 236; Libya 246; Mısır 266; Nikaragua 286; Rusya Federasyonu 310; Uganda 362-3; Ürdün 369

P

polis ve güvenlik güçleri

Afganistan 72; Almanya 76; Angola 81-2; Arjantin 84; Arnavutluk 84; Avustralya 86; Avusturya 88; Bahamalar 90; Belçika 96; Birleşik Arap Emirlikleri 98; Birleşik Krallık 102; Bosna Hersek 105; Brezilya 110-11; Çin – Hong Kong 129; Çin – Tibet 128-9; Danimarka 131; Doğu Timor 135; Dominik Cumhuriyeti 136; Ekvador 138; Endonezya 142-3; Fas/Batı Sahra 153; Fildişi Sahili 157; Fransa 163-4; Guatemala 172; Haiti 179; Hindistan 184; Irak 190; İrlanda 197; İspanya 199-200; İsveç 205; İsviçre 206-7; İtalya 209; Jamaika 210-11; Kanada 218-9; Katar 221; Kazakistan 222-3; Kenya 226; Kıbrıs 227; Kolombiya 230; Kuveyt 238; Libya 247; Macaristan 252; Makedonya 254; Meksika 262; Mısır 264; Moritanya 271; Mozambik 274; Nepal 279; Özbekistan 291; Pakistan 294; Polonya 299; Portekiz 299; Porto Riko 302; Romanya 302; Sierra Leone 320; Slovakya 323; Suriye 337; Suudi Arabistan 340-1; Şili 345; Tayland 349; Trinidad ve Tobago 352-3; Tunus 353; Ürdün 368; Venezuela 371; Yeni Zelanda 376

S

sağlık hakkı

(ayrıca bakınız HIV/AIDS)

Afganistan 74; Amerika Birleşik Devletleri 79; Bulgaristan 114; Burkina Faso 115; Çek Cumhuriyeti 126; Dominik Cumhuriyeti 136; Endonezya 143; Filistin Yönetimi 161; Güney Afrika 174; Haiti 178; İrlanda 197; İsviçre 206; Kenya 225; Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti) 237; Mısır 267; Nikaragua 285; Papua Yeni Gine 296; Peru 298; Polonya 300; Romanya 303-4; Slovakya 323; Svaziland 343; Uganda 362

silahlı çatışma

Çad 122; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 132; Etiyopya 151; Filipinler 157-8; Gürcistan 176; Hindistan 183; Kolombiya 229-30; Lübnan 249; Mali 259; Myanmar 275-6; Rusya Federasyonu 309; Somali 327; Sri Lanka 330; Sudan 333; Uganda 362

silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

(ayrıca bakınız yasadışı öldürmeler)

Afganistan 72-3; Arjantin 83; Brezilya 109; Çad 124; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 132; Fildişi Sahili 157; Filistin Yönetimi 161-2; Gürcistan 176-7; Irak 189; İspanya 199; İsrail 202-3; Kamboçya 213; Kolombiya 229, 231-32 Kongo (Cumhuriyeti) 233-34; Lübnan 249; Makedonya 254; Orta Afrika Cumhuriyeti 287-8; Nepal 279; Nijer 281; Nijerya 282; Pakıstan 294; Senegal 313; Sierra Leone 318; Sri Lanka 330; Tayland 348; Türkiye 358

siyasi mahkûmlar

Eritre 144-5; Etiyopya 149-50; Kenya 224; Kolombiya 231-32; Malavi 255-56; Myanmar 275; Suriye 336-7; Tunus 354

T

terörle mücadele ve güvenlik

Almanya 74-5; Amerika Birleşik Devletleri 76-78; Avustralya 87; Belçika 97; Birleşik Arap Emirlikleri 98; Birleşik Krallık 99-100; Bosna Hersek 107; Cezayir 118-9; Fas/Batı Sahra 153-4; Fransa 164-5; İrlanda 197; İspanya 199-200; İsveç 205; İsviçre 207; İtalya 209; Kanada 218; Katar 221; Kenya 226; Kuveyt 239; Libya 247; Makedonya 254; Mısır 265; Moritanya 271-2; Özbekistan 291-2; Polonya 299; Portekiz 301; Romanya 302-3; Slovakya 323; Suriye 337; Suudi Arabistan 340-1; Tunus 354; Ürdün 368; Yeni Zelanda 377

toplama özgürlüğü

Bangladeş 93; Belarus 94-5; Bosna Hersek 108; Burundi 117; Çin – Hong Kong 129; Ermenistan 146; Kamerun 216; Kırgızistan 228; Kore (Cumhuriyet) 236; Mısır 266; Rusya Federasyonu 310; Senegal 313; Singapur 321; Tayvan 350; Türkiye 357; Uganda 362-3; Ürdün 369; Vietnam 372

toprak hakları

(bakınız barınma hakkı)

Bangladeş 92; Guatemala 171; Liberya 244; Surinam 335

U

uluslararası adalet

(bakınız adalet sistemi)

Amerika Birleşik Devletleri 79; Bosna Hersek 105-6; Çek Cumhuriyeti 126; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 134; Finlandiya 163; Hırvatistan 180; Kamboçya 214; Karadağ 219; Makedonya 253; Moldova 271; Orta Afrika Cumhuriyeti 288; Ruanda 306; Senegal 313; Sırbistan 315; Sudan 332-3

uluslararası soruşturma

Bahreyn 91; Birleşik Arap Emirlikleri 99; Burundi 117-8; Gürcistan 177; Kenya 224-5; Kolombiya 233; Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti) 238; Küba 240; Liberya 244; Malta 260; Myanmar 276-7; Nepal 279; Özbekistan 289-90; Paraguay 297; Sierra Leone 319; Togo 351

Ü

Ülke içinde yerinde edilmiş kişiler

Afganistan 74; Bosna Hersek 107; Çad 123-4; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 133-4; Doğu Timor 136; Gürcistan 177; Irak 191; Kenya 224; Myanmar 276; Sırbistan 318; Somali 328; Sudan 332; Uganda 362; Zimbabve 382

Y

yargılama olmadan gözaltılar

(ayrıca bakınız keyfi tutuklamalar ve gözaltılar)

Afganistan 72; Amerika Birleşik Devletleri 76-78; Birleşik Krallık 100; Burundi 116; Cezayir 118; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 134; Gambia 166; Hollanda 186; Japonya 212; Kamboçya 214; Kongo Cumhuriyeti 235; Lübnan 249; Malezya 257; Malta 260; Mısır 265; Singapur 321; Ürdün 368

yargısız infazlar

Bangladeş 93; Cezayir 118; Çad 123; Filipinler 158; Kolombiya 230; Nijerya 283; Somali 328-9; Zimbabve 380-1

yasadışı öldürmeler

(ayrıca bakınız silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller)

Boliya 104; Burundi 116; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 132-3; Dominik Cumhuriyeti 137; Fransa 164; Gambia 166; Gana 168; İsrail 202-3; Kamerun 215; Karadağ 220; Orta Afrika Cumhuriyeti 288; Kenya 225; Meksika 262; Mozambik 273; Nijer 281; Nijerya 283; Sırbistan 316; Sri Lanka 330; Suriye 338; Yemen 375; Yunanistan 377; Zimbabve 380-1

yasal, yapısal veya kurumsal gelişmeler

Almanya 76; Arnavutluk 84-5; Avustralya 87; Bahreyn 91; Çek Cumhuriyeti 124; Ermenistan 146; Fransa 165; İrlanda 197; Kamboçya 215; Kazakistan 223; Macaristan 251; Maldivler 256; Meksika 264; Mısır 264-5; Moğolistan 269; Myanmar 276; Nepal 280

Yerli halkların hakları

Arjantin 83; Avustralya 86-7; Bangladeş 93; Boliya 104; Brezilya 110; El Salvador 141; Filipinler 158-9; Kanada 218; Nikaragua 286; Paraguay 296-7; Şili 345

Z

zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı cezalar

(ayrıca bakınız işkence ve diğer kötü muameleler)

Almanya 75; Amerika Birleşik Devletleri 77, 78; Bulgaristan 113; Burundi 115-6; Demokratik Kongo Cumhuriyeti 134; Eritre 145; Filipinler 159; Fransa 164,165; İran 195; Kıbrıs 227; Kore (Cumhuriyeti) 235; Malezya 258; Mısır 265; Orta Afrika Cumhuriyeti 287-8; Suudi Arabistan 342; Yemen 375

zorla kaybedilmeler

Arjantin 83; Arnavutluk 85; Bosna Hersek 106-7; Cezayir 120; Çad 122; Ekvator Ginesi 140; Fas/Batı Sahra 154; Filipinler 158; Gambia 166; Hırvatistan 181; İspanya 200; Karadağ 219; Kıbrıs 227; Kore (Demokratik Halk Cumhuriyeti) 238; Nepal 279; Pakistan 293; Slovenya 324; Sri Lanka 330; Suriye 337-8; Türkmenistan 360; Zimbabve 381

zorla tahliyeler

Angola 81; Arjantin 83; Brezilya 109; Çad 123; Ekvator Ginesi 139; Guatemala 171; Hindistan 183; İsrail 204; İtalya 208; Kamboçya 213; Kenya 225; Myanmar 275; Papua Yeni Gine 296; Tacikistan 346

Birleşik Devletler

* Bu dizin Adan Zye ülke bilgilerindeki alt başlıklar esas alınarak hazırlanmıştır. Yalnızca okuyan tarafından seyir takibi yapabilmek için kullanılmalıdır. Bu Uluslararası Af Örgütü'nün belirli bir ülkedeki ya da bölgedeki insan hakları endişelerini yansıtan bir beyan değildir.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2009

DÜNYADA İNSAN HAKLARININ DURUMU

Uluslararası Af Örgütü Raporu 2009, 2008 yılında dünya üzerinde bulunan 157 ülke ve bölgedeki insan hakları durumunu belgeliyor.

Sisteme ait ayrımcılığın ve güvenlik eksikliğinin yasalardaki iyileştirmelerin uygulanmasını engellediği; eşitlik ve insan haklarının iyi uygulamalardan çok iyi niyetler olarak kaldığı bir dünyayı açığa çıkarıyor. Aynı zamanda, devletlerin koruyacakları ve baskı altına alacakları hakları sıkça ayıklayıp seçtikleri bir dünyayı gösteriyor.

Bu raporun özü, Afganistan'dan Zimbabwe'ye kadar insan haklarının ülke ülke incelenmesinden oluşuyor. Rapordaki ülke bilgileri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi tarafından güvence altına alınan hakların herhangi biri devlet tarafından yok sayıldığında ya da baskılandığında; milyonlarca insanın hayatındaki gelişmelerin, en iyi ihtimalle, ne kadar kırılğan olduğunu karşı konulmaz bir şekilde gözler önüne seriyor.

2008 yılı boyunca dünya açlık, yoksulluk ve dışlanmışlık yüzünden geniş kitlelerin dalga dalga protestolarını gördü. Bu tür protestolar sıklıkla aşırı güç kullanımı ve baskı ile karşılaştı - hükümetler insanların seslerini duymaya hazır değil. Uluslararası Af Örgütü bu rapor ile; adaletsizlik ve eşitsizliğe karşı sesini yükseltenlerin, tüm insanların özgür ve eşit olacakları, haklı ve onurlu bir yaşam süreçleri bir geleceği cesaretle talep edenlerin sesine sesini katıyor.

ISBN 978-9944-0204-3-5

9 789944 020435

AMNESTY
INTERNATIONAL

Bize katılın www.amnesty.org.tr